

СЛУЖБЕН ВЕСНИК НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Број 145 Год. LXVI

Петок, 5 ноември 2010

Цена на овој број е 380 денари

www.slvesnik.com.mk

contact@slvesnik.com.mk

СОДРЖИНА

	Стр.		Стр.
2960. Закон за изменување на Законот за класифицирани информации.....	2	2968. Закон за изменување и дополнување на Законот за радиодифузната дејност	12
2961. Закон за изменување и дополнување на Закон за платниот промет.....	3	2969. Закон за изменување и дополнување на Законот за определување на имиња на улици, плоштади, мостови и на други инфраструктурни објекти.....	13
2962. Закон за изменување на Законот за начинот и постапката на исплатување на депонираните девизни влогови на граѓаните по кои гарант е Република Македонија.....	4	2970. Закон за изменување и дополнување на Законот за судскиот буџет.....	15
2963. Закон за изменување и дополнување на Законот за управата за јавни приходи.....	5	2971. Закон за изменување и дополнување на Законот за малолетничка правда.....	18
2964. Закон за дополнување на Законот за даночна постапка.....	6	2972. Закон за изменување и дополнување на Законот за управување со конфискуван имот, имотна корист и одземени предмети во кривична и прекршочна постапка.....	29
2965. Закон за изменување на Законот за задолжување на Република Македонија со кредит кај Европската инвестициона банка по финансискиот договор за глобално финансирање на мали и средни претпријатија и инфраструктурни проекти од локалната самоуправа во износ од 20 милиони евра.....	8	2973. Закон за изменување и дополнување на Законот за спречување на корупцијата	31
2966. Закон за изменување и дополнување на Законот за административните такси.....	8	2974. Закон за прогласување на локалитетот Плоче-Литотелми за строг природен резерват.....	32
2967. Закон за изменување и дополнување на Законот за државната ревизија.....	10	2975. Закон за безбедност на храната за животни.....	33
		2976. Закон за изменување и дополнување на Законот за агенциите за привременни вработувања.....	75

Për të punësuarit në Drejtori të cilët kryejnë punë ndihmese dhe teknike, lidhur me të drejtat dhe përgjegjësitë nga marrëdhënia e punës, zbatohen dispozitat nga Ligji për marrëdhënie pune dhe dispozitat nga sfera e sigurimit shëndetësor, pensional dhe invalidor dhe Marrëveshja e përgjithshme kolektive për sektorin publik të Republikës së Maqedonisë."

Paragrafet 3 dhe 4 shlyhen.

Paragrafet 5 dhe 6 bëhen paragrafë 3 dhe 4.

Neni 2

Akti për sistematizimin e vendeve të punës në Drejtori të harmonizohet me këtë ligj, në afat prej 30 ditësh nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji.

Neni 3

Ky ligj hyn në fuqi në ditën e tetë nga dita e botimit në „Gazeten Zyrtare të Republikës së Maqedonisë”.

2961.

Vrz основа на членот 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ПЛАТНИОТ ПРОМЕТ

Се прогласува Законот за изменување и дополнување на Законот за платниот промет, што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 28 октомври 2010 година.

Бр. 07-4444/1
28 октомври 2010 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
Горге Иванов, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Трајко Вељаноски, с.р.

ЗАКОН

ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОН ЗА ПЛАТНИОТ ПРОМЕТ

Член 1

Во Законот за платниот промет („Службен весник на Република Македонија“ број 113/2007, 22/2008, 159/2008 и 133/2009), во членот 2 точка 15 сврзникот “и” на крајот од реченицата се заменува со точка и запирка и се додава нова точка 16, која гласи:

"16)"Здравствена трезорска сметка" е трансакциска сметка која содржи систем на сметки кои се водат во Здравствената главна книга и".

Точката 16 станува точка 17.

Член 2

Во членот 3 точката на крајот од реченицата се брише и се додаваат зборовите: "и Трезорот на Фондот за здравствено осигурување на Македонија, како посебен носител на платниот промет на здравствените установи (во натамошниот текст: Трезорот на Фондот)."

Член 3

По членот 7 се додава нов член 7-а, кој гласи:

"Член 7-а

(1) Трезорот на Фондот како посебен носител на платниот промет на здравствените установи, освен работите утврдени со членот 69-ѓ од Законот за здравственото осигурување ги врши и следниве работи:

- 1) отвора и води сметки на здравствените установи;
- 2) води регистар на сметки во неговиот систем;
- 3) врши плаќање од сметките во рамките на Здравствената главна книга преку Здравствената трезорска сметка;
- 4) задолжува сметки во рамките на Здравствената трезорска сметка врз основа на договорени овластувања и
- 5) задолжува сметки во рамките на Здравствената трезорска сметка во случај на исправка на грешка од страна на Трезорот на Фондот.

(2) Формата и содржината на обрасците за плаќање што ги користат здравствените установи, како и постапката за исправка на грешка направена при вршење на платниот промет ги пропишува министерот за финансии."

Член 4

Членот 8 се менува и гласи:

"(1) Решенијата за присилна наплата кои ги задолжуваат трезорската сметка или здравствената трезорска сметка, односно сметката на должникот која се наоѓа во рамките на Трезорската главна книга или Здравствената главна книга, Народната банка ги извршува така што по истите изготвува налози за извршување кои ги доставува за извршување до Трезорот или Трезорот на Фондот.

(2) Начинот на извршување на налозите од ставот (1) на овој член кога се задолжени Трезорската сметка или Здравствена трезорска сметка, односно сметката на должникот која се наоѓа во рамките на Трезорската сметка или Здравствената трезорска сметка, го пропишува министерот за финансии."

Член 5

Во членот 9 ставот (1) се менува и гласи:

"(1) Трезорот или Трезорот на Фондот ги информира операторите на платните системи за сметките кои се водат во Трезорската главна книга или во Здравствената главна книга."

Член 6

Во членот 18 став (2) точка 3 сврзникот ”и” на крајот од реченицата се заменува со точка и запирка.

Во точката 4 точката на крајот од реченицата се заменува со сврзникот “и” и се додава нова точка 5, која гласи:

"5) Трезорот на Фондот за сметки во рамките на Здравствената трезорска сметка."

Член 7

Во членот 25 по ставот (2) се додава нов став (3), кој гласи:

"(3) Јавните здравствени установи кои имаат сметки во Здравствената главна книга не можат да вршат плаќање со пресметка доколку имаат блокирана сметка."

Член 8

Во Законот за изменување на Законот за платниот промет („Службен весник на Република Македонија” број 133/2009), во членот 1 датата: "1 јануари 2011 година" се заменуваат со датата: "1 јануари 2012 година".

Член 9

Подзаконските прописи предвидени со овој закон ќе се донесат најдоцна до 31 декември 2010 година.

Член 10

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија".

L I G J

**PËR NDRYSHIMIN DHE PLOTËSIMIN
E LIGJIT PËR QARKULLIM PAGESOR**

Neni 1

Në Ligjin për qarkullim pagesor („Gazeta Zyrtare e Republike së Maqedonisë" numër 113/2007, 22/2008, 159/2008 dhe 133/2009), në nenin 2 në pikën 15 lidhëza "dhe" në fund të fjalisë zëvendësohet me pikëpresje dhe shtohet pika e re 16, si vijon:

"16) "Llogaria shëndetësore e thesarit" është llogari transaksioni e cila përmban sistem llogarish që udhëhiqen në Librin kryesor shëndetësor dhe."

Pika 16 bëhet pika 17.

Neni 2

Në nenin 3 pika në fund të fjalisë shlyhet dhe shtohen fjalet: "dhe Thesari i Fondit për Sigurim Shëndetësor të Maqedonise, si bartës i veçantë i qarkullimit pagesor të institucioneve shëndetësore (në tekstin e mëtejshëm: Thesari i Fondit)."

Neni 3

Pas nenit 7 shtohet neni i ri 7-a, si vijon:

"Neni 7-a

(1) Thesari i Fondit si bartës i veçantë i qarkullimit pagesor të institucioneve shëndetësore, përveç punëve të percaktuara me nenin 69-gj të Ligjit për sigurim shëndetësor, i kryen edhe punët në vijim:

- 1) hap dhe udhëheq llogari të institucioneve shëndetësore;
- 2) udhëheq regjistër të llogarive në sistemin e tij;
- 3) kryen pagesë të llogarive në kuadër të Librit kryesor shëndetësor nëpërmjet Llogarisë shëndetësore të thesarit;
- 4) ngarkon llogari në kuadër të Llogarisë shëndetësore të thesarit në bazë të autorizimeve të kontraktuar dhe
- 5) ngarkon llogari në kuadër të Llogarisë shëndetësore të thesarit në rast të përmirësimit të gabimit nga ana e Thesarit të Fondit.

(2) Formen dhe përmbajtjen e formularëve për pagesë që i shfrytëzojnë institucionet shëndetësore, si dhe procedurën për përmirësimin e gabimit të bërë gjatë kryerjes së qarkullimit pagesor, i përcakton ministri i Financave."

Neni 4

Neni 8 ndryshohet si vijon:

"(1) Aktvendimet për pagesë të detyruar të cilat i ngarkojnë llogarinë e thesarit ose llogarinë shëndetësore të thesarit, përkatësisht llogarinë e debitorit i cili gjendet në kuadër të Librit kryesor të thesarit ose Librit kryesor shëndetësor, Banka Popullore i zbaton ashtu që për të njëjtat perгатит urdhëresa për zbatim, të cilat i dorëzon për zbatim të Thesarit ose Thesarit i Fondit.

(2) Menyren e zbatimit të urdhëresave nga paragrafi (1) të këtij neni, kur janë të ngarkuara Llogaria e thesarit ose Llogaria shëndetësore e thesarit, përkatësisht llogaria e debitorit e cila gjendet në kuadër të Llogarisë së thesarit ose Llogarisë shëndetësore të thesarit, e përcakton ministri i Financave."

Neni 5

Në nenin 9 paragrafi (1) ndryshohet si vijon:
"(1) Thesari ose Thesari i Fondit i informon operatorët e sistemeve pagesore për llogaritë të cilat udhëhiqen në Librin kryesor të thesarit ose në Librin kryesor shëndetësor."

Neni 6

Në nenin 18 paragrafi (2) pika 3 lidhëza "dhe" në fund të fjalisë zëvendësohet me pikëpresje.

Në pikën 4) pika në fund të fjalisë zëvendësohet me lidhezen "dhe" dhe shtohet pika e re 5, si vijon:

"5) Thesari i Fondit për llogaritë në kuadër të Llogarisë shëndetësore të thesarit."

Neni 7

Në nenin 25 pas paragrafit (2) shtohet paragrafi i ri (3), si vijon:

"(3) Institucionet shëndetësore publike të cilat kanë llogari në Librin kryesor shëndetësor nuk mund të kryejnë pagese me llogaritje nëse kanë llogari të bllokuar."

Neni 8

Në Ligjin për ndryshimin dhe plotësimin e Ligjit për qarkullim pagesor („Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonise" numër 133/2009), në nenin 1 data: "1 janari 2011" zëvendësohen me datën: "1 janari 2012".

Neni 9

Dispozitat nënligjore të parapara me këtë ligj do të miratohen më së voni deri më 31 dhejtor 2010.

Neni 10

Ky ligj hyn në fuqi në ditën e tetë nga dita e botimit në „Gazeten Zyrtare e Republikës së Maqedonisë".

2962.

Vрз основа на членот 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА НАЧИНОТ И ПОСТАПКАТА НА ИСПЛАТУВАЊЕ НА ДЕПОНИРАНИТЕ ДЕВИЗНИ ВЛОГОВИ НА ГРАЃАНИТЕ ПО КОИ ГАРАНТ Е РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Се прогласува Законот за изменување на Законот за начинот и постапката на исплатување на депонираните девизни влогови на граѓаните по кои гарант е Република Македонија,

што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 28 октомври 2010 година.

Бр. 07-4445/1
28 октомври 2010 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
Горге Иванов, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Трајко Вељаноски, с.р.

ЗАКОН**ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА НАЧИНОТ И ПОСТАПКАТА НА ИСПЛАТУВАЊЕ НА ДЕПОНИРАНИТЕ ДЕВИЗНИ ВЛОГОВИ НА ГРАЃАНИТЕ ПО КОИ ГАРАНТ Е РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА****Член 1**

Во Законот за начинот и постапката на исплатување на депонираните девизни влогови на граѓаните по кои гарант е Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ број 32/2000, 108/2000, 4/2002 и 42/2003), во членот 17 став (1) alineјата 2 се менува и гласи:

„- плаќање на надоместок за концесија и долгорочен закуп, за делот од надоместокот што е приход на Буџетот на Република Македонија,“.

Alineјата 7 се менува и гласи:

„- плаќање на надоместок за отуѓување и давање под закуп на градежно земјиште во сопственост на Република Македонија, за делот од надоместокот што е приход на Буџетот на Република Македонија,“.

Член 2

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

L I G J**PËR NDRYSHIMIN E LIGJIT PËR MËNYRËN DHE PROCEDURËN E PAGESËS SË DEPOZITAVE DEVIZORE TË DEPOZITUARA TË QYTETAREVE PËR TË CILAT GARANT ËSHTË REPUBLIKA E MAQEDONISË****Neni 1**

Në Ligjin për mënyrën dhe procedurën e pagesës së depozitave devizore të depozituara të qytetarëve për të cilat garant është Republika e Maqedonisë („Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë“ numër 32/2000, 108/2000, 4/2002 dhe 42/2003), në nenin 17 paragrafi (1) alineja 2 ndryshohet si vijon:

„- pagesa e kompensimit për koncesion dhe qira afatgjate, për pjesën e kompensimit që janë të hyra të Buxhetit të Republikës së Maqedonisë;“.

Alineja 7 ndryshohet si vijon:

„- pagesa e kompensimit për tjetërsim dhe dhënie me qira të tokës ndërtimore në pronësi të Republikës së Maqedonisë, për pjesën e kompensimit që janë të hyra të Buxhetit të Republikës së Maqedonisë;“.

Neni 2

Ky ligj hyn në fuqi në ditën e tetë nga dita e botimit në „Gazeten Zyrtare të Republikës së Maqedonisë“.

2963.

Врз основа на членот 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

У К А З**ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА УПРАВАТА ЗА ЈАВНИ ПРИХОДИ**

Се прогласува Законот за изменување и дополнување на Законот за Управата за јавни приходи, што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 28 октомври 2010 година.

Бр. 07-4446/1
28 октомври 2010 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
Ѓорге Иванов, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Трајко Вељаноски, с.р.

ЗАКОН**ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА УПРАВАТА ЗА ЈАВНИ ПРИХОДИ****Член 1**

Во Законот за Управата за јавни приходи („Службен весник на Република Македонија“ број 81/2005, 81/2008 и 105/2009), во членот 4 ставот (3) се менува и гласи:

“Управата за јавни приходи покрај работите од ставовите (1) и (2) на овој член, врши и работи што се однесуваат на утврдување и наплата на други јавни давачки, доколку тие работи се доверени со закон, или врз основа на склучен договор, со надоместок кој е приход на Буџетот на Република Македонија.“

По ставот (3) се додаваат два нови става (4) и (5), кои гласат:

“(4) Управата за јавни приходи го управува и извршувањето заради наплата на паричните казни, односно глобите и трошоците изречени во парничните, прекршочните, кривичните и управните постапки во корист на Република Македонија.

(5) Одлуката со која се утврдува паричната казна односно глоба и трошоците изречени во корист на Република Македонија од ставот (4) на овој член, се доставува до Управата за јавни приходи од страна на судот или од надлежниот орган кој ја донел.“

Член 2

Во членот 24 став 2 по зборот „финансиското“ сврзаникот “и“ се заменува со запирка и се додаваат зборовите: „општо-административното,“.

Во ставот 3 зборот “општи“ се брише, а зборовите: “административно-технички” се заменуваат со зборот “технички“.

Член 3

Актот за систематизација на работните места во Управата за јавни приходи ќе се усогласи со одредбите од овој закон во рок од 30 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 4

Одредбата од членот 1 став (2) на овој закон со кој се дополнува членот 4 со два нови става (4) и (5) од Законот за Управата за јавни приходи („Службен весник на Република Македонија“ број 81/2005, 81/2008 и 105/2009) се применува и на предметите поднесени на извршување од страна на Државното правобранителство на Република Македонија кај извршител, а за кои не се преземени извршни дејствија. Државното правобранителство на Република Македонија е должно да ги повлече предметите од извршителот и да ги проследи до Управата за јавни приходи за натамошно постапување со денот на отпочнување со примената на одредбата од членот 1 став (2) на овој закон.

Предметите кои се наоѓаат во Државното правобранителство на Република Македонија заради започнување на постапка за извршување, а не се поднесени кај извршител до денот на отпочнување со примената на одредбата на членот 1 став (2) на овој закон, Државниот правобранител на Република Македонија ги пренесува во надлежност на Управата за јавни приходи со денот на отпочнување со примената на одредбата на членот 1 став (2) на овој закон.

Член 5

Одредбата од членот 1 став (1) на овој закон со кој се дополнува членот 4 со нов став (3) од Законот за Управата за јавни приходи („Службен весник на Република Македонија“ број 81/2005, 81/2008 и 105/2009), ќе започне да се применува од 1 јануари 2011 година.

Одредбата од членот 1 став (2) на овој закон со кој се дополнува членот 4 со два нови ставови (4) и (5) од Законот за Управата за јавни приходи („Службен весник на Република Македонија“ број 81/2005, 81/2008 и 105/2009), ќе започне да се применува од 1 ноември 2010 година.

Член 6

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

L I G J

PËR NDRYSHIMIN DHE PLOTËSIMIN E LIGJIT PËR DREJTORINË E TË HYRAVE PUBLIKE

Neni 1

Нë Лигин пëр Дрејторинë е тë Hyrave Publike („Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë“ numër 81/2005, 81/2008 dhe 105/2009) në nenin 4 paragrafi (3) ndryshohet si vijon:

"Drejtoria për të Hyra Publike përveç punëve nga paragrafet (1) dhe (2) të këtij neni, kryen edhe punë që kanë të bëjnë me përcaktimin e arkëtimit të detyrimeve tjera publike, në rast se ato punë i janë ngarkuar me ligj, ose në bazë të marrëveshjes së lidhur, me kompensim që janë të hyra të Buxhetit të Republikës së Maqedonisë."

Pas paragrafit (3) shtohen dy paragrafë të rinj (4) dhe (5), si vijojnë:

"(4) Drejtoria për të Hyra Publike e udhëheq edhe permbarimin për arkëtimin e ndëshkimeve në para, respektivisht gjobave dhe shpenzimeve të kumtuara në procedurat kontestimore, kundërvajtëse, penale dhe administrative në dobi të Republikës së Maqedonisë.

(5) Vendimi me të cilin përcaktohet ndëshkimi në para gjegjesisht gjoba dhe shpenzimet e kumtuara në dobi të Republikës së Maqedonisë nga paragrafi (4) i këtij neni, dorezohet në Drejtorinë e të Hyrave Publike nga ana e gjykatës ose organit kompetent i cili e ka miratuar".

Neni 2

Në nenin 24 paragrafi 2 pas fjalës "financiare" lidhëza "dhe" zëvendësohet me presje dhe shtohen fjalët: "e përgjithshme-administrative,".

Në paragrafin 3 fjalët: "të përgjithshme" fshihen, ndërsa fjalët: "administrative teknike" zëvendësohet me fjalën "teknike".

Neni 3

Akti për sistematizimin e vendeve të punës në Drejtorinë e të Hyrave Publike do të harmonizohet me dispozitat e këtij ligji, në afat prej 30 ditësh nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji.

Neni 4

Dispozita e nenit 1 paragrafi (2) të këtij ligji me të cilën plotësohet neni 4 me dy paragrafë të rinj (4) dhe (5) të Ligjit për Drejtorinë e të Hyrave Publike („Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë“ numër 81/2005, 81/2008 dhe 105/2009), zbatohet edhe në lëndet e parashtuar për permbarim nga ana e Avokatit Shtetëror të Republikës së Maqedonisë të permbaruesi, e për të cilat nuk janë ndërmarre veprime permbaruese. Avokati Shtetëror i Republikës së Maqedonisë është i obliguar që t'i tërheqë lëndët nga permbaruesi dhe t'i përcjellë në Drejtorinë për të Hyra Publike, për procedimin e mëtutjeshëm në ditën e fillimit të zbatimit të dispozitës nga neni 1 paragrafi (2) të këtij ligji.

Lendet të cilat gjenden te Avokati Shtetëror i Republikës së Maqedonisë për shkak të fillimit të procedurës së permbarimit, e nuk janë parashtuar te permbaruesi deri në ditën e fillimit të zbatimit të dispozitës së nenit 1 paragrafi (2) të këtij ligji, Avokati Shtetëror i Republikës së Maqedonisë i bart në kompetencë të Drejtorisë për të Hyra Publike, në ditën e fillimit të zbatimit të dispozitës së nenit 1 paragrafi (2) të këtij ligji.

Neni 5

Dispozita e nenit 1 paragrafi (1) të këtij ligji me të cilën plotësohet neni 4 me paragraf të ri (3) të Ligjit për Drejtorinë e të Hyrave Publike („Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë“ numër 81/2005, 81/2008 dhe 105/2009), do të fillojë të zbatohet nga 1 janari 2011.

Dispozita e nenit 1 paragrafi (2) të këtij ligji me të cilën plotësohet neni 4 me dy paragrafë të rinj (4) dhe (5) të Ligjit për Drejtorinë e të Hyrave Publike („Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë“ numër 81/2005, 81/2008 dhe 105/2009), do të fillojë të zbatohet nga 1 nëntori 2010.

Neni 6

Ky ligj hyn në fuqi në ditën e tetë nga dita e botimit në „Gazeten Zyrtare të Republikës së Maqedonisë“.

2964.

Vрз основа на членот 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ДАНОЧНА ПОСТАПКА

Се прогласува Законот за дополнување на Законот за даночна постапка, што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 28 октомври 2010 година.

Бр. 07-4447/1
28 октомври 2010 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
Горге Иванов, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Трајко Вељаноски, с.р.

ЗАКОН ЗА ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ДАНОЧНА ПОСТАПКА

Член 1

Во Законот за даночна постапка („Службен весник на Република Македонија“ број 13/2006, 88/2008, 159/2008, 105/2009 и 133/2009), во членот 2 по ставот (1) се додаваат три нови ставови (2), (3) и (4), кои гласат:

„(2) Овој закон се применува и на други јавни давачки, доколку истите со закон се доверени да ги управува Управата за јавни приходи.

(3) Овој закон се применува и на паричните казни, односно глобите и трошоците изречени во парничните, прекршочните, кривичните и управните постапки во корист на Република Македонија.

(4) Одлуката со која се утврдува паричната казна, односно глобата и трошоците изречени во корист на Република Македонија од ставот (3) на овој член, се доставува до Управата за јавни приходи од страна на судот или од надлежниот орган кој ја донел.“

Ставот (2) станува став (5).

Член 2

Одредбата од членот 1 ставови (2) и (3) од овој закон со кој се дополнува членот 2 со два нови става (3) и (4) од Законот за даночна постапка („Службен весник на Република Македонија“ број 13/2006, 88/2008, 159/2008, 105/2009 и 133/2009), се применува и на предметите поднесени на извршување од страна на Државното правобранителство на Република Македонија кај извршител, а за кои не се преземени извршни дејствија. Државното правобранителство на Република Македонија е должно да ги повлече предметите од извршителот и да ги проследи до Управата за јавни приходи за натамошно постапување со денот на отпочнување со примената на одредбата од членот 1 став (1) на овој закон.

Предметите кои се наоѓаат во Државното правобранителство на Република Македонија заради започнување на постапка за извршување, а не се поднесени кај извршител до денот на отпочнување на примената на одредбата на членот 1 став (2) од овој закон со кој се дополнува членот 2 со два нови става (3) и (4) од Законот за даночна постапка („Службен весник на Република Македонија“ број 13/2006, 88/2008, 159/2008, 105/2009 и 133/2009), Државниот правобранител на Република Македонија ги пренесува во надлежност на Управата за јавни приходи со денот на отпочнување на примената на одредбата на членот 1 ставови (2) и (3) од овој закон.

Член 3

Пренесувањето на предметите поднесени на извршување од страна на Државното правобранителство на Република Македонија кај извршител, а за кои не се преземени извршни дејствија и на предметите кои се наоѓаат во Државното правобранителство на Република Македонија заради започнување на постапка за извршување, а не се поднесени на извршител, ќе се изврши најдоцна во рок од 30 дена од денот на отпочнување на примената на членот 1 ставови (2) и (3) од овој закон, согласно со Упатството за начинот на преземање на предметите што го донесува министерот за правда во согласност со министерот за финансии во рок од 15 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 4

Одредбата од членот 1 став (1) на овој закон со кој се дополнува членот 2 со нов став (2) од Законот за даночна постапка („Службен весник на Република Македонија“ број 13/2006, 88/2008, 159/2008, 105/2009 и 133/2009), ќе започне да се применува од 1 јануари 2011 година.

Одредбата од членот 1 ставови (2) и (3) на овој закон со кој се дополнува членот 2 со два нови ставови (3) и (4) од Законот за даночна постапка („Службен весник на Република Македонија“ број 13/2006, 88/2008, 159/2008, 105/2009 и 133/2009), ќе започне да се применува од 1 ноември 2010 година.

Член 5

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

L I G J PËR PLOTËSIMIN E LIGJIT PËR PROCEDURË TATIMORE

Neni 1

Në Ligjin për procedurën tatimore („Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë“ numër 13/2006, 88/2008, 159/2008, 105/2009 dhe 133/09), në nenin 2 pas paragrafit (1) shtohen tre paragrafë të rinj (2), (3) dhe (4), si vijojnë:

"(2) Ky ligj zbatohet edhe në detyrime publike tjera, në rast se të njëjtat me ligj i janë ngarkuar për administrim Drejtorise për të Hyra Publike.

(3) Ky ligj zbatohet edhe për ndëshkimet në para, respektivisht gjobat dhe shpenzimet e kumtuara në procedura kontestimore, të kundërvajtjes, penale dhe administrative në dobi të Republikës së Maqedonisë.

(4) Vendimi me të cilin përcaktohet ndëshkimi në para gjegjesisht gjoba dhe shpenzimet e kumtuara në dobi të Republikës së Maqedonisë nga paragrafi (3) i këtij neni, dorëzohet në Drejtorinë e të Hyrave Publike nga ana e gjykatës ose organit kompetent i cili e ka miratuar".

Paragrafi (2) bëhet paragraf (5).

Neni 2

Dispozita e nenit 1 paragrafët (2) dhe (3) të këtij ligji me të cilin plotësohet neni 2 me dy paragrafë të rinj (3) dhe (4) të Ligjit për procedurën tatimore („Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë“ numër 13/2006, 88/2008, 159/2008, 105/2009 dhe 133/2009), zbatohet edhe në lëndët e parashtruara për përbarim nga ana e Avokatit Shteteror të Republikës së Maqedonisë të përbaruesi, e për të cilat nuk janë ndërmarrë veprime përbaruese. Avokati Shteteror i Republikës së Maqedonisë është i obliguar që t'i terheqe lëndët prej përbaruesit dhe t'i përcjellë në Drejtorinë për të Hyra Publike për procedimin e mëtutjeshëm, në ditën e fillimit të zbatimit të dispozitës nga nenit 1 paragrafi (1) të këtij ligji.

Lendet të cilat gjenden te Avokati Shteteror i Republikës së Maqedonisë, për fillimin e procedurës së përbarimit, e nuk janë parashtruar te përbaruesi deri në ditën e fillimit të zbatimit të dispozitës së nenit 1 paragrafi (2) të këtij ligji me të cilin plotësohet neni 2 me dy paragrafë të rinj (3) dhe (4) të Ligjit për procedurë tatimore („Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë“ numër 13/2006, 88/2008, 159/2008, 105/2009 dhe 133/2009), Avokati Shteteror i Republikës së Maqedonisë i bart në kompetencë të Drejtorise për të Hyra Publike në ditën e fillimit të zbatimit të dispozitës së nenit 1 paragrafët (2) dhe (3) të këtij ligji.

Нени 3

Bartja e lëndëve të parashtruara për përmbarim nga ana e Avokatit Shtetëror të Republikës së Maqedonisë të përmbaruesi, e për të cilat nuk janë ndërmarrë veprime përmbaruese dhe e lëndëve të cilat gjenden te Avokati Shtetëror i Republikës së Maqedonisë për shkak të fillimit të procedurës përmbaruese e nuk janë parashtruar të përmbaruesi, do të bëhet më së voni në afat prej 30 ditësh nga dita e fillimit të zbatimit të nenit 1 paragrafët (2) dhe (3) të këtij ligji, në pajtim me Udhëzimin për mënyrën e marrjes së lëndëve, që e miraton ministri i Drejtësisë në përputhje me ministrin e Financave, në afat prej 15 ditësh nga dita e së hyrjes në fuqi të këtij ligji.

Нени 4

Dispozita e nenit 1 paragrafi (1) të këtij ligji me të cilën plotësohet neni 2 me paragraf të ri (2) të Ligjit për procedurën tatimore („Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë“ numër 13/2006, 88/2008, 159/2008, 105/2009 dhe 133/2009), do të fillojë të zbatohet nga 1 janari 2011.

Dispozita e nenit 1 paragrafët (2) dhe (3) të këtij ligji me të cilin plotësohet neni 2 me dy paragrafë të rinj (3) dhe (4) të Ligjit për procedurën tatimore („Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë“ numër 13/2006, 88/2008, 159/2008, 105/2009 dhe 133/2009), do të fillojë të zbatohet nga 1 nentori 2010.

Нени 5

Ky ligj hyn në fuqi në ditën e tetë nga dita e botimit në „Gazeten Zyrtare të Republikës së Maqedonisë“.

2965.

Врз основа на членот 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ЗАДОЛЖУВАЊЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА СО КРЕДИТ КАЈ ЕВРОПСКАТА ИНВЕСТИЦИОНА БАНКА ПО ФИНАНСИСКИОТ ДОГОВОР ЗА ГЛОБАЛНО ФИНАНСИРАЊЕ НА МАЛИ И СРЕДНИ ПРЕТПРИЈАТИЈА И ИНФРАСТРУКТУРНИ ПРОЕКТИ ОД ЛОКАЛНАТА САМОУПРАВА ВО ИЗНОС ОД 20 МИЛИОНИ ЕВРА

Се прогласува Законот за изменување на Законот за задолжување на Република Македонија со кредит кај Европската инвестициона банка по финансискиот договор за глобално финансирање на мали и средни претпријатија и инфраструктурни проекти од локалната самоуправа во износ од 20 милиони евра,

што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 28 октомври 2010 година.

Бр. 07-4448/1
28 октомври 2010 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
Горге Иванов, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Трајко Вељаноски, с.р.

ЗАКОН

ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ЗАДОЛЖУВАЊЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА СО КРЕДИТ КАЈ ЕВРОПСКАТА ИНВЕСТИЦИОНА БАНКА ПО ФИНАНСИСКИОТ ДОГОВОР ЗА ГЛОБАЛНО ФИНАНСИРАЊЕ НА МАЛИ И СРЕДНИ ПРЕТПРИЈАТИЈА И ИНФРАСТРУКТУРНИ ПРОЕКТИ ОД ЛОКАЛНАТА САМОУПРАВА ВО ИЗНОС ОД 20 МИЛИОНИ ЕВРА

Член 1

Во Законот за задолжување на Република Македонија со кредит кај Европската инвестициона банка по финансискиот договор за глобално финансирање на мали и средни претпријатија и инфраструктурни проекти од локалната самоуправа во износ од 20 милиони евра („Службен весник на Република Македонија“ број 4/2002 и 102/2008), во членот 3 став 2 зборовите: „Министерството за финансии“ се заменуваат со зборовите: „Македонската банка за поддршка на развојот“.

Член 2

Овој закон влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

ЛИГЈ

ПЕР НДРЪШИМИН Е ЛИГЈИТ ПЕР НГАРКИМ ТЕР РЕПУБЛИКЕС СЕР МАКЕДОНИСЕР МЕ КРЕДИ НЕР БАНКЕН ИНВЕСТИУЕСЕ ЕВРОПИАНЕ СИПАС МАРРЕВЕШЕШЈЕС ФИНАЦИАРЕ ПЕР ФИНАЦИМ ГЛОБАЛ ТЕР НДЕРМАРРЕВЕ ТЕР ВОГЛА ДНЕ ТЕР МЕСМЕ ДНЕ ПРОЈЕКТЕВЕ ИНФРАСТРУКТУРОРЕ ТЕР ВЕТАДИМИСТРИМИТ ЛОКАЛ НЕР ШУМЕР ПРЕЖ 20 МИЛИОНЕР ЕУРОШ

Нени 1

Нер Лиџин пер нгарким тер Републикес сер Македонисер ме кредит нер Банкен Инвестуесе Европиане sipas Марреवेशешјес Финанциаре пер финансим глобал тер ндериаррејеје тер вогла дне тер месме дне пројектеје инфраструктуроре тер ветадимистримит локал нер шумер преж 20 милионер еурoш („Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë“ numër 4/2002 dhe 102/2008), нер ненин 3 paragrafi 2 fjalët: „Ministria e Financave“ zëvendësohen me fjalët: „Banka e Maqedonisë për Mbështetje të Zhvillimit“.

Нени 2

Ky ligj hyn në fuqi ditën e ardhshme nga dita e botimit në „Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë“.

2966.

Врз основа на членот 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА АДМИНИСТРАТИВНИТЕ ТАКСИ

Се прогласува Законот за изменување и дополнување на Законот за административните такси, што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 28 октомври 2010 година.

Бр. 07-4449/1
28 октомври 2010 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
Горге Иванов, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Трајко Вељаноски, с.р.

ЗАКОН ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗА- КОНОТ ЗА АДМИНИСТРАТИВНИТЕ ТАКСИ

Член 1

Во Законот за административните такси („Службен весник на Република Македонија” бр. 17/93, 20/96, 7/98, 13/2001, 24/2003, 19/2004, 61/2004, 95/2005, 70/2006, 92/2007, 88/2008, 130/2008 и 6/10), во членот 22-а ставот 2 се менува и гласи:

„Административните такси од ставот 1 на овој член се плаќаат во готови пари на соодветна уплатна сметка во рамките на трезорската сметка за општината, за општините во градот Скопје и за градот Скопје на чие подрачје е извршена наплатата, како и преку мобилни оператори или преку интернет.“

По ставот 2 се додава нов став 3, кој гласи:

„За начинот на плаќање на административните такси преку мобилни оператори или преку интернет секоја општина, општините во градот Скопје и градот Скопје ќе склучат договор со мобилните оператори и со деловните банки.“

Член 2

Членот 26 се менува и гласи:

„Кај органите на државната управа таксите се плаќаат во готови пари на соодветна уплатна сметка во рамките на трезорската сметка, или преку мобилни оператори или преку интернет.“

Кај дипломатските и конзуларните претставништва на Република Македонија во странство таксите се плаќаат во готови пари.

За начинот на плаќање на административните такси преку мобилни оператори и преку интернет Министерството за финансии ќе склучи договор со мобилните оператори и со деловните банки.“

Член 3

По членот 26 се додава нов член 26-а, кој гласи:

„Член 26-а

Начинот на плаќање на административните такси во готови пари на соодветна уплатна сметка во рамките на трезорска сметка, и начинот на плаќање на административните такси преку мобилни оператори или преку интернет ги пропишува Министерот за финансии во согласност со министерот за информатичко општество.“

Член 4

Во членовите 34 и 35 зборовите: “односно со странство“ се заменуваат со зборовите: “надворешни работи“.

Член 5

Во членот 37 во Тарифата на административните такси во Тарифниот број 21 точката 2 се брише.

Точката 3 станува точка 2.

Во точката 4 која станува точка 3 зборовите: “решение за безбедност” се заменуваат со зборовите: “одобрение за сигурност”.

Во точката 5 која станува точка 4 зборовите: “решение за безбедност” се заменуваат со зборовите: “сертификат за сигурност”.

Тарифниот број 39 се брише.

По тарифниот број 153 се додаваат три нови Тарифни броја 154, 155 и 156, кои гласат:

„Тарифен број 154
За уверение за важење на пропис кое се издава заради употреба во странство 1.000

Тарифен број 155
За изводи од матичните книги на родени, венчани и умрени за во земјата и за во странство 100
За Уверенија од матичните книги со сите клаузули за во земјата и во странство 50
За сите видови на решенија од управните постапки на Управата за водење на матичните книги 250
За сите видови на барања за податоци од матичните книги за родени, венчани и умрени 50

Тарифен број 156
За решенија за овластување на правното лице за вршење на оцена на сообразност на производи 2.000
За решенија за исполнување на условите за вршење на техничките прегледи и периодични испитувања на техничка опрема 2.000
За решенија за овластување на техничка служба 2.000
За решенија за овластување на правното лице за технички преглед за вршење на идентификација и идентификација и оцена на техничката состојба на возилата 2.000
За потврди за положен стручен испит за вршење на работите во постапките за идентификација и идентификација и оцена на техничката состојба на возилата 250
Издавање на дозвола на правно лице за одобрување на давање на потрошувачки кредит 2.000”

Член 6

Одредбите од членовите 1 и 2 на овој закон ќе започнат да се применуваат од 1 јануари 2011 година.

Член 7

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во “Службен весник на Република Македонија”.

L I G J PËR NDRYSHIMIN DHE PLOTËSIMIN E LIGJIT PËR TAKSA ADMINISTRATIVE

Neni 1

Në Ligjin për taksa administrative (“Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë” numër 17/93, 20/96, 7/98, 13/2001, 24/2003, 19/2004, 61/2004, 95/2005, 70/2006, 92/2007, 88/2008, 130/2008 dhe 6/10), në nenin 22-a paragrafi 2 ndryshohet si vijon:

“Taksat administrative nga paragrafi 1 i këtij neni paguhen me para të gatshme në llogari përkatëse pagesore në kuadër të llogarisë së thesarit për komunën, për komunat në Qytetin e Shkupit dhe për qytetin e Shkupit në rajonin e të cilave është realizuar arkëtimi, si dhe nëpërmjet operatorëve mobilë ose nëpërmjet internetit.”

Pas paragrafit 2 shtohet paragrafi i ri 3, si vijon:

“Për mënyrën e pagesës së taksave administrative nëpërmjet operatorëve mobilë ose nëpërmjet internetit secila komunë, komunat në qytetin e Shkupit dhe qyteti i Shkupit do të lidhin marrëveshje me operatorët mobilë dhe me bankat afariste.“

Neni 2

Neni 26 ndryshohet si vijon:

“Në organet e administratës shtetërore taksat paguhen me para të gatshme në llogari pagesore përkatëse në kuadër të llogarisë së thesarit, ose nëpërmjet operatorëve mobilë ose nëpërmjet internetit.

Në përfaqësitë diplomatike dhe konsullore të Republikës së Maqedonisë jashtë vendit, taksat paguhen me para të gatshme.

Për mënyrën e pagesës së taksave administrative nëpërmjet operatorëve mobilë ose nëpërmjet internetit, Ministria e Financave do të lidhë marrëveshje me operatorët mobilë dhe me bankat afariste.”

Neni 3

Pas nenit 26 shtohet neni i ri 26-a, si vijon:

“Neni 26-a

Mënyrën e pagesës së taksave administrative me para të gatshme në llogari pagesore përkatëse në kuadër të llogarisë së thesarit, dhe mënyrën e pagesës së taksave administrative nëpërmjet operatorëve mobilë ose nëpërmjet internetit, i përcakton Ministri i Financave në pajtueshmëri me Ministrin e Shoqërisë Informatike.”

Neni 4

Në nenet 34 dhe 35 fjalët: “marrëdhënie me jashtë” zëvendësohen me fjalët: “punë të jashtme”.

Neni 5

Në nenin 37 në Tarifën e taksave administrative në Numrin tarifor 21 pika 2 shlyhet.

Pika 3 bëhet pika 2.

Në pikën 4 e cila bëhet pika 3 fjalët: “aktvendim për siguri” zëvendësohen me fjalët: “leje për siguri”.

Në pikën 5 e cila bëhet pika 4 fjalët: “aktvendim për siguri” zëvendësohen me fjalët “certifikatë për siguri”.

Numri tarifor 39 shlyhet.

Pas numrit tarifor 153 shtohen tre Numra tariforë të rinj 154, 155 dhe 156, si vijojnë:

„Numri tarifor 154

Për certifikatë të vlefshmërisë së dispozitës e cila lëshohet për nevojë jashtë vendit 1 000

Numri tarifor 155

Për ekstrakte nga librat e amzës të të lindurve, të kurorëzuarve dhe të vdekurve për në vend dhe jashtë vendit 100

Për Certifikata nga librat e amzës me të gjitha klauzolat për në vend dhe jashtë vendit 50

Për të gjitha llojet e aktvendimeve nga procedurat administrative të Drejtorisë për Udhëheqjen e Librave të Amzës 250

Për të gjitha llojet e kërkesave për të dhënat nga librat e amzës të të lindurve, të kurorëzuarve dhe të vdekurve 50

Numri tarifor 156

Për aktvendime për autorizim të personit juridik për kryerjen e vlerësimit të përshtatshmërisë së prodhimeve 2 000

Për aktvendime për plotësimin e kushteve për kryerjen e kontroleve teknike dhe inspektimeve periodike të pajisjes teknike 2 000

Për aktvendime për autorizim të shërbimit teknik 2 000

Për aktvendime për autorizim të personit juridik për kontroll teknik për kryerjen e identifikimit dhe identifikimin dhe vlerësimin e gjendjes teknike të automjeteve 2 000

Për vërtetime për provimin e dhënë profesional për kryerjen e punëve në procedurat për identifikim dhe identifikimin dhe vlerësimin e gjendjes teknike të automjeteve 250

Lëshim të lejes personit juridik për miratimin e dhënies së kredisë shpenzuese 2 000”

Neni 6

Dispozitat e neneve 1 dhe 2 të këtij ligji, do të fillojnë të zbatohen nga 1 janari 2011.

Neni 7

Ky ligj hyn në fuqi në ditën e tetë nga dita e botimit në “Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë”.

2967.

Врз основа на членот 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ДРЖАВНАТА РЕВИЗИЈА

Се прогласува Законот за изменување и дополнување на Законот за државната ревизија, што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 28 октомври 2010 година.

Бр. 07-4450/1
28 октомври 2010 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
Горге Иванов, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Трајко Вељаноски, с.р.

**ЗАКОН
ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ
НА ЗАКОНОТ ЗА ДРЖАВНАТА РЕВИЗИЈА**

Член 1

Во Законот за државната ревизија („Службен весник на Република Македонија“ број 66/10), во членот 5 став 1 во воведната реченица по зборот „ревизор“ се става запирка и се додаваат зборовите: „односно заменикот“.

Член 2

Во членот 9 точка 13 зборовите: „во Државниот завод за ревизија“ се заменуваат со зборовите: „за вработените во Државниот завод за ревизија кои немаат статус на државни службеници“.

Член 3

Во членот 13 ставот (2) се брише.

Член 4

По членот 13 се додава нова Глава II-а. Вработени во Државниот завод за ревизија со три нови члена 13-а, 13-б и 13-в, кои гласат:

„Член 13-а

(1) Во Државниот завод се вработени државни службеници и лица кои немаат статус на државни службеници.

(2) Статус на државни службеници имаат вработените кои вршат стручни работи од областа на ревизијата, плански, материјално-финансиски, сметководствени, информатички и други работи од надлежност на Државниот завод за ревизија.

(3) Вработените во Државниот завод за ревизија кои вршат помошни и технички работи немаат статус на државен службеник.

Член 13-б

(1) Државната ревизија ја врши овластен државен ревизор и државен ревизор, вработени во Државниот завод за ревизија.

(2) Звањата на овластените државни ревизори и државните ревизори се:

- советник на главниот државен ревизор што соодветствува на звањето државен советник,
- помошник на главниот државен ревизор што соодветствува на звањето раководител на сектор,
- раководител на ревизија што соодветствува на звањето помошник на раководителот на сектор,
- помошник на раководителот на ревизија што соодветствува на звањето раководител на одделение,
- самостоен ревизор што соодветствува на звањето советник,
- виш ревизор што соодветствува на звањето виш соработник,
- ревизор што соодветствува на звањето соработник и
- помлад ревизор што соодветствува на звањето помлад соработник.

(3) Решението за определување на звањето од ставот (2) на овој член го донесува главниот државен ревизор.

Член 13-в

(1) Платите на овластените државни ревизори и државните ревизори се утврдуваат врз основа на коефициенти и тоа:

- советник на главниот државен ревизор со коефициент 3,40,
- помошник на главниот државен ревизор со коефициент 3,30,
- раководител на ревизија со коефициент 3,10,
- помошник на раководителот на ревизија со коефициент 3,00,
- самостоен ревизор со коефициент 2,90,
- виш ревизор со коефициент 2,70,
- ревизор со коефициент 2,50 и
- помлад ревизор со коефициент 2,00.

(2) Вредноста на основницата ја утврдува главниот државен ревизор во рамките на утврдениот буџет на Државниот завод за ревизија.“

Член 5

Во членот 20 ставот (1) се брише.
Ставовите (2), (3), (4), (5), (6) и (7) стануваат ставови (1), (2), (3), (4), (5) и (6).

Член 6

Во членот 38 став 3 зборовите: „Државниот завод за ревизија“ се заменуваат со зборовите: „Собранието на Република Македонија“.

Член 7

Актите од членот 9 точка 11 на овој закон главниот државен ревизор ќе ги усогласи со одредбите од овој закон во рок од два месеца од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 8

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

L I G J

PËR NDRYSHIMIN DHE PLOTËSIMIN
E LIGJIT PËR REVIZION SHTETËROR

Neni 1

Në Ligjin për revizion shtetëror (“Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë” numër 66/10), në nenin 5 paragrafi 1 në fjalinë hyrëse pas fjalës “revizori” vihet presje dhe shtohen fjalët: “përkatësisht zëvendësi”.

Neni 2

Në nenin 9 pika 13 fjalët: “në Entin Shtetëror për Revizion” zëvendësohen me fjalët: “për të punësuarit në Entin Shtetëror për Revizion të cilët nuk kanë status të nëpunësve shtetërorë”.

Neni 3

Në nenin 13 paragrafi (2) shlyhet.

Neni 4

Pas nenit 13 shtohet Kapitulli i ri II-a. Të Punësuarit në Entin Shtetëror për Revizion me tre nene të reja: 13-a, 13-b dhe 13-v, si vijojnë:

„Neni 13-a

(1) Në Entin Shtetëror janë të punësuar nëpunës shtetërorë dhe persona të cilët nuk kanë status të nëpunësve shtetërorë.

(2) Status të nëpunësve shtetërorë kanë të punësuarit të cilët kryejnë punë profesionale nga fusha e revizionit, punëve planifikuese, materiale financiare, kontabiliste, informatike dhe punëve të tjera në kompetencë të Entit Shtetëror për Revizion.

(3) Të punësuarit në Entin Shtetëror për Revizion të cilët kryejnë punë ndihmëse dhe teknike, nuk kanë status të nëpunësit shtetëror“.

Neni 13-b

(1) Revizionin shtetëror e kryen revizori i autorizuar shtetëror dhe revizori shtetëror, të punësuar në Entin Shtetëror për Revizion.

(2) Titujt e revizorëve të autorizuar shtetërorë dhe revizorëve shtetërorë janë:

- këshilltar i kryerevizorit shtetëror që përkon me titullin këshilltar shtetëror,
  - ndihmës i kryerevizorit shtetëror që përkon me titullin udhëheqës i sektorit,
  - udhëheqës i revizionit që përkon me titullin ndihmës i udhëheqësit të sektorit,
  - ndihmës i udhëheqësit të revizionit që përkon me titullin udhëheqës i seksionit,
  - revizor i pavarur që përkon me titullin këshilltar,
  - revizor i lartë që përkon me titullin bashkëpunëtor i lartë,
  - revizor që përkon me titullin bashkëpunëtor dhe
  - revizor i ri që përkon me titullin bashkëpunëtor i ri.
- (3) Zgjidhjen për përcaktimin e titullit nga paragrafi 2 të këtij neni, e miraton kryerevizori shtetëror.

Neni 13-v

(1) Rrogat e revizorëve të autorizuar shtetërorë dhe revizorëve shtetërorë, përcaktohen në bazë të koeficienteve si vijon:

- këshilltar i kryerevizorit shtetëror me koeficient 3,40,
- ndihmës i kryerevizorit shtetëror me koeficient 3,30,
- udhëheqës i revizionit me koeficient 3,10,
- ndihmës i udhëheqësit të revizionit me koeficient 3,00,
- revizor i pavarur me koeficient 2,90,
- revizor i lartë me koeficient 2,70,
- revizor me koeficient 2,50 dhe
- revizor i ri 2,00.

(2) Vlerën e bazës e përcakton kryerevizori shtetëror në komizat e buxhetit të përcaktuar të Entit Shtetëror për Revizion."

Neni 5

Në nenin 20 paragrafi (1) shlyhet.

Paragrafët (2), (3), (4), (5), (6) dhe (7) bëhen paragrafë (1), (2), (3), (4), (5) dhe (6).

Neni 6

Në nenin 38 paragrafi 3 fjalët: "Enti Shtetëror për Revizion" zëvendësohen me fjalët: "Kuvendi i Republikës së Maqedonisë".

Neni 7

Aktet nga neni 9 pika 11 të këtij ligji, kryerevizori shtetëror do t'i harmonizojë me dispozitat e këtij ligji në afat prej dy muajsh nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji.

Neni 8

Ky ligj hyn në fuqi në ditën e tetë nga dita e botimit në "Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë".

2968.

Vrz основа на членот 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА РАДИОДИFUЗНАТА ДЕЈНОСТ

Се прогласува Законот за изменување и дополнување на Законот за радиодифузната дејност, што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 28 октомври 2010 година.

Бр. 07-4451/1
28 октомври 2010 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
Горге Иванов, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,

Трајко Вељаноски, с.р.

ЗАКОН

ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА РАДИОДИFUЗНАТА ДЕЈНОСТ

Член 1

Во Законот за радиодифузната дејност („Службен весник на Република Македонија“ бр. 100/2005, 19/2007, 103/2008 и 6/10), членот 147 се менува и гласи:

"Работите во врска со водењето на регистарот на обврзници за плаќање на радиодифузна такса ги врши МРТ.

Работите во врска со пресметувањето, утврдувањето и наплатата на средствата од радиодифузната такса на корисниците од членот 146 на овој закон, во име и за сметка на МРТ, ги врши Управата за јавни приходи.

Во постапката за утврдување и наплата на средствата од радиодифузната такса се применуваат одредбите од Законот за даночната постапка.

Управата за јавни приходи врз основа на податоците од регистарот на обврзници на радиодифузна такса го утврдува месечниот износ на радиодифузната такса, кој обврзникот е должен да го плати најдоцна до 15-ти наредниот месец, во спротивно за секое задоцнување е должен да плати камата утврдена со закон.

Наплатата се врши на сметка на МРТ која уплатените средства ги насочува на корисниците наведени во членот 145 на овој закон, во износи утврдени во членот 149 на овој закон."

Член 2

Во членот 149 ставот 2 се менува и гласи:

"Од вкупно уплатените средства од радиодифузна такса Управата за јавни приходи задржува износ во висина од 3% за покривање на трошоците за утврдување и наплата на средствата од радиодифузната такса."

Член 3

Во членот 150 зборовите: "Законот за извршување" се заменуваат со зборовите: "Законот за даночната постапка".

Член 4

Со денот на примената на овој закон започнатите, а незавршени постапки пред МРТ, ќе продолжат да се водат пред Управата за јавни приходи.

Член 5

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, а ќе се применува од 1 јануари 2011 година.

L I G J

PËR NDRYSHIMIN DHE PLOTËSIMIN E LIGJIT PËR VEPRIMTARI RADIODIFUZIVE

Neni 1

Në Ligjin për veprimtari radiodifuzive ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" numër 100/2005, 19/2007, 103/2008 dhe 06/10), neni 147 ndryshohet, si vijon:

"Punët lidhur me udhëheqjen e regjistrit të detyrësve për pagesën e taksës radiodifuzive i kryen RTM-ja.

Punët lidhur me llogaritjen, përcaktimin dhe arkëtimin e mjeteve nga taksa radiodifuzive të shfrytëzuesve nga neni 146 të këtij ligji, në emër dhe për llogari në RTM-së, i kryen Drejtoria për të Hyra Publike.

Në procedurën për përcaktimin e arkëtimin të mjeteve nga taksa radiodifuzive, zbatohen dispozitat nga Ligji për procedurë tatimore.

Drejtoria për të Hyra Publike në bazë të të dhënave nga regjistri i detyrësve të taksës radiodifuzive e përcakton shumën mujore të taksës radiodifuzive, të cilën detyrësi është i detyruar që ta paguajë më së voni deri më 15-in e muajit të ardhshëm, në të kundërtën për çdo vonesë është i detyruar që të paguajë kamatë të përcaktuar me ligj.

Arkëtimi kryhet në llogari të RTM-së e cila mjetet e paguara ua dedikon shfrytëzuesve të theksuar në nenin 145 të këtij ligji, në shuma të përcaktuara në nenin 149 të këtij ligji."

Neni 2

Në nenin 149 paragrafi 2 ndryshon si vijon:
"Nga mjetet e përgjithshme të paguara të taksës radiodifuzive, Drejtoria për të Hyra Publike e mban shumën në lartësi prej 3% për mbulimin e shpenzimeve për përcaktimin dhe arkëtimin e mjeteve nga taksa radiodifuzive."

Neni 3

Në nenin 150 fjalët: "Ligjit për përmbardim" zëvendësohen me fjalët: "Ligjit për procedurë tatimore".

Neni 4

Me ditën e zbatimit të këtij ligji, procedurat e filluara e të pambaruara në RTM, do të vazhdojnë të udhëhiqen në Drejtorinë për të Hyra Publike.

Neni 5

Ky ligj hyn në fuqi në ditën e tetë nga dita e botimit në "Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë", ndërsa do të zbatohet nga 1 janari 2011.

2969.

Врз основа на членот 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ОПРЕДЕЛУВАЊЕ НА ИМИЊА НА УЛИЦИ, ПЛОШТАДИ, МОСТОВИ И НА ДРУГИ ИНФРАСТРУКТУРНИ ОБЈЕКТИ

Се прогласува Законот за изменување и дополнување на Законот за определување на имиња на улици, плоштади, мостови и на други инфраструктурни објекти, што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 28 октомври 2010 година.

Бр. 07-4452/1
28 октомври 2010 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
Горге Иванов, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Трајко Вељаноски, с.р.

ЗАКОН

ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ОПРЕДЕЛУВАЊЕ НА ИМИЊА НА УЛИЦИ, ПЛОШТАДИ, МОСТОВИ И НА ДРУГИ ИНФРАСТРУКТУРНИ ОБЈЕКТИ

Член 1

Во Законот за определување на имиња на улици, плоштади, мостови и на други инфраструктурни објекти („Службен весник на Република Македонија“ број 66/2004 и 55/2007), по членот 30 се додаваат три нови члена 30-а, 30-б и 30-в, кои гласат:

„Член 30-а

Инспекторите од членот 29 став 2 на овој закон инспекцискиот надзор го вршат преку редовен, вонреден и контролен инспекциски надзор.

Редовен инспекциски надзор е најавен надзор кој се врши врз основа на програмата за работа на инспекциската служба и опфаќа надзор над спроведувањето на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон.

Вонредниот инспекциски надзор е ненајавен надзор и се врши врз основа на иницијатива поднесена од државни органи, физички или правни лица, како и по службена должност.

Контролниот инспекциски надзор се врши по истекот на рокот определен во инспекцискиот акт донесен од страна на инспекторот, при што инспекторот при утврдувањето на фактичката состојба ќе констатира дека субјектот на надзорот:

- постапил по инспекцискиот акт во целост,
- делумно постапил по инспекцискиот акт или
- не постапил по инспекцискиот акт.

Непостапувањето, односно делумното постапување по инспекцискиот акт претставува основа за примена на инспекциски мерки во согласност со закон.

Инспекцискиот надзор инспекторите го вршат на начин и постапка пропишани со Законот за инспекциски надзор.

Постапка за едукација

Член 30-б

Доколку при вршењето на инспекцискиот надзор комуналниот инспектор на општината, односно на градот Скопје утврди дека е сторена неправилност од членовите 13,14,16 став 2 и 23 ставови 1 и 2 на овој закон, е должен да состави записник во кој ќе ја утврди сторената неправилност со укажување за отстранување на утврдената неправилност во определен рок и со истовремено врачување на покана за спроведување на едукација на лицето или субјектот каде што е утврдена неправилноста при вршењето на инспекцискиот надзор.

Формата и содржината на поканата за едукација, како и начинот на спроведување на едукацијата ги пропишува министерот надлежен за вршење на работите од областа на комуналните работи.

Едукацијата ја организира и спроведува комуналниот инспектор на општината односно на градот Скопје, во рок не подолг од осум дена од денот на спроведувањето на инспекцискиот надзор.

Едукацијата може да се спроведува за повеќе утврдени исти или истородни неправилности, за едно или повеќе лица.

Доколку во закажаниот термин лицето над кое се спроведува едукација не се јави на едукацијата, ќе се смета дека едукацијата е спроведена.

Доколку лицето над кое се спроведува едукација се јави на закажаната едукација и истата ја заврши, ќе се смета дека е едуциран по однос на утврдената неправилност.

Доколку комуналниот инспектор на општината односно на градот Скопје при спроведувањето на контролниот надзор утврди дека се отстранети утврдените неправилности од ставот 1 на овој член, донесува заклучок со кој ја запира постапката на инспекциски надзор, а доколку утврди дека не се отстранети утврдените неправилности, поднесува барање за поведување на прекршочна постапка пред Комисија за одлучување по прекршоци во Министерството за транспорт и врски.

Општината води евиденција за спроведената едукација на начин пропишан од министерот надлежен за вршење на работите од областа на комуналните работи.

Член 30-в

Општините за извршените инспекциски контроли, изготвуваат квартални извештаи и ги објавуваат на својата веб страница.“

Член 2

Членот 37 се менува и гласи:

„Глоба во износ од 400 до 600 евра во денарска противвредност ќе се изрече за прекршок на службеното и одговорното лице во општината, односно градот Скопје доколку во општината, односно со градот Скопје не се води електронска евиденција (член 26 став 1).“

Член 3

Членот 38-а се менува и гласи:

„Кога инспекторите од членот 29 став 2 на овој закон ќе утврдат дека е сторен прекршок од членовите 33, 34, 35, 36 и 38 на овој закон ќе поднесат барање за поведување на прекршочна постапка до Комисија за одлучување по прекршоци во Министерството за транспорт и врски.

За прекршоците од ставот 1 на овој член, пред поднесување на барање за поведување на прекршочна постапка пред Комисијата од став 1 на овој член ќе спроведат постапка за порамнување.

Кога инспекторите од членот 29 став 2 на овој закон ќе констатираат прекршок од ставот 1 на овој член, составуваат записник во кој се забележуваат битните елементи на прекршокот, времето, местото и начинот на сторување на прекршокот, описот на дејствието на прекршокот и лицата затекнати на самото место. Записникот го потпишува овластеното службено лице и сторителот. Ако сторителот го признае прекршокот службеното лице ќе му издаде платен налог заради наплата на глобата за прекршокот.

Со потписот на платниот налог се смета дека сторителот на прекршокот се согласува да ја плати изречената глоба.

Сторителот на прекршокот од ставот 1 на овој член е должен да ја плати глобата во рок од осум дена од денот на приемот на платниот налог на сметка на Буџетот на Република Македонија означена во платниот налог. Сторителот кој ќе ја плати глобата во рокот утврден во овој став ќе плати само половина од изречената глоба.

Доколку сторителот на прекршокот одбие да се потпише на платниот налог инспекторите од ставот 1 на овој член, ќе евидентираат дека лицето одбило да се потпише и истите ќе се потпишат со полно име и презиме на платниот налог.

Ако сторителот на прекршокот од ставот 1 на овој член не ја плати глобата во рокот утврден во платниот налог, инспекторите од ставот 1 на овој член ќе поднесат барање за поведување на прекршочна постапка пред Комисија за одлучување по прекршоци во Министерството за транспорт и врски.

Инспекторите од ставот 1 на овој член се должни да водат евиденција за прекршочните постапки за порамнување.“

Член 4

Подзаконскиот акт од членот 30-б на овој закон ќе се донесе во рок од 30 дена од влегувањето во сила на овој закон.

Член 5

Се овластува Законодавно-правната комисија на Собранието на Република Македонија да утврди прецистен текст на Законот за определување на имиња на улици, плоштади, мостови и на други инфраструктурни објекти.

Член 6

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

L I G J**PËR NDRYSHIMIN DHE PLOTËSIMIN E LIGJIT PËR SAKTIMIN E EMRAVE TË RRUGËVE, SHESHEVE, URAVE DHE OBJEKTEVE TJERA INFRASTRUKTURE****Neni 1**

Në Ligjin për caktimin e emrave të rrugëve, shesheve, urave dhe objekteve tjera infrastrukturore (“Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë” numër 66/2004 dhe 55/2007), pas nenit 30 shtohen tre nene të reja neni 30-a, neni 30-b dhe neni 30-v, si vijojnë:

“Neni 30-a

Inspektorët nga neni 29 paragrafi 2 të këtij ligji mbikëqyrjen inspektuese e kryejnë nëpërmjet mbikëqyrjes së rregullt, të jashtëzakonshme dhe kontrolluese.

Mbikëqyrje e rregullt inspektuese është mbikëqyrje e parajalmëruar që kryhet në bazë të programit për punë të shërbimit inspektues dhe përfshin mbikëqyrje mbi zbatimin e këtij ligji dhe dispozitave të miratuara në bazë të këtij ligji.

Mbikëqyrje e jashtëzakonshme inspektuese është mbikëqyrje e parajalmëruar dhe kryhet në bazë të iniciativës së parashtruar nga organet shtetërore, personat fizikë ose juridikë si dhe sipas detyrës zyrtare.

Mbikëqyrja inspektuese kontrolluese kryhet pas skadimit të afatit të përcaktuar në aktin inspektues të miratuar nga ana e inspektorit, me ç’rast inspektorit gjatë përcaktimit të gjendjes faktike do të konstatojë se subjekti i mbikëqyrjes:

- ka vepruar sipas aktit inspektues në tërësi,
- pjesërisht ka vepruar sipas aktit inspektues ose
- nuk ka vepruar sipas aktit inspektues.

Mosveprimi, përkatësisht veprimi i pjesshëm sipas aktit inspektues, paraqet bazë për zbatim të masave inspektuese në pajtim me ligjin.

Mbikëqyrjen inspektuese inspektorët e kryejnë në mënyrë dhe procedurë të përcaktuar me Ligjin për mbikëqyrje inspektuese.

Procedura për edukim**Neni 30-b**

Nëse gjatë kryerjes së mbikëqyrjes inspektuese inspektorit komunal i komunës përkatësisht i Qytetit të Shkupit konstaton se është kryer parregullsi nga nenet 13, 14, 16 paragrafi 2 dhe 23 paragrafët 1 dhe 2 të këtij ligji, është i obliguar që të përpilojë procesverbal në të cilin do ta përcaktojë parregullsinë e kryer me sugjerim për mënjanim të parregullsisë së konstatuar në afat të përcaktuar dhe me dorëzim të njëkohshëm të ftesës për realizim të edukimit të personit ose subjektit ku është konstatuar parregullsia gjatë kryerjes së mbikëqyrjes inspektuese.

Formën dhe përmbajtjen e ftesës për edukim si dhe mënyrën e realizimit të edukimit, i përcakton ministri kompetent për kryerjen e punëve nga fusha e punëve komunale.

Edukimin e organizon dhe realizon inspektorit komunal i komunës përkatësisht i Qytetit të Shkupit, në afat jo më të gjatë se tetë ditë nga dita e realizimit të mbikëqyrjes inspektuese.

Edukimi mund të realizohet për më shumë parregullsi të njëjta ose të ngjashme të konstatuara, për një ose më shumë persona.

Nëse në terminin e përcaktuar personi mbi të cilin realizohet edukimi nuk paraqitet në edukim, do të konsiderohet se edukimi është realizuar.

Nëse personi mbi të cilin realizohet edukimi paraqitet në edukimin e përcaktuar dhe të njëjtin e mbaron, do të konsiderohet se është edukuar në lidhje me parregullsinë e konstatuar.

Nëse inspektori komunal i komunës përkatësisht i Qytetit të Shkupit gjatë realizimit të mbikëqyrjes inspektuese konstaton se janë mënjанuar parregullsitë e përcaktuara nga paragrafi 1 i këtij neni, miraton konkluzion me të cilin ndërpritet procedura e mbikëqyrjes inspektuese, e nëse konstaton se nuk janë mënjанuar parregullsitë e përcaktuara, parashtrohet kërkesë për ngritje të procedurës për kundërvajtje pranë Komisionit për vendimmarrje për kundërvajtje, në Ministrinë për Transport dhe Lidhje.

Komuna mban evidencë për edukimin e realizuar në mënyrë të përcaktuar nga ministri kompetent për kryerjen e punëve nga sfera e punëve komunale.

Neni 30-v

Komunat për kontrollet e realizuara inspektuese, përpilojnë raporte tremujore dhe i botojnë në ueb faqen e tyre.”

Neni 2

Neni 37 ndryshohet si vijon:

”Gjобë në shumë prej 400 deri në 600 euro në kundërvlerë me denarë, do t'i kumtohet për kundërvajtje personit zyrtar dhe personit përgjegjës në komunën përkatësisht Qytetin e Shkupit, nëse në komunën përkatësisht qytetin e Shkupit nuk mbahet evidencë elektronike (neni 26 paragrafi 1).”

Neni 3

Neni 38-a ndryshohet si vijon:

”Kur inspektorët nga neni 29 paragrafi 2 të këtij ligji do të konstatojnë se është kryer kundërvajtje nga nenet 33, 34, 35, 36 dhe 38 të këtij ligji, do të parashtrojnë kërkesë për ngritje të procedurës për kundërvajtje në Komisionin për vendimmarrje për kundërvajtje në Ministrinë për Transport dhe Lidhje.

Për kundërvajtjet nga paragrafi 1 i këtij neni, para parashtimit të kërkesës për ngritje të procedurës për kundërvajtje në Komisionin nga paragrafi 1 të këtij neni, do të zbatojnë procedurë për barazim.

Kur inspektorët nga neni 29 paragrafi 2 të këtij ligji do të konstatojnë kundërvajtje nga paragrafi 1 i këtij neni, përpilojnë procesverbal në të cilin shënohen elementet e rëndësishme të kundërvajtjes, koha, vendi dhe mënyra e kryerjes së kundërvajtjes, përshkrimi i veprimi të kundërvajtjes dhe personat e hasur aty për aty. Procesverbalin e nënshkruan personi i autorizuar zyrtar dhe kryerësi. Nëse kryerësi e pranon kundërvajtjen personi zyrtar do t'i lëshojë urdhërpagesë për arkëtim të gjобës për kundërvajtje.

Me nënshkrimin e urdhërpagesës konsiderohet se kryerësi i kundërvajtjes pajtohet që ta paguajë gjобën e kumtuar.

Kryerësi i kundërvajtjes nga paragrafi 1 të këtij neni, është i obliguar që ta paguajë gjобën në afat prej tetë ditësh nga dita e pranimit të urdhërpagesës, në llogari të Buxhetit të Republikës së Maqedonisë të shënuar në urdhërpagesë. Kryerësi i cili do ta paguajë gjобën në afatin e përcaktuar në këtë paragraf, do ta paguajë vetëm gjysmën e gjобës së kumtuar.

Nëse kryerësi i kundërvajtjes refuzon të nënshkruhet në urdhërpagesë, inspektorët nga paragrafi 1 i këtij neni do të evidentojnë se personi ka refuzuar të nënshkruhet dhe të njëjtit do të nënshkruhen me emër dhe mbiemër të plotë në urdhërpagesë.

Nëse kryerësi i kundërvajtjes nga paragrafi 1 i këtij neni nuk e paguan gjобën në afatin e përcaktuar në urdhërpagesë, inspektorët nga paragrafi 1 i këtij neni do të parashtrojnë kërkesë për ngritje të procedurës për kundërvajtje në Komisionin për vendimmarrje për kundërvajtjen, në Ministrinë për Transport dhe Lidhje.

Inspektorët nga paragrafi 1 i këtij neni, janë të obliguar që të mbajnë evidencë për procedurat për kundërvajtje për barazim.”

Neni 4

Akti nënligjor nga neni 30-b i këtij ligji, do të miratohet në afat prej 30 ditësh nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji.

Neni 5

Autorizohet Komisioni Juridiko-Ligjvënës i Kuvendit të Republikës së Maqedonisë, që të përcaktojë tekst të spastruar të Ligjit për caktimin e emrave të rrugëve, shesheve, urave dhe objekteve tjera infrastrukture.

Neni 6

Ky ligj hyn në fuqi në ditën e tetë nga dita e botimit në “Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë”.

2970.

Врз основа на членот 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА СУДСКИОТ БУЏЕТ

Се прогласува Законот за изменување и дополнување на Законот за судскиот буџет, што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 28 октомври 2010 година.

Бр. 07-4456/1
28 октомври 2010 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
Горге Иванов, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Трајко Вељаноски, с.р.

ЗАКОН

ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА СУДСКИОТ БУЏЕТ

Член 1

Во Законот за судскиот буџет („Службен весник на Република Македонија” број 60/2003, 37/2006 и 103/2008), во членот 1 по ставот 1 се додава нов став 2, кој гласи:

„Со судскиот буџет се обезбедува стабилно, долгорочно, рамномерно и соодветно финансирање на судската власт, а со цел да се обезбеди нејзината уставна и законска независност и самостојност.”

Ставот 2 кој станува став 3 се менува и гласи:

„Со судскиот буџет се финансираат судовите, Судскиот совет на Република Македонија и Академијата за судии и јавни обвинители (во натамошниот текст: единки корисници).”

Член 2

Во членот 2 ставот 1 се менува и гласи:

„Судскиот буџет претставува годишна процена на приходите и трошоците на единките корисници што ги утврдува Собранието на Република Македонија и е наменет за нивно финансирање.”

Член 3

Во членот 3 по зборовите: „Република Македонија” точката се заменува со записка и се додаваат зборовите: „донации и сопствени приходи (депозити, закупнини, судски паушали и слично) на единките корисници”.

Член 4

Членот 4 се менува и гласи:

„Делот на средствата „Судска власт“ во Буџетот на Република Македонија, потребни за функционирање на единките корисници, се утврдува во износ од најмалку 0,8% од бруто домашниот производ, а во согласност со критериумите утврдени од Судскиот буџетски совет, врз основа на фискалната политика и главните параметри за процена на приходите и трошоците.“

Во случај на ребаланс на буџетот на Република Македонија не може да се намалуваат средствата наменети за финансирање на судската власт.

Средствата од делот „Судска власт“, Судскиот буџетски совет ги распределува на единките корисници.

Во рамките на судскиот буџет се утврдуваат средства за непредвидени случаи како постојна и тековна резерва кои не можат да надминат 2% од тековните расходи на судскиот буџет.

Утврдените средства за непланираните случаи и активности се наменети за покривање на расходи во случаи на виша сила, елементарни непогоди и други активности кои во текот на подготовката на буџетот за судска власт не можеле да бидат предвидени.

При распределувањето на средствата од ставот 1 на овој член, најмалку 2,5 % задолжително се издвојуваат за стручно усовршување на судиите, судските службеници, државните службеници, судската полиција и другите вработени во судовите.“

Член 5

Членот 5 се менува и гласи:

„Трошоците на судскиот буџет ги сочинуваат:

1) тековните трошоци за:

- платите и надоместоците на членовите на Судскиот совет на Република Македонија, судиите и директорот на Академијата за судии и јавни обвинители,

- платите и надоместоците на судските службеници, судската полиција, другите вработени во судовите, како и државните службеници во Судскиот совет на Република Македонија и Академијата за судии и јавни обвинители,

- стоки и услуги за работа на единките корисници,

- трошоци во постапките, освен за трошоците за надоместок на штета за лица неосновано осудени и неосновано лишени од слобода и

- субвенции и трансфери и

2) капиталните расходи:

- набавка на капитални средства за единките корисници и

- инвестиционо одржување на објектите и опремата на единките корисници.“

Член 6

Во членот 7 став 2 на крајот на реченицата се додава нова реченица која гласи: „Заменик во негово отсуство е претседателот на Врховниот суд на Република Македонија.“

Член 7

Во членот 8 ставот 3 се менува и гласи:

„На седницата на Судскиот буџетски совет присуствува и раководителот на стручната служба на Судскиот буџетски совет без право на одлучување.“

Во ставот 4 по зборовите: „го застапува“ се додаваат зборовите: „и презентира“.

Член 8

Во членот 9 став 1 алинеи 2 и 3 зборовите: „судовите и Академијата за обука на судии и јавни обвинители“ се заменуваат со зборовите: „единките корисници“.

Во алинејата 5 по зборовите: „другите внатрешни акти“ се додаваат зборовите: „и формира помошни тела“.

Во алинејата 7 по зборовите: „Судска власт“ се додаваат зборовите: „и може да го овласти претседателот на Судскиот буџетски совет да врши пренамена на средствата определени во делот „Судска власт“ до определен износ“, а сврзникот „и“ се заменува со точка и записка.

По алинејата 7 се додава нова алинеја 8, која гласи: „- централизирано спроведување на постапки за јавни набавки за единките корисници.“

Член 9

Во членот 10 ставот 1 се менува и гласи:

„Стручните и административните работи на Судскиот буџетски совет ги врши стручната служба на Судскиот буџетски совет.“

Член 10

Во членот 11 алинејата 2 се менува и гласи:

„- ги разработува финансиските показатели поврзани со барањата на единките корисници и ги следи нивните материјални потреби.“

Член 11

Во членот 13 ставот 1 се менува и гласи:

„Судскиот буџетски совет изготвува циркулар во кој се содржани главните насоки за изготвување на финансиските планови на единките корисници кој го доставува до единките корисници.“

Член 12

Во членот 14 став 1 зборовите: „Судовите и Академијата за обука на судии и јавни обвинители“ се заменуваат со зборовите: „Единките корисници“.

По ставот 2 се додава нов став 3, кој гласи:

„Основните судови, како единки корисници, најдоцна до 15 мај во тековната година податоците од ставот 1 на овој член ги усогласуваат на ниво на апелационото подрачје.“

Член 13

Во членот 15 став 2 на крајот на реченицата се додаваат зборовите: „и до Судскиот буџетски совет, а Судскиот буџетски совет до Владата на Република Македонија доставува мислење по извештајот на Министерството за финансии“.

Член 14

Членот 16 се менува и гласи:

„Функционерот кој раководи со единката корисник е одговорен за извршувањето на финансискиот план во единката корисник.“

Член 15

Во членот 17 став 2 зборовите: „судовите и Академијата за обука на судии и јавни обвинители“ се заменуваат со зборовите: „единките корисници“.

ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ**Член 16**

Предвидениот процент во членот 4 став 1 од овој закон ќе се достигне со тоа што процентот од судскиот буџет во однос на БДП ќе започне да се зголемува во еднакви износи, од буџетската 2012 до 2015 година и ќе го достигне предвидениот процент од 0,8% од БДП, и тоа во 2012 година од 0,5%, во 2013 година од 0,6%, во 2014 година од 0,7% и во 2015 година од 0,8%.

Член 17

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, а ќе започне да се применува од 1 јануари 2011 година.

L I G J PËR NDRYSHIMIN DHE PLOTESIMIN E LIGJIT PËR BUXHETIN GJYQESOR

Neni 1

Në Ligjin për buxhetin gjyqesor („Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" numer 60/2003, 37/2006 dhe 103/2008), në nenin 1 pas paragrafit 1 shtohet paragraf i ri 2, si vijon:

"Me buxhetin gjyqesor sigurohet financim stabil, afatgjatë, i barabartë dhe adekuat i pushtetit gjyqesor, e me qëllim që të sigurohet mevetësia dhe pavaresia e tij kushtetuese dhe ligjore."

Paragrafi 2 i cili behet paragrafi 3 ndryshohet si vijon:

"Me buxhetin gjyqesor financohen gjykatat, Keshilli Gjyqesor i Republikës së Maqedonisë dhe Akademia për Gjykatës dhe Prokurorë Publike (në tekstin e metejme: individë shfrytëzues)".

Neni 2

Në nenin 2 paragrafi 1 ndryshohet si vijon:

"Buxheti gjyqesor paraqet vleresim vjetor të të hyrave dhe shpenzimeve të individëve shfrytëzues që i percakton Kuvendi i Republikës së Maqedonisë dhe është i dedikuar për financimin e tyre".

Neni 3

Në nenin 3 pas fjaleve: "Republika e Maqedonisë" pika zevendesohet me presje dhe shtohen fjalet: "donacione dhe të hyra personale (depozita, qira, paushalle gjyqesore dhe ngjashëm) të individëve shfrytëzues".

Neni 4

Neni 4 ndryshohet si vijon:

"Pjesa e mjeteve "Pushteti gjyqesor" në Buxhetin e Republikës së Maqedonisë, të nevojshme për funksionimin e individëve shfrytëzues, percaktohet në vlerë prej së paku prej 0,8 % nga bruto prodhimi vendor, e në pajtim me kriteret e percaktuara nga Keshilli Gjyqesor Buxhetor, në bazë të politikës fiskale dhe parametrave kryesore për vleresim të të hyrave dhe shpenzimeve.

Në rast të rebalancit të Buxhetit të Republikës së Maqedonisë, nuk mund të zvogelohen mjetet e dedikuara për financimin e pushtetit gjyqesor.

Mjetet nga pjesa "Pushteti gjyqesor", Keshilli Gjyqesor Buxhetor ua ndan individëve shfrytëzues.

Në kuader të buxhetit gjyqesor percaktohen mjetet për raste të paparapara si rezerve ekzistuese dhe rrjedhese të cilat nuk mund të tejkalojnë 2% nga shpenzimet rrjedhese të buxhetit gjyqesor.

Mjetet e percaktuara për raste dhe aktivitete të paplanifikuara janë të dedikuara për mbulimin e shpenzimeve në rast të fuqisë madhore, fatkeqesive elementare dhe aktiviteteve tjera, të cilët gjatë përgatitjes së buxhetit për pushtetin gjyqesor nuk ka qenë e mundur të parashikohen.

Gjate ndarjes së mjeteve nga paragrafi 1 i këtij neni, së paku 2,5 % detyrimisht ndahen për persosje profesionale të gjykatësve, nepunesve gjyqesore, nepunesve shtetërore, policisë gjyqesore dhe të punësuarve tjere në gjykata."

Neni 5

Neni 5 ndryshohet si vijon:

"Shpenzimet e buxhetit gjyqesor i perbejne:

1) shpenzime rrjedhese për:
- rrogat dhe kompensimet e anetareve të Keshillit Gjyqesor të Republikës së Maqedonisë, gjykatësve dhe drejtorit të Akademisë për Gjykatës dhe Prokurorë Publike,
- rrogat dhe kompensimet e nepunesve gjyqesore, policisë gjyqesore, të punësuarve tjere në gjykata, si dhe nepunesve shtetërore në Keshillin Gjyqesor të Republikës së Maqedonisë dhe Akademinë për Gjykatës dhe Prokurorë Publike,

- mallra dhe shërbime për punën e individëve shfrytëzues,

- shpenzime në procedura, përveç shpenzimeve për kompensim të demit për persona të denuar pa baze dhe të privuar nga liria pa baze dhe

- subvencione dhe transfere dhe

2) shpenzime kapitale:

- blerje të mjeteve kapitale për individët shfrytëzues dhe

- mirembajtje investuese të objekteve dhe pajisjes të individëve shfrytëzues."

Neni 6

Në nenin 7 paragrafi 2, në fund të fjalise shtohet fjali e re si vijon: "Zevendes në mungesë të tij është kryetari i Gjykatës Supreme të Republikës së Maqedonisë."

Neni 7

Në nenin 8 paragrafi 3 ndryshohet si vijon:

"Në mbledhjen e Keshillit Gjyqesor Buxhetor merr pjesë edhe udhëheqesi i shërbimit profesional të Keshillit Gjyqesor Buxhetor pa të drejtën e vendosjes. "

Në paragrafin 4 pas fjaleve: "e perfaqeson" shtohen fjalet: "dhe prezanton".

Neni 8

Në nenin 9 paragrafi 1 alinete 2 dhe 3 fjalet: "gjykatat dhe Akademia për Trajnimin e Gjykatësve dhe Prokurorëve Publike" zevendesohen me fjalet: "individët shfrytëzues".

Në alinene 5 pas fjaleve: "aktet tjera të brendshme" shtohen fjalet: "dhe formon trupa ndihmes".

Në alinene 7 pas fjaleve: "Pushteti gjyqesor" shtohen fjalet: "dhe mund ta autorizojë kryetarin e Keshillit Gjyqesor Buxhetor, të kryejë ridedikim të mjeteve të percaktuara në pjesën "Pushteti gjyqesor" deri në shumën e caktuar", ndërsa lidheza "dhe" zevendesohet me pikepresje.

Pas alinene 7 shtohet alineja e re 8, si vijon:

"- zbatim i centralizuar procedurash për furnizime publike për individët shfrytëzues,".

Neni 9

Në nenin 10 paragrafi 1 ndryshohet si vijon:

"Punet profesionale dhe administrative të Keshillit Gjyqesor Buxhetor i kryen shërbimi profesional i Keshillit Gjyqesor Buxhetor."

Neni 10

Në nenin 11 paragrafi 2 ndryshohet si vijon:

"- i perpunon treguesit financiarë të lidhur me kërkesat e individëve shfrytëzues dhe i ndjek nevojat e tyre materiale,".

Neni 11

Në nenin 13 paragrafi 1 ndryshohet si vijon:

"Keshilli Gjyqesor Buxhetor përgatit qarkore në të cilin përmbahen udhëzimet kryesore për përgatitjen e planeve financiare të individëve shfrytëzues që ua dorezon individëve shfrytëzues."

Neni 12

Në nenin 14 paragrafin 1 fjalet: "Gjykatat dhe Akademia për Trajnimin e Gjykatësve dhe Prokurorëve Publike" zevendesohet me fjalet "Individët shfrytëzues".

Pas paragrafit 2 shtohet paragraf i ri 3, si vijon:

"Gjykatat themelore si individë shfrytëzues, më së voni deri më 15 maj në vitin rrjedhës të dhenat nga paragrafi 1 i këtij neni, i harmonizojnë në nivel të rajonit të apelit."

Neni 13

Në nenin 15 paragrafi 2, në fund të fjalise shtohen fjalet: "dhe Keshillit Gjyqesor Buxhetor, ndërsa Keshilli Gjyqesor Buxhetor Qeverisë së Republikës së Maqedonisë i paraqet mendim për raportin e Ministrisë së Financave."

Neni 14

Neni 16 ndryshohet si vijon:
"Funkcionari i cili udheheq me individin shfrytezues, eshte pergjegjes për realizimin e planit financiar te individi shfrytezues."

Neni 15

Në nenin 17 paragrafi 2 fjalet: "gjkatat dhe Akademia për Trajnimin e Gjykesve dhe Prokuroreve Publike" zëvendësohen me fjalet: "individet shfrytezues".

DISPOZITA KALIMTARE DHE PERFUNDIMTARE

Neni 16

Perqindja e parapare në nenin 4 paragrafi 1 të ketij ligji, do të arrihet me atë që perqindja nga buxheti gjyqësor në lidhje me BPV do të filloje të rritet në shuma të njëjta, nga viti buxhetor 2012 deri në vitin 2015 dhe do ta arrije perqindjen e parapare prej 0,8 % të BPV-së, dhe atë në vitin 2012 prej 0,5 %, në vitin 2013 prej 0,6 %, në vitin 2014 prej 0,7 % dhe në vitin 2015 prej 0,8 %.

Neni 17

Ky ligj hyn në fuqi në ditën e tete nga dita e botimit në "Gazeten Zyrtare të Republikës së Maqedonise", ndersa do të filloje të zbatohet nga 1 janari 2011.

2971.

Врз основа на членот 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

УКАЗ

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА МАЛОЛЕТНИЧКА ПРАВДА

Се прогласува Законот за изменување и дополнување на Законот за малолетничка правда, што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 28 октомври 2010 година.

Бр. 07-4457/1
28 октомври 2010 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
Горге Иванов, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Трајко Вељаноски, с.р.

ЗАКОН
ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА
ЗАКОНОТ ЗА МАЛОЛЕТНИЧКА ПРАВДА

Член 1

Во Законот за малолетничка правда („Службен весник на Република Македонија” број 87/2007, 103/2008 и 161/2008), во членот 12 алинеи 4 и 6 по зборот „развојот“ се додаваат зборовите: „жртва на насилство“.

Член 2

Во членот 18 ставот 1 се менува и гласи:
„За дејствие на дете во ризик што со закон е определено како кривично дело, како и кога во извршувањето на делото учествувале и други лица за кои може да се води постапка пред суд и за дејствие на помлад или постар малолетник во ризик што со закон е определено како кривично дело за кое е пропишана казна

затвор до три години, Министерството за внатрешни работи преку јавниот обвинител го доставува известувањето до центарот за социјални работи (во натамошниот текст: центарот). За дејствие што со закон е определено како прекршок, како и за други состојби на ризик, Министерството за внатрешни работи, училиштето или друга институција во која малолетникот е згрижен, како и семејството на малолетникот го известуваат директно центарот.“

По ставот 1 се додава нов став 2, кој гласи:

„Министерството за внатрешни работи го известува центарот, преку јавниот обвинител или директно во случаите од ставот 1 на овој член, со писмено известување кое содржи лични податоци за малолетникот и неговите родители, односно старателот, стореното дејствие и околностите под кои е извршено истото. Во итни случаи, известувањето може да биде и телефонско.“

Во ставот 2 кој станува став 3 по зборовите: „Министерството за внатрешни работи“ се додаваат зборовите: „јавното обвинителство“.

Ставовите 3 и 4 стануваат ставови 4 и 5.

Во ставот 5 кој станува став 6 во втората реченица по зборовите: „примените известувања“ се додаваат зборовите: „од став 2 на овој член“, а по зборовите: „Министерството за внатрешни работи“ се додаваат зборовите: „јавното обвинителство“.

Ставот 6 станува став 7.

Член 3

Во членот 19 став 1 зборот „седум“ се заменува со бројот „15“, бројот „24“ се заменува со бројот „36“, а по зборот „центарот“ се додаваат зборовите: „на разговор“.

Во ставот 2 точката на крајот на реченицата се брише и се додаваат зборовите: „во посебни простории. Стандардите за изгледот на посебните простории ги пропишува министерот за труд и социјална политика“.

Ставот 3 менува и гласи:

„Во случаите кога дејствието на дете во ризик со закон е определено како кривично дело за кое е пропишана казна затвор од најмалку пет години и кога постои висок степен на ризик по оценка на центарот, на разговорот задолжително присуствува адвокат кој ги заштитува правата и интересите на детето.“

По ставот 3 се додаваат два нови става 4 и 5, кои гласат:

„Одредбата од ставот 3 на овој член се применува и во случаите за дејствие, извршено од помлад или постар малолетник во ризик и кога постои висок степен на ризик по оценка на центарот.

Состојбата на висок степен на ризик ја пропишува министерот за труд и социјална политика.“

Ставот 4 кој станува став 6 се менува и гласи:

„Во случаите од ставовите 3 и 4 на овој член, семејството го избира адвокатот, а доколку не избере адвокат, него го определува центарот по службена должност од листата составена од Адвокатската комора.“

По ставот 5 кој станува став 7 се додаваат шест нови става 8, 9, 10, 11, 12 и 13, кои гласат:

„Доколку семејството не е во состојба да ги плати трошоците за адвокатот, согласно со Законот за социјалната заштита, правната помош за детето, односно помладиот или постариот малолетник во ризик е бесплатна.

Трошоците во случаите од ставот 8 на овој член паѓаат на товар на средствата од буџетот на Министерството за труд и социјална политика и ќе се пресметуваат согласно со износите утврдени со адвокатската тарифа намалени за 30 проценти.

Адвокатот трошковникот го поднесува на пропишан образец.

Со решение Министерството за труд и социјална политика нема да му исплати надоместок за конкретниот случај на адвокатот ако при вршење на редовен надзор утврди несовесно, нестручно и непрофесионално вршење на доверената работа.

Против решението од ставот 9 на овој член адвокатот може да поведе управен спор пред надлежен суд.

Содржината и формата на образецот од ставот 10 на овој член ја пропишува министерот за труд и социјална политика.“

Член 4

Во членот 20 по ставот 1 се додава нов став 2, кој гласи:

„Правното мислење од ставот 1 на овој член особено треба да содржи опис на дејствието, фактички и правни елементи, предлог за натамошно постапување и мислење за потребата од примена на мерки на помош и заштита.“

Во ставот 2 кој станува став 3 по зборот „одлука“ се додаваат зборовите: „во рок од седум дена“.

Ставовите 3 и 4 стануваат ставови 4 и 5.

Член 5

Во членот 21 по ставот 1 се додава нов став 2, кој гласи:

„Во случај на итност, центарот може да одреди мерки на помош и заштита согласно со Законот за социјалната заштита и пред изготвувањето на Програмата од ставот 1 на овој член.“

Член 6

Во членот 22 став 1 по зборот „родителите“ се става запирка, а сврзникот „или“ се заменува со зборот „односно“.

Член 7

Во членот 23 по ставот 3 се додаваат пет нови става 4, 5, 6, 7 и 8, кои гласат:

„Во случај на неспроведување на мерките содржани во програмата на центарот, судијата за малолетници ќе го опомене родителот, односно старателот, а ако утврди дека истиот ја избегнува примената на мерките, ќе го казни со парична казна во износ од 300 до 500 евра во денарска противвредност.

Казната од ставот 4 на овој член се изрекува со решение. Против решението родителот, односно старателот имаат право на жалба до кривичниот совет за малолетници во рок од осум дена.

Ако родителот, односно старателот продолжи со неисполнување на своите обврски за примена на мерките содржани во програмата на центарот, центарот може да поднесе кривична пријава за занемарување на грижата на малолетникот.

Ако не е можна примена на мерките содржани во програмата на центарот поради достапност на малолетникот и неговите родители, односно старателот, центарот ја прекинува постапката со заклучок и за тоа го известува јавниот обвинител и Министерството за внатрешни работи.

Постапката ќе продолжи кога ќе престанат околностите од ставот 7 на овој член.“

Член 8

Во членот 24 став 1 зборовите: „семејството или старателот, односно“ се бришат, а по зборот „семејство“ се става запирка и сврзникот „или“ се заменува со зборот „односно“.

Член 9

Во членот 26 став 2 зборовите: „четири до десет“ се заменуваат со зборот „пет“.

Член 10

Во членот 29 ставот 2 се менува и гласи:

„Целта на изречените воспитни мерки, на казните, на алтернативните мерки и на прекршочните санкции е преку давање заштита и помош на малолетниците, со вршење надзор над нив, со нивно стручно оспособување и со развивање на нивната лична одговорност, да се обезбеди нивно воспитување, превоспитување и правилен развој.“

Член 11

Во членот 31 став 1 алинеја 1 по зборовите: „упатување во“ зборот „дисциплински“ се брише.

Во алинејата 2 по зборот „родителите“ се става запирка, а сврзникот „или“ се заменува со зборот „односно“.

Член 12

Во насловот пред членот 34 зборот „дисциплински“ се брише.

Член 13

Во членот 34 став 1 зборот „дисциплински“ се брише.

Во ставовите 2, 4 и 5 зборот „дисциплински“ се брише, а по зборот „центар“ се додаваат зборовите: „за малолетници“.

Член 14

Во насловот пред членот 35 по зборот „родителите“ се става запирка, а сврзникот „или“ се заменува со зборот „односно“.

Член 15

Во членот 35 ставови 1, 2 и 3 по зборот „родителите“ се става запирка, а сврзникот „или“ се заменува со зборот „односно“.

Член 16

Во членот 36 ставови 1 и 2 по зборот „родителите“ се става запирка, а сврзникот „или“ се заменува со зборот „односно“.

Член 17

Во членот 37 став 1 по зборот „родителите“ се става запирка, а сврзникот „или“ се заменува со зборот „односно“.

Член 18

Во членот 38 став 2 алинејата 13 сврзникот „и“ се заменува со запирка.

Во алинејата 14 точката на крајот на реченицата се заменува со сврзникот „и“.

По алинејата 14 се додава нова алинеја 15, која гласи:
„ - да се забрани движење на малолетникот без придружба на неговиот родител, односно старател по 22,00 часот.“

Во ставот 4 зборот „дисциплински“ се брише, а по зборот „центар“ се додаваат зборовите: „за малолетници“.

По ставот 4 се додаваат два нови става 5 и 6, кои гласат:

„Доколку родителот, односно старателот не соработува во исполнување на одредените обврски од ставот 2 на овој член, судијата за малолетници ќе го опомене родителот, односно старателот, а ако утврди дека истиот и понатаму не соработува ќе го казни со парична казна во износ од 500 до 1.000 евра во денарска противвредност.“

Казната од ставот 5 на овој член се изрекува со решение. Против решението родителот, односно старателот имаат право на жалба до кривичниот совет за малолетници во рок од осум дена.“

Член 19

Во членот 42 став 1 зборот „поминало“ се заменува со зборот „поминале“, а зборовите: „повеќе од една година“ се заменуваат со зборовите: „три месеци“.

Во ставот 2 зборот „дисциплински“ и зборовите: „повеќе од“ се бришат.

Член 20

Во членот 43 ставовите 3, 4 и 5 се бришат.

Член 21

Во членот 44 се додава нов став 1, кој гласи: „Малолетничкиот затвор може да се изрече само како главна казна.“

Ставовите 1, 2 и 3 стануваат ставови 2, 3 и 4.

Член 22

Во членот 46 став 4 бројот „53“ се заменува со бројот „51“.

Член 23

Во членот 47 ставот 1 се менува и гласи:

„Паричната казна може да се изрече како главна казна.“

По ставот 1 се додава нов став 2, кој гласи:

„За дела сторени од користољубие, паричната казна може да се изрече како споредна казна заедно со казната малолетнички затвор или со условна осуда со заштитен надзор.“

Ставовите 2 и 3 стануваат ставови 3 и 4.

Член 24

Во членот 48 ставот 2 се менува и гласи:

„Неплатената парична казна или неизвршената или делумно извршената општокорисна работа како нејзина замена, судот може да ја замени и со дисциплинска мерка упатување во центар за малолетници, или со мерка на засилен надзор.“

Член 25

Во насловот пред членот 49 по зборот „возило“ се додаваат зборовите: „од определен вид или категорија“.

Член 26

Во членот 49 се додава нов став 1, кој гласи:

„Забраната на управување со моторно возило од определен вид или категорија и протерување на странец од земјата можат да се изречат како главна казна или како споредна казна заедно со парична казна.“

Во ставот 1 кој станува став 2 по зборовите: „моторно возило“ запирката и зборот „возило“ се бришат.

Член 27

Во членот 55 став 5 зборовите: „посвоителот или“ се заменуваат со зборот „односно“.

Во ставот 6 зборовите: „условно осуден“ се заменуваат со зборовите: „изречената условна осуда со заштитен надзор“.

Член 28

Во членот 56 по зборот „штетата“ сврзникот „и“ се заменува со сврзникот „или“.

Член 29

Во членот 57 став 3 зборот „дисциплински“ се брише.

Член 30

Во членот 59 став 1 во алинејата 2 по зборот „родителите“ се става запирка, а сврзникот „или“ се заменува со зборот „односно“.

Член 31

Насловот на Главата деветта се менува и гласи: „Изрекување на санкции на полнолетни лица за кривични дела кои ги сториле како малолетници“.

Член 32

Во членот 72 став 1 зборовите: „прекршок или“ се бришат.

Член 33

Во членот 73 ставови 1 и 2 зборот „листата“ се заменува со зборот „Именикот“, а зборовите: „во надлежниот суд за малолетници“ се бришат.

Член 34

Во членот 74 по зборот „изнесува“ се додаваат зборовите: „најмногу до“.

Член 35

Во членот 75 ставот 1 се менува и гласи:

„Медијатор е деловно способно физичко лице кое им помага на страните да постигнат спогодба, без право да наметне решение на спорот, во согласност со начелата на доброволност, неутралност и непристрасност, доверливост, јавност во медијацијата, еднаквост на страните, достапност на информациите за медијација, ефикасност и правичност.“

Во ставот 2 точките 1, 2, 3 и 4 се менуваат и гласат:

„1) да има завршено високо образование VII/1 или стекнати 300 кредити според Европскиот кредит трансфер систем (ЕКТС);

2) да има најмалку пет години работно искуство по дипломирањето во работење со малолетници;

3) да не му е изречена казна забрана на вршење професија, дејност или должност за времето додека трае истата;

4) да има сертификат издаден или признат од Министерството за правда за завршена обука според Програмата за обука на медијатори и “.

Член 36

Во членот 76 став 3 зборот „принципите“ се заменува со зборот „начелата“.

Во ставот 4 зборот „принципите“ се заменува со зборот „начелата“, а зборовите: „решавање на предметот“ се заменуваат со зборовите: „решавање на спорот“.

Во ставот 5 по зборот „Медијаторот“ се додаваат зборовите: „може да“.

Ставот 7 се менува и гласи:

„Страните и медијаторот доколку поинаку не се договориле можат во кое било време во текот на постапката да изнесуваат свои предлози за спогодбата со која ќе го решат спорот.“

По ставот 7 се додава нов став 8, кој гласи:

„Во случаите од ставот 7 на овој член на секоја страна и се дава можност да се произнесе по предлозите.“

Член 37

Во членот 77 став 1 алинеја 1 зборот „потпишување“ се заменува со зборот „склучување“.

Во алинејата 2 зборот „изјавата“ се заменува со зборовите: „писмената изјава“.

Во ставот 2 зборот „повлечат“ се заменува со зборот „откажат“, зборот „Повлекувањето“ се заменува со зборот „Откажувањето“, а зборот „повлекување“ се заменува со зборот „откажување“.

Член 38

Во Главата тринаесетта насловот се менува и гласи: „Општи одредби на постапката за малолетници и надлежност на судот”.

Член 39

Во членот 81 став 3 зборот „продолжуваат” се заменува со зборот „престануваат”.

Член 40

По членот 82 се додава нов член 82-а, кој гласи:

„Член 82-а

Одбраната на малолетникот во сите фази на судската постапка е задолжителна.”

Член 41

Во членот 83 став 1 првата реченица се брише.

Член 42

Во членот 85 став 1 првата реченица се брише.
Во ставот 2 зборот „испрашување” се заменува со зборот „присуство”.

Член 43

Во членот 94 став 2 бројот „71” се заменува со бројот „79”.

Во ставот 3 зборовите: „четири до десет” се заменуваат со зборот „пет”.

Член 44

Во членот 95 ставот 3 се менува и гласи:
„Советот за малолетници во основниот суд одлучува во прв степен во постапка за кривични дела.”

По ставот 3 се додаваат два нови става 4 и 5, кои гласат:

„Во основниот суд се формира кривичен совет за малолетници кој решава по жалбите против решенијата на судијата за малолетници и во случаите предвидени со овој закон, составен од тројца судии кои посетувале обука за малолетничко престапништво.

Во кривичниот совет од ставот 4 на овој член не може да учествува судијата за малолетници, кој донел решение против кое е изјавена жалба.”

Ставот 4 станува став 6.

Член 45

Во член 97 ставовите 1 и 2 се менуваат и гласат:

„Во специјализираните судски оддели за малолетнички криминалитет, формирани во основните судови со проширена надлежност, за вршење на стручни работи претседателот на судот определува по еден социјален работник, педагог или психолог по предлог на центарот.

Одлука за бројот, работните задачи и начинот на вклучување на стручните лица од ставот 1 на овој член донесува претседателот на судот.”

Член 46

Во членот 100 став 1 зборовите: „откажувањето од” се бришат, а пред зборот „поведување” се додава зборот „не”.

Во ставот 2 во втората реченица зборот „може” се заменува со зборовите: „е должен”.

Член 47

По членот 100 се додава нов член 100-а, кој гласи:

“Член 100-а

Пред да одлучи дали ќе поднесе барање за поведување на подготвителна постапка јавниот обвинител може да го сослуша малолетникот во присуство на неговиот родител, односно старателот и бранителот.

Доколку малолетникот или неговиот родител, односно старателот не земат бранител, јавниот обвинител по службена должност од листата на адвокати доставена од Адвокатската комора, ќе му постави бранител.

Трошоците за одбраната паѓаат на товар на малолетникот или родителот, односно старателот.

Во случај кога малолетникот и неговото семејство поднесат доказ дека не можат ги платат трошоците за одбраната согласно со Законот за социјалната заштита, овие трошоци паѓаат на товар на буџетските средства на Јавното обвинителство доколку постапката не продолжи пред суд.”

Член 48

Во членот 101 став 3 пред зборот „застапник” се додава зборот „законски”, а по зборот „застапник” се додава зборот „бранител”.

Во ставот 4 во првата реченица зборот „казна” се заменува со зборот „санкција”.

Член 49

Во членот 102 став 2 зборот „советот” се заменува со зборовите: „кривичниот совет”.

Член 50

Во членот 104 став 1 зборот „судијата” се заменува со зборот „советот”.

Во ставот 2 зборот „Судијата” се заменува со зборот „Советот”.

Ставот 3 се менува и гласи:

„Советот за малолетници пред да донесе одлука, ќе го задолжи судијата за малолетници да го сослуша малолетникот и неговиот бранител. Ако малолетникот или неговиот бранител се противат на предлогот, судијата за малолетници ќе донесе решение за спроведување подготвителна постапка или ќе постапи согласно со членот 102 став 2 од овој закон. Против одлуката донесена во согласност со малолетникот и неговиот бранител не е дозволена жалба. Со одлуката мора да е решено и за имотноправното барање на оштетениот, кој само во тој дел има право на жалба до повисокиот суд.”

Во ставот 4 зборот „Судијата” се заменува со зборот „Советот”.

Член 51

Во членот 105 став 1 по зборот „членовите” се додава бројот „102”.

Во ставовите 2 и 3 по зборот „поведе” се додава зборот „подготвителна”.

Член 52

Во членот 106 став 2 зборовите: „неговиот старател” се заменуваат со зборовите: „односно старателот”.

Член 53

Во членот 107 став 4 зборовите: „повсоителот или” се заменуваат со зборот „односно”.

Член 54

Во членот 108 став 2 зборот „советот” се заменува со зборовите: „кривичниот совет”.

Член 55

Членот 109 се менува и гласи:

„Повикување на малолетник заради собирање на информации од страна на Министерството за внатрешни работи се врши со доставување на писмена покана до неговиот родител, односно старателот. Разговорот со малолетникот може да трае најдолго четири часа.

Овластени службени лица на Министерството за внатрешни работи можат да задржат малолетник ако постојат основи на сомневање дека сторил дејствие што во законот е предвидено како кривично дело кое се гони по службена должност, ако е затечен при извршување на делото, или кога против него е распишана потерница за такво дело. Задржувањето може да трае најмногу до 12 часа.

Овластени службени лица на Министерството за внатрешни работи можат да задржат малолетник затечен при извршување на прекршок против јавниот ред и мир, доколку воспоставувањето на јавниот ред и мир или отстранувањето на загрозувањето не може да се постигне на друг начин или кога е под дејство на алкохол, дрога или други психотропски супстанции. Задржувањето може да трае најмногу до осум часа.

За задржување на малолетник од ставот 2 на овој член, или на малолетник чиј идентитет не може да се утврди под условите предвидени во Законот за кривичната постапка, овластените службени лица на Министерството за внатрешни работи се должни веднаш да го известат надлежниот јавен обвинител, судијата за малолетници, односно истражниот судија, родителите односно старателот и Центарот.

За задржување на малолетник од ставот 3 на овој член под условите предвидени во Законот за кривичната постапка, овластените службени лица на Министерството за внатрешни работи се должни веднаш да го известат судијата за малолетници, родителите односно старателот, бранителот определен од малолетникот или неговите родители, односно старателот и Центарот.

За време на задржувањето од ставот 2 на овој член не може да се води разговор без присуство на бранител.

Ако малолетникот или неговите родители, односно старателот не земаат бранител, службените лица на Министерството за внатрешни работи ќе побараат од центарот надлежен според местото на живеење на малолетникот, веднаш да определи бранител од листата на адвокати доставена од Адвокатската комора.

Трошоците за одбраната паѓаат на товар на малолетникот или родителот, односно старателот.

Во случај кога малолетникот или родителот, односно старателот поднесат доказ до центарот дека не можат да ги платат трошоците за одбраната согласно со Законот за социјалната заштита, овие трошоци паѓаат на товар на буџетските средства на Министерството за труд и социјална политика, односно центарот од ставот 7 на овој член, во висина и на начин определени со членот 19 од овој закон.

Овластените службени лица на Министерството за внатрешни работи го задржуваат малолетникот во просторија за задржување на малолетници.

За задржувањето се составува записник, во кој се внесуваат сите податоци за малолетникот, констатација на службените лица за постојењето на видливи телесни повреди, субјективен наод за здравствената состојба од малолетникот и околностите на неговото задржување. Записникот го потпишува малолетникот и неговиот родител, односно старателот, како и бранителот.

Задржаниот малолетник мора без одлагање, а најдоцна во рок од 12 часа да биде изведен пред судија за малолетници, кој ќе одлучи за одредување на притвор или за пуштање на малолетникот на слобода.

Ако судијата за малолетници најде дека нема основ за задржување на малолетникот, ќе донесе решение за негово пуштање на слобода, во кое ќе ја оцени законитоста на задржувањето.

Малолетникот и неговиот бранител имаат право на жалба до кривичниот совет за малолетници на основниот суд во делот на решението со кое се оценува законитоста на лишувањето од слобода.“

Член 56

По членот 109 се додава нов член 109-а, кој гласи:

„Член 109-а

Мерка притвор судијата за малолетници може да определи против малолетникот само по предлог на јавниот обвинител, а по претходно прибавено мислење од центарот.

На малолетникот може да му се определи мерка притвор при постојење на основите предвидени во Законот за кривичната постапка. Притворот може да се изрече само како крајна мерка за обезбедување на присуство на малолетникот во текот на постапката, ако тоа не може да се постигне со другите мерки предвидени во Законот за кривичната постапка. Судијата за малолетници посебно ќе ја цени оправданоста на примената на мерката притвор, тргнувајќи од личноста на малолетникот, можните последици на притворањето врз неговата личност и неговиот правilen развој.

Ако јавниот обвинител во рокот предвиден во членот 109 став 12 не стави никаков предлог, судијата за малолетници може да донесе решение за одредување краткотраен притвор, ако се исполнети законските услови за одредување притвор. Краткотрајниот притвор може да трае најдолго 24 часа. Ако во тој рок јавниот обвинител не поднесе предлог за определување притвор, судијата за малолетници ќе донесе решение за пуштање на малолетникот на слобода.

Против решението за краткотраен притвор, малолетникот, неговиот бранител и јавниот обвинител имаат право на жалба до кривичниот совет за малолетници на основниот суд, кој по жалбата одлучува во рок од 24 часа.

Кога е затечен при извршување кривично дело малолетникот - странец чиј идентитет не може да се утврди се определува мерка упатување во одделот за малолетници на прифатниот центар за странци.“

Член 57

Во членот 110 ставот 1 се брише.

Ставовите 2, 3 и 4 стануваат ставови 1, 2 и 3.

Во ставот 5 кој станува став 4 зборовите: „посвоителот или“ се заменуваат со зборот „односно“.

Во ставот 6 кој станува став 5 зборот „советот“ се заменува со зборовите: „кривичниот совет“.

Член 58

Во членот 114 став 1 зборовите: „се откаже“ се заменуваат со зборовите: „даде изјава за откажување“.

Ставот 2 се менува и гласи:

„Доколку јавниот обвинител се откаже од гонење, судијата за малолетници донесува решение за запирање на постапката. Примерок од решението се доставува до оштетениот кој може во рок од осум дена од известувањето да стави предлог до кривичниот совет за малолетници за продолжување на постапката.“

По ставот 2 се додава нов став 3, кој гласи:

„Ако кривичниот совет за малолетници донесе решение за продолжување на постапката, јавниот обвинител има право на жалба до советот за малолетници на апелациониот суд во рок од осум дена.“

Член 59

Во членот 118 став 3 во втората реченица по зборот „родителот“ се става запирачка, а зборовите: „или законскиот застапник“ се заменуваат со зборовите: „односно старателот“.

Член 60

Во членот 119 став 1 зборовите: „членот 110“ се заменуваат со зборовите: „членот 109-а“.

Член 61

Во членот 124 став 3 по зборот „родителите“ се става записка и се додаваат зборовите: „односно старателот“.

Член 62

Во членот 129 став 1 зборовите: „определена со“ се заменуваат со зборот „согласно“.

Член 63

Во членот 130 став 1 по зборот „родителите“ се става записка, а сврзникот „или“ се заменува со зборот „односно“.

Член 64

Во членот 131 став 1 по зборот „родителите“ и записката се додава зборот „односно“.

Член 65

Во членот 132 став 2 втората реченица се менува и гласи: „За решението судијата за малолетници ќе го извести малолетникот, неговите родители, односно старателот, подносителот на барањето и центарот.“

Член 66

Во членот 133 став 1 зборовите: „лично или“ се бришат, а по зборот „родителите“ сврзникот „или“ се заменува со записка и зборот „односно“.

Член 67

Во членот 135 став 2 по зборот „родителите“ и записката се додава зборот „односно“.

Член 68

Во членот 138 по ставот 2 се додава нов став 3, кој гласи:

„Судот ќе ја исклучи јавноста од делот на постапката во кој се сослушува малолетникот или се изведуваат процесни дејствија со кои може да се нанесе штета на неговата личност и неговиот развој.“

Ставовите 3, 4, 5, 6 и 7 стануваат ставови 4, 5, 6, 7 и 8.

Во ставот 7 зборовите: „став 6“ се заменуваат со зборовите: „став 7“.

Член 69

Во членот 140 став 1 зборовите: „на обвинетиот“ се заменува со зборовите: „како и во текот на целата постапка“.

Ставот 2 се менува и гласи:

„Трошоците и наградата на адвокатот за преземение дејствија при застапувањето на малолетници пред центарот, во Министерството за внатрешни работи, јавното обвинителство и судот, ќе се исплаќаат согласно со одредбите од овој закон.“

Во ставот 3 зборовите: „четири до десет“ се заменуваат со зборот „пет“.

Член 70

Во членот 141 став 1 зборовите: „се формира фонд за обесштетување“ се заменуваат со зборовите: „се издвојуваат средства во рамките на буџетот на Министерството за правда“.

Ставот 2 се брише.

Ставот 3 кој станува став 2 се менува и гласи:

„Министерот за правда, по претходно прибавено мислење од Државниот совет за превенција на малолетничко престапништво, донесува Програма со која ги планира средствата од ставот 1 на овој член.“

По ставот 2 се додава нов став 3, кој гласи:

„Административно-техничките работи за исплатата на средствата од ставот 1 на овој член ги врши Министерството за правда.“

Член 71

Во членот 142 став 1 зборовите: „друг акт“ се заменуваат со зборовите: „прекршок со елементи“, зборот „фондот“ се заменува со зборовите: „средствата од членот 141 став 1 од овој закон“, а зборовите: „и по повторен обид“ се бришат.

Во ставот 2 зборовите: „родители, старателот и законскиот застапник на малолетникот“ се заменуваат со зборовите: „родители, односно старателот“.

По ставот 3 се додаваат два нови става 4 и 5, кои гласат:

„Конечното решение за исплата на обесштетувањето судот го доставува до Министерството за правда, кое ја извршува исплатата.

За извршената исплата Министерството за правда го известува судот кој го донел решението, најдоцна еден месец од извршената исплата.“

Во ставот 4 кој станува став 6 во првата реченица по зборот „исплатено“ се додаваат зборовите: „од средствата од членот 141 став 1 на овој закон“, а зборот „јавниот“ се заменува со зборот „Државниот“.

Член 72

Во членот 144 по ставот 3 се додава нов став 4, кој гласи:

„Државниот совет има седиште во Скопје и во односите со другите органи и лица настапува со свое лого што го утврдува Државниот совет.“

Ставовите 4 и 5 стануваат ставови 5 и 6.

По ставот 6 кој станува став 7 се додаваат три нови става 8, 9 и 10, кои гласат:

„Мандатот на член на Државниот совет престанува пред истекот на времето за кое е избран:

- по лично барање,

- поради смрт,

- ако Комисијата за прашања на изборите и именувањата на Собранието на Република Македонија утврди предлог за разрешување на член на Државниот совет поради неоправдано отсуство на три седници еднопруго или повеќе од пет седници во текот на годината, врз основа на предлогот што го донел Државниот совет со мнозинство гласови и

- ако трајно ја загуби способноста за вршење на функцијата.

Исполнувањето на условите од ставот 8 на овој член ги утврдува Државниот совет со мнозинство гласови од вкупниот број членови и поднесува иницијатива за престанок на мандатот до Собранието на Република Македонија.

Ако на член на Државниот совет му престане функцијата пред истекот на мандатот, согласно со ставот 8 на овој член, во рок од три месеци се избира член на Државниот совет, согласно со одредбите на овој член.“

Член 73

По членот 144 се додава нов член 144-а, кој гласи:

„Член 144-а

Органите на државната управа, судовите, јавните обвинителства, како и правни лица што вршат јавни овластувања во областа на образованието, воспитувањето и заштитата на малолетниците се должни да соработуваат со Државниот совет во остварувањето на неговите функции.“

Член 74

Во членот 145 став 1 алинеја 10 зборовите: „управува со средствата на фондот за обесштетување“ се заменуваат со зборовите: „дава мислење на Програмата од членот 141 став 2 на овој закон“.

Член 75

Во членот 146 став 2 по зборот „програмата“ се става записка е се додаваат зборовите: „како и за работата“.

По ставот 2 се додаваат два нови става 3 и 4, кои гласат:

„Членовите на Државниот совет кои се од внатрешноста на Република Македонија, односно надвор од градот Скопје имаат право на соодветен надоместок на патните трошоци.

Членовите на Државниот совет имаат право на месечен надоместок за работењето во советот во висина на 20 проценти од една просечна бруто плата исплатена по работник на ниво на Република Македонија.“

Член 76

Во членот 149 броевите: „18 и 25“ се заменуваат со броевите: „18, 19 и 25“, а зборовите: „шест месеца“ се заменуваат со зборовите: „еден месец“.

Член 77

Членот 150 се менува и гласи:

„Одредбите од членовите 141, 142 и 146 став 4 на овој закон ќе отпочнат да се применуваат од 1 јануари 2012 година.“

Член 78

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

L I G J

PËR NDRYSHIMIN DHE PLOTESIMIN E LIGJIT
PËR TË DREJTEN E TË MITURVE

Neni 1

Në Ligjin për të drejten e të miturve ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonise" numer 87/2007, 103/2008 dhe 161/2008), në nenin 12 alinete 4 dhe 6 pas fjales "zhvillim" shtohen fjalet: "viktime e dhunes".

Neni 2

Në nenin 18 paragrafi 1 ndryshohet si vijon:

"Për veprimin e femijes në rrezik që me ligj është percaktuar si veper penale, si dhe kur në kryerjen e vepres kanë marre pjese edhe persona të tjere për të cilet mund të udhehiqet procedure para gjykates dhe për veprimin e të miturit më të ri apo më të vjeter në rrezik që me ligj është percaktuar si veper penale për të cilen është percaktuar denim me burg deri në tre vjet, Ministria e Puneve të Brendshme nepermjet prokurorit publik e dergon njoftimin në qendren për pune sociale (në tekstin e metutjeshem: qendra). Për veprimin që me ligj është percaktuar si kundervajtje, si dhe për gjendje tjera të rrezikut, Ministria e Puneve të Brendshme, shkolla apo institucioni tjeter në të cilin i mituri perkujdeset, si dhe familja e të miturit e njoftojne drejtperdrejt qendren.

Pas paragrafit 1 shtohet paragraf i ri 2 si vijon:

"Ministria e Puneve të Brendshme e njofton qendren, nepermjet prokurorit publik apo drejtperdrejt në rastet nga paragrafi 1 i ketij neni, me njoftimin me shkrim i cili permban të dhena personale për të miturin dhe prinderit e tij, perkatesisht kujdestarin, veprimin e kryer dhe rrethanat në të cilat është kryer ai. Në raste urgjente, njoftimi mund të jete edhe në menyre telefonike."

Në paragrafin 2 i cili behet paragraf 3 pas fjaleve: "Ministria e Puneve të Brendshme" shtohen fjalet: "prokuroria publike".

Paragrafet 3 dhe 4 behen paragrafe 4 dhe 5.

Në paragrafin 5 i cili behet paragraf 6 në fjaline e dyte pas fjaleve: "njoftimet e pranuar" shtohen fjalet: "nga paragrafi 2 i ketij neni", kurse pas fjaleve: "Ministria e Puneve të Brendshme" shtohen fjalet: "prokuroria publike".

Paragrafi 6 behet paragraf 7.

Neni 3

Në nenin 19 paragrafi 1 fjala "shtate" zevendesohet me numrin "15", numri "24" zevendesohet me numrin "36", kurse pas fjales "qendra" shtohen fjalet: "në bisede".

Në paragrafin 2 pika në fund të fjalisë shlyhet dhe shtohen fjalet: "në lokale të posacme. Standardet për pamjen e lokaleve të posacme i percakton ministri i Punes dhe Politikes Sociale".

Paragrafi 3 ndryshohet si vijon:

"Në rastet kur veprimi i femijes në rrezik me ligj është percaktuar si veper penale për të cilen është percaktuar denimi me burg së paku prej pese vitesh dhe kur ekziston shkalle e larte e rrezikut sipas vleresimit të qendres, në bisede detyrimisht është i pranishem avokati i cili i mbron të drejtat dhe interesat e femijes."

Pas paragrafit 3 shtohen dy paragrafe të rinj 4 dhe 5 si vijojne:

"Dispozita nga paragrafi 3 i ketij neni zbatohet edhe në rastet për veprim, të kryer nga i mituri më i ri ose më i vjeter në rrezik dhe kur ekziston shkalle e larte e rrezikut sipas vleresimit të qendres.

Gjendjen e shkalles së larte të rrezikut e percakton ministri i Punes dhe Politikes Sociale."

Paragrafi 4 i cili behet paragraf 6 ndryshohet si vijon:

"Në rastet nga paragrafet 3 dhe 4 të ketij neni, familja e zgjedh avokatin, e nese nuk zgjedh avokat, atë e cakton qendra me detyre zyrtare nga lista që është e perpiluar nga Oda e Avokateve."

Pas paragrafit 5 i cili behet paragraf 7 shtohen gjashte paragrafe të rinj 8, 9, 10, 11, 12 dhe 13 si vijojne:

"Nese familja nuk është në gjendje që t'i paguaje shpenzimet për avokatin, në pajtim me Ligjin për mbrojtje sociale, ndihma juridike për femijen, perkatesisht të miturin më të ri apo më të vjeter në rrezik është falas.

Shpenzimet në rastet nga paragrafi 8 i ketij neni jane në llogari të mjeteve nga buxheti i Ministrise së Punes dhe Politikes Sociale dhe do të llogariten në pajtim me shumata e percaktuara me tarifen e avokatit të zvogeluara për 30 perqind.

Avokati listen e shpenzimeve e percakton në formular të percaktuar.

Me aktvendim Ministria e Punes dhe Politikes Sociale nuk do t'i paguaje kompensim për rastin konkret avokatit, nese gjate kryerjes së mbikeqyrjes së rregullt konstaton kryerje të pandergjegjshme, joprofesionale dhe jokompetente të punes së ngarkuar.

Kunder aktvendimit nga paragrafi 9 i ketij neni avokati mund të ngrit kontest administrativ para gjykates kompetente.

Permbajtjen dhe formen e formularit nga paragrafi 10 i ketij neni e percakton ministri i Punes dhe Politikes Sociale."

Neni 4

Në nenin 20 pas paragrafit 1 shtohet paragraf i ri 2 si vijon:

"Mendimi juridik nga paragrafi 1 i ketij neni kryesisht duhet të permbaje pershkrim të veprimit, elemente faktike dhe juridike, propozim për veprimin e metutjeshem dhe mendim për nevojen e zbatimit të masave të ndihmes dhe mbrojtjes."

Në paragrafin 2 i cili behet paragraf 3 pas fjales "vendim" shtohen fjalet: "në afat prej shtate ditesh".

Paragrafet 3 dhe 4 behen paragrafe 4 dhe 5.

Neni 5

Në nenin 21 pas paragrafit 1 shtohet paragraf i ri 2 si vijon:

"Në rast të urgjencës, qendra mund të percaktoje masa të ndihmes dhe mbrojtjes në pajtim me Ligjin për mbrojtje sociale edhe para përfundimit të Programit nga paragrafi 1 i këtij neni."

Neni 6

Në nenin 22 paragrafi 1 pas fjales "prinderit" vihet presje, kurse lidheza "ose" zevendesohet me fjalen "perkatesisht".

Neni 7

Në nenin 23 pas paragrafit 3 shtohen pese paragrafe të rinj 4, 5, 6, 7 dhe 8 si vijojne:

"Në rast të moszbatimit të masave të permbajtura në programin e qendres, gjykatesi për të mitur do t'ia terheq verejtjen prindit, perkatesisht kujdestarit, e nese percakton se ai i shmanget zbatimit të masave, do ta denoje me denim në të holla prej 300 deri në 500 euro në kundervlere me denare.

Denimi nga paragrafi 4 të këtij neni shqiptohet me aktvendim. Kunder aktvendimit prindi, perkatesisht kujdestari kane të drejte për ankese në keshillin penal për të mitur në afat prej tete ditesh.

Nese prindi, perkatesisht kujdestari vazhdon me mosermbushjen e obligimeve të veta për zbatimin e masave të permbajtura në programin e qendres, qendra mund të parashtrroje kallezim penal për mosperfilljen e kujdesit të të miturit.

Nese nuk eshte i mundur zbatimi i masave të permbajtura në programin e qendres për shkak të mosqasjes së të miturit dhe prinderve të tij, perkatesisht kujdestarit, qendra e nderpret proceduren me konkluzion dhe për kete e njofton prokurorin publik dhe Ministrine e Puneve të Brendshme.

Procedura do të vazhdoje kur do të pushojne rrethanat nga paragrafi 7 i këtij neni."

Neni 8

Në nenin 24 paragrafi 1 fjalet: "familja apo kujdestari, perkatesisht" shlyhen, ndersa pas fjales "familja" vihet presje dhe lidheza "ose" zevendesohet me fjalen "perkatesisht".

Neni 9

Në nenin 26 paragrafi 2 fjalet: "kater deri në dhjete" zevendesohen me fjalen "pese".

Neni 10

Në nenin 29 paragrafi 2 ndryshohet si vijon:

"Qellimi i masave të shqiptuara edukative, të denimeve, të masave alternative dhe të sanksioneve për kundervajtje eshte që nepermjet ofrimit të mbrojtjes dhe ndihmes të miturve, me kryerjen e mbikeqyrjes mbi ta, me aftesimin e tyre profesional dhe me zhvillimin e pergjegjesise së tyre personale, të sigurohet edukimi i tyre, riedukimi dhe zhvillimi i drejte."

Neni 11

Në nenin 31 paragrafi 1 alineja 1 pas fjaleve: "dergim në" fjala "disiplinore" shlyhet.

Në alinene 2 pas fjales "prinderit" vihet presje, kurse lidheza "ose" zevendesohet me fjalen "perkatesisht".

Neni 12

Në titullin para nenit 34 fjala "disiplinore" shlyhet.

Neni 13

Në nenin 34 paragrafi 1 fjala "disiplinore" shlyhet.

Në paragrafet 2, 4 dhe 5 fjala "disiplinore" shlyhet, ndersa pas fjales "qender" shtohen fjalet: "për të mitur".

Neni 14

Në titullin para nenit 35 pas fjales "prinderit" vihet presje, ndersa lidheza "ose" zevendesohet me fjalen "perkatesisht".

Neni 15

Në nenin 35 paragrafet 1, 2 dhe 3 pas fjales "prinderit" vihet presje, ndersa lidheza "ose" zevendesohet me fjalen "perkatesisht".

Neni 16

Në nenin 36 paragrafet 1 dhe 2 pas fjales "prinderit" vihet presje, ndersa lidheza "ose" zevendesohet me fjalen "perkatesisht".

Neni 17

Në nenin 37 paragrafi 1 pas fjales "prinderit" vihet presje, ndersa lidheza "ose" zevendesohet me fjalen "perkatesisht".

Neni 18

Në nenin 38 paragrafi 2 alineja 13 lidheza "dhe" zevendesohet me presje.

Në alinene 14 pika në fund të fjalise zevendesohet me lidhezen "dhe".

Pas alinene 14 shtohet aline e re 15 si vijon:

" - t'i ndalohet levizja të miturit pa shoqerimin e prindit, perkatesisht kujdestarit të tij pas ores 22,00".

Në paragrafin 4 fjala "disiplinore" shlyhet, ndersa pas fjales "qender" shtohen fjalet: "për të mitur".

Pas paragrafit 4 shtohen dy paragrafe të rinj 5 dhe 6 si vijojne:

"Nese prindi, perkatesisht kujdestari nuk bashkepunon në permbushjen e obligimeve të percaktuara nga paragrafi 2 i këtij neni, gjykatesi për të mitur do t'ia terheq verejtjen prindit, perkatesisht kujdestarit, e nese konstaton se ai edhe më tutje nuk bashkepunon, do ta denoje me denim në të holla prej 500 deri në 1 000 euro në kundervlere me denare.

Denimi nga paragrafi 5 i këtij neni shqiptohet me aktvendim. Kunder aktvendimit prindi, perkatesisht kujdestari ka të drejte për ankese në keshillin penal për të mitur në afat prej tete ditesh."

Neni 19

Në nenin 42 paragrafi 1 fjalet: "ka kaluar" zevendesohen me fjalet: "kane kaluar", ndersa fjalet: "më teper se një vit" zevendesohen me fjalet: "tre muaj".

Në paragrafin 2 fjala "disiplinore" dhe fjalet: "më teper se" shlyhen.

Neni 20

Në nenin 43 paragrafet 3, 4 dhe 5 shlyhen.

Neni 21

Në nenin 44 shtohet paragraf i ri 1 si vijon:

"Burgimi i të miturit mund të shqiptohet vetem si denim kryesor."

Paragrafet 1, 2 dhe 3 behen paragrafe 2, 3 dhe 4.

Neni 22

Në nenin 46, paragrafi 4 numri "53" zevendesohet me numrin "51".

Neni 23

Në nenin 47 paragrafi 1 ndryshohet si vijon:

"Denimi në të holla mund të shqiptohet si denim kryesor."

Pas paragrafit 1 shtohet paragraf i ri 2 si vijon:

"Për vepra të kryera nga lakmia, denimi në të holla mund të shqiptohet si denim dytesor së bashku me denimin burgim i të miturit ose me gjykimin me kusht me mbikeqyrje mbrojtese."

Paragrafet 2 dhe 3 behen paragrafe 3 dhe 4.

Neni 24

Në nenin 48 paragrafi 2 ndryshohet si vijon:
"Denimin në të holla të papaguar ose punen me dobi të pergjithshme të pakryer apo të kryer pjesërisht si zevendesim i tij, gjykata mund ta zevendesojë edhe me mase disiplinore dërgim në qendren për të mitur, ose me mase të mbikeqyrjes së forcuar."

Neni 25

Në titullin para nenit 49 pas fjales "automjet" shtohen fjalet: "të llojit apo kategorise së caktuar".

Neni 26

Në nenin 49 shtohet paragrafi i ri 1 si vijon:
"Ndalimi i drejtimit të automjetit të llojit apo kategorise së caktuar dhe debimi i të huajit nga vendi mund të shqiptohen si denim kryesor apo si denim dytesor me denim në të holla."

Në paragrafin 1 i cili behet paragraf 2 pas fjaleve: "automjet" presja dhe fjala "automjet" shlyhen.

Neni 27

Në nenin 55 paragrafi 5 fjalet: "adoptuesi ose" zevendesohen me fjalen "perkatesisht".

Në paragrafin 6 fjalet: "gjykohet me kusht" zevendesohen me fjalet: "gjykimit me kusht të shqiptuar me mbikeqyrje mbrojtese".

Neni 28

Në nenin 56 pas fjales "demin" lidheza "dhe" zevendesohet me lidhezen "ose".

Neni 29

Në nenin 57 paragrafi 3 fjala "disiplinore" shlyhet.

Neni 30

Në nenin 59 paragrafi 1 në alinene 2 pas fjales "prinderit" vihet presje, ndersa lidheza "ose" zevendesohet me fjalen "perkatesisht".

Neni 31

Titulli i Kreut të nente ndryshohet si vijon: "Shqiptimi i sanksioneve personave madhore për vepra penale të cilat i kane kryer si të mitur".

Neni 32

Në nenin 72 paragrafi 1 fjalet: "kundervajtje ose" shlyhen.

Neni 33

Në nenin 73 paragrafet 1 dhe 2 fjala "lista" zevendesohet me fjalen "Lista e emrave", ndersa fjalet "në gjykatën kompetente për të mitur" shlyhen.

Neni 34

Në nenin 74 pas fjales "eshte" shtohen fjalet: "më së shumti deri në".

Neni 35

Në nenin 75 paragrafi 1 ndryshohet si vijon:
"Ndermjetesues eshte personi fizik i afte afarist i cili u ndihmon paleve të arrijne marreveshje, pa të drejte që të imponoje zgjidhje të kontestit, në pajtim me parimet e vullnetit, neutralitetit dhe objektivitetit, fshehtesise, transparencës në ndermjetesim, barazise së paleve, qasjes në informatat për ndermjetesimin, efikasitetit dhe drejtisesise."

Në paragrafin 2 pikat 1, 2, 3 dhe 4 ndryshohen si vijojne:

"1) të kete të mbaruar arsimin e larte VII/ 1 ose 300 kredi të fituara sipas Sistemit Evropian për Transferim të Kredive (SETK);

2) të kete së paku pese vite pervoje pune pas diplomimit në punen me të mitur;

3) të mos i jete shqiptuar denimi ndalim për ushtrimin e profesionit, veprimtarise apo detyres për kohen deri sa zgjate ai;

4) të kete certifikate të leshuar apo të njohur nga Ministria e Drejtisesise për trajnimin e kryer sipas Programit për trajnim të ndermjetesuesve dhe".

Neni 36

Në nenin 76 paragrafi 3 fjala "principet" zevendesohet me fjalen "parimet".

Në paragrafin 4 fjala "principet" zevendesohet me fjalen "parimet", kurse fjalet: "zgjidhje të lendes" zevendesohen me fjalet "zgjidhje të kontestit".

Në paragrafin 5 pas fjales "Ndermjetesuesi" shtohen fjalet "mund të".

Paragrafi 7 ndryshohet si vijon:

"Palet dhe ndermjetesuesi nese nuk jane marre vesh ndryshe në çdo kohe gjate procedures mund të parashtrojne propozime të veta për marreveshjen me të cilen do ta zgjidhin kontestin."

Pas paragrafit 7 shtohet paragrafi i ri 8 si vijon:

"Në rastet nga paragrafi 7 i ketij neni seciles pale i jepet mundesia që të deklarohet për propozimet."

Neni 37

Në nenin 77 paragrafi 1 alinea 1 fjala "nenshkrimin" zevendesohet me fjalen "lidhjen".

Në alinene 2 fjala "deklarates" zevendesohet me fjalet: "deklarates me shkrim".

Në paragrafin 2 fjala "terhiqen" zevendesohet me fjalet: "heqin dore", fjala "Terheqja" zevendesohet me fjalet: "Heqja dore", ndersa fjala "terheqje" zevendesohet me fjalet: "heqje dore".

Neni 38

Në Kreun e trembedhete titulli ndryshohet si vijon: "Dispozita të pergjithshme të procedures për të mitur dhe kompetenca e gjykates".

Neni 39

Në nenin 81 paragrafi 3 fjala "vazhdojne" zevendesohen me fjalen "pushojne".

Neni 40

Pas nenit 82 shtohet nen i ri 82-a si vijon:

"Neni 82-a

Mbrojtja e të miturit në të gjitha fazat e procedures gjyqesore eshte e detyrueshme."

Neni 41

Në nenin 83 paragrafi 1 fjalia e pare shlyhet.

Neni 42

Në nenin 85 paragrafi 1 fjalia e pare shlyhet.
Në paragrafin 2 fjalet: "marrja në pyetje" zevendesohet me fjalen "prania".

Neni 43

Në nenin 94 paragrafi 2 numri "71" zevendesohet me numrin "79".

Në paragrafin 3 fjalet: "kater deri në dhjete" zevendesohet me fjalen "pese".

Neni 44

Në nenin 95 paragrafi 3 ndryshohet si vijon:
"Keshilli për të mitur në gjykatën themelore vendos në shkalle të pare në proceduren për vepra penale."

Pas paragrafit 3 shtohen dy paragrafe të rinj 4 dhe 5 si vijojne:

"Në gjykatën themelore formohet keshill penal për të mitur që vendos për ankesat kundër aktvendimeve të gjykatesit për të mitur edhe në rastet e parapara me këtë ligj, i perbere nga tre gjykates të cilët kanë ndjekur trajnim për delikuenca të të miturve.

Në keshillin penal nga paragrafi 4 i këtij neni nuk mund të marre pjesë gjykatesi për të mitur, i cili e ka miratuar aktvendimin kundër të cilit është parashtruar ankesa."

Paragrafi 4 behet paragraf 6.

Neni 45

Në nenin 97 paragrafet 1 dhe 2 ndryshohen si vijojnë:

"Në seksionet e specializuara gjyqësore për kriminalitetin e të miturve, të formuara në gjykatat themelore me kompetencë të zgjeruar, për kryerjen e punëve profesionale kryetari i gjykates cakton nga një punëtor social, pedagog apo psikolog me propozim të qendres.

Vendim për numrin, detyrat punuese dhe menyren e përfshirjes së personave profesionale nga paragrafi 1 i këtij neni miraton kryetari i gjykates."

Neni 46

Në nenin 100 paragrafi 1 fjalët: "heqjes dore nga" shlyhen, ndërsa para fjalës "ngritja" shtohet fjala "mos".

Në paragrafin 2 në fjaline e dytë fjala "mund" zëvendësohet me fjalët: "është i obliguar".

Neni 47

Pas nenit 100 shtohet nen i ri 100-a si vijon:

"Neni 100-a

Para se të vendos nese do të parashtrroje kerkese për ngritje të procedurës pergatitore prokurori publik mund ta degjoje të miturin në prani të prindit, perkatesisht kujdestarit dhe mbrojtësit të tij.

Nese i mituri apo prindi i tij, perkatesisht kujdestari nuk marrin mbrojtës, prokurori publik me detyre zyrtare nga lista e avokateve e dorezuar nga Oda e Avokateve, do t'i caktoje mbrojtës.

Shpenzimet për mbrojtjen janë në llogari të të miturit apo prindit, perkatesisht kujdestarit.

Në rast kur i mituri dhe familja e tij parashtrojne deshi se nuk mund t'i paguajne shpenzimet për mbrojtjen në pajtim me Ligjin për mbrojtje sociale, keto shpenzime janë në llogari të mjeteve buxhetore të Prokurorisë Publike, nese procedura nuk vazhdon para gjykates."

Neni 48

Në nenin 101 paragrafi 3 pas fjalës "perfaqesuesin" shtohet fjala "ligjor", ndërsa pas fjalës "ligjor" shtohet fjala "mbrojtës".

Në paragrafin 4 në fjaline e parë fjala "denimin" zëvendësohet me fjalën "sanksionin".

Neni 49

Në nenin 102 paragrafi 2 fjala "keshilli" zëvendësohet me fjalët: "keshilli penal".

Neni 50

Në nenin 104 paragrafi 1 fjala "gjykatesit" zëvendësohet me fjalën "keshillit".

Në paragrafin 2 fjala "Gjykatesi" zëvendësohet me fjalën "Keshilli".

Paragrafi 3 ndryshohet si vijon:

"Keshilli për të mitur para se të miratoje vendim, do ta ngarkoje gjykatesin për të mitur që ta degjoje të miturin dhe mbrojtësin e tij. Nese i mituri apo mbrojtësi i tij e kundërshtojnë propozimin, gjykatesi për të mitur do të miratoje aktvendim për zbatimin e procedurës pergatitore apo do të veproje në pajtim me nenin 102 paragrafi 2 të këtij ligji.

Kunder vendimit të miratuar në pajtim me të miturin dhe mbrojtësin e tij nuk është e lejuar ankesa. Me vendimin dëmos duhet të vendoset edhe për kerkesen pronësore-juridike të të demtuarit, i cili vetëm në atë pjesë ka të drejtë për ankesa në gjykatën më të lartë."

Në paragrafin 4 fjala "Gjykatesi" zëvendësohet me fjalën "Keshilli".

Neni 51

Në nenin 105 paragrafi 1 pas fjalës "nenet" shtohet fjala "102".

Në paragrafet 2 dhe 3 pas fjalës "ngritet" shtohet fjala "pergatitore".

Neni 52

Në nenin 106 paragrafi 2 fjalët: "kujdestari i tij" zëvendësohen me fjalët: "perkatesisht kujdestari".

Neni 53

Në nenin 107 paragrafi 4 fjalët: "adoptuesi ose" zëvendësohen me fjalën "perkatesisht".

Neni 54

Në nenin 108 paragrafi 2 fjala "keshilli" zëvendësohet me fjalët: "keshilli penal".

Neni 55

Neni 109 ndryshohet si vijon:

"Thirrja e të miturit për grumbullim të informatave nga ana e Ministrisë së Punëve të Brendshme kryhet me dorezim e fteses me shkrim të prindi i tij, perkatesisht kujdestari. Biseda me të miturin mund të zgjase më së shumti kater orë.

Personat e autorizuar zyrtare të Ministrisë së Punëve të Brendshme mund të mbajnë të mitur, nese ekzistojne baza të dyshimit se ka kryer veprim që në ligj është parapare si veper penale e cila ndiqet me detyre zyrtare, nese është gjetur në kryerjen e vepres, ose kur kundër tij është shpallur fletarrest për veper të tillë. Mbajtja mund të zgjase më së shumti deri në 12 orë.

Personat e autorizuar zyrtare të Ministrisë së Punëve të Brendshme mund të mbajnë të mitur që është gjetur në kryerjen e kundervajtjes kundër rendit dhe qetesise publike, nese vendosja e rendit dhe qetesise publike apo menjanimi i rrezikimit nuk mund të arrihet në menyre tjetër, ose kur është nën veprim të alkoolit, droges apo substancave tjera psikotropike. Mbajtja mund të zgjase më së shumti deri në tete orë.

Për mbajtjen e të miturit nga paragrafi 2 i këtij neni, apo të miturit identiteti i të cilit nuk mund të percaktohet në kushtet e parapara në Ligjin për procedure penale, personat e autorizuar zyrtare të Ministrisë së Punëve të Brendshme janë të obliguar që menjehere ta njoftojnë prokurorin publik kompetent, gjykatesin për të mitur, perkatesisht gjykatesin hetues, prinderit, perkatesisht kujdestarin dhe Qendren.

Për mbajtjen e të miturit nga paragrafi 3 i këtij neni në kushtet e parapara në Ligjin për procedure penale, personat e autorizuar zyrtare të Ministrisë së Punëve të Brendshme janë të obliguar që menjehere ta njoftojnë gjykatesin për të mitur, prinderit perkatesisht kujdestarin, mbrojtësin e caktuar nga i mituri apo prinderit e tij, perkatesisht kujdestari dhe Qendren.

Gjate mbajtjes nga paragrafi 2 i këtij neni nuk mund të bisedohet pa praninë e mbrojtësit.

Nese i mituri apo prinderit e tij, perkatesisht kujdestari nuk marrin mbrojtës, personat zyrtare të Ministrisë së Punëve të Brendshme do të kerkojnë nga qendra kompetente sipas vendbanimit të të miturit, menjehere të caktoje mbrojtës nga lista e avokateve të dorezuar nga Oda e Avokateve.

Shpenzimet për mbrojtjen janë në llogari të të miturit apo prindit, perkatesisht kujdestarit.

Në rast kur i mituri apo prindi, perkatesisht kujdestari parashtrone deshmi në qender se nuk mund t'i paguaje shpenzimet për mbrojtjen në pajtim me Ligjin për mbrojtje sociale, keto shpenzime janë në llogari të mjeteve buxhetore të Ministrise së Punes dhe Politikës Sociale, perkatesisht qendres nga paragrafi 7 i ketij neni, në lartesi dhe në menyre të percaktuar me nenin 19 të ketij ligji.

Personat e autorizuar zyrtare të Ministrise së Puneve të Brendshme e mbajne të miturin në lokal për mbajtjen e të miturve.

Për mbajtjen perpilohet procesverbal, në të cilin shenohen të gjitha të dhenat për të miturin, konstatimi i personave zyrtare për ekzistimin e lendimeve të dukshme trupore, konstatimi subjektiv për gjendjen shendetesore të të miturit dhe rrethanat e mbajtjes së tij. Procesverbalin e nenshkruan i mituri dhe prindi i tij, perkatesisht kujdestari, si dhe mbrojtasi.

I mituri i mbajtur doemos duhet pa prolongim, e më së voni në afat prej 12 oresh të nxirret para gjykatesit për të mitur, i cili do të vendos për percaktimin e paraburgimit apo për leshimin e të miturit në liri.

Nese gjykatesi për të mitur konstaton se nuk ka baze për mbajtjen e të miturit, do të miratoje aktvendim për leshimin e tij në liri, në të cilin do ta vleresoje ligjshmerine e mbajtjes.

I mituri dhe mbrojtasi i tij kane të drejte për ankese në keshillin penal për të mitur në gjykatën themelore në pjesen e aktvendimit me të cilën vleresohet ligjshmeria e primumit nga liria."

Neni 56

Pas nenit 109 shtohet nen i ri 109-a si vijon:

"Neni 109-a

Masen paraburgim gjykatesi për të mitur mund ta percaktoje kunder të miturit vetem me propozim të prokurorit publik, e pas marrjes paraprakisht të mendimit nga qendra.

Të miturit mund t'i percaktohet mase paraburgim në rast të ekzistimit të bazave të parapara në Ligjin për procedure penale. Paraburgimi mund të shqiptohet vetem si mase perfundimtare për sigurimin e pranise së të miturit gjate procedures, nese kjo nuk mund të arrihet me masat e tjera të parapara në Ligjin për procedure penale. Gjykatesi për të mitur në menyre të posacme do ta vleresoje arsyeshmerine e zbatimit të mases paraburgim, duke u nisur nga personaliteti i të miturit, pasojat e mundshme të paraburgimit mbi personalitetin e tij dhe zhvillimin e tij të drejte.

Nese prokurori publik në afatin e parapare në nenin 109 paragrafi 12 nuk parashtron kurrfare propozimi, gjykatesi për të mitur mund të miratoje aktvendim për percaktimin e paraburgimit afatshkurter, nese janë permbushur kushtet ligjore për percaktimin e paraburgimit. Paraburgimi afatshkurter mund të zgjase më së shumti 24 orë. Nese në atë afat prokurori publik nuk parashtron propozim për percaktimin e paraburgimit, gjykatesi për të mitur do të miratoje aktvendim për leshimin e të miturit në liri.

Kunder aktvendimit për paraburgim afatshkurter, i mituri, mbrojtasi i tij dhe prokurori publik kane të drejte për ankese në keshillin penal për të mitur në gjykatën themelore, i cili për ankesen vendos në afat prej 24 oresh.

Kur eshte gjetur në kryerjen e vepres penale i mituri - i huaj identiteti i të cilit nuk mund të percaktohet, percaktohet masa dergim në seksionin për të mitur në qendren e pranimit për të huaj."

Neni 57

Në nenin 110 paragrafi 1 shlyhet.

Paragrafet 2, 3 dhe 4 behen paragrafe 1, 2 dhe 3.

Në paragrafin 5 i cili behet paragraf 4 fjalet: "adoptuesi ose" zevendesohen me fjalen "perkatesisht".

Në paragrafin 6 i cili behet paragraf 5 fjala "keshilli" zevendesohet me fjalet: "keshilli penal".

Neni 58

Në nenin 114 paragrafi 1 fjalet: "heq dore" zevendesohen me fjalet: "të jape deklarate për heqje dore".

Paragrafi 2 ndryshohet si vijon:

"Nese prokurori publik heq dore nga ndjekja, gjykatesi për të mitur miraton aktvendim për nderprerjen e procedures. Një ekzemplar nga aktvendimi i dorezohet të demtuarit i cili në afat prej tete ditesh nga njoftimi mund të parashtrone propozim në keshillin penal për të mitur për vazhdimin e procedures."

Pas paragrafit 2 shtohet paragraf i ri 3 si vijon:

"Nese keshilli penal për të mitur miraton aktvendim për vazhdimin e procedures, prokurori publik ka të drejte për ankese në keshillin për të mitur në gjykatën e apelit në afat prej tete ditesh."

Neni 59

Në nenin 118 paragrafi 3 në fjaline e dyte pas fjales "prindit" vihet presje, ndersa fjalet: "apo perfaqesuesit ligjor" zevendesohen me fjalet "perkatesisht kujdestarit."

Neni 60

Në nenin 119 paragrafi 1 fjalet: "nenin 110" zevendesohen me fjalet: "nenin 109-a".

Neni 61

Në nenin 124 paragrafi 3 pas fjales "prinderit" vihet presje dhe shtohen fjalet: "perkatesisht kujdestarin".

Neni 62

Në nenin 129 paragrafi 1 fjalet: "e percaktuar me" zevendesohen me fjalet: "në pajtim me".

Neni 63

Në nenin 130 paragrafi 1 pas fjales "prinderit" vihet presje, ndersa lidheza "ose" zevendesohet me fjalen "perkatesisht".

Neni 64

Ne nenin 131 paragrafi 1 pas fjales "prinderit" dhe presjes shtohet fjala "perkatesisht".

Neni 65

Në nenin 132 paragrafi 2 fjalia e dyte ndryshohet si vijon: "Për aktvendimin gjykatesi për të mitur do ta njoftoje të miturin, prinderit e tij, perkatesisht kujdestarin, parashtruesin e kerkeses dhe qendren."

Neni 66

Në nenin 133 paragrafi 1 fjalet: "personalisht ose" shlyhen, ndersa pas fjales "prinderive" lidheza "ose" zevendesohet me presje dhe fjalen "perkatesisht".

Neni 67

Në nenin 135 paragrafi 2 pas fjales "prinderit" dhe presjes shtohet fjala "perkatesisht".

Neni 68

Në nenin 138 pas paragrafit 2 shtohet paragraf i ri 3 si vijon:

"Gjykata do ta perjashtoje publikun nga pjesa e procedures në të cilën degjohet i mituri apo realizohen veprime të procesit me të cilat mund t'i shkaktohet dem personalitetit të tij dhe zhvillimit të tij."

Paragrafet 3, 4, 5, 6 dhe 7 behen paragrafe 4, 5, 6, 7 dhe 8.

Në paragrafin 7 fjalet: "paragrafin 6" zevendesohen me fjalet: "paragrafin 7".

Neni 69

Në nenin 140 paragrafi 1 fjalet: "të të akuzuarit" zevendesohen me fjalet: "si dhe gjate tere procedures".

Paragrafi 2 ndryshohet si vijon:

"Shpenzimet dhe shperblimi i avokatit për veprimet e ndermarra gjate perfaqesimit të të miturve para qendres, në Ministrine e Puneve të Brendshme, prokurorine publike dhe gjykaten, do të paguhen në pajtim me dispozitat e ketij ligji."

Në paragrafin 3 fjalet: "kater deri në dhjete" zevendesohen me fjalen "pese".

Neni 70

Në nenin 141 paragrafi 1 fjalet: "formohet fond për demshperblim" zevendesohen me fjalet: "ndahen mjete në kuader të buxhetit të Ministrise së Drejtesise".

Paragrafi 2 shlyhet.

Paragrafi 3 i cili behet paragraf 2 ndryshohet si vijon:

"Ministri i Drejtesise, pas marrjes paraprakisht të mendimit nga Keshilli shtetedor për parandalimin e delikuenes së të miturve, miraton Program me të cilin i planifikon mjetet nga paragrafi 1 i ketij neni."

Pas paragrafit 2 shtohet paragraf i ri 3 si vijon:

"Punet administrative-teknike për pagesen e mjeteve nga paragrafi 1 i ketij neni i kryen Ministria e Drejtesise."

Neni 71

Në nenin 142 paragrafi 1 fjalet: "akt tjetër" zevendesohen me fjalet: "kundervajtje me elemente", fjala "fondi" zevendesohet me fjalet: "mjetet nga neni 141 paragrafi 1 i ketij ligji", ndersa fjalet: "edhe pas tentimit të serisem" shlyhen.

Në paragrafin 2 fjalet: "prinderit, kujdestari dhe perfaqesuesi ligjor i të miturit" zevendesohen me fjalet: "prinderit, perkatesisht kujdestari".

Pas paragrafit 3 shtohen dy paragrafe të rinj 4 dhe 5 si vijojne:

"Aktvendimin perfundimtar për pagesen e demshperblimit gjykata e dorezon në Ministrine e Drejtesise, e cila e kryen pagesen.

Për pagesen e kryer Ministria e Drejtesise e njofton gjykaten që e ka miratuar aktvendimin, më së voni një muaj nga pagesa e kryer."

Në paragrafin 4 i cili behet paragraf 6 në fjaline e pare pas fjaleve: "të paguar" shtohen fjalet: "nga mjetet nga neni 141 paragrafi 1 i ketij ligji", ndersa fjala "publik" zevendesohet me fjalen "Shtetedor".

Neni 72

Në nenin 144 pas paragrafit 3 shtohet paragraf i ri 4 si vijon:

"Keshilli shtetedor ka seli në Shkup dhe në marredheniet me organet dhe personat e tjere vepron me logon e vet që e percakton Keshilli shtetedor."

Paragrafet 4 dhe 5 behen paragrafe 5 dhe 6.

Pas paragrafit 6 i cili behet paragraf 7 shtohen tre paragrafe të rinj 8, 9 dhe 10 si vijojne:

"Mandati i anetarit të Keshillit shtetedor perfundon para kalimit të kohes për të cilin eshte zgjedhur:

- me kerkese personale,

- për shkak të vdekjes,

- nese Komisioni për Ceshtje të Zgjedhjeve dhe Emerimeve i Kuvendit të Republikes së Maqedonise percakton propozim për shkarkimin e anetarit të Keshillit shtetedor për shkak të mungeses së paarsyeshme në tre mbledhje të njepasnjeshme apo më shume se pese mbledhje gjate vitit, në baze të propozimit që e ka miratuar Keshilli shtetedor me shumice votash dhe

-nese në menyre të perhershme e humb aftesine për kryerjen e funksionit.

Permbushjen e kushteve nga paragrafi 8 i ketij neni i percakton Keshilli shtetedor me shumice votash nga numri i pergjithshem i anetareve dhe parashtrohet iniciative për nderprejten e mandatit në Kuvendin e Republikes së Maqedonise.

Nese anetarit të Keshillit shtetedor i pushon funksioni para kalimit të mandatit, në pajtim me paragrafin 8 të ketij neni, në afat prej tre muajsh zgjedhet anetar i Keshillit shtetedor, në pajtim me dispozitat e ketij neni."

Neni 73

Pas nenit 144 shtohet nen i ri 144-a si vijon:

"Neni 144-a

Organet e administrates shtetore, gjykatat, prokurorit publike, si dhe personat juridike që kryejne autorizime publike në sferen e arsimit, edukimit, mbrojtjes së të miturve jane të obliguar që të bashkepunojne me Keshillin shtetedor në realizimin e funksioneve të tij."

Neni 74

Në nenin 145 paragrafi 1 alinea 10 fjalet: "menaxhon me mjetet e fondit për demshperblim" zevendesohen me fjalet: "jep mendim për Programin nga neni 141 paragrafi 2 i ketij ligji".

Neni 75

Në nenin 146 paragrafi 2 pas fjales "programit" vihet presje dhe shtohen fjalet: "si dhe për punen".

Pas paragrafit 2 shtohen dy paragrafe të rinj 3 dhe 4 si vijojne:

"Anetaret e Keshillit shtetedor që jane nga brendia e Republikes së Maqedonise, perkatesisht jashte qytetit të Shkupit kane të drejte për kompensim perkates të shpenzimeve për udhetim.

Anetaret e Keshillit shtetedor kane të drejte për kompensim mujor për punen në keshill në lartesi të 20 perqind të një rroge mesatare bruto të paguar për punetor në nivel të Republikes së Maqedonise."

Neni 76

Në nenin 149 numrat: "18 dhe 25" zevendesohen me numrat: "18, 19 dhe 25", ndersa fjalet: "gjashte muaj" zevendesohen me fjalet: "një muaj".

Neni 77

Neni 150 ndryshohet si vijon:

"Dispozitat nga nenet 141, 142 dhe 146 paragrafi 4 të ketij ligji, do të fillojne të zbatohen nga 1 janari 2012."

Neni 78

Ky ligj hyn në fuqi në ditën e tete nga dita e botimit në "Gazeten Zyrtare të Republikes së Maqedonise".

2972.

Врз основа на членот 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА УПРАВУВАЊЕ СО КОНФИСКУВАН ИМОТ, ИМОТНА КОРИСТ И ОДЗЕМЕНИ ПРЕДМЕТИ ВО КРИВИЧНА И ПРЕКРШОЧНА ПОСТАПКА

Се прогласува Законот за изменување и дополнување на Законот за управување со конфискуван имот, имотна корист и одземени предмети во кривична и прекршочна постапка,

што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 28 октомври 2010 година.

Бр. 07-4458/1
28 октомври 2010 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
Горге Иванов, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Трајко Вељаноски, с.р.

**ЗАКОН
ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ
ЗА УПРАВУВАЊЕ СО КОНФИСКУВАН ИМОТ,
ИМОТНА КОРИСТ И ОДЗЕМЕНИ ПРЕДМЕТИ ВО
КРИВИЧНА И ПРЕКРШОЧНА ПОСТАПКА**

Член 1

Во Законот за управување со конфискуван имот, имотна корист и одземени предмети во кривична и прекршочна постапка („Службен весник на Република Македонија“ број 98/2008), во членот 2 точката 1 се менува и гласи:

„Одземен имот“ се подразбира привремено конфискуваниот имот, имотната корист и привремено одземените предмети и конфискуваниот имот, имотната корист и одземените предмети со правосилна одлука во кривична и прекршочна постапка;“.

Член 2

По членот 5 се додава нов наслов и нов член 5-а, кои гласат:

„Статус на вработените во Агенцијата

Член 5-а

Вработените во Агенцијата имаат статус на државни службеници.

Вработените во Агенцијата кои вршат помошни и технички работи немаат статус на државни службеници и во однос на нивните права, обврски и одговорности од работниот однос се применуваат одредбите од Законот за работните односи, прописите од областа на здравственото, пензиското и инвалидското осигурување и колективен договор.“

Член 3

Во членот 15 став 1 алинеја 5 запирката се заменува со сврзникот „и“.

Алинејата 6 се брише.

Член 4

Во членот 20 став 1 алинеја 7 зборовите: „предлага и ги извршува“ се заменуваат со зборовите: „ги донесува“.

Член 5

Во членот 23 алинеја 4 зборовите: „правата, обврските и одговорностите на вработените“ се бришат.

Член 6

Во членот 27 ставот 2 сврзникот „или“ се заменува со сврзникот „и“.

Член 7

Актот за внатрешна организација и актот за систематизација на работните места во Агенцијата за управување со одземен имот да се усогласат со одредбите од овој закон во рок од еден месец од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 8

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

L I G J

**PËR NDRYSHIMIN DHE PLOTESIMIN E LIGJIT
PËR ADMINISTRIM ME PRONEN E KONFISKUAR,
DOBINE PRONESORE DHE SENDET E SEKUESTRUARA NË
PROCEDURE PENALE DHE KUNDERV
AJTESE**

Neni 1

Në Ligjin për administrim e prones së konfiskuar, dobise pronesore dhe sendeve të sekuestruara në procedure penale dhe kundervajtese (“Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë” numer 98/2008), në nenin 2 pika 1 ndryshohet si vijon:

“”Prone e sekuestruar”, nenkuptohet prona dhe dobia pronesore e konfiskuar perkohesisht dhe sendet e sekuestruara perkohesisht dhe prona dhe dobia pronesore e konfiskuar dhe sendet e sekuestruara me vendim të plotfuqis-hem në procedure penale dhe kundervajtese;”.

Neni 2

Pas nenit 5 shtohet titull i ri dhe nen i ri 5-а, si vijojne:

“Statusi i të punesuarve në Agjenci

Neni 5-а

Të punesuarit në Agjenci kane status të nepunesve shteterore.

Të punesuarit në Agjenci të cilet kryejne pune ndihmese dhe teknike nuk kane status të nepunesve shteterore dhe në raport me të drejtat, obligimet dhe pergjegjesite e tyre nga marredhenia e punes zbatohen dispozitat e Ligjit për marredheniet e punes, dispozitat nga sfera e sigurimit shendetesor, pensional dhe invalidor dhe të marreveshja kolektive.“

Neni 3

Në nenin 15 paragrafi 1 alineja 5 presja zevendesohet me lidhezen “dhe”.

Alineja 6 fshihet.

Neni 4

Në nenin 20 paragrafi 1 alineja 7 fjalet: “propozon dhe i zbaton” zevendesohen me fjalet: “i miraton”.

Neni 5

Në nenin 23 alineja 4 fjalet: “të drejtat, obligimet dhe pergjegjesite e të punesuarve” fshihen.

Neni 6

Në nenin 27 paragrafi 2 lidheza “ose” zevendesohet me lidhezen “dhe”.

Neni 7

Akti për organizimin e brendshem dhe akti për sistemazimin e vendeve të punes në Agjenci për Administrim me Pronen e Sekuestruar, të harmonizohen me dispozitat e ketij ligji në afat prej një muaji nga dita e hyrjes në fuqi të ketij ligji.

Neni 8

Ky ligj hyn në fuqi në ditën e tete nga dita e botimit në “Gazeten Zyrtare të Republikës së Maqedonisë”.

2973.

Врз основа на членот 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА СПРЕЧУВАЊЕ НА КОРУПЦИЈАТА

Се прогласува Законот за изменување и дополнување на Законот за спречување на корупцијата, што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 28 октомври 2010 година.

Бр. 07-4460/1 Претседател
28 октомври 2010 година на Република Македонија,
Скопје **Горге Иванов, с.р.**

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Трајко Вељаноски, с.р.

З А К О Н

ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА СПРЕЧУВАЊЕ НА КОРУПЦИЈАТА

Член 1

Во Законот за спречување на корупцијата („Службен весник на Република Македонија“ број 28/2002, 46/2004, 126/2006, 10/2008 и 161/2008), во членот 48 став (1) зборовите: „пет години, без право на повторно именување“ се заменуваат со зборовите: „четири години со право на уште едно именување“.

Во ставот (2) точката на крајот на реченицата се брише и се додаваат зборовите: „со право на уште едно именување“.

Член 2

Во членот 48-а став (1) алинеја 2 зборовите: „правото и економијата“ се заменуваат со зборовите: „правните и финансиски работи и антикорупцијата“.

Член 3

Во членот 48-б став (1) зборовите: „дневниот печат“ се заменуваат со зборовите: „најмалку два дневни весника, од кои еден од весниците што се издаваат е на македонски јазик и еден од весниците кои се издаваат на јазик што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните кои зборуваат службен јазик различен од македонскиот јазик“.

По ставот (4) се додава нов став (5), кој гласи:

„(5) На член на Државната комисија, од денот на именувањето до денот на престанокот на мандаот, како член на Државната комисија, ако е во работен однос, работниот однос му мирува.“

Член 4

Во членот 48-г ставот (2) се менува и гласи:

„Членовите на Државната комисија функцијата ја вршат професионално.“

По ставот (2) се додава нов став (3), кој гласи:

„(3) На членовите на Државната комисија висината на платата и другите надоместоци им се утврдува во согласност со законот со кои се утврдуваат платите на избраните и именувани лица.“

Член 5

Постојните членови на Државната комисија ја вршат функцијата до именувањето на членовите на Државната комисија согласно со одредбите на овој закон.

Именувањето на членовите на Државната комисија, согласно со овој закон ќе се изврши во рок од една година од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 6

Се овластува Законодавно-правната комисија на Собранието на Република Македонија да утврди прецистен текст на Законот за спречување на корупцијата.

Член 7

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

L I G J

PËR NDRYSHIMIN DHE PLOTESIMIN E LIGJIT PËR PARANDALIMIN E KORRUPSIONIT

Neni 1

Në Ligjin për parandalimin e korrupsionit („Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë“, numer 28/2002, 46/2004, 126/2006, 10/2008 dhe 161/2008), në nenin 48 paragrafi (1) fjalet: "pese vite, pa të drejte riemerimi", zëvendesohen me fjalet: "kater vite me të drejte edhe për një emerim".

Në paragrafin (2) pika në fund të fjalise shlyhet dhe shtohen fjalet: "me të drejte edhe për një emerim".

Neni 2

Në nenin 48-a paragrafi (1) alineja 2 fjalet: "të drejtes dhe ekonomise" zëvendesohen me fjalet: "puneve juridike dhe financiare dhe antikorrupsionit".

Neni 3

Në nenin 48-b paragrafi (1) fjalet: "shtypin ditore" zëvendesohen me fjalet: "së paku dy gazeta ditore, prej të cilave njera nga gazetata që botohen është në gjuhën maqedonase dhe njera nga gazetata që botohen është në gjuhën që e flasin së paku 20% e qytetareve që flasin gjuhë zyrtare të ndryshme nga gjuha maqedonase".

Pas paragrafit (4) shtohet paragrafi i ri (5), si vijon:

"(5) Anetarit të Komisionit Shtetëror, nga dita e emerimit e deri në ditën e ndërprerjes së mandatit si anetar i Komisionit Shtetëror, nese është në marrëdhënie pune, marrëdhënia e punës i pezullohet."

Neni 4

Në nenin 48-g paragrafi (2) ndryshohet si vijon: Anetaret e Komisionit Shtetëror funksionin e kryejnë në menyre profesionale".

Pas paragrafit (2) shtohet paragrafi i ri (3) si vijon:

"(3) Anetareve të Komisionit Shtetëror lartësia e rrogës dhe kompensimet tjera u përcaktohet në pajtim me ligjin me të cilin përcaktohen rrogat e personave të zgjedhur dhe të emeruar."

Neni 5

Anetaret ekzistues të Komisionit Shtetëror e kryejnë funksionin deri në emerimin e anetareve të Komisionit Shtetëror në pajtim me dispozitatë e ketij ligji.

Emerimi i anetareve të Komisionit Shtetëror, në pajtim me kete ligj do të kryhet në afat prej një viti nga dita e hyrjes në fuqi të ketij ligji.

Neni 6

Autorizohet Komisioni Juridiko-Ligjvenes i Kuvendit të Republikës së Maqedonisë që të përcaktojë tekst të spastruar të Ligjit për parandalimin e korrupsionit.

Член 12

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

L I G J**PËR SHPALLJEN E LOKALITETIT PLOCE-LITOTELMI SI REZERVAT NATYROR RIGOROZ**

Neni 1

Hapesira e lokalitetit Ploce-Litotellmi shpallet si Rezervat natyror rigoroz në atarin e komunës Kratovë.

Neni 2

Emri i rajonit të mbrojtur është Rezervati natyror rigoroz Ploce-Litotellmi.

Neni 3

Kategorija e rajonit të mbrojtur është Rezervat natyror rigoroz.

Neni 4

Kufiri i lokalitetit Ploce-Litotellmi fillon në largesi prej 250 metrash në verilindje nga kodrina Cerven Kamen (804 metra), nga rrugica e cila shpie neper pjesen e mesit të rrafshnaltes shkembore. Prej ketu kufiri shpie në veri, e pastaj në drejtim verilindor neper skajin e prerjes, deri te vendi ku ai humb në terren. Prej ketu kufiri vazhdon në veriperendim në gjatesi prej rreth 200 metrash, e pret rrugicen që shpie në fshatin Karadak, e pastaj kthen pernjehere në jugperendim dhe në atë drejtim shkon në gjatesi prej rreth 600 metrash. Pastaj kufiri e pret rrugicen që shpie në Pinxhur Mahalle dhe vazhdon në juglindje dhe në atë drejtim shkon në gjatesi prej rreth 700 metrash dhe mbaron në piken fillestare, në rrugicen që shpie në fshatin Stracin. Siperfaqja e pergjithshme e rezervatit natyror rigoroz Ploce-Litotellmi është 23,2 hektare.

Neni 5

Mbiqueqyrjen dhe mbrojtjen e Rezervatit natyror rigoroz Ploce-Litotellmi e kryen Ministria e Mjedisit Jetesor dhe Planifikimit Hapesinor.

Menaxhimi i Rezervatit natyror rigoroz Ploce-Litotellmi i ngarkohet Komunes së Kratoves.

Në emer të Komunes së Kratoves menaxhimin do ta kryeje kryetari i Komunes së Kratoves.

Neni 6

Për realizimin e mbrojtjes së Rezervatit natyror rigoroz Ploce-Litotellmi, Komuna e Kratoves miraton plan për menaxhim dhe programe vjetore për mbrojtje të natyres.

Neni 7

Komuna e Kratoves është e obliguar që ta ruaje, të kujdeset dhe ta mirembaje Rezervatin natyror rigoroz Ploce-Litotellmi, në menyre dhe në kushte të percaktuara me kete ligj dhe me Ligjin për mbrojtjen e natyres me të cilin sigurohet vecanerisht:

- ruajtja e vendbanimeve, ekosistemeve dhe llojeve në gjendje natyrore,
- mirebajtja e proceseve të vendosura ekologjike natyrore,
- mirembajtja e resurseve gjenetike në gjendje dinamike dhe evolutive,
- mbrojtja e karakteristikave rajonale strukturore,
- mbrojtja e natyres autentike për studime shkencore, monitorim ose qellime arsimore,
- mbrojtja e rezervatit natyror rigoroz nepermjet ngritjes së vetedijes publike, e vecanerisht në procesin edukativ -arsimor,

- kufizimi i qasjes së publikut dhe
- pengimi i aktiviteteve të demshme të personave fizike dhe juridike dhe kundervajtjeve tjera në rezervatin natyror rigoroz, perkatesisht sigurimi i kushteve të volitshme maksimalisht për mbrojtjen dhe zhvillimin e natyres.

Neni 8

Në Rezervatin natyror rigoroz Ploce-Litotellmi theme-lohen zonat në vijim:

- zona e mbrojtjes rigoroze dhe
- brezi mbrojtjes.

Neni 9

Në zonen e mbrojtjes rigoroze mund të kryhen aktivite-te shkencore-hulumtuese, nese ato nuk jane në kundershtrim me qellimet primare të mbrojtjes së rezervatit natyror rigoroz.

Për mbajtjen e karakteristikave të zones për mbrojtje rigoroze kryhet monitorim nga ana e Ministrise së Mjedisit Jetesor dhe Planifikimit Hapesinor-Drejtorise së Mjedisit Jetesor.

Në zonen e mbrojtjes rigoroze Komuna e Kratoves është e obliguar që t'i kryeje dhe ndermarre të gjitha aktivitetet të cilat jane të parapara me Planin për menaxhim me rajonin e mbrojtur - Rezervatin natyror rigoroz Ploce-Litotellmi dhe programin vjetor për mbrojtjen e natyres për Rezervatin natyror rigoroz Ploce-Litotellmi.

Neni 10

Në brezin mbrojtjes, Komuna e Kratoves është e obliguar që t'i kryeje dhe ndermarre të gjitha aktivitetet të cilat jane të parapara me Planin për menaxhim me rajonin e mbrojtur - Rezervatin natyror rigoroz Ploce-Litotellmi dhe programin vjetor për mbrojtjen e natyres për Rezervatin natyror rigoroz Ploce-Litotellmi.

Neni 11

Planin për menaxhim me rajonin e mbrojtur - Rezervatin natyror rigoroz Ploce-Litotellmi dhe programin vjetor për mbrojtjen e natyres për Rezervatin natyror rigoroz Ploce-Litotellmi, Komuna e Kratoves do t'i miratoje në afat prej dy vitesh nga dita e hyrjes në fuqi të ketij ligji.

Neni 12

Ky ligj hyn në fuqi në ditën e tete nga dita e botimit në "Gazeten Zyrtare të Republikës së Maqedonise".

2975.

Врз основа на членот 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

У К А З**ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА БЕЗБЕДНОСТ НА ХРАНАТА ЗА ЖИВОТНИ**

Се прогласува Законот за безбедност на храната за животни,

што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 28 октомври 2010 година.

Бр. 07-4462/1
28 октомври 2010 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
Горге Иванов, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Трајко Вељаноски, с.р.

ЗАКОН ЗА БЕЗБЕДНОСТ НА ХРАНАТА ЗА ЖИВОТНИ

Глава I

ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 1

Предмет на уредување

Со овој закон се уредуваат основните и посебните барања за храна за животни, основните принципи и одговорности на операторите со храна за животни, организационите структури за безбедност на храна за животни и официјалните контроли на храна за животни.

Член 2

Примена на Законот

Овој закон се применува во сите фази на производство, преработка и дистрибуција на храната за животни, освен на примарното производство наменето за сопствени потреби во домаќинството.

Член 3

Дефиниции

(1) Поимите дефинирани со Законот за ветеринарно здравство и законот со кој се уредува безбедноста на храната се применуваат и во овој закон, доколку поинаку не се дефинирани со овој закон.

(2) Одделни поими употребени во овој закон го имаат следново значење:

1. »Прописи за безбедност на храната за животните« се овој закон, прописи донесени врз основа на овој закон, како и други посебни прописи (законски и подзаконски прописи) кои се однесуваат на безбедност на храната за животни која се произведува или со која се хранат животните кои се користат за производство на храна за луѓе;

2. »Храна за животни« е секоја супстанција или производ, вклучително и адитивите за храната за животни, преработена, делумно преработена или непреработена, а наменета за исхрана на животните;

3. »Хигиена на храната за животни« е збир на мерки, постапки и услови неопходни за контрола на опасностите и осигурување исправност за консумација од страна на животните како храна за животни, сообразно со нејзината намена;

4. »Официјална контрола« е секој облик на контрола која надлежниот орган, односно органите надлежни за спроведување на инспекција ја спроведуваат со цел за потврдување на сообразноста со прописите за безбедност на храната за животни, за безбедност на храна, здравствената заштита и благосостојбата на животните;

5. »Надзор« е системско опсервирање на еден или повеќе оператори со храна за животни, или нивни активности;

6. »Аудит« е системско и независно испитување за да се утврди дали активноста и резултатите од активностите се во согласност со планираните подготовки и дали тие се ефективно имплементирани и се соодветни за постигнување на целите;

7. »Несообразност« е незадоволување на прописите за безбедност на храната за животни;

8. »Земање мостри за анализа« е земање храна за животни или кои било други супстанции, вклучително и оние од околината, кои се релевантни за производството, преработката и дистрибуцијата на храната за животни или за здравствената заштита на животните, со цел за со анализа да се потврди спроведувањето на прописите за безбедност на храната за животни, и здравствената заштита на животните;

9. »Официјална мостра« е мостра земена од страна на надлежен орган при вршење на официјални контроли на храната за животни, дадена или примена без надоместок;

10. »Генетски модифициран организам« (ГМО) е организам, притоа не земајќи ги предвид човечките суштества, во кои генетскиот материјал е изменет на начин на кој не се појавува при природниот пат на размножување и/или со природна рекомбинација;

11. »Генетски модифицирана храна за животни« (ГМ храна за животни) е храна за животни која содржи или се состои или е произведена од ГМО;

12. »Крмни смеси« е мешавина од најмалку две суровини на храна за животни, без оглед на тоа дали содржи адитиви или не, која е наменета за орална исхрана на животните како комплетна или дополнителна храна за животни;

13. »Храна за животни за посебни нутритивни цели« се крмни смеси кои, поради нивниот посебен состав или метод на производство, јасно може да се разликуваат од обичната храна за животни и од медицираната храна за животни и се наменети за исполнување на одредени посебни барања во исхраната на животните;

14. »Посебна нутритивна цел« е намена да се задоволат посебните нутритивни потреби на определени видови животни чиј процес на асимилација, апсорпција или метаболизам може да биде привремено нарушен или е привремено или трајно нарушен и со тоа имаат корист од примање на храна за животни која е соодветна на нивната состојба;

15. »Дневна порција« е вкупното просечно количество на храна за животни, пресметано на содржина на влага од 12%, кое е потребно дневно да се задоволат потребите на животните од определен вид, старосна категорија и продуктивност;

16. »Комплетна крмна смеса« е крмна смеса која поради својот состав е доволна за дневна доза;

17. »Дополнителна крмна смеса« е крмна смеса која содржи висок процент на одредени супстанции но кои, поради својот состав, се доволни за дневна доза единствено доколку се употребуваат во комбинација со друга храна за животни;

18. »Минерална храна за животни« е дополнителна храна за животни која содржи најмалку 40% пепел;

19. »Минимален рок за складирање на крмните смеси« е датумот до кој, под нормални услови за складирање, храната за животни ги задржува своите посебни својства;

20. »Премикси« е мешавина од адитиви или мешавина од еден или повеќе адитиви со суровини за храна за животни или вода кои се користат како носители, а кои не се наменети за директна исхрана на животните;

21. »Производи кои се наменети за исхрана на животни« се суровини за храна за животни, премикси, адитиви, храна за животни и сите други производи кои се наменети за употреба или се користат во исхраната на животните;

22. »Непожелни супстанции« е секоја супстанција или производ, со исклучок на патогените агенси, кои се присутни во и/или на производот кој е наменет за исхрана на животните и кои претставуваат потенцијална опасност по јавното здравство и здравствената заштита на животните или животната средина или може негативно да влијаат на производите од животинско потекло;

23. »Адитиви на храна за животни« се супстанции, микроорганизми или подготовки, кои не се суровини за храна за животни и премикси, кои намерно се додаваат на храната или водата за животни со цел да се постигне поволен ефект на карактеристиките на храната за животните, поволен ефект на карактеристиките на производите за храна за животни, поволен ефект на бојата на украсните риби и птици, да ги задоволат нутриционистичките потреби на животните, поволено да вли-

јаат на последиците по животната средина од производство на производи од животинско потекло, поволно да влијаат на примарното производство, особено имајќи влијание на гастро-интестиналната флора или сварливоста на храната за животни, или имаат кокидиостатски или хистомоностатски ефект;

24. »Помошни средства при преработка на храна за животни« се супстанции кои самостојно не се користат како храна за животни, кои се користат при преработка на храна за животни или суровини за храна за животни за да се исполни одредена технолошката цел во текот на третманот или преработката што може да резултира со ненамерно но технолошки неизбежно присуство на остатоци на супстанцијата или нејзини деривати во крајниот производ, под услов тие остатоци да немаат негативни ефекти по јавното здравство, здравствената заштита на животните и животната средина и да немаат технолошки ефекти на готовата храна за животни;

25. »Максимално ниво на остатоци« е максималната концентрација на остатоци кои резултираат од употреба на адитиви во исхраната на животните, која се дозволува да биде присутна во или на храната, согласно со прописите за безбедност на храна за животни;

26. »Премикс за медицирана храна за животни« е ветеринарен медицински препарат однапред подготвен имајќи го предвид последователното производство на медицираната храна за животни;

27. »Одобрен медициран премикс« е секој премикс за производство на медицирана храна за животни, кој има добиено одобрение за ставање во промет согласно со прописите за ветеринарно медицински препарати;

28. »Суровини за храна за животни« се различни производи од растително или животинско потекло, во нивната природна состојба, свежи или конзервирани и производите добиени од индустриска преработка, како и органски и неоргански супстанции, кои содржат или не содржат адитиви, кои се наменети за употреба за исхрана на животни, директно како такви или после преработка, во подготовка на крмни смеси или како носачи на премикси и

29. »Фармер« е секој сопственик или кое било правно или физичко лице овластено од сопственикот и одговорно за трајно или привремено чување на животните.

Член 4

Супсидијарна примена

На постапките за спроведување на одредбите на овој закон соодветно се применуваат одредбите од Законот за општата управна постапка, доколку со овој закон поинаку не е одредено.

Глава II

ОПШТИ ОДРЕДБИ ЗА БЕЗБЕДНОСТ НА ХРАНА ЗА ЖИВОТНИ

Оддел I

ОПШТИ ПРИНЦИПИ ЗА БЕЗБЕДНОСТ НА ХРАНАТА ЗА ЖИВОТНИ И ИСХРАНА НА ЖИВОТНИ

Член 5

Општи цели

(1) Со одредбите од овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон се реализираат една или повеќе општи цели за висок степен на заштита на животот и здравјето на луѓето, како и заштита на интересите на потрошувачот, вклучувајќи фер пракса при трговијата со храна за животни, земајќи ја предвид, каде што може да се примени, здравствената заштита на животните и благосостојбата на животните, здравјето на населенијата и заштита на животната средина.

(2) Со мерките за безбедност на храната за животни утврдени со овој закон треба да се овозможи слободно движење на храната за животни која е произведена или ставена во промет во сообразност со општите принципи и барањата од овој закон.

Член 6

Анализа на ризикот

За постигнување на општите цели за висок степен на заштита на здравјето и животот на луѓето и животните, мерките за безбедност на храната за животни треба да се темелат на анализа на ризикот, односно на нејзините составни компоненти, освен кога тоа не е соодветно за околностите или природата на самата мерка.

Член 7

Начело на претпазливост

(1) Во посебни околности, кога после процената на достапните информации, е идентификувано потенцијално можно штетно дејствување по здравјето на животните и/или луѓето, но постојат научни несигурности, ќе се преземат мерки за управување со ризик потребни за осигурување на највисок можен степен на заштита на здравјето на животните и/или луѓето, до добивање на соодветни научни информации за подетална процена на ризикот.

(2) Мерките преземени врз основа на ставот (1) од овој член се применуваат согласно со одредбите за начелата на претпазливост од законот со кој се уредува безбедноста на храната.

Член 8

Заштита на интересите на потрошувачите

(1) Мерките за безбедност на храната за животни треба да обезбедат заштита на интересите на потрошувачите и да дадат основа потрошувачите да бидат потполно информирани за производот кој го купуваат и со тоа да им се овозможи соодветен избор.

(2) Со примената на одредбите на овој закон, треба да се спречи:

а) измама;

б) манипулација со храната за животни и

в) сите други постапки кои можат да го одведат потрошувачот во заблуда.

Член 9

Информирање на јавноста

(1) Кога постои оправдано сомнение дека храната за животни може да претставува ризик по здравјето на луѓето и/или животните, контролните тела и надлежните органи, се должни, во рамките на својата надлежност, да го информираат Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство и Владата на Република Македонија за појавата на ризик од храна за животни.

(2) По исклучок на одредбите за слободен пристап до информации, во случај кога постои основана причина за сомнение дека храната или храната за животни може да претставува ризик по здравјето на луѓето или животните, надлежните органи, во зависност од природата, сериозноста и обемот на ризикот, мора да ги преземат соодветните чекори за информирање на јавноста за природата на ризикот по здравјето, утврдувајќи го максималниот обем на ризик од храна или храна за животни, или видот на храна или храна за животни, ризик кој може истите да го претставуваат и мерките кои се преземени или кои ќе се преземат за да се спречи, намали или отстрани ризикот.

Оддел II**ОБВРСКИ ПРИ ТРГОВИЈАТА СО ХРАНА
ЗА ЖИВОТНИ****Член 10****Општи обврски при увоз на храна за животни**

(1) Храната за животни која се увезува во Република Македонија со цел за ставање во промет мора да ги задоволува одредбите од овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон или доколку постои посебен меѓународен договор меѓу Република Македонија и земјата извозник со условите содржани во истиот.

(2) Операторите со храна за животни кои увезуваат храна за животни мора да се осигураат дека увозот се одвива единствено во согласност со следниве услови:

- извозникот е на листата на земји од кои увозот на храната за животни е одобрен, а која е составена од страна на Управата за ветеринарство, или се наоѓа на листата на земји одобрени од Европската унија,

- објектот на потекло или испраќање се наоѓа на листата на објекти од кои увозот на храна за животни е дозволен, а која е составена од страна на Управата за ветеринарство, или се наоѓа на листата на објекти од земји одобрени од Европската унија или се наоѓа на листата на одобрени објекти на земјите членки на Европската унија,

- храната за животни ги исполнува соодветните услови за ставање во промет во Република Македонија согласно со одредбите од овој закон, прописите донесени врз основа на овој закон и одредбите на законот со кој се уредува безбедноста на храната и прописите кои произлегуваат од тој закон и

- храната за животни е придружена со сертификат или друг соодветен документ кој е издаден од страна на надлежниот орган на земјата на потекло со кој се докажува дека условите кои се утврдени во алинеите 1 и 2 од овој став се исполнети.

(3) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство ги пропишува листите на земји и објекти од кои е одобрен увоз на храна за животни.

(4) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство ги пропишува формата и содржината на сертификатите и другите придружни документи на храната за животни која се увезува.

Член 11**Општи обврски при извоз на храна за животни**

(1) Храната за животни која се извезува или се увезува поради извоз од Република Македонија мора да ги задоволува барањата од овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон, освен ако не се побара нешто друго од страна на надлежните тела на државата извозник или поинаку не е утврдено со други закони, подзаконски прописи, стандарди, кодекси на пракса, како и други прописи кои се во сила во државата извозник.

(2) По исклучок од ставот (1) на овој член, освен кога храната за животни е здравствено неисправна, храната за животни може да се извезува или да се увезува заради извоз, единствено доколку надлежните тела во државата извозник изречно се согласни со тоа, откако се потполно информирани за причините и околностите поради кои храната за животни не може да се стави во промет во Република Македонија.

(3) По исклучок од ставот (1) на овој член, кога се применуваат одредби од меѓународен договор склучен меѓу Република Македонија и земјата извозник, храната за животни која се извезува од Република Македонија во таа земја мора да ги задоволува условите во меѓународниот договор.

Оддел III**ОПШТИ БАРАЊА ЗА БЕЗБЕДНОСТ НА ХРАНАТА
НА ЖИВОТНИТЕ****Член 12****Барања за безбедност на храната за животни**

Храната за животни не смее да се стави во промет или да се користи во исхраната на животните наменети за производство на храна доколку не ги исполнува одредбите за безбедност на храната за животни утврдени во законот со кој се уредува безбедноста на храната и прописи донесени врз основа на тој закон.

Член 13**Презентирање на храната за животни**

Храната за животни која е ставена во промет во Република Македонија мора да биде означена, рекламирана и презентирана на начин кој нема да го доведе во заблуда потрошувачот и е во согласност со одредбите од законот со кој се уредува безбедноста на храната, како и со прописите донесени врз основа на тој закон.

Член 14**Одговорност**

(1) Операторите со храна за животни во сите фази на производство, преработка и дистрибуција, кои се под нивна контрола, мораат да осигураат дека храната за животни ги задоволува прописите за безбедност на храната за животните, кои се релевантни за нивните активности и мораат да потврдат дека тие барања се исполнети.

(2) При исхрана на животни од кои се произведува храна, фармерите мора да преземат мерки и да воспостават процедури за да осигураат дека храната за животни не претставува ризик за ветеринарното јавно здравство и здравствената заштита на животните.

(3) Управата за ветеринарство ги спроведува прописите за безбедност на храната за животни, надгледува и верификува дека сите барања кои се утврдени со прописите за безбедност на храната за животните се исполнети од страна на операторите со храна за животни во сите фази на производство, преработка и дистрибуција. За таа намена воспоставува систем од официјални контроли и други соодветни активности во дадени околности, вклучително и информирање на јавноста за здравствената исправност на храната за животни и ризиците, надзорот за здравствената исправност на храната за животни, како и другите активности на мониторинг кои ги опфаќаат сите фази на производство, преработка и дистрибуција.

Член 15**Следливост**

(1) Следливоста мора да биде воспоставена во сите фази на производство, преработка и дистрибуција на храната за животни, на животните кои се користат за производство на храна како и на кои било други супстанции чија намена е инкорпорирање или може да се очекува дека ќе бидат инкорпорирани во храната за животни.

(2) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство поблиску ги пропишува системите и процедурите кои треба да ги воведат операторите со храна за животни, како и начинот на означување и идентификација на храната која ќе биде ставена во промет за спроведување и обезбедување на следливоста на храната за животните.

Член 16

Одговорност на операторите со храна за животни

Доколку операторот со храна за животни смета или има причини да се сомнева дека храната за животни која е увезена, произведена, преработена, обработена или дистрибуирана не ги задоволува барањата за здравствена исправност на храната за животни е должен веднаш да преземе мерки и постапки за повлекување на наведената храна од промет согласно со одредбите од законот со кој се уредува безбедноста на храната.

Глава III

НАДЛЕЖЕН ОРГАН

Член 17

Надлежен орган

Надлежен орган за спроведување на стручните и управните работи утврдени со овој закон е Управата за ветеринарство.

Член 18

Комисија за безбедност на храна за животни

(1) За вршење на одредени активности утврдени со овој закон, министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство на предлог на директорот на Управата за ветеринарство, формира Комисијата за безбедност на храната за животни (во натамошниот текст: Комисијата).

(2) Комисијата е стручно независна и самостојна во рамките на својот делокруг на работа.

(3) Комисијата дава мислење за прашања што се однесуваат на поднесените барања за одобрување на адитиви за храна за животни во согласност со овој закон.

(4) На барање на Управата за ветеринарство, Комисијата изготвува мислења и за други прашања, кои се однесуваат на безбедноста на храната за животните.

(5) Мислењата на Комисијата се достапни на јавноста.

(6) Комисијата се состои од пет члена од кои два члена од Управата за ветеринарство и три члена од редот на истакнати стручни и научни лица по спроведен јавен конкурс, со мандат од три години и со можност за повторен избор.

(7) Во работата на Комисијата можат да учествуваат и други стручни и научни лица, избрани врз основа на нивната стручна научна компетентност за одредени специфични научни или технички прашања.

(8) Решението за формирање на Комисијата за безбедност на храната за животните се објавува во "Службен весник на Република Македонија" и на веб страницата на Управата за ветеринарство.

(9) Членовите на Комисијата не смеат да имаат финансиски или други интереси кои може да влијаат на нивната независност и непристрасност. Членовите на Комисијата и другите стручни и научни лица вклучени во работата на Комисијата потпишуваат изјава за заштита на класифицирани информации и за непостоење на конфликт на интереси, која може да биде достапна на барање на јавноста.

(10) На членови на Комисијата од редот на истакнати стручни и научни лица им следува надоместок во висина на реалните трошоци за работата на Комисијата што го определува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

(11) Трошоците за работата на Комисијата се на товар на Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство.

(12) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство ги пропишува начинот на изборот и потребните квалификации на членовите на Комисијата за безбедност на храната за животни како и начинот на работата на Комисијата за безбедност на храната за животни.

Член 19

Национална референтна лабораторија

(1) Назначувањето на лаборатории за вршење на анализа на земени примероци на храна за животни при вршење на официјални контроли како и назначувањето на Национална референтна лабораторија се врши согласно со Законот за ветеринарно здравство.

(2) Националната референтна лабораторија од ставот (1) на овој член за вршење на лабораториски анализи на храна за животни, покрај условите утврдени со Законот за ветеринарно здравство и прописите донесени врз основа на тој закон треба да биде оценета и акредитирана во согласност со релевантите Европски стандарди, и тоа:

- EN ISO/IEC 17025 за "Општи услови за компетентност на лабораториите за тестирање и калибрација",

- EN 45002 за "Општи критериуми за процена на лабораториите во кои се изведува тестирањето" и

- EN 45003 за "Систем за акредитација на лабораториите во кои се изведува калибрација и тестирање - Општи услови за работа и препознавање".

(3) Кога во Република Македонија не функционираат лабораториите од ставот (1) на овој член, министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство може да ги додели обврските на овие лаборатории на соодветно квалификувани лаборатории кои функционираат во една од земјите членки на Европската унија.

Глава IV

ВОНРЕДНИ СОСТОЈБИ

Оддел I

СИСТЕМ ЗА БРЗО ИЗВЕСТУВАЊЕ, ИТНИ МЕРКИ И УПРАВУВАЊЕ СО КРИЗА

Член 20

Систем за брзо известување

(1) Системот за брзо известување за директен или индиректен ризик по здравјето на животните и луѓето кој потекнува од храна за животни се востановува како информативна мрежа. Во неа се вклучени сите надлежни органи за безбедност на храна за животни.

(2) Системот за брзо известување за храна за животни е дел од системот за брзо известување за храна.

(3) За начинот на организација и работа на Системот за брзо известување за храна за животни се применуваат одредбите од законот со кој се уредува безбедноста на храната.

Оддел II

ВОНРЕДНИ СОСТОЈБИ

Член 21

Вид на итни мерки

(1) Кога Управата за ветеринарство ќе утврди дека храната за животни од домашно потекло или од увоз, може да претставува сериозен ризик по здравјето на луѓето, здравјето на животните или животната средина

и дека тој ризик не може на задоволителен начин да биде отстранет, директорот на Управата за ветеринарство може да нареди, во зависност од тежината на ситуацијата, примена на една или повеќе мерки од ставовите (3) и (4) на овој член.

(2) Лицата овластени за извршување на официјалните контроли се должни, во рамките на своите надлежности, да ја информираат Управата за ветеринарство за појава на ризик.

(3) Доколку храната за животни е од домашно потекло, се применуваат следниве мерки:

- привремена забрана за ставање во промет или употреба на храна за животни која е во прашање чие траење се определува во зависност од видот на опасноста,
- одредување посебни барања за храната за животни која е во прашање и
- други мерки соодветни на видот на опасноста.

(4) Доколку храната е со потекло од увоз, се применуваат следниве мерки:

- привремена забрана за увоз на храната за животни од земји или делови од земјите извозници или од транзитните земји,
- одредување посебни мерки за храната за животни од земји или делови од земјите извозници или од транзитните земји и
- други соодветни привремени мерки.

(5) Мерките од ставовите (3) и (4) на овој член се применуваат до отстранување на сомнението, односно отстранување на ризикот по здравјето на луѓето, здравјето на животните или животната средина.

(6) Кога врз основа на анализа на ризикот ќе се потврди сериозноста на ризикот од ставот (1) на овој член, директорот на Управата за ветеринарство ќе нареди трајна мерка за забрана за ставање во промет на храната која претставува сериозен ризик.

Оддел III

УПРАВУВАЊЕ СО КРИЗИ

Член 22

План за управување со криза

(1) Управата за ветеринарство во соработка со надлежните органи за безбедност на храна за животни, изработува план за управување со криза од областа на безбедност на храната за животни.

(2) Планот за управување со криза на подрачјето за безбедност на храната за животни е дел од Генералниот план за управување со криза изготвен согласно со прописите за безбедност на храна.

Глава V

ХИГИЕНА НА ХРАНА ЗА ЖИВОТНИ

Оддел I

ОПШТИ И ПОСЕБНИ ОБВРСКИ НА ОПЕРАТОРИТЕ СО ХРАНА ЗА ЖИВОТНИ

Член 23

Општи обврски

(1) Операторите со храна за животни мораат да осигурат дека сите фази на производство, преработка и дистрибуција на храната за животни кои се под нивна контрола ги задоволуваат барањата пропишани со овој закон и другите прописи за безбедност на храната.

(2) При исхраната на животните кои се користат за производство на храна за исхрана на луѓето, фармерите мораат да преземат мерки и да воспостават постапки за да го сведат ризикот од биолошко, хемиско или физичко контаминирање на храната за животни, животните, како и производите од животинско потекло на најмало можно ниво.

Член 24

Посебни обврски

(1) Операторите со храна за животни, кои вршат примарно производство и придружни дејности како што се транспорт, складирање и ракување со примарните производи на местото на производство; транспортни операции за достава на примарни производи од местото на производство до објектот; мешање на храна за животни за исклучиви потреби на нивните одгледувалишта без употреба на адитиви или премикси на адитиви, со исклучок на адитиви за силажа, мораат да ги задоволуваат општите хигиенски услови, како и соодветните услови во зависност од видот на производот, кои се пропишани со овој закон.

(2) Операторите со храна за животни, кои вршат која било фаза на производство, преработка и дистрибуција на храната после фазата на која се применуваат одредбите од ставот (1) на овој член, мораат да ги задоволуваат посебните хигиенски услови во зависност од видот на производот, кои се пропишани со овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон.

(3) Операторите со храна за животни мораат да:

- поседуваат соодветна опрема и простории за вршење на активноста,
- ги задоволуваат посебните микробиолошки критериуми,
- преземаат мерки и спроведуваат постапки кои се потребни за постигнување на целите од овој закон и
- водат евиденција за преземените мерки и постапки.

(4) Фармерите кои одгледуваат животни чии производи се користат во исхраната на луѓето мораат да осигурат сообразност со барањата за добра пракса за исхрана на животните во однос на напасувањето, барањата за објектите за одгледување на животни и опремата за хранење на животни, начинот на хранење, складирање, дистрибуирање, барањата за храна и вода за животните, како и во однос на персоналот од аспект на безбедност на храната за животни.

(5) Операторите со храна за животни и фармерите можат да ги напасуваат и да користат храна за животни од објекти и оператори со храна за животни кои се регистрирани и/или одобрени во согласност со одредбите од овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон.

(6) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство ги пропишува општите и посебните хигиенски барања за храната за животни во однос на хигиенските барања за примарно производство, упатствата за добра производна пракса при примарното производство, општите и посебните барања за операторите со храна за животни во која било фаза на производство, преработка и дистрибуцијата на храната по однос на објектите и опремата, начинот на водење на евиденција за преземените мерки и постапки, посебните микробиолошки критериуми и мерките и постапките кои се потребни за постигнување на целите на овој закон.

(7) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство ги пропишува општите и посебните хигиенски барања за добрите практики за исхрана на животните во однос на напасувањето, барањата за објектите за одгледување на животни и опремата за хранење на животни, начинот на хранење, складирање и дистрибуција на храна за животни.

Член 25

Систем за анализа на ризик и критични контролни точки (НАССР)

(1) Операторите со храна за животни, мораат да воспостават, имплементираат и одржуваат редовни документирани постапки на самоконтрола, во согласност со принципите на НАССР.

(2) Принципите од ставот (1) на овој член се однесуваат на:

- идентификација на сите опасности кои мора да се спречат, елиминираат или намалат на прифатливо ниво,
- идентификација на критичните контролни точки на чекор или чекори каде што контролата е неопходна за спречување или елиминирање на опасноста или нејзино редуцирање на прифатливо ниво,
- воведување на критични лимити на критични контролни точки кои го одделуваат прифатливото од неприфатливото, за спречување, елиминирање или редуцирање на идентификуваните опасности,
- воведување и имплементирање на ефективни мониторинг процедури на критичните контролни точки,
- воведување на корективни активности кога мониторингот укажува дека критичната контролна точка не е под контрола,
- воведување на процедури за да се верификува дека мерките кои се наведени во алинеите 1 до 5 од овој став се комплетни и функционално ефективни. Процедурите за верификација се спроведуваат редовно и
- воведување на процедури за документација и евиденција кои се сразмерни со природата и големината на активностите со храната за животни за да се докаже ефективната примена на активностите од алинеите 1 до 6 на овој став.

(3) Кога е направена модификација на производот, процесот или на некоја од фазите на производство, преработка, складирање и дистрибуција, операторите со храна за животни треба да спроведат ревизија на нивните процедури и да ги направат неопходните промени.

(4) Како дел од системот на процедури од ставот (1) на овој член, операторите со храна за животни можат да користат упатства за добра пракса заедно со упатствата за примена на НАССР принципите.

(5) Операторите со храна за животни се должни:

- да достават до Управата за ветеринарство доказ за нивната усогласеност со одредбите на овој член, на начин кој е побаран од надлежниот орган и
- да осигураат дека редовно се ажурираат документите во кои се опишуваат процедурите кои се воведени во согласност со овој член.

(6) Управата за ветеринарство треба да ја има во предвид природата и големината на работата со храна за животни при одредувањето на обврската од ставот (5) алинеја 1 на овој член.

(7) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство на предлог на директорот на Управата за ветеринарство може да одобри отстапување од примена на системот на самоконтрола развиен во согласност со принципите на НАССР, земајќи ги предвид битните фактори на ризикот и доколку такви отстапувања не влијаат на остварувањето на целите одредени со прописите за безбедност на храната за животни.

(8) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство ги пропишува деталните правила за спроведување на системот на самоконтрола развиен во согласност со принципите на НАССР.

Оддел II

ОПШТИ ОБВРСКИ ЗА РЕГИСТРАЦИЈА И ОДОБРУВАЊЕ НА ОПЕРАТОРИ СО ХРАНА ЗА ЖИВОТНИ И ОБЈЕКТИ ЗА ХРАНА ЗА ЖИВОТНИ

Член 26

Регистрација на оператори со храна за животни и објекти за храна за животни

(1) Операторите со храна за животни се должни да соработуваат со Управата за ветеринарство во согласност со одредбите од овој закон и прописите за безбедност на храната за животните и ветеринарното здравство.

(2) Операторите со храна за животни се должни:

- да ја известат Управата за ветеринарство за објектите кои се под нивна контрола, кои се активни во фазите на производство, преработка, складирање, транспорт или дистрибуција на храна за животни и
- да и обезбеди на Управата за ветеринарство ажурирани информации за објектите кои се под негова контрола, на начин наведен во ставот (2) точка (1) на овој член, вклучително и известување за секоја промена во активностите или затворањето на постоен регистриран или одобрен објект.

(3) Управата за ветеринарство води Регистар на објекти и Регистар на оператори со храна за животни.

(4) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство ја пропишува постапката за регистрација на објекти и операторите со храна за животни и формата и содржината и начинот на водење на регистрите од ставот (3) на овој член.

Член 27

Одобрување на оператори со храна за животни и објекти за храна за животни

(1) Операторите со храна за животни мора да се осигурат дека објектите под нивна контрола се одобрени од страна на Управата за ветеринарство, кога во тие објекти се спроведуваат некои од следниве активности:

- производство и/или ставање во промет на адитиви за храна за животни,
- производство и/или ставање во промет на протеини добиени од микроорганизми од групата на бактерии, квасци, алги, нижи габи и копроизводи од производството на аминокиселини со ферментација,
- производство и/или ставање во промет на премикси кои се подготвени од адитиви за храна за животни,
- производство за ставање во промет или производство за потребите на нивните одгледувалишта, крмни смеси со помош на адитиви или премикси кои содржат адитиви за храна за животни и
- производство, преработка или дистрибуција на одредени производи кои се користат во исхрана на животните.

(2) Операторот со храна за животни пред започнување на каква било активност е должен да поднесе барање за одобрување на објектите под негова надлежност до Управата за ветеринарство.

(3) Пред да го издаде одобрението од ставот (2) на овој член, во рок од 15 дена Управата за ветеринарство врши аудит на самото место.

(4) Доколку Управата за ветеринарство во рок од ставот (3) на овој член не изврши аудит на самото место, ќе се смета дека барањето за одобрување на оператори со храна за животни и објекти за храна за животни е одобрено.

(5) Управата за ветеринарство може да издаде времено одобрение доколку од аудитот на самото место се утврди дека објектот ги исполнува сите услови за инфраструктура и опрема. Управата за ветеринарство издава трајно одобрение доколку при новиот аудит на самото место во период од три месеци од издавањето на временото одобрување, утврди дека објектот ги исполнува општите и посебните хигиенски барања. Доколку е направен очигледен напредок, но објектот сè уште не ги исполнува сите барања, Управата за ветеринарство може да го продолжи временото одобрение. Временото одобрение не смее да трае подолго од шест месеци.

(6) Управата за ветеринарство треба да го има на увид одобрението за објектот при спроведувањето на официјалните контроли.

(7) Управата за ветеринарство не врши посети на самото место, согласно со постапките утврдени во ставовите (3), (4) и (5) од овој член, на оператори со храна за животни кои функционираат единствено како трговци без да ги задржуваат производите во нивните простории. Овие оператори со храна за животни на Управата за ветеринарство мора да ѝ поднесат доказ за тоа дека храната за животни која тие ја ставаат во промет е во согласност со барањата пропишани со овој закон.

(8) Оператори со храна за животни против решението на Управата за ветеринарство со кое се одбива неговото барање за одобрување може да поднесе жалба до министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство во рок од осум дена од денот на приемот на решението. Жалбата поднесена против решението не го одлага неговото извршување.

(9) Министерот е должен да одлучи по жалбата од ставот (8) на овој член најдоцна во рок од 15 дена од денот на поднесувањето.

(10) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство ги пропишува формата, содржината и начинот на поднесување на барањето од ставот (2) на овој член, начинот и постапката на издавањето на одобрението на објектите од ставот (1) на овој член, како и за типот на производите и содржината на бројот на одобрението.

Член 28

Услови за работа на оператори со храна за животни и објекти за храна за животни

Операторите со храна за животни не смеат да работат доколку не се регистрирани согласно со членот 26 на овој закон и/или одобрени согласно со членот 27 на овој закон.

Член 29

Суспензија на регистрацијата или одобрението

(1) Управата за ветеринарство привремено ќе ја суспендира регистрацијата и/или одобрението на објект за една, повеќе или сите негови активности, кога е утврдено дека операторот со храна за животни и/или објектот повеќе не ги исполнува условите за вршење на дејноста.

(2) Суспензија од ставот (1) на овој член трае сè додека операторот со храна за животни и/или објектот повторно не ги исполни условите за вршење на дејност. Во случај кога условите за вршење на дејност не се исполнат во период од една година од изрекување на решението за суспензија, Управата за ветеринарство ќе ја одземе регистрацијата и/или одобрението.

Член 30

Одземање на регистрација или одобрение

(1) Доколку Управата за ветеринарство евидентира сериозни недостатоци или повеќе пати го запира производството во објектот, а операторот со храна за животни не е во можност да обезбеди соодветна гаранција во поглед на натамошното производство, Управата за ветеринарство започнува процедура за одземање на регистрацијата на објектот и/или неговото одобрение.

(2) Управата за ветеринарство ја одзема регистрацијата и/или одобрението на операторот со храна за животни и/или објектот, за една или повеќе од активностите кои ги спроведува, во случај кога:

а) операторот со храна за животни и/или објектот престанува да спроведува една или повеќе од неговите активности;

б) е утврдено дека операторот со храна за животни и/или објектот не ги исполнува условите кои се однесуваат на неговите активности, во временски период подолг од една година и

в) има идентификувано сериозни недостатоци или операторот со храна за животни повеќекратно го запрел производството во објектот и операторот со храна за животни сè уште не е во можност да обезбеди соодветна гаранција во поглед на натамошното производство.

Член 31

Проширување и измени на регистрацијата или одобрението на објект

На барање на операторот со храна за животни, Управата за ветеринарство може да изврши измени во регистрацијата или одобрението на објектот, со активности кои се дополнителни на оние за кои бил за прв пат регистриран или одобрен, или кои ги заменуваат, согласно со процедурите од членовите 26 и 27 на овој закон.

Член 32

Листа на регистрирани и одобрени објекти и оператори со храна за животни

(1) Управата за ветеринарство води листи на регистрирани и одобрени објекти и оператори со храна за животни со нивниот посебен идентификационен број или број на одобрение и истите се достапни за другите надлежни органи и за јавноста на начин утврден согласно овој закон.

(2) Управата за ветеринарство ја ажурира евиденцијата за објектите и операторите со храна за животни кои се наоѓаат на листата од ставот (1) на овој член во согласност со одредбите на членовите 29, 30 и 31 од овој закон.

(3) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство ги пропишува формата и содржината, начинот на водење и објавување на листата на регистрирани и одобрени објекти и оператори со храна за животни.

Оддел III

УПАТСТВА

Член 33

Упатства за добри практики

(1) Управата за ветеринарство го поддржува развојот на упатства за добра пракса во областа на безбедноста на храна за животните и за примената на НАССР принципите.

(2) Операторите со храна за животни ги користат овие упатства на волонтерска основа.

(3) Кога упатства за добра пракса се развиени, тие се воведуваат и дисеминираат од страна на асоцијациите на оператори со храна за животни:

- во консултација со претставниците на страните чии интереси може да бидат засегнати, како што се надлежните органи и групи на потрошувачи,

- при што треба да се имаат во предвид кодови на пракса од Codex Alimentarius и

- кога се однесуваат на примарното производство на храна, земајќи ги предвид прописи за примарно производство.

(4) Управата за ветеринарство на годишно ниво прави процена на упатства со цел да се осигури дека:

- тие се развиени во согласност со ставот (3) од овој член,

- нивната содржина е практична за секторите за кои тие се однесуваат и

- тие се соодветни како упатства за усогласување со општите и посебните обврски во секторите и/или за типот на храната за животни на која се однесуваат.

(5) Управата за ветеринарство води евиденција за објавените упатства за добра пракса и примена на НАССР принципите и ги објавува на својата веб-страница.

Член 34

Добра пракса за исхрана на животни

(1) Управата за ветеринарство обезбедува имплементацијата на добрата пракса за исхрана на животните од аспект на безбедност на храната за животни во согласност со овој закон.

(2) Фармерите се должни да применуваат добра пракса за исхрана на животните во согласност со членовите 14 став (2), 23 став (2) и 24 став (4) од овој закон.

Глава VI

СТАВАЊЕ ВО ПРОМЕТ

Оддел I

СУРОВИНИ ЗА ХРАНА ЗА ЖИВОТНИ

Член 35

Ставање во промет на суровини за храна за животни

(1) Суровините за храната за животни може да се стават во промет единствено доколку се со добар, вистински и погоден состав за продажба и ги исполнуваат условите пропишани со овој закон. Кога се ставаат во промет или се користат, суровините за храна за животни не смеат да претставуваат опасност по јавното здравство, здравствената заштита на животните и заштитата на животната средина и не смеат да бидат ставени во промет на начин кој може да доведе до заблуда.

(2) Суровините за храна за животни не може да се стават во промет доколку не се прикажани минималните карактеристики за нив, кои мора да бидат видливи, читливи и неизбришливи и за кои производителот, пакувачот, увозникот, продавачот или дистрибутерот со седиште во Република Македонија, се одговорни, се напишани на македонски јазик и кирилско писмо, на придружниот документ или каде што е соодветно на пакувањето, на контејнерот или на етикетата која е прикачена. Придружниот документ или етикетата треба да содржи особено и:

а) зборовите "храна за животни";

б) името на суровината за храната за животни и каде што е соодветно, останати карактеристики кои се предвидени со овој закон;

в) нето-количество изразено во единици за маса во случај на цврсти производи, како и единици за маса или волумен во случај на течни производи;

г) име или назив на операторот со храна за животни и адресата или регистрираното место на објектот за производство, бројот на одобрувањето каде што е потребно, референтниот број на серијата или други поединости кои служат како гаранција дека храната за животни е следлива и

д) името или називот на операторот со храна за животни и адресата или регистрираното место на работа на лицето кое е одговорно за поединостите кои се споменати во овој став, доколку се различни од оние кои се дадени од производителот како што е наведено во точката г) од овој став.

(3) Друга дополнителна информација на пакувањето, контејнерите, етикетите и придружните документи може да биде дадена под услов тие информации да се поврзани со целните или квантитетните параметри, може да се поткрепат и не го доведуваат во заблуда потрошувачот. Оваа информација мора да биде одделна од информацијата наведена во ставот (2) од овој член.

(4) За количества на суровини за храна за животни, помали или еднакви на 10 кг, а наменети за крајниот корисник, информациите кои се дадени во ставовите (2) и (3) од овој член може да му бидат дадени на купувачот во вид на соодветно известување на местото на продажба.

(5) Доколку серијата е поделена за време на ставањето во промет, карактеристиките наведени во ставот (2) од овој член, заедно со референца на примарната серија, мора да се повтори на пакувањето, контејнерот или придружниот документ за секој дел од серијата.

(6) Кога составот на храна за животни при ставањето во промет е променет, информациите од ставот (2) на овој член мора да бидат соодветно изменети под одговорност на лицето кое ги дава новите карактеристики.

(7) Суровините на храната за животни кои се стават во промет мора да бидат вклучени на листата која е составена согласно одредбите од овој закон и може да се ставаат во промет единствено под имињата кои се таму назначени и под услов да одговараат на дадениот опис и се во согласност со минималните барања за состав кои се таму содржани.

(8) По исклучок од ставот (7) на овој член, ставањето во промет на суровини за храна за животни, различни од оние од листата наведена во ставот (7) од овој член, е дозволен под услов тие суровини да се ставаат во промет под име и/или услови различни од оние наведени во листата и на начин кој не го доведува потрошувачот во заблуда во однос на вистинскиот идентитет на производот.

(9) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство ги пропишува листата на суровини за храна за животни, условите за нивно ставање во промет, декларирањето и карактеристиките кои треба да бидат дадени на придружниот документ или на пакувањето.

Член 36

Листа на суровини, материјали и производи чие ставање во промет или употреба во исхраната на животните се забранети

(1) Заради заштита на здравјето на луѓето, здравствената заштита на животните и заштита на животната средина, Управата за ветеринарство може да забрани ставање во промет и употреба во исхраната на животни на одредени суровини, материјали и други производи.

(2) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство ја пропишува листата на суровини, материјали и други производи чие ставање во промет и употреба се забранети.

Оддел II**КРМНИ СМЕСИ****Член 37****Ставање во промет на крмни смеси**

(1) Крмни смеси може да се ставаат во промет единствено доколку се соодветен, неоштетен и погоден за продажба состав и ги исполнуваат барањата пропишани со овој закон. Кога се ставаат во промет или се користат, крмните смеси не смеат да претставуваат опасност по јавното здравство, здравствената заштита на животните и животната средина и не смеат да бидат ставени во промет на начин кој може да доведе во заблуда.

(2) Крмните смеси се ставаат во промет единствено во затворени пакувања и контејнери, затворени на начин што при отворање на пакувањето или контејнерот, пакувањето или контејнерот не може да се реупотреби.

(3) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство ги пропишува условите за ставање во промет на крмни смеси.

Член 38**Задолжително означување на крмните смеси**

(1) Крмните смеси не може да се стават во промет доколку не се прикажани минималните карактеристики за нив, кои мора да бидат видливи, читливи и неизбришливи и за кои производителот, пакувачот, увозникот, продавачот или дистрибутерот со седиште во Република Македонија се одговорни, се напишани на македонски јазик и кирилско писмо, на пакувањето, на контејнерот или на етикетата која е прикачена на нив, и тоа особено:

а) описот "комплетна крмна смеса", "дополнителна крмна смеса", "минерална крмна смеса", "комплетна замена на млеко" или "дополнителна замена на млеко", како што е соодветно,

б) видовите или категоријата на животни за кои е наменета крмната смеса;

в) упатство за правилна употреба на храната за животни со намената;

г) декларации за составот;

д) нето-количество изразено во единици за маса во случај на цврсти производи, како и единици за маса или волумен во случај на течни производи;

ѓ) минималниот рок на складирање;

е) референтниот број на серијата и

ж) име или назив на операторот со храна за животни и адресата или регистрираното место на објектот за производство, бројот на одобрението каде што е потребно, референтниот број на серијата или други поединости кои служат како гаранција дека храната за животни е следлива.

(2) За количества на крмни смеси, помали или еднакви на 1 кг, а наменети за крајниот корисник, информациите кои се дадени во ставот (1) од овој член може да му бидат дадени на купувачот во вид на соодветно известување на местото на продажба.

(3) За крмни смеси кои се ставаат во промет во танкери или слични преносни средства, карактеристиките наведени во ставот (1) од овој член може да бидат наведени во документ кој ја придружува пратката.

(4) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство ги пропишува поблиските услови за начинот на декларирање, минималните информации кои се напишани на пакувањето, контејнерот, етикетата или придружниот документ, како и начинот на опишување на крмните смеси.

Член 39**Дополнително означување на крмните смеси**

(1) Друга дополнителна информација на пакувањето, контејнерите, етикетите и придружните документи за крмните смеси може да биде дадена под услов тие информации да се поврзани со целните или квантитетните параметри, може да се поткрепат и не го доведуваат во заблуда потрошувачот, и доколку истите:

а) не се дизајнирани така што укажуваат на присуство или содржина на аналитички конституенти различни од оние за кои е обезбедена декларација согласно со прописите за безбедност на храната за животни;

б) не го доведува корисникот во заблуда, особено со припишување на храната за животни на ефекти или својства кои не ги поседува или со сугестија дека поседува посебни карактеристики кога сите сродни храни за животни поседуваат такви карактеристики;

в) не смее да тврди дека храната за животни спречува, третира или лекува болест и

г) мора да се поврзани со целните или квантитивните параметри што може да се потврди.

(2) Информацијата од ставот (1) на овој член мора да биде одделна од информацијата за задолжително означување на крмните смеси.

Оддел III**ХРАНА ЗА ЖИВОТНИ ЗА ПОСЕБНИ НУТРИТИВНИ ЦЕЛИ****Член 40****Ставање во промет на храна за животни за посебни нутритивни цели**

(1) Храната за животни за посебни нутритивни цели може да биде ставена во промет доколку:

а) производот е соодветен за неговата посебна нутритивна цел и есенцијалните нутритивни карактеристики и е на листата изготвена од Управата за ветеринарство;

б) е соодветно означена;

в) неговата намена е наведена во листата на храни за животни со посебни нутритивни цели и ги исполнува другите одредби за таков вид храна и

г) е во согласност со одредбите од овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон.

(2) Природата на составот на храната за животни која е наменета за посебни цели во исхраната мора да биде соодветна за нејзината примарна употреба.

(3) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство ги пропишува општите и посебни услови за составување листа на храна за животни за посебни нутритивни цели во исхраната, како и условите за нивно ставање во промет и ја објавува листата на храна со посебни нутритивни цели во „Службен весник на Република Македонија“ и на веб страницата на Управата за ветеринарство.

Оддел IV**ОДРЕДЕНИ ПРОИЗВОДИ КОИ СЕ КОРИСТАТ ВО ИСХРАНАТА НА ЖИВОТНИТЕ****Член 41****Ставање во промет на одредени производи кои се користат во исхраната на животните**

(1) Одредени производи кои се користат во исхраната на животни, вклучувајќи ги биопротеините, кои се однесуваат како директни или индиректни извори на протеини, и произведени со одредени технолошки процеси како храна за животни или во храна за животни,

може да се стават во промет доколку тие се наоѓаат на Листата изготвена од страна на Управата за ветеринарство и доколку ги исполнуваат барањата кои се пропишани со одредбите од овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон.

(2) Производите од ставот (1) на овој член може да се вклучат на Листата за одредени производи за исхрана на животни доколку:

а) имаат нутритивна вредност за животните;

б) кога се користат согласно со намената немаат штетен ефект на здравјето на луѓето, здравствената заштита на животните или животната средина и не го оштетуваат потрошувачот со изменување на одредени карактеристики на производите од животинско потекло и

в) може да се спроведе нивен мониторинг во храната за животни.

(3) Доколку производот престане да исполнува еден од условите наведени во ставот (2) од овој член, тој се повлекува од листата на одредени производи за исхрана на животни.

(4) Управата за ветеринарство може, поради експериментални или научни цели, да дозволи изземање од одредбите од ставот (1) на овој член, под услов да се спроведува соодветна официјална контрола.

(5) Одредени производи за исхрана на животни не смеат да се стават во промет или инкорпорираат во храната за животни сè додека не се соодветно означени на пакувањето, контејнерот или етикетата.

(6) По исклучок од ставот (5) на овој член, за производи кои се ставаат во промет во рифузна (растурена) состојба бараната информација за означувањето може да биде содржана во придружниот документ.

(7) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство ја пропишува Листата на производи кои се користат во исхраната на животните како директни или индиректни извори на протеини, критериумите за нивно ставање во промет и употреба, и условите во поглед на постапката и документите кои се потребни да се достават за нивно вклучување во Листата, кои треба да ги исполнат операторите со храна за животни кои ги произведуваат и ставаат во промет и информациите кои мора да бидат присутни или на етикетата или на придружниот документ.

(8) Листата на производи кои се користат во исхраната на животни како директни и индиректни извори на протени се објавува во „Службен весник на Република Македонија“ најмалку еднаш годишно и на веб страницата на Управата за ветеринарство.

Оддел V

ЕНЗИМИ, МИКРООРГАНИЗМИ И НИВНИ ПОДГОТОВКИ КОИ СЕ КОРИСТАТ ВО ИСХРАНАТА НА ЖИВОТНИ

Член 42

Посебни одредби за ензими и микроорганизми и нивни подготовки кои се користат во исхраната на животни

(1) Ставање во промет и употребата на ензими, микроорганизми и нивни подготовки во исхраната на животните е дозволено, единствено доколку, врз основа на достапните информации, производите не претставуваат опасност по јавното здравство и здравствената заштита на животните и дека се вклучени во листата изготвена од страна на Управата за ветеринарство.

(2) Се забранува ставање во промет и употреба за целите на исхраната на животни на сите други форми на ензими, микроорганизми и нивни подготовки кои не ги исполнуваат барањата од ставот (1) на овој член, како и на сите други форми на употреба за исхрана на животните кои се поинакви од инкорпорирање на тие производи во храната за животни.

(3) Доколку ензимите, микроорганизмите и нивните производи повеќе не ги исполнуваат барањата од ставот (1) на овој член, тие се повлекуваат од Листата на ензими, микроорганизми и нивни подготовки.

(4) Ензимите, микроорганизмите и нивните подготовки и премиксите и крмните смеси во кои се инкорпорираат не смеат да се стават во промет или инкорпорираат во храната за животни се додека не се соодветно означени.

(5) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство ја пропишува Листата на ензими и микроорганизми и нивни подготовки, критериумите за нивно ставање во промет и употреба, и условите во поглед на постапката и документите кои се потребни да се достават за нивно вклучување во Листата, содржината и форматот на Листата на ензими и микроорганизми и нивни подготовки, како и моделот за идентификационен белег, кои треба да ги исполнат операторите со храна за животни кои ги произведуваат и ставаат во промет и карактеристиките кои мора да се означат и начинот на означувањето при нивно ставање во промет.

(6) Листата на ензими и микроорганизми и нивни подготовки кои се употребуваат во исхраната на животните се објавува во „Службен весник на Република Македонија“ најмалку еднаш годишно и на веб страницата на Управата за ветеринарство.

Оддел VI

ОВЛАСТУВАЊЕ, УПОТРЕБА, МОНИТОРИНГ, ПОВРЕМЕНИ МЕРЕЊА И ОЗНАЧУВАЊЕ НА АДИТИВИ ЗА ХРАНА ЗА ЖИВОТНИ

Член 43

Ставање во промет на адитиви за храна за животни

(1) Адитиви за храна за животни смеат да се стават во промет, преработуваат и употребуваат само доколку:

- се одобрени за ставање во промет,

- се исполнети условите за употреба согласно со одредбите од овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон и посебните услови во одобрението за ставање во промет и

- ги исполнуваат условите за означување на адитиви за храната за животни кои се пропишани со овој закон.

(2) По исклучок од ставот (1) на овој член, адитивите за храната за животни смеат да се ставаат во промет, преработуваат и употребуваат доколку се одобрени за ставање во промет во земјите членки на Европската унија.

(3) Лицата кои бараат одобрување за ставање во промет на нов адитив за храна за животни или за нова употреба на веќе одобрен адитив за храна за животни се должни да поднесат барање до Управата за ветеринарство придружено со придружна документација. Лицето кое го поднесува барањето или неговиот правен застапник мора да има својство на правно лице на територијата на Република Македонија.

(4) Управата за ветеринарство води Регистер на одобрени адитиви за храна за животни.

(5) Управата за ветеринарство го објавува Регистарот на адитиви за храна за животни кои имаат одобрение за ставање во промет најмалку два пати годишно во „Службен весник на Република Македонија“ и на веб страницата на Управата за ветеринарство.

(6) По исклучок на ставот (1) од овој член, за експериментите за научни цели, Управата за ветеринарство може да ја одобри употребата како адитиви, на супстанции кои не поседуваат одобрение за ставање во промет на национално ниво, со исклучок на антибиотиците, под услов експериментите да се спроведуваат во согласност со принципите и условите кои се пропишани со овој закон и доколку постои соодветен официјален надзор. Засегнатите животни можат да се користат за производство на храна за исхрана на луѓе единствено, доколку надлежните органи на државната управа утврдат дека тоа нема негативно влијание на јавното здравство, здравствената заштита на животните или животната средина.

Член 44

Услови за одобрување на адитиви за храна за животни

(1) Нема да се даде одобрение за ставање во промет на адитив за храна за животни сè додека барателот соодветно и задоволително не демонстрира дека адитивот, кога се користи во согласност со условите кои се дадени во прилог на одобрението за ставање во промет, ги задоволува барањата од ставот (2) на овој член и има најмалку една од карактеристиките кои се наведени во ставот (3) од овој член.

(2) Адитивот на храната за животни не смее:

а) да има негативно влијание на јавното здравство, здравствената заштита на животните или животната средина;

б) да биде презентираан на начин кој би ги навел корисниците во заблуда и

в) да му наштети на конзументот со намалување на одредени карактеристики на производи од животинско потекло или да го доведе во заблуда во однос на одредени карактеристики на тие производи.

(3) Адитивот на храната за животни мора:

а) поволно да дејствува на карактеристиките на храната за животни;

б) поволно да дејствува на карактеристиките на производите од животинско потекло;

в) поволно да влијае на бојата на орнаменталните риби и птици;

г) да ги задоволи нутритивните потреби на животните;

д) поволно да дејствува на животната средина од аспект на сточарското производство;

ѓ) поволно да влијае на сточарското производство, нивните перформанси или благосостојбата, особено со влијание на гастро-интестиналната флора или дигестабилноста на храната за животни или

е) да има кокцидиостатски или хистомоноостатски ефект.

(4) Антибиотиците, освен оние антибиотици кои се во категорија на кокцидиостати или хистомоноостати нема да се одобрат како адитиви за храна за животни.

Член 45

Заедничка преоцена

Одобрението за ставање во промет на адитив за храна за животни може да се преиспита во кое било време, во рамките на заедничка преоцена на сите адитиви за храна за животни, во согласност со овој закон.

Член 46

Категории на адитиви за храна за животни

(1) Адитивот за храната за животни се распоредуваат во една или повеќе категории, во зависност од неговите функции и карактеристики.

(2) Во рамките на категориите од ставот (1) на овој член, адитивите понатаму се распоредуваат во една или повеќе функционални групи, во зависност од нивната главна функција или функции.

(3) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство ги пропишува категориите и функционалните групи на адитиви за храната за животни.

Член 47

Барање за одобрување за ставање во промет на адитиви на храна за животни

(1) Барателот за одобрување за ставање во промет поднесува барање за одобрување за ставање во промет на адитив за храна за животни до Управата за ветеринарство.

(2) Управата за ветеринарство, преку Комисијата за безбедност на храната за животни изготвува мислење во период од шест месеци од датумот на прием на валидно барање.

(3) Одобрението за ставање во промет се издава за времетраење од десет години и може да се обнови. Барањето за обновување мора да се достави до Управата за ветеринарство најмалку една година пред датумот на истек на одобрувањето. Во случај кога одобрувањето не е издадено на посебен носител, лицето кое прво ќе го стави адитивот во промет или секоја заинтересирана страна може да поднесе барање до Управата за ветеринарство и се смета за барател.

(4) Во случај кога овластувањето се издава на посебен носител, носителот на овластувањето или неговиот правен наследник или наследниците можат да поднесат барање до Управата за ветеринарство.

(5) Кога условите за мониторинг се дадени во прилог на одобрението за ставање во промет, носителот на одобрението мора да се осигура дека мониторингот е спроведен и на Управата за ветеринарство и поднесува извештаи во согласност со условите за одобрување. Носителот на одобрението за ставање во промет без одлагање ја известува Управата за ветеринарство за секоја нова информација која може да влијае на процената за безбедност при употреба на адитивот за храна за животни, особено осетливоста по здравјето на посебни категории на потрошувачи. Носителот на одобрението за ставање во промет без одлагање мора да ја информира Управата за ветеринарство за секоја забрана или ограничување кои се воведени од надлежен орган на трета земја во која адитивот се става во промет.

(6) Откако адитивот ќе биде одобрен во согласност со овој закон, секое лице кое го употребува или го става во промет адитивот, или храна за животни во која адитивот е инкорпориран, или некоја друга заинтересирана страна, мора да се осигура дека се почитуваат условите или ограничувањата кои биле воведени во поглед на ставањето во промет, употребата или ракувањето со адитивот или храната за животни која го содржи конкретниот адитив.

(7) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство го пропишува начинот за поднесување барање, како и формата и содржината на барањето за добивање или обновување на одобрението за ставање во промет на адитиви за храна за животни.

Член 48

Промена, суспензија и повлекување на одобренијата за ставање во промет на адитиви за храна за животни

(1) Носителот на одобрението за ставање во промет може да предложи промена на условите од одобрението со поднесување на барање до Управата за ветеринарство, придружено со неопходни податоци во прилог на барањето за промена.

(2) При нова информација или резултатите од официјалните контроли, Управата за ветеринарство, може да го суспендира одобрението за ставање во промет ако еден или повеќе услови повеќе не се исполнети. Одлука за суспензија на одобрението за ставање во промет му се соопштува на носителот на одобрението без одлагање заедно со мерките кои се неопходни за обновување на одобрението како и крајниот рок за имплементирање на овие мерки. Крајниот рок не смее да биде подолг од една година. Одобрението за ставање во промет се обновува по увид на Управата за ветеринарство на самото место за да се верификуваат имплементирањите мерки.

(3) Кога утврдените недостатоци претставуваат голем ризик по јавното здравство, здравствената заштита на животните или животната средина, или кога крајниот рок од ставот (2) на овој член е изминат без верификувана имплементација на корективните мерки од страна на Управата за ветеринарство, Управата за ветеринарство го отповикува одобрението за ставање во промет и го информира носителот на одобрението за причините за таа одлука.

(4) Против рершението за преземање мерки од ставовите (2) и (3) на овој член операторите со храна за животни имаат право на жалба согласно со одредбите од Законот за ветеринарно здравство.

(5) Во случаите наведени во ставовите (1), (2) и (3) од овој член Управата за ветеринарство го ажурира Регистарот на адитиви за храна за животни, без одложување.

Член 49

Итно одобрување на адитиви за храна за животни

Во случаи кога е потребно итно одобрување да се обезбеди заштита на благосостојбата на животните, Управата за ветеринарство може привремено да одобри употреба на адитив во период од најмногу пет години.

Член 50

Означување и пакување на адитиви за храна за животни и нивни премикси

(1) Адитиви за храна за животни или премикси на адитивите смеат да се стават во промет само доколку нивното пакување или контејнер е означено под одговорност на производителот, пакувачот, увозникот, продавачот или дистрибутерот, со седиште во Република Македонија и содржи соодветни информации, кои мора да бидат видливи, читливи и неизбришливи, напишани на македонски јазик и кирилско писмо.

(2) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство ги пропишува поблиските услови за декларирање, како и минималните карактеристики кои треба да се означат, како и начинот на опишувањето на адитиви на храна за животни.

Член 51

Ставање во промет за адитиви на храна за животни

Адитивите и премиксите се ставаат во промет единствено во затворени пакувања и контејнери, затворени на начин што при отворање на пакувањето или контејнерот, пакувањето или контејнерот не може да се реупотребат.

Член 52

Општи услови за употреба на адитиви за храна за животни

(1) Количеството на адитиви кои постојат во природна состојба во одредени суровини на храна за животни се пресметува така што вкупното количество на елементи кои се природно присутни не го надминува максималното ниво кое е дозволено за ставање во промет.

(2) Мешањето на адитиви се одобрува единствено кај премикси и храна за животни каде што постои физичко-хемиска и биолошка компатибилност меѓу компонентите на мешавината во врска со посакуваните ефекти.

(3) Дополнителните крмни смеси, разредени онака како што е назначено, не смеат да содржат нивоа на адитиви кои ги надминуваат оние кои се одредени за комплетните крмни смеси.

(4) Мешањето на адитиви кои треба да се продадат директно на крајниот корисник ќе биде одобрено, доколку е во согласност со условите за користење кои се пропишани во одобрувањето за ставање во промет за секој посебен адитив.

Член 53

Доверливост

(1) Во текот на процедурата на барање за одобрување, барателот треба да укаже која информација е поднесена согласно со овој закон сака да биде третирана како доверлива, со образложение дека нејзиното откривање значително би ја нарушило неговата конкурентска положба, придружено со верификувана причина за тоа.

(2) Управата за ветеринарство, по консултација со барателот, одредува кои од информациите, се сметаат за доверливи и за тоа го информира барателот.

(3) Следниве информации не се сметаат како доверливи:

а) името и составот на адитивот и каде што е соодветно производствениот вид;

б) физичко-хемиските и биолошките карактеристики на адитивот;

в) заклучоците од резултатите на студиите за ефектите на адитивот врз јавното здравство, здравствената заштита на животните и животната средина;

г) заклучоците од резултатите на студиите за ефектите на адитивите за карактеристиките на производите од животинско потекло и на нивните хранливи својства и

д) методите за детекција и идентификација на адитивите и каде што е применливо, условите за мониторинг и резиме на резултатите од мониторингот.

(4) Доверливоста не ги опфаќа информациите кои можат да имаат влијание на јавното здравство, здравствената заштита на животните и животната средина.

(5) Доколку лицето кое го поднесува барањето го повлече истото, Управата за ветеринарство ја почитува доверливоста на комерцијалните и индустриските информации, вклучувајќи ги информациите од истражувањата и развојот.

Член 54

Заштита на податоци

(1) Научните податоци и другите информации од барањето не можат да се искористат во корист на друг барател кој поднесува барање во период од десет години од датумот на издавање на одобрението, освен доколку барателот кој го поднел барањето има писмен договор со барателот кој претходно поднел барање дека може да се искористат тие податоци и информации.

(2) Добивањето на одобрение за адитиви за храна за помалку застапени видови животни, за адитиви чија употреба е одобрена кај други видови, десетгодишниот период на заштита на податоци се продолжува по една година за секој дополнителен вид на животна за кој е дадено одобрување за продолжување.

(3) Барателот и претходниот барател треба да ги преземат сите неопходни чекори за да се постигне договор за заедничко користење на информациите, со цел да не се повторуваат токсиколошките тестови на 'рбетниците. Доколку, не се постигне таков договор за делење на информација, Управата за ветеринарство може да донесе одлука да ја открие информацијата која е неопходна за да се избегне повторувањето на токсиколошки тестови на 'рбетниците, со осигурување на разумен баланс меѓу интересите на заинтересираните страни.

(4) По истекот на периодот од десет години, наодите од сите или од дел од евалуациите кои се спроведени врз основа на научните податоци и информациите кои се содржани во барањето можат да се искористат од страна на Управата за ветеринарство во корист на друг барател.

Оддел VII

МЕДИЦИРАНА ХРАНА ЗА ЖИВОТНИ

Член 55

Општи услови кои се применуваат на медицираната храна за животни

(1) Медицираната храна за животни може да се произведува единствено само од одобрени ветеринарно-медицински премикси кои се одобрени во согласност со прописите за ветеринарно-медицински препарати.

(2) По исклучок од ставот (1) на овој член, под услов да се исполнете барањата согласно со прописите за ветеринарно медицински препарати, Управата за ветеринарство може да одобри докторите по ветеринарна медицина согласно со прописите за ветеринарно медицински препарати, и под нивна одговорност и на ветеринарен рецепт, да препишат изработка на медицирана храна за животни од неколку одобрени медицирани премикси, при што треба да осигураат дека не содржи никаково специфично одобрено терапевтско средства во форма на премикс за болеста која треба да се третира или за дадениот вид животни.

(3) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство го пропишува начинот на препишување на изработка на медицирана храна за животни на ветеринарен рецепт во согласност со прописите за ветеринарно медицински препарати.

Член 56

Посебни услови кои се употребуваат за медицирана храна за животни

(1) Медицираната храна за животни не смее да се складира, стави во промет или употреби, освен ако не е произведена во согласност со одредбите од овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон.

(2) Медицираната храна за животни може да се произведе само, доколку:

1) производителот има простории кои се претходно одобрени од страна на Управата за ветеринарство, техничка опрема, и соодветени и адекватни објекти за складирање и преглед;

2) во објектот за производство на медицираната храна за животни е вработено најмалку едно стручно лице со завршен VII/1 степен стручна подготовка - Факултет за ветеринарна медицина како и со работно искуство од најмалку три години во соодветната струка со соодветно знаење и квалификации во технологијата на производство на храна за животни;

3) производителот е одговорен да обезбеди дека:

а) се употребува само храна за животни или нејзини комбинации кои се сообразни со прописите за храна за животни;

б) храна за животни која се употребува дава хомогена и стабилна мешавина со одобрени медицирани премикси;

в) одобрениот медициран премикс се користи за време на процесот на производство во согласност со условите пропишани во одобрението за ставање во промет, а особено дека:

- не постои можност за каква било непожелна интеракција меѓу ветеринарно-медицинските препарати, адитивите и храната за животни,

- медицираната храна за животни се чува за предвидениот период за чување и

- храната за животни која се користи за производство на медицираната храна за животни не содржи исти антибиотици или исти кокцидиостатици како оние кои се употребени како активна супстанција во медицираниот премикс и

г) дневната доза на медицираните препарати е содржана во количината на храна за животни која кореспондира на најмалку половина од дневната порција на храна за животни или, во случај на преживари, кореспондира на најмалку половина од дневните потреби на неминералната дополнителна храна за животни;

4) просториите и опремата кои се користат и учествуваат во целокупниот процес на производство се во согласност со правилата и принципите за хигиена при производство, а процесот на производство одговара на правилата за добра производствена пракса;

5) произведената медицирана храна за животни подлежи на редовни прегледи - вклучувајќи ги и соодветните лабораториски тестирања за хомогеност - од страна на производствените објекти, под надзор и периодични прегледи од Управата за ветеринарство, за да се осигура дека медицираната храна за животни е во согласност со условите предвидени со овој закон, особено во поглед на нејзината хомогеност, стабилност и складирање;

6) производителите се обврзани да водат дневна евиденција за видот и количината на одобрените медицирани премикси и употребената храна за животни и произведената медицирана храна за животни, задржана или испратена, заедно со имињата и адресите на сопствениците или одгледувачите на животни, име и адреса на одобрени дистрибутери и каде што е соодветно име и адреса на ветеринарниот лекар кој ја препишал медицираната храна за животни. Евиденцијата, која треба да одговара и на прописите за ветеринарно медицински препарати мора да се чува најмалку три години после датумот на последниот влез и мора да е достапна во секое време на Управата за ветеринарство во случај на контроли и

7) премиксите и медицираната храна за животни се складираат во соодветни одвоени и безбедни простории или херметички затворени контејнери кои се специјално дизајнирани за складирање на такви производи.

(3) По исклучок од ставот (2) на овој член Управата за ветеринарство може да одобри производство на медицирана храна за животни на фармите под услови наведени во ставот (2) на овој член.

(4) Во зависност од условите на прописите за ветеринарно медицински препарати, Управата за ветеринарство може за научни цели да дозволи отстапки од овој закон, доколку се обезбеди посебна и соодветна официјална контрола.

(5) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство ги пропишува посебните услови што во поглед на објектите, опремата, персоналот и начинот на работа треба да го исполнат операторите за производство на медицирана храна за животни, како и начинот на производство на медицирана храна за животни.

Член 57

Ставање во промет на медицирана храна за животни

(1) Медицираната храна за животни се става во промет само во пакување или контејнери затворени на начин со кој при отворањето, затворањето или пломбата се оштетува и тие не можат да се реупотребат.

(2) Онаму каде што се користат цистерни или слични контејнери за транспорт на неспакувана медицирана храна за животни, тие мора да се исчистат пред повторна употреба со цел да се заштитат од последователна непожелна интеракција или контаминација.

(3) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство ги пропишува општите и посебните услови за ставања на медицираната храна за животни во промет и нејзината употреба.

Член 58

Означување на медицирана храна за животни

(1) Медицираната храна за животни не смее да се стави во промет, доколку истата јасно не е означена и не е во согласност со условите за означување согласно одредбите од овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон како и одредбите од законот со кој се уредува безбедноста на храната и прописите донесени врз основа на тој закон.

(2) Пакувањата или контејнерите во кои е спакувана медицираната храна за животни мора да бидат јасно означени со зборовите "Медицирана храна за животни".

(3) По исклучок од ставот (2) на овој член, кога цистерните или сличните контејнери се употребуваат за транспорт на неспакувана храна за животни, информациите наведени во ставовите (1) и (2) од овој член треба да се содржат во придружниот комерцијален документ.

(4) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство го пропишува начинот на означување на медицираната храна за животни.

Член 59

Снабдување и употреба на медицираната храна за животни

(1) Медицираната храна за животни не смее да се испорачува до фармерите или одгледувачите на животни, освен доколку не поседуваат рецепт издаден од страна на ветеринарен лекар, кој има лиценца за работа.

(2) Рецептите за медицирана храна за животни треба да бидат со соодветна форма и издадени согласно со прописот од ставот (6) на овој член.

(3) Медицираната храна за животни може да се набавува директно од фармерите или одгледувачите на животни единствено од страна на одобрени производители или дистрибутери.

(4) Кога медицираната храна за животни се користи кај животни чии производи се користат во исхраната на луѓето, фармерите или одгледувачите на тие животни мора да обезбедат дека третираните животни не се заклати, односно нивните производи не се употребени пред истекот на периодот на каренца и дека производите добиени од третираните животни пред крајот на периодот за повлекување се отстрануваат на нештетен начин.

(5) Управата за ветеринарство да ги преземе сите неопходни мерки, особено преку правење на проверка на мострите на фармите и кланиците, за да се обезбеди дека медицираната храна за животни се користи во согласност со условите за употреба и е усогласено со периодот на каренца.

(6) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство ги пропишува формата и содржината на ветеринарниот рецепт за медицираната храна за животни и начинот на негово издавање.

Оддел VIII

ЗАШТИТНИ МЕРКИ

Член 60

Заштитни мерки

Доколку врз основа на детално испитување поради нови податоци или нова процена на постојните податоци, Управата за ветеринарство утврди дека производите од одделите I, III, IV, V, VI и VII од ова глава или нивната употреба под кои било претставува опасност по јавното здравство, здравствената заштита на животните и животната средина, иако се во согласност со одредбите од овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон, директорот на Управата за ветеринарство со решение ќе го забрани нивното ставање во промет и/или употреба.

Глава VI

НЕПОЖЕЛНИ СУПСТАНЦИИ

Член 61

Забрана на ставање во промет на непожелни супстанции

(1) Производите кои се наменети за исхрана за животни може да се увезат, стават во промет и/или употреба само ако се со добар, вистински и состав погоден за продажба, и кои кога се употребуваат на предвидениот начин не претставуваат опасност по здравјето на луѓето, здравствената заштита на животните или животната средина ниту имаат негативен ефект на сточарското производство.

(2) Производите наменети за исхрана на животни се сметаат дека не се во согласност со ставот (1) од овој член, доколку нивото на непожелни супстанции го надминува максимално дозволеното ниво за непожелни супстанции утврдено во Листата на непожелни супстанции во храната за животни.

(3) Производите за исхрана на животни кои содржат непожелни супстанции над максимално дозволеното ниво не смеат да се употребуваат во исхраната на животните.

(4) Производите кои се наменети за храна за животни, а содржат непожелни супстанции кои го поминуваат максимално дозволеното ниво, не смеат да се мешаат со ист или со друг производ наменет за храна за животни, за цели на разредување.

(5) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство ја пропишува Листата на непожелни супстанции во храната за животни и максимално дозволено ниво.

Член 62
Толеранција и истражување на непожелни супстанции

(1) Непожелните супстанции кои се вклучени во Листата на непожелни супстанции од членот 61 став (5) на овој закон е дозволено да се толерираат единствено во храна за животни и под услови пропишани со посебен пропис за безбедност на храната за животните.

(2) За да се намалат или елиминираат изворите на непожелни супстанции на производи кои се наменети за храна за животни, Управата за ветеринарство, во соработка со операторите со храна за животни, спроведува истрага за идентификација на изворот на непожелните супстанции, во случаи кога се пречекорува максимално дозволеното ниво или во случаи кога се детектира пречекорување на максимално дозволеното ниво, имајќи ги предвид претходните нивоа и презема мерки за намалување или елиминирање на нивото на непожелни супстанции.

(3) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство ги пропишува начинот на истражување за идентификација на изворот и причините за пречекорување на максимално дозволеното ниво и критичната точка за спроведување на такви испитувања.

Член 63
Безбедносни мерки во случај на нови податоци

(1) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство на предлог на директорот на Управата за ветеринарство, во случаи кога има основа, заснована на нови информации или повторна процена на веќе постојните информации, со кои се покажува дека максимално дозволеното ниво утврдено во Листата на непожелни супстанции или дека непожелни супстанции кои не се наведени во Листа, претставуваат опасност за здравјето на луѓето и животните и животната средина, може да нареди намалување на постојното максимално дозволено ниво, да го утврди максималното ниво или да го забрани присуството на таа непожелна супстанција во производите кои се наменети за храна за животни.

(2) Наредбата на министерот од ставот (1) на овој член заедно со образложението се достапни за јавноста и се објавуваат во јавни пишувани медиуми.

Глава VII

**ГЕНЕТСКИ МОДИФИЦИРАНА ХРАНА
ЗА ЖИВОТНИ**

Член 64
Генетски модифицирана храна за животни

(1) Во генетски модифицирана (ГМ) храна за животни се вбројуваат:

- а) генетски модифицираните организми (ГМО) кои се користат како храна за животни;
- б) храна за животни која содржи или се состои од ГМО и
- в) храна за животни произведена од или која содржи состојки произведени од ГМО.

(2) ГМ храна за животни треба да:

- нема штетно влијание по здравјето на луѓето, здравствената заштита на животните или животната средина,
- не создава заблуда кај потрошувачот,
- не го оштетуваат потрошувачот со изменување на одредени карактеристики на производите од животинско потекло и

- не се разликува толку од храната за животни која по својата намена би требало да биде заменета за нејзината потрошувачка за крајниот потрошувач во прехранбена смисла да биде неповолна за животните или луѓето.

(3) На ГМ храна за животни се применуваат одредбите од овој закон, како и посебните прописи од областа на заштита на животната средина.

Член 65
Ставање во промет на ГМ храна за животни

(1) За ставање во промет на ГМ храна за животни прв пат во промет во Република Македонија субјектите кои се занимаваат со храна мора да обезбедат усогласеност со одредбите од овој закон, како и прописите од областа на заштита на животната средина.

(2) Одобрение за ставање во промет на новата храна прв пат во промет го издава министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство и министерот за животната средина и просторно планирање, а во согласност со прописите кои се однесуваат на условите и постапките за ставање на нова ГМ храна прв пат во прометот во Република Македонија, како и специфичните барања врзани за означувањето на ГМ храна за животни.

(3) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство во согласност со министерот за животната средина и просторно планирање ги пропишува условите и постапката за издавање одобрение за ставање во промет ГМ храна за животни и условите за нејзин промет и употреба.

Член 66
Регистар на издадени одобренија за ставање во промет на ГМ храна за животни

(1) Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство води Регистар за издадени одобренија за ставање во промет на ГМ храна за животни.

(2) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство ги пропишува форматот и содржината и начинот на водење на Регистарот од ставот (1) на овој член.

Член 67
Управување со ризик при ставањето во промет на ГМ храна за животни

(1) Доколку постојат научни дилеми околу штетното влијание на ГМ храна за животни врз здравствена заштита, министерот надлежен за земјоделство, шумарство и водостопанство во согласност со министерот надлежен за животна средина и просторно планирање ќе нареди привремен мерки за забрана за ставање во промет на истите во согласност со принципот на претпазливост.

(2) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство може да нареди и други соодветни мерки како и условите и начинот на спроведување на тие мерки.

(3) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство ќе нареди трајна забрана за ставање во промет на ГМ храна за животни, ако врз основа на научни проценки на ризикот се утврди нејзината штетност по здравјето на луѓето и здравствената заштита на животните.

Член 68
Следење и означување на ГМ храна за животни

(1) Во првата фаза за ставање во промет на храната за животни која содржи или се состои од ГМО, вклучувајќи ги и количините во рифузна (растурена) состојба, операторите со таква храна за животни треба да осигурат дека се предадени во пишана форма на субјектот кој ја прима таа храна за животни следниве информации:

- дека храната или храната за животни содржи и/или се состои од ГМО и
 - единствената идентификациска ознака во согласност со прописот за спроведување.

(2) ГМ храна за животни која се става во промет мора покрај општите барања за означување согласно со овој закон, на декларацијата да содржи и додатни посебни податоци за потрошувачите да бидат информирани за сите карактеристики и/или својства на таа храна за животни.

(3) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство во согласност со министерот за животната средина и просторно планирање ги пропишува условите за ставање во промет на храната за животни која содржи и/или се состои од ГМО, вклучувајќи ги и количините во рифузна (растурена) состојба, како и употребата на ГМ храна за животни, и условите кои се однесуваат на следењето, означувањето на ГМ храна за животни и посебните барања за посебно означување.

Глава VIII

ОФИЦИЈАЛНИ КОНТРОЛИ

Оддел I

ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 69

Општи обврски

(1) Официјалните контроли на храната за животни се спроведуваат во:

- а) примарно производство и придружни дејности;
- б) производство и преработка;
- в) малопродажбата и

(2) Организацијата и спроведувањето на официјалните контроли, како и обврските на операторите со храна за животни за време на нивното спроведување се врши согласно со одредбите за официјални контроли од овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон, како и одредбите од законот со кој се уредува безбедноста на храната и прописите донесени врз основа на тој закон.

Член 70

Оперативни критериуми за надлежниот орган

(1) Управата за ветеринарство мора да ги осигури спроведувањето на оперативните критериуми и координација меѓу сите тела кои учествуваат во извршувањето на официјалните контроли врз операторите со храна за животни согласно со одредбите утврдени во законот со кој се уредува безбедноста на храната.

(2) Операторите со храна за животни се должни да овозможат каква било официјална контрола која се спроведува согласно со одредбите на овој закон и да им пружат асистенција на официјалните лица на Управата за ветеринарство за изведување на нивните задачи.

Член 71

Доделување на специфични задачи поврзани со официјалните контроли

Управата за ветеринарство може да додели одредени специфични задачи поврзани со официјалните контроли на едно или повеќе контролни тела во согласност со одредбите од прописите за спроведување на овој закон како и одредбите од законот со кој се уредува безбедноста на храната.

Член 72

Лица кои вршат официјални контроли

(1) Управата за ветеринарство осигурува дека лицата овластени за спроведување на официјалните контроли ги исполнуваат условите во поглед на обука и компетентност согласно со одредбите за обука и компетентност од законот со кој се уредува безбедноста на храната и ги исполнуваат одредбите од Законот за ветеринарно здравство.

(2) За постапувањето на лицата овластени за официјална контрола се применуваат одредбите на прописите од ставот (1) на овој член и Законот за општата управна постапка.

Член 73

Транспарентност и доверливост

Управата за ветеринарство осигурува транспарентност, како и доверливост на информациите кои по нивната природа се заштитени како доверливи во спроведување на нејзините надлежности согласно со одредбите за транспарентност и доверливост на информациите од законот со кој се уредува безбедноста на храната.

Член 74

Контролни и верификациони постапки

Управата за ветеринарство спроведува официјални контроли во согласност со процедури утврдени во законот со кој се уредува безбедноста на храната. Процедурите содржат информации и инструкции за лицата овластени за спроведување на официјални контроли.

Член 75

Записници

(1) За спроведените официјални контроли се составуваат записници.

(2) Записниците од ставот (1) на овој член содржат опис на целта на официјалните контроли, контролните методики кои се применети, резултатите на официјалните контроли и кога е соодветно, активностите кои операторот со храна за животни треба да ги преземе.

(3) Примерок од записникот од ставот (2) на овој член, во случај на утврдена несообразност, се доставува на операторот со храна за животни.

Член 76

Контролни активности, методи и техники

(1) Официјалните контроли се спроведуваат со користење на соодветни контролни методи и техники како што се мониторинг, надзор, верификација, аудит, инспекција, земање мостри и анализа.

(2) При спроведувањето на официјалните контролни активности, методи и техники врз храна за животни се применуваат одредбите од законот со кој се уредува безбедноста на храната.

Член 77

Методи на земање мостри и анализа

(1) Методите на земањето мостри и анализа кои се користат при официјалните контроли мора да се во согласност со одредбите од овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон, одредбите од законот со кој се уредува безбедноста на храната и прописите донесени врз основа на тој закон како и со одредбите од Законот за ветеринарно здравство и прописите донесени врз основа на тој закон.

(2) Доколку не постојат прописи согласно со ставот (1) од овој член, тогаш се применуваат:

а) со меѓународните прифатени правила или протоколи, правила и протоколи кои Европскиот совет за стандардизација (СЕН) ги прифатил или за оние кои се прифатени во законодавството на Европската унија или

б) во отсуство на правила и протоколи од точката а) на овој став со други методи соодветни за целите за кои се наменети или развиени во согласност со научните протоколи.

(3) Во случаи каде методите на земање на мостри и анализи од ставот (1) на овој член не се применуваат, валидацијата на методите и анализите може да се одвива во секоја лабораторија во согласност со меѓународно прифатениот протокол.

(4) Кога е возможно методите на анализа треба да се карактеризираат со соодветни критериуми кои се пропишани со одредбите од овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон, одредбите од законот со кој се уредува безбедноста на храната и прописите донесени врз основа на тој закон како и со одредбите од Законот за ветеринарно здравство и прописите донесени врз основа на тој закон.

(5) Операторите со храна за животни чии производи се предмет на земање мостри и анализа, имаат право на дополнително стручно мислење, без да се прејудира притоа обврската на надлежниот орган за преземање итни мерки во случај на ненадејна опасност.

(6) Управата за ветеринарство особено треба да осигури, операторите со храна за животни да добијат доволен број мостри за дополнително стручно мислење, освен кога тоа е невозможено во случај на лесно расипливите производи или поради многу мали количини од расположлив супстрат.

(7) Мострите мора да бидат земени, обележани и со нив да се постапува на начин кој ја гарантира нивната правна и аналитичка валидност.

(8) Трошоците на земање мостри и спроведување на анализата од овој член ги сноси Управата за ветеринарство, освен во случаите од ставот (7) на овој член и доколку резултатот од анализата е неповолен.

(9) Средствата за трошоците од ставот (8) на овој член се обезбедуваат од Буџетот на Република Македонија.

Оддел II

ОПШТИ НАЧЕЛА НА ОФИЦИЈАЛНИТЕ КОНТРОЛИ НА БЕЗБЕДНОСТ НА ХРАНАТА ЗА ЖИВОТНИТЕ

Член 78

Општи услови и должности на надлежниот орган

(1) Управата за ветеринарство спроведува официјални контроли низ целиот ланец на производство, преработка и дистрибуција на храната за животни вклучувајќи земање мостри, со цел да се осигура усогласеност со целите и од овој закон.

(2) Кога Управата за ветеринарство ќе утврди дека прометот и употребата на храната за животни претставува опасност за здравјето на луѓето, здравствената заштита на животните и животната средина, презема соодветни мерки за одстранување, елиминирање или намалување на прифатливо ниво на опасноста.

(3) На барање на овластеното лице на Управата за ветеринарство, лицето кое е одговорно за производство, преработка, дистрибуција или употребата на храната за животни, е должно да ги даде бараните податоци и информации и да преземе соодветни мерки и активности за воспоставување на сообразност на храната за животни од одредбите на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон, како и од одредбите на законот со кој се уредува безбедноста на храната и прописите донесени врз основа на тој закон.

Член 79

Постапка за едукација

(1) Доколку при вршење на официјалниот надзор овластеното лице утврди дека е сторена неправилност од членот 103 став (1) на овој закон, е должно да состави записник во кој ќе ја утврди сторената неправилност со укажување за отстранување на утврдената неправилност во рок од 15 дена и со истовремено врачување на покана за спроведување на едукација на операторот со храна за животни кој е одговорно за производство, преработка, дистрибуција или употребата на храната за животни каде што е утврдена неправилноста при вршење на официјалната контрола.

(2) Формата и содржината на поканата за едукација, како и начинот на спроведување на едукацијата ги пропишува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

(3) Едукацијата ја организира и спроведува Управата за ветеринарство, во рок не подолг од осум дена од денот на спроведување на официјалниот надзор.

(4) Едукацијата може да се спроведе за повеќе утврдени исти или истородни неправилности за еден или за повеќе субјекти.

(5) Доколку во закажаниот термин операторот со храна за животни над кој се спроведува едукацијата не се јави на едукацијата ќе се смета дека едукацијата е спроведена.

(6) Доколку операторот со храна за животни над кој се спроведува едукацијата се јави на закажаната едукација и истата ја заврши ќе се смета дека е едуциран по однос на утврдената неправилност.

(7) Доколку овластеното лице при спроведување на официјалните контроли утврди дека се отстранети утврдените неправилности од ставот (2) на овој член, донесува заклучок со кој ја запира постапката на официјалниот надзор.

(8) Доколку овластеното лице при спроведување на службената контрола утврди дека не се отстранети утврдените неправилности од ставот (1) на овој член, поднесува барање за поведување на прекршочна постапка пред прекршочниот орган согласно со овој закон.

(9) Управата за ветеринарство води евиденција за спроведената едукација на начин пропишан од министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Член 80

Квартален извештај

За извршените службени контроли овластените лица изготвуваат квартален преглед кој се објавува на веб страницата на Управата за ветеринарство.

Оддел III

ОФИЦИЈАЛНИ КОНТРОЛИ НА ХРАНАТА ЗА ЖИВОТНИ ЗА ВРЕМЕ НА УВОЗ НА ХРАНА ЗА ЖИВОТНИ

Член 81

Официјални контроли на храна за животни од животинско потекло

Покрај контролите кои се вршат согласно со прописите за ветеринарно здравство за ветеринарните прегледи и контроли на производите на граничните премини, Управата за ветеринарство ќе спроведе дополнителни контроли кои се сметаат за неопходни за да се верификува усогласеноста со овој закон и одредбите за официјални контроли на увезена и извезена храна за животни од законот со кој се уредува безбедноста на храната.

Член 82

Официјални контроли за храната за животни од неживотинско потекло

Управата за ветеринарство спроведува редовни официјални контроли на храната за животни која не е од животинско потекло, која се увезува во Република Македонија, а која не е опфатена со прописите за производи кои подлежат на задолжителен ветеринарно-санитарен преглед на граница. Контролите се спроведуваат врз основа на повеќегодишниот контролен план изготвен согласно со одредбите на законот со кој се уредува безбедноста на храната и во смисла на потенцијален ризик. Контролите треба да ги покријат сите аспекти на прописите за безбедност на храната за животни и да се во согласност со одредбите за видови контроли на храна за животни од законот со кој се уредува безбедноста на храната.

Член 83

Видови контроли на храна за животни од неживотинско потекло

(1) Официјалните контроли на храната за животни од неживотинско потекло при влез во Република Македонија вклучуваат најмалку комплетен преглед на документи, преглед на идентитетот по случаен избор и ако е соодветно физички преглед кој може да вклучи и земање на мостри.

(2) При спроведувањето на официјалните контроли на храна за животни од неживотинско потекло се применуваат одредбите за видови контроли на храна за животни од законот со кој се уредува безбедноста на храната.

Член 84

Места на влез и претходно известување

Управата за ветеринарство за организирање на официјалните контроли за храната за животни која се увезува:

- а) назначува на кои места се спроведуваат контролите за одделни типови на храна за животни и
- б) воспоставува процедура за операторите со храна за животни за доставување на претходна нотификација за нивното пристигање и карактерот на пратката.

Член 85

Постапки во случај на сомневање

(1) Кога постои сомнение за несообразност, или сомнение за идентитетот или вистинската дестинација на пратката, или несоодветност меѓу пратката и сертификатот, Управата за ветеринарство спроведува официјални контроли со цел на потврдување или отстранување на сомнението.

(2) Управата за ветеринарство ја става пратката под официјален надзор до добивање на резултати на наведените официјални контроли.

Член 86

Активности по официјалните контроли на храната за животни увезена од трети земји

Управата за ветеринарство презема соодветни мерки доколку при спроведувањето на официјалните контроли утврди дека храната за животни увезена од трети земји не е во сообразност со одредбите на прописите за безбедност на храната и/или утврди дека пратката е штетна по здравјето на луѓето и здравствената заштита на животните или е небезбедна, и по консултација со

операторот со храна за животни одговорен за пратката, презема и наредува мерки согласно со одредбите за активностите на официјална контрола на увезената храна за животни од законот со кој се уредува безбедноста на храната.

Член 87

Посебен третман

(1) Посебниот третман на храната за животни може да вклучи:

а) третман или преработка на храната за животни за да се доведе во согласност со одредбите од овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон, како и од одредбите од законот со кој се уредува безбедноста на храната и прописите донесени врз основа на тој закон, или со барањата од земја во која се враќа или пренасочува, вклучително и доколку е соодветно деконтаминација, но со исклучок на разредување и

б) преработка на соодветен начин за други цели освен за исхрана на животни и луѓе.

(2) Посебниот третман се врши во објектите под надзор на Управата за ветеринарство и во согласност со одредбите од овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон.

Член 88

Препраќање на пратки

Управата за ветеринарство ќе дозволи препраќање на пратките со храна за животни согласно со одредбите за препраќање на пратките од законот со кој се уредува безбедноста на храната.

Член 89

Трошоци

Операторите со храна за животни одговорни за пратката или нивни претставници се должни да ги подмират трошоците на Управата за ветеринарство за активностите на спроведување на мерките на дополнителни контроли согласно со одредбите од законот за безбедност на храната на животни која се увезува во Република Македонија.

Член 90

Соработка со царинските служби

(1) За организација на официјални контроли за време на увоз на храна за животни, Управата за ветеринарство и царинските служби воспоставуваат соработка.

(2) Царинските служби не смеат да дозволуваат влез или ракување со храна за животни без одобрение од Управата за ветеринарство.

(3) Кога се земаат мострите, Управата за ветеринарство мора да ги информира царинските служби и операторите со храна за животни кои се засегнати и да назначи дали може или не може храната за животни да се стави во промет пред да се добијат резултатите од анализите, при што треба да се гарантира следливост на пратката.

(4) Во случај на ставање во промет, Управата за ветеринарство и царинските служби соработуваат согласно со прописите за царинско работење.

Член 91

Мерки на имплементирање

Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство поблиску ги пропишува:

а) ветеринарно-санитарните услови кои треба да ги исполнува храната за животни која се увезува во Република Македонија;

- б) начинот на преглед на храната за животни која се увезува во Република Македонија и
- в) постапката со храна за животни:
- увезена или ставена под царинска постапка,
  - храна за животни порачана од далеку (на пример преку пошта, телефон или интернет) и испорачана до потрошувачот,
  - храна за животни наменета за домашни миленици и коњи кои се во сопственост на патници или посадата на меѓународни средства за транспорт,
  - пратките со потекло од Република Македонија кои се вратени од трета земја,
  - документи кои мора да ги придружуваат пратките кога се земаат мострите и
  - формата и содржината на сертификати, квалификациите на официјалниот ветеринар кој го потпишува сертификатот и принципите и процедурата за сертификација.

Член 92

Финансирање на официјалните контроли

Средствата за финансирање на официјалните контроли на храна за животни се обезбедуваат согласно со одредбите од Законот за ветеринарно здравство.

Член 93

Надоместоци

- (1) За покривање на трошоците за спроведување на официјалните контроли се плаќа надоместок.
- (2) Операторите со храна за животни плаќаат надоместок за:
- а) постапките за регистрација или одобрување на објектите и операторите на храна за животни;
  - б) спроведување на официјални контроли на храната за животни и
  - в) контрола на увоз на храна за животни.
- (3) Кога ќе се утврди неусогласеност која налага спроведување на официјалните контроли кои ги надминуваат вообичаените контролни активности на Управата за ветеринарство, трошоците за тие дополнителни активности ги сноси операторот со храна за животни одговорен за таквата неусогласеност или може да ги товари операторите кои се сопственици или кои ги чуваат производите во времето кога дополнителните официјални контроли се изведуваат, за трошоците кои произлегуваат од дополнителните официјални контроли. Активностите кои ги надминуваат вообичаени контролни активности вклучуваат земање и анализа на мостри, како и други контроли кои се потребни за да се провери големината на проблемот, да се верификува дали се преземени корективни активности или да открие и/или утврди несообразност.
- (4) Трошоците за извршените контроли не може да се рефундираат, директно или индиректно, освен ако се неправилно наплатени.
- (5) Операторите со храна за животни треба да примаат доказ за нивното плаќање на трошоците.
- (6) Поблиските критериуми од ставот (3) на овој член за одредување на висината на трошоците, како и начинот на нивно пресметување и плаќање ги пропишува Владата на Република Македонија.

Член 94

Повеќегодишни програми, годишни програми и годишни наредби за здравствена заштита на животните и за јавно ветеринарно здравство

(1) Заради спроведување на ветеринарно-санитарните мерки и контроли министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство најдоцна до 31 декември секоја година, донесува годишна наредба за извршување

на ветеринарно-санитарните мерки и контроли на безбедноста на храната за животни од аспект на ветеринарното јавно здравство и го определува периодот за извршување на тие мерки за наредната година.

(2) За извршување на мерките од ставот (1) на овој член, Владата на Република Македонија донесува годишна програма за користење на средства за извршување на ветеринарно санитарните мерки и контроли на безбедноста на храната за животни од аспект на ветеринарното јавно здравство.

(3) Директорот на Управата за ветеринарство го координира спроведувањето на годишната наредба и годишната програма од ставовите (1) и (2) на овој член.

(4) До 31 март во тековната година директорот на Управата за ветеринарство му поднесува на министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство годишен извештај за извршената работа во поглед на техничките и финансиските резултати за претходната календарска година.

(5) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство до 30 април доставува годишен извештај до Владата на Република Македонија за начинот на користење на средствата од годишната програма од ставот (2) на овој член.

Член 95

Мерки во случај на несообразност

(1) Кога Управата за ветеринарство или контролните тела утврдат постапување спротивно од одредбите на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон, како и од одредбите на законот со кој се уредува безбедноста на храната и прописите донесени врз основа на тој закон мора да преземат мерки со кои ќе се осигури отстранување на утврдените недостатоци. При одлучувањето кои мерки ќе бидат преземени, Управата за ветеринарство или контролните тела ги земаат предвид видот на прекршокот и дотогашните постапувања на операторите со храна за животни во спроведувањето на прописот.

(2) Мерките од ставот (1) на овој член вклучуваат според потребата и:

а) воведување ветеринарно-санитарни или други постапки, кои се сметаат за потребни како би се осигурила здравствената исправност на храната за животни, или спроведување на одредбите од овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон како и од одредбите на законот со кој се уредува безбедноста на храната и прописите донесени врз основа на тој закон, или прописите донесени врз основа на Законот за заштита и благосостојба на животните;

б) ограничување или забрана за ставање во промет, увоз и/или извоз на храната за животни;

в) мониторинг и (спрема потреба) наредба храната за животни да се повлече, врати и/или уништи;

г) одобрување храната за животни да се користи во други цели од оние за кои била првобитно наменета;

д) привремена забрана за работа или затворање на целиот или еден дел од објектот за храна за животни на соодветен временски интервал;

ѓ) привремено или трајно ставање надвор од сила на одобрието за работа на објектот кој се занимава со храна за животни;

е) мерки одредени со посебен пропис за пратките од увоз и

ж) останати мерки кои Управата за ветеринарство ги смета за потребни.

(3) Спрема потребата, Управата за ветеринарство го информира за својата одлука надлежниот орган во земјата на потекло.

(4) Сите трошоци настанати во врска со спроведувањето на одредбите од овој член ги сноси одговорниот оператор со храна за животни.

Член 96

Повеќегодишен план за контроли

(1) За да се осигури ефективна имплементација на официјалните контроли, Управата за ветеринарство изработува и донесува повеќегодишен план за контроли на храна за животни. Повеќегодишниот план за контроли на храната за животни може да биде составен дел на други повеќегодишни планови за контрола.

(2) Повеќегодишниот план за контрола се објавува во „Службен весник на Република Македонија“ и на веб страницата на Управата за ветеринарство.

Член 97

Извештај

(1) Директорот на Управата за ветеринарство изготвува годишен извештај за спроведување на повеќегодишниот план за официјалните контроли кој го доставува до министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство и Европската комисија најдоцна до 31 март во тековната година.

(2) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство ја пропишува формата и содржината на годишниот извештај за спроведување на повеќегодишниот план за официјални контроли.

Член 98

Меѓусебна соработка меѓу националните надлежни тела

Кога резултатите од официјалните контроли на храната за животни, било на територијата на Република Македонија, или на територијата на друга држава, бараат преземање мерки во повеќе држави, Управата за ветеринарство соработува со надлежните тела од другите држави.

Член 99

Соработка со други органи

Инспекциите кои не се опфатени во рамките на надлежниот орган се должни при спроведувањето на официјалните контроли да соработуваат со Управата за ветеринарство, да учествуваат при изработувањето на повеќегодишен национален план за контрола, да учествуваат во изработката на годишен извештај за официјалните контроли, како и да осигурат финансирање на официјалните контроли во рамките на своите надлежности.

Глава IX**ПРЕКРШОЧНИ ОДРЕДБИ**

Член 100

Службеното лице кое со искористување на својата службена положба или овластување, или со неизвршување на својата службена должност, нема да одлучи по жалба во рок од 15 дена од денот на поднесувањето на жалба против решението на Управата за ветеринарство со кое се одбива неговото барање за одобрување на оператор и објект со храна за животни согласно со членот 27 став (9) од овој закон, кривично ќе одговара согласно со закон.

Член 101

Прекршоци

(1) Глоба во износ од 5.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на правно лице, доколку:

1) врши увоз или внес на храна за животни во Република Македонија спротивно на условите наведени во членот 10 став (2) од овој закон;

2) врши извоз на храна за животни од Република Македонија спротивно на условите наведени во членот 11 од овој закон;

3) става во промет или употребува храна за животни која не ги исполнува барањата врзани за здравствената исправност на храната за животни наведени во членот 12 од овој закон;

4) храната за животни не ги задоволува прописите за безбедност на храната за животни во однос на барањата за исправност на храна за животни во согласност со членот 23 став (1) од овој закон;

5) при вршење на која било фаза на производство, преработка и дистрибуција на храна не ги задоволуваат хигиенски услови наведени во членот 24 ставови (2) и (3) од овој закон;

6) користат храна за животни од објекти и оператори со храна за животни кои не се регистрирани и/или одобрени во согласност со прописите за храната за животни согласно со членот 24 став (5) од овој закон;

7) не воспостави, имплементира и одржува редовни документирани постапки во согласност со принципите на HACCP како што е наведено во членот 25 ставови (1), (2), (3) и (5) од овој закон;

8) објектите кои се под нивна контрола не се регистрирани кај надлежниот орган во согласност со одредбите на членот 26 ставови (1) и (2) од овој закон;

9) објектите кои се под нивна контрола не се одобрени од надлежниот орган во согласност со одредбите на членот 27 ставови (1) и (2) од овој закон;

10) стави во промет суровини на храна за животни кои не ги исполнуваат одредбите на членот 35 ставови (1), (2), (3), (4), (5), (6), (7) и (8) од овој закон;

11) стави во промет крмни смеси кои не ги исполнуваат одредбите на членот 37 ставови (1) и (2) од овој закон;

12) стави во промет храна за животни со посебни нутритивни цели кои не ги исполнуваат одредбите на членот 40 од овој закон;

13) стави во промет одредени производи кои се користат во исхраната на животните кои не ги исполнуваат одредбите на членот 41 од овој закон;

14) стави во промет ензими и микроорганизми и нивни подготовки кои се користат во исхраната на животните кои не ги исполнуваат одредбите на членот 42 ставови (1), (2), (3) и (4) од овој закон;

15) стави во промет адитиви на храна за животни кои не ги исполнуваат одредбите на членот 43 ставови (1), (2) и (5) од овој закон;

16) адитивот кој го става во промет не ги исполнува условите наведени во членот 44 ставови (2), (3) и (4) од овој закон;

17) адитивите и нивните премикси кои ги става во промет се обележани или пакувани спротивно на одредбите од членовите 50 став (1) и 52 од овој закон;

18) адитивите кои се употребуваат во храна за животни не ги исполнуваат општите услови пропишани во членот 52 од овој закон;

19) медицираната храна за животни не ги исполнува општите услови за медицирана храна за животни пропишани во членот 55 од овој закон;

20) медицираната храна за животни не ги исполнува посебните услови за медицирана храна за животни пропишани во членот 56 ставови (1), (2), (3) и (4) од овој закон;

21) става во промет медицирана храна за животни спротивно на одредбите на членот 57 ставови (1), (2) и (3) од овој закон;

22) медицираната храна за животни не е означена во согласност со членот 58 ставови (1), (2) и (3) од овој закон;

23) врши снабдување и употреба на медицинирана храна до фармери или одгледувачи на животни спротивно на одредбите од членот 59 ставови (1), (2), (3) и (4) од овој закон;

24) става во промет производи наменети за исхрана на животните кои содржат непожелни супстанции спротивно на одредбите на членот 61 ставови (1), (2), (3) и (4) од овој закон и

25) става во промет ГМ храна за животни спротивно на членот 65 став (2) од овој закон.

(2) Глоба во износ од 1.000 евра во денарска противвредност ќе му се пропише на одговорното лице во правното лице за прекршоците од ставот (1) од овој член.

(3) Глоба во износ од 1.500 евра во денарска противвредност ќе му се пропише на физичкото лице за прекршоците од ставот (1) од овој член.

Член 102

(1) Глоба во износ од 2.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на правно лице, доколку:

1) храната за животни која ја става во промет не е означена, рекламирана и презентирана во согласност со одредбите наведени во членот 13 на овој закон;

2) ги храни животните со храна за животни која не ги исполнува одредбите од членот 14 став (1) од овој закон;

3) не воспостави систем на следливост на храната за животни во согласност со одредбите пропишани во членот 15 од овој закон;

4) не постапи согласно одредбите од членот 16 на овој закон за храната за животни која е увезена, произведена, преработена, изработена или дистрибуирана, а не ги исполнува барањата за здравствена исправност на храната за животни;

5) храната за животни не ги задоволува прописите за биолошка, хемиска или физичка безбедност на храната за животни во однос на барањата за исправност на храна за животни во согласност со членот 23 став (2) од овој закон;

6) стави во промет крмни смеси кои не ги содржат карактеристиките за задолжително означување во согласност со одредбите од членот 38 ставови (1), (2) и (3) од овој закон;

7) стави во промет крмни смеси кои не ги содржат карактеристиките за дополнително означување во согласност со одредбите од членот 39 на овој закон и

8) не ја осигури следливоста и означувањето на ГМ храна или ГМ храна за животни како и означувањето на новите храни во согласност со членот 68 ставови (1) и (2) од овој закон.

(2) Глоба во износ од 500 евра во денарска противвредност ќе му се пропише на одговорното лице во правното лице за прекршоците од ставот (1) на овој член.

(3) Глоба во износ од 1.000 евра во денарска противвредност ќе му се пропише на физичкото лице за прекршоците од ставот (1) на овој член.

Член 103

(1) Глоба во износ од 1.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на правно лице, доколку:

1) ги храни животните со храна за животни која не ги исполнува одредбите од членот 14 став (2) на овој закон;

2) при вршењето на примарно производство и придружни дејности не ги исполнува општите и посебните хигиенски услови согласно со членот 24 став (1) од овој закон;

3) не ги задоволуваат барањата за добра пракса за исхрана на животните наведени во членот 24 став (4) од овој закон и

4) не применува добра пракса за исхрана на животните во согласност со членот 34 став (2) од овој закон.

(2) Глоба во износ од 300 евра во денарска противвредност ќе му се пропише на одговорното лице во правното лице за прекршоците од ставот (1) на овој член.

(3) Глоба во износ од 500 евра во денарска противвредност ќе му се пропише на физичкото лице за прекршоците од ставот (1) на овој член.

Член 104

Прекршочен орган

За прекршоците од членовите 101, 102 и 103 на овој закон прекршочна постапка води и прекршочна санкција изрекува Управата за ветеринарство, на начин утврден согласно Законот за ветеринарно здравство.

Глава X

ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 105

Период на транзиција

(1) Подзаконските прописи утврдени со овој закон, министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство ќе ги донесе во рок од девет месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон.

(2) До донесување на прописите од ставот (1) на овој член ќе се применуваат постојните прописи.

(3) Подзаконскиот пропис од членот 79 став (2) на овој закон, министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство ќе го донесе во рок не подолг од 15 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 106

Преструктурирање на објектите и операторите со храна за животни

(1) Физичките и правните лица, кои вршат дејности опфатени со овој закон, се должни најдоцна во рок од две години од денот на влегувањето во сила на овој закон да го усогласат своето работење со одредбите од овој закон.

(2) Лицата од ставот (1) на овој член се должни во рок од 12 месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон да поднесат пријава со план за усогласување на своето работење до Управата за ветеринарство на одобрување.

(3) На лицата од ставот (1) на овој член кои нема да поднесат пријава со план за усогласување на своето работење во рок утврден во ставот (2) од овој член, Управата за ветеринарство ќе забрани натамошно работење и ќе го извести Централниот регистар на Република Македонија за бришење на дејностите што ги вршат овие лица опфатени со овој закон.

Член 107

Одредбите на членовите 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 20, 21, 22, 23, 24 ставови (1), (3), (4) и (5), 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 76, 77, 84, 86, 87, 88, 89, 91, 93, 94 и 95 од овој закон престануваат да важат со денот на пристапување на Република Македонија во Европската унија.

Член 108
Престанување на важење

Со денот на влегувањето во сила на овој закон престануваат да важат одредбите од Законот за ветеринарно здравство („Службен весник на Република Македонија“ бр. 28/98), кои се однесуваат на храната за животни и исхраната на животни.

Член 109
Влегување во сила

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

L I G J
PËR SIGURINE E USHQIMIT PËR KAFSHE

Kreu I

DISPOZITAT E PERGJITHSHME

Neni 1
Lenda e rregullimit

Më kete ligj rregullohen kerkesat temelore dhe të vecanta për ushqimin për kafshe, parimet dhe pergjegjesite temelore të operatoreve me ushqimin për kafshe, strukturat organizative për sigurine e ushqimit dhe kontrollët zyrtarë të ushqimit për kafshe.

Neni 2
Zbatimi i Ligjit

Ky ligj zbatohet në të gjitha fazat e prodhimit, perpunimi dhe distribuimit të ushqimit për kafshe, pervec në prodhimin primar dedikuar për nevojat personale në ekonomine familjare.

Neni 3
Definicione

(1) Nocionet e definuara me Ligjin për shendetesine veterinare dhe ligjin me të cilin rregullohet siguria e ushqimit perdoren edhe në kete ligj, nese nuk jane të definuara ndryshe me kete ligj.

(2) Nocione të vecanta të perdorura në kete ligj e kane domethenien si vijon:

1. "Rregulla për sigurine e ushqimit për kafshe" jane ky ligj, rregullat e miratuara në baze të ketij ligji, si edhe rregulla tjera të vecanta (dispozita ligjore dhe nenligjore) që kane të bejne me sigurine e ushqimit për kafshe që prodhohet ose me të cilin ushqehen kafshet që shfrytezohen për prodhimin e ushqimit për njerez;

2. "Ushqim për kafshe" eshte çdo substance ose prodhim, duke perfshire edhe aditivet për ushqim për kafshe, i perpunuar, i perpunuar pjeserisht ose i paperpunuar, i dedikuar për ushqimin e kafsheve;

3. "Higjiëna e ushqimit për kafshe" eshte permbledhje e masave, procedurave dhe kushteve të domosdoshme për kontrollin e rreziqëve dhe sigurimin e rregullshmerise së konsumimit nga ana e kafsheve si ushqim për kafshe, në perputhje me dedikimin e tij;

4. "Kontroll zyrtar" eshte çdo forme e kontrollit të cilin organi kompetent, perkatesisht organet kompetente për kryerjen e inspektimit e kryejne me qellim të konfirmimit të perputhshmerise me rregullat për sigurine e ushqimit për kafshe, për sigurine e ushqimit, mbrojtjen shendetesore dhe mireqenien e kafsheve;

5. "Mbikeqyrje" eshte observim sistematik i një ose më shume operatoreve me ushqim për kafshe, ose aktivitetet e tyre;

6. "Audit" eshte analiza sistematike dhe e pavarur që të konstatohet nese aktiviteti dhe rezultatet e aktivitetit jane në pajtim me pergatitjet e planifikuara dhe nese ato jane implementuar efektivisht dhe jane adekuate për arritjen e qellimeve;

7. "Mosperputhshmeria" eshte mosplotesimi i rregullave për siguri të ushqimit për kafshe;

8. "Marrja e mostrave për analize" eshte marrja e ushqimit për kafshe ose i cilavedo substancave tjera, duke perfshire edhe ato nga rrethi, që jane relevante për prodhimin, perpunimin dhe distribuimin e ushqimit për kafshe ose për mbrojtjen shendetesore të kafsheve, analize me qellim që të vertetohet zbatimi i rregullave për sigurine e ushqimit për kafshe dhe mbrojtjen shendetesore të kafsheve;

9. "Moster zyrtare" eshte moster e marre nga ana e organit kompetent gjate kryerjes së kontrolleve zyrtare të ushqimit për kafshe, e dhene ose e pranuar pa kompensim;

10. "Organizem i modifikuar gjenetikiisht" (OMGJ) eshte organizem, me kete rast pa marre parasysh qeniet njerezore, në të cilat materiali gjenetik eshte i ndryshuar në menyre me të cilen nuk paraqitet gjate shumimit në menyre natyrore dhe/ose me rikombinimin natyror;

11. "Ushqimi për kafshe i modifikuar gjenetikiisht" (Ushqimi për kafshe MGJ) eshte ushqimi për kafshe i cili permban ose perbehet ose eshte i prodhuar nga OMGJ-ja,

12. "Perzierje e tagjise" eshte perzierje e së paku dy lendeve të para të ushqimit për kafshe, pa marre parasysh nese permban aditive ose jo, e cila eshte e dedikuar për ushqimin oral të kafsheve si ushqim për kafshe i kompletuar ose i plotesuar;

13. "Ushqim për kafshe për qellime të vecanta nutritive" jane perzierje të tagjise që për shkak të perberjes së tyre të vecante ose metodes së prodhimit, qarte mund të dallohen nga ushqimi i zakonshem për kafshe dhe nga ushqimi për kafshe i medikuar dhe jane të dedikuara për plotesimin e kerkesave të caktuara të vecanta në ushqimin e kafsheve;

14. "Qellimi i vecante nutritiv" eshte dedikimi për plotesimin e nevojave të vecanta nutritive të llojeve të caktuara të kafsheve procesi i asimilimit, i absorbimit ose metabolizmit i të cilave mund të prishet perkohesisht ose eshte i prishur perkohesisht ose në menyre të perhershme dhe me kete kane dobi nga pranimi i ushqimit për kafshe që eshte i pershtatshem për gjendjen e tyre;

15. "Porcion ditore" eshte sasia e pergjithshme mesatare e ushqimit për kafshe, e llogaritur me permbajtjen e lageshtise prej 12% e cila eshte e nevojshme që të plotesohen nevojat ditore të kafsheve të llojit të caktuar, kategorise së moshes dhe produktivititetit;

16. "Perzierje e kompletuar e tagjise" eshte perzierje e tagjise e cila për shkak të perberjes së saj eshte e mjaftueshme për dozen ditore;

17. "Perzierje plotesuese e tagjise" eshte perzierje e tagjise e cila permban perqindje të larte të substancave të caktuara, por të cilat për shkak të perberjes së vet jane të mjaftueshme për dozen ditore, vetem nese perdoren në kombinim me ushqim tjetër për kafshe;

18. "Ushqim mineral për kafshe" eshte ushqim plotesues për kafshe, i cili permban së paku 40% hi;

19. "Afati minimal për magazinimin e perzierjes së tagjise" eshte data deri në të cilen, në kushte normale për magazinimin, ushqimi për kafshe i ruan vetite e tij të vecanta;

20. "Premikse" eshte perzierje nga aditive ose perzierje nga një ose më shume aditive me lendet e para të ushqimit për kafshe ose me ujë, që shfrytezohen si bartes, e që nuk jane të dedikuara për ushqimin e drejtperdrejte të kafsheve;

21. "Produkte që jane të dedikuara për ushqimin e kafsheve" jane lende të para të ushqimit për kafshe, premikse, aditive, ushqim për kafshe dhe të gjithë produktët tjera që jane të dedikuara për perdorim ose shfrytezohen për ushqimin e kafsheve;

22. "Substanca të padeshiruara" është çdo substance ose produkt, me përjashtim të agjenteve patogjenike, të cilët janë të pranishëm në dhe/ose produktin i cili është i dedikuar për ushqimin e kafsheve dhe që paraqesin rrezik potencial për shëndetesinë publike dhe mbrojtjen shëndetësore të kafsheve ose të mjedisit jetesor ose mund të ndikojnë negativisht në produktet me origjinë shtazore;

23. "Aditive të ushqimit për kafshe" janë substanca, mikroorganizma ose përgatitje të cilat nuk janë lende të para për ushqim për kafshe dhe premikse, që qëllimisht i shtohen ushqimit ose ujit për kafshe me qëllim që të arrihet efekt i volitshëm në karakteristikat e ushqimit për kafshe, efekt i volitshëm në karakteristikat e produkteve për ushqim për kafshe, efekt i volitshëm në ngjyren e peshqve dhe zogjve dekorues, t'i plotësojnë nevojat nutritive të kafsheve, të ndikojnë në mënyrë të volitshme në pasojat mbi mjedisin jetesor nga prodhimi i produkteve me origjinë shtazore, të ndikojnë në mënyrë të volitshme në prodhimin primar, sidomos duke ndikuar në floren gastro-intestinale ose tretjen e ushqimit për kafshe, ose kanë efekt kokcidiostatik ose histomonostatik;

24. "Mjete ndihmese gjate perpunimit të ushqimit të kafsheve" janë substanca që në mënyrë të pavarur nuk shfrytëzohen si ushqim për kafshe, të cilat shfrytëzohen gjate perpunimit të ushqimit për kafshe ose si lende e pare e ushqimit për kafshe që të plotësohet qëllimi i caktuar teknologjik gjate trajtimit ose perpunimit që mund të rezultojë me prani të paqellimshme por të pashmangshme teknologjike të mbetjeve të substancës ose të derivateve të saj në prodhimin perfundimtar, me kusht që ato mbetje të mos kenë efekt negativ mbi shëndetesinë publike, mbrojtjen shëndetësore të kafsheve dhe mjedisin jetesor dhe të mos kenë efekte teknologjike në ushqimin e gatshëm për kafshe;

25. "Niveli maksimal i mbetjeve" është koncentrimi maksimal i mbetjeve që janë rezultat i përdorimit të aditiveve në ushqimin e kafsheve, i cili lejohet të jete i pranishëm në ushqim, në pajtim me rregullat për siguri të ushqimit për kafshe;

26. "Premiks për ushqimin për kafshe të medikuar" është preparat mjekësor veterinar i përgatitur që më pare duke marrë parasysh prodhimin e njëpasnjeshëm të ushqimit për kafshe të medikuar;

27. "Premiks i medikuar i lejuar" është çdo premiks për prodhimin e ushqimit për kafshe të medikuar, që ka marrë leje për leshim në qarkullim në pajtim me rregullat për preparate mjekësore veterinarë;

28. "Lende të para për ushqimin për kafshe" janë produkte të ndryshme me origjinë bimore ose shtazore, në gjendjen e tyre natyrore, të fresketa ose të konservuara dhe produktet e fituara nga perpunimi industrial, si dhe substancat organike dhe inorganike, të cilat përmbajnë ose nuk përmbajnë aditive, të cilët janë të dedikuara për përdorim për ushqimin e kafsheve drejtpërdrejt si të tilla ose pas perpunimit, në përgatitje të perzierjes së tagjise ose si bartes të premikseve dhe

29. "Fermer" është çdo pronar ose cilido person juridik ose fizik i autorizuar nga pronari dhe përgjigjes për ruajtjen e perkohshme ose të përhershme të kafsheve.

Neni 4

Zbatimi subsidiar

Në procedurat për zbatimin e dispozitave të këtij ligji në mënyrë perkatese zbatohen dispozitat nga Ligji për procedure të përgjithshme administrative, nese me kete ligj nuk është përcaktuar ndryshe.

Kreu II

DISPOZITAT E PERGJITHSHME PËR SIGURINE E USHQIMIT PËR KAFSHE

Pjesa I

PARIMET E PERGJITHSHME PËR SIGURINE E USHQIMIT PËR KAFSHE DHE USHQIMI I KAFSHEVE

Neni 5

Qellimet e përgjithshme

(1) Me dispozitat e këtij ligji dhe dispozitat e miratuara në baze të këtij ligji realizohen një ose më shume qëllime të përgjithshme për shkallë më të lartë të mbrojtjes së kafsheve dhe shëndetit të njerëzve, si dhe mbrojtjes së interesave të konsumatorit, duke përfshirë praktiken e drejte gjate tregtisë me ushqimin për kafshe, duke marrë parasysh ku mund të zbatohet, mbrojtjes shëndetësore të kafsheve dhe mirëqenies së kafsheve, shëndetit të bimeve dhe mbrojtjes së mjedisit jetesor.

(2) Me masat për sigurinë e ushqimit të kafsheve të përcaktuara me kete ligj duhet të mundësohet qarkullim i lire i ushqimit për kafshe i cili është prodhuar ose është leshuar në qarkullim në përputhje me parimet e përgjithshme dhe kërkesat e këtij ligji.

Neni 6

Analiza e rrezikut

Për arritjen e qëllimeve të përgjithshme për shkallë të lartë të mbrojtjes së shëndetit dhe jetës së njerëzve dhe të kafsheve, masat për sigurinë e ushqimit për kafshe duhet të bazohen në analizën e rrezikut, perkatesisht në komponentet e saj perberese, pervec kur kjo nuk është e pershtatshme me rrethanat ose me natyrën e vete masës.

Neni 7

Parimi i kujdesit

(1) Në rrethana të vecanta, kur pas vlerësimit të informatave të arritshme, është identifikuar ndikimi potencial i demshëm dhe i mundshëm mbi shëndetin e kafsheve dhe/ose njerëzve, por ekzistojnë pasiguri shkencore, do të merren masa për menaxhim me rrezikun, të nevojshme për sigurimin e shkalles më të lartë të mundshme të mbrojtjes së shëndetit të kafsheve dhe/ose njerëzve, deri në marrjen e informatave perkatese shkencore për vlerësim më të detajuar të rrezikut.

(2) Masat e marra në baze të paragrafit (1) të këtij neni zbatohen në pajtim me dispozitat për parimet e kujdesit nga ligji me të cilin rregullohet siguria e ushqimit.

Neni 8

Mbrojtja e interesave të konsumatoreve

(1) Masat për sigurinë e ushqimit për kafshe duhet të sigurojnë mbrojtjen e interesave të konsumatoreve dhe të japin baze që konsumatorët të informohen plotësisht për produktin që e blejnë dhe me kete t'u mundësohet zgjedhje adekuatë.

(2) Me zbatimin e dispozitave të këtij ligji, duhet të pengohet:

- a) mashtrimi;
- b) manipulimi me ushqimin për kafshe dhe
- v) të gjitha veprimet tjera që mund ta cojnë në huti konsumatorin.

Neni 9
Informimi i publikut

(1) Kur ekziston dyshim i arsyeshem se ushqimi për kafshe mund të paraqet rrezik për shendetin e njerezve dhe/ose kafsheve, trupat kontrollues dhe organet kompetente, jane të obliguar që në kuader të kompetences së tyre, ta informojne Ministrine e Bujqesise, Pylltarise dhe Ekonomise së Ujerave dhe Qeverine e Republikes së Maqedonise për paraqitjen e rrezikut nga ushqimi për kafshe.

(2) Me perjashtim të dispozitave për qasje të lire në informata, në rast kur ekziston shkak i arsyeshem për dyshim se ushqimi ose ushqimi për kafshe mund të paraqesin rrezik për shendetin e njerezve dhe kafsheve, organet kompetente varesisht nga natyra, serioziteti dhe vellimi doemos duhet t'i ndermarrin hapat perkatese për informimin e publikut për natyren e rrezikut për shendetin, duke e percaktuar vellimin maksimal të rrezikut nga ushqimi ose ushqimi për kafshe, ose llojin e ushqimit ose ushqimit për kafshe, rrezik të cilin mund ta paraqesin të njetet dhe masat që jane marre ose do të merren që të pengohet, zvogelohet ose menjahohet rreziku.

Pjesa II

OBLIGIMET GJATE TREGTISE ME USHQIM PËR
KAFSHE

Neni 10
**Obligimet e pergjithshme gjate importit të ushqimit
për kafshe**

(1) Ushqimi për kafshe i cili importohet në Republikën e Maqedonise me qellim të leshimit në qarkullim duhet t'i permbushet dispozitat e ketij ligji dhe rregullat e miratuara në baze të ketij ligji, ose nese ekziston marreveshje e vende nderkombetare ndermjet Republikes së Maqedonise dhe vendit eksportues me kushtet që permbahen në atë.

(2) Operatorët me ushqimin për kafshe të cilet importojne ushqim për kafshe doemos duhet të sigurohen se importi zhvillohet vetem në pajtim me kushtet në vijim:

- eksportuesi eshte në listen e vendeve nga të cilat ushqimi për kafshe eshte i lejuar dhe e cila eshte e perpiluar nga ana e Drejtorise për Veterinari, ose ndodhet në listen e vendeve të lejuara nga Unioni Evropian,

- objekti i origjines ose dergimit gjendet në listen e objekteve nga të cilat importi i ushqimit për kafshe lejohet, e cila eshte e perpiluar nga ana e Drejtorise për Veterinari, ose ndodhet në listen e objekteve nga vendet e lejuara nga Unioni Evropian ose ndodhet në listen e objekteve të lejuara të vendeve anetare të Unionit Evropian,

- ushqimi për kafshe i ploteson kushtet perkatese për leshim në qarkullim në Republikën e Maqedonise në pajtim me dispozitat e ketij ligji, rregullat e miratuara në baze të ketij ligji dhe dispozitat e ligjit me të cilin rregullohet siguria e ushqimit dhe rregullat që dalin nga ai ligj dhe

- ushqimi për kafshe eshte i percjellur me certifikate ose dokument tjeter perkatese i cili eshte i leshuar nga ana e organit kompetent nga vendi i origjines me të cilin deshmohet se kushtet që jane të percaktuara në alinete 1 dhe 2 të ketij paragrafi jane plotesuar.

(3) Ministri i Bujqesise, Pylltarise dhe Ekonomise së Ujerave i percakton listat e vendeve dhe objekteve nga të cilat eshte lejuar importi i ushqimit për kafshe.

(4) Ministri i Bujqesise, Pylltarise dhe Ekonomise së Ujerave i percakton formen dhe permbajtjen e certifikatave dhe dokumenteve tjera percjellese të ushqimit për kafshe i cili importohet.

Neni 11
**Obligimet e pergjithshme gjate eksportit të ushqimit
për kafshe**

(1) Ushqimi për kafshe i cili eksportohet ose importohet për eksport nga Republika e Maqedonise duhet t'i permbushet kerkesat e ketij ligji dhe rregullat e miratuara në baze të ketij ligji, pervec nese nuk kerkohej dicka tjeter nga ana e trupave kompetente në shtetin importues, ose nuk eshte percaktuar ndryshe me ligjet tjera, rregullat nenligjore, standardet, kodekset e praktiket, si dhe rregullat tjera të cilat jane në fuqi në shtetin importues.

(2) Me perjashtim nga paragrafi (1) i ketij neni, pervec kur ushqimi për kafshe eshte në gjendje të parregullte shendetesore, ushqimi për kafshe mund të eksportohet ose importohet për eksport, vetem nese trupat kompetente në shtetin importues në menyre të prere jane në pajtim me ke- te, pasi informohen plotesisht për arsyet dhe rrethanat për shkak të së cilave ushqimi për kafshe nuk mund të leshohet në qarkullim në Republikën e Maqedonise.

(3) Me perjashtim nga paragrafi (1) i ketij neni, kur zbatohen dispozitat nga marreveshja nderkombetare e lidhur ndermjet Republikes së Maqedonise dhe vendit importues, ushqimi për kafshe i cili eksportohet nga Republikes së Maqedonise në atë vend doemos duhet t'i permbushet kushtet e marreveshjes nderkombetare.

Pjesa III

KERKESAT E PERGJITHSHME PËR SIGURINE E
USHQIMIT PËR KAFSHE

Neni 12
Kerkesat për sigurine e ushqimit për kafshet

Ushqimi për kafshe nuk guxon të leshohet në qarkullim ose të shfrytezohet për ushqimin e kafsheve të dedikuar për prodhimin e ushqimit, nese nuk i ploteson dispozitat për sigurine e ushqimit për kafshe të percaktuara në ligjin me të cilin rregullohet siguria e ushqimit, si dhe me rregullat e miratuara në baze të ketij ligji.

Neni 13
Prezantimi i ushqimit për kafshet

Ushqimi për kafshe i cili eshte i leshuar në qarkullim në Republikën e Maqedonise doemos duhet të jete i shenuar, i reklamuar dhe i prezantuar në menyre me të cilen nuk do të shkaktoje huti të konsumatori dhe eshte në pajtim me dispozitat e ligjit me të cilin rregullohet siguria e ushqimit, si dhe me rregullat e miratuara në baze të ketij ligji.

Neni 14
Pergjegjesia

(1) Operatorët me ushqim për kafshe në të gjitha fazat e prodhimit, perpunimit dhe distribuimit, që jane nën kontrollin e tyre, doemos duhet të sigurojne se ushqimi për kafshe i ploteson rregullat për sigurine e ushqimit për kafshe, që jane relevante për aktivitetet e tyre dhe doemos duhet të vertetojne që ato kerkesa jane permbushur.

(2) Gjate ushqimit të kafsheve nga të cilat prodhohet ushqimi, fermeret doemos duhet të marrin masa dhe të vendosin procedura që të sigurojne se ushqimi për kafshe nuk paraqet rrezik për shendetin veterinar publik dhe mbrojtjen shendetesore të kafsheve.

(3) Drejtoria për Veterinari i zbaton rregullat për siguri të ushqimit për kafshe, mbikeqyre dhe verifikon se të gjitha kerkesat që jane të percaktuara me rregullat për sigurine e ushqimit për kafshe jane permbushur nga ana e operatorëve me ushqim për kafshe në të gjitha fazat e prodhimit,

perpunimit dhe distribuimit. Për kete qellim vendos sistem për kontrolle zyrtare dhe aktivitete tjera perkatese në rrethana të dhena, duke përfshirë edhe informimin e publikut për rregullshmerine shendetesore të ushqimit për kafshe dhe rreziqet, mbikeqyrjen për rregullshmerine shendetesore të ushqimit për kafshe, si dhe aktivitete tjera të monitorimit që i përfshijnë të gjitha fazat e prodhimit, perpunimit dhe distribuimit.

Neni 15 Vijimesia

(1) Vijimesia duhet të vendoset në të gjitha fazat e prodhimit, perpunimit dhe distribuimit të ushqimit për kafshe, të kafsheve që shfrytezohen për prodhimin e ushqimit, si dhe të cilavedo substanca tjera dedikimi i të cilave është inkuorporimi ose mund të pritet se do të inkuorporohen në ushqimin për kafshe.

(2) Ministri i Bujqesise, Pylltarise dhe Ekonomise së Ujerave më afersisht i percakton sistemet dhe procedurat që duhet t'i vendosin operatorët me ushqim për kafshe, si dhe menyren e shenimit dhe identifikimit të ushqimit që do të leshohet në qarkullim për realizimin dhe sigurimin e vijimesise së ushqimit për kafshe.

Neni 16 Pergjegjesia e operatoreve me ushqim për kafshe

Nese operatori me ushqim për kafshe konsideron ose ka arsye të dyshoje se ushqimi për kafshe i cili është importuar, prodhuar, perpunuar ose distribuar nuk i permbushë kerkesat për rregullshmerine shendetesore të ushqimit për kafshe, është i detyruar që menjehere të marre masa dhe procedura për teheqje nga qarkullimi të ushqimit të theksuar në pajtim me dispozitat e ligjit me të cilin rregullohet siguria e ushqimit.

Kreu III

ORGANI KOMPETENT

Neni 17 Organi kompetent

Organi kompetent për kryerjen e puneve profesionale dhe administrative të percaktuara me kete ligj është Drejtoria për Veterinari.

Neni 18 Komisioni për Siguri të Ushqimit për Kafshe

(1) Për kryerjen e aktiviteteteve të caktuara të percaktuara me kete ligj, ministri i Bujqesise, Pylltarise dhe Ekonomise së Ujerave me propozim të drejtorit të Drejtorise për Veterinari e formon Komisionin për Siguri të Ushqimit për Kafshe (në tekstin e metejme: Komisioni).

(2) Komisioni është profesionalisht i pavarur dhe i metevesishem në kuader të fusheveprimit të vet të punes.

(3) Komisioni jep mendim për ceshtjet që kane të bejne me dosjet e parashtruara për miratim të aditiveve për ushqimin për kafshe në pajtim me kete ligj.

(4) Me kerkese të Drejtorise për Veterinari, Komisioni perpilon mendime edhe për ceshtje tjera, që kane të bejne me sigurine e ushqimit për kafshe.

(5) Mendimet e Komisionit jane të kapshme për publikun.

(6) Komisioni perbehet prej pese anetareve nga të cilet dy anetare nga Drejtoria për Veterinari dhe tre nga radhet e personave të shquar profesionale dhe shkencore pas konkursit të realizuar publik, me mandat prej tre vitesh dhe me mundesi për rizegdhje.

(7) Në punen e Komisionit mund të marrin pjese edhe persona tjere profesionale dhe shkencore, të zgjedhur në baze të kompetences së tyre profesionale dhe shkencore për ceshtje të caktuara specifike, shkencore ose teknike.

(8) Aktvendimi për formimin e Komisionit për siguri të ushqimit për kafshe shpallet në "Gazeten Zyrtare të Republikes së Maqedonise" dhe në ueb faqen e Drejtorise së Veterinarise.

(9) Anetaret e Komisionit nuk guxojne të kene interes financiar ose interesa tjera të cilat mund të ndikojne në pavaresine dhe paanshmerine e tyre. Anetaret e Komisionit dhe personat tjere profesionale dhe shkencore të përfshirë në punen e Komisionit nenshkruajne deklarate për mbrojtjen e informatave të klasifikuara dhe për mosekzistimin e konfliktit të interesave.

(10) Anetareve të Komisionit nga radhet e personave të shquar shkencore dhe profesionale u takon kompensim në lartesi të shpenzimeve reale për punet e Komisionit, që e percakton ministri i Bujqesise, Pylltarise dhe Ekonomise së Ujerave.

(11) Shpenzimet për punen e Komisionit jane në llogari të Ministrise së Bujqesise, Pylltarise dhe Ekonomise së Ujerave.

(12) Ministri i Bujqesise i percakton menyren e zgjedhjes dhe kualifikimet e nevojshme të anetareve të Komisionit për Sigurine e Ushqimit për Kafshe, si dhe menyren e punes së Komisionit për Sigurine e Ushqimit për Kafshe.

Neni 19 Laboratori Referent Nacional

(1) Cakimi i laboratoreve për kryerjen e analizes së mostrave të marra të ushqimit për kafshe gjate kryerjes së kontrolleve zyrtare, si dhe caktimi i Laboratorit Referent Nacional behet në pajtim me Ligjin për shendetesi veterinar.

(2) Laboratori Referent Nacional nga paragrafi (1) i ketij neni për kryerjen e analizave laboratorike të ushqimit për kafshe, krahas kushteve të percaktuara me Ligjin për shendetesine veterinarë dhe rregullave të miratuara në baze të ketij ligji, duhet të vleresohet dhe akreditohet në pajtim me Standardet evropiane relevante, si:

- EN ISO/IEC 17025 për "Kushtet e pergjithshme për kompetence të laboratoreve për testim dhe kalibrim",

- EN 45002 për "Kriteret e pergjithshme për vleresimin e laboratoreve në të cilet realizohet testimi" dhe

- EN 45003 për "Sistemi për akreditimin e laboratoreve në të cilet kryhet kalibrimi dhe testimi-Kushtet e pergjithshme për pune dhe njohje".

(3) Kur në Republikën e Maqedonise nuk funksionojne laboratorët nga paragrafi (1) i ketij neni, ministri i Bujqesise, Pylltarise dhe Ekonomise së Ujerave mund t'ua ndaje obligimet e ketyre laboratoreve, laboratoreve të kualifikuara perkatese që funksionojne në një prej vendeve anetare të Unionit Evropian.

Kreu IV

GJENDJE TË JASHTEZAKONSHME

Pjesa I

SISTEMI PËR NJOFTIM TË SHPEJTE, MASAT URGJENTE DHE MENAXHIMI ME KRIZA

Neni 20 Sistemi për njoftim të shpejte

(1) Sistemi për njoftim të shpejte për rrezik të drejtperdrejte ose të terthorte për shendetin e kafsheve dhe të njerzve, që rrjedh nga ushqimi për kafshe themelohet si rrjet informativ. Në të jane të përfshirë të gjitha organet kompetente për sigurine e ushqimit për kafshe.

(2) Sistemi për njoftim të shpejte për ushqim për kafshe është pjesë e sistemit për njoftim të shpejte për ushqim.

(3) Për menyrën e organizimit dhe punës të Sistemit për njoftim të shpejte për ushqimin për kafshe zbatohen dispozitat nga ligji me të cilin rregullohet siguria e ushqimit.

Pjesa II

GJENDJE TË JASHTEZAKONSHME

Neni 21

Llojet e masave urgjente

(1) Kur Drejtoria për Veterinari konstaton se ushqimi për kafshe me origjinë nga vendi ose nga importi, mund të paraqesë rrezik serioz për shendetin e njerezve, shendetin e kafsheve ose mjedisin jetesor dhe se ai rrezik nuk mund të menjahohet në menyrë të kenaqshme, drejtori i Drejtorisë për Veterinari mund të urdherojë, varesisht nga pesha e situatës, zbatim të një ose më shumë masave nga paragrafet (3) dhe (4) të këtij neni.

(2) Personat e autorizuar për kryerjen e kontrolleve zyrtare janë të detyruar që në kuader të kompetencave të tyre ta informojnë Drejtorinë për Veterinari për paraqitjen e rrezikut.

(3) Nese ushqimi për kafshe është me origjinë vendore, zbatohen masat në vijim:

- ndalimi i perkohshëm për leshim në qarkullim ose përdorim të ushqimit për kafshe për të cilin behet fjale, kohezgjatja e të cilit percaktohet varesisht nga lloji i rrezikut,

- percaktimi i kerkesave të vecanta për ushqimin për kafshe për të cilin behet fjale, dhe

- masa tjera perkatase me llojin e rrezikut.

(4) Nese ushqimi është me origjinë nga importi, zbatohen masat në vijim:

- ndalimi i perkohshëm për import të ushqimit për kafshe nga vendet ose nga pjesë të vendeve eksportuese ose nga vendet transitore,

- percaktimi i masave të vecanta për ushqimin për kafshe nga vendet ose pjesë të vendeve importuese, ose nga vendet transitore dhe

- masa tjera të perkohshme perkatase.

(5) Masat nga paragrafet (3) dhe (4) të këtij neni zbatohen deri në menjanimin e dyshimit, perkatesisht menjanimin e rrezikut për shendetin e njerezve, shendetin e kafsheve ose të mjedisit jetesor.

(6) Kur në baze të analizës së rrezikut do të konstatohet serioziteti i rrezikut nga paragrafi (1) i këtij neni, drejtori i Drejtorisë për Veterinari do të urdherojë mase të perhershme për ndalimin e leshimit në qarkullim të ushqimit që paraqet rrezik serioz.

Pjesa III

MENAXHIMI ME KRIZA

Neni 22

Plani për menaxhim me krize

(1) Drejtoria për Veterinari në bashkëpunim me organet kompetente për sigurinë e ushqimit për kafshe, përpilon plan për menaxhim me krize në sferën e sigurisë së ushqimit për kafshe.

(2) Plani për menaxhim me krize në sferën e sigurisë së ushqimit për kafshe është pjesë e Planit të përgjithshëm për menaxhim me kriza, i përpiluar në pajtim me rregullat për sigurinë e ushqimit.

Kreu V

HIGJIENA E USHQIMIT PËR KAFSHE

Pjesa I

OBLIGIMET E PERGJITHSHME DHE TË VECANTA TË OPERATOREVE ME USHQIM PËR KAFSHE

Neni 23

Obligimet e përgjithshme

(1) Operatorët me ushqim për kafshe doemos duhet të sigurojnë se të gjitha fazat e prodhimit, përpunimit dhe distributimit të ushqimit për kafshe që janë nën kontrollin e tyre, i plotesojnë kerkesat e percaktuara me kete ligj dhe rregullat tjera për sigurinë e ushqimit.

(2) Gjate ushqimit të kafsheve që shfrytezohen për prodhimin e ushqimit për ushqimin e njerezve, fermerët doemos duhet të marrin masa dhe të vendosin procedura për zvogelimin e rrezikut nga kontaminimi biologjik, kimik ose fizik i ushqimit për kafshe, kafsheve, si dhe produktet me origjinë shtazore në nivelin më të ulët të mundshëm.

Neni 24

Obligimet e vecanta

(1) Operatorët me ushqim për kafshe, që kryejnë prodhimtari primare dhe veprimtari percjellese siç janë transporti, magazinimi dhe manipulimi i produkteve primare në vendet e prodhimit; operacionet transportuese për dërgimin e produkteve primare nga vendi i prodhimit tek objekti; perzierje të ushqimit për kafshe për nevoja të vecanta të fermave të tyre pa përdorimin e aditiveve ose premikseve të aditiveve me përjashtim të aditiveve për silazh; doemos duhet t'i plotesojnë kushtet e përgjithshme higjienike, si dhe kushtet perkatase varesisht nga lloji i produktit, që janë të percaktuara me kete ligj.

(2) Operatorët me ushqim për kafshe, që kryejnë cilendo fazë të prodhimit, përpunimit dhe distributimit të ushqimit pas fazës në të cilën zbatohen dispozitat nga paragrafi (1) i këtij neni, doemos duhet t'i plotesojnë kushtet e vecanta higjienike varesisht nga lloji i produktit, që janë të percaktuara me kete ligj dhe me rregullat e miratuara në baze të këtij ligji.

(3) Operatorët me ushqim për kafshe doemos duhet:

- të posedojnë pajisje perkatase dhe lokale për kryerjen e aktivitetit,

- t'i përbushin kriteret e vecanta mikrobiologjike,

- të marrin masa dhe të zbatojnë procedura të cilat janë të nevojshme për arritjen e qellimeve të këtij ligji dhe

- të mbajnë evidence për masat e marra dhe procedurat.

(4) Fermerët të cilet rrisin kafshe produktet e të cilave shfrytezohen për ushqimin e njerezve duhet të sigurojnë përputhshmeri me kerkesat për praktike të mire për ushqimin e kafsheve lidhur me kullotjen e bagetisë, kerkesat për objektet për rritjen e kafsheve dhe pajisjen për ushqimin e kafsheve, menyrën e të ushqyerit, magazinimin, distributimin, kerkesat për ushqim dhe ujë për kafshe, si dhe lidhur me personelin në aspekt të sigurisë së ushqimit për kafshe.

(5) Operatorët me ushqim për kafshe dhe fermerët mund t'i kullojnë bagetinë dhe ta shfrytezojnë ushqimin për kafshe nga objektet dhe operatorët që janë të regjistruar dhe/ose të lejuar në pajtim me dispozitat e këtij ligji dhe rregullat e miratuara në baze të këtij ligji.

(6) Ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave i percakton kerkesat higjienike të përgjithshme dhe të vecanta për ushqimin për kafshe lidhur me kerkesat higjienike për prodhimtari primare, udhezimet për praktike të mire prodhuese gjate prodhimtarisë primare, kerkesat e përgjithshme dhe të vecanta për operatorët me ushqim për

kafshe në cilendo faze të prodhimit, perpunimit dhe distribuimit të ushqimit lidhur me objektet dhe pajisjen, menyren e mbajtjes së evidences për masat e marra dhe procedurat, kriteret e vecanta mikrobiologjike dhe masat dhe procedurat që janë të nevojshme për arritjen e qellimeve të këtij ligji.

(7) Ministri i Bujqesise, Pylltarise dhe Ekonomise së Ujërave i percakton kerkesat higjienike të pergjithshme dhe të vecanta për praktikata e mira të ushqimit të kafsheve në lidhje me kullotjen e bagetive, kerkesat për objektet për rritjen e kafsheve dhe pajisjet për ushqimin e kafsheve, menyren e të ushyerit, magazinimin dhe distribumin e ushqimit për kafshe.

Neni 25

Sistemi i analizës së rrezikut dhe pikave kritike të kontrollit (HACCP)

(1) Operatorët me ushqim për kafshet, doemos duhet të vendosin, të zbatojnë dhe të mbajnë procedura të dokumentuara të rregullta të vetekontrollit, në pajtim me parimet e HACCP-së.

(2) Parimet nga paragrafi (1) i këtij neni kanë të bëjnë me:

- identifikimin e gjitha rreziqeve të cilat doemos duhet të parandalohen, eliminohen ose të zvogelohen në nivel të pranueshem,

- identifikimin e pikave kritike të kontrollit të hapit ose hapave, ku kontrolli është i domosdoshem për parandalimin ose eliminimin e rrezikut ose zvogelimin e tij në nivel të pranueshem,

- vendosjen e limiteve kritike në pikat kritike të kontrollit të cilat e ndajnë të pranueshmen nga e papranueshmja, për parandalimin, eliminimin ose zvogelimin e rreziqeve të identifikuar,

- vendosjen dhe implementimin e procedurave të efektshme të monitorimit në pikat kritike të kontrollit,

- vendosjen e aktiviteteve korrektive, kur monitorimi tregon se pika kritike e kontrollit nuk është nën kontroll,

- vendosjen e procedurave që të verifikohet se masat e dhena në alinete 1 deri në 5 të këtij paragrafi janë komplete dhe funksionalisht efektive. Procedurat për verifikim zbatohen rregullisht dhe

- vendosjen e procedurave për dokumentacion dhe evidence që janë në perpjësim me natyrën dhe madhësinë e aktiviteteve me ushqimin për kafshe që të deshmohet zbatimi i aktiviteteve nga alinete prej 1 deri në 6 të këtij paragrafi.

(3) Kur behet modifikimi i produktit, procesit ose i ndonjeres prej fazave të prodhimit, perpunimit, magazinimit dhe distribuimit, operatorët me ushqim për kafshe duhet të kryejnë revizion në procedurat e tyre dhe t'i bëjnë ndryshimet e domosdoshme.

(4) Si pjesë e sistemit të procedurave nga paragrafi (1) i këtij neni, operatorët me ushqim për kafshe mund të shfrytëzojnë udhëzime për praktike të mire bashke me udhëzimet për zbatimin e parimeve të HACCP-së.

(5) Operatorët me ushqim për kafshe janë të obliguar që:

- në Drejtorinë për Veterinari të dorezojnë deshmë për harmonizimin e tyre me dispozitat e këtij neni, në menyren që kerkohet nga organi kompetent dhe

- të sigurojnë se rregullisht azhurnohen dokumentet në të cilat pershkruhen procedurat e vendosura në pajtim me kete nen.

(6) Drejtoria për Veterinari duhet ta kete parasysh natyrën dhe madhësinë e punës me ushqim për kafshe gjate percaktimit të obligimit nga paragrafi (5) alineja 1 e këtij neni.

(7) Ministri i Bujqesise, Pylltarise dhe Ekonomise së Ujërave me propozim të drejtorit të Drejtorise për Veterinari mund të lejoje shmangie nga zbatimi i dispozites nga paragrafi (1) i këtij neni, vecanerisht te subjektet e vegjel

që merren me ushqim për kafshe ose subjektet që gjenden në zonat në të cilat ekzistojnë kufizime të vecanta gjeografike që t'u lehtesohet realizimi i aktiviteteve lidhur me zbatimin e sistemit të vetekontrollit të zhvilluar në pajtim me parimet e HACCP-së, duke i marre parasysh faktorët e rëndësishëm të rrezikut dhe nese shmangiet e tilla nuk ndikojnë në realizimin e qellimeve të percaktuara me rregullat për sigurine e ushqimit për kafshe.

(8) Ministri i Bujqesise, Pylltarise dhe Ekonomise së Ujërave i percakton rregullat e detajuara për zbatimin e sistemit të vetekontrollit, të zhvilluar në pajtim me parimet e HACCP-së.

Pjesa II

OBLIGIMET E PERGJITHSHME PËR REGJISTRIM DHE LEJIMI I OPERATOREVE ME USHQIM PËR KAFSHE DHE OBJEKTEVE PËR USHQIM PËR KAFSHE

Neni 26

Regjistrimi i operatoreve me ushqim për kafshe dhe objekteve për ushqim për kafshe

(1) Operatorët me ushqim për kafshe janë të detyruar që të bashkëpunojnë me Drejtorinë për Veterinari në pajtim me dispozitat e këtij ligji dhe rregullat për siguri të ushqimit për kafshe dhe të shëndetësisë veterinare.

(2) Operatorët me ushqim për kafshe janë të detyruar që:

- ta njoftojnë Drejtorinë për Veterinari për objektet të cilat janë nën kontrollin e tyre, të cilat janë aktive në fazat e prodhimit, perpunimit, magazinimit, transportit ose distribuimit të ushqimit për kafshe dhe

- t'i sigurojë Drejtorisë për Veterinari informata të azhurnuara për objektet që janë nën kontrollin e tij në menyren e shenuar në paragrafin (2) pika (1) të këtij neni, duke përfshirë edhe njoftimin për çdo ndryshim në aktivitetet ose mbylljen e objektit ekzistues të regjistruar ose të lejuar.

(3) Drejtoria për Veterinari mban Regjister të objekteve dhe Regjister të operatoreve me ushqim për kafshe.

(4) Ministri i Bujqesise, Pylltarise dhe Ekonomise së Ujërave i percakton proceduren për regjistrimin e objekteve dhe të operatoreve me ushqim për kafshe dhe formen dhe permbajtjen dhe menyren e mbajtjes së regjistrave nga paragrafi (3) i këtij neni.

Neni 27

Dhenia e lejes operatoreve me ushqim për kafshe dhe objekteve për ushqim për kafshe

(1) Operatorët me ushqim për kafshe doemos duhet të sigurohen se objektet që janë nën kontrollin e tyre janë të lejuara nga ana e Drejtorise për Veterinari, kur në ato objekte realizohen disa nga aktivitetet në vijim:

- prodhim dhe/ose leshim në qarkullim të aditiveve të ushqimit për kafshe,

- prodhim dhe/ose leshim në qarkullim të proteinave të fituara nga mikroorganizmat nga grupi i baktereve, tharimeve, algave, kerpudhave të ulta dhe ko-produkteve nga prodhimi i aminoacideve me fermentim,

- prodhim dhe/ose leshim në qarkullim të premikseve të cilat janë pergatitur nga aditive të ushqimit për kafshe,

- prodhim për leshim në qarkullim ose prodhim për nevojat e fermave të tyre, perzierje të tagjise me ndihmen e aditiveve ose të premikseve të cilat permbajne aditive të ushqimit për kafshe dhe

- prodhim, perpunim ose distribuim të produkteve të caktuara të cilat shfrytezojen për ushqimin e kafsheve.

(2) Operatori me ushqim për kafshe para fillimit të çfarëdo aktiviteti është i obliguar që të parashtrroje kerkese për dhenien e lejes të objekteve që janë në kompetencen e tij në Drejtorinë për Veterinari.

(3) Para se ta jape lejen nga paragrafi (2) i ketij neni, në afat prej 15 ditesh Drejtoria për Veterinari kryen audit në vendin aty për aty.

(4) Nese Drejtoria për Veterinari në afatin nga paragrafi (3) i ketij neni nuk kryen audit aty për aty, do të konsiderohet se kerkesa për dhenien e lejes operatoreve me ushqim për kafshe dhe të objekteve për ushqim për kafshe është lejuar.

(5) Drejtoria për Veterinari mund të jape leje të perkohshme, nese nga auditi aty për aty konstatohet se objekti i ploteson të gjitha kushtet për infrastrukture dhe pajisje. Drejtoria për Veterinari jep leje të perhershme, nese gjate auditit të ri aty për aty në periudhe prej tre muajsh nga lesimi i lejes së perkohshme, konstaton se objekti i ploteson kerketat higjienike të pergjithshme dhe të vecanta. Nese është bere avancim i dukshem, por objekti akoma nuk i ploteson të gjitha kushtet, Drejtoria për Veterinari mund ta vazhdoje lejen e perkohshme. Leja e perkohshme nuk guxon të zgjase më shume se gjashte muaj.

(6) Drejtoria për Veterinari duhet ta kete në shikim lejen për objektin gjate kryerjes së kontrolleve zyrtare.

(7) Drejtoria për Veterinari nuk kryen vizita aty për aty, në pajtim me procedurat e percaktuara në paragrafet (3), (4) dhe (5) të ketij neni, te operatorit me ushqim për kafshe të cilet funksionojne vetem si tregtare pa i mbajtur produktet në lokalet e tyre. Keta operatore me ushqim për kafshe Drejtorise për Veterinari doemos duhet t'i paraqesin deshmi për atë se ushqimi për kafshe të cilin ata e leshojne në qarkullim është në pajtim me kerketat e percaktuara me kete ligj.

(8) Operoret me ushqim për kafshe kunder aktvendimit të Drejtorise për Veterinari me të cilin refuzohet kerkesa e tij për leje mund të parashtroje ankese te ministri i Bujqesise, Pyltarrise dhe Ekonomise së Ujerave në afat prej tete ditesh nga dita e pranimit të aktvendimit. Ankesa e parashtruar kunder aktvendimit nuk e prolongon zbatimin e tij.

(9) Ministri është i obliguar që të vendose për ankesen nga paragrafi (8) i ketij neni, më së voni në afat prej 15 ditesh nga dita e parashtrimit.

(10) Ministri i Bujqesise, Pyltarrise dhe Ekonomise së Ujerave i percakton formen, permbajtjen dhe menyren e parashtrimit të kerkeses nga paragrafi (2) i ketij neni, menyren dhe proceduren e dhenies së lejes objekteve nga paragrafi (1) i ketij neni, si dhe për tipin e produkteve dhe permbajtjen e numrit të lejeve.

Neni 28

Kushtet për pune të operatoreve me ushqim për kafshe dhe objekteve për ushqim për kafshe

Operoret me ushqim për kafshe nuk guxojne të punojne, nese nuk jane të regjistruar në pajtim me nenin 26 të ketij ligji, dhe/ose të lejuar në pajtim me nenin 27 të ketij ligji.

Neni 29

Pezullimi i regjistrimit ose i lejes

(1) Drejtoria për Veterinari perkohesisht do ta pezulloje regjistrimin dhe/ose lejen e objektit për një aktivitet, për më shume ose për të gjitha aktivitetet, kur është e konstatuar se operatori dhe/ose objekti më nuk i permbushe kushtet për kryerjen e veprimtarise.

(2) Pezullimi nga paragrafi (1) i ketij neni zgjate gjersa operatori dhe/ose objekti perseri nuk i permbushe kushtet për kryerjen e veprimtarise. Në rast kur kushtet për kryerjen e veprimtarise nuk plotesohen në periudhe prej një viti nga kumtimi i aktvendimit për pezullim, Drejtoria për Veterinari do ta heqe regjistrimin dhe/ose lejen.

Neni 30

Heqja e regjistrimit ose e lejes

(1) Nese Drejtoria për Veterinari evidenton mangesi serioze ose më shume here e nderpret prodhimin në objekt, ndersa operatori me ushqim për kafshe nuk është në mundesi të siguroje garanci perkatese në aspektin e prodhimit të metutjeshem, Drejtoria për Veterinari fillon procedure për heqjen e regjistrimit të objektit dhe/ose lejes së tij.

(2) Drejtoria për Veterinari ia heq regjistrimin dhe/ose lejen operatorit dhe/ose objektit, për një ose më shume aktivitete që i realizon, në rast kur:

a) operatori me ushqim për kafshe dhe/ose objekti pushon të realizoje një ose më shume nga aktivitetet e tij;

b) është konstatuar se operatori me ushqim për kafshe dhe/ose objekti nuk i permbushe kushtet që kane të bejne me aktivitetet e tij, në periudhe kohore më të gjate se një vit dhe

v) ka identifikuar mangesi serioze ose operatori me ushqim për kafshe më shume here e ka nderprere prodhimin në objekt dhe operatori me ushqim për kafshe akoma nuk është në gjendje të siguroje garanci perkatese në aspekt të prodhimit të metutjeshem.

Neni 31

Zgjerimi dhe ndryshimet në regjistrimin ose lejen e objektit

Me kerkese të operatorit me ushqim për kafshe, Drejtoria për Veterinari mund të beje ndryshime në regjistrimin ose lejen e objektit, me aktivitete të cilat jane plotesuese për ato që për here të pare ka qene i regjistruar ose i lejuar, ose që i zevendesojne, në pajtim me procedurat nga nenet 26 dhe 27 të ketij ligji.

Neni 32

Lista e objekteve dhe operatoreve të regjistruar dhe të lejuar me ushqim me kafshe

(1) Drejtoria për Veterinari mban lista të objekteve dhe operatoreve të regjistruar dhe të lejuar me ushqim për kafshe me numrin e tyre identifikues të vecante ose numrin e lejes dhe ato jane të kapshme për organet tjera kompetente dhe për publikun në menyren e percaktuar me kete ligj.

(2) Drejtoria për Veterinari e azhurnon evidencen për objektet dhe për operoret me ushqim për kafshe të cilet gjenden në listen nga paragrafi (1) i ketij neni në pajtim me dispozitat e neneve 29, 30 dhe 31 të ketij ligji.

(3) Ministri i Bujqesise, Pyltarrise dhe Ekonomise së Ujerave i percakton formen dhe permbajtjen, menyren e mbajtjes dhe shpalljen e listes së objekteve dhe operoreve të regjistruar dhe të lejuar me ushqim për kafshe.

Pjesa III

UDHEZIME

Neni 33

Udhezime për praktika të mira

(1) Drejtoria për Veterinari e mbeshtete zhvillimin e udhezimeve për praktike të mire në sferen e sigurise së ushqimit për kafshe dhe për zbatimin e parimeve të HACCP-së.

(2) Operoret me ushqim për kafshe i shfrytetojne keto udhezime në baze vullnetare.

(3) Kur udhezimet për praktike të mire jane të zhvilluara, ata futen në perdorim dhe diseminohen nga ana e asociacioneve të operoreve me ushqim për kafshe:

- në konsultim me perfaqesuesit e paleve interesat e të cilave mund të preken, siç jane organet kompetente dhe grupet e konsumatoreve,

- me ç'rast duhet të merren parasysh kodet e praktikës nga Codex Alimentarius dhe

- kur kane të bëjnë me prodhimtarine primare të ushqimit, duke marre parasysh rregullat për prodhimtarine primare.

(4) Drejtoria për Veterinari në nivel vjetor bën vleresimin e udhezimeve me qëllim që të sigurohet se:

- ato janë të zhvilluara në pajtim me paragrafin (3) të këtij neni,

- përmbajtja e tyre është praktike për sektoret me të cilat kane të bëjnë dhe

- ato janë adekuate si udhezime për harmonizim me obligimet e pergjithshme dhe të vecanta në sektoret dhe/ose për tipin e ushqimit për kafshe me të cilin ato kane të bëjnë.

(5) Drejtoria për Veterinari mban evidence për udhezimet e publikuara për praktike të mire dhe zbatim të parimeve të HACCP-së dhe i publikon në ueb faqen e vet.

Neni 34

Praktike e mire për ushqimin e kafsheve

(1) Drejtoria për Veterinari siguron implementim të praktikës së mire për ushqimin e kafsheve nga aspekti i sigurisë së ushqimit për kafshe në pajtim me këte ligj.

(2) Fermeret janë të obliguar që të aplikojnë praktike të mire për ushqimin e kafsheve në përputhje me nenet 14 paragrafi (2), 23 paragrafi (2) dhe 24 paragrafi (4) të këtij ligji.

Kreu VI

LESHIMI NË QARKULLIM

Pjesa I

LENDET E PARA PËR USHQIMIN PËR KAFSHE

Neni 35

Leshimi në qarkullim i lendeve të para për ushqim për kafshe

(1) Lendet e para për ushqim për kafshe mund të leshohen në qarkullim vetëm nëse janë me perberje të mire, të vertete dhe të qelluar për shitje dhe i plotësojnë kushtet e percaktuara me këte ligj. Kur leshohen në qarkullim apo shfrytezohen, lendet e para për ushqim për kafshe nuk guxojnë të paraqesin rrezik për shëndetësinë publike, mbrojtjen shëndetësore të kafsheve dhe mbrojtjen e mjedisit jetësor dhe nuk guxojnë të leshohen në qarkullim në mënyrën me të cilën mund të shkaktohet huti.

(2) Lendet e para për ushqim për kafshe nuk mund të leshohen në qarkullim, nëse nuk janë paraqitur karakteristikat minimale për ato, të cilat doemos duhet të jenë të dukshme, të lexueshme dhe të pashlyeshme dhe për të cilat prodhuesi, paketuesi, importuesi, shitësi ose distributori me seli në Republikën e Maqedonisë janë pergjegjës, janë të shkruara në gjuhën maqedonase dhe alfabetin cirilik, në dokumentin percjelles ose ku është e pershtatshme në paketimin, në kontejnerin ose në etiketen që është ngjitur. Dokumenti percjelles ose etiketa duhet të përmbajë vecanërisht edhe:

a) fjalet "ushqim për kafshe";

b) emrin e lendes së parë për ushqim për kafshe dhe ku është e pershtatshme, karakteristikat tjera të cilat janë të parapara me këte ligj;

v) sasinë-neto të shprehur në njësi për masë në rast të produkteve të ngurta, si dhe në njësi për masë apo vëllim në rast të produkteve të lengeta;

g) emrin e operatorit me ushqim për kafshe dhe adresën ose vendin e regjistruar të objektit për prodhim, numrin e lejes ku është e nevojshme, numrin referent të serise ose hollesi tjera të cilat shërbejnë si garanci se ushqimi për kafshe është i vijueshem dhe

d) emrin e operatorit me ushqim për kafshe dhe adresën ose vendin e regjistruar të punës të personit i cili është pergjegjës për hollesitë të cilat permenden në këte paragraf, nëse janë të ndryshme nga ato që janë dhene nga prodhuesi, siç është shenuar në pikën g) të këtij paragrafi.

(3) Informate tjeter plotësuese në paketim, kontejner, etiketa dhe dokumente percjelles mund të jepet me kusht që ato informata të jenë në lidhje me parametrat qellimore apo kuantitative, mund të mbeshteten dhe të mos shkaktojnë huti tek konsumatori. Kjo informate duhet të jete e vecuar nga informata e theksuar në paragrafin (2) të këtij neni.

(4) Për sasi të lendeve të para për ushqim për kafshe, më të vogla apo të barabarta me 10 kg, e të dedikuara për shfrytëzuesin perfundimtar, informatat e theksuara në paragrafet (2) dhe (3) të këtij neni mund t'i jepen bleresit në forme të njoftimit perkates në vendin e shitjes.

(5) Nëse seria është e ndare gjate leshimit në qarkullim, karakteristikat e theksuara në paragrafin (2) të këtij neni, bashke me referencën e serise primare, doemos duhet të perseritet në paketimin, kontejnerin ose dokumentin percjelles për çdo pjese të serise.

(6) Kur perberja e ushqimit për kafshe gjate leshimit në qarkullim është e ndryshuar, informatat nga paragrafi (2) i këtij neni doemos duhet të ndryshohen në mënyrë adekuate nën pergjegjesinë e personit i cili i jep karakteristikat e reja.

(7) Lendet e para të ushqimit për kafshe të cilat leshohen në qarkullim doemos duhet të perfshihen në listen e cila perpilohet në përputhje me dispozitat e këtij ligji dhe mund të leshohen në qarkullim vetëm me emrat të cilat janë shenuar aty dhe me kusht që të përputhen me pershkrimin e dhene dhe janë në përputhje me kerkesat minimale për perberje që përmbahen aty.

(8) Me perjashtim nga paragrafi (7) i këtij neni, leshimi në qarkullim i lendeve të para për ushqim për kafshe, të ndryshme prej atyre nga lista e dhene në paragrafin (7) të këtij neni, është i lejuar me kusht që keto lende të para të leshohen në qarkullim me emer dhe/ose kushte të ndryshme prej atyre të dhena në liste dhe në mënyrë që të mos shkaktoje huti te konsumatori në lidhje me identitetin e vertete të produktit dhe ,

(9) Ministri i Bujqesise, Pylltarise dhe Ekonomise së Ujërave e percakton listen e lendeve të para për ushqim për kafshe, kushtet për leshimin e tyre në qarkullim, deklarimin dhe karakteristikat të cilat duhet të jepen në dokumentin percjelles ose në paketim.

Neni 36

Lista e lendeve të para, materialeve dhe produkteve, leshimi në qarkullim ose perdorimi i të cilave për ushqimin e kafsheve është i ndaluar

(1) Për mbrojtjen e shëndetit të njerezve, mbrojtjen shëndetësore të kafsheve dhe mbrojtjen e mjedisit jetësor, Drejtoria për Veterinari mund ta ndaloje leshimin në qarkullim dhe perdorimin për ushqimin e kafsheve të lendeve të para të caktuara, materialeve dhe produkteve tjera.

(2) Ministri i Bujqesise, Pylltarise dhe Ekonomise së Ujërave e percakton listen e lendeve të para, materialeve dhe produkteve tjera, perdorimi dhe leshimi në qarkullim i të cilave është i ndaluar.

Pjesa II

PERZIERJET E TAGJISE

Neni 37

Leshimi në qarkullim i perzierjeve të tagjise

(1) Perzierjet e tagjise mund të leshohen në qarkullim vetëm nëse janë me perberje adekuate, të pademtuar dhe të pershtatshme për shitje dhe i plotësojnë kushtet e percaktuara me këte ligj. Kur leshohen në qarkullim ose shfrytezohen, perzierjet e tagjise nuk guxojnë të paraqesin rrezik për

shendetesine publike, mbrojtjen shendetesore të kafsheve dhe mjedisin jetesor dhe nuk guxojne të leshohen në qarkullim në menyren me të cilën mund të shkaktohet huti.

(2) Perzierjet e tagjise leshohen në qarkullim vetem në paketime dhe kontejnere të mbyllura, të mbyllur në menyre që gjate hapjes së paketimit ose kontejnerit, paketimi ose kontejneri nuk mund të riperdoret.

(3) Ministri i Bujqesise, Pylltarise dhe Ekonomise së Ujerave i percakton kushtet për leshimin në qarkullim të perzierjeve të tagjise.

Neni 38

Shenimi i detyrueshem i perzierjeve të tagjise

(1) Perzierjet e tagjise nuk mund të leshohen në qarkullim, nese nuk jane paraqitur karakteristikat minimale për ato, të cilat doemos duhet të jene të dukshme, të lexueshme, të padhlyeshme dhe për të cilat prodhuesi, paketuesi, importuesi, shitesi ose distributori me seli në Republikën e Maqedonise janë pergjegjes, jane të shkruara në gjuhen maqedonase dhe alfabetin cirilik, në paketimin, në kontejnerin ose në etiketen që eshte ngjitur në to, edhe atë vecanerisht:

a) pershkrimi "perzierje e kompletuar e tagjise", "perzierje plotesuese e tagjise", "perzierje minerale e tagjise", "zevendesim i kompletuar i qumeshtit" ose "zevendesim i plotesuar i qumeshtit", siç eshte e pershtatshme;

b) llojet ose kategoria e kafsheve për të cilat dedikohet perzierja e tagjise;

v) udhezimi për perdorim të drejte të ushqimit për kafshe me dedikim;

g) deklarata për perberjen;

d) sasia-neto e shprehur në njesi për mase në rast të produkteve të ngurta, si dhe në njesi për mase ose vëllim në rast të produkteve të lengeta;

gj) afati minimal i magazinimit;

e) numri referent i serise dhe

zh) emri i operatorit me ushqim për kafshe dhe adresa ose vendi i regjistruar të objektit për prodhim, numri i lejes ku eshte e nevojshme, numri referent i serise ose hollesi tjera të cilat sherbejne si garanci se ushqimi për kafshe eshte i vijueshem.

(2) Për sasite e perzierjeve të tagjise, më të vogla ose të barabarta me 1 kg, e të dedikuara për shfrytëzuesin perfundimtar, informatat që jane dhene në paragrafin (1) të ketij neni mund t'i jepen bleserit në forme të njoftimit perkates në vendin e shitjes.

(3) Për perzierjet e tagjise të cilat leshohen në qarkullim në tankere ose mjete tjera të ngjashme transportuese, karakteristikat e dhena në paragrafin (1) të ketij neni mund të jepen në dokumentin i cili e percjelle dergesen.

(4) Ministri i Bujqesise, Pylltarise dhe Ekonomise së Ujerave i percakton kushtet më të peraferta për menyren e deklarimit, informatat minimale të cilat jane shenuar në paketimin, kontejnerin, etiketen ose dokumentin percjelles, si dhe menyren e pershkrimin të perzierjeve të tagjise.

Neni 39

Shenimi plotesues i perzierjeve të tagjise

(1) Informate tjeter plotesuese në paketimet, kontejneret, etiketat dhe dokumentet percjellese për perzierjet e tagjise mund të jepet me kusht që ato informata të lidhen me parametrat qellimore ose kuantitative, mund të mbeshteten dhe nuk shkaktojne huti tek konsumatori, dhe nese ato:

a) nuk jane të dizajnuara në menyre që e paraqesin pranine ose permbajtjen e perberesve analitike ndryshe nga ato për të cilat eshte siguruar deklarate në perputhje me rregullat për siguri të ushqimit për kafshe;

b) nuk shkakton huti te shfrytëzuesi, vecanerisht me pershkrimin e ushqimit për kafshe për efekte ose veti të cilat nuk i posedon ose me sugjerim se posedon karakteristika të vecanta kur të gjitha ushqimet për kafshe të ngjashme posedojne karakteristika të tilla;

v) nuk guxon të deklaroje se ushqimi për kafshe parandalon, trajton ose sheron semundje dhe

g) doemos duhet të lidhen me parametrat qellimore ose kuantitative që mund të vertetohet.

(2) Informata nga paragrafi (1) i ketij neni doemos duhet të ndahet nga informata për shenimin e detyrueshem të perzierjeve të tagjise.

Pjesa III

USHQIM PËR KAFSHE PËR QELIME TË VECANTA NUTRITIVE

Neni 40

Leshimi në qarkullim i ushqimit për kafshe për qellime të vecanta nutritive

(1) Ushqimi për kafshe për qellime të vecanta nutritive mund të leshohet në qarkullim, nese:

a) produkti eshte i pershtatshem për qellimin e tij të vecante nutritiv dhe karakteristikat nutritive esenciale dhe eshte në listen e perpiluar nga Drejtoria për Veterinari;

b) eshte shenuar në menyre perkatese;

v) dedikimi i tij eshte i shenuar në listen e ushqimeve për kafshe me qellime të vecanta nutritive dhe i permbushe dispozitat tjera për llojet e ketille të ushqimit dhe

g) eshte në perputhje me dispozitat e ketij ligji dhe me rregullat e miratuara në baze të ketij ligji.

(2) Natyra e perberjes së ushqimit për kafshe i cili eshte dedikuar për qellime të vecanta në ushqim doemos duhet të jete adekuate për perdorimin e tij primar.

(3) Ministri i Bujqesise, Pylltarise dhe Ekonomise së Ujerave i percakton kushtet e pergjithshme dhe të vecanta për perpilimin e listes së ushqimit për kafshe për qellime të vecanta nutritive në ushqim, si dhe kushtet për leshimin e tyre në qarkullim dhe e publikon listen e ushqimit për kafshe me qellime të vecanta nutritive në "Gazeten Zyrtare të Republikës së Maqedonise" dhe në ueb faqen e Drejtorise së Veterinarise.

Pjesa IV

PRODUKTE TË KAKTUARA QË SHFRYTEZOHEN NË USHQIMIN E KAFSHEVE

Neni 41

Leshimi në qarkullim i produkteve të caktuara të cilat shfrytëzohen në ushqimin e kafsheve

(1) Produkte të caktuara që shfrytëzohen në ushqimin e kafsheve, duke perfshire edhe bioproteinat, që veprojne si burime të drejtperdrejta ose të terthorta të proteinave dhe të prodhuara me procese të caktuara teknologjike si ushqim për kafshe ose në ushqimin për kafshe, mund të leshohen në qarkullim, nese ato gjenden në Listen e perpiluar nga ana e Drejtorise për Veterinari dhe nese i plotesojne kerkesat e percaktuara me dispozitat e ketij ligji dhe rregullat e miratuara në baze të ketij ligji.

(2) Produktet nga paragrafi (1) i ketij neni mund të perfshihen në Listen për produkte të caktuara për ushqimin e kafsheve, nese:

a) kane vlere nutritive për kafshet;

b) kur shfrytëzohen në perputhje me dedikimin, nuk kane efekt të demshem mbi shendetin e njerezve, mbrojtjen shendetesore të kafsheve ose mjedisin jetesor dhe nuk e demtojne konsumatorin me ndryshimin e disa karakteristikeve të caktuara të produkteve me origjine shtazore dhe

v) mund të kryhet monitorim i tyre në ushqimin për kafshe.

(3) Nese produkti pushon të plotesoje një prej kushteve të shenuara në paragrafin (2) të ketij neni, ai terhiqet nga Lista e produkteve të caktuara për ushqimin e kafsheve.

(4) Drejtoria për Veterinari për qellime eksperimentale ose shkencore mund që të lejoje perjashtim nga dispozitat nga paragrafi (1) i ketij neni, me kusht që të kryhet kontroll zyrtar perkates.

(5) Produkte të caktuara për ushqimin e kafsheve nuk guxojne të leshohen në qarkullim ose të inkuorporohen në ushqimin për kafshe deri sa nuk jane të shenuar në menyre adekuate në paketimin, kontejnerin ose në etiketen.

(6) Me perjashtim nga paragrafi (5) i ketij neni, për produkte të cilat leshohen në qarkullim në gjendje refuze (të shperndare), informata e kerkuar për shenim mund të permbahet në dokumentin percjelles.

(7) Ministri i Bujqesise, Pylltarise dhe Ekonomise së Ujerave e percakton Listen e produkteve të cilat shfrytezohehen në ushqimin e kafsheve si burime të drejtperdrejta ose të terthorta të proteinave, kriteret për leshimin e tyre në qarkullim dhe perdorimin, si dhe kushtet në lidhje me proceduren dhe dokumentet që jane të nevojshme të dorezohen për perfshirjen e tyre në Liste, që duhet t'i plotesoje operatoret me ushqim të cilet i prodhojne dhe i leshojne në qarkullim dhe informatat të cilat doemos duhet të jene të pranishme ose në etikete ose në dokumentin percjelles.

(8) Lista e produkteve të cilat shfrytezohehen në ushqimin e kafsheve si burime të drejtperdrejta dhe të terthorta të proteinave publikohet në "Gazeten Zyrtare të Republikës së Maqedonise" së paku një here në vit dhe në ueb faqen e Drejtorise së Veterinarise.

Pjesa V

ENZIMET, MIKROORGANIZMAT DHE PERGATTJET E TYRE QË SHFRYTEZOHEHEN NË USHQIMIN E KAFSHEVE

Neni 42

Dispozita të vecanta për enzimet dhe mikroorganizmat dhe perгатitjet e tyre që shfrytezohehen për ushqimin e kafsheve

(1) Leshimi në qarkullim dhe perdorimi i enzimeve, mikroorganizmave dhe perгатitjeve të tyre në ushqimin e kafsheve eshte i lejuar, vetem nese në baze të informatave të kapshme, prodhimet nuk paraqesin rrezik për shendetesine publike dhe mbrojtjen shendetesore të kafsheve dhe se jane të perfshira në listen e perpiluar nga ana e Drejtorise për Veterinari.

(2) Ndalohet leshimi në qarkullim dhe perdorimi për qellimet e ushqimit të kafsheve të të gjitha formave tjera të enzimeve, mikroorganizmave dhe perгатitjeve të tyre të cilat nuk i plotesoje kerkesat e shenuara në paragrafin (1) të ketij neni, si dhe perdorimi i të gjitha formave tjera të perdorimit për ushqimin e kafsheve të cilat jane të ndryshme nga inkuorporimi i atyre prodhimeve në ushqimin për kafshe.

(3) Nese enzimet, mikroorganizmat dhe perгатitjet e tyre, më nuk i plotesoje kerkesat nga paragrafi (1) i ketij neni, ato terhiqen nga Lista e enzimeve, mikroorganizmave dhe perгатitjeve të tyre.

(4) Enzimet, mikroorganizmat dhe perгатitjet e tyre dhe premikset dhe perzierjet e tagjise në të cilat jane inkuorporuar nuk guxojne të leshohen në qarkullim ose të inkuorporohen në ushqimin për kafshe deri sa nuk shenohen në menyre perkatese.

(5) Ministri i Bujqesise, Pylltarise dhe Ekonomise së Ujerave e percakton Listen e enzimeve dhe mikroorganizmave dhe të perгатitjeve të tyre, kriteret për leshimin e tyre në qarkullim dhe perdorimin dhe kushtet në aspekt të procedures dhe dokumentet të cilat jane të nevojshme të dorezohen për perfshirjen e tyre në Liste, permbajtjen dhe formen e Listes së enzimeve dhe mikroorganizmave dhe të

perгатitjeve të tyre, si dhe modelin për shenjen identifikuese, që duhet t'i plotesoje operatoret me ushqim për kafshe të cilet i prodhojne dhe i leshojne në qarkullim dhe karakteristikat të cilat doemos duhet të shenohen dhe menyren e shenimit gjate leshimit të tyre në qarkullim.

(6) Lista e enzimeve dhe mikroorganizmave, si dhe perгатitjet e tyre të cilat perdoren në ushqimin e kafsheve publikohet në "Gazeten Zyrtare të Republikës së Maqedonise" së paku një here në vit dhe në ueb faqen e Drejtorise së Veterinarise.

Pjesa VI

AUTORIZIMI, PERDORIMI, MONITORIMI, MATJET E PERKOHSHME DHE SHENIMI I ADITIVEVE PËR USHQIM PËR KAFSHE

Neni 43

Leshimi në qarkullim i aditiveve për ushqim për kafshe

(1) Aditivet për ushqim për kafshe mund të leshohen në qarkullim, perpunohen dhe perdoren, vetem nese:

- jane të lejuara për leshim në qarkullim,
- jane plotesuar kushtet për perdorim në pajtim me dispozitat e ketij ligji dhe rregullat e miratuara në baze të ketij ligji dhe kushtet e vecanta në lejen për leshimin në qarkullim dhe

- i plotesoje kushtet për shenimin e aditiveve për ushqim për kafshe që jane të percaktuara me kete ligj.

(2) Me perjashtim nga paragrafi (1) i ketij neni, aditivet për ushqim për kafshe mund të leshohen në qarkullim, të perpunohen dhe perdoren, nese jane të lejuara për leshim në qarkullim në vendet anetare të Unionit Evropian.

(3) Personat të cilet kerkojne leje për leshim në qarkullim aditiv të ri për ushqim për kafshe ose për perdorim të ri të aditivit tanime të lejuar për ushqim për kafshe, jane të obliguar të parashtrojne kerkesa në Drejtorine për Veterinari të shoqeruar me dokumentacion percjelles. Personi i cili e parashtron kerkesen ose perfaqesuesi i tij juridik doemos duhet të kete cilesi të personit juridik në territorin e Republikës së Maqedonise.

(4) Drejtoria për Veterinari mban Regjister të aditiveve të lejuar për ushqim për kafshe.

(5) Drejtoria për Veterinari e publikon Regjistrin e aditiveve për ushqim për kafshe që kane leje për leshim në qarkullim së paku dy here në vit në "Gazeten Zyrtare të Republikës së Maqedonise" dhe në ueb faqen e Drejtorise së Veterinarise.

(6) Me perjashtim nga paragrafi (1) i ketij neni, për eksperimente për qellime shkencore, Drejtoria për Veterinari mund të lejoje perdorimin si aditive, të substancave të cilat nuk posedojne leje për leshim në qarkullim në nivel nacional, me perjashtim të antibiotikeve, me kusht që eksperimentet të kryhen në pajtim me parimet dhe kushtet të cilat jane të percaktuara me kete ligj dhe nese ekziston mbikeqyrje perkatese zyrtare. Kafshet e prekura mund të shfrytezohehen për prodhimin e ushqimit për ushqimin e nje-rezve, vetem nese organet kompetente të administrates shteterore, vertetojne se kjo nuk ka ndikim negativ mbi shendetesine publike, sigurine shendetesore të kafsheve ose mjedisin jetesor.

Neni 44

Kushtet për lejim të aditiveve të ushqimit për kafshe

(1) Nuk do të jepet leje për leshim në qarkullim të aditivit për ushqim për kafshe deri sa aplikuesi në menyre perkatese dhe të kenaqshme nuk demonstroi se aditivi, kur shfrytezohehet në pajtim me kushtet të cilat jane dhene në shtojce të lejes për leshim në qarkullim, i ploteson kerkesat nga paragrafi (2) i ketij neni dhe ka së paku një prej karakteristikave të theksuara në paragrafin (3) të ketij neni.

(2) Aditiv i ushqimit për kafshe nuk guxon:

a) të kete ndikim negativ mbi shëndetësinë publike, mbrojtjen shëndetësore të kafsheve ose mjedisin jetësor;

b) të prezantohet në menyre e cila do të shkaktoje huti të konsumatorit dhe

v) ta demtojë konsumatorin me zvogelimin e karakteristikave të caktuara të prodhimit me origjinë shtazore ose t'i shkaktojë huti lidhur me karakteristikat e caktuara të atyre prodhimeve.

(3) Aditivi i ushqimit për kafshe doemos duhet:

a) të veproje në menyre të pershtatshme në karakteristikat e ushqimit për kafshe;

b) të veproje në menyre të pershtatshme në karakteristikat e produkteve me origjinë shtazore;

v) të ndikojë në menyre të pershtatshme në ngjyren e peshqve dhe shpezeve ornamentale;

g) t'i plotesoje nevojat nutritive të kafsheve;

d) të veproje në menyre të pershtatshme në mjedisin jetësor nga aspekti i prodhimeve blegtorale;

gj) të ndikojë në menyre të pershtatshme në prodhimet blegtorale, performansat e tyre ose mireqenien, vecanerisht me ndikim në floren gastro-intestinale ose digjestabilitetin e ushqimit për kafshe ose

e) të kete efekt kokcidiostatik ose histomonostatik.

(4) Antibiotiket, përvet atyre antibiotikeve që janë në kategorinë kokcidiostate ose histomonostate nuk do të lejohen si aditive për ushqim për kafshe.

Neni 45

Rivleresimi i perbashket

Leja për leshimin në qarkullim të aditiveve për ushqim për kafshe mund të rishqyrtohet në çdo kohe, në suaza të vlerësimeve të perbashketa të të gjithë aditiveve për ushqim për kafshe, në pajtim me kete ligj.

Neni 46

Kategorite e aditiveve të ushqimit për kafshe

(1) Aditivet për ushqim për kafshe ndahen në një ose më shumë kategori, varesisht nga funksionet dhe karakteristikat e tij.

(2) Në suaza të kategorive nga paragrafi (1) i ketij neni, aditivet më tutje ndahen në një ose më shumë grupe funksionale, varesisht nga funksioni i tyre kryesor ose funksionet.

(3) Ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave i percakton kategoritë dhe grupet funksionale të aditiveve për ushqim për kafshe.

Neni 47

Kerkesa për lejim për leshim në qarkullim të aditiveve për ushqim për kafshe

(1) Aplikuesi për lejim për leshim në qarkullim parashtron kerkese për lejim për leshim në qarkullim të aditivit për ushqim për kafshe në Drejtorinë për Veterinari.

(2) Drejtoria për Veterinari, nepermjet Komisionit për Sigurinë e Ushqimit për Kafshe përpilon mendim në periudhë prej gjashtë muajsh nga data e pranimit të kerkësë valide.

(3) Leja për leshim në qarkullim jepet në kohezgjatje prej 10 vitesh dhe mund të rinovohet. Kerkesa për rinovim doemos duhet të dorëzohet në Drejtorinë për Veterinari së paku një vit para datës së skadimit të lejes. Në rast kur leja nuk i është leshuar bartesit të vecante, personi i cili i pari do ta leshojë në qarkullim aditivin, ose çdo pale e interesuar mund të parashtrrojë kerkese në Drejtorinë për Veterinari dhe konsiderohet për aplikues.

(4) Në rast kur autorizimi i leshohet bartesit të vecante, bartesi i autorizimit ose trashëgimtari i tij juridik apo trashëgimtarët mund të parashtrrojë kerkese në Drejtorinë për Veterinari.

(5) Kur kushtet për monitorim janë të dhena në shtojcë të lejes për leshim në qarkullim, bartesi i lejes doemos duhet të sigurohet se monitorimi është kryer edhe në Drejtorinë për Veterinari dhe parashtron raporte në pajtim me kushtet për lejim. Bartesi i lejes për leshim në qarkullim pa prolongim e njofton Drejtorinë për Veterinari për çdo informate të re e cila mund të ndikojë në vlerësimin e siguri-së gjatë përdorimit të aditivit për ushqim për kafshe, vecanerisht ndjeshmerinë e shëndetit të kategorive të vecanta të konsumatoreve. Bartesi i lejes për leshim në qarkullim pa prolongim doemos duhet ta informojë Drejtorinë për Veterinari për çdo ndalim ose kufizim të cilat janë të vendosura nga organi kompetent i vendit të trete në të cilin aditivi leshohet në qarkullim.

(6) Pasi aditivi do të lejohet në pajtim me kete ligj, çdo person i cili e përdor ose e leshon në qarkullim aditivin, ose ushqimin për kafshe ku aditivi është i inkorporuar ose ndonje pale tjetër e interesuar, doemos duhet të sigurohet se respektohen kushtet ose kufizimet të cilat kanë qene të vendosura në aspekt të leshimit në qarkullim të aditivit, përdorimi ose manipulimi me aditivin ose ushqimin për kafshe i cili e përmban aditivin konkret.

(7) Ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave e percakton menyren për parashtrimin e kerkësë, si dhe formën dhe përmbajtjen e kerkësë për marrjen ose rinovimin e lejes për leshim në qarkullim të aditiveve për ushqim për kafshe.

Neni 48

Ndryshimi, pezullimi dhe terheqja e lejeve për leshim në qarkullim të aditiveve për ushqim për kafshe

(1) Bartesi i lejes për leshim në qarkullim mund të propozojë ndryshim të kushteve nga leja me parashtrimin e kerkësë në Drejtorinë për Veterinari, përcjelle me të dhena të domosdoshme në shtojcë të kerkësë për ndryshim.

(2) Gjatë informates së re ose rezultateve nga kontrollet zyrtare, Drejtoria për Veterinari, mund ta pezullojë lejen për leshim në qarkullim, nese një ose më shumë kushte nuk plotësohen më tutje. Vendimi për pezullimin e lejes për leshim në qarkullim i kumtohet bartesit të lejes pa prolongim bashkë me masat të cilat janë të domosdoshme për rinovimin e lejes, si dhe afati përfundimtar për zbatimin e këtyre masave. Afati përfundimtar nuk guxon të jete më i gjatë se një vit. Leja për leshim në qarkullim rinovohet pas inspektimit të Drejtorisë për Veterinari në vendin e ngjarjes që të verifikohen masat e zbatuara.

(3) Kur mangesite e konstatuara paraqesin rrezik të madh për shëndetësinë publike, mbrojtjen shëndetësore të kafsheve ose mjedisin jetësor, ose kur afati i fundit nga paragrafi (2) i ketij neni ka skaduar pa zbatim të verifikuar të masave korrigjuese nga ana e Drejtorisë për Veterinari, Drejtoria për Veterinari e terheq lejen për leshim në qarkullim dhe e informon bartesin e lejes për shkaqet për vendimin e tille.

(4) Kunder aktvendimit për marrjen e masave nga paragrafet (2) dhe (3) të ketij neni operatorët me ushqim për kafshe kanë të drejtë ankese në pajtim me dispozitat e Ligjit për shëndetësinë veterinarë.

(5) Në rastet e theksuara në paragrafet (1), (2) dhe (3) të ketij neni, Drejtoria për Veterinari e azhuron Regjistrin e aditiveve për ushqim për kafshe, pa prolongim.

Neni 49

Lejimi urgjent i aditiveve për ushqim për kafshe

Në rastet kur nevojitet leje urgjente që të sigurohet mbrojtja e mireqenies së kafsheve, Drejtoria për Veterinari mund perkohesisht të lejojë përdorimin e aditivit në periudhë kohore më së shumti pesë vjet.

Neni 50

Shenimi dhe paketimi i aditiveve për ushqim për kafshe dhe premikset e tyre

(1) Aditivet për ushqim për kafshe ose premikset e aditiveve guxojne të leshohen në qarkullim, vetem nese paketimi i tyre ose kontejneri është shenuar nën përgjegjesine e prodhuesit, paketuesit, importuesit, shitesit ose distributorit, me seli në Republikën e Maqedonise dhe permban informata perkatese, të cilat doemos duhet të jene të dukshme, të lexueshme dhe të pashlyeshme, të shkruara në gjuhën maqedonase dhe alfabetin cirilik.

(2) Ministri i Bujqesise, Pylltarise dhe Ekonomise së Ujerave i percakton kushtet më të peraferta për deklarim, si dhe karakteristikat minimale të cilat duhet të shenohen, si dhe menyren e pershkrimit të aditiveve të ushqimit për kafshe.

Neni 51

Leshimi në qarkullim i aditiveve për ushqim për kafshe

Aditivet dhe premikset leshohen në qarkullim vetem në paketime të mbyllura dhe kontejnere, të mbyllura në menyre që gjate hapjes së paketimit ose kontejnerit, paketimi ose kontejneri nuk mund të riperdoren.

Neni 52

Kushtet e pergjithshme për përdorim të aditiveve për ushqim për kafshe

(1) Sasia e aditiveve të cilet ekzistojne në gjendje natyrore në lende të para të caktuara të ushqimit për kafshe llogaritet ashtu që sasia e pergjithshme e elementeve që janë të pranishme në menyre natyrore, nuk e tejkalon nivelin maksimal i cili është i lejuar për leshim në qarkullim.

(2) Perzierja e aditiveve lejohet vetem tek premikset dhe ushqimi për kafshe ku ekziston kompatibilitet fiziko-kimik dhe biologjik ndermjet komponenteve të perzierjes lidhur me efektet e dëshiruara.

(3) Perzierjet plotesuese të tagjise, të ndara ashtu siç është shenuar, nuk guxojne të permbajne nivele të aditiveve që i tejkalojne ata që janë të percaktuar për perzierje të kompletuar të tagjise.

(4) Perzierja e aditiveve të cilet duhet t'i shiten drejtpërdrejt shfrytëzuesit të fundit do të lejohet, nese është në perputhje me kushtet për shfrytëzim të percaktuara në lejen për leshim në qarkullim për çdo aditiv të vecante.

Neni 53

Fshehtesia

(1) Gjate procedures së kerkeses për lejim, aplikuesi duhet të tregoje se cila informate e parashtruar në pajtim me kete ligj dëshiron të trajtohet si e fshehte, me arsytim se zbulimi i saj në menyre të konsiderueshme do ta prishte gjendjen e tij konkurruese, percjellur me arsy të verifikuar për të.

(2) Drejtoria për Veterinari, pas konsultimit me aplikuesin, percakton se cilat prej informatave konsiderohen si të fshehta dhe për kete e informon aplikuesin.

(3) Informatat në vijim nuk konsiderohen si të fshehta:

a) emri dhe perbajtja e aditivit dhe ku është e pershtatshme lloji i prodhimit;

b) karakteristikat fiziko-kimike dhe biologjike të aditivit;

v) konkluzionet nga rezultatet e studimeve për efektet e aditivit mbi shendetesine publike, mbrojtjen shendetesore të kafsheve dhe mjedisin jetesor;

g) konkluzionet nga rezultatet e studimeve për efektet e aditiveve për karakteristikat e prodhimeve me origjine shtazore dhe cilesite e tyre ushqyese dhe

d) metodat për detektim dhe identifikim të aditiveve dhe ku është e aplikueshme kushtet për monitorim dhe rezime të rezultateve nga monitorimi.

(4) Fshehtesia nuk i perfshin informatat të cilat mund të kenë ndikim në shendetesine publike, mbrojtjen shendetesore të kafsheve dhe mjedisin jetesor.

(5) Nese personi që e parashtron kerkesen e terheq atë, Drejtoria për Veterinari e respekton fshehtesine e informatave komerciale dhe industriale, duke perfshire edhe informatat nga hulumtimet dhe zhvillimi.

Neni 54

Mbrojtja e të dhenave

(1) Të dhenat shkencore dhe informatat tjera nga kerkesa nuk mund të shfrytëzohen në dobi të aplikuesit tjetër i cili parashtron kerkese në periudhe prej dhjete vitesh nga data e leshimit të lejes, pervec nese aplikuesi i cili e ka parashtruar kerkesen ka marreveshje me shkrim me aplikuesin i cili paraprakisht ka parashtruar kerkese se mund të shfrytëzohen ato të dhena dhe informata.

(2) Marrja e lejes për aditive për ushqim për lloje të kafsheve më pak të perfaqesuara, për aditive perdorimi i të cileve është i lejuar te llojet tjera, periudha dhjetevjecare e mbrojtjes së të dhenave vazhdohet pas një viti për çdo lloj tjetër plotesues të kafshes për të cilën është dhene leje për vazhdim.

(3) Aplikuesi dhe aplikuesi i meparshem duhet t'i ndermarrin të gjitha hapat e duhur që të arrihet marreveshje për shfrytëzimin e perbashket të informatave, me qellim që të mos perseriten testet toksikologjike të kurrizoreve. Nese, nuk arrihet marreveshje e tille për ndarjen e informates, Drejtoria për Veterinari mund të marre vendim që ta zbuloje informaten e cila është e domosdoshme për ta shmangur perseritjen e testeve toksikologjike të kurrizoreve, me sigurimin e balances së arsyeshme ndermjet interesave të paleve të interesuara.

(4) Pas skadimit të periudhes dhjetevjecare, të dhenat nga të gjitha ose nga një pjese e evaluimeve të cilat janë zbatuar në baze të të dhenave shkencore dhe informatat të cilat janë të permbajtura në kerkese mund të shfrytëzohen nga ana e Drejtorise për Veterinari në dobi të aplikuesit tjetër.

Pjesa VII**USHQIMI PËR KAFSHE I MEDIKUAR**

Neni 55

Kushtet e pergjithshme të cilat zbatohen në ushqimin për kafshe të medikuar

(1) Ushqimi për kafshe i medikuar mund të prodhohet vetem nga premikse mjekesore veterinare të lejuara në pajtim me rregullat për preparate mjekesore veterinare.

(2) Me perjashtim nga paragrafi (1) i ketij neni, me kusht që të jene të plotesuara kerkesat në pajtim me rregullat për preparate mjekesore veterinare, Drejtoria për Veterinari mund të lejoje që mjeket e mjekesise veterinare në pajtim me rregullat për preparate mjekesore veterinare dhe me përgjegjesi të tyre dhe në recete veterinare, të pershkruajne perpunim të ushqimit për kafshe të medikuar të disa premikseve të lejuara të medikuara, me ç'rast duhet të sigurojne se nuk permban asnje mjet të lejuar terapeutik specifik në forme të premiksit për semundjen e cila duhet të trajtohet, ose për llojin e dhene të kafsheve.

(3) Ministri i Bujqesise, Pylltarise dhe Ekonomise së Ujerave e percakton menyren e pershkrimit të perpunimit të ushqimit për kafshe të medikuar në recete veterinare në pajtim me rregullat për preparate mjekesore veterinare.

Neni 56

Kushtet e vecanta të cilat perdoren për ushqim për kafshe të medikuar

(1) Ushqimi për kafshe i medikuar nuk guxon të magazinohet, leshohet në qarkullim ose perdoret, pervec nese nuk eshte i prodhuar në pajtim me dispozitat e ketij ligji dhe me rregullat e miratuara në baze të ketij ligji.

(2) Ushqimi për kafshe i medikuar mund të prodhohet vetem, nese:

1) prodhuesi ka lokale të cilat janë lejuar paraprakisht nga ana e Drejtorise për Veterinari, pajisje teknike dhe objekte perkatese dhe adekuate për magazinim dhe kontroll;

2) në objektin për prodhimin e ushqimit për kafshe të medikuar eshte punesuar së paku një person me shkalle të kryer VII/1 pergatitje profesionale-Fakultetin për mjekesi veterinare, si dhe me pervoje pune prej së paku tre vitesh në profesionin perkates me njohuri perkatese dhe kualifikime në teknologjine e prodhimit të ushqimit për kafshe;

3) prodhuesi eshte pergjegjes të siguroje se:

a) perdoret vetem ushqim për kafshe ose kombinimet e tij të cilat janë në perputhje me rregullat për ushqim për kafshe;

b) ushqimi për kafshe i cili perdoret jep perzierje homogjene dhe stabile me premikset e medikuara të lejuara;

v) premiksi i medikuar i lejuar shfrytëzohet gjate procesit të prodhimit në pajtim me kushtet e percaktuara në lejen për leshim në qarkullim, e vecanerisht se:

- nuk ekziston mundesi për kurrfare interakcioni të padeshiruar ndermjet preparateve mjekesore veterinare, aditiveve dhe ushqimit për kafshe,

- ushqimi për kafshe i medikuar ruhet për periudhen e parapare për ruajtje dhe

- ushqimi për kafshe që shfrytëzohet për prodhim të ushqimit për kafshe të medikuar nuk permban antibiotike të njejte ose kokcidiostatike të njejte, si ata që janë perdorur si substance aktive në premiksin e medikuar dhe

g) doza ditore e preparateve mjekesore eshte permbajtur në sasine e ushqimit për kafshe, e cila korrespondon me së paku gjysmen e porcionit ditor të ushqimit për kafshe, ose në rast të pertypesve, korrespondon me së paku gjysmen e nevojave ditore të ushqimit për kafshe plotesues jomineral;

4) lokalit dhe pajisja që shfrytëzohen dhe marrin pjese në procesin e pergjithshem të prodhimit janë në pajtim me rregullat dhe parimet për higjienen gjate prodhimit, ndersa procesi i prodhimit u pergjigjet rregullave për praktike të mire të prodhimit;

5) ushqimi për kafshe i medikuar i prodhuar i nenshtrohet kontrolleve të rregullta-duke perfshire edhe testimet laboratorike perkatese për homogjenitet-nga ana e objekteve prodhuese, nën mbikeqyrjen dhe kontrollet periodike nga Drejtoria për Veterinari, që të sigurohet se ushqimi për kafshe i medikuar eshte në pajtim me kushtet e parapara me kete ligj, vecanerisht në aspekt të homogjenitetit të tij, stabilitetit dhe magazinimit;

6) prodhuesit janë të obliguar të mbajne evidence ditore për llojin dhe sasine e premikseve mjekesore të lejuara dhe ushqimin për kafshe të perdorur dhe ushqimin për kafshe të medikuar të prodhuar, të mbajtur ose të derguar, bashke me emrat dhe adresat e pronareve ose rritesit e kafsheve, emrin dhe adresen e distributorëve të lejuar dhe ku eshte e pershtatshme emrin dhe adresen e mjekut veterinar i cili e ka shkruar ushqimin për kafshe të medikuar. Evidenca, e cila duhet t'u pergjigjet edhe rregullave për preparatet mjekesore veterinare doemos duhet të ruhet së paku tre vjet pas dates së hyrjes së fundit dhe doemos duhet të jete e kapshme në çdo kohe për Drejtorine për Veterinari në rast të kontrolleve dhe

7) premikset dhe ushqimi për kafshe i medikuar magazinohen në lokale adekuate të ndara dhe të siguruara ose kontejnere të mbyllur hermetikisht të cilat janë të dizajnuar në menyre speciale për magazinim të prodhimeve të tilla.

(3) Me perjashtim nga paragrafi (2) i ketij neni, Drejtoria për Veterinari mund t'u lejoje prodhim të ushqimit për kafshe të medikuar fermave në kushtet e dhena në paragrafin (2) të ketij neni.

(4) Varesisht nga kushtet e rregullave për preparatet mjekesore veterinare, Drejtoria për Veterinari mund të lejoje perjashtime nga ky ligj për qellime shkencore, nese sigurohet kontroll zyrtar i vecante dhe perkates.

(5) Ministri i Bujqesise, Pylltarise dhe Ekonomise së Ujerave i percakton kushtet e vecanta në aspekt të objekteve, pajisjeve, personelit dhe menyren e punes që duhet ta permbushin operatorët për prodhim të ushqimit për kafshe të medikuar.

Neni 57

Leshimi në qarkullim i ushqimit për kafshe të medikuar

(1) Ushqimi për kafshe i medikuar leshohet në qarkullim vetem në paketim ose kontejnere të mbyllur në menyre me të cilen gjate hapjes, mbyllesit ose plomba demtohet dhe ata nuk mund të riperdoren.

(2) Atje ku shfrytëzohen autobote ose kontejnere të ngjashem për transport të ushqimit për kafshe të medikuar të papaketuar, doemos duhet të pastrohen para perdorimit të serishem me qellim që të mbrohen nga kontaminimi apo interaksioni i padeshirueshem i njepasnjeshem.

(3) Ministri i Bujqesise, Pylltarise dhe Ekonomise së Ujerave i percakton kushtet e pergjithshme dhe të vecanta për leshimin e ushqimit të medikuar në qarkullim dhe perdorimin e tij.

Neni 58

Shenimi i ushqimit për kafshe të medikuar

(1) Ushqimi për kafshe i medikuar nuk guxon të leshohet në qarkullim, nese nuk eshte i shenuar qartesisht dhe nuk eshte në perputhje me kushtet për shenim në pajtim me dispozitat e ketij ligji dhe rregullat e miratuara në baze të ketij ligji, si dhe me dispozitat e ligjit me të cilin rregullohet siguria e ushqimit dhe rregullat e miratuara në baze të atij ligji.

(2) Paketimet ose kontejneret në të cilet eshte paketuar ushqimi për kafshe doemos duhet të jene të shenuara qartesisht me fjalet "Ushqim për kafshe i medikuar".

(3) Me perjashtim nga paragrafi (2) i ketij neni, kur autobotat ose kontejneret e ngjashem perdoren për transport të ushqimit për kafshe të papaketuar, informatat e shenuara në paragrafet (1) dhe (2) të ketij neni duhet të permbahen në dokumentin komercial percjelles.

(4) Ministri i Bujqesise, Pylltarise dhe Ekonomise së Ujerave e percakton menyren e shenimit të ushqimit për kafshe të medikuar.

Neni 59

Furnizimi dhe perdorimi i ushqimit për kafshe të medikuar

(1) Ushqimi për kafshe i medikuar nuk guxon t'u dergohet fermereve ose rritesve të kafsheve, pervec nese nuk posedojne recete të dhene nga ana e veterinarit, i cili ka licençe për pune.

(2) Recetat për ushqim për kafshe të medikuar duhet të jene me forme perkatese dhe të leshuara në pajtim me rregullat nga paragrafi (6) i ketij neni.

(3) Ushqimi për kafshe i medikuar mund të furnizohet drejtpersedrejt nga fermeret ose rritesit e kafsheve vetem nga ana e prodhuesve ose distributorëve të lejuar.

(4) Kur ushqimi për kafshe i medikuar shfrytëzohet te kafshet prodhimet e të cilave shfrytëzohen në ushqimin e njerezve, fermeret ose rritesit e atyre kafsheve doemos duhet të sigurojne që kafshet e trajtuara nuk janë therur, perkatesisht prodhimet e tyre nuk janë perdorur para perfundi-

mit të periudhes së karences dhe se prodhimet e fituara nga kafshet e trajtuara para perfundimit të periudhes për terheqje menjaherë në menyre të pademshme.

(5) Drejtoria për Veterinari t'i ndermarre të gjitha masat e duhura, vecanerisht nepermjet kryerjes së kontrollit të mostrave të fermave dhe thertoreve, që të sigurohet se ushqimi për kafshe i medikuar shfrytezohe në pajtim me kushtet për perdorim dhe është i harmonizuar me periudhen e karences.

(6) Ministri i Bujqesise, Pylltarise dhe Ekonomise së Ujerave i percakton formen dhe permbajtjen e recetes veterinarine për ushqimin për kafshe të medikuar dhe menyren e dhenies së saj.

Pjesa VIII

MASAT MBROJTESE

Neni 60

Masat mbrojtese

Nese në baze të kontrollit të detajuar për shkak të të dhenave të reja ose vleresimit të ri të të dhenave ekzistuese, Drejtoria për Veterinari percakton se prodhimet nga pjeset I, III, IV, V, VI dhe VII të ketij kreu ose perdorimi i tyre në çfaredo kushtesh paraqet rrezik për shendetesine publike, mbrojtjen shendetesore të kafsheve dhe mjedisin jetesor, edhe pse jane në perputhje me dispozitat e ketij ligji dhe rregullat e miratuara në baze të ketij ligji, drejtori i Drejtorise për Veterinari me aktvendim do ta ndaloje leshimin e tyre në qarkullim dhe/ose perdorimin.

Kreu VI

SUBSTANCA TË PADESHIRUARA

Neni 61

Ndalimi për leshim në qarkullim të substancave të padeshiruara

(1) Prodhimet që jane të dedikuara për ushqimin e kafsheve mund të importohen, leshohen në qarkullim dhe/ose perdoren vetem nese jane me perberje të mire, të vertete dhe të pershtatshem për shitje dhe që kur perdoren në menyren e parapare nuk paraqesin rrezik për shendetin e njerезve, mbrojtjen shendetesore të kafsheve ose mjedisin jetesor, e as nuk kane efekt negativ në prodhimin blegtoral.

(2) Prodhimet e dedikuara për ushqimin e kafsheve konsiderohen se nuk perputhen me paragrafin (1) të ketij neni, nese niveli i substancave të padeshiruara e tejkalon nivelin e lejuar maksimal për substancat e padeshiruara, të percaktuar në Listen e substancave të padeshiruara në ushqimin për kafshe.

(3) Prodhimet për ushqimin e kafsheve që permbajne substanca të padeshiruara mbi nivelin e lejuar maksimal nuk guxojne të perdoren në ushqimin e kafsheve.

(4) Prodhimet që jane të dedikuara për ushqim për kafshe, e që permbajne substanca të padeshiruara që e tejkalojne nivelin e lejuar maksimal, nuk guxojne të perzihen me prodhim të njejte ose prodhim tjetër të dedikuar për ushqim për kafshe, për qellime të rrallimit.

(5) Ministri i Bujqesise, Pylltarise dhe Ekonomise së Ujerave e percakton Listen e substancave të padeshiruara në ushqimin për kafshe dhe nivelin e lejuar maksimal.

Neni 62

Toleranca dhe hulumtimi i substancave të padeshiruara

(1) Substancat e padeshiruara që jane të perfshira në Listen e substancave të padeshiruara nga neni 61 paragrafi (5) i ketij ligji, është e lejuar të tolerohen, vetem në ushqim për kafshe dhe në kushte të percaktuara me rregulle të vecante për sigurine e ushqimit për kafshe.

(2) Që të zvogelohen ose eliminohen burimet e substancave të padeshiruara të prodhimeve të dedikuara për ushqim për kafshe, Drejtoria për Veterinari, në bashkepunim me operoret për ushqim për kafshe, kryen hetim për identifikimin e burimit të substancave të padeshiruara, në rast kur tejkalohe niveli i lejuar maksimal ose në raste kur detektohet tejkalim i nivelit të lejuar maksimal, duke i pasur parasysh nivelet paraprake, dhe merr masa për zvogelimin ose eliminimin e nivelit të substancave të padeshiruara.

(3) Ministri i Bujqesise, Pylltarise dhe Ekonomise së Ujerave i percakton menyren e hetimit për identifikimin e burimit dhe shkaqet për tejkalimin e nivelit të lejuar maksimal dhe piken kritike për kryerjen e analizave të tilla.

Neni 63

Masat e sigurise në rast të të dhenave të reja

(1) Ministri i Bujqesise, Pylltarise dhe Ekonomise së Ujerave me propozim të drejtorit të Drejtorise për Veterinari, në raste kur ka baze, të bazuar në informatat e reja ose vleresim të serisem të informatave tanime ekzistuese, me të cilat tregohet se niveli i lejuar maksimal i percaktuar në Listen e substancave të padeshiruara ose se substancat e padeshiruara të cilat nuk jane të shenuara në Liste, paraqesin rrezik për shendetin e njerезve dhe kafsheve dhe mjedisin jetesor, mund të urdheroje zvogelimin e nivelit të lejuar maksimal ekzistues, ta percaktoje nivelin e lejuar maksimal ose ta ndaloje pranine e asaj substance të padeshiruar në prodhimet e dedikuara për ushqim për kafshe.

(2) Urdheri i ministrit nga paragrafi (1) i ketij neni bashke me arsyetimin jane të kapshem për publikun dhe publikohen në mediumet e shkruara publike.

Kreu VII

USHQIMI PËR KAFSHE I MODIFIKUAR GJENETIKISHT

Neni 64

Ushqimi për kafshe i modifikuar gjenetikiisht

(1) Në ushqimin për kafshe të modifikuar gjenetikiisht (MGJ) perfshihen:

a) organizmat e modifikuar gjenetikiisht (OMGJ) që shfrytezohe si ushqim për kafshe;

b) ushqimi për kafshe i cili permban ose perbehet nga OMGJ-ja dhe

v) ushqimi për kafshe i prodhuar nga ose i cili permban perberes të prodhuar nga OMGJ-ja.

(2) Ushqim për kafshe (MGJ) duhet:

- të mos kete ndikim të demshem për shendetin e njerезve, mbrojtjen shendetesore të kafsheve ose mjedisin jetesor,

- të mos shkaktoje huti tek konsumatori,

- të mos e demtojne konsumatorin me ndryshimin e karakteristikeve të caktuara të prodhimeve me origjine shtazore dhe

- të mos dallohet aq nga ushqimi për kafshe i cili sipas dedikimit të vet do të duhej të zevendesohet për konsumimin e tij për konsumatorin e fundit në kuptim ushqimor të jete i papershtatshem për kafshet ose njerезit.

(3) Në ushqimin për kafshe MGJ zbatohen dispozitat e ketij ligji, si dhe rregullat e vecanta nga sfera e mbrojtjes së mjedisit jetesor.

Neni 65

Leshimi në qarkullim i ushqimit për kafshe MGJ

(1) Për leshimin në qarkullim të ushqimit për kafshe MGJ për here të pare në qarkullim në Republikën e Maqedonise subjektet që merren me ushqim doemos duhet të sigurojne harmonizim me dispozitat e ketij ligji, si dhe rregullat nga sfera e mbrojtjes së mjedisit jetesor.

(2) Lejen për leshim në qarkullim të ushqimit të ri për here të pare në qarkullim e leshon ministri i Bujqesise, Pylltarise dhe Ekonomise së Ujerave dhe ministri i Mjedisit Jetesor dhe Planifikimit Hapesinor, e në pajtim me rregullat që kanë të bëjnë me kushtet dhe procedurat për leshimin e ushqimit të ri MGJ për here të pare në qarkullim në Republikën e Maqedonise, si dhe kerkesat specifike lidhur me shenimin e ushqimit për kafshe MGJ.

(3) Ministri i Bujqesise, Pylltarise dhe Ekonomise së Ujerave në pajtim me ministrin e Mjedisit Jetesor dhe Planifikimit Hapesinor i percakton kushtet dhe proceduren për leshimin e lejes për leshim në qarkullim të ushqimit për kafshe MGJ dhe kushtet për qarkullimin dhe perdorim e tij.

Neni 66

Regjistri i lejeve të leshuara për leshim në qarkullim të ushqimit për kafshe MGJ

(1) Ministri i Bujqesise, Pylltarise dhe Ekonomise së Ujerave mban Regjister për lejet e leshuara për leshimin në qarkullim të ushqimit për kafshe MGJ.

(2) Ministri i Bujqesise, Pylltarise dhe Ekonomise së Ujerave e percakton formatin dhe permbajtjen dhe menyren e mbajtjes së Regjistrin nga paragrafi (1) i ketij neni.

Neni 67

Menaxhimi me rrezik gjate leshimit në qarkullim të ushqimit për kafshe MGJ

(1) Nese ekzistojne dilema shkencore rreth ndikimit të demshem të ushqimit për kafshe MGJ mbi mbrojtjen shendetesore, ministri kompetent i bujqesise, pylltarise dhe ekonomise së ujerave në pajtim me ministrin kompetent të mjedisit jetesor dhe planifikimit hapesinor do të urdheroje masa të perkohshme për ndalim për leshimin në qarkullim të tyre në perputhje me parimin e kujdesit.

(2) Ministri i Bujqesise, Pylltarise dhe Ekonomise së Ujerave mund të urdheroje edhe masa tjera perkatese, si dhe kushtet dhe menyren e zbatimit të atyre masave.

(3) Ministri i Bujqesise, Pylltarise dhe Ekonomise së Ujerave do të urdheroje ndalim të perhershëm për leshimin në qarkullim të ushqimit për kafshe MGJ, nese në baze të vleresimeve shkencore të rrezikut konstatohet demi i tij për shendetin e njerzve dhe mbrojtjen shendetesore të kafsheve.

Neni 68

Ndjekja dhe shenimi i ushqimit për kafshe MGJ

(1) Në fazen e pare të leshimit në qarkullim të ushqimit për kafshe i cili permban dhe/ose perbehet prej OMGJ-së, duke i perfshire edhe sasite në gjendje refuze (të shperndare), operoret me ushqim të tille për kafshe duhet të sigurojne se i jane dorezuar në forme të shkruar subjektit i cili e pranon atë ushqim për kafshe, informatat në vijim:

- se ushqimi ose ushqimi për kafshe permban dhe/ose perbehet prej OMGJ-së dhe
- shenjen unike të identifikimit në pajtim me rregullen për zbatim.

(2) Ushqimi për kafshe MGJ i cili leshohet në qarkullim doemos duhet që krahas kerkesave të pergjithshme për shenim në pajtim me kete ligj, në deklarate të permbaje edhe të dhena shtese të vecanta, që konsumoret të informohen për të gjitha karakteristikat dhe/ose cilesite e atij ushqimi për kafshe.

(3) Ministri i Bujqesise, Pylltarise dhe Ekonomise së Ujerave në pajtim me ministrin e Mjedisit Jetesor dhe Planifikimit Hapesinor i percakton kushtet për leshim në qarkullim të ushqimit për kafshe i cili permban dhe/ose perbehet prej OMGJ-së, duke perfshire edhe sasite në gjendje refuze (të shperndare), si dhe perdorimin e ushqimit për kafshe MGJ dhe kushtet që kanë të bëjnë me ndjekjen, shenimin e ushqimit për kafshe MGJ dhe kerkesat e vecanta për shenim të vecante.

Kreu VIII

KONTROLLET ZYRTARE

Pjesa I

DISPOZITAT E PERGJITHSHME

Neni 69

Obligimet e pergjithshme

(1) Kontrollet zyrtare të ushqimit për kafshe kryhen në:

- a) prodhimtarine primare dhe veprimtarite shoqeruese;
- b) prodhimin dhe perpunimin dhe
- v) shitjen me pakice.

(2) Organizimi dhe kryerja e kontrolleve zyrtare, si dhe obligimet e operoreve me ushqim për kafshe gjate realizimit të tyre kryhet në pajtim me dispozitat për kontrolle zyrtare të ketij ligji dhe rregullat e miratuara në baze të ketij ligji, si dhe dispozitat e ligjit me të cilin rregullohet siguria e ushqimit dhe rregullat e miratuara në baze të atij ligji.

Neni 70

Kriteret operative për organin kompetent

(1) Drejtoria për Veterinari doemos duhet t'i siguroje zbatimin e kriterëve operative dhe koordinimin ndermjet të gjithë trupave që marrin pjese në kryerjen e kontrolleve zyrtare mbi operoret me ushqimin për kafshe në pajtim me dispozitat e percaktuara në ligjin me të cilin rregullohet siguria e ushqimit.

(2) Operoret me ushqim për kafshe jane të obliguar që të mundesojne cfaredo kontrolli zyrtar i cili kryhet në pajtim me dispozitat e ketij ligji dhe t'u ofrojne ndihme personave zyrtare të Drejtorise për Veterinari për kryerjen e detyrave të tyre.

Neni 71

Ndarja e detyrave specifike lidhur me kontrollet zyrtare

Drejtoria për Veterinari mund t'u ndaje detyra të caktuara specifike lidhur me kontrollet zyrtare një apo më shume trupave kontrollues në pajtim me dispozitat nga rregullat për zbatimin e ketij ligji, si dhe dispozitat nga ligji me të cilin rregullohet siguria e ushqimit.

Neni 72

Personat që kryejne kotrolle zyrtare

(1) Drejtoria për Veterinari siguron se personat e autorizuar për kryerjen e kontrolleve zyrtare i plotesojne kushtet në aspekt të trajnimit dhe kompetences, në pajtim me dispozitat për trajnim dhe kompetence të ligjit me të cilin rregullohet siguria e ushqimit dhe i plotesojne dispozitat nga Ligji për shendetesi veterinarë.

(2) Për veprimin e personave të autorizuar për kontroll zyrtar zbatohen dispozitat e rregullave nga paragrafi (1) i ketij neni dhe të Ligjit për procedure të pergjithshme administrative.

Neni 73

Transperenca dhe fshehtesia

Drejtoria për Veterinari siguron transparence, si dhe fshehtesi të informatave të cilat sipas natyres së tyre jane të mbrojtura si të fshehta në realizimin e kompetencave të saj, në pajtim me dispozitat për transparence dhe fshehtesi të informatave nga ligji me të cilin rregullohet siguria e ushqimit.

Neni 74

Procedurat kontrolluese dhe verifikuese

Drejtoria për Veterinari kryen kontrolle zyrtare në pajtim me procedurat e percaktuara në ligjin me të cilin rregullohet siguria e ushqimit. Procedurat permbajne informata dhe instruksione për personat e autorizuar për kryerjen e kontrolleve zyrtare.

Neni 75

Procesverbale

(1) Për kontrollet e kryera zyrtare perpilohen procesverbale.

(2) Procesverbalet nga paragrafi (1) i ketij neni permbajne pershkrim të qellimit të kontrolleve zyrtare, metodat e kontrollit që jane zbatuar, rezultatet e kontrolleve zyrtare dhe kur eshte e pershtatshme, aktivitetet të cilat operatori me ushqim për kafshe duhet t'i ndermarre.

(3) Ekzemplar nga procesverbali nga paragrafi (2) i ketij neni, në rast të paperputhshmerise së konstatuar, i parashtrahet operatorit me ushqim për kafshe.

Neni 76

Aktivitetet kontrolluese, metodat dhe teknikat

(1) Kontrollet zyrtare kryhen me shfrytëzimin e metodave dhe teknikave kontrolluese perkatëse, siç jane monitorimi, mbikeqyrja, verifikimi, auditimi, inspektimi, marrja e mostrave dhe analiza.

(2) Gjate realizimit të aktivitetëve kontrolluese zyrtare, metodave dhe teknikave zyrtare kontrolluese mbi ushqimin për kafshe, zbatohen dispozitat nga ligji me të cilin rregullohet siguria e ushqimit.

Neni 77

Metodat për marrjen e mostrave dhe analiza

(1) Metodot për marrjen e mostrave dhe analiza që shfrytëzohen gjate kontrolleve zyrtare doemos duhet të jene në pajtim me dispozitat e ketij ligji dhe rregullat e miratuara në baze të ketij ligji, dispozitat nga ligji me të cilin rregullohet siguria e ushqimit dhe rregullat e miratuara në baze të atij ligji, si dhe me dispozitat nga Ligji për shendetesi veterinare dhe rregullat e miratuara në baze të atij ligji.

(2) Nese nuk ekzsitojne rregulla në pajtim me paragrafin (1) të ketij neni, atehere zbatohen:

a) me rregullat e pranuar nderkombetare ose protokollet, rregullat dhe protokollet të cilat Keshilli Evropian për Standardizim (CEN) i ka pranuar ose për ato të cilat jane të pranuar në legjislacionin e UE-së ose

b) në mungese të rregullave dhe protokolleve nga pika a) e ketij paragrafi, me metoda tjera adekuate për qellimet për të cilat jane dedikuar ose zhvilluar në pajtim me protokollet shkencore.

(3) Në rastet kur metodat e marrjes së mostrave dhe analizat nga paragrafi (1) i ketij neni nuk aplikohen, validiteti i metodave dhe analizave mund të zhvillohet në çdo laborator në pajtim me protokollin e pranuar nderkombetar.

(4) Kur eshte e mundur, metodat e analizës duhet të karakterizohen me kriteret adekuate të cilat jane percaktuar me dispozitat e ketij ligji dhe rregullat e miratuara në baze të ketij ligji, dispozitat nga ligji me të cilin rregullohet siguria e ushqimit dhe rregullat e miratuara në baze të atij ligji, si dhe me dispozitat nga Ligji për shendetesi veterinare dhe rregullat e miratuara në baze të atij ligji.

(5) Operatorët me ushqim për kafshe prodhimet e të cilëve jane objekt i marrjes së mostrave dhe analizës, kanë të drejte për mendim profesional plotësues, me kete rast pa u prejjudikuar obligimi i organit kompetent për marrjen e masave urgjente në rast të rrezikut të papritur.

(6) Drejtoria për Veterinari vecanerisht duhet të siguroje që operatorët me ushqim për kafshe të marrin numer të mjaftueshem të mostrave për mendim profesional plotësues, pervec nese kjo eshte e pamundur në rast të prodhimeve që prishen lehte ose për shkak të sasive shume të vogla të substratit që disponon.

(7) Mostrat doemos duhet të merren, shenohen dhe me to të veprohet në menyren e cila e garanton validitetin e tyre juridik dhe analitik.

(8) Shpenzimet për marrjen e mostrave dhe për kryerjen e analizës nga ky nen i bart Drejtoria për Veterinari, pervec në rastet nga paragrafi (7) i ketij neni dhe nese rezultati nga analiza eshte i pavolitshem.

(9) Mjetet për shpenzimet nga paragrafi (8) i ketij neni sigurohen nga Buxheti i Republikës së Maqedonise.

Pjesa II**PARIMET E PERGJITHSHME TË KONTROLLEVE ZYRTARE TË SIGURISE SË USHQIMIT PËR KAFSHE**

Neni 78

Kushtet e pergjithshme dhe obligimet e organit kompetent

(1) Drejtoria për Veterinari kryen kontroll zyrtar në të gjithë zinxhirin e prodhimit, perpunimit dhe distribuimit të ushqimit për kafshe duke perfshire marrjen e mostrave, me qellim që të sigurohet harmonizimi me qellimet e ketij ligji.

(2) Kur Drejtoria për Veterinari do të konstatoje se qarkullimi dhe perdorimi i ushqimit për kafshe paraqet rrezik për shendetin e njerezve, mbrojtjen shendetesore të kafsheve dhe mjedisin jetesor, merr masa perkatëse për menjanimin, eliminimin ose zvogelimin e nivelit të pranueshem të rrezikut.

(3) Me kerkese të personit të autorizuar të Drejtorise për Veterinari, personi i cili eshte i obliguar për prodhimin, perpunimin, distribuimin ose perdorimin e ushqimit për kafshe, eshte i detyruar t'i jape të dhenat dhe informatat e kerkuara dhe të marre masa dhe aktivitete perkatëse për vendosjen e perputhshmerise së ushqimit për kafshe me dispozitat e ketij ligji dhe rregullat e miratuara në baze të ketij ligji, si dhe dispozitat nga ligji me të cilin rregullohet siguria e ushqimit dhe rregullat e miratuara në baze të atij ligji.

Neni 79

Procedura për edukim

(1) Nese gjate kryerjes së mbikeqyrjes zyrtare personi i autorizuar konstaton se eshte kryer parregullsi nga neni 103 paragrafi (1) i ketij ligji, eshte i obliguar që të perpiluje procesverbal në të cilin do ta percaktoje parregullsinë e kryer me sugjerim për menjanimin e parregullsise së percaktuar në afat prej pesembedhete ditësh dhe me dorezim të njekohshem të fteses për realizimin e edukimit të operatorit me ushqim për kafshe i cili eshte pergjigjes për prodhimin, perpunimin, distribuimin ose perdorimin e ushqimit për kafshe ku eshte percaktuar parregullsia gjate kryerjes së kontrollit zyrtar.

(2) Formen dhe permbajtjen e fteses për edukim, si dhe menyren e realizimit të edukimit i percakton ministri i Bujqesise, Pylltarise dhe Ekonomise së Ujerave.

(3) Edukimin e organizon dhe realizon Drejtoria për Veterinari, në afat jo më të gjate se 8 dite nga dita e kryerjes së mbikeqyrjes zyrtare.

(4) Edukimi mund të realizohet për më shume parregullsi të percaktuara të njejtë ose të njellojta për një ose më shume subjekte.

(5) Nese në terminin e caktuar operatori me ushqim për kafshe për të cilin realizohet edukimi, nuk paraqitet për edukim, do të konsiderohet se edukimi eshte realizuar.

(6) Nese operatori me ushqim për kafshe mbi të cilin realizohet edukimi paraqitet në edukimin e caktuar dhe e kryen, do të konsiderohet se është edukuar lidhur me parregullsite e percaktuar.

(7) Nese personi i autorizuar gjate kryerjes së kontrolleve zyrtare konstaton se jane menjanuar parregullsite e konstatuara nga paragrafi (2) i ketij neni, miraton konkluzion me të cilin e nderpret proceduren e mbikeqyrjes zyrtare.

(8) Nese personi i autorizuar gjate kryerjes së kontrollit zyrtar konstaton se nuk jane menjanuar parregullsite e konstatuara nga paragrafi (1) i ketij neni, parashtron kerkese për ngritjen e procedures për kundervajtje para organit për kundervajtje në pajtim me kete ligj.

(9) Drejtoria për Veterinari, mban evidence për edukimin e realizuar në menyren e percaktuar nga ministri i Bujqesise, Pylltarise dhe Ekonomise së Ujerave.

Neni 80 Raporti kuartal

Për kontrollet e kryera zyrtare personat e autorizuar pergatisin pasqyre kuartale e cila publikohet në ueb faqen e Drejtorise për Veterinari.

Pjesa III

KONTROLLET ZYRTARE TË USHQIMIT PËR KAFSHE GJATE IMPORTIT TË USHQIMIT PËR KAFSHE

Neni 81 Kontrollet zyrtare të ushqimit për kafshe me origjine shtazore

Krahas kontrolleve që kryhen në pajtim me rregullat për shendetesine veterinarë për kontrollet veterinarë të produkteve në vendkalimet kufitare, Drejtoria për Veterinari do të kryejë kontrolle plotesuese që konsiderohen si të domosdoshme për verifikimin e harmonizimit me kete ligj dhe dispozitat për kontrolle zyrtare të ushqimit për kafshe të importuar dhe të eksportuar nga ligji me të cilin rregullohet siguria e ushqimit.

Neni 82 Kontrollet zyrtare të ushqimit për kafshe me origjine joshtazore

Drejtoria për Veterinari kryen kontrolle të rregullta zyrtare të ushqimit për kafshe i cili nuk është me origjine shtazore, i cili importohet në Republikën e Maqedonise, dhe i cili nuk është perfshire me rregullat për produkte që i nenshtrohen detyrimisht kontrollit sanitar-veterinar në kufi. Kontrollet kryhen në baze të planit kontrollues shumevjeçar të perpiluar në pajtim me dispozitat nga ligji me të cilin rregullohet siguria e ushqimit dhe lidhur me rrezikun potencial. Kontrollet duhet t'i mbulojnë të gjitha aspektet e rregullave për sigurine e ushqimit për kafshe dhe të jene në pajtim me dispozitat për llojet e kontrolleve të ushqimit për kafshe nga ligji me të cilin rregullohet siguria e ushqimit.

Neni 83 Llojet e kontrolleve të ushqimit për kafshe me origjine joshtazore

(1) Kontrollet zyrtare të ushqimit për kafshe me origjine joshtazore gjate hyrjes në Republikën e Maqedonise perfshijne së paku kontroll të kompletuar të dokumenteve, kontroll të identitetit me zgjedhje të rastesishme, dhe nese është e pershtatshme kontroll fizik i cili mund të perfshije edhe marrjen e mostrave.

(2) Gjate kryerjes së kontrolleve zyrtare të ushqimit për kafshe me origjine joshtazore zbatohen dispozitat për llojet e kontrolleve të ushqimit për kafshe nga ligji me të cilin rregullohet siguria e ushqimit.

Neni 84 Vendet për hyrje dhe njoftimi paraprak

Drejtoria për Veterinari për organizimin e kontrolleve zyrtare të ushqimit për kafshe i cili importohet:

- shenon në cilat vende kryhen kontrollet për tipa të vecante të ushqimit për kafshe dhe
- vendos procedure për operatorët me ushqim për kafshe për dorezimin e notifikimit të meparshem për arritjen e tyre dhe karakterin e dergeses.

Neni 85 Veprimet në rast të dyshimit

(1) Kur ekziston dyshim për mosperputhje, ose dyshim për identitetin ose destinacionin e vërtete të dergeses, ose mosperputhshmeri ndermjet dergeses dhe certifikates, Drejtoria për Veterinari kryen kontrolle zyrtare me qellim të konfirmimit ose menjanimit të dyshimit.

(2) Drejtoria për Veterinari e vendose dergesen nën mbikeqyrje zyrtare deri në marrjen e rezultateve të kontrolleve zyrtare të theksuara.

Neni 86 Aktivitetet pas kontrolleve zyrtare të ushqimit për kafshe të importuar nga vendet e treta

Drejtoria për Veterinari merr masa adekuate, nese gjate kryerjes së kontrolleve zyrtare konstaton se ushqimi për kafshe i importuar nga vendet e treta nuk është në perputhshmeri me dispozitat e rregullave për sigurine e ushqimit dhe/ose konstaton se dergesa është e demshme për shendetin e njerezve dhe mbrojtjen shendetesore të kafsheve ose nuk është i sigurt, dhe pas konsultimit me operatorin me ushqim për kafshe pergjegjes për dergesen, merr dhe urdheron masa në pajtim me dispozitat për aktivitetet e kontrollit zyrtar të ushqimit për kafshe të importuar nga ligji me të cilin rregullohet siguria e ushqimit.

Neni 87 Trajtimi i vecante

(1) Trajtimi i vecante i ushqimit për kafshe mund të perfshije:

a) trajtim ose perpunim të ushqimit për kafshe që të harmonizohet me dispozitat e ketij ligji dhe rregullat e miratuara në baze të ketij ligji, si dhe me dispozitat nga ligji me të cilin rregullohet siguria e ushqimit dhe rregullat e miratuara në baze të atij ligji, ose me kerkesat nga vendi në të cilin kthehet ose riorientohet, duke perfshire dhe nese është e pershtatshme dekontaminimin, por me perjashtim të rrallimit dhe

b) perpunim në menyre adekuate për qellime tjera pervec për ushqimin e kafsheve dhe njerezve.

(2) Trajtimi i vecante kryhet në objektet nën kontroll të Drejtorise për Veterinari dhe në pajtim me dispozitat e ketij ligji dhe rregullat e miratuara në baze të ketij ligji.

Neni 88 Ridergimi i dergesave

Drejtoria për Veterinari do të lejoje ridergim të dergesave me ushqim për kafshe, në pajtim me dispozitat për ridergimin e dergesave nga ligji me të cilin rregullohet siguria e ushqimit.

Neni 89 Shpenzimet

Operatorët me ushqim për kafshe pergjegjes për dergesen ose perfaqesuesit e tyre jane të detyruar t'i shlyejne shpenzimet e Drejtorise për Veterinari për aktivitetet e zbatimit të masave të kontrolleve plotesuese të ushqimit për kafshe i cili importohet në Republikën e Maqedonise.

Neni 90

Bashkepunimi me sherbimet doganore

(1) Për organizimin e kontrolleve zyrtare gjate importit të ushqimit, Drejtoria për Veterinari dhe sherbimet doganore vendosin bashkepunim.

(2) Sherbimet doganore nuk guxojne të lejojne hyrje ose manipulim me ushqim për kafshe pa leje nga Drejtoria për Veterinari.

(3) Kur merren mostrat, Drejtoria për Veterinari doemos duhet t'i informoje sherbimet doganore dhe operatorët me ushqim për kafshe që jane të prekur dhe të shenoje nese ushqimi për kafshe mund ose nuk mund të leshohet në qarkullim para se të merren rezultatet nga analizat, me ç'rast duhet të garantohet vijimesia e dergeses.

(4) Në rast të leshimit në qarkullim, Drejtoria për Veterinari dhe sherbimet doganore bashkepunojne në pajtim me rregullat për punen doganore.

Neni 91

Masat për zbatim

Ministri i Bujqesise, Pylltarise dhe Ekonomise së Ujerrave më afersisht i percakton:

a) kushtet veterinaro-sanitare të cilat duhet t'i plotesoje ushqimi për kafshe i cili importohet në Republikën e Maqedonise;

b) menyren e kontrollit të ushqimit për kafshe i cili importohet në Republikën e Maqedonise dhe

v) proceduren e ushqimit për kafshe:

- të importuar ose të vendosur në procedure doganore,

- ushqimin për kafshe të porositur prej larg (për shembull nepermjet postes, telefonit ose internetit) dhe të derguar te konsumatori,

- ushqimin për kafshe të dedikuar për kanakare dhe kuaj që jane në pronesi të udhetareve ose ekuipazhit të mjeteve nderkombetare për transport,

- dergesat me origjine nga Republika e Maqedonise që jane të kthyera nga vendi i trete,

- dokumentet që doemos duhet t'i shoqerojne dergesat kur merren mostrat dhe

- formen dhe permbajtjen e certifikatave, kualifikimet e veterinerit zyrtar që e nenshkruan certifikaten dhe parimet dhe proceduren për certifikim.

Neni 92

Financimi i kontrolleve zyrtare

Mjetet për financimin e kontrolleve zyrtare të ushqimit për kafshe sigurohen në pajtim me dispozitat nga Ligji për shendetesi veterinarë.

Neni 93

Kompenzime

(1) Për mbulimin e shpenzimeve për kryerjen e kontrolleve zyrtare paguhet kompensim.

(2) Operatorët me ushqim për kafshe paguajne kompensim për:

a) procedurat për regjistrim ose lejim të objekteve dhe operatorëve me ushqim për kafshe;

b) kryerjen e kontrolleve zyrtare të ushqimit për kafshe dhe

v) kontrollin e importit të ushqimit për kafshe.

(3) Kur do të konstatohet mosharmonizim i cili imponon kryerje të kontrolleve zyrtare që i tejkalojne aktivitetet e zakonshme kontrolluese të Drejtorise për Veterinari, shpenzimet për ato aktivitete plotesuese i bart operatori me ushqim për kafshe pergjegjes për mosharmonizimin e tille ose mund t'i ngarkoje operatorët të cilet jane pronare ose të cilet i ruajne prodhimet në kohen kur kryhen kontrollet zyrtare plotesuese, për shpenzimet që dalin nga kontrollet zyrtare plotesuese. Aktivitetet të cilat i tejkalojne aktivitetet e zakonshme kontrolluese perfshijne marrje dhe analize të mostrave, si dhe kontrolle tjera që jane të nevojshme që të kontrollohet madhesia e problemit, të verifikohet nese jane ndermarre aktivitete korrigjuese ose të zbulohet dhe/ose të konstatohet mosharmonizimi.

(4) Shpenzimet për kontrollet e kryera nuk mund të rifundohen, drejtperdrejt apo terthorazi, pervec nese jane të arketuara në menyre të padrejte.

(5) Operatorët me ushqim për kafshe duhet të pranojne deshmi për pagesen e tyre të shpenzimeve.

(6) Kriteret më të peraferta nga paragrafi (3) i ketij neni për percaktimin e lartesisë së shpenzimeve, si dhe menyren e llogaritjes dhe pageses së tyre i percakton Qeveria e Republikës së Maqedonise.

Neni 94

Programe shumevjecare, programe vjetore dhe urdhra vjetore për mbrojtje shendetesore të kafsheve dhe për shendetesi veterinarë publike

(1) Për zbatimin e masave sanitare-veterinare dhe kryerjen e kontrolleve, ministri i Bujqesise, Pylltarise dhe Ekonomise së Ujerrave më së voni deri më 31 dhjetor çdo vit, miraton urdher vjetor për zbatimin e masave sanitare-veterinare dhe kryerjen e kontrolleve të sigurise së ushqimit për kafshe nga aspekti i shendetesise veterinarë publike dhe e cakton periudhen për zbatimin e atyre masave për vitin e ardhshem.

(2) Për zbatimin e masave nga paragrafi (1) i ketij neni, Qeveria e Republikës së Maqedonise miraton program vjetor për shfrytezim të mjeteve për zbatimin e masave sanitare-veterinare dhe kryerjen e kontrolleve të sigurise së ushqimit për kafshe nga aspekti i shendetesise veterinarë publike.

(3) Drejtori i Drejtorise për Veterinari e koordinon zbatimin e urdhrat vjetor dhe programit vjetor nga paragrafet (1) dhe (2) të ketij neni.

(4) Deri më 31 mars të vitit rrjedhes drejtori i Drejtorise për Veterinari i parashton ministrit të Bujqesise, Pylltarise dhe Ekonomise së Ujerrave raport vjetor për punen e kryer lidhur me rezultatet teknike dhe financiare për vitin kalendarik paraprak.

(5) Ministri i Bujqesise, Pylltarise dhe Ekonomise së Ujerrave deri më 30 prill parashton raport vjetor në Qeverine e Republikës së Maqedonise për menyren e shfrytezimit të mjeteve nga programi vjetor nga paragrafi (2) i ketij neni.

Neni 95

Masat në rast të mosperputhshmerise

(1) Kur Drejtoria për Veterinari ose trupat kontrollues konstatojne veprim në kundërshtim me dispozitat e ketij ligji dhe rregullat e miratuara në baze të ketij ligji, si dhe me dispozitat nga ligji me të cilin rregullohet siguria e ushqimit dhe rregullat e miratuara në baze të atij ligji doemos duhet të marrin masa me të cilat do të sigurohet menjanimi i mangesive të konstatuara. Gjate vendosjes se cilat masa do të merren, Drejtoria për Veterinari ose trupat kontrollues i marri parasysh llojin e kundervajtjes dhe veprimet e deriatehershme të operatorëve me ushqim për kafshe në zbatimin e rregullës.

(2) Masat nga paragrafi (1) i ketij neni sipas nevojës perfshijne edhe:

a) vendosjen e procedurave sanitare-veterinare dhe procedurave tjera, të cilat konsiderohen si të nevojshme për sigurimin e rregullshmerise shendetesore të ushqimit për kafshe, ose zbatimin e dispozitave të ketij ligji dhe rregullave të miratuara në baze të ketij ligji, si dhe të dispozitave nga ligji me të cilin rregullohet siguria e ushqimit dhe rregullave të miratuara në baze të atij ligji, ose rregullave të miratuara në baze të Ligjit për mbrojtjen dhe mireqenien e kafsheve;

b) kufizimin ose ndalimin për leshim në qarkullim, importin dhe/ose eksportin e ushqimit për kafshe;

v) monitorimin dhe (sipas nevojës) urdhrin që ushqimi për kafshet të terhiqet, kthehet dhe/ose asgjesohet;

g) lejimin që ushqimi për kafshe të shfrytëzohet për qëllime tjera nga ato për të cilat ka qene së pari i dedikuar;

d) ndalimin e perkohshem për pune ose mbyllje të tere objektit për ushqim për kafshe ose vetem të një pjese të tij në interval kohor perkates;

gj) shfuqizimin e perkohshem apo të perhershëm të le-
jes për pune të objektit i cili merret me ushqim për kafshe;

e) masat e caktuara me rregull të vecante për dergesat nga importi dhe

zh) masat tjera të cilat Drejtoria për Veterinari i konsideron si të nevojshme.

(3) Sipas nevojës, Drejtoria për Veterinari për vendimin e saj e informon organin kompetent në vendin e origjines.

(4) Të gjitha shpenzimet e bera në lidhje me zbatimin e dispozitave të ketij nenin i bart operatori me ushqim për kafshe pergjegjes.

Neni 96

Plani shumevjecar për kontrolle

(1) Që të sigurohet kryerje efektive e kontrolleve zyrtare, Drejtoria për Veterinari perpilon dhe miraton plan shumevjecar për kontrolle të ushqimit për kafshe. Plani shumevjecar për kontrolle mund të jete pjese perberese e planeve tjera për kontroll.

(2) Plani shumevjecar për kontroll botohet në "Gazeten Zyrtare të Republikës së Maqedonise" dhe në ueb faqen e Drejtorise së Veterinarise.

Neni 97

Raporti

(1) Drejtori i Drejtorise për Veterinari perpilon raport vjetor për zbatim të planit shumevjecar për kontrollet zyrtare të cilin e dorezon te ministri i Bujqesise, Pylltarise dhe Ekonomise së Ujerave dhe Komisioni Evropian më së voni deri më 31 mars të vitit rrjedhes.

(2) Ministri i Bujqesise, Pylltarise dhe Ekonomise së Ujerave e percakton formen dhe permbajtjen e raportit vjetor për zbatimin e planit shumevjecar për kontrolle zyrtare.

Neni 98

Bashkepunimi i ndersjelle ndermjet trupave kompetente nacionale

Kur rezultatet nga kontrollet zyrtare të ushqimit për kafshe, qofte në territorin e Republikës së Maqedonise, qofte në territorin e ndonje shteti tjetër, kerkojne marrjen e masave në më shume shtete, Drejtoria për Veterinari bashkepunon me trupat kompetente të shteteve tjera.

Neni 99

Bashkepunimi me organet tjera

Inspeksionet që nuk jane të perfshira në kuader të organit kompetent jane të obliguar që gjate kryerjes së kontrolleve zyrtare të bashkepunojne me Drejtorine për Veterinari, të marrin pjese në perpilimin e planit nacional shumevjecar për kontroll, të marrin pjese në perpilimin e raportit vjetor për kontrollet zyrtare, si dhe të sigurojne financimin e kontrolleve zyrtare në kuader të kompetencave të tyre.

Kreu IX

DISPOZITA NDESHKUESE

Neni 100

Personi zyrtar i cili me shfrytëzimin e pozites së tij zyrtare ose autorizimit, ose me moskryerjen e detyres së tij zyrtare, nuk do të vendose për ankesen në afat prej 15 ditësh nga dita e parashtrimit të ankeses kunder aktvendimit të Drejtorise së Veterinarise me të cilin refuzohet kerkesa e tij për miratimin e operatorit dhe objektit me ushqim për kafshe, në pajtim me nenin 27 paragrafi (9) të ketij ligji, penalisht do të pergjigjet në pajtim me ligjin.

Neni 101

Kundervajtjet

(1) Gjobe në shume prej 5 000 eurosh në kundervlere me denare do t'i shqiptohet personit juridik, nese:

1) kryen import ose futje të ushqimit për kafshe në Republikën e Maqedonise në kundershtrim me kushtet e shenuara në nenin 10 paragrafi (2) të ketij ligji;

2) kryen eksport të ushqimit për kafshe nga Republika e Maqedonise në kundershtrim me kushtet e shenuara në nenin 11 të ketij ligji;

3) leshon në qarkullim ose perdor ushqim për kafshe i cili nuk i ploteson kerkesat lidhur me rregullshmerine shendetesore të ushqimit për kafshe, të shenuara në nenin 12 të ketij ligji;

4) ushqimi për kafshe nuk i ploteson rregullat për sigurine e ushqimit për kafshe lidhur me rregullshmerine e ushqimit për kafshe në pajtim me nenin 23 paragrafi (1) të ketij ligji;

5) gjate kryerjes së cilesdo faze të prodhimit, perpunit dhe distribuimit të ushqimit nuk i plotesojne kushtet higjienike të shenuara në nenin 24 paragrafet (2) dhe (3) të ketij ligji;

6) shfrytëzojne ushqim për kafshe nga objekte dhe operatore me ushqim për kafshe që nuk jane të regjistruar dhe/ose lejuar në pajtim me rregullat për ushqim për kafshe në pajtim me nenin 24 paragrafi (5) të ketij ligji;

7) nuk vendos, implementon dhe mban procedura të rregullta të dokumentuara në pajtim me parimet e HACCP-së, siç eshte theksuar në nenin 25 paragrafet (1), (2), (3) dhe (5) të ketij ligji;

8) objektet që jane nën kontrollin e tyre nuk jane të regjistruara te organi kompetent në pajtim me dispozitat e nenit 26 paragrafet (1) dhe (2) të ketij ligji;

9) objektet që jane nën kontrollin e tyre nuk jane të lejuara nga organi kompetent në pajtim me dispozitat e nenit 27 paragrafet (1) dhe (2) të ketij ligji;

10) leshon në qarkullim lende të para të ushqimit për kafshe të cilat nuk i plotesojne dispozitat e nenit 35 paragrafet (1), (2), (3), (4), (5), (6), (7) dhe (8) të ketij ligji;

11) leshon në qarkullim perzierje të tagjise të cilat nuk i plotesojne dispozitat e nenit 37 paragrafet (1) dhe (2) të ketij ligji;

12) leshon në qarkullim ushqim për kafshe me qellime të vecanta nutritive që nuk i ploteson dispozitat e nenit 40 të ketij ligji;

13) leshon në qarkullim prodhime të caktuara që shfrytëzohen në ushqimin e kafsheve të cilat nuk i plotesojne dispozitat e nenit 41 të ketij ligji;

14) leshon në qarkullim enzime dhe mikroorganizma dhe pergatitje të tyre të cilat shfrytëzohen në ushqimin e kafsheve të cilat nuk i plotesojne dispozitat e nenit 42 paragrafet (1), (2), (3) dhe (4) të ketij ligji;

15) leshon në qarkullim aditive të ushqimit për kafshe që nuk i plotesojne dispozitat e nenit 43 paragrafet (1), (2) dhe (5) të ketij ligji;

16) aditivi të cilin e leshon në qarkullim nuk i permbush kushtet e dhena në nenin 44 paragrafet (2), (3) dhe (4) të ketij ligji;

17) aditivet dhe premikset e tyre të cilët i leshon në qarkullim janë të shenuara ose të paketuara në kundërshtim me dispozitat nga nenet 50 paragrafi (1) dhe 52 të ketij ligji;

18) aditivet të cilët perdoren në ushqimin për kafshe nuk i plotesojnë kushtet e përgjithshme të përcaktuara në nenin 52 të ketij ligji;

19) ushqimi për kafshe i medikuar nuk i ploteson kushtet e përgjithshme për ushqimin për kafshe të medikuara, të përcaktuara në nenin 55 të ketij ligji;

20) ushqimi për kafshe i medikuar nuk i ploteson kushtet e vecanta për ushqimin për kafshe të medikuara, të përcaktuara në nenin 56 paragrafet (1), (2), (3) dhe (4) të ketij ligji;

21) leshon në qarkullim ushqim për kafshe të medikuara në kundërshtim me dispozitat e nenit 57 paragrafet (1), (2) dhe (3) të ketij ligji;

22) ushqimi për kafshe i medikuar nuk është shenuar në pajtim me nenin 58 paragrafet (1), (2) dhe (3) të ketij ligji;

23) kryen furnizim dhe përdorim të ushqimit për kafshe të medikuara të fermeret apo rritësit e kafsheve në kundërshtim me dispozitat e nenit 59 paragrafet (1), (2), (3) dhe (4) të ketij ligji;

24) leshon në qarkullim prodhime të dedikuara për ushqimin e kafsheve që përmbajnë substanca të padëshiruara në kundërshtim me dispozitat e nenit 61 paragrafet (1), (2), (3) dhe (4) të ketij ligji dhe

25) leshon në qarkullim ushqim për kafshe MGJ në kundërshtim me dispozitat e nenit 65 paragrafi (2) të ketij ligji.

(2) Gjore në shume prej 1 000 euro në kundërvlere me denare do t'i shqiptohet personit përgjegjes në personin juridik për kundërvajtjet nga paragrafi (1) i ketij neni.

(3) Gjore në shume prej 1 500 euro në kundërvlere me denare do t'i shqiptohet personit fizik për kundërvajtjet nga paragrafi (1) i ketij neni.

Neni 102

(1) Gjore në shume prej 2 000 eurosh në kundërvlere me denare do t'i shqiptohet sanksion personit juridik, nese:

1) ushqimi për kafshe të cilin e leshon në qarkullim nuk është i shenuar, reklamuar dhe prezantuar në pajtim me dispozitat e theksuara në nenin 13 të ketij ligji;

2) i ushqen kafshet me ushqim për kafshe i cili nuk i ploteson dispozitat nga neni 14 paragrafi (1) i ketij ligji;

3) nuk vendos sistem të vijimesise së ushqimit për kafshe në pajtim me dispozitat e përcaktuara në nenin 15 të ketij ligji;

4) nuk vepron në pajtim me dispozitat nga neni 16 i ketij ligji për ushqimin me kafshe i cili është importuar, prodhuar, përpunuar ose distribuar, e nuk i ploteson kërkesat për rregullshmerine shëndetësore të ushqimit për kafshe;

5) ushqimi për kafshe nuk i ploteson rregullat për sigurine biologjike, kimike ose fizike të ushqimit për kafshe lidhur me kërkesat për rregullshmerine shëndetësore të ushqimit për kafshe në pajtim me nenin 23 paragrafi (2) të ketij ligji;

6) leshon në qarkullim perzierje të tagjise që nuk i përmbajnë karakteristikat për shenimin e detyrueshem në pajtim me dispozitat e nenit 38 paragrafet (1), (2) dhe (3) të ketij ligji;

7) leshon në qarkullim perzierje të tagjise që nuk i përmbajnë karakteristikat për shenimin plotësues pajtim me dispozitat nga neni 39 i ketij ligji dhe

8) nuk e siguron vijimesine dhe shenimin e ushqimit MGJ ose ushqimit për kafshe MGJ, si dhe shenimin e ushqimeve të reja në pajtim me nenin 68 paragrafet (1) dhe (2) të ketij ligji.

(2) Gjore në shume prej 500 eurosh në kundërvlere me denare do t'i shqiptohet personit përgjegjes në personin juridik për kundërvajtjet nga paragrafi (1) i ketij neni.

(3) Gjore në shume prej 1 000 eurosh në kundërvlere me denare do t'i shqiptohet personit fizik për kundërvajtjet nga paragrafi (1) i ketij neni.

Neni 103

(1) Gjore në shume prej 1000 eurosh në kundërvlere me denare do t'i shqiptohet personit juridik, nese:

1) i ushqen kafshet me ushqim për kafshe i cili nuk i ploteson dispozitat nga neni 14 paragrafi (2) i ketij ligji;

2) gjate kryerjes së prodhimitarise primare dhe veprimtarive shoqeruese nuk i plotesojnë kushtet higjienike të përgjithshme dhe të vecanta në pajtim me nenin 24 paragrafi (1) të ketij ligji;

3) nuk i plotesojnë kërkesat për praktike të mire për ushqimin e kafsheve të theksuara në nenin 24 paragrafi (4) të ketij ligji dhe

4) nuk zbaton praktike të mire për ushqimin e kafsheve në pajtim me nenin 34 paragrafi (2) të ketij ligji.

(2) Gjore në shume prej 300 eurosh në kundërvlere me denare do t'i shqiptohet personit përgjegjes në personin juridik për kundërvajtjet nga paragrafi (1) i ketij neni.

(3) Gjore në shume prej 500 eurosh në kundërvlere me denare do t'i shqiptohet personit fizik për kundërvajtjet nga paragrafi (1) i ketij neni.

Neni 104

Organi për kundërvajtje

Për kundërvajtjet nga nenet 101, 102 dhe 103 të ketij ligji procedure për kundërvajtje dhe sanksion për kundërvajtje shqipton Drejtoria për Veterinari, në menyren e përcaktuar në pajtim me Ligjin për shëndetësinë veterinarë.

Kreu X

DISPOZITA KALIMTARE DHE PERFUNDIMTARE

Neni 105

Periudha e tranzicionit

(1) Rregullat nenligjore të përcaktuara me kete ligj, ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujerave do t'i miratoje në afat prej nente muajsh nga dita e hyrjes në fuqi të ketij ligji.

(2) Deri në miratimin e rregullave nga paragrafi (1) i ketij neni do të zbatohen rregullat ekzistuese.

(3) Rregullen nenligjore nga neni 79 paragrafi (2) i ketij ligji, ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujerave do ta miratoje në afat jo më të gjate se 15 dite nga dita e hyrjes në fuqi të ketij ligji.

Neni 106

Ristrukturimi i objekteve dhe operatoreve me ushqim për kafshe

(1) Personat fizike dhe juridike, të cilët kryejnë veprimtari të përfshira me kete ligj, janë të obliguar që më së voni në afat prej dy vitesh nga dita e hyrjes në fuqi të ketij ligji ta harmonizojnë punën e tyre me dispozitat e ketij ligji.

(2) Personat nga paragrafi (1) i ketij ligji, janë të obliguar që në afat prej 12 muajsh nga dita e hyrjes në fuqi të ketij ligji të parashtrijne fletëparaqitje me plan për harmonizimin e punës së tyre të Drejtoria për Veterinari për lejim.

(3) Personave nga paragrafi (1) i ketij ligji të cilët nuk do të parashtrijne fletëparaqitje me plan për harmonizimin e punës së tyre në afatin e përcaktuar në paragrafin (2) të ketij neni, Drejtoria për Veterinari do t'ua ndaloje punën e metejshme dhe do ta njoftoje Regjistrin Qendror të Republikës së Maqedonisë për shlyerjen e veprimtarive që i kryejnë keta persona të përfshira me kete ligj.

Neni 107

Dispozitat e neneve: 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 20, 21, 22, 23, 24 paragrafet (1), (3), (4) dhe (5), 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 76, 77, 84, 86, 87, 88, 89, 91, 93, 94 dhe 95 të ketij ligji, shfuqizohen me ditën e aderimit të Republikës së Maqedonise në Unionin Evropian.

Neni 108
Shfuqizimi

Me ditën e hyrjes në fuqi të ketij ligji shfuqizohen dispozitat e Ligjit për shendetesi veterinarë ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonise", numer 28/98) të cilat kanë të bëjnë me ushqimin për kafshe dhe ushqimin e kafsheve.

Neni 109
Hyrja në fuqi

Ky ligj hyn në fuqi në ditën e tete nga dita e botimit në "Gazeten Zyrtare të Republikës së Maqedonise".

2976.

Врз основа на членот 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

У К А З
ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА АГЕНЦИИТЕ ЗА ПРИВРЕМЕНИ ВРАБОТУВАЊА

Се прогласува Законот за изменување и дополнување на Законот за агенциите за привремени вработувања, што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 28 октомври 2010 година.

Бр. 07-4464/1 Претседател
28 октомври 2010 година на Република Македонија,
Скопје **Горге Иванов**, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Трајко Вељаноски, с.р.

ЗА К О Н
ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА АГЕНЦИИТЕ ЗА ПРИВРЕМЕНИ ВРАБОТУВАЊА

Член 1

Во Законот за агенциите за привремени вработувања („Службен весник на Република Македонија” број 49/2006 и 102/2008), по членот 3 се додава нов наслов „Дефиниции” и шест нови члена 3-а, 3-б, 3-в, 3-г, 3-д и 3-ѓ, кои гласат:

„Дефиниции

Член 3-а

Одделни изрази употребени во овој закон го имаат следново значење:

1. "Работник" е секое физичко лице кое е во работен однос врз основа на склучен договор за вработување;

2. "Агенција за привремено вработување" е правно лице, кое во согласност со закон склучува договори за вработување со привремени агенциски работници со цел да ги отстапи на привремена работа кај работодавачи корисници да работат под нивен надзор и раководство;

3. "Привремен агенциски работник" е работник со договор за вработување со Агенција за привремено вработување кој има можност да биде отстапен на привремена работа кај работодавач корисник да работи под негов надзор и раководство;

4. "Работодавач корисник" е правно или физичко лице за кого и под чии надзор и раководство работи привремен агенциски работник;

5. "Отстапување" е периодот во кој привремениот агенциски работник е отстапен на привремена работа кај работодавач корисник и

6. "Основни услови за работа и вработување" претставуваат условите за работа и вработување утврдени со законите и другите прописи, колективните договори и актите на работодавачот корисник, кои се однесуваат на должината на работното време, прекувремената работа, паузи, периоди за одмор, ноќна работа, празници и надоместоци.

Член 3-б

Основните услови за работа и вработување на привремените агенциски работници кои ќе бидат исполнети за времетраењето на нивното отстапување кај работодавачот корисник, се истите оние услови кои би се обезбедувале доколку работниците би биле вработени директно од страна на истиот работодавач за извршување на истата работа.

Секое лице има право на вработување, без какви било ограничувања, согласно со принципот на еднаков третман, утврден со Законот за работните односи и со друг закон.

Согласно со принципот на еднаков третман, забранета е дискриминација при вработување по основ на раса, боја на кожа, пол, возраст, здравствена состојба, односно инвалидност, религиозно, политичко или друго убедување, членување во синдикатите, национално или социјално потекло, статус на семејство, имотна состојба, половата насоченост или поради други лични околности.

Член 3-в

Одредбите од прописите за работните односи, прописите за безбедност и здравје при работа и прописите за еднаквиот третман на жените и мажите што се однесуваат за заштита на жените за време на бременост, раѓање, родителство и нега на дете, заштита на децата и младите лица се однесуваат и на отстапените агенциски работници од Агенција за привремено вработување на работодавач корисник.

Член 3-г

Работодавачот корисник е должен да ги информира отстапените агенциски работници за сите објавени огласи за слободните работни места кај работодавачот корисник, преку истакнување на јавните огласи и на видно место кај работодавачот корисник, за да ги осигури дека ја имаат истата можност за вработување на определено или неопределено време како и другите работници.

Работодавачот корисник треба да обезбеди еднаков пристап на отстапените агенциски работници до обуките и обуките предвидени за вработените кај работодавачот корисник, заради подобрување на нивните знаења и способности за вработување и напредувањето во работата.

Член 3-д

Во договорите за вработување не може да се утврдуваат одредби со кои се забранува или спречува склучување на договори за вработување меѓу работодавач корисник и отстапениот агенциски работник по негово отстапување, а доколку договорите содржат вакви одредби истите се неважечки и ништовни.

Член 3-г

Привремените агенциски работници имаат право на учество на свои претставници во телата кои ги претставуваат работниците, кои согласно со прописите се формираат кај работодавачот корисник на ист начин како тие да биле директно вработени од работодавачот корисник за истиот временски период."

Член 2

Во членот 11 став 3 алинеја 9 зборовите: "пресметка за платата и придонесите од платата" се заменуваат со зборовите: "извештај за остварени ефективни работни часови".

Алинејата 12 се менува и гласи:

"- обврска на работодавачот корисник да обезбеди исто ниво на заштита на здравјето и безбедноста при работа на отстапениот агенциски работник како и за другите работници."

Член 3

Во членот 12 став 3 по зборовите: "инспекцијата на трудот" се става точка, а зборовите: "и до Агенцијата за вработување на Република Македонија" се бришат.

Член 4

Во членот 18 став 1 во воведната реченица износи-те: "од 2.000 до 4.000" се заменуваат со износите: "од 1.500 до 3.000".

Во точката 6 по зборовите: "инспекцијата на трудот" се става точка, а зборовите: "и до Агенцијата за вработување на Република Македонија" се бришат.

Во ставот 2 износите "од 1.000 до 1.500" се заменуваат со износите: "од 800 до 1.200".

Член 5

Во членот 19 став 1 износите: "од 3.000 до 4.000" се заменуваат со износите: "од 2.000 до 3.000", а зборовите: "пресметка на плата и придонесите од плата" се заменуваат со зборовите: "извештај за остварени ефективни работни часови".

Ставот 2 се менува и гласи:

"Глоба во износ од 800 до 1.200 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок од ставот 1 на овој член на директорот, односно друго одговорно лице кај работодавачот корисник."

Член 6

По членот 19-а се додаваат три нови члена 19-б, 19-в и 19-г, кои гласат:

"Член 19-б

Глоба во износ од 1000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на:

1) работодавачот корисник ако на отстапениот работник не му ги обезбеди основните услови за работа за времетраењето на неговото отстапување, исто како и за другите работници вработени кај работодавачот корисник (член 3-б став 1);

2) агенцијата за привремени вработувања ако бара-телот на вработување или привремениот агенциски работник го стави во нееднаква положба, согласно со принципот за еднаков третман, утврден со Законот за работните односи, овој и друг закон (член 3-б ставови 2 и 3);

3) работодавачот корисник ако не ги информира отстапените агенциски работници за слободните работни места кај работодавачот корисник и не им обезбеди пристап до обуките и обуките предвидени за вработените кај работодавачот корисник (член 3-г ставови 1 и 2) и

4) работодавачот корисник, односно на агенцијата за привремени вработувања ако во договорите за вработување склучени меѓу работодавач корисник и отстапениот агенциски работник се утврдени одредби со кои се забранува или спречува склучување на договори за вработување меѓу работодавач корисник и отстапениот агенциски работник (член 3-д).

Глоба во износ од 500 до 800 евра, во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок од ставот 1 на овој член на директорот, односно друго одговорно лице кај работодавачот корисник, односно кај агенцијата за привремени вработувања.

Член 19-в

Доколку при вршењето на инспекцискиот надзор инспекторот на трудот утврди дека е сторена неправилност од членот 19-б став 1 точки 1, 2, 3 и 4 на овој закон, е должен да состави записник во кој ќе ја утврди сторената неправилност со укажување за отстранување на утврдената неправилност во рок од осум дена и со истовремено врачување на покана за спроведување на едукација на лицето или работодавачот каде што е утврдена неправилноста при вршењето на инспекцискиот надзор.

Формата и содржината на поканата за едукација, како и начинот на спроведување на едукацијата ги пропишува министерот надлежен за работите од областа на трудот.

Едукацијата ја организира и спроведува Државниот инспекторат за труд во рок не подолг од осум дена од денот на спроведувањето на инспекцискиот надзор.

Едукацијата може да се спроведе за повеќе утврдени исти или истородни неправилности за еден или за повеќе работодавачи.

Доколку во закажаниот термин лицето или работодавачот над кој се спроведува едукацијата не се јави на едукацијата ќе се смета дека едукацијата е спроведена.

Доколку лицето или работодавачот над кои се спроведува едукација се јави на закажаната едукација и истата ја заврши ќе се смета дека е едуциран по однос на утврдената неправилност.

Доколку инспекторот на трудот при спроведување на контролниот надзор утврди дека се отстранети утврдените неправилности од ставот 1 на овој член, донесува заклучок со кој ја запира постапката на инспекциски надзор.

Доколку инспекторот на трудот при спроведување на контролниот надзор утврди дека не се отстранети утврдените неправилности од ставот 1 на овој член, поднесува барање за поведување на прекршочна постапка пред прекршочната комисија.

Државниот инспекторат за труд, води евиденција за спроведената едукација на начин пропишан од министерот надлежен за работите од областа на трудот.

Член 19-г

Министерството за труд и социјална политика - Државниот инспекторат за труд за извршените контроли изготвува квартални извештаи и ги објавува на веб-страниците на Министерството за труд и социјална политика и на Државниот инспекторат за труд, на унифициран квартален преглед."

Член 7

Во членот 11 став 3 алинеја 11, членот 15, членот 16 став 4 алинеја 1 и членот 19 зборовите: "заштита при работа" се заменуваат со зборовите: "здравје и безбедност при работа".

Член 8

Подзаконскиот акт предвиден со овој закон ќе се донесе во рок од 15 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 9

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

L I G J

PËR NDRYSHIMIN DHE PLOTËSIMIN E LIGJIT PËR AGJENCI PËR PUNËSIME TË PËRKOHSHE

Neni 1

Në Ligjin për Agjenci për Punësime të Përkohshme („Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë“ numër 49/-2006 dhe 102/2008), pas nenit 3 shtohet titull i ri "Definicione" dhe gjashtë nene të reja: 3-a, 3-b, 3-v, 3-g, 3-d dhe 3-gj, si vijojnë:

„Definicione

Neni 3-a

Shprehje të veçanta të përdorura në këtë ligj e kanë domethenien si vijon:

1. "Punetor" është secili person fizik i cili është në marrëdhënie pune në bazë të marrëveshjes së lidhur për punësim;

2. "Agjenci për Punësim të Përkohshëm" është personi juridik, i cili në pajtim me ligjin lidh marrëveshje për punësim me punëtorë të përkohshëm të Agjencisë me qëllim që t'i kalojë në punë të përkohshme te punëdhënësi shfrytëzues që të punojnë nën mbikëqyrjen dhe udhëheqjen e tyre;

3. "Punetor i përkohshëm i Agjencisë" është punëtori me marrëveshje për punësim me Agjencinë për Punësim të Përkohshëm, i cili ka mundësi të kalohet në punë të përkohshme te punëdhënësi shfrytëzues dhe të punojë nën mbikëqyrjen dhe udhëheqjen e tij;

4. "Punëdhënes shfrytëzues" është personi juridik ose fizik për të cilin dhe nën mbikëqyrjen dhe udhëheqjen e të cilit punon punëtori i përkohshëm i Agjencisë;

5. "Kalon" është periudha gjatë së cilës punëtori i përkohshëm i Agjencisë kalon në punë të përkohshme te punëdhënësi shfrytëzues dhe

6. "Kushte themelore për punë dhe punësim" i paraqesin kushtet për punë dhe punësim të përcaktuara me ligjet dhe dispozitat tjera, marrëveshjet kolektive dhe aktet e punëdhënësit shfrytëzues, të cilat kanë të bëjnë me kohëzgjatjen e orarit të punës, punën jashtë orarit, pauzat, periudhat për pushim, punën e natës, festat dhe kompensimet.

Neni 3-b

Kushtet themelore për punën dhe punësimin e punëtorëve të përkohshëm të Agjencisë të cilat do të jenë të plotësuara për kohëzgjatjen e kalimit të tyre te punëdhënësi shfrytëzues, janë ato kushte të njëjta të cilat do të sigurohen nese punëtorët do të ishin të punësuar drejtpërdrejt nga ana e punëdhënësit të njëjtë për kryerjen e punës së njëjtë.

Secili person ka të drejtë për punësim, pa çfarëdo qoftë kufizimesh, në pajtim me parimin e trajtimit të barabartë, të përcaktuar me Ligjin për marrëdhënie pune dhe me ligj tjetër.

Në pajtim me parimin e trajtimit të barabartë, ndalohet diskriminimi gjatë punësimit në bazë të racës, ngjyrës së lekures, gjinisë, moshës, gjendjes shëndetësore, përkatësisht invaliditetit, bindjes religjioze, politike apo bindjes tjetër, anëtarësimit në sindikata, përkatësisë kombëtare apo sociale, gjendjes familjare, gjendjes pronësore, orientimit gjinor apo për rrethana tjera personale.

Neni 3-v

Dispozitat nga rregullat për marrëdhënie pune, rregullat për sigurim dhe shëndet gjatë punës dhe rregullat për trajtim të barabartë të grave dhe burrave që kanë të bëjnë me mbrojtjen e grave gjatë kohës së shtatzënisë, lindjes, amesise dhe kujdesit për fëmijën, mbrojtjen e fëmijëve dhe të rinjve, kanë të bëjnë edhe me punëtorët e kaluar të agjencive nga Agjencia për Punësimin e Përkohshëm te punëdhënësi shfrytëzues.

Neni 3-g

Punëdhënësi shfrytëzues obligohet që t'i informojë punëtorët e kaluar të agjencive për të gjitha shpalljet e botuara për vendet e lira të punës te punëdhënësi shfrytëzues, nepermjet paraqitjes së shpalljeve publike edhe në vend të dukshëm te punëdhënësi shfrytëzues, që t'i sigurojë se e kanë mundësinë e njëjtë për punësim në kohë të caktuar ose të pacaktuar si edhe punëtorët tjerë.

Punëdhënësi shfrytëzues, duhet t'u sigurojë qasje të barabarte punëtorëve të kaluar të agjencive në trajnimet dhe trajnimet e parapara për të punësuarit te punëdhënësi shfrytëzues, për shkak të përmirësimit të njohurive dhe aftësive të tyre për punësim dhe përparimin në punë.

Neni 3-d

Në marrëveshjet për punësim nuk mund të përcaktohen dispozita me të cilat ndalohet ose pengohet lidhja e marrëveshjeve për punësim ndërmjet punëdhënësit shfrytëzues dhe punëtorit të kaluar të agjencisë pas kalimit të tij, nënëra q nëse marrëveshjet përmbajnë dispozita të këtilla ato janë të pavlefshme dhe të shfuqizuara.

Neni 3-gj

Punëtorët e përkohshëm të agjencive kanë të drejtë për pjesëmarrje të përfaqësuesve të vet në trupat të cilat i prezantojnë punëtorët të cilat në pajtim me rregullat formohen te punëdhënësi shfrytëzues, në mënyrë të njëjtë sikur ata të jene të punësuar drejtpërdrejt nga punëdhënësi shfrytëzues për periudhën e njëjtë kohore."

Neni 2

Në nenin 11 paragrafi 3, alineja 9 fjalët: "llogaritja e rrogës dhe kontributeve të rrogës" zëvendësohen me fjalët: "raporti për orët efektive të realizuara të punës".

Alineja 12 ndryshohet si vijon:

"- obligimi i punëdhënësit shfrytëzues që të sigurojë nivel të njëjtë të mbrojtjes së shëndetit dhe sigurisë gjatë punës së punëtorit të kaluar të agjencisë si edhe për punëtorët tjerë."

Neni 3

Në nenin 12 në paragrafin 3 pas fjalëve: "inspeksioni i punës" vihet pikë, ndërsa fjalët: "edhe në Agjencinë për Punësim të Republikës së Maqedonisë" shlyhen.

Neni 4

Në nenin 18 në paragrafin 1 në fjalinë hyrëse shumat: "prej 2 000 deri në 4 000" zëvendësohen me shumat: "prej 1 500 deri në 3 000".

Në pikën 6 pas fjalëve: "inspeksioni i punës" vihet pikë, kurse fjalët: "edhe në Agjencinë për Punësim të Republikës së Maqedonisë" shlyhen.

Në paragrafin 2 shumat: "prej 1 000 deri në 1 500", zëvendësohen me shumat: "prej 800 deri në 1 200".

Neni 5

Në nenin 19 në paragrafin 1 shumat: "prej 3 000 deri në 4 000", zëvendësohen me shumat: "prej 2 000 deri në 3 000", ndërsa fjalët: "llogaritja e rrogës dhe kontributeve të rrogës" zëvendësohen me fjalët: "raport për orët efektive të realizuara të punës".

Paragrafi 2 ndryshohet si vijon:

"Gjobe në shumë prej 800 deri në 1 200 euro në kundërvlere me denarë, do t'i shqiptohet për kundërvajtje nga paragrafi 1 i këtij neni drejtorit, përkatësisht personit tjetër pergjegjes te punëdhënësi shfrytëzues."

Neni 6

Pas nenit 19-a shtohen tre nene të reja 19-b, 19-v dhe 19-g, si vijojnë:

"Neni 19-b

Gjobe në shumë prej 1000 eurosh në kundërvlerë me denare, do t'i shqiptohet për kundërvajtje:

1) punedhenesit shfrytëzues nëse punëtorit të kaluar nuk ia siguron kushtet themelore për punë gjatë kalimit të tij, njëjtë si edhe punëtorëve tjerë të punësuar te punëdhënësi shfrytëzues (neni 3-b paragrafi 1);

2) Agjencisë për Punësime të Përkohshme nëse kërkesin e punësimit ose punëtorin e përkohshëm të Agjencisë e vendos në pozicion të pabarabartë, në pajtim me parimin për trajtim të barabartë të përcaktuar me Ligjin për marrëdhënie pune, me këtë dhe me ligj tjetër (neni 3-b paragrafët 2 dhe 3);

3) punedhenesit shfrytëzues nëse nuk i informon punëtorët e kaluar të Agjencisë për vendet e lira të punës te punedhenesi shfrytëzues dhe nuk u siguron qasje në trajnimet dhe trajnimet e parapara për të punësuarit te punëdhënësi shfrytëzues (neni 3-g paragrafët 1 dhe 2) dhe

4) punedhenesit shfrytëzues përkatësisht Agjencisë për Punësime të Përkohshme nëse në marrëveshjet për punësim të lidhura ndërmjet punëdhënësit shfrytëzues dhe punëtorit të kaluar të Agjencisë, janë përcaktuar dispozita me të cilat ndalohet ose pengohet lidhja e marrëveshjeve për punësim ndërmjet punëdhënësit shfrytëzues dhe punëtorit të kaluar të Agjencisë (neni 3-d).

Gjobe në shumë prej 500 deri në 800 euro në kundërvlerë me denarë, do t'i shqiptohet për kundërvajtjen nga paragrafi 1 i këtij neni drejtorit, përkatësisht personit tjetër pergjegjes te punëdhënësi shfrytëzues, përkatësisht te Agjencia për Punësime të Përkohshme.

Neni 19-v

Nese gjatë kryerjes së mbikëqyrjes inspektuese inspektori i punës konstaton se është bërë parregullsi nga neni 19-b paragrafi 1 pikat 1, 2, 3 dhe 4 të këtij ligji, obligohet që të perpiloje procesverbal në të cilin do ta konstatojë parregullsinë e kryer me sugjerim për mënjanimin e parregullsisë së konstatuar në afat prej tetë ditësh dhe me dorëzimin e njëkohshëm të ftesës për realizimin e edukimit të personit ose punëdhënësit, ku është konstatuar parregullsia gjatë kryerjes së mbikëqyrjes inspektuese.

Formën dhe përmbajtjen e ftesës për edukim, si dhe menyren e realizimit të edukimit e përcakton ministri kompetent për çështjet nga sfera e punës.

Edukimin e organizon dhe realizon Inspektorati Shtetëror i Punës, në afat jo më të gjatë se tetë ditë nga dita e kryerjes së mbikëqyrjes inspektuese.

Edukimi mund të realizohet për më shumë parregullsi të njëjta ose të ngjashme të konstatuara për një ose më shumë punëdhënësi.

Nese në terminin e caktuar personi ose punëdhënësi për të cilin realizohet edukimi nuk paraqitet në edukim, do të konsiderohet se edukimi është realizuar.

Nese personi ose punëdhënësi përi të cilët realizohet edukimi paraqitet në edukimin e caktuar dhe të njëjtin e kryen, do të konsiderohet se është edukuar në lidhje me parregullsinë e përcaktuar.

Nese inspektori i punës gjatë ushtrimit të mbikëqyrjes së kontrollit konstaton se janë mënjeluar parregullsitë e konstatuara nga paragrafi 1 i këtij neni, miraton konkluzion me të cilin e ndërpret procedurën e mbikëqyrjes inspektuese.

Nese inspektori i punës gjatë kryerjes së mbikëqyrjes së kontrollit konstaton se nuk janë mënjeluar parregullsitë e konstatuara nga paragrafi 1 i këtij neni, parashtron kërkesë për ngritje të procedurës për kundërvajtje para Komisionit për Kundërvajtje.

Inspektorati Shtetëror i Punës, mban evidencë për edukimin e realizuar në mënyrë të përcaktuar nga ministri kompetent për çështjet nga sfera e punës.

Neni 19-g

Ministria e Punës dhe Politikës Sociale - Inspektorati Shtetëror i Punës për kontrollet e kryera përgatit raporte tremujore dhe i shpall në ueb faqet e Ministrisë së Punës dhe Politikës Sociale dhe të Inspektoratit Shtetëror të Punës, për kontroll të unifikuar tremujor."

Neni 7

Në nenin 11 paragrafi 3 alineja 11, nenin 15, nenin 16 paragrafi 4 alineja 1 dhe nenin 19 fjalët: "mbrojtje gjatë punes" zëvendësohen me fjalët: "shëndet dhe siguri gjatë punes".

Neni 8

Akti nënligjor i paraparë me këtë ligj do të miratohet në afat prej 15 ditësh nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji.

Neni 9

Ky ligj hyn në fuqi në ditën e tetë nga dita e botimit në „Gazeten Zyrtare të Republikës së Maqedonisë“.

2977.

Врз основа на членот 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

У К А З ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ХЕМИКАЛИИ

Се прогласува Законот за хемикалии,
што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 28 октомври 2010 година.

Бр. 07-4466/1
28 октомври 2010 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
Горге Иванов, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Трајко Вељаноски, с.р.

ЗАКОН ЗА ХЕМИКАЛИИ

I. ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 1

(1) Со овој закон се уредуваат класификацијата, пакувањето и означувањето на хемикалиите, условите за производство на хемикалиите, правата и обврските на правните лица кои произведуваат, ги ставаат во промет хемикалиите или ги употребуваат хемикалиите, водењето на регистар на хемикалии, ограничувањето и забраната на производството, ставањето во промет и употребата на хемикалиите, увозот и извозот на одредени опасни хемикалии, ставањето во промет на биоцидните производи и детергентите, надзорот, како и други прашања кои се однесуваат на хемикалиите.

(2) Со овој закон се уредуваат и постапките за пријавување на нови супстанции и оценување на нови и постојни супстанции, постапките за нотификација, рекламирање, постапките за меѓусебно признавање на сертификатите и обврските за известување.

Член 2

Овој закон се заснова на начелото на претпазливост на производителот, увозникот или натамошниот корисник, кои кога произведуваат, ставаат во промет или користат хемикалии, за да обезбедат избегнување на несакани ефекти врз здравјето на луѓето и животната средина.

Член 3

Целта на овој закон е да се обезбеди високо ниво на заштита на здравјето на луѓето и животната средина, вклучително и претставување на алтернативни методи за оцена на опасностите кои произлегуваат од супстанциите, како и обезбедување на унапредувањето на конкурентноста и иновативноста.

Член 4

Одделни изрази употребени во овој закон го имаат следново значење:

1. „Хемикалија“ е супстанција и смеса;
2. „Супстанција“ е хемиски елемент или негови соединенија во природна состојба или добиени преку производен процес, вклучувајќи и адитиви потребни за да се зачува нивната стабилност и онечистувањата кои произлегуваат од производниот процес, со исклучок на растворувачи кои можат да се одделат без да влијаат на стабилноста на супстанцијата или промената на нејзиниот состав;
3. „Смеса“ е мешавина или раствор составен од две или повеќе супстанции;
4. „Површински активна супстанција (ПАС)“ е која било органска супстанција и/или смеса која има површински активни особини и која содржи една или повеќе хидрофилни и хидрофобни групи кои имаат способност да го намалат површинскиот напон на водата формирајќи раширен или атсорбирачки монослој на допир вода -воздух, притоа формирајќи емулзија и/или микроемулзија и/или мицела и да се атсорбира на границата меѓу водата и цврстата површина;
5. „Натамошен корисник“ е секое физичко или правно лице на територијата на Република Македонија, кое не е производителот на супстанцијата или увозникот на хемикалијата, кое ја користи супстанцијата, поединечно или во смеса во индустриски или професионални цели, вклучително и лицето кое ја произведува смесата. Дистрибутерите и консументите не се сметаат за натамошни корисници;
6. „Дистрибутер“ е секое физичко или правно лице на територијата на Република Македонија вклучувајќи ги и трговците на мало, кои само складираат или ставаат во промет супстанции како такви или во смеса за трети лица;
7. „Снабдувач“ е секое правно лице кое дејствува како производител, увозник, дистрибутер или натамошен корисник кој хемикалиите ги става во промет;
8. „Добавувач на производи“ е секој производител или увозник на производ, дистрибутер или друг учесник во набавката што става производ (артикал) во промет;
9. „Промет“ е увоз, извоз, транспорт, транзит, складирање, продажба и/или ракување со хемикалиите, како и трговско посредување на домашниот и на странскиот пазар;
10. „Ставање во промет“ е снабдување или достапност на хемикалиите за трети лица на територијата на Република Македонија, со надоместок или без надоместок, при што и увозот се смета за ставање во промет;

11. „Производство“ е производство или екстракција на супстанции во природна состојба;

12. „Производ (или артикал)“ е предмет кој во текот на производството добива посебен облик, површина или дизајн кој ја одредува неговата функција во поголем степен од неговиот хемиски состав;

13. „Производител“ е секое правно лице кое ја произведува или добива хемикалијата, како и секое правно лице кое врши доработка, препакување или го менува името на хемикалијата за натамошна употреба;

14. „Медицински персонал“ е секој регистриран лекар по општа медицина или лице кое работи по насоки на регистриран лекар по општа медицина кое дејствува во областа на нега на пациенти, поставува дијагнози или пропишува третман, а кое е обврзано на професионална доверливост;

15. „Предлагач“ е производител или негов овластен застапник кој го предлага ставањето на биоцидот во промет;

16. „Употреба“ е секоја преработка, формулација, консумирање, складирање, чување, постапка, полнење во контејнери, префрлување од еден во друг контејнер, мешање, производство или некаква друга употреба;

17. „Нотификација“ е известување за документација со потребните информации која се доставува до надлежниот орган;

18. „Нотификатор“ е производител или друг негов застапник што ја става хемикалијата во промет и ја доставува нотификацијата до органот на државната управа кој е надлежен за работите кои се однесуваат на хемикалиите;

19. „Примарна биоразградливост“ е структурна промена (трансформација) на површински активната супстанција со микроорганизми при што се губи нејзината површински активна способност поради разградување на нејзината структура;

20. „Конечна аеробна биоразградливост“ е такво ниво на биоразградливост на површинската активна супстанција која со помош на микроорганизмите во присуство на кислород се разградува на јаглероден диоксид, вода и минерални соли (минерализација);

21. „Биоцидни производи“ се супстанции и смеси кои содржат една или повеќе активни супстанции подготвени во конечен облик кои се испорачуваат на корисникот, наменети за уништување, спречување на дејството или намалување на опасноста, за постигнување на контролирачки ефект на кој било штетен организам по пат на хемиски или биолошки начин;

22. „Детергент“ е супстанција или смеса која содржи сапуни и/или други површински активни супстанции наменети за миење и чистење. Во детергенти спаѓаат и помошни смеси за перење (претперење, плакнење и/или избелување на облека), омекнувачи за облека, смеси за други чистења и слично;

23. „Предмети за општа употреба“ се супстанции и смеси кои се ставаат во промет, без да се знае нивниот краен корисник, а можноста за нивното купување или употреба не е ограничена ниту количински, ниту со некои посебни барања во однос на крајниот корисник;

24. „Добра лабораториска пракса“ е обезбедување систем на квалитет во постапките за ставање на хемикалиите во промет и нивната употреба, регистрацијата, пријавувањето или известувањето при испитувањето на својствата на хемикалиите;

25. „Научно истражување и развој“ е секој научен експеримент, анализа или хемиско истражување изведено во контролирани услови;

26. „Перење“ е чистење на облека, садови и цврсти површини;

27. „Сценарио на изложеност“ е збир на услови и мерки, вклучувајќи ги условите на работното место, со кои се управува со ризикот од хемикалии, а кои опишуваат како супстанцијата се произведува и употребува во текот на животниот циклус и како супстанцијата се контролира од страна на производителот или увозникот, притоа давајќи препорака на натамошниот корисник како да се контролира супстанцијата кога на нејзиното штетно влијание се изложени луѓето и животната средина. Препораката може да се однесува на еден специфичен процес или начин на користење или на неколку процеси или начини на користење на супстанцијата;

28. „Отпад“ се неискористени отпадоци на хемикалии, хемикалии на кои им е изминат рокот на употреба и отпадната амбалажа;

29. „Полимери“ се супстанции составени од молекули кои го карактеризираат синцирот на една или повеќе видови на мономерни единици. Молекуларните маси на тие молекули мора да бидат со различни молекуларни маси каде што разликите во молекуларните маси примарно се должат на разликите во бројот на мономерните единици. Во таа смисла поимот мономерна единица е реактантна форма на мономер во полимер;

30. „Мономер“ е супстанција која може да воспоставува ковалентни врски со синцирот на други слични или различни молекули под услови на дадената реакција да формира полимер кој се користи за дадениот процес;

31. „Пријавувач“ е производител или увозник на супстанцијата или производител или увозник на производ што поднесува барање за регистрација на супстанцијата;

32. „Меѓупроизвод“ е супстанција која е произведена, искористена или употребена за хемиска преработка со цел да се трансформира во друга супстанција (во натамошниот текст: синтеза);

33. „Неизолиран меѓупроизвод“ е меѓупроизвод кој за време на синтезата не е намерно отстранет (освен за земање на примероци) од опремата во која се врши синтезата. Опремата вклучува реакционен сад, негова помошна опрема, како и која било опрема низ која супстанцијата минува за време на континуируваниот тек, како и цевките за пренос од еден сад во друг за наредниот реакционен чекор. Во опремата не спаѓаат садовите во кои се складира супстанцијата по производството;

34. „Меѓупроизвод изолиран на самото место“ е меѓупроизвод кој не ги исполнува критериумите за неизолиран меѓупроизвод и чие производство, како и синтеза на друга супстанција од ист меѓупроизвод се вршат на исто место од страна на едно или повеќе правни лица;

35. „Транспортиран изолиран полупроизвод“ е полупроизвод што не ги исполнува критериумите на неизолиран полупроизвод што се транспортира или дистрибуира на други места и

36. „Учесници во синцирот на набавки“ се сите производители и/или увозници и/или натамошни корисници во синцирот на набавки.

Член 5

Одредбите од овој закон се применуваат и на:

- производството и прометот на хемиско оружје и хемикалии за добивање на хемиско оружје, доколку со овој закон поинаку не е уредено,
- производството и прометот на прекурзори, ако со друг закон поинаку не е уредено и
- предмети за општа употреба.

Член 6

(1) Одредбите од овој закон не се применуваат на:

- 1) радиоактивни хемикалии;
- 2) хемикалии кои се пренесуваат по пат на транзит низ Република Македонија;

3) неизолирани меѓупроизводи, транспорт на опасни хемикалии;

4) хемикалии кои се сметаат за отпад, согласно со прописите кои го регулираат управувањето со отпад и

5) хемикалии кои се предмет на царински надзор, сместени во царински складишта или слободни зони поради повторен извоз или транзит, доколку хемикалиите не подлежат на процес на обработка или преработка.

(2) Одредбите од овој закон што се однесуваат на упис/запис на хемикалиите во Регистарот за хемикалии и супстанциите кои предизвикуваат загриженост, не се применуваат на хемикалии кои во конечен облик се ставаат во промет, како:

- 1) биоцидни производи;
- 2) средства за заштита на растенијата;
- 3) лекови и медицински помагала кои се користат за хумана и ветеринарна медицина;
- 4) козметички производи;
- 5) храна, адитиви за храна и ароми и
- 6) храна и адитиви за храна кои ги конзумираат животните.

(3) Одредбите од овој закон кои се однесуваат на класификација, означување и пакување не се применуваат на:

- 1) хемикалии кои се користат за научни истражувања и развој, кои не се ставаат во промет, но се користат во контролирани услови, каде што изложеноста на нив е намалена и
- 2) хемикалии кои се ставаат во промет во конечен облик, како:
  - лекови и медицински помагала кои се користат за хумана и ветеринарна медицина,
  - козметички производи,
  - храна, адитиви за храна и ароми и
  - храна и адитиви за храна кои ги конзумираат животните.

Член 7

Управните и стручните работи во врска со хемикалиите ги врши Агенцијата за лекови.

Член 8

- (1) Агенцијата за лекови:
  - 1) донесува подзаконски акти за спроведување на овој закон;
  - 2) ја објавува Листата на класифицирани супстанции;
  - 3) ја објавува Листата на високоризични супстанции (кои предизвикуваат загриженост);
  - 4) ја објавува Листата на забрани и ограничувања за употреба;
  - 5) води Регистар за хемикалии;
  - 6) издава одобрение за ставање на биоцидни производи во промет;
  - 7) врши процена на техничкото досие на биоцидни производи;
  - 8) спроведува постапка за претходно известување и постапка за добивање на согласност врз основа на претходното известување за увозот и извозот на одредени опасни хемикалии;
  - 9) издава дозволи за вршење на дејност, производство, промет и употреба на хемикалиите;
  - 10) издава одобрение за користење на површински активни супстанции (ПАС) во детергенти;
  - 11) изработува и спроведува проекти со кои се следи ставањето на хемикалиите во промет и нивното користење на начин што нема да предизвика штетно влијание на здравјето на луѓето и животната средина;
  - 12) ја објавува Листата на активни супстанции во биоцидниот производ;

13) донесува решенија за упис на биоцидните производи во Привремената листа за доставување на техничко досие;

14) издава одобренија за ставање во промет на биоцидни производи;

15) подготвува годишни декларации за производството, преработка и користење на хемикалии од листата пропишана со прописите кои ја уредуваат забраната на развојот на производството, складирањето и употребата на хемиското оружје и неговото уништување, изготвува годишна декларација за производството на дискретните органски супстанции и ги уредува другите работи кои се предмет на тој пропис;

16) дава информации и стручни упатства на индустријата, на единиците на локалната самоуправа и инспекторите за спроведување на овој и други закони за кои е надлежна Агенцијата за лекови;

17) соработува со Европската агенција за хемикалии (ЕСНА), агенции на други земји и секретаријати на меѓународните конвенции, кои се занимаваат со различни аспекти на управување со хемикалиите;

18) ја информира пошироката јавност за влијанието на хемикалиите врз здравјето на луѓето и животната средина и спроведува мерки за намалување на ризикот од опасност при користењето на хемикалиите;

19) основа Канцеларија за помош (helpdesk) која дава совети на производители, увозници, дистрибутери, натамошни корисници и други заинтересирани страни за нивните обврски и одговорности согласно со овој закон и

20) врши и други работи утврдени со закон.

(2) Агенцијата за лекови листите од ставот (1) на овој член ги објавува на веб страницата на Агенцијата за лекови.

(3) Висината на средствата за реализација на активностите од ставот (1) точки 6, 7, 8, 9, 10, 13 и 14 на овој член, како и другите надоместоци утврдени во членовите 81, 87 став (4), 88 став (4) и 94 став (6) од овој закон, врз основа на реално направените трошоци ги определува директорот на Агенцијата за лекови.

Член 9

(1) Министерот за здравство овластува јавна здравствена установа која ги врши работите на Национален центар за контрола и информирање за труење од хемикалии (во натамошниот текст: Националниот центар).

(2) Националниот центар од ставот (1) на овој член собира и обработува податоци за акутни труења од хемикалии и други несакани ефекти, информира за акутните труења од хемикалии и други несакани ефекти, води база на податоци за акутните труења од хемикалии и други несакани ефекти, врши документирање, информирање и дава консултативни услуги за акутните труења од хемикалии и други несакани ефекти, води регистар на несреќни случаи на труење од хемикалии, како и учествува во формулирање и контрола на централната база на антитоти во Република Македонија.

(3) Снабдувачите на хемикалии и сите јавни здравствени установи кои располагаат со податоци за акутни и/или други несакани ефекти при изложеност, како и професионална изложеност на хемикалии и/или несакани ефекти при труење со хемикалии се должни да дојдат податоци на барање на Националниот центар.

(4) Податоците од ставот (3) на овој член содржат хемиски состав на смесите ставени во промет и класифицирани како опасни врз основа на нивните здравствени и физичко-хемиски ефекти, вклучително и хемискиот идентитет на супстанциите во смесите за кои е прифатено барањето за користење на алтернативно име на хемикалијата.

(5) Податоците од ставот (3) на овој член кои се доставуваат на Националниот центар се доверливи и можат да се користат за:

- исполнување на здравствени барања со формулирање на превентивни и куративни мерки, особено во итни случаи,

- извршување на статистичка анализа со цел да се одреди каде се потребни подобри мерки за управување со ризик и

- за други работи потребни за извршување на задачите на Националниот центар.

(6) Формата, содржината и начинот на водењето на регистарот од ставот (2) на овој член ги пропишува директорот на Агенцијата за лекови.

Член 10

(1) За обезбедување на интерсекторска соработка, за следење на спроведувањето на овој закон, предлагање измени и дополнување на Законот врз основа на европските и светските препораки во управувањето со хемикалиите, давање препораки и насоки за потребите за зајакнување на капацитетите на централно и локално ниво и на индустријата согласно со европските и меѓународните препораки и соработување со релевантните тела, Владата на Република Македонија формира интерсекторско тело за хемикалии.

(2) Интерсекторското тело за хемикалии го сочинуваат 11 члена од кои по еден претставник од Агенцијата за лекови, Министерството за здравство, Министерството за животна средина и просторно планирање, Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство, Министерството за внатрешни работи, Министерството за одбрана, Министерството за економија, Министерството за транспорт и врски, Министерството за финансии - Царинска управа, Центарот за управување со кризи и Здружението од хемиската индустрија.

(3) Со Интерсекторското тело раководи претставникот од Агенцијата за лекови.

(4) Интерсекторското тело работи согласно со деловник за работа.

(5) Стручно-административните и техничките работи на Интерсекторското тело ги врши Агенцијата за лекови.

II. КЛАСИФИКАЦИЈА, ПАКУВАЊЕ И ОЗНАЧУВАЊЕ НА СУПСТАНЦИИ И СМЕСИ

Член 11

(1) Производителот, увозникот или натамошниот корисник кој става во промет хемикалии или одредени производи во промет е должен да ги класифицира, а снабдувачот на хемикалии да ги обележува и пакува согласно со овој закон и подзаконските акти кои произлегуваат од него.

(2) Извозникот е должен хемикалиите кои ги извезува да ги пакува и обележува во согласност со овој закон и подзаконските акти кои произлегуваат од него, освен ако е потребно хемикалиите да се пакуваат и обележуваат на друг начин во согласност со меѓународните стандарди, на барање на земјата во која се извезува хемикалијата.

Член 12

(1) Класификацијата на хемикалиите ќе се спроведе врз основа на процена на физичките и хемиските својства, својствата кои влијаат врз здравјето на луѓето и животната средина, како и врз основа на критериумите за класификација на хемикалиите во одредени класи на опасност.

(2) За опасни хемикалии се сметаат хемикалии кои можат да се класифицираат во барем една класа на опасност.

(3) Во рамките на класите за опасност, хемикалијата може да се класифицира врз основа на патот на изложеност на здравјето на луѓето или животната средина на хемикалијата или според природата на ефектот на хемикалијата.

(4) Начинот на класификација и означување на опасните хемикалии ги пропишува министерот за здравство во согласност со министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство и министерот за животна средина и просторно планирање.

Член 13

(1) Класификацијата на супстанцијата се врши во согласност со класификацијата на супстанцијата со ист хемиски состав од Листата на класифицирани супстанции.

(2) Ако супстанцијата не се наоѓа на Листата на класифицирани супстанции или не е на таа Листа класифицирана за сите класи на опасност и за разликите во рамките на тие класи на опасност, класификацијата на таа супстанција ќе се изврши врз основа на постојните податоци за својствата на таа супстанција, односно на резултатите од новите испитувања на нејзините својства и споредување на тие податоци, односно резултати со утврдени критериуми за класификација на супстанцијата.

Член 14

Класификацијата на смеси се врши преку метод на пресметување на опасноста на смесата врз основа на податоците за својствата на супстанциите содржани во смесата, врз основа на анализите на постојните податоци за опасноста на смесата, односно преку директно експериментално истражување на својствата на таа смеса и споредување на добиените податоци, односно резултати со утврдените критериуми за класификација на супстанциите.

Член 15

(1) Во процесот на класификација на хемикалиите може да се користат податоците од епидемиолошките студии, статистичките податоци за професионални болести, односно податоците за влијанието на хемикалиите врз здравјето на луѓето во случај на нивна изложеност при несреќни случаи причинети од хемикалии и податоците добиени од други меѓународно прифатени методи за одредување на својствата на хемикалиите.

(2) Доказите за хемиска опасност кои се добиени од истражувања изведени на експериментални животни ќе се користат за цели на класификација, без оглед на недостатокот на доказите за влијанието на хемиската опасност врз здравјето на луѓето во студии и истражувања наведени во ставот (1) на овој член.

(3) При класификација на хемикалијата, нејзините својства се прикажуваат во оној облик или физичка состојба во кои хемикалијата се става во промет, а во посебни случаи во оној облик или физичка состојба во кои хемикалијата се употребува.

Член 16

(1) Новите испитувања на хемикалиите кои се вршат заради нивна класификација, доколку е можно не треба да се изведуваат врз рбетници.

(2) Забранети се испитувања на примати заради класификација на хемикалиите.

Член 17

(1) Новите испитувања на хемикалиите во постапката на класификација се изведуваат согласно со пропишани методи.

(2) Методите на испитување на хемикалиите ги пропишува директорот на Агенцијата за лекови.

(3) Токсиколошките и екотоксиколошките испитувања се спроведуваат во лаборатории чија работа е усогласена со начелата на Добрата лабораториска пракса (ДЛП).

(4) Начелата на Добрата лабораториска пракса ги пропишува директорот на Агенцијата за лекови.

Член 18

(1) Пакувањето на опасните хемикалии и одредени смеси кои не се опасни, но содржат најмалку една супстанција класифицирана како опасна, треба да одговара на својствата, целта и начинот на користење на хемикалиите и треба да бидат означени.

(2) Начинот на означувањето и пакувањето на опасните хемикалии од ставот (1) на овој член ги пропишува директорот на Агенцијата за лекови.

(3) Соопштението за опасните хемикалии за производите кои се ставаат во промет на домашниот пазар треба да биде содржано на етикетата на пакувањето, испишано на македонски јазик и неговото кирилско писмо.

(4) Опасните хемикалии треба да се означат на начин на кој лицата со посебни потреби можат да ја идентификуваат опасноста.

(5) Пакувањето на опасните хемикалии треба да биде дизајнирано на начин за децата лесно да не можат да го отворат.

Член 19

Снабдувачот на опасните хемикалии и одредени смеси кои не се опасни, но содржат најмалку една супстанција класифицирана како опасна, треба задолжително да ги нагласи опасните својства на хемикалијата при рекламирањето и треба да ја рекламира на начин на кој корисниците не треба да бидат доведени во заблуда за опасните својства на хемикалијата.

Член 20

(1) Снабдувачот е должен да води евиденција за хемикалиите со податоци за идентитетот на хемикалијата, дистрибутерот, натамошните корисници и количеството на испорачани хемикалии, како и за вкупно продадените количества хемикалии на корисниците во текот на една календарска година.

(2) Снабдувачот е должен да ги собира и чува сите податоци за хемикалиите кои се однесуваат на класификацијата и означувањето, како и други податоци кои се потребни за спроведување на овој закон.

(3) Евиденцијата од ставот (1) на овој член снабдувачот е должен да ја чува најмалку десет години по последното производство на хемикалиите, ставањето во промет или користењето на хемикалиите.

(4) На барање на Агенцијата за лекови снабдувачот ги доставува потребните податоци.

(5) Ако снабдувачот ја отстапи својата работа или дел од активностите на друг субјект, обврската за водење евиденција за податоците од ставот (1) на овој член се пренесува на тој субјект, а во случај на престанок со работа на престанокот со работа податоците да ги предаде на Агенцијата за лекови.

III. НОТИФИКАЦИЈА НА НОВИ СУПСТАНЦИИ

Член 21

(1) Нотификација на нова супстанција се поднесува од нотификаторот.

(2) Постапката за нотификација може да биде целосна (потполна) и скратена.

Член 22

Нотификаторот е должен на надлежниот орган во земјата во која супстанцијата е произведена или во земјата во која нотификаторот има седиште да му достави нотификација со:

- техничко досие со сите достапни релевантни податоци неопходни за евалуирање на можните ризици кои може хемикалијата да ги предизвика на здравјето на луѓето и животната средина и кое минимум ги содржи информациите и резултатите од извршените студии за утврдување на опасноста, заедно со целосен и детален опис на извршените испитувања, методите што се применети и литературните податоци во врска со направените испитувања и применетите методи,

- техничко досие со информации потребни за евалуација за предвидливи ризици, независно дали настапуваат веднаш или имаат одложено дејство, кои супстанцијата може да ги има за здравјето на луѓето и животната средина,

- изјава во врска со несаканите дејства на супстанцијата при различни предвидливи начини на употреба,

- предлог на класификација и означување,

- предлог на безбедносен лист,

- договор за застапување и

- барање од нотификаторот нотификацијата да биде исклучена од примената на одредбите од членот 29 на овој закон за максимум период од една година по доставувањето на нотификацијата, ако тоа посебно го бара нотификаторот.

Член 23

(1) Нотификаторот кој има намера да стави во промет хемикалии на територијата на Република Македонија во количини помали од 1.000 килограми годишно по производител, е должен да достави нотификација до Агенцијата за лекови, која вклучува:

- техничко досие со сите достапни релевантни податоци неопходни за евалуација на можните ризици кои хемикалијата може да ги предизвика на здравјето на луѓето и животната средина. Досието содржи минимум информации и резултати од извршените студии за утврдување на опасноста, како и целосен и детален опис на студиите кои се спроведени, методите кои се применети или литературни податоци доколку Агенцијата за лекови поинаку не одлучи и

- сите други информации од членот 22 алинеи 3 до 7 на овој закон.

(2) Податоците што треба да ги содржи техничкото досие се разликуваат зависно од количините што се ставаат во промет.

(3) Во случај кога нотификаторот поднел досие за скратена постапка за нотификација, пред количините ставени во промет да достигнат ниво од 100 килограми годишно по производител или пред вкупната количина ставена во промет да достигне ниво од 500 кг/год. по производител, нотификаторот треба да поднесе дополнителни податоци заради комплетирање на техничкото досие.

(4) Во случај кога нотификаторот поднел досие за скратена постапка за нотификација, пред количините ставени во промет да достигнат 1.000 килограми годишно по производител или пред вкупната количина ставена во промет да достигне ниво од 5 тон/год. по производител, нотификаторот треба да поднесе барање за целосна постапка за нотификација.

Член 24

Постапките за нотификација и испитувањата од членовите 22 и 23 на овој закон не се однесуваат на:

- супстанциите наведени во Европската листа на состојни комерцијални хемиски супстанции (во натамошниот текст: EINECS),

- адитивите и супстанциите кои се користат исклучиво за животинска исхрана,
- супстанции кои се користат исклучиво за храна и
- активните состојки кои се користат исклучиво за лекови, но не и меѓупроизводи.

Член 25

(1) Нотифицирани супстанции се оние кои ги исполнуваат следниве услови:

- полимери, со исклучок на оние кои содржат во комбинирана форма 2% или повеќе од 2 % на некоја супстанција која не е наведена во EINECS листа,

- супстанции во промет во количини помали од 10 килограми годишно по производител, доколку производителот ги задоволува критериумите кои се пропишани со овој закон,

- супстанции во ограничени количини кои не надминуваат 100 килограми годишно по производител и се наменети исклучиво за научно истражување и развој, под контролирани услови. Производителите мораат да чуваат пишани документи со податоци за идентитетот на супстанцијата, податоци за означувањето, количините и листата на корисници и истите мораат да бидат достапни на надлежниот орган во земјата каде што се врши промет со нив и

- супстанции наменети за процесно ориентирано научно истражување и развој со ограничен број на регистрирани корисници во количини ограничени за целите на истражувањето и развојот. За овие супстанции исклучокот важи една година, при што увозникот или производителот треба да ги достави до надлежниот орган податоците за идентитетот, означувањето, количините, листата на корисници и програмата за истражување и развој, при што треба да се обезбеди супстанцијата да не биде достапна до јавноста. Едногодишниот период може да биде продолжен доколку нотификаторот достави податоци дека тоа е оправдано.

(2) Во случај кога не е можно супстанциите да се означат согласно со членот 18 од овој закон, на етикетата која произлегува од спроведените испитувања мора да стои предупредувањето "ВНИМАНИЕ - супстанцијата не е целосно испитана".

Член 26

(1) Хемикалиите за кои се врши целосна постапка за нотификација можат да бидат ставени во промет по поднесување на потребната документација до Агенцијата за лекови од страна на нотификаторот. Агенцијата за лекови, во рок од 60 дена од денот на поднесувањето на потребната документација, е должна да ја прегледа документацијата и да издаде одобрение за ставање во промет на хемикалијата, како и да го извести нотификаторот за доделениот број.

(2) Ако поднесената документација не е комплетна, Агенцијата за лекови може во писмена форма од нотификаторот да побара нејзино дополнување.

(3) Хемикалиите за кои се врши скратена постапка за нотификација, можат да бидат ставени во промет по поднесување на потребната документација до Агенцијата за лекови од страна на нотификаторот. Агенцијата за лекови е должна во рок од 30 дена да ја прегледа документацијата и да издаде одобрение за ставање во промет на хемикалијата, како и да го извести нотификаторот за доделениот број.

(4) Ако поднесената документација не е доволна, надлежниот орган може во писмена форма од нотификаторот да побара нејзино дополнување.

(5) Рокот од ставот (1) на овој член престанува да тече од денот кога Агенцијата за лекови ќе побара од подносителот да обезбеди дополнителни документи, информации или објаснувања за кои смета дека се неопходни и рокот продолжува да тече од денот на задоволувањето на барањето на Агенцијата за лекови.

(6) Против решението за ставање во промет на хемикалијата може да се изјави жалба до надлежната второстепена комисија на Владата на Република Македонија.

Член 27

(1) Во случај кога супстанциите се класифицирани како многу отровни, канцерогени, како токсични за репродуктивниот систем или мутагени, нотификаторот е должен да ги достави до Агенцијата за лекови соодветните податоци кои се однесуваат на препорачаните методи и мерки за претпазливост при ракување, складирање, транспорт, пожар и други видови опасност, особено хемиски реакции со вода, ако тоа е релевантно, информации кои се однесуваат на сомневање дека супстанцијата може да експлодира кога е во облик на прав, како и мерки за итна помош при истурање или при повреда на лица.

(2) Ако се достапни задолжително се доставуваат податоците за акутната токсичност.

Член 28

(1) Агенцијата за лекови издава решение за ставање на нови супстанции и смеси во промет врз основа на извршено оценување на пријавата и приложената документација за ставање во промет на нова супстанција, самостојно или во состав на смеса.

(2) Важноста на решението за ставање на нова супстанција во промет е до десет години.

(3) Нотификаторот е должен да поднесе барање за обновата на решението од ставот (2) на овој член, 120 дена пред истекот на важноста.

Член 29

(1) Во случај на супстанција која веќе била нотифицирана согласно со одредбите од овој закон, Агенцијата за лекови може да се согласи следниот нотификатор да се повика на резултатите за физичко-хемиските, токсиколошките и екотоксиколошките испитувања поднесени од првиот нотификатор, ако може да обезбеди докази дека супстанцијата за која врши повторна нотификација е иста како и претходно нотифицираната, вклучувајќи го степенот на чистота и природата на онечистувањата.

(2) За користење на резултатите од наведените испитувања за нотифицирани супстанции, следниот нотификатор треба да обезбеди писмена согласност од првиот нотификатор.

(3) Во случај на нотификација на нова супстанција која не е вклучена во Европската листа на ново објавени супстанции (во натамошниот текст: ELINCS), а е пријавена, одобрена и вклучена во Националната листа на нови и веќе класифицирани супстанции на Агенцијата за лекови, следниот нотификатор на новата супстанција, може да побара да се земат предвид податоците за супстанцијата и доказите за извршените испитувања доставени од претходниот пријавувач, ако тој писмено се согласува со тоа.

(4) Следниот нотификатор е должен да докаже дека се работи за иста супстанција која е идентична со веќе пријавената, вклучувајќи го и степенот на нејзината чистота и онечистувањата.

(5) Нотификаторот на новата супстанција е должен да побара од Агенцијата за лекови податок дали супстанцијата веќе била пријавена и кој е нејзин прв нотификатор, со името и адресата на првиот пријавувач.

(6) Во прилог на барањето нотификаторот е должен да достави доказ дека има намера супстанцијата да ја стави во промет и да наведе во колкави количини.

(7) Нотификаторите на иста супстанција се должни да направат сè што е во нивна можност, за да се постигне договор за заедничко користење на податоците од испитувањата.

Член 30

(1) Агенцијата за лекови ќе го извести нотификаторот дали документацијата за пријавување е комплетна и која постапка за нотификација ќе биде спроведена, во рок од 15 дена од денот на пријавата.

(2) При оценувањето на нови супстанции, што не биле предмет на пријавување, се спроведува комплетна постапка за нотификација, во рок од 60 дена сметано од денот на приемот на комплетната документација.

(3) За оние супстанции кои веќе биле предмет на пријава од друг пријавувач се спроведува скратена постапка за нотификација, во рок од 30 дена. Агенцијата за лекови ќе го информира, во писмена форма, следниот пријавувач за претходно издаденото одобрение на пријавата за нова хемикалија со цитирање на бројот под која е заведена хемикалијата во EINECS листата.

(4) Ако постои некаков сомнеж заснован врз најнови научни сознанија дека супстанцијата е поопасна отколку што е евидентирано со документацијата на пријавување, Агенцијата за лекови може да бара доставување на документација за дополнителни тестови врз супстанцијата која веќе е нотифицирана.

(5) Во случајот од ставот (4) на овој член Агенцијата за лекови може да донесе решение за привремена забрана за ставање во промет на супстанцијата се додека не се достави бараната документација.

(6) Против решението на Агенцијата за лекови за привремена забрана за ставање во промет на хемикалија, може да се изјави жалба до надлежната второстепена комисија на Владата на Република Македонија.

(7) Жалбата не го одлага извршувањето на одлуката.

Член 31

Хемикалии, во форма на супстанции или во состав на смеси, кои претставуваат експлозивни супстанции, отпад и нечистотии во хемикалии, доколку имаат некои од својствата на опасни хемикалии по извршената класификација од Агенцијата за лекови се ставаат во промет во постапка спроведена од соодветен надлежен орган на државната управа согласно со закон.

Член 32

Супстанцијата, поединечно или како состојка во смеса, не смее да се става во промет без доволно податоци и ако не е предрегистрирана или регистрирана од страна на Европската агенција за хемикалии (ECHA).

Член 33

(1) Нотификаторот треба редовно, најмалку еднаш годишно, писмено да ја извести Агенцијата за лекови за:

- промените на годишната или вкупната количина на хемикалии ставени во промет,
- новите сознанија за ефектите на хемикалиите за здравјето на луѓето и животната средина,
- секоја нова употреба за која се става во промет,
- секоја промена во составот и
- секоја промена во статусот на нотификаторот.

(2) Нотификаторот е должен податоците за името и количините на хемикалиите ставени во промет во текот на претходната година да ги достави до Агенцијата за лекови до крајот на првиот квартал (31 март) на тековната година.

Член 34

(1) Ако количината на пријавената супстанција која нотификаторот ја ставил во промет, во текот на една година или вкупно од почетокот на ставањето во промет, ги надминува граничните количини, нотификаторот е должен да ги достави до Агенцијата за лекови резултатите на дополнителните испитувања.

(2) Агенцијата за лекови може да ги признае и резултатите на испитувањата врз 'рбетниците за истата супстанција кои ги направил друг нотификатор, ако тој со тоа писмено се согласил.

(3) Ако нотификаторот не ги достави резултатите од дополнителните испитувања од ставот (1) на овој член, Агенцијата за лекови може времено да го забрани ставањето во промет на супстанцијата.

(4) Граничните количини на новите супстанции за кои се бараат дополнителни испитувања, видот и опфатот на испитувањата, како и методите за испитување врз основа на кои податоците добиени за иста цел од друг нотификатор можат да се користат ги пропишува директорот на Агенцијата за лекови.

Член 35

Агенцијата за лекови разменува податоци на меѓународно ниво за:

- нова супстанција објавена на листата на ELINCS,
- податоци за постојните супстанции со цел за изработка на проена на опасноста и за поединечна класификација на постојните супстанции од листата на EINECS,
- податоци за биоцидни производи со цел за подготвување на збирни листи и
- други податоци кои произлегуваат од овој закон, меѓу другото, согласно со ратификуваните меѓународни договори.

Член 36

(1) Ако нотификаторот и предлагачот докажат дека откривањето на посебни податоци кои претставуваат деловна тајна можат да предизвикаат комерцијални загуби, можат да ги означат таквите податоци со степен на тајност, а Агенцијата за лекови треба да ги третира истите како такви, освен во случаи кои претставуваат закана за заштита на здравјето на луѓето и животната средина.

(2) Податоци кои се важни за заштита на здравјето на луѓето и животната средина и кои нема да се сметаат за тајна се:

- трговско име на хемикалијата и биоцидниот производ,
- име и адреса на производителот на хемикалијата, биоцидниот производ, односно активната супстанција за биоцидниот производ,
- име и адреса на нотификаторот, односно предлагачот,
- име и содржина на активната супстанција во биоцидниот производ и името на биоцидниот производ,
- физички и хемиски својства на хемикалијата, биоцидниот производ, односно активната супстанција за биоцидниот производ,
- опис на методите и мерките за заштита од штетните ефекти на супстанцијата или за преведување на супстанцијата во безопасна,
- сумирани резултати од испитувањата и тестирањата на биоцидниот производ спроведени согласно со членот 100 од овој закон,
- сумирани резултати на токсиколошките и екотоксиколошките испитувања,
- степен на чистота на супстанцијата и идентификацијата на опасни дополнителни супстанции и смеси, ако таквите се опасни и ако ова е неопходно за класификација и означување на супстанцијата,
- препораки за превентивните мерки за време на ракување, складирање, транспорт, употреба и итни мерки во случај на пожар и други опасности,
- податоци од упатството за мерките за безбедност,
- методи за отстранување на отпадот и неговата амбалажа,

- процедури кои треба да следат итни мерки кои треба да се преземат во случај на истекување или истурање,
- аналитички методи за проена на изложеноста на здравјето на луѓето и животната средина и
- мерки за прва помош и медицински совети во случај на повреда на лица.

(3) Ако производителот, подносителот на барањето или увозникот на биоцидниот производ или на активната супстанција наменета за биоциден производ одлучи одредени податоци претходно сметани за доверливи да станат достапни, за тоа е должен да ја информира Агенцијата за лекови.

IV. БЕЗБЕДНОСЕН ЛИСТ

Член 37

(1) Снабдувачот при ставање во промет на опасни хемикалии, хемикалии кои содржат супстанции идентификувани како перзистентни - биоаккумулативни - токсични (во натамошниот текст: РВТ) или многу перзистентни - многу биоаккумулативни (во натамошниот текст: vPvB) и други хемикалии кои имаат својства од Листата на супстанции кои предизвикуваат загриженост, е должен бесплатно да достави безбедносни листи, во пишана или во електронска форма, на македонски јазик и неговото кирилско писмо на сите дистрибутери или натамошни корисници во синцирот на снабдување.

(2) Извозникот е должен да достави безбедносни листи на увозникот, а доколку е можно, безбедносните листи треба да бидат напишани на јазикот на земјата увозник.

Член 38

По исклучок од членот 37 на овој закон, безбедносниот лист не се обезбедува за опасни супстанции или смеси наменети за јавна употреба, за кои има доволно информации за да им овозможи на корисниците да ги преземат неопходните мерки за заштита на здравјето на луѓето и на животната средина.

Член 39

(1) Безбедносниот лист треба да содржи датум на издавање и следниве податоци за хемикалијата:

- идентификација на супстанцијата/смесата и на правното лице кое ја става супстанцијата/смесата во промет,
- идентификација на опасностите,
- состав/информации за состојките,
- мерки за прва помош,
- противпожарни мерки,
- мерки при случајно ослободување на супстанцијата/смесата,
- употреба и складирање,
- контрола на изложеност на супстанцијата/лична заштита,
- физички и хемиски својства,
- стабилност и реактивност,
- токсиколошки информации,
- екотоксиколошки информации на хемикалијата,
- начин на уништување/отстранување,
- информации за транспортирање,
- регулаторни информации и
- други податоци за хемикалијата.

(2) Насоките за изготвување на безбедносниот лист ги утврдува директорот на Агенцијата за лекови.

Член 40

(1) Сите учесници во синцирот на набавки што се должни да изработат извештај за хемиска безбедност во прилогот на безбедносниот лист ги внесуваат соодветните сценарија за изложеност при што ги опфаќаат сите познати начини на употреба.

(2) Сите натамошни корисници при составувањето на сопствениот безбедносен лист за познатите начини на употреба ќе ги вклучат соодветните сценарија на изложеност, како и другите соодветни информации од безбедносниот лист.

(3) Сите дистрибутери доставуваат соодветни сценарија за изложеност и користат други соодветни информации од безбедносниот лист, што им се обезбедени, при составувањето на сопствен безбедносен лист, за употреби за кои доставиле информации.

Член 41

(1) Ако е направена проценка за безбедната употреба на хемикалијата и сценарио на изложеност, информациите наведени во безбедносниот лист треба да одговараат на информациите од извештајот за безбедната употреба на хемикалијата, а сценариото за изложеност треба да биде наведено во анексот на безбедносниот лист.

(2) Правните лица кои ставаат хемикалии во промет се должни непрекинато да ги следат промените и новите сознанија за хемикалиите и да го известат натамошниот корисник и Агенцијата за лекови.

Член 42

Снабдувачот е должен на барање на секој примател или натамошен корисник да му достави безбедносен лист за снабдување на смеса која не е класифицирана како опасна, а содржи:

- во поединечна концентрација на $\geq 1\%$ на маса за негасовити смеси и $\geq 0,2\%$ на волумен за гасовити смеси најмалку една супстанција која е отровна за здравјето на луѓето или претставува опасност за животната средина или

- во поединечна концентрација од $\geq 0,1\%$ на маса за негасовити смеси најмалку една супстанција која е PBT или vPvB или е вклучена во Листата на високоризични супстанции или

- супстанција за која постојат правила за ограничување на изложеност на работното место или максимално дозволени концентрации во работните простории согласно прописите за безбедност и здравје при работа.

Член 43

(1) Снабдувачот ќе ја смени или дополни содржината на безбедносниот лист согласно со новите информации за хемикалиите, особено оние кои се однесуваат на намалување на ризикот и контролата, или нови информации за опасноста на хемикалијата, како и забрани и ограничувања во врска со производството, ставањето во промет или користењето на хемикалиите.

(2) Добавувачот ќе го достави променетиот и дополнет безбедносен лист на сите дистрибутери и натамошни корисници вклучени во производството, на кои им ја доставувале хемикалијата во претходните 12 месеци.

(3) Изменетиот и дополнет безбедносен лист треба да содржи забелешка „Ревидирано“, како и датумот на извршените промени или дополнувања што се направени.

Член 44

(1) Во безбедносниот лист или при означување на пакувањето на опасната супстанција содржана во смесата може да се употреби алтернативно хемиско име за таа супстанција при што ќе се користи име со кое се идентификуваат најважните функционални групи или ќе се користи друго алтернативно име.

(2) Производителот, увозникот или натамошниот корисник на опасна супстанција во смеса, поднесува барање за употреба на алтернативно хемиско име до Агенцијата за лекови.

(3) Алтернативното хемиско име може да се употреби ако користењето на хемиското име на супстанцијата може да доведе до повреда на деловната тајна или на правата на интелектуална сопственост и ако алтернативното хемиско име дава доволно информации за преземање на мерки кои се однесуваат на безбедност и здравје при работа и контрола на ризикот при ракување со смесата.

(4) Алтернативното хемиско име може да се употреби за супстанција која има одредени својства.

(5) За проценка на оправданоста на барањето за употреба на алтернативното хемиско име се плаќа надоместок.

(6) Својствата на супстанцијата за која може да се употреби алтернативното хемиско име, како и содржината на барањето за употреба на алтернативното хемиско име ги пропишува директорот на Агенцијата за лекови.

Член 45

(1) Агенцијата за лекови во рок од 45 дена од денот на поднесувањето на барањето од членот 44 став (2) на овој закон ќе побара од подносителот на барањето да достави дополнителни податоци неопходни за донесување на одлука за употреба на алтернативното хемиско име.

(2) Агенцијата за лекови издава одобрение за употреба на алтернативното хемиско име ако се исполнети условите од членот 44 ставови (3) и (4) на овој закон.

(3) Агенцијата за лекови донесува решение за ставање вон сила на одобрението за употреба на алтернативното хемиско име ако врз основа на нови информации востанови дека алтернативното хемиско име не дава доволно информации за преземање на мерки кои се однесуваат на безбедноста и здравјето при работа и контролата на ризикот при ракување со смесата.

(4) По исклучок од ставот (3) на овој член Агенцијата за лекови одобрува друго алтернативно хемиско име за супстанцијата.

(5) Против решенијата од ставовите (2), (3) и (4) на овој член може да се изјави жалба до надлежната второстепена комисија на Владата на Република Македонија.

Член 46

(1) Извештајот за безбедност на хемикалијата е документ за евалуација на безбедноста на хемикалијата, вклучително и мерките за намалување и контрола на ризикот на супстанцијата.

(2) Секое правно лице кое произведува или увезува повеќе од 10.000 килограми годишно од супстанцијата, поединечно или како компонента во смеса или производ треба да изврши проценка за хемиската безбедност.

(3) Начинот на кој се врши процената на безбедноста на хемикалијата и содржината на извештајот на безбедноста на хемикалијата ги утврдува директорот на Агенцијата за лекови и се објавуваат на веб страницата на Агенцијата за лекови.

Член 47

(1) Процената за хемиска безбедност на супстанцијата вклучува:

- оцена за опасност по здравјето на луѓето,
- оцена за физичко-хемиска опасност,
- оцена за опасност по животната средина и
- PBT и vPvB оцена.

(2) Ако по спроведувањето на процената од ставот (1) на овој член се утврди дека супстанцијата ги исполнува критериумите за класификација како опасна или пак е оценета како PBT или vPvB, согласно со овој закон процената за хемиска безбедност продолжува со:

- оцена на изложеност, вклучително и правење на сценарио/сценарија за изложеност (или идентификација на релевантната употреба и категории на изложеност, ако е релевантно) и процена на изложеност и

- карактеризација на ризик.

(3) Сценаријата на изложеност (таму каде што се смета за релевантно употребата и категориите на изложеност), процената на изложеност и карактеризацијата на ризикот ќе ги опфатат сите идентификувани употреби предложени од снабдувачот/пријавувачот.

(4) Секое правно лице кое произведува или увезува супстанции врши евалуација на изложеност и карактеризација на ризикот за сите идентификувани начини на употреба на хемикалијата.

Член 48

Извештајот на хемиската безбедност не треба да вклучува разгледување на ризиците по здравјето на луѓето во врска со следниве крајни употреби:

- како материјали и производи кои доаѓаат во контакт со храна и

- во козметички производи.

Член 49

Снабдувачот на хемикалијата врз основа на ризиците идентификувани при процената на хемиската безбедност, ќе идентификува и применува соодветни мерки за нивна контрола, а доколку се соодветни ќе ги препорача во безбедносниот лист.

Член 50

Новите информации за опасните својства на супстанцијата или смесата, како и други информации поврзани со безбедносните листи, кои се однесуваат на одредени начини на користење на супстанцијата или смесата треба заедно да ги заменуваат сите учесници во синцирот на снабдувањето.

Член 51

(1) Снабдувачот на производ што содржи супстанции кои се наоѓаат на Листата на високоризични супстанции во концентрации кои надминуваат 0,1%, на корисникот на производот ќе му достават доволно информации, достапни за снабдувачот, за да овозможат безбедна употреба на производот, вклучувајќи го најмалку името на супстанцијата.

(2) Снабдувачот на производи кои содржат супстанции кои се наоѓаат на Листата на високоризични супстанции во концентрации кои надминуваат 0,1%, на барање на корисникот на производот ќе му достави и други информации за да се овозможи безбедна употреба на производот, доколку истите му се достапни.

(3) Информациите од ставовите (1) и (2) на овој член снабдувачот на производот ги дава бесплатно во рок од 45 дена од денот на поднесувањето на барањето.

V. ОГРАНИЧУВАЊЕ И ЗАБРАНА ЗА СТАВАЊЕ ВО ПРОМЕТ И УПОТРЕБА НА ХЕМИКАЛИИ

Член 52

(1) Листата на забрани и ограничувања за употреба на хемикалии и производи чие производство, ставање во промет и употреба се забранува, односно ограничува поради ризикот за здравјето на луѓето и животната средина, не се применува за супстанции наменети за научно-истражувачки цели и развој.

(2) Ограничувањата од ставот (1) на овој член не се однесуваат за употреба на супстанции во козметичките производи.

(3) Листата од ставот (1) на овој член ќе ги содржи и ограничувањата за употреба на хемикалии и смеси, дозволените начини на користење, како и други услови за нивно производство, ставање во промет и употреба.

(4) Во ситуации каде што забраните и ограничувањата за одредени супстанции и смеси не можат да се применат заради технички и економски причини, Агенцијата за лекови ќе определи рокови кога тие забрани и ограничувања ќе станат задолжителни.

(5) Производителите, увозниците, дистрибутерите или натамошните корисници на супстанција или смеса ќе дејствуваат согласно со забраните и ограничувањата и другите услови утврдени со овој закон.

VI. РЕГИСТАР НА ХЕМИКАЛИИ

Член 53

(1) За целите на размена на податоци и интегрирано управување со хемикалиите, Агенцијата за лекови води Интегрален регистар на хемикалии кои се ставени во промет и се состои од Регистар на хемикалии и Регистар на биоцидни производи, како и податоци за препаратите за заштита на растенијата.

(2) Податоците за препаратите за заштита на растенијата од ставот (1) на овој член се податоци за:

- заштитеното име,
- назив и својство на активната супстанција,
- дозволен начин на употреба,
- правно лице кое препаратите ги става во промет и
- количини на препаратите кои се ставени во промет.

(3) Органот надлежен за ставање во промет на препаратите за заштита на растенијата е должен еднаш годишно најдоцна до 31 март во тековната година да доставува до Агенцијата за лекови податоци за препаратите за заштита на растенијата ставени во промет во претходната година.

(4) Агенцијата за лекови, Интегралниот регистар од ставот (1) на овој член го води како електронска база на податоци.

(5) Формата, содржината и начинот на водење на Интегралниот регистар од ставот (1) на овој член ги пропишува директорот на Агенцијата за лекови.

Член 54

(1) Во Регистарот на хемикалии се внесуваат хемикалиите кои се произведуваат или увезуваат на територијата на Република Македонија.

(2) По исклучок од ставот (1) на овој член во Регистарот на хемикалии не се внесуваат хемикалиите кои имаат одредени својства или се употребуваат за одредени цели согласно со овој закон.

Член 55

(1) Производителот, увозникот или натамошниот корисник е должен до Агенцијата за лекови да достави пријава за упис на хемикалијата во Регистарот за хемикалии, најдоцна до 31 март од тековната година за хемикалиите кои се произведени или увезени претходната година.

(2) Производител или натамошен корисник од странство е должен да достави пријава до Агенцијата за лекови за внесување на хемикалијата во Регистарот за хемикалии, преку овластен претставник во Република Македонија.

(3) Пријавата од ставот (1) на овој член содржи име и адреса, даночен идентификационен број, вид на дејноста и име на одговорно лице во правното лице.

(4) Со пријавата од ставот (1) на овој член се доставува досие за секоја хемикалија, како и безбедносен лист доколку е пропишан за хемикалијата.

(5) Ако хемикалијата ја впишува застапник или претставништво на производител или натамошен корисник од странство, со пријавата од ставот (2) на овој член поднесува доказ за тоа.

(6) Досието за хемикалијата содржи:

- 1) трговско/заштитено име на хемикалијата и друга идентификација на хемикалијата;
- 2) податоци за количината на хемикалијата која се става во промет;
- 3) податоци за секој начин на користење на хемикалијата за кој знае лицето кое ја впишува хемикалијата и
- 4) податоци за хемискиот состав.

Член 56

(1) Агенцијата за лекови во рок од шест месеци од денот на приемот на пријавата ги проверува податоците од досието на хемикалијата.

(2) Агенцијата за лекови донесува решение за упис на хемикалијата во Регистарот на хемикалии ако досието за хемикалијата е потполно и ако е доставен безбедносен лист во согласност со овој закон.

(3) Агенцијата за лекови во решението за впишување на хемикалијата во Регистарот за хемикалии го внесува регистарскиот број на секоја хемикалија од ставот (2) на овој член.

Член 57

(1) Лицето кое извршило внесување на хемикалијата во Регистарот за хемикалии е должно секоја следна година во рокот наведен во членот 55 став (1) од овој закон да доставува податоци за количините кои се ставени во промет и други измени во податоците во доставеното досие за хемикалијата.

(2) Податоците кои се водат за секоја хемикалија во Регистарот за хемикалии ги пропишува директорот на Агенцијата за лекови.

VII. ПРОИЗВОДСТВО НА ХЕМИКАЛИИ

Член 58

Правните лица што произведуваат хемикалии се должни да обезбедат услови со кои ќе се намали или спречи опасноста за здравјето на луѓето и животната средина и да обезбедат замена на опасните хемикалии со помалку опасни.

Член 59

(1) Правните лица што вршат производство на хемикалии треба да ги исполнуваат условите утврдени со овој закон и поблиските услови пропишани со прописите донесени врз основа на него.

(2) Дозволата од ставот (1) на овој член ја издава министерот за здравство по претходна согласност од министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство, министерот за труд и социјална политика, министерот за животна средина и просторно планирање и министерот за економија.

(3) Агенцијата за лекови води евиденција на правните лица на кои им е издадена дозвола за вршење на производство на хемикалии.

Член 60

(1) Правните лица што произведуваат хемикалии треба да имаат соодветен простор, опрема и кадар.

(2) Поблиските услови по однос на простор, опрема и кадар од ставот (1) на овој член ги пропишува директорот на Агенцијата за лекови.

Член 61

(1) Правното лице што врши производство на хемикалии е должно да ги запознае сите вработени со опасноста за здравјето на луѓето и животната средина од хемикалии и со начинот на заштита.

(2) Работниците кои ракуваат и работат со хемикалии мора да бидат стручно оспособени за безбедност при работа со хемикалиите.

(3) Правните лица од ставот (1) на овој член се должни да се грижат за континуирано оспособување на работниците кои ракуваат и работат со хемикалии.

(4) Оспособувањето на работниците кои ракуваат и работат со хемикалии го вршат правни лица кои ги исполнуваат условите по однос на простор, опрема и кадар, врз основа на овластување од директорот на Агенцијата за лекови.

(5) Содржината на програмата за оспособување, начинот на оспособувањето, знаењата на работникот во зависност од видот на работата што ја врши, како и просторот, опремата и кадарот што треба да ги исполнуваат правните лица кои го спроведуваат оспособувањето, ги пропишува министерот за здравство во согласност со министерот за труд и социјална политика, министерот за животна средина и просторно планирање и министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Член 62

Правните лица што произведуваат хемикалии се должни да водат евиденција во која се содржани податоци за името на хемикалијата, произведените количини, рокот на траење, датумот на производство и намената.

Член 63

Правните лица што произведуваат хемикалии се должни да се грижат за собирање, правилно чување и безбедно отстранување на отпадот согласно со прописите за отпад.

Член 64

(1) Производителот на хемикалии е должен да ја известува Агенцијата за лекови за секоја промена која може да влијае на исполнување на условите пропишани со овој закон.

(2) Ако условите за производство не се исполнети, Агенцијата за лекови ја одзема дозволата за работа и го брише правното лице од евиденцијата на правните лица што вршат производство на хемикалии.

VIII. ПРОМЕТ СО ХЕМИКАЛИИ

Член 65

(1) Правните лица кои вршат промет со хемикалии треба да ги исполнуваат условите утврдени со овој закон и поблиските услови пропишани со прописите донесени врз основа на него.

(2) Одобрението за вршење на дејност промет со хемикалии се издава за временски период од пет години.

(3) Агенцијата за лекови води евиденција за правните лица на кои им е издадено одобрението за вршење на промет со хемикалии.

Член 66

(1) Покрај општите услови, правните лица се должни да ги исполнат најмалку следниве посебни услови за вршење на промет со хемикалии:

1) да имаат кадар со високо образование од областа на хемиската, технологијата, фармацијата, медицината, биологијата, односно земјоделството или ветерината во зависност од намената на хемикалиите и да се стручно оспособени за ракување со хемикалии;

2) да имаат соодветни простории за сместување, чување и издавање на опасните хемикалии, кои во поглед на локацијата, начинот на изградба, вентилација, температура и влажност ги исполнуваат техничките и санитарно-хигиенските услови и други услови утврдени со закон;

3) на видно место во просторијата каде што се врши промет со хемикалии да истакнат упатство за мерките и средствата за спречување на труење, начинот на укажување на прва помош во случај на труење, начинот за отстранување на хемикалијата (неутрализација, средства за исплакување) која се става во промет и

4) да имаат на располагање соодветни средства за укажување на прва помош (против отрови - антидоти, средства за исплакување и друго).

(2) Поблиските услови во однос на просторот и опремата ги пропишува министерот за здравство во согласност со министерот за животна средина и просторно планирање.

(3) Одредбата од ставот (1) на овој член не се применува на научно-истражувачките, образовните и здравствените установи кои хемикалиите ги користат исклучиво за вршење на основната дејност.

Член 67

(1) Правното лице што врши промет со хемикалии е должно да обезбеди стручно оспособување на лицата кои работат со хемикалии и да се грижи за нивно континуирано оспособување.

(2) Содржината на програмата за оспособување, начинот на оспособувањето, знаењата на работникот во зависност од видот на работата што ја врши, како и условите што треба да ги исполнуваат правните лица кои го спроведуваат оспособувањето, ги пропишува министерот за здравство во согласност со министерот за труд и социјална политика, министерот за животна средина и просторно планирање и министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Член 68

(1) Правните лица што вршат промет со хемикалии се должни да водат евиденција во која се содржани:

- податоци за хемикалијата (име на хемикалијата, издадени количини, рок на употреба и намена) и
- податоци за корисникот (име, презиме, единствен матичен број, адреса, потпис на тој што ја издал и пришил хемикалијата и датум на издавање).

(2) Податоците од ставот (1) на овој член се чуваат најмалку пет години.

(3) Се забранува продажба на хемикалии на лица помлади од 18 години.

Член 69

(1) Правното лице што врши промет со хемикалии може да ги увезе/извезе хемикалиите, врз основа на дозвола за увоз/извоз, издадена од Агенцијата за лекови.

(2) Агенцијата за лекови води евиденција на издадените дозволи за увоз/извоз на хемикалиите од ставот (1) на овој член.

Член 70

Правните лица кои вршат промет со хемикалии се должни да се грижат за собирање, правилно чување и безбедно отстранување на отпадот согласно со прописите за опасен отпад.

IX. УВОЗ И ИЗВОЗ НА ОДРЕДЕНИ ОПАСНИ ХЕМИКАЛИИ

Член 71

(1) Со цел за унапредување на поделбата на одговорностите и соработката во меѓународната трговија со опасни хемикалии, во согласност со Ротердамската конвенција за постапка за давање на согласност врз основа на претходно известување за одредени опасни хемикалии и пестициди во меѓународната трговија (во натамошниот текст: Ротердамската конвенција), за

увоз и извоз на одредени супстанции за кои е утврдено ограничување и забрана на производството, ставањето во промет и употребата, како и одредени смеси и производи кои ја содржат таа супстанција, се спроведува постапка на претходно известување, односно постапка на давање на согласност врз основа на претходно известување (во натамошниот текст: РС постапка).

(2) Ограничувањата и забраните од ставот (1) на овој член се однесуваат на ограничувањата и забраните од членот 52 на овој закон или ограничувањата и забраните се одредуваат врз основа на пропис со кој се врши ставање во промет на хемикалија во согласност со закон со кој се уредуваат средствата за заштита на растенијата.

(3) Постапката за претходно известување се применува за хемикалии кои се на списокот на хемикалии со постапка на претходно известување, а РС постапката се применува за хемикалии на списокот на хемикалии за РС постапка.

(4) Списокот на хемикалии со постапка на претходно известување најмалку треба да содржи име на хемикалијата, броеви со кои се идентификува, тарифен број и поткатегија на хемикалијата.

(5) Списокот на хемикалии со РС постапка најмалку треба да содржи име на хемикалијата, броеви со кои се идентификува, тарифен број и категорија на хемикалијата.

(6) Списокот на хемикалии со постапка на претходно известување содржи и одредени хемикалии од списокот на хемикалии со РС постапка.

(7) Списокот на хемикалии со РС постапка содржи и хемикалии од списокот на хемикалии од Ротердамската конвенција.

Член 72

(1) Категориите на хемикалии за кои се спроведува РС постапка се индустриски хемикалии и пестициди.

(2) Поткатегиите на индустриски хемикалии за кои се спроведува постапка на претходно известување се:

1) поткатегија на хемикалии за општа употреба и
2) поткатегија на хемикалии за професионална употреба.

(3) Поткатегиите на пестициди за кои се спроведува постапка на претходно известување се:

1) поткатегија на средства за заштита на растенијата и

2) поткатегија на останати пестициди во кои се опфатени биоцидни производи и други хемикалии кои имаат пестицидно дејство.

Член 73

(1) Постапката на претходно известување за извоз се спроведува така што Агенцијата за лекови доставува до надлежниот орган за управување со хемикалии во земјата во која се врши извоз, известување за извоз на хемикалија од списокот на хемикалии со постапка на претходно известување, односно хемикалија која содржи супстанција од овој список во таква концентрација што според овој закон се класифицира како опасна, како и известување за извоз на производ кој содржи хемикалија од списокот на хемикалии за РС постапка.

(2) Извозникот на хемикалии и производи од ставот (1) на овој член е должен пред извозот да поднесе барање до Агенцијата за лекови за спроведување на постапка на претходно известување и со барањето да достави информација која содржи најмалку податоци за идентитетот на хемикалијата, лични податоци, податоци за увозникот на хемикалијата или производот и податоци за својствата на хемикалијата и мерките на претпазливост и намалување на опасноста и ризикот.

(3) Врз основа на информациите од ставот (2) на овој член Агенцијата за лекови изготвува известување за земјата во која се извезува и спроведува постапка на претходно известување.

(4) Агенцијата за лекови на извозникот од ставот (2) на овој член му издава потврда за спроведена постапка на претходно известување.

(5) Случаите во кои се спроведува постапка на претходно известување, случаите во кои не е потребно натамошно спроведување на постапка на претходно известување, содржината на известувањата за извоз и документите кои се доставуваат заради спроведување на таа постапка ги пропишува директорот на Агенцијата за лекови.

(6) Составен дел на актот од ставот (5) на овој член е и Списокот на хемикалии со постапка на претходно известување.

Член 74

Постапката на претходно известување за увоз се спроведува за хемикалии чие производство, ставање во промет и употреба се забранети, односно ограничени според прописите на земјата во која се увезува, така што Агенцијата за лекови по добивање на известувањето за извоз од надлежниот орган на земјата од која се увезува го информира тој орган дека го примила известувањето.

Член 75

(1) РИС процедурата се спроведува за увоз, односно извоз на хемикалија која се наоѓа на Списокот на хемикалии со РИС постапка, односно за хемикалија која содржи супстанција од овој список во таква концентрација што согласно со одредбите од овој закон се класифицира како опасна.

(2) Агенцијата за лекови е должна на Секретаријатот на Ротердамската конвенција да му достави одговор во врска со увозот за секоја хемикалија од Списокот на Ротердамската конвенција.

(3) Агенцијата за лекови на надлежниот орган на земјата од која се увезува хемикалијата е должна да му достави одговор за увоз на хемикалија која не е на Списокот на Ротердамската конвенција, доколку таа земја бара претходна согласност според РИС постапката.

(4) Одговорот од ставовите (2) и (3) на овој член може да биде согласност, согласност под одредени услови, односно несогласност, а се изготвува врз основа на утврдените ограничувања и забрани од членот 52 на овој закон или врз основа на пропис со кој се врши ставање во промет на хемикалија во согласност со закон со кој се уредуваат средствата за заштита на растенијата.

(5) Одговорот од ставовите (2) и (3) на овој член за средства за заштита на растенијата Агенцијата за лекови го изготвува во соработка со органот надлежен за заштита на растенијата.

Член 76

(1) Извозникот е должен за хемикалијата која се наоѓа на Списокот на хемикалии со РИС постапка, односно за хемикалијата која содржи супстанција од овој список во таква концентрација што според овој закон се класифицира како опасна да поднесе барање за спроведување на РИС постапка.

(2) По исклучок од ставот (1) на овој член, ако земјата членка на Ротердамската конвенција доставила одговор за таа хемикалија до Секретаријатот на конвенцијата, извозникот не е должен да поднесе барање за спроведување на РИС постапка за хемикалија од Списокот на Ротердамската конвенција.

(3) Врз основа на барањето од ставот (1) на овој член, Агенцијата за лекови е должна од надлежниот орган на земјата во која се извезува да побара претходно согласност според РИС постапката.

(4) Агенцијата за лекови на извозникот кој поднел барање за спроведување на РИС постапка му издава потврда за спроведена РИС постапка со одговор според членот 75 став (4) од овој закон.

(5) Извозникот од ставот (4) на овој член е должен да постапи во согласност со одговорот на надлежниот орган на земјата во која се извезува.

Член 77

(1) Случаите во кои се спроведува РИС постапката, како и содржината на барањето за спроведување на РИС постапката ги пропишува директорот на Агенцијата за лекови.

(2) Составен дел на актот од ставот (1) на овој член е и Списокот на хемикалии за РИС постапка.

Член 78

(1) Извозникот на хемикалија од Списокот на хемикалии со постапка за претходно известување, односно хемикалија која содржи супстанција од тој список, како и хемикалија од Списокот на хемикалии со РИС постапка, односно хемикалија и производ кои содржат супстанција од тој список е должен да и достави на Агенцијата за лекови информации за извезените количини, земјата во која извезувал хемикалија, односно производ и општи податоци за увозникот до 31 март од тековната година за претходната година.

(2) Увозникот на хемикалија од Списокот на хемикалии со постапка за претходно известување, односно хемикалија која содржи супстанција од тој список, како и хемикалија од Списокот на хемикалии со РИС постапка, односно хемикалија која содржи супстанција од тој список е должен да и достави на Агенцијата за лекови покрај податоците од членот 57 став (1) и информации за земјата од која увезувал и општи податоци за извозникот до 31 март од тековната година за претходната година.

(3) Увозникот на производ кој содржи хемикалија од Списокот на хемикалии со РИС постапка е должен да достави до Агенцијата за лекови информации за претходната година за увезените количини, за земјата од која увезувал и општи податоци за извозникот до 31 март од тековната година.

(4) Врз основа на податоците од ставовите (1), (2) и (3) на овој член Агенцијата за лекови води евиденција за увезени и извезени хемикалии, односно производи со постапка на претходно известување и РИС постапка преку електронска база на податоци.

Член 79

(1) Извозникот е должен да достави до Агенцијата за лекови информации за транзит на хемикалијата од Списокот на Ротердамската конвенција преку територијата на таа земја, кои ги бара надлежниот орган на земјата членка на Ротердамската конвенција, најдоцна 30 дена пред денот на првиот транзит или осум дена пред секој нареден транзит.

(2) Агенцијата за лекови на надлежниот орган на земјата членка на Ротердамската конвенција од ставот (1) на овој член му доставува информации за транзитот на хемикалијата најдоцна 15 дена пред денот на првиот транзит или пред секој нареден транзит.

(3) Агенцијата за лекови изготвува список на земјите членки на Ротердамската конвенција кои бараат информации за транзит на хемикалија и содржина на тие информации.

Член 80

(1) Одредени опасни хемикалии и производи чија што употреба е забранета утврдени во списокот од ставот (4) на овој член, не смеат да се извезуваат.

(2) Покрај хемикалиите од ставот (1) на овој член не смеат да се извезуваат и хемикалии, а посебно пестициди чијашто чистота не е во согласност со пропишаната, како и хемикалии чијшто рок на употреба истекува шест месеци по извозот.

(3) Списокот на опасни хемикалии и производи чијшто извоз е забранет содржи најмалку име на опасната хемикалија, односно производ, броеви со кои се идентификува хемикалијата, односно производот и тарифен број на опасната хемикалија, односно производ.

(4) Списокот на опасни хемикалии и производи чијшто извоз е забранет го утврдува директорот на Агенцијата за лекови.

Член 81

За стручна процена на податоците кои ги доставува извозникот заради спроведување на постапката на претходно известување и РС постапката се плаќа надоместок.

Член 82

Царинската управа го проверува спроведувањето на постапката за претходно известување, односно РС постапката.

X. ДОЗВОЛИ ЗА ВРШЕЊЕ НА ДЕЈНОСТ ПРОМЕТ И ДОЗВОЛИ ЗА УПОТРЕБА НА ОСОБЕНО ОПАСНИ ХЕМИКАЛИИ

Член 83

(1) Ставањето во промет на одредени опасни хемикалии (во натамошниот текст: особено опасни хемикалии) можат да вршат само правни лица кои имаат дозвола за вршење на дејност промет со особено опасни хемикалии.

(2) Дозволата за вршење дејност промет со особено опасни хемикалии се издава на правно лице кое обезбедило соодветно складирање и чување на особено опасната хемикалија, за да не бидат достапни на лица кои може да ги употребува за недозволени цели, согласно со превентивните мерки за безбедно чување и складирање на особено опасни хемикалии.

(3) Агенцијата за лекови определува за кои опасни хемикалии особено има потреба од издавање на дозвола, а за кои особено опасни хемикалии нема потреба од издавање на дозвола за вршење на дејност промет и употреба на особено опасните хемикалии.

(4) Превентивните мерки за безбедно чување и складирање на особено опасни хемикалии ги утврдува директорот на Агенцијата за лекови и се објавуваат на веб страницата на Агенцијата за лекови.

Член 84

(1) Физичките лица кои користат особено опасни хемикалии се должни да имаат дозвола за употреба на тие хемикалии.

(2) Дозвола за употреба на особено опасни хемикалии се издава на физичко лице кое ги користи во уметнички, научни и други специфични цели, ако наместо тие хемикалии не можат да се користат други алтернативни хемикалии, доколку безбедно ги употребува и чува.

Член 85

(1) Барање за издавање на дозвола од членовите 83 став (1) и 84 став (1) на овој закон најмалку содржи име и адреса на поднесувачот на барањето, податоци за особено опасната хемикалија и причините за барање на дозвола.

(2) Со барањето за издавање на дозвола за вршење на дејност промет со особено опасни хемикалии се доставува доказ за обезбеден соодветен простор за складирање и утврдени превентивни мерки за безбедно чување и складирање на особено опасни хемикалии.

(3) Со барањето за издавање на дозвола за употреба на особено опасни хемикалии се доставува образложение за начинот на употреба на особено опасната хемикалија и начинот на чување на таа хемикалија.

(4) Превентивните мерки од ставот (2) на овој член се однесуваат посебно на безбедното чување, односно складирање на особено опасните хемикалии, безбедносните процедури и на начинот на спроведување на внатрешна контрола на безбедносните процедури и на ракувањето со особено опасните хемикалии.

(5) Образецот на барањето за вршење на дејност промет со особено опасни хемикалии, Образецот на барањето за издавање дозвола за употреба на особено опасни хемикалии, Образецот на дозволата за вршење на дејност промет со особено опасни хемикалии и Образецот на дозволата за употреба на особено опасни хемикалии ги утврдува директорот на Агенцијата за лекови и се објавуваат на веб страницата на Агенцијата за лекови.

Член 86

(1) Во постапката за издавање на дозвола за вршење на дејност промет со особено опасни хемикалии се прави процена дали е потребно во дозволата да се запишат и условите за безбедно чување и складирање на тие хемикалии.

(2) Во постапката за издавање на дозвола за употреба на особено опасни хемикалии се врши процена дали е потребно во дозволата да се запишат и условите за безбедно чување и употреба на тие хемикалии.

(3) Во постапката за издавање на дозволи од ставовите (1) и (2) на овој член се одредува и рокот на важење на дозволата кој не може да биде подолг од пет години.

Член 87

(1) Директорот на Агенцијата за лекови издава дозвола за вршење на дејност промет со особено опасни хемикалии на производителот, увозникот или натамошниот корисник.

(2) Во дозволата од членовите 83 став (1) и 84 став (1) на овој закон посебно се запишува името на сопственикот на дозволата, намената за издавање на дозволата, рокот на важење на дозволата и начинот за безбедно чување и складирање, односно безбедно чување и употреба утврдени во постапката за издавање на дозволата.

(3) Против решението од ставот (1) на овој член може да се изјави жалба до надлежната Второстепена комисија на Владата на Република Македонија.

(4) Реалните трошоци на постапката за издавање на дозвола за вршење на дејност промет со особено опасни хемикалии и дозвола за употреба на особено опасни хемикалии се на товар на подносителот на барањето.

Член 88

(1) Рокот на важење на дозволата од членот 86 став (3) на овој закон се продолжува на барање на сопственикот на дозволата, шест месеци пред истекот на дозволата и истиот се продолжува за рок не подолг од пет години.

(2) Агенцијата за лекови врши процена на барањето за продолжување на дозволата и ја продолжува дозволата ако и понатаму се исполнуваат условите за издавање на дозвола.

(3) Против решението од ставот (1) на овој член може да се изјави жалба до надлежната Второстепена комисија на Владата на Република Македонија.

(4) Реалните трошоци на постапката за продолжување на дозволата за вршење на дејност промет со особено опасни хемикалии и дозволата за употреба на особено опасни хемикалии се на товар на подносителот на барањето.

Член 89

Сопственикот на дозволата е должен да се придржува на превентивните мерки од членот 83 став (4) на овој закон и на безбедното складирање и чување, односно безбедното чување и употреба на особено опасни хемикалии од членот 87 став (2) на овој закон и да ги достави сите измени на податоците кои ги приложил во постапката на издавање на дозволата.

Член 90

(1) Агенцијата за лекови ќе ја одземе дозволата од членовите 83 став (1) и 84 став (1) на овој закон ако во постапката за издавање на дозволата се доставени неточни податоци и ако повеќе не се исполнети сите услови од дозволата.

(2) Против решението од ставот (1) на овој член може да се изјави жалба до надлежната второстепена комисија на Владата на Република Македонија.

Член 91

На научно-истражувачките установи, лицата кои извршуваат културна дејност, државните органи, органите на единиците на локалната самоуправа на кои за работа им се неопходни особено опасни хемикалии, како и на правните лица кои имаат дозвола за производство, односно промет на лекови во согласност со Законот за лекови и медицински помагала, не е потребна дозвола за вршење на дејност промет со особено опасни хемикалии.

Член 92

(1) Сопственикот на дозволата за вршење на дејност промет со особено опасни хемикалии може да врши промет со особено опасни хемикалии со правните лица кои ги користат во индустриски или професионални цели, како и со други сопственици на дозвола за вршење на дејност промет или дозвола за употреба на особено опасни хемикалии.

(2) Сопственикот на дозволата за вршење на дејност промет со особено опасни хемикалии е должен покрај евиденцијата од членот 20 на овој закон да води и евиденција и за потрошувачите на кои е продадена или отстапена без надоместок особено опасната хемикалија.

(3) Начинот на водењето на евиденцијата за прометот со особено опасни хемикалии го пропишува директорот на Агенцијата за лекови.

XI. БИОЦИДНИ ПРОИЗВОДИ

Член 93

(1) Супстанциите кои се користат за изработка на биоцидни производи (во натамошниот текст: активни супстанции), можат да бидат ставени во промет и да се користат само ако се во согласност со барањата од овој закон.

(2) Листата на активните супстанции за вклучување во биоцидни производи, Листата за вклучување во нискоризични биоцидни производи, Листата на базични супстанции, типот на биоцидните производи, како и нивниот опис ги пропишува директорот на Агенцијата за лекови.

(3) За активните супстанции кои врз основа на изјавата на предлагачот ќе се употребат исклучиво за изработка на биоцидни производи, не се применуваат одредбите на овој закон кои се однесуваат на пријавување на нови супстанции.

Член 94

(1) Биоцидните производи може да се стават во промет и да се користат ако Агенцијата за лекови издаде одобрение за ставање во промет преку постапка на одобрување или регистрација и ги запише во Регистарот на биоцидни производи.

(2) Начинот на ставање во промет преку постапка на одобрување или регистрација го пропишува директорот на Агенцијата за лекови.

(3) Одобрението за ставање во промет на биоцидни производи се издава најдолго за период до десет години.

(4) Одобрението за ставање во промет може да биде условено со посебни ограничувања кои произлегуваат од природата на биоцидниот производ и неговата предвидена примена содржани во барањето за ставање во промет од членот 95 став (1) на овој закон.

(5) При издавањето на одобрението за ставање во промет надлежниот орган ќе ги земе предвид и другите прописи кои се однесуваат на заштита на здравјето на луѓето и животната средина.

(6) Реалните трошоци на постапката за ставање во промет на биоцидни производи се на товар на подносителот на барањето.

Член 95

(1) Барањето за ставање во промет на биоцидниот производ се поднесува до Агенцијата за лекови од правното лице или негов овластен застапник, одговорно за првиот влез на биоцидниот производ во земјата.

(2) Секој предлагач треба да има седиште во Република Македонија.

Член 96

(1) Одобрението за ставање во промет може да биде променето во кој било период од важноста, ако се променети условите под кои било издадено.

(2) Условите на одобрението за ставање во промет на биоцидниот производ е должен по барање на Агенцијата за лекови да ги обезбеди податоците потребни за промената.

Член 97

(1) Барањето за издавање на одобрение за ставање во биоцидни производи во промет содржи податоци за:

- 1) назив и седиште на предлагачот;
- 2) назив и седиште на производителот на биоцидот;
- 3) податоците за физичко-хемиските својства на биоцидот;
- 4) податоците за лабораториските и другите испитувања врз основа на кои може да се заклучи каква е штетноста на биоцидниот производ за здравјето на луѓето и животната средина;
- 5) предлогот на декларацијата и упатството за употреба;

6) решението за ставање во промет на биоцидниот производ во земјата на производителот;

7) списокот на земји во кои биоцидниот производ е одобрен за употреба и е ставен во промет;

8) статусот на биоцидниот производ во земјата на производство;

9) упатството за начинот на ракување со остатоците и амбалажата по поминувањето на рокот на биоцидниот производ, односно по неговата употреба;

10) досието или писмото за одобрување за биоцидниот производ со податоци содржани во збирката на клучни податоци за биоцидниот производ и за активната супстанција, како и во збирката на дополнителните податоци за биоцидниот производ и за активната супстанција пропишани од директорот на Агенцијата за лекови и

11) други податоци што ќе ги пропише директорот на Агенцијата за лекови.

(2) Формата и содржината на барањето и начинот на издавањето на одобрението од ставот (1) на овој член ги пропишува директорот на Агенцијата за лекови.

(3) Ако заради природата на биоцидниот производ или неговата предложена употреба постојат информации кои не е неопходно да бидат доставени, информациите не се доставуваат.

(4) Одредбата од ставот (3) на овој член се применува и кога не е научно неопходно или технички невозможно да се поднесат бараните информации. Во тие случаи се поднесуваат потврдувања прифатливи за Агенцијата за лекови, како што е постоењето на рамковна формулација до која предлагачот има право на пристап.

(5) Ако по евалуацијата на документите, заради евалуацијата на ризикот од биоцидниот производ, се покаже дека е неопходно да се достават дополнителни податоци, предлагачот е должен да ги обезбеди, вклучително и податоците од потребните дополнителни тестирања.

(6) Временскиот период за евалуација на досието се смета од денот на доставувањето на комплетното досие.

(7) Начинот на евалуација на досието за биоцидните производи го пропишува директорот на Агенцијата за лекови.

Член 98

(1) Името на активната супстанција треба да е како што е наведено во Листата на активни супстанции од членот 93 став (2) на овој закон или како што е наведено во EINECS листата и Националната листа на нови и веќе класифицирани супстанции кои се во промет на територијата на Република Македонија.

(2) Ако активната супстанција не е вклучена во листите од ставот (1) на овој член, се наведува нејзиното вообичаено име, или ако тоа не е достапно, се означува согласно со IUPAC номенклатурата (Меѓународна унија на чиста и применета хемија - International Union of Pure and Applied Chemistry).

Член 99

Начинот на вклучување на активните супстанции во листите од членот 93 став (2) на овој закон го пропишува директорот на Агенцијата за лекови.

Член 100

(1) Испитувањата на биоцидните производи се спроведуваат согласно со членот 17 од овој закон.

(2) Ако испитувањето е вршено со методи поинакви од пропишаните, потребата за вршење на нови испитувања се утврдува за секое барање поединечно и доколку е можно не треба да се изведуваат врз 'рбетници.

Член 101

(1) За да се избегне повторувањето на испитувања врз 'рбетници, подносителот на барањето за ставање во промет на биоцидниот производ, пред започнувањето на постапките кои вклучуваат вршење на експерименти врз 'рбетници е должен да ја извести Агенцијата за лекови за своите намери и да побара податоци за извршените испитувања на слични биоцидни производи, како и име и адреса на носителот на одобрението за ставање во промет на биоцидниот производ.

(2) Барањето од ставот (1) на овој член треба да е придружено со докази дека предлагачот има намера да поднесе барање за ставање во промет на биоцидниот производ и дека ги поседува сите други потребни податоци.

(3) Агенцијата за лекови е должна да го извести носителот на одобрението за ставање на биоцидни производи во промет за името и адресата на носителот на одобрението и да го информира носителот на одобрението за името и адресата на новиот предлагач за да се договори размената на информациите, во интерес на избегнување на повторување на веќе извршените испитувања врз 'рбетници.

Член 102

Информациите содржани во досието на подносителот на барањето за ставање во промет на биоцидниот производ за кој е издадено одобрение за ставање во промет, не можат да бидат користени од страна на други подносител на барања за ставање во промет на биоцидни производи освен во случаите пропишани од директорот на Агенцијата за лекови.

Член 103

Носителот на одобрението е должен на Агенцијата за лекови да и ги достави сите релевантни информации за:

- новите сознанија или информации за ефектите на активната супстанција или биоцидниот производ врз здравјето на луѓето и животната средина,
- промените на изворот или составот на активната супстанција,
- промените во составот на биоцидниот производ,
- појавата на резистентност и
- промените од административен карактер, како што се промени на пакувањето.

Член 104

(1) Агенцијата за лекови води Регистар на биоцидни производи врз основа на издадени решенија за ставање во промет.

(2) Регистарот на биоцидни производи се објавува еднаш годишно на веб страницата на Агенцијата за лекови и ги содржи податоците за трговското име на биоцидниот производ, името на активната супстанција, името на производителот и застапникот, бројот и датумот на издавање на решението и рокот на важноста на одобрението.

(3) Формата, содржината и начинот на водење на Регистарот на биоцидни производи го пропишува директорот на Агенцијата за лекови.

Член 105

Биоцидните производи коишто се класифицирани како отровни, многу отровни, канцерогени или мутагени, како и токсични за репродуктивниот систем не смеат да бидат одобрени за ставање во промет за јавна употреба.

Член 106

По исклучок од членот 94 став (1) на овој закон Агенцијата за лекови може да издаде дозвола за користење на биоцидниот производ најдолго за период од 120 дена, под одредени услови и во одредени количини.

Член 107

Во случај на вонредна состојба, а со цел да се спречи појава на одредени штетници, кога нема соодветни достапни средства или кога не е можно да се преземат други мерки, Агенцијата за лекови издава дозвола за користење на одделни биоцидни производи под посебни услови и во определени количини.

Член 108

(1) Одобрението за ставање во промет на биоцидниот производ се издава во рок од 60 дена од денот на приемот на комплетната документација.

(2) Ако документацијата не е комплетна, Агенцијата за лекови во рок од 15 дена од денот на приемот на барањето ќе го извести подносителот на барањето да ја дополни документацијата.

(3) Против решението на Агенцијата за лекови може да се изјави жалба до надлежната второстепена комисија на Владата на Република Македонија.

Член 109

(1) Одобрението за ставање во промет на биоцидниот производ се обновува пред истекот на рокот за кој е издадено врз основа на повторна оценка на документацијата од членот 97 став (1) на овој закон.

(2) Заради обновување на одобрението за ставање во промет, носителот на одобрението за ставање во промет треба да поднесе барање до Агенцијата за лекови најмалку 90 дена пред денот на истекот на важноста на одобрението за ставање во промет.

Член 110

(1) Агенцијата за лекови го укинува или изменува одобрението за обновување за ставање во промет на биоцидниот производ, ако:

- дошло до промена на фактите врз основа на кои е издадено одобрението,
- активната супстанција е исклучена од употреба,
- условите за издавање на одобрението за ставање во промет се променети или повеќе не се исполнети,
- дошло до промена на предлагачот на правата на биоцидниот производ,
- одобрението е издадено врз основа на погрешни или неточни податоци,
- дополнителни податоци од Националниот центар и
- носителот на одобрението достави образложено барање за укинување или измена.

(2) Ако промената не должи на измена на содржината на листата на активни супстанции, истата се одобрува по извршена евалуација на активната супстанција за која се однесува барањето, во согласност со постапката утврдена во членот 94 став (1) од овој закон.

(3) За укинувањето или изменувањето на одобрението за ставање во промет Агенцијата за лекови го известува носителот на одобрението.

Член 111

Агенцијата за лекови може да изврши промена на одобрените услови за употреба на биоцидниот производ, особено на начинот и количините за употреба, врз основа на обезбедени нови научни и технички сознанија, како и заради заштита на здравјето на луѓето и животната средина.

Член 112

(1) Биоцидниот производ треба да се користи согласно со означувањето и упатството за употреба.

(2) Правилна употреба на биоцидниот производ е рационална примена на комбинации од физички, биолошки, хемиски и други соодветни мерки, при што употребата на биоцидниот производ се ограничува на потребниот минимум.

(3) Ако биоцидниот производ се користи на работно место, употребата треба да е во согласност со прописите за безбедност и здравје при работа.

Член 113

За биоцидниот производ за кој се поседува одобрение за ставање во промет во некоја од земјите членки на Европската унија, се спроведува скратена постапка за ставање во промет на територијата на Република Македонија во согласност со членот 94 став (2) од овој закон.

Член 114

Ако Агенцијата за лекови процени дека биоцидниот производ одобрен од друга земја не ги исполнува условите од членот 97 на овој закон и предложи да се одбие барањето или ќе го ограничи одобрувањето, а за тоа ќе ги известат Европската комисија, земјата која го издала одобрувањето и предлагачот и ќе ги образложи причините за одбивањето или ограничувањето.

Член 115

(1) По исклучок од членот 94 на овој закон Агенцијата за лекови може да дозволи употреба на неodobрени биоцидни производи и активни супстанции за биоцидни производи заради спроведување на научни истражувања и развој и испитувања потребни за ставање во промет.

(2) Испитувањата од ставот (1) на овој член не се спроведуваат, ако се поднесени податоци за:

- научни истражувања и развој за што треба да се подготват и водат пишани досиеја со податоци за идентитетот на биоцидниот производ и активната супстанција, податоци за означувањето, набавените количини, името и адресата на крајните корисници на биоцидниот производ или активната супстанција со сите податоци за влијанието врз здравјето на луѓето и животната средина и

- процесно ориентирано истражување и развој при што информациите се доставуваат до Агенцијата за лекови пред ставањето во промет до надлежниот орган во земјата каде што ќе се изврши испитувањето.

Член 116

(1) Биоцидните производи кои немаат одобрение за ставање во промет или активната супстанција која се употребува во биоциден производ, не можат да бидат во промет заради вршење на експерименти или испитувања кои резултираат со ослободување во животната средина, освен ако Агенцијата за лекови нема претходно издадено одобрение за изведување на експериментите, односно испитувањата и се одредени условите за нивно спроведување.

(2) По исклучок од ставот (1) на овој член Агенцијата за лекови врз основа на процена на достапните податоци може да издаде одобрение за користење на биоцидниот производ за бараната цел при што ќе ја ограничи употребената количина и третираната површина, со можност да постави и дополнителни барања.

Член 117

(1) Ако експериментот или испитувањето се одвива во земја во која биоцидниот производ нема да биде ставен во промет, подносителот на барањето треба да обезбеди дозвола за нивно спроведување од надлежниот орган на земјата каде што тоа ќе се спроведе.

(2) Ако експериментите, односно испитувањата можат да доведат до штетни ефекти за здравјето на луѓето, експерименталните животни или неприфатливи несакани ефекти за животната средина, Агенцијата за лекови може да го забрани нивното спроведување или да го дозволи под одредени услови и ограничувања.

Член 118

Начинот за класификација, пакување и означување на биоцидните производи го пропишува директорот на Агенцијата за лекови.

Член 119

Ако одобрениот биоциден производ се користи како инсектицид, акарицид, родентицид, авицид или молускицид, Агенцијата за лекови може да одобри поинаков начин на означување и пакување.

Член 120

(1) Предлагачот кој има намера да го рекламира биоцидниот производ е должен со пријавата да приложи и интегрален текст на рекламата.

(2) При рекламирањето на биоцидниот производ задолжително се употребува следниов текст:

"Употребувај го биоцидниот производ сигурно. Секогаш прочитај ја етикетата и информациите за производот пред употреба".

(3) Овие реченици треба да бидат јасно одвоени во однос на целата реклама.

(4) Зборовите биоциден производ при рекламирањето можат да се заменат со видот на биоцидниот производ.

(5) При рекламирањето не смее да се доведе во заблуда потрошувачот за ризикот кој го претставува хемикалијата за здравјето на луѓето и животната средина.

(6) При рекламирањето на биоцидните производи не смее да се користат изразите „нискоризичен биоциден производ“, „нетоксичен“, „безопасен“ или слични изрази.

XII. ДЕТЕРГЕНТИ

Член 121

(1) Детергентите кои се ставаат во промет треба да ги исполнуваат условите по однос на биоразградливоста и означувањето утврдени со овој закон.

(2) За ПАС кои се и активни супстанции во биоцидните производи, а се користат како дезинфициенси, не се применуваат испитувањата за примарна и конечна биоразградливост, дополнителната проценка на ризик и методите за испитување и анализа на детергенти, ако се:

- наведени во Листата на активните супстанции за вклучување во биоцидни производи и во Листата за вклучување во нискоризични биоцидни производи од членот 93 став (2) на овој закон и

- составен дел на биоцидниот производ одобрен согласно со членот 106 од овој закон.

(3) Производител на детергенти и/или ПАС може да биде правно лице со седиште во Република Македонија.

(4) Производителот е одговорен за усогласеноста на детергентите и/или ПАС за детергенти со одредбите на овој закон.

Член 122

(1) ПАС или детергентите кои содржат ПАС и кои ги исполнуваат критериумите за конечна аеробна биоразградливост утврдени со овој закон, можат да бидат ставени во промет без натамошни ограничувања во однос на биоразградливоста.

(2) Ако детергентот содржи ПАС за кој нивото на аеробна биоразградливост е пониско од предвиденото со овој закон, производителот на детергентот за примена во индустријата или институциите или на ПАС за детергентот за примена во индустријата или институциите, може да бара исклучок согласно со членот 123 од овој закон.

(3) Нивото на примарна биоразградливост ќе се мери за сите ПАС во детергентот кои не го поминале тестот за конечна аеробна биоразградливост.

(4) На оние ПАС за детергенти каде што нивото на примарна биоразградливост е пониско од нивото предвидено со законот, не може да им се дозволи исклучок.

(5) Методите за утврдување на биоразградливоста на ПАС во детергентите, како и референтните методи за испитување и анализа на детергентите ги пропишува директорот на Агенцијата за лекови.

Член 123

(1) Барањето за исклучок се поднесува до Агенцијата за лекови со техничко досие со информации неопходни за евалуација на безбедносните аспекти поврзани со специфичната употреба на ПАС во детергенти кои не ги исполнуваат условите од испитувања за конечна биоразградливост.

(2) Досието вклучува и информации и резултати од испитувањата за примарна биоразградливост и од извршената дополнителна проценка на ризик, спроведени врз основа на пристап на последователност и во согласност со начелата на Добрата лабораториска пракса.

(3) Директорот на Агенцијата за лекови ја донесува одлуката за одобрување на барањето за исклучок врз основа на следниве критериуми:

- детергентот, односно ПАС за детергентот да нема широка примена,

- да се користи само за примена во индустријата или институциите и

- ризикот за здравјето на луѓето и животната средина согласно со обемот на продажба и начинот на употреба да е мал споредено со социоекономската корист, вклучително и безбедноста на храната и хигиенските стандарди.

Член 124

(1) Производителот кој става во промет детергенти или ПАС за детергенти е должен на Агенцијата за лекови да и достави:

- информации за еден или повеќе резултати од испитувањата за биоразградливост,

- информации за ПАС кои не ги поминале испитувањата на конечна биоразградливост и за кои била побарана дерогација,

- техничко досие за резултатите од испитувањата за примарна биоразградливост и

- техничко досие за резултатите од испитувањата и дополнителни информации за процената на ризикот за ПАС во детергентите.

(2) Производителот е одговорен за коректното изведување на испитувањата за детергентите кои се ставени во промет.

(3) Производителот треба да има достапна документација за спроведените испитувања за да докаже дека истите се спроведени согласно со прописите донесени врз основа на овој закон, како и дека тој смее да има корист од правото на сопственост на резултатите од испитувањата, за разлика од резултатите од испитувањата кои веќе и се познати на јавноста.

(4) Производителите кои ставаат во промет детергенти или ПАС за детергенти, по барање, треба да ги достават на медицинскиот персонал бесплатно и без одлагање листите на податоците за состојките.

Член 125

(1) На пакувањето во кое детергентите се ставаат во промет со читливи, јасно видливи и неизбришливи ознаки треба да стојат следниве информации:

1) името и заштитеното име на детергентот;

2) името, или заштитеното име или пак заштитниот знак и адресата и телефонскиот број на страната одговорна за ставањето во промет на детергентот и

3) адресата, и-меил адресата (доколку е возможно) и телефонскиот број на лицето од кое може да се добие листата на податоци за состојките.

(2) Информациите од ставот (1) на овој член се наведуваат и на сите документи што ги придружуваат детергентите кои се транспортираат во големи пакувања.

(3) На пакувањето на детергентот треба да е назначена и неговата содржина и инструкциите за употреба и специјалните предупредувања, ако тоа е потребно.

(4) Не смеат да се користат графички ознаки на овој пакувањето во кои детергентите се продаваат на потрошувачите и со кои може да се предизвика погрешна претстава кај корисникот во однос на употребата на течните производи.

(5) Податоците за содржината на детергентите кои треба да бидат наведени на пакувањето, како и општите и посебните правила на означувањето ги пропишува директорот на Агенцијата за лекови.

Член 126

(1) Производителите кои ставаат во промет детергенти, задолжително, на барање на здравствена установа, бесплатно ќе достават листа на податоци за содржината на детергентите согласно со овој закон.

(2) Листата на податоци за содржината на детергентите ја утврдува директорот на Агенцијата за лекови.

(3) Податоците содржани во листата од ставот (1) на овој член се доверливи и можат да се користат само за медицински потреби.

XIII. ХЕМИСКА БЕЗБЕДНОСТ

Член 127

(1) Правните лица кои вршат производство или промет со хемикалии, согласно со овој закон, како и сите кои употребуваат или ракуваат со хемикалии, се должни да обезбедат хемиска безбедност.

(2) Сите корисници на хемикалии, при набавка на хемикалијата, треба да бидат предупредени за нејзините опасни својства со соодветни упатства за правилна употреба, постапките за зачувување на здравјето на луѓето и животната средина, како и за управувањето со отпадот од хемикалијата и од пакувањето.

(3) Содржината и начинот на предупредувањата за корисниците ги пропишува министерот за здравство во согласност со министерот за животна средина и просторно планирање и министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Член 128

Правните лица кои произведуваат или ставаат во промет хемикалии, се должни да обезбедат упатство за правилна употреба на опасни хемикалии, за употреба, без загрозување на сопствениот живот или животите на други лица, да не предизвикуваат штетни ефекти на здравјето на луѓето или животната средина, да поставуваат со отпадот согласно со прописите и се одговорни за каква било штета која може да настане при нивното производство или промет.

XIV. ЗАШТИТА НА ЗДРАВЈЕТО НА ЛУЃЕТО И ЖИВОТНАТА СРЕДИНА

Член 129

(1) Министерот за здравство во согласност со министерот за животна средина и просторно планирање привремено забранува или ограничува производство, дистрибуција или употреба на хемикалии ако постои сомневање дека тие се штетни за здравјето на луѓето и животната средина.

(2) Министерот за здравство во согласност со министерот за животна средина и просторно планирање забранува или ограничува производство, промет и употреба на хемикалии кои се на листата на ратификуваните меѓународни договори.

(3) Министерот за здравство во согласност со министерот за животна средина и просторно планирање одобрува ставање во промет или користење под посебни услови на одредени хемикалии кои содржат или можат да ослободат супстанции опасни за здравјето на луѓето или животната средина.

XV. ПОСТАПКА ЗА МЕЃУСЕБНО ПРИЗНАВАЊЕ НА СЕРТИФИКАТИТЕ ЗА ИЗВРШЕНИ ИСПИТУВАЊА

Член 130

(1) Неклиничките испитувања на некоја хемикалија чии резултати ја овозможуваат процената на нивната потенцијална опасност за здравјето на луѓето и животната средина, а кои се вршат во постапките на ставање на хемикалијата во промет и употребата, регистрацијата, пријавувањето или известувањето, се изведуваат во согласност со начелата за Добрата лабораториска пракса.

(2) Начелата на Добрата лабораториска пракса ги пропишува директорот на Агенцијата за лекови.

Член 131

(1) Одговорните лица кои доставуваат резултати од испитувањата се должни да потврдат дека испитувањата врз кои се базирани резултатите се во согласност со барањата на начелата на Добрата лабораториска пракса. Потврдата мора да содржи:

1) сертификат за Добрата лабораториска пракса и

2) изјава од лабораторијата која го извршила испитувањето и потврда дека испитувањето е изведено во согласност со начелата за Добрата лабораториска пракса (ДЛП).

(2) Сертификатот издаден од некоја странска земја со која Република Македонија има потпишано договор за заедничко признавање на податоците ќе биде сметан подеднакво важечки како сертификатот од ставот (1) на овој член.

XVI. ДОВЕРЛИВОСТ

Член 132

(1) Податоците на Агенцијата за лекови за целите на овој закон ќе се сметаат за класифицирани информации.

(2) Повреда на заштитата на податоците од ставот (1) на овој член се смета откривањето на следниве информации:

а) податоците за целосниот состав на смесата;

б) прецизната употреба, функција или апликација на супстанцијата или смесата, вклучително и информациите за прецизната употреба како полупроизвод;

в) прецизната количина на супстанцијата или смесата произведена или пласирана на пазарот и

г) врските меѓу производителот или увозникот и неговите дистрибутери или натамошни корисници.

(3) Во вонредна состојба Агенцијата за лекови може да ги објави информациите од ставот (2) на овој член, за заштита на здравјето на луѓето и животната средина.

XVII. НАДЗОР

Член 133

(1) Инспекцискиот надзор на спроведувањето на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон го врши Агенцијата за лекови преку инспекторите за хемикалии.

(2) Инспекцискиот надзор над прометот на препаратите за заштита на растенијата го врши надлежниот орган на државната управа од Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство.

(3) Инспекцискиот надзор над исполнувањето на условите за производство и промет со хемикалии во поглед на заштита на животната средина од можни несакани дејства на хемикалиите го врши Државниот инспекторат за животна средина.

(4) Инспекцискиот надзор над исполнувањето на условите за заштита при работа го врши Државниот инспекторат за труд.

Член 134

(1) Инспектори за хемикалии можат да бидат лица кои покрај општите услови од Законот за државните службеници имаат високо образование од областа на фармацијата, хемијата и технологијата со положен испит за познавање на хемикалии и најмалку пет години работно искуство.

(2) Начинот за спроведување на обуката и содржината на програмата за полагање на испитот за познавање на хемикалии ги пропишува министерот за здравство во согласност со министерот за животна средина и просторно планирање.

Член 135

(1) Инспекторите за хемикалии можат да земат моистри на хемикалии без надоместок на нивната вредност, со цел за проверка на квалитетот.

(2) Анализите на мострите земени од инспекторите се вршат во акредитирани лаборатории.

(3) Акредитацијата на лабораториите се врши согласно со прописите за акредитација.

Член 136

При вршење на инспекцискиот надзор инспекторот за хемикалии, во рамките на своите овластувања, има право и должност да:

1) забрани производство и промет на хемикалии, ако не се исполнети условите пропишани со овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон;

2) забрани производство и промет на хемикалии, ако постои непосредна опасност за здравјето на луѓето и животната средина;

3) забрани производство или промет на хемикалии ако, супстанцијата не е пријавена согласно со овој закон и не е запишана во Листата на хемикалии што ја води Агенцијата за лекови;

4) забрани производство и промет на хемикалија која не е класифицирана, означена и пакувана во согласност со одредбите на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон;

5) забрани промет на хемикалија за која не е обезбедено упатство за мерките на безбедност и

6) нареди и други мерки и определи рокови за нивно извршување заради усогласување на работата на правните лица со овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон.

Член 137

(1) Доколку при вршењето на инспекцискиот надзор инспекторот за хемикалии утврди дека е сторена неправилност од членот 142 став (1) точка 5 на овој закон, е должен да состави записник во кој ќе ја утврди сторената неправилност со укажување за отстранување на утврдената неправилност во рок од осум дена и со истовремено врачување на покана за спроведување на едукација на лицето или правното лице каде што е утврдена неправилноста при вршењето на инспекцискиот надзор.

(2) Формата и содржината на поканата за едукација, како и начинот на спроведување на едукацијата ја пропишува директорот на Агенцијата за лекови.

(3) Едукацијата ја организира и спроведува Агенцијата за лекови, во рок не подолг од осум дена од денот на спроведувањето на инспекцискиот надзор.

(4) Едукацијата може да се спроведе за повеќе утврдени исти или истородни неправилности за едно или повеќе лица, односно за едно или повеќе правни лица.

(5) Доколку во закажаниот термин лицето или правното лице над кое се спроведува едукација не се јави на едукацијата, ќе се смета дека едукацијата е спроведена.

(6) Доколку лицето или правното лице над кое се спроведува едукација се јави на закажаната едукација и истата ја заврши, ќе се смета дека е едуциран по однос на утврдената неправилност.

(7) Доколку инспекторот за хемикалии при спроведување на контролниот надзор утврди дека се отстранети утврдените неправилности од ставот (1) на овој член, донесува заклучок со кој ја запира постапката на инспекциски надзор.

(8) Доколку инспекторот за хемикалии при спроведување на контролниот надзор утврди дека не се отстранети утврдените неправилности од ставот (1) на овој член, поднесува барање за поведување на прекршочна постапка пред надлежен суд.

(9) Агенцијата за лекови, води евиденција за спроведената едукација на начин пропишан од директорот на Агенцијата за лекови.

Член 138

Агенцијата за лекови за извршените контроли изготвува квартални извештаи и ги објавува на веб страницата на Агенцијата за лекови, на унифициран квартален преглед.

Член 139

(1) Инспекторот за хемикалии со решение ги определува мерките за кои е овластен, согласно со прописите за општата управна постапка и овој закон.

(2) Против решението на инспекторот може да се изјави жалба до надлежната Второстепена комисија на Владата на Република Македонија.

(3) Жалбата по решението не го одлага неговото извршување.

Член 140

Кога инспекторот за хемикалии при вршење на инспекцискиот надзор ќе утврди дека со повреда на законот или повреда на поблискиот пропис е сторен прекршок, е должен без одлагање да поднесе барање за покренување на прекршочна постапка до надлежниот суд.

Член 141

Во постапките кои се водат согласно со овој закон се применуваат одредбите од Законот за општата управна постапка, ако со овој закон поинаку не е уредено.

XVIII. ПРЕКРШОЧНИ ОДРЕДБИ

Член 142

(1) Глоба во износ од 3.000 до 6.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на правно лице, ако:

1) не достави податоци на барање на Националниот центар (член 9 став (3));

2) става во промет хемикалии и други одредени производи, односно ги извезува класифицирани, одбележани и пакувани спротивно на овој закон и подзаконските акти кои произлегуваат од него (член 11);

3) врши испитувања на примати заради класификација на хемикалиите (член 16 став (2));

4) врши токсиколошки и екотоксиколошки испитувања во лаборатории чија работа не е усогласена со начелата на Добрата лабораториска пракса (член 17 став (3));

5) врши рекламирање на хемикалијата спротивно на членот 19 од овој закон;

6) не ја води евиденцијата на хемикалии и не ги собира и чува податоците кои се однесуваат на класификацијата и означувањето за хемикалиите (член 20 ставови (1) и (2));

7) не ги чува податоците во рокот утврден со овој закон и не ги доставува потребните податоци на барање на Агенцијата за лекови (член 20 ставови (3) и (4));

8) по престанокот со работа на снабдувачот не ги предаде податоците на Агенцијата за лекови (член 20 став (5));

9) не достави нотификација со документацијата од членот 22 став (1) на овој закон на надлежниот орган во земјата во која супстанцијата е произведена или во земјата во која нотификаторот има седиште;

10) не достави нотификација согласно со членот 23 од овој закон;

11) не поднесе барање за обновата на решението за ставање на нови супстанции и смеси во промет 120 дена пред истекот на важноста (член 28 став (3));

12) не обезбеди писмена согласност од првиот нотификатор за користење на резултатите од наведените испитувања за нотифицирани супстанции (член 29 став (2));

13) како следен нотификатор не докаже дека се работи за иста супстанција која е идентична со веќе пријавената, не побара од Агенцијата за лекови податок дали супстанцијата веќе била пријавена и кој е нејзин прв пријавувач, не достави доказ дека има намера супстанцијата да ја стави во промет и не наведе во колкави количини (член 29 ставови (4), (5) и (6));

14) не ги доставува редовно податоците од членот 33 став (1) на овој закон до Агенцијата за лекови;

15) не ги достави податоците од членот 33 став (2) на овој закон во предвидениот рок;

16) не достави безбедносен лист при ставање во промет на опасни хемикалии, хемикалии кои содржат супстанции идентификувани како перзистентни - биоаккумулативни - токсични (PvB) или многу перзистентни - многу биоаккумулативни (vPvB) и други хемикалии кои имаат својства од Листата на супстанции кои предизвикуваат загриженост, во хартиена/пишана или во електронска форма, на македонски јазик и неговото кирилско писмо на сите дистрибутери или натамошни корисници во синцирот на снабдување (член 37 став (1));

17) не достави безбедносен лист на увозникот (член 37 став (2));

18) безбедносниот лист не ги содржи податоците од членовите 37 став (3) и 38 на овој закон;

19) не ги следи промените и новите сознанија за хемикалиите, не го известува натамошниот корисник и Агенцијата за лекови (член 41 став (2));

20) на барање на секој примател или натамошен корисник не му достави безбедносен лист за снабдување на смеса од членот 42 на овој закон;

21) не го достави променетиот и дополнет безбедносен лист на сите дистрибутери и натамошни корисници вклучени во производството, на кои им ја доставувале хемикалијата во претходните 12 месеци (член 43 став (2));

22) произведува или увезува повеќе од 10.000 килограми годишно од супстанцијата, поединечно или како компонента во смеса или производ и не изврши оценка за хемиска безбедност (член 46 став (2));

23) не ги разменува со сите учесници во синцирот на снабдувањето новите информации за опасните својства на супстанцијата или смесата, како и други информации поврзани со безбедносните листи, кои се однесуваат на одредени начини на користење на супстанцијата или смесата (член 50);

24) не се придржува кон ограничувањата или забраните за производство, ставање во промет и употреба на хемикалии кои претставуваат ризик за здравјето на луѓето и животната средина пропишани од Агенцијата за лекови (членови 52 став (1));

25) не постапи согласно со членот 55 од овој закон;

26) врши производство на хемикалии спротивно на членовите 59 и 60 од овој закон;

27) не ги запознае вработените со опасноста за здравјето и животната средина од хемикалиите и со начинот на заштита и не обезбеди континуирано оспособување на вработените (членови 61 ставови (1), (2) и (3) и 67);

28) не води евиденција од членовите 62 и 68 став (1) на овој закон;

29) не ја известува Агенцијата за лекови за секоја промена која може да влијае на исполнување на условите пропишани со овој закон (член 64 став (1));

30) врши промет со хемикалии спротивно на членовите 65 и 66 од овој закон;

31) не ги чува податоците во рокот утврден со членот 69 став (2) од овој закон;

32) продава хемикалии на лица помлади од 18 години (член 68 став (3));

33) постапува спротивно на членот 69 став (1) од овој закон;

34) не постапи согласно со членот 73 став (2) од овој закон;

35) не поднесе барање за спроведување на PIC постапка за хемикалијата која се наоѓа на Списокот на хемикалии со PIC постапка, односно за хемикалијата која содржи супстанција од овој список во таква концентрација што според овој закон се класифицира како опасна (член 76 став (1));

36) не и достави на Агенцијата за лекови до 31 март од тековната година за претходната година податоци и информации утврдени со членот 78 од овој закон;

37) не и достави на Агенцијата за лекови информации кои ги бара надлежниот орган на земјата членка на Ротердамската конвенција за транзит на хемикалијата од Списокот на Ротердамската конвенција преку територијата на таа земја во рок утврден во членот 79 став (1) од овој закон;

38) врши дејност промет со особено опасни хемикалии без дозвола од Агенцијата за лекови (член 83 ставови (1) и (2));

39) не постапи согласно со членот 89 од овој закон;

40) не ја води евиденцијата од членот 92 став (2) на овој закон;

41) како носител на одобрението за ставање во промет на биоцидниот производ не обезбеди податоци по барање на Агенцијата за лекови потребни за промена (член 96 став (2));

42) не постапи согласно со членот 100 став (2) од овој закон пред започнувањето на постапките кои вклучуваат вршење на експерименти врз 'рбетници;

43) не ги достави до Агенцијата за лекови сите релевантни информации од членот 103 на овој закон;

44) не постапи согласно со членот 117 став (1) од овој закон;

45) врши рекламирање на биоцидниот производ спротивно на членот 120 од овој закон;

46) стави во промет детергенти кои не ги исполнуваат условите по однос на биоразградливоста и означувањето утврдени со овој закон и детергентите и/или ПАС за детергенти што не се усогласени со одредбите од овој закон (член 121 ставови (1) и (4));

47) не постапува согласно со членот 124 од овој закон;

48) става во промет детергенти на начин спротивен на членот 125 од овој закон;

49) не обезбеди хемиска безбедност и не ги достави упатствата за правилна употреба за корисниците (членови 127 ставови (1) и (2) и 128);

50) не ги спроведува начелата за Добрата лабораториска пракса при вршењето на неклинички испитувања на хемикалиите (член 130) и

51) стори повреда на заштитата на податоците од членот 132 став (2) на овој закон.

(2) Глоба во износ од 1.000 до 2.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече и на одговорното лице во правното лице за прекршоците од ставот (1) на овој член.

(3) За прекршокот од ставот (1) точки 26 и 30 на овој член, покрај глобата од ставот (1) на овој член, на правното лице ќе му се изрече прекршок забрана за вршење на дејност од шест месеци до две години.

Член 143

Глоба во износ од 1.000 до 1.500 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на физичко лице, ако:

1) користи особено опасни хемикалии без дозвола за употреба на тие хемикалии (член 84 став (1)).

Член 144

Надлежен орган за изрекување на прекршочните санкции од овој закон е надлежниот суд.

Член 145

Пред поднесување на барање за поведување на прекршочна постапка за прекршоците предвидени со овој закон, Агенцијата води постапка за порамнување согласно со Законот за прекршоците.

XIX. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 146

(1) Подзаконските акти предвидени со овој закон ќе се донесат во рок од 18 месеци од денот на неговото влегување во сила.

(2) До донесување на прописите од ставот (1) на овој член ќе продолжат да се применуваат постојните прописи.

(3) До започнување со работа Агенцијата за лекови, работите од надлежност на Агенцијата за лекови утврдени со овој закон ќе ги врши Бирото за лекови.

Член 147

(1) Правните лица кои ставаат во промет хемикалии ќе ја усогласат својата работа со одредбите од овој закон во рок од една година од денот на влегувањето во сила на овој закон.

(2) Доколку правните лица кои ставаат во промет хемикалии не ја усогласат својата работа со одредбите од овој закон во рокот утврден во ставот (1) на овој член, им се одзема дозволата за вршење дејност со хемикалии и се бришат од регистрите кои се водат согласно со овој закон.

Член 148

Поднесените барања за производство, промет и распределба на смеси по група на отровност до денот на влегувањето во сила на овој закон ќе се решат согласно со прописите кои важеле до денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 149

Јавната здравствена установа овластена пред денот на влегувањето во сила на овој закон продолжува да ги врши работите на Национален центар за контрола и информирање за труење од хемикалии.

Член 150

До акредитацијата на лабораториите, анализата на мострите од членот 135 на овој закон ќе ја вршат постојните лаборатории.

Член 151

Владата на Република Македонија ќе го формира Интерсекторското тело од членот 10 на овој закон во рок од три месеца од денот на влегувањето во сила на овој закон, а ќе започне со работа од 1 јануари 2011 година.

Член 152

Започнатите постапки пред денот на влегувањето во сила на овој закон ќе се завршат според одредбите од Законот за хемикалии („Службен весник на Република Македонија“ број 113/2007).

Член 153

Со денот на влегувањето во сила на овој закон престанува да важи Законот за хемикалии („Службен весник на Република Македонија“ број 113/2007).

Член 154

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

L I G J PËR KIMIKALE

I. DISPOZITA TË PERGJITHSHME

Neni 1

(1) Me kete ligj rregullohen klasifikimi, paketimi dhe shenimi i kimikaleve, kushtet për prodhimin e kimikaleve, të drejtat dhe obligimet e personave juridike të cilet prodhojne, i leshojne në qarkullim kimikalet apo i perdorin kimikalet, mbajtja e regjistrit të kimikaleve, kufizimi dhe ndalimi i prodhimeve, leshimi në qarkullim dhe perdorimi i kimikaleve, importi dhe eksporti i disa kimikaleve të caktuara, leshimi në qarkullim i prodhimeve biocide dhe detergjenteve, mbikeqyrja, si dhe ceshtje tjera të cilat kane të bejne me kimikalet.

(2) Me kete ligj rregullohen edhe procedura për paraqitjen e substancave të reja dhe vleresimin e substancave ekzistuese, procedura për notifikacion, reklamim, procedurat për njohje të ndersjelle të certifikatave dhe obligimet për informim.

Neni 2

Ky ligj bazohet në parimin e kujdesit të prodhuesit, importuesit apo shfrytezuesit të metejme, të cilet kur prodhojne, leshojne në qarkullim ose shfrytezojne kimikale, që ta sigurojne shmangien e efekteve të padeshirueshme mbi shendetin e njerezve dhe mjedisin jetesor.

Neni 3

Qellimi i ketij ligji eshte që të sigurohet nivel i larte i mbrojtjes së shendetit të njerezve dhe mjedisit jetesor, duke e perfshire edhe prezantimin e metodave alternative për vleresimin e rreziqeve të cilat dalin nga substancat, si dhe sigurimin e perparimit të konkurrences së inovacionit.

Neni 4

Shprehje të caktuar të perdorura në kete ligj e kane kete domethenie:

1. "Kimikal" eshte substanca dhe perzierja;
2. "Substance" eshte elementi kimik ose bashkimi i tyre në gjendje natyrore apo të perfituara nga procesi prodhues, duke perfshire edhe aditive të nevojshem që të ruhet stabiliteti i tyre apo nga papastertite që dalin nga procesi prodhues, me perjashtim të tretesve të cilet mund të ndahen pa ndikuar në stabilitetin e substances apo ndryshimin e perberjes së saj;
3. "Perzierje" eshte perzierja apo tretja e perbere nga dy ose më shume substanca;
4. "Substance siperfaqesore aktive (SSA)" eshte cilado substance organike dhe/ ose perzierje e cila ka veti aktive siperfaqesore dhe e cila mban një ose më shume grupe hidrofobe apo hidrofobe të cilat kane aftesi që ta zvogelojne tensionin siperfaqesor të ujit duke formuar monoshtrere të zgjeruar apo atorbuese në kontakt ujë-ajer, me ç'rast duke formuar emulsion dhe/ose mikroemulzion dhe/ose micel, dhe të atorbobet në kufirin mes ujit dhe siperfaqes së ngurte;
5. "Shfrytezes i metejshem" eshte çdo person fizik ose juridik në territorin e Republikes së Maqedonise, i cili nuk eshte prodhues i substances apo importues i kimikaleve, i cili e shfrytezon substancën, e paperzier ose të perzier për qellime industriale apo profesionale, duke perfshire edhe personin i cili e prodhon perzierjen. Distribuesit dhe konsumesit nuk konsiderohen për shfrytezes të metejme;

6. "Distribues" është çdo person fizik ose juridik në territorin e Republikës së Maqedonisë duke i përfshirë edhe tregtarët me pakicë, të cilët vetëm depozitojnë apo vendosin në qarkullim substanca si të tilla ose në perzierje, për persona të trete;

7. "Furnizues" është çdo person fizik i cili vepron si prodhues, importues, distribues apo shfrytëzues i metejme i cili kimikalet i leshon në qarkullim;

8. "Porosites i prodhimeve" është çdo prodhues apo importues i prodhimit, distributor ose pjesëmarrës tjetër në furnizim që vendos prodhim (artikull) në qarkullim;

9. "Qarkullim" është importi, eksporti, transporti, transiti, depozitimi, shitja dhe/ose përdorimi i kimikaleve, si dhe ndërmjetësimi tregtar i tregut vendas dhe të huaj;

10. "Leshim në qarkullim" është furnizimi apo qasja në kimikale për persona të trete në territorin e Republikës së Maqedonisë, me kompensim ose pa kompensim, me ç'rast edhe importi konsiderohet si leshim në qarkullim;

11. "Prodhim" është prodhimi apo ekstrakti i substancave në gjendje natyrore;

12. "Prodhim (apo artikull)" është lenda e cila gjatë prodhimit merr formë, sipërfaqe ose dizajn të posacem, i cili e përcakton funksionin e saj në shkallën më të lartë të përberjes së tij kimike;

13. "Prodhues" është çdo person juridik i cili e prodhon apo përfiton kimikalin, si dhe çdo person juridik i cili kryen përpunim plotësues, ripaketimin ose e ndryshon emrin e kimikalit në përdorimin e metejshëm;

14. "Personel mjekësor" është çdo mjek i mjekësisë së përgjithshme apo person i cili punon në drejtim të mjekut të regjistruar të mjekësisë së përgjithshme i cili vepron në sferën e kujdesit të pacientëve, përcakton diagnoza apo përshkruan trajtim, i cili obligohet për fshehtësi profesionale;

15. "Propozues" është prodhuesi apo përfaqësuesi i tij i autorizuar i cili e propozon vendosjen e biocidit në qarkullim;

16. "Përdorim" është çdo përpunim, formulim, konsumim, magazinim, ruajtje, procedure, mbushje e kontejnereve, bartje nga njëri në kontejnerin tjetër, perzierje, prodhim ose ndonjë përdorim tjetër;

17. "Notifikacion" është njoftimi për dokumentacion me informatat e nevojshme të cilat dërgohen në organin kompetent;

18. "Notifikues" është prodhuesi ose përfaqësuesi tjetër i tij që e leshon kimikalin në qarkullim dhe e dërgon notifikacionin në organin e administratës shtetërore, e cila është kompetente për punët të cilat kanë të bëjnë me kimikale;

19. "Bioshpërberje primare" është ndryshimi strukturor (transformimi) i substancave sipërfaqësore me mikroorganizma me ç'rast humbet aftësia e saj sipërfaqësore aktive për shkak shpërberjes së strukturës së saj;

20. "Bioshpërberje perfundimtare aerobe" është niveli i tillë i bioshpërberjes së substancës përfshirëse aktive e cila me ndihmën e mikroorganizmave në prani të oksigjenit shpërbehet në dioksid karboni, ujë dhe kripera minerale (mineralizim);

21. "Prodhime biocide" janë substanca dhe perzierje të cilat përmbajnë një ose më shumë substanca aktive të përgatitura në formën perfundimtare të cilat i rekomandohen shfrytëzuesit, të dedikuara për shkatërrim, pengim të vepimit apo zvogëlim të rrezikut, për arritjen e efekteve kontrolluese të cilitdo organizem të demshëm nepermjet menyrës kimike ose biologjike;

22. "Detergjent" është substanca apo perzierje e cila përmban sapunë dhe/ose substanca tjera sipërfaqësore aktive të dedikuara për larje dhe pastrim. Në detergjente bien edhe perzierjet ndihmëse për larje (paralarje, shpëlarje dhe/ose zbardhje të rrobave), zbutësit për veshje, perzierjet për pastrime tjera dhe ngjashëm;

23. "Lende për përdorim të përgjithshëm" janë substanca dhe perzierje të cilat vendosen në qarkullim, pa u ditur shfrytëzuesi perfundimtar i tyre, ndërsa mundësia për blerjen ose përdorimin e tyre nuk është e kufizuar as sipas sasisë, as me disa kërkesa të posacme lidhur me shfrytëzuesin perfundimtar;

24. "Praktike e mire laboratorike" është sistemi i kualitetit në procedurat për leshimin e kimikaleve në qarkullim dhe përdorimin e tyre, regjistrimin, paraqitjen apo paralajmerimin gjatë hulumtimit të cilesive të kimikaleve;

25. "Hulumtim dhe zhvillim shkencor" është çdo eksperiment shkencor, analize ose hulumtim kimik i realizuar në kushte të kontrolluara;

26. "Larje" është pastrim i veshjes, enëve dhe sipërfaqeve të ngurta;

27. "Skenar i ekspozimit" është grumbullimi i kushteve dhe masave, duke i përfshirë kushtet në vendin e punës, me të cilat menaxhohet me rrezikun nga kimikalet, e të cilat përshkruajnë se si prodhohet dhe përdoret substanca gjatë jetës edhe si substancë kontrollohet nga ana e prodhuesit apo importuesit, me këte rast duke i dhënë rekomandim shfrytëzuesit të metejme apo importuesit, se si të kontrollohet substanca kur në ndikimin e saj të demshëm janë të nënshtruar njerezit dhe mjedisi jetësor. Rekomandimi mund t'i dedikohet një procesi specifik ose menyre të shfrytëzimit ose disa proceseve ose menyra të shfrytëzimit të substancave;

28. "Hedhurina" janë hedhurinat e kimikaleve të pashfrytëzuara, kimikale të cilave u ka kaluar afati i përdorimit dhe ambalazhi i hedhurinave;

29. "Polimere" janë substanca të përbera nga molekula të cilat e karakterizojnë zinxhirin e një ose më shumë llojeve të njesive monomere. Masat molekulare të këtyre molekulave detyrimisht duhen të jenë me masa të ndryshme molekulare ku dallimet në masat molekulare në menyre primare kanë të bëjnë me dallimet në numrin e njesive të monomereve. Sipas kësaj nocioni njesia monomere është forma reaktante e monomerit në polimer;

30. "Monomer" është substanca e cila mund të vendosë lidhje kovalente me zinxhir të molekulave të tjera të ngjashme ose të ndryshme nën kushte të reagimit të dhene të formojë polimer i cili shfrytëzohet për procesin e dhene;

31. "Paraqites" është prodhuesi ose importuesi i substancave ose prodhuesi ose importuesi i produktit që parastron kërkesë për regjistrimin e substancave;

32. "Nenprodukt" është substanca e cila prodhohet, shfrytëzohet ose përdoret për përpunimin kimik me qëllim që të transformohet në substancë tjetër (në tekstin e metejme: sinteza);

33. "Nenprodukt i paizoluar" është nenprodhimi i cili gjatë sintezës nuk është i larguar qellimisht (përpos për marrjen e ekzemplareve) nga pajisja në të cilën kryhet sinteza. Pajisja përfshin enën të reaksionit, pajisje të saj ndihmëse, si dhe çfaredo lloj pajisje nepermjet të ciles kalon substanca gjatë kohës së rrjedhës së vazhdueshme, si dhe gypat për bartje prej njerës enë në tjetren për hapin e ardhshëm të reaksionit. Në pajisje bien enët në të cilat depozitohet substanca pas prodhimit;

34. "Nenprodukt i izoluar aty për aty" është nenprodukti i cili nuk i plotëson kriteret për nenprodukt të paizoluar dhe prodhimi i të cilit si dhe sinteza e substancës tjetër nga nenprodukti i njëjtë në vendin e njëjtë nga ana e një ose më shumë personave juridike;

35. "Gjysmeprodukt i izoluar i transportuar" është gjysmeprodukti që nuk i plotëson kriteret e gjysmeproduktit të paizoluar që transportohet ose distribuohet në vende tjera dhe

36. "Pjesëmarrës në zinxhirin e furnizimeve" janë të gjithë prodhuesit dhe/ose importuesit dhe/ose shfrytëzuesit e metejme në zinxhirin e furnizimeve.

Neni 5

Dispozitat e ketij Ligji zbatohen edhe në:

- prodhimin dhe qarkullimin e armeve kimike dhe kimikaleve për perfitimin e armeve kimike, nese me kete Ligj ndryshe nuk eshte e rregulluar,
- prodhimin dhe qarkullimin e prekuzoreve, nese me Ligj tjetër ndryshe nuk eshte e rregulluar dhe
- lendet për përdorim të përgjithshëm.

Neni 6

(1) Dispozitat e ketij Ligji nuk zbatohen për:

- 1) kimikale radioaktive;
- 2) kimikale të cilat barten nepermjet transitit neper Republikën e Maqedonisë;
- 3) nenprodukte të paizoluara, transport të kimikaleve të rrezikshme;

4) kimikale të cilat vleresohen për hedhurine, në pajtim me dispozitat që e rregullojnë menaxhimin me hedhurina dhe

5) kimikale të cilat janë lende e mbikeqyrjes doganore, të vendosura në depot doganore ose zonat e lira me qëllim të eksportit apo transitit të perseritur, nese kimikalet nuk i nënshtrohen procesit të përpunimit apo riperpunimit.

(2) Dispozitat nga ky Ligj që kanë të bëjnë me regjistrimin/shenimin e kimikaleve në Regjistrin për kimikale dhe substanca të cilat shkaktojnë brengosje, nuk zbatohen për kimikale të cilat në formen perfundimtare leshohen në qarkullim, si:

- 1) produkte biocide;
- 2) mjete për mbrojtjen e bimeve;
- 3) barera dhe mjete ndihmese mjekesore të cilat përdoren për mjekesi humane dhe veterinare;
- 4) produkte kozmetike;
- 5) ushqim, aditive për ushqim dhe arome dhe
- 6) ushqim dhe aditive për ushqim të cilat i konsumojnë kafshet.

(3) Dispozitat e ketij Ligji të cilat kanë të bëjnë me klasifikimin, shenimin dhe paketimin nuk zbatohen për:

1) kimikale të cilat shfrytezohen për hulumtime shkencore dhe zhvillim, të cilat nuk vendosen në qarkullim, por shfrytezohen në kushte të kontrolluara, ku ekspozimi në to eshte i zvogeluar dhe

2) kimikale të cilat vendosen në qarkullim në formen perfundimtare, si:

- barera dhe mjete ndihmese mjekesore të cilat përdoren për mjekesine humane dhe veterinare,
- produkte kozmetike,
- ushqim, aditive për ushqim dhe arome dhe
- ushqim dhe aditive për ushqim të cilat i konsumojnë kafshet.

Neni 7

Punet administrative dhe profesionale lidhur me kimikale i kryen Agjencia për Barera.

Neni 8

(1) Agjencia për Barna:

- 1) miraton akte nenligjore për zbatimin e ketij Ligji;
- 2) e publikon listen e substancave të klasifikuara;
- 3) e publikon listen e substancave me rrezik të larte (të cilat shkaktojnë brengosje);
- 4) e publikon listen e ndalimeve dhe kufizimeve për përdorim;
- 5) mban Regjister për kimikale;
- 6) leshon leje për vendosjen e prodhimeve biocide në qarkullim;
- 7) kryen vleresim të dosjeve teknike të prodhimeve biocide;
- 8) realizon procedure për informim paraprak dhe procedure për marrjen e pelqimit në baze të informimit paraprak për importin dhe eksportin e disa kimikaleve të rrezikshme;

9) jep leje për kryerjen e veprimtarise, prodhimeve, qarkullimit dhe përdorimit të kimikaleve;

10) leshon leje për shfrytezimin e substancave siperfaqesore aktive (SSA) në detergjente;

11) përpunon dhe realizon projekte me të cilat përcillet leshimi i kimikaleve në qarkullim dhe shfrytezimi i tyre në menyre që nuk do të shkaktojë ndikim të demshëm në shendetin e njerezve dhe mjedisit jetesor;

12) e publikon listen e substancave aktive në produktin biocid;

13) miraton aktvendime për regjistrimin e produkteve biocide në listen e perkohshme për dergimin e dosjes teknike;

14) leshon leje për vendosjen e prodhimeve biocide në qarkullim;

15) përgatit deklarata vjetore për prodhimin, përpunimin dhe shfrytezimin e kimikaleve nga lista e përcaktuar me dispozitat të cilat e rregullojnë ndalimin e prodhimtarise, depozitimin dhe përdorimin e armes kimike dhe shkakterimin e saj, përgatit deklarate vjetore për prodhimin e substancave diskrete organike dhe i rregullon punet tjera të cilat janë lende e asaj dispozite;

16) u jep informata dhe udhëzime profesionale industriale, njesive të vetadministrimit lokal dhe inspektoreve për realizimin e ketij ligji dhe ligjeve tjera për të cilat eshte kompetente Agjencia e Barerave;

17) bashkepunon me Agjencine Evropiane për Kimikale (ESNA), agjencite e vendeve tjera dhe Sekretariatin e Konventes Nderkombetare, të cilat merren me aspekte tjera të menaxhimit me kimikale;

18) e informon publikun më të gjere për ndikimin e kimikaleve në shendetin e njerezve dhe mjedisit jetesor dhe realizon masa për zvogelimin e rrezikut nga rreziku gjate shfrytezimit të kimikaleve;

19) themelon Zyre për ndihme (helpdesk) e cila u jep keshilla prodhuesve, importuesve, distribuesve, shfrytëzuesve të metejshëm dhe paleve tjera të interesuara për obligimet dhe përgjegjesite e tyre në pajtim me kete Ligj dhe

20) kryen edhe pune të tjera të përcaktuara me Ligj.

(2) Agjencia për Barna listat nga paragrafi 1 të ketij neni, i publikon në ueb faqen e Agjencise për Barna.

(3) Lartesine e mjeteve për realizimin e aktiviteteve nga paragrafi 1 pikat 6, 7, 8, 9, 10, 13 dhe 14 të ketij neni, si dhe kompensimet tjera të përcaktuara me nenet 81, 87 paragrafi (4), 88 paragrafi (4) dhe 94 paragrafi (6) të ketij Ligji, në baze të harxhimeve të shkaktuara reale i përcakton drejtori i Agjencise për Barna.

Neni 9

(1) Ministri i Shendetesise e autorizon institucionin shendetesor publik i cili i kryen punet e Qendres nacionale për kontroll dhe informim për helmim nga kimikalet (në tekstin e metejme: Qendra nacionale).

(2) Qendra nacionale nga paragrafi (1) i ketij neni grumbullon dhe përpunon të dhena për helmime akute nga kimikalet dhe efektet tjera të padëshirueshme, informon për helmime akute nga kimikalet dhe efektet tjera të padëshirueshme, e mban bazen e të dhenave për helmime akute nga kimikalet dhe efektet tjera të padëshirueshme, e kryen dokumentimin, informimin dhe jep sherbime konsultuesve për helmimet akute nga kimikalet dhe efektet tjera të padëshirueshme, e mban regjistrin e rasteve të fatkeqesive të helmimit nga kimikalet, si dhe merr pjese në formulimin dhe kontrollin e bazes qendrore të antidoteve në Republikën e Maqedonisë.

(3) Furnizuesit e kimikaleve dhe të gjitha institucionet shendetesore të cilat disponojnë me të dhenat për efekte akute dhe/ose të padëshirueshme gjate ekspozimit, si dhe ekspozimit profesional në kimikale dhe/ose efekte të padëshirueshme gjate helmimit me kimikale obligohen që të dergojnë të dhena me kerkese të Qendres Nacionale.

(4) Тë dhenat nga paragrafi (3) i ketij neni permbajne perberje të perzierjeve kimike të vendosura në qarkullim dhe të klasifikuara si të rrezikshme në baze të efekteve të tyre shendetesore dhe fiziko-kimike, duke perفشire edhe identitetin kimik të substancave në perberjet për të cilat është e pranueshme kërkesa për shfrytezimin e emrit alternativ të kimikalit.

(5) Тë dhenat nga paragrafi (3) i ketij neni të cilat dorezohen në Qendren nacionale janë të fshehta dhe mund të shfrytezohehen për:

- plotesimin e kërkesave shendetesore me formulimin e masave preventive dhe kurative, vecanerisht në raste urgjente,

- realizimin e analizës statistikore me qellim që të percaktohet se ku janë të nevojshme masa më të mira për menaxhim me rrezikun dhe

- për punë të tjera të nevojshme për realizimin e detyrave të qendrës nacionale.

(6) Formën, permbajtjen dhe menyren e mbajtjes së regjistrit nga paragrafi (2) i ketij neni i percakton drejtori i Agjencisë për Barna.

Neni 10

(1) Për sigurimin e bashkepunimit ndersektorial, për percjelljen e realizimit të ketij Ligji, propozimin e ndryshimeve dhe plotesimeve të Ligjit në baze të rekomandimeve evropiane dhe boterore në menaxhimin me kimikale, dhenien e rekomandimeve dhe drejtimeve për nevojat për perforcimin e kapaciteteve në nivel qendror dhe lokal dhe në industri në pajtim me rekomandimet evropiane dhe nderkombetare dhe bashkepunim me trupat relevante, Qeveria e Republikës së Maqedonisë formon trup ndersektorial për kimikale.

(2) Trupin ndersektorial për kimikale e perbejne 11 anetare prej të cileve nga një perfaqesues nga: Agjencia për Barna, Ministria e Shendetesise, Ministria e Mjedisit Jetesor dhe Planifikimit Hapesinor, Ministria e Puneve të Brendshme, Ministria e Mbrojtjes, Ministria e Ekonomise, Ministria e Transportit dhe Lidhjeve, Ministria e Financave - Drejtoria Doganore, Qendra për Menaxhim me Kriza dhe Shoqata e Industrisë Kimike.

(3) Me trupin ndersektorial udheheq perfaqesuesi nga Agjencia për Barna.

(4) Trupi ndersektorial punon në pajtim me rregulloren për punë.

(5) Punet profesionale administrative dhe teknike të trupit ndersektorial i kryen Agjencia për Barna.

II. KLASIFIKIMI, PAKETIMI DHE SHENIMI I SUBSTANCAVE DHE PERZIERJEVE

Neni 11

(1) Prodhuesi, importuesi ose shfrytezuesi i metejme i cili leshon në qarkullim kimikale ose prodhim të caktuar në qarkullim obligohet që t'i klasifikojë, ndersa furnizuesi i kimikaleve t'i shenojë dhe paketojë në pajtim me kete Ligj dhe aktet nenligjore të cilat dalin nga ai.

(2) Eksportuesi obligohet që kimikalet t'i eksportoje, t'i paketoje dhe shenojë në pajtim me kete Ligj dhe aktet nenligjore të cilat dalin nga ai, pervec nese është e nevojshme që kimikalet të paketohehen dhe shenohen në menyre tjetër në pajtim me standardet nderkombetare, me kërkesë të vendit në të cilin eksportohet kimikali.

Neni 12

(1) Klasifikimi i kimikaleve do të realizohet në baze të vleresimit të cilesive fizike dhe kimike, cilesive të cilat ndikojnë në shendetin e njerezve dhe mjedisin jetesor, si dhe në baze të kriterëve për klasifikimin e kimikaleve në lloje të caktuara të rrezikut.

(2) Për kimikale të rrezikshme vleresohen kimikalet të cilat mund të klasifikohen së paku në një lloj të rrezikut.

(3) Në kuader të klasave për rrezik, kimikali mund të klasifikohet në baze të rruges së ekspozimit të shendetit të njerezve ose mjedisit jetesor të kimikaleve ose sipas natyres së efektit të kimikalit.

(4) Menyren e klasifikimit dhe shenimit të kimikaleve të rrezikshme i percakton ministri i Shendetesise në pajtim me ministrin e Bujqesise, Pylltarise dhe Ekonomise së Ujerrave dhe ministrin e Mjedisit Jetesor dhe Planifikimit Hapesinor.

Neni 13

(1) Klasifikimi i substances kryhet në pajtim me klasifikimin e substances me perberje të njejte kimike nga lista e substancave të klasifikuara.

(2) Nese substanca nuk gjendet në Listen e substancave të klasifikuara ose nuk është në atë Liste të klasifikuar për të gjitha klasat e rrezikut dhe dallimeve në kuader të atyre klasave të rrezikut, klasifikimi i asaj substance do të kryhet në baze të të dhenave ekzistuese të asaj substance, perkatesisht të rezultateve nga hulumtimet e reja të cilesive të saj dhe krahasimin e atyre të dhenave, perkatesisht rezultateve me kriterë të vertetuara për klasifikimin e substancave.

Neni 14

Klasifikimi i perzierjes behet nepermjet metodes së vleresimit të rreziqeve të perzierjes në baze të të dhenave për cilesine e substancave të permbajtura në perzierje perkatesisht nepermjet hulumtimit eksperimental të drejtperdrejte të cilesive të asaj perzierje dhe krahasimin e të dhenave të marra perkatesisht rezultateve me kriteret e vertetuara për klasifikimin e substancave.

Neni 15

(1) Në procesin e klasifikimit të kimikaleve mund të shfrytezohehen të dhenat nga studimet epidemiologjike, të dhenat statistikore për semundje profesionale, perkatesisht të dhenat për ndikimin e kimikaleve në shendetin e njerezve në rast të ekspozimit të tyre gjate rasteve të fatkeqesive të shkaktuara nga kimikalet dhe të dhenat e marra nga metoda tjera të pranuar nderkombetarisht për caktimin e cilesive të kimikaleve.

(2) Provat për rrezikun kimik të cilat janë marre nga hulumtimet e realizuara te kafshet eksperimentale do të shfrytezohehen për qellimet e klasifikimit, pa marre parasysh mangesine e provave për ndikimin e rrezikut kimik në shendetin e njerezve në studimet dhe hulumtimet e theksuara në paragrafin (1) të ketij neni.

(3) Gjate klasifikimit të kimikalit, cilesite e saj tregohen në atë forme apo gjendje fizike në të cilat kimikali vihet në qarkullim, kurse në raste të posacme në atë forme apo gjendje fizike në të cilat kimikali perdoret.

Neni 16

(1) Analizat e reja të kimikaleve të cilat kryhen për shkak të klasifikimit të tyre, nese është e mundur nuk duhet të realizohen mbi kurrizoret.

(2) Të ndaluara janë analizat në primare për klasifikimin e kimikaleve.

Neni 17

(1) Analizat e reja të kimikaleve në proceduren e klasifikimit realizohen në pajtim me metodat e percaktuara.

(2) Metodat e analizës së kimikaleve i percakton drejtori i Agjencisë së Barnave.

(3) Analizat toksikologjike dhe eko-toksikologjike zbatohen në laboratore, puna e të cileve është e harmonizuar me parimin e Praktikes së Mire Laboratorike (PML).

(4) Parimet e Praktikes së Mire Laboratorike i percakton drejtori i Agjencisë për Barnat.

Neni 18

(1) Paketimi i kimikaleve të rrezikshme dhe perzierjeve të caktuara të cilat nuk janë të rrezikshme, por permbajnë së paku një substancë të klasifikuar si e rrezikshme, duhet t'i përgjigjet çilesive, qëllimit dhe menyrës së shfrytëzimit të kimikaleve dhe duhet të jenë të shenuara.

(2) Menyren e shenimit dhe paketimit të kimikaleve të rrezikshme nga paragrafi (1) i këtij neni, e përcakton drejtori i Agjencisë për Barna.

(3) Njoftimi për kimikalet e rrezikshme për prodhimet të cilat vihen në qarkullim në tregun vendor duhet të jetë i përbajtur në etiketen e paketimit, i shkruar në gjuhën maqedonase dhe shkrimin e saj cirilik.

(4) Kimikalet e rrezikshme duhet të shenohen në menyren në të cilën personat me nevoja të posaçme duhet ta identifikojnë rrezikun.

(5) Paketimi i kimikaleve të rrezikshme duhet të jetë i dizajnuar në menyre që femijet të mos mund ta hapin lehtë.

Neni 19

Furnizuesi i kimikaleve të rrezikshme dhe perzierjeve e caktuara të cilat nuk janë të rrezikshme, por permbajnë më së paku një substancë të klasifikuar si të rrezikshme, në menyre të obligueshme duhet t'i theksojë çilesitë e rrezikshme të kimikalit gjatë reklamimit, dhe duhet ta reklamojë në menyre në të cilën shfrytëzuesit nuk duhet të hamenden për çilesitë e rrezikshme të kimikalit.

Neni 20

(1) Furnizuesi obligohet që të mbaje evidence për kimikalet me të dhenat për: identitetin e kimikalit, shpërndarësin, shfrytëzuesin e metutjeshëm dhe sasine e kimikaleve të dërguara, si dhe për gjithëjasitë e shitura të kimikaleve të shfrytëzuesve gjatë një viti kalendarik.

(2) Furnizuesi obligohet që t'i grumbullojë dhe ruajë të gjitha të dhenat për kimikalet të cilat kanë të bëjnë me klasifikimin dhe shenimin, si dhe të dhenat tjera të cilat janë të nevojshme për zbatimin e këtij ligji.

(3) Evidencën nga paragrafi (1) i këtij neni furnizuesi obligohet që ta ruajë së paku dhjetë vjet pas prodhimit të fundit të kimikaleve, leshimit në qarkullim apo shfrytëzimit të kimikaleve.

(4) Me kërkesë të Agjencisë për Barna, furnizuesi i dërgon të dhenat e nevojshme.

(5) Nëse furnizuesi i leshon punën e vet apo një pjesë të aktivitetëve subjektivit tjetër, obligimi për mbajtjen e evidencës për të dhenat nga paragrafi (1) i këtij neni bartet në atë subjekt, kurse në rast të pushimit të punës të dhenat për pushimin me punë t'i dërgojë në Agjencinë për Barna.

III. NOTIFIKACIONI I SUBSTANCËVE TË REJA

Neni 21

(1) Notifikacioni i substancës së re parashtrohet nga notifikuesi.

(2) Procedura për notifikacion mund të jetë e teresishme (e plote) dhe e shkurtuar.

Neni 22

Notifikuesi obligohet që organit kompetent në vendin në të cilin substanca është prodhuar ose në vendin në të cilin notifikuesi ka seli t'i dorëzojë notifikacion me:

- dosje teknike me të gjitha të dhenat e arritshme relevante për evaluimin e rreziqeve të mundshme që mund të shkaktojnë kimikali në shëndetin e njerëzve dhe mjedisin jetësor dhe që së paku i përmban informatat dhe rezultatet e studimeve të kryera për konstatimin e rrezikut, së bashku me pershkrimin e plote dhe të hollësishëm të analizave të realizuara, metodat që janë zbatuar dhe të dhenat nga literatura në lidhje me analizat e bera dhe metodat e zbatuara,

- dosje teknike me informata të nevojshme për evaluimin e rreziqeve të parashikueshme pavarësisht nëse paraqiten menjëherë ose kanë veprim të prolonguar, që substanca mund të ketë për shëndetin e njerëzve dhe mjedisin jetësor,

- deklarate në lidhje me ndikimet e padëshuruara të substancës gjatë menyrave të ndryshme të parashikueshme të përdorimit,

- propozim – klasifikimi dhe shenimi,

- propozim – liste të sigurisë,

- marreveshje për perfaqësim dhe

- kërkesë nga notifikuesi që notifikacioni të përjashtohet nga zbatimi i dispozitave të nenit 29 të këtij ligji, për periudhë maksimale prej një viti pas dorëzimit të notifikacionit, nëse atë vecanerisht e kërkon notifikuesi.

Neni 23

(1) Notifikuesi i cili ka për qëllim të leshojë në qarkullim kimikale në territorin e Republikës së Maqedonisë në sasi më të vogla se 1 000 kilograme në nivel vjetor për prodhues, obligohet që të dorëzojë notifikacion në Agjencinë për Barna, që i përfshin:

- dosjet teknike me të gjitha të dhenat relevante të domosdoshme për evaluimin e rreziqeve të mundshme që kimikali mund të shkaktojë në shëndetin e njerëzve dhe mjedisin jetësor. Dosja përmban informata dhe rezultate minimale nga studimet e realizuara për konstatimin e rrezikut, si dhe pershkrim të teresishëm dhe të hollësishëm të studimeve që janë zbatuar, metodave që janë zbatuar ose të dhëna nga literatura nëse Agjencia për Barna nuk vendos më ndryshe dhe

- të gjitha informatat tjera nga neni 22 alinete 3 deri në 7 të këtij ligji.

(2) Të dhenat që duhet t'i përmbajë dosja teknike dallohen varesisht nga sasitë që leshohen në qarkullim.

(3) Në rast kur notifikuesi ka parashtruar dosje për procedurë të shkurtuar për notifikacion, para se sasitë e leshuara në qarkullim të arrijnë nivel prej 100 kilogramesh në nivel vjetor për prodhues ose para se sasia e përgjithshme e leshuar në qarkullim të arrijë nivelin prej 500 kg/në vit për prodhues, notifikuesi duhet të parashtrorë të dhëna plotësuese për shkak të kompletimit të dosjes teknike.

(4) Në rast kur notifikuesi ka parashtruar dosje për procedurë të shkurtuar për notifikacion, para se sasitë e leshuara në qarkullim të arrijnë 1 000 kilograme në nivel vjetor për prodhues ose para se sasia e përgjithshme e leshuar në qarkullim të arrijë nivel prej 5 tone/në vit për prodhues, notifikuesi duhet të parashtrorë kërkesë për procedurën e teresishme për notifikacion.

Neni 24

Procedurat për notifikacion dhe analiza nga nenet 22 dhe 23 të këtij ligji, nuk kanë të bëjnë me:

- substancat e theksuara në Listen evropiane të substancave ekzistuese komerciale kimike (në tekstin e metutjeshëm: EINECS),

- aditivët dhe substancat që shfrytëzohen vecanerisht në ushqimin për kafshë,

- substancat që shfrytëzohen vecanerisht në ushqim dhe

- perberesit aktive që shfrytëzohen vecanerisht për barna, por jo edhe nenprodukte.

Neni 25

(1) Substancat e notifikuara janë ato që i plotësojnë kushtet si në vijim:

- polimere, me përjashtim të atyre që në forme të kombinuar përmbajnë 2% ose më shumë se 2% të çdo substancë që nuk është cekur në listen e EINECS-it,

- substanca në qarkullim në sasi më të vogla se 10 kilograme në nivel vjetor për prodhues nëse prodhuesi i plotëson kriteret që janë përcaktuar me këtë ligj,

- substanca në sasi të kufizuar që nuk i tejkalojne 100 kilograme në nivel vjetor për prodhues dhe janë të dedikuara vecanerisht për hulumtime shkencore dhe zhvillim, në kushte të kontrolluara. Prodhuesit doemos duhet të ruajnë dokumente të shkruara me të dhena për identitetin e substancës, të dhena për shenimin, sasite dhe listen e shfrytëzuesve dhe të njejtat doemos duhet të jenë të arritshme për organin kompetent në vendin ku kryhet qarkullimi me to dhe

- substanca të dedikuara për hulumtim dhe zhvillim procesual të orientuar shkencor me numer të kufizuar të shfrytëzuesve të regjistruar në sasi të kufizuara për qellimet e hulumtimit dhe zhvillimit. Për keto substanca përjashtimi vlen një vit, me ç'rast importuesi ose prodhuesi duhet t'ia dorëzojë organin kompetent të dhenat për identitetin, shenimin, sasite, listen e shfrytëzuesve dhe programin e hulumtimit dhe zhvillimit, me ç'rast duhet të sigurohet që substanca të mos jetë e arritshme për publikun. Periudha njevojecare mund të vazhdohet nese notifikuesi dorëzon të dhena se kjo është e arsyeshme.

(2) Në rast kur nuk është e mundshme që substancat të shenohen në pajtim me nenin 18 të këtij ligji, në etiketen që rezultojnë nga hulumtimet e realizuara doemos duhet të qendrojnë paralajmërimi "KUJDES – substanca nuk është plotësisht e testuar".

Neni 26

(1) Kimikalet për të cilat kryhet procedura e teresishme për notifikacion mund të leshohen në qarkullim pas parashtrimit të dokumentacionit të nevojshëm për Agjencinë për Barna nga ana e notifikuesit. Agjencia për Barna, në afat prej 60 ditësh nga dita e parashtrimit të dokumentacionit të nevojshëm, obligohet që ta shqyrtojë dokumentacionin dhe të leshojë leje për leshimin në qarkullim të kimikalit, si dhe ta njoftojë notifikuesin për numrin e ndare.

(2) Nese dokumentacioni i parashtruar nuk është i kompletuar, Agjencia për Barna mundet në forme të shkruara nga notifikuesi të kerkojë plotësimin e tij.

(3) Kimikalet për të cilat kryhet procedura e shkurtuar për notifikacion, mund të leshohen në qarkullim pas parashtrimit të dokumentacionit të nevojshëm për Agjencinë për Barna nga ana e notifikuesit. Agjencia për Barna, obligohet që në afat prej 30 ditësh ta kontrollojë dokumentacionin dhe të leshojë leje për leshimin në qarkullim të kimikalit, si dhe ta njoftojë notifikuesin për numrin e ndare.

(4) Nese dokumentacioni i parashtruar nuk është i mjaftueshëm, organi kompetent në forme të shkruara nga notifikuesi mund të kerkojë plotësimin e tij.

(5) Afati nga paragrafi (1) i këtij neni pushon të rrjedhë nga dita kur Agjencia për Barna do të kerkojë nga parashtruesi të sigurojë dokumente plotësuese, informata ose sqarime për të cilat konsideron se janë të domosdoshme dhe afati vazhdon të rrjedhë nga dita e plotësimit të kërkesës së Agjencisë për Barna.

(6) Kunder aktvendimit për leshim në qarkullim të kimikalit mund të parashtrohet ankese te Komisioni kompetent i shkallës së dytë i Qeverisë së Republikës së Maqedonisë.

Neni 27

(1) Në rast kur substancat klasifikohen si shumë helmuese, kancerogjene, si toksike për sistemin riproduktiv ose mutagjene, notifikuesi obligohet që t'ia dorëzojë Agjencisë për Barna të dhenat adekuate që kanë të bëjnë me metodat dhe masat e rekomanduara për kujdes gjatë përdorimit, magazinimit, transportit, zjarrit dhe llojeve tjera të rrezikut, vecanerisht reaksioneve kimike me ujë, nese kjo është relevante, informatat që kanë të bëjnë me dyshimin se substanca mund të eksplodojë kur është në forme të pluhurit, si dhe masat për ndihme urgjente gjatë derdhjes ose gjatë lëndimit të personave.

(2) Nese janë të arritshme, detyrimisht dorëzohen të dhenat për helmueshmërinë akute

Neni 28

(1) Agjencia për Barna leshon vendim për leshimin në qarkullim të substancave të reja dhe perzierjeve në baze të vlerësimit të realizuar të fletëparaqitjes dhe dokumentacionit të dorëzuar për leshimin në qarkullim të substancës së re, vet ose në perberje të perzierjes.

(2) Plotfuqishmeria e aktvendimit për leshimin e substancës së re në qarkullim është deri në dhjetë vjet.

(3) Notifikuesi është i obliguar që të parashtrtojë kërkesë për ripërtëritje të aktvendimit nga paragrafi (2) i këtij neni, 120 dite para skadimit të vlefshmërisë.

Neni 29

(1) Në rast të substancës e cila tanime ka qene e notifikuar në pajtim me dispozitat e këtij ligji, Agjencia për Barna mund të pajtohet që notifikuesi i ardhshëm të thirret në rezultatet për analizat fiziko – kimike, toksikologjike dhe ekotoksikologjike të parashtruar nga notifikuesi i pare, nese mund të sigurojë prova se substanca për të cilën kryen notifikacion të serishëm është e njejtë si ajo paraprakisht e notifikuar, duke përfshirë edhe shkallen e pastërtisë dhe natyrën e papastërtisë.

(2) Për shfrytëzimin e rezultateve nga analizat e cekura për substancat e notifikuar, notifikuesi i ardhshëm duhet të sigurojë pelqim me shkrim nga notifikuesi i pare.

(3) Në rast të notifikacionit të substancës së re që nuk është përfshirë në Listen evropiane të substancave të reja të publikuara (në tekstin e metutjeshëm: ELINCS), e është paraqitur, lejuar dhe përfshirë në Listen nacionale të substancave të reja dhe të klasifikuara të Agjencisë për Barna, notifikuesi i ardhshëm i substancës së re mund të kerkojë që të merren parasysh të dhenat për substancën dhe provat për analizat e realizuara të dorëzuara nga paraqitësi paraprak, nese ai me shkrim pajtohet me kete.

(4) Notifikuesi i ardhshëm është i obliguar që të deshmtojë se behet fjale për substancën e njejtë që është identike me atë të paraqitësit, duke përfshirë edhe shkallen e pastërtisë dhe papastërtisë së saj.

(5) Notifikuesi i substancës së re është i obliguar që të kerkojë nga Agjencia e Barnave të dhene nese substanca ka qene e paraqitur dhe kush është notifikuesi i saj i pare, me emrin dhe adresën e paraqitësit të pare.

(6) Në shtojcë të kërkesës notifikuesi është i obliguar që të dorëzojë prove se ka për qellim që substancën ta leshojë në qarkullim dhe të cekë në çfare sasishe.

(7) Notifikuesit e substancës së njejtë janë të obliguar që të bëjnë gjithçka që është në mundësinë e tyre, që të arrihet marreveshje për shfrytëzimin e përbashkët të të dhënave nga analizat.

Neni 30

(1) Agjencia për Barna do ta njoftojë notifikuesin nese dokumentacioni për paraqitje është i kompletuar dhe cila procedure për notifikacion do të zbatohet, në afat prej 15 ditësh nga dita e pranimit të fletëparaqitjes.

(2) Gjatë vlerësimit të substancave të reja, që nuk kanë qene lende e paraqitjes, zbatohet procedure e kompletuar për notifikacion, në afat prej 60 ditësh përlogaritur nga dita e pranimit të dokumentacionit të kompletuar.

(3) Për ato substanca që kanë qene lende e paraqitjes nga denoncues tjetër, zbatohet procedure e shkurtuar për notifikacion, në afat prej 30 ditësh. Agjencia për Barna do ta informojë, në forme të shkruara, denoncuesin e ardhshëm për pelqimin e leshuar paraprakisht të fletëparaqitjes për kimikalin e ri me citimin e numrit me të cilin është regjistruar kimikali në listen e EINECS-it.

(4) Nese ekziston ndonjë dyshim i bazuar mbi njohuritë më të reja shkencore se substanca është më e rrezikshme sesa që është evidentuar me dokumentacionin e paraqitjes, Agjencia për Barna mund të kerkojë dorëzim të dokumentacionit për analiza plotësuese mbi substancën që është e notifikuar.

(5) Në rastin nga paragrafi (4) i ketij neni Agjencia për Barna mund të miratoje aktvendim për ndalim të perkohshem për leshimin në qarkullim të substances derisa nuk do-rezohet dokumentacioni i kerkuar.

(6) Kunder aktvendimit të Agjencise për Barna për ndalimin e perkohshem për leshimin në qarkullim të kimikalit, mund të parashtrohet ankese në Komisionin kompetent të shkallës së dyte të Qeverisë së Republikës së Maqedonisë.

(7) Ankesa nuk e prolongon zbatimin e vendimit.

Neni 31

Kimikalet, në forme të substancave ose në perberje të perzierjeve, që paraqesin substanca eksplozive, hedhurine dhe papasterti në kimikale, nese kane disa nga cilesite e kimikaleve të rrezikshme pas klasifikimit të realizuar nga Agjencia për Barna, leshohen në qarkullim në procedure të zbatuar nga organi adekuat kompetent i administratës shtetërore në pajtim me kete ligj.

Neni 32

Substanca, në vete ose si perberje e perzierjes, nuk guxon të leshohet në qarkullim pa të dhena të mjaftueshme dhe nese nuk eshte e para-regjistruar ose e regjistruar nga ana e Agjencise Evropiane për Kimikale (ESNA).

Neni 33

(1) Notifikuesi rregullisht, së paku një here në vit, me shkrim duhet ta njoftoje Agjencine për Barna për:

- ndryshimet e sasise vjetore ose të pergjithshme të kimikaleve të leshuara në qarkullim,
- njohurite e reja për efektet e kimikaleve në shendetin e njerezve dhe mjedisit jetesor,
- çdo perdorim të ri për të cilin leshohet në qarkullim,
- çdo ndryshim në perberje dhe
- çdo ndryshim në statusin e notifikuesit.

(2) Notifikuesi eshte i obliguar që të dhena për emrin dhe sasite e kimikaleve të leshuara në qarkullim gjate vitit paraprak t'i dorezoje te Agjencia për Barna deri në fund të tremujorit të pare (31 mars) të vitit rrjedhes.

Neni 34

(1) Nese sasia e substances së paraqitur që notifikuesi e ka leshuar në qarkullim, gjate një viti ose në pergjithesi nga fillimi i leshimit në qarkullim, i tejkalon sasite kufizuese, notifikuesi eshte i obliguar që t'ia dorezoje Agjencise për Barna rezultatet e analizave plotesuese.

(2) Agjencia për Barna mund t'i pranoje edhe rezultatet e analizave te kurrizoret për substancën e njeje që i ka bere notifikuesi tjetër, nese ai për kete pajtohet me shkrim.

(3) Nese notifikuesi nuk i dorezon rezultatet nga analizat plotesuese nga paragrafi (1) i ketij neni, Agjencia për Barna perkohesisht mund ta ndaloje leshimin në qarkullim të substances.

(4) Sasite kufizuese të substancave të reja për të cilat kerkohen analiza plotesuese, llojin dhe perfshirjen e analizës, si dhe metodat për analize në baze të të cilave të dhena e marra për qellimin e njeje nga notifikuesi tjetër mund të shfrytezohen, i percakton drejtori i Agjencise për Barna.

Neni 35

Agjencia për Barna shkemben të dhena në nivel nderkombetar për:

- substance të re të publikuar në listen e ELINCS-së,
- të dhena për substancat ekzistuese me qellim të perpunitimit të vleresimit të rrezikshmerise dhe për klasifikimin e vecante të substancave ekzistuese nga lista e EINECS-it,
- të dhena për produktet biocidë me qellim të perpilimit të listave zgjedhore dhe
- të dhena tjera që rezultojne nga ky ligj, mes të tjerash, në pajtim me marrevshjet e ratifikuara nderkombetare.

Neni 36

(1) Nese notifikuesi dhe propozuesi deshmojne se zbulimi i të dhenave personale që paraqesin sekret afarist mund të shkaktojne humbje komerciale, mund t'i shenojne të dhena e tilla me shkallen e sekretit, nderkaq Agjencia për Barna duhet t'i trajtoje të njejtat si të tilla, pervec në rastet që paraqesin kerccenim për mbrojtjen e shendetit të njerezve dhe mjedisit jetesor.

(2) Të dhena që jane të rendesishme për mbrojtjen e shendetit dhe mjedisit jetesor dhe që nuk konsiderohen për sekret jane:

- emri tregtar i kimikalit dhe produktit biocid,
- emri dhe adresa e prodhuesit të kimikalit, produktit biocid, perkatesisht substances aktive për produkt biocid,
- emri dhe adresa e notifikuesit, perkatesisht propozuesit,
- emri dhe permbajtja e substances aktive në produktin biocid dhe emri i produktit biocid,
- cilesite fizike dhe kimike të kimikalit, produktit biocid, perkatesisht substances aktive për produktin biocid,
- pershkrimi i metodave dhe masat për mbrojtjen nga efektet e demshme të substances ose për shnderrim të substances në të parrezikshme,
- rezultatet e permbledhura nga analizat dhe testimet e produktit biocid të zbatuara në pajtim me nenin 100 të ketij ligji,
- rezultatet e permbledhura të analizave toksikologjike dhe ekotoksikologjike,
- shkalla e pastertise së substances dhe identifikimi i substancave shtese të rrezikshme dhe perzierjeve, nese keto jane të rrezikshme dhe nese kjo eshte e domosdoshme për klasifikimin dhe shenimin e substances,
- rekomandime për masat parandaluese për kohen e manipulimit, magazinimit, transportit, perdorimit dhe masat urgjente në rast të zjarrit dhe rreziqeve tjera,
- të dhena nga udhezimi për masat e sigurise,
- metodat për menjanimin e hedhurines dhe ambalazhit të saj,
- procedurat që duhet të ndjekin masa urgjente të cilat duhet të ndermerren në rast të rrjedhjes ose derdhjes,
- metoda analitike për vleresimin e ekspozimit të shendetit të njerezve dhe ambientit jetesor dhe
- masat e ndihmes së pare dhe keshillat mjekesore në rast të lendimit të personave.

(3) Nese prodhuesi, parashtruesi i kerkeses ose importuesi i prodhimit biocid ose i substances aktive të dedikuar për prodhim biocid, vendos që të dhena të caktuara paraprakisht të konsideruara si të fshehta të behen të arritshme, për kete eshte i obliguar që ta njoftoje Agjencine për Barna.

IV. LISTA E SIGURISE

Neni 37

(1) Furnizuesi gjate vendosjes në qarkullim të kimikaleve të rrezikshme, kimikaleve të cilat permbajne substanca të identifikuar si perzistente - bioakumulative - toksike (në tekstin e metejme: PBT) ose shume perzistente - shume bioakumulative (në tekstin e metejme: vPvB) dhe kimikale tjera të cilat kane cilesi nga Lista e substancave të cilat shkaktojne brengosje, eshte i obliguar që falas, t'u dorezoje lista të sigurise, në forme të shkruar ose elektronike, në gjuhen maqedonase dhe shkrimin e saj cirilik të gjithë distributorëve ose shfrytezuesve të metejme në zinxhirin e furnizimit.

(2) Eksportuesi eshte i obliguar që t'i dorezoje lista të sigurise importuesit, ndersa nese eshte e mundur, listat e sigurise duhet të jene të shenuara në gjuhen e vendit importues.

Neni 38

Me perjashtim të nenit 37 të këtij ligji, Lista e sigurise nuk sigurohet për substanca të rrezikshme ose perzierje të dedikuara për perdorim publik, për të cilat ka informata të mjaftueshme që t'u mundesoje shfrytëzuesve t'i ndermarrin masat e domosdoshme për mbrojtjen e shendetit të njerezve dhe ambientit jetesor.

Neni 39

(1) Lista e sigurise duhet ta permbaje daten e leshimit dhe keto të dhëna për kimikalin:

- identifikimin e substances/perzierjes dhe të personit juridik i cili e leshon substancenc/perzierjen në qarkullim,
- identifikimin e rreziqeve,
- perpilim/informatat për perberjet,
- masat për ndihmen e pare,
- masat kunder zjarrit,
- masat gjate lirimit të rastesishem të substances/perzierjes,
- perdorimin dhe magazinimin,
- kontrollin e ekspozimit të substances / mbrojtja personale,
- cilesite fizike dhe kimike,
- stabilitetin dhe reaktivitetin,
- informatat toksikologjike,
- informatat ekotoksikologjike të kimikaleve,
- menyren e shkaterrimit/ menjanimit,
- informatat për transportimin,
- informatat rregullatore dhe
- të dhenat tjera për kimikalin.

(2) Udhezimet për perpilimin e Listes siguruese i cakton drejtori i Agjencise për Barna.

Neni 40

(1) Të gjithë pjesemarrësit në zinxhirin e furnizimeve që janë të obliguar të perpilojnë raport për siguri kimike në shtojcën e listes së sigurise i futin skenaret adekuate për ekspozim me ç'rast i perfshtjine të gjitha menytrat e njohura për perdorim.

(2) Të gjithë shfrytëzuesit e metejme gjate hartimit të Listes së sigurise personale për menytrat e njohura të perdorimit do t'i perfshtjine skenaret adekuate të ekspozimit, si dhe informatat tjera adekuate nga Lista siguruese.

(3) Të gjithë distributorët dorezojne skenare adekuate për ekspozim dhe shfrytëzojne informata tjera adekuate nga lista së sigurise, që u janë siguruar, gjate hartimit të listes së sigurise personale, për perdorime për të cilat kanë dorezuar informata.

Neni 41

(1) Nese eshte bere vleresim për perdorimin e sigurte të kimikalit dhe skenarit të ekspozimit, informatat e theksuara në listen së sigurise duhet t'u pergjigjen informatave nga raporti për perdorimin e sigurte të kimikaleve, ndersa skenari për ekspozim duhet të jete i theksuar në aneksin e listes së sigurise.

(2) Personat juridike të cilet leshojne në qarkullim kimikale obligohen që t'i ndjekin ndryshimet dhe njohurite e reja për kimikalet dhe ta informojne shfrytëzuesin e metejme dhe Agjencine për Barna.

Neni 42

Furnizuesi obligohet që kerkeses së secilit pranues ose shfrytëzuesit të metejme t'i dorezoje liste të sigurise për furnizimin e perzierjes që nuk eshte klasifikuar si e rrezikshme, ndersa permban:

- në perqendrim individual të 1% të mases për perzierje jo të gazta dhe 0,2% të volumit për perzierje të gazta me së paku një substance e cila eshte helmuese për shendetin e njerezve ose paraqet rrezik për mjedisin jetesor, ose
- në perqendrim individual nga 0,1% të mases për perzierjet jo të gazta më së paku një substance e cila eshte PBT ose vPvB ose eshte e perfshtire në Listen e substancave me rrezik të larte, ose

- substanca për të cilen ekzistojne rregulla për kufizim të ekspozimit në vendin e punes ose perqendrimet maksimale të lejuara në lokalet punuese, në pajtim me dispozitat për siguri dhe shendet gjate punes.

Neni 43

(1) Furnizuesi do ta ndryshoje ose plotesoje permbajtjen e listave të sigurise në pajtim me informatat e reja për kimikalet, vecanerisht ato që kanë të bejne me zvogelimin e rreziqeve dhe kontrollit, ose informatave të reja për rrezikun e kimikalit, si dhe ndalimet dhe kufizimet në lidhje me prodhimin, leshimin në qarkullim ose shfrytëzimin e kimikaleve.

(2) Furnizuesi do t'ua dorezoje listen e ndryshuar dhe të plotësuar të gjithë distributorëve dhe shfrytëzuesve tjere të perfshtire në prodhim, të cileve ua kanë dorezuar kimikalin në 12 muajt e kaluar.

(3) Lista e ndryshuar dhe plotësuar duhet të permbaje verezjte "E reviduar", si dhe daten e ndryshimeve të kryera ose plotësimeve që janë bere.

Neni 44

(1) Në listen e sigurise gjate shenimit të paketimit të substances së rrezikut të permbajtur në perzierje mund të perdolet emer alternativ kimik për atë substance, me ç'rast do të shfrytëzohet emer me të cilin identifikohen grupet më të rëndesishme funksionale ose do të shfrytëzohet emer tjetër alternativ.

(2) Prodhuesi, importuesi ose shfrytëzuesi i metejme i substances së rrezikshme në perzierje, parashtron kerkesë për perdorimin e emrit alternativ kimik, në Agjencine e Barnave.

(3) Emri alternativ kimik mund të perdolet nese shfrytëzimi i emrit kimik të substances mund të sjelle te cenimi i sekretit afarist ose të drejtave të pronesise intelektuale dhe nese emri alternativ kimik jep informata të mjaftueshme për marrjen e masave që kanë të bejne me sigurine dhe shendetin gjate punes dhe kontrollin e rrezikut gjate perdorimit të perzierjes.

(4) Emri alternativ kimik mund të perdolet për substancën që ka cilesi të caktuara.

(5) Për vleresimin e arsyeshmerise së kerkeses për perdorimin e emrit alternativ kimik paguhet kompensim.

(6) Cilesite e substances për të cilen mund të perdolet emri alternativ kimik, si dhe permbajtjen e kerkeses për perdorimin e emrit alternativ kimik, i percakton drejtori i Agjencise për Barna.

Neni 45

(1) Agjencia për Barna në afat prej 45 ditesh nga dita e parashtrimit të kerkeses nga neni 44 paragrafi (2) të këtij ligji do të kerkoje nga parashtruesi i kerkeses që të dorezoje të dhëna plotësuese të domosdoshme për miratimin e vendimit për shfrytëzim të emrit alternativ kimik.

(2) Agjencia për Barna jep pelqim për shfrytëzimin e emrit alternativ kimik nese janë plotësuar kushtet nga neni 44 paragrafet (3) dhe (4) të këtij ligji.

(3) Agjencia për Barna miraton aktvendim për shfuqizimin e pelqimit për shfrytëzimin e emrit alternativ kimik nese në baze të informatave të reja konkludon, se emri alternativ kimik nuk jep informata të mjaftueshme për ndermarrjen e masave të cilat kanë të bejne me sigurine e shendetit gjate punes dhe kontrollimin e rrezikut gjate perdorimit të perzierjes.

(4) Me perjashtim nga paragrafi (3) të këtij neni, Agjencia për Barna aprovon emer tjetër alternativ kimik për substancën.

(5) Kunder aktvendimit nga paragrafet (2), (3) dhe (4) të këtij neni, mund të parashtrohet ankese te Komisioni kompetent i shkalles së dyte i Qeverise së Republikës së Maqedonise.

Neni 46

(1) Raporti për siguri të kimikaleve është dokument për evaluimin e sigurisë së kimikaleve, duke i përfshirë edhe masat për zvogëlimin dhe kontrollin e rrezikut të substancës.

(2) Secili person juridik i cili prodhon ose importon më shumë se 10 000 kilogramë në vit nga substanca, vecas ose si komponente në perzierje ose prodhim, duhet të kryejë vlerësim për siguri kimike.

(3) Menyren në të cilën kryhet vlerësimi i sigurisë së kimikaleve dhe përmbajtjen e raportit të sigurisë së kimikaleve, i percakton drejtori i Agjencisë për Barna dhe publikohen në ueb faqen e Agjencisë për Barna.

Neni 47

(1) Vlerësimi për siguri kimike të substancave i përfshin:

- vlerësimin për rrezik të shëndetit të njerëzve,
- vlerësimin për rrezik fiziko-kimik,
- vlerësimin për rrezik të mjedisit jetësor dhe
- vlerësimin PBT dhe vPvB.

(2) Nëse pas zbatimit të vlerësimit nga paragrafi (1) të këtij neni konstatohet se substanca i plotëson kriteret për klasifikim si e rrezikshme ose perseri është vlerësuar si PBT ose vPvB, në pajtim me këto ligj vlerësimi për siguri kimike vazhdon me:

- vlerësimin e ekspozimit, duke përfshirë edhe berjen e skenarit/skenareve për ekspozim (ose identifikim të përdorimit relevant dhe kategorive të ekspozimit, nëse është relevante) dhe vlerësimin e ekspozimit dhe

- karakterizimin e rrezikut.

(3) Skenaret e ekspozimit (atje ku konsiderohen si relevante përdorimi dhe kategoritë e ekspozimit), vlerësimi i ekspozimit dhe karakterizimi i rrezikut do t'i përfshijnë të gjitha përdorimet e identifikuara të propozuara nga furnizuesi/parashtruesi.

(4) Çdo person juridik i cili prodhon ose importon substanca kryen evaluim të ekspozimit dhe karakterizim të rrezikut për të gjitha menytrat e identifikuara të përdorimit të kimikaleve.

Neni 48

Raporti i sigurisë kimike nuk duhet ta përfshijë shqyrtimin e rreziqeve për shëndetin e njerëzve në lidhje me këto përdorime të fundit:

- si materiale dhe prodhime të cilat vijnë në kontakt me ushqimin dhe
- në prodhime kozmetike.

Neni 49

Furnizuesi i kimikaleve në baze të rreziqeve të identifikuara gjatë vlerësimit të sigurisë kimike, do të identifikojë dhe zbatojë masa adekuate për kontrollimin e tyre, e nëse janë adekuate do t'i rekomandojë në Listen e sigurisë.

Neni 50

Informatat e reja për cilësitë e rrezikshme të substancës ose perzierjes, si dhe informatat tjera të ndërlidhura me listat e sigurisë, të cilat kanë të bëjnë me menyra të caktuara të shfrytëzimit të substancës ose perzierjes, në menyre reciproke duhet t'i shkëmbejnë të gjithë pjesëmarrësit në zinxhirin e furnizimit.

Neni 51

(1) Furnizuesi i prodhimit që përmban substanca të cilat gjenden në Listen e substancave me rrezik të lartë në përqendrime të cilat i tejkalojnë 0,1%, shfrytëzuesit të prodhimit do t'i dorëzojë informata të mjaftueshme, të arritshme për furnizuesin, për të mundësuar përdorim të sigurt të prodhimit, duke e përfshirë së paku emrin e substancës.

(2) Furnizuesi i prodhimeve të cilat përmbajnë substanca që gjenden në Listen e substancave me rrezik të lartë në përqendrime të cilat i tejkalojnë 0,1%, kërkeses së shfrytëzuesit të prodhimit do t'i dorëzojë edhe informata tjera për t'u mundësuar përdorim i sigurt i prodhimit, nëse ato i janë të arritshme.

(3) Informatat nga paragrafet (1) dhe (2) të këtij neni, furnizuesi i prodhimit i jep falas në afat prej 45 ditësh nga dita e parashtrimit të kërkesës.

V. KUFIZIMI DHE NDALIMI I LESHIMIT NË QARKULLIM DHE PËRDORIMIT TË KIMIKALEVE

Neni 52

(1) Lista e ndalimeve dhe kufizimeve për përdorimin e kimikaleve dhe prodhimeve prodhimi, leshimi në qarkullim dhe përdorimi i të cilave ndalohet perkatesisht kufizohet për shkak të rrezikut për shëndetin e njerëzve dhe mjedisin jetësor, nuk zbatohet për substanca të dedikuara për qëllime shkencore-hulumtuese dhe zhvillim.

(2) Kufizimet nga paragrafi (1) i këtij neni, nuk kanë të bëjnë me përdorimin e substancave në prodhime kozmetike.

(3) Lista nga paragrafi (1) i këtij neni do t'i përmbajë edhe kufizimet për përdorimin e kimikaleve dhe perzierjeve, menytrat e lejuara të shfrytëzimit si dhe kushtet e tjera për prodhimin, leshimin në qarkullim dhe përdorimin e tyre.

(4) Në situata ku ndalimet dhe kufizimet për substanca dhe perzierje të caktuara nuk mund të zbatohen për shkak të pasojave teknike dhe ekonomike, Agjencia për Barna do të percaktojë afate se kur ato ndalime dhe kufizime do të behen të detyrueshme.

(5) Prodhuesit, importuesit, distribuesit ose shfrytëzuesit e metejme të substancës ose perzierjes, do të veprojnë në pajtim me ndalimet dhe kufizimet dhe kushtet tjera të percaktuara me këto ligj.

VI. REGJISTRI I KIMIKALEVE

Neni 53

(1) Për qëllimet e kembimit të të dhënave dhe menaxhimit integral të kimikaleve, Agjencia për Barna udhëheq Regjisterin integral të kimikaleve të cilat janë vënë në qarkullim dhe përbehet nga Regjistri për kimikale dhe Regjistri i prodhimeve biocide, si dhe të dhënat për preparate për mbrojtjen e bimeve.

(2) Të dhënat për preparatet për mbrojtjen e bimeve nga paragrafi (1) i këtij neni, janë të dhëna për:

- emrin mbrojtës,
- emrin dhe cilësinë e substancës aktive,
- menyren e lejuar të përdorimit,
- personin juridik i cili preparatet i leshon në qarkullim dhe

- sasitë e preparateve të cilat janë leshuar në qarkullim.

(3) Organi kompetent për leshimin në qarkullim të preparateve për mbrojtjen e bimeve obligohet që një herë në vit më së voni deri më 31 mars në vitin rrjedhës, t'i dorëzojë Agjencisë për Barna të dhëna për preparatet për mbrojtjen e bimeve të vëna në qarkullim në vitin paraprak.

(4) Agjencia për Barna, Regjistrin integral nga paragrafi (1) i këtij neni e udhëheq si baze elektronike të të dhënave.

(5) Formën, përmbajtjen dhe menyren e udhëheqjes së Regjistrin integral nga paragrafi (1) i këtij neni i percakton drejtori i Agjencisë për Barna.

Neni 54

(1) Në Regjistrin për kimikale futen kimikalet të cilat prodhohen ose importohen në territorin e Republikës së Maqedonisë.

(2) Me përjashtim nga paragrafi (1) i këtij neni në Regjistrin për kimikale nuk futen kimikalet të cilat kanë cilësi të caktuara ose përdoren për qëllime të caktuara në pajtim me këto ligj.

Neni 55

(1) Prodhuesi, importuesi ose shfrytezuesi i metejme është i detyruar që të Agjencia për Barna të dorezoje fletëparaqitje për regjistrim të kimikalit në Regjistrin për kimikale, më së voni deri më 31 mars të vitit rjedhes për kimikalet të cilat janë prodhuar ose importuar në vitin paraprak.

(2) Prodhuesi ose shfrytezuesi i metejme nga jashtë është i detyruar që të dorezoje deklarate të Agjencia për Barna për regjistrimin e kimikaleve në Regjistrin për kimikale, nepërmjet perfaqësuesit të autorizuar në Republikën e Maqedonisë.

(3) Fletëparaqitja nga paragrafi (1) i ketij neni i përmban: emrin dhe adresën, numrin tatimor të identifikimit, llojin e veprimtarisë, emrin e personit përgjegjës në personin juridik.

(4) Me fletëparaqitjen nga paragrafi (1) i ketij neni dorezohet dosja për çdo kimikal, si dhe liste të sigurisë, nëse është e percaktuar për kimikalin.

(5) Nëse kimikalin e regjistron perfaqësues ose perfaqësia e prodhuesit ose shfrytezuesit të metejme nga jashtë, me deklaratën nga paragrafi (2) i ketij neni parashtron dëshmi për këtë.

(6) Dosja për kimikalin i përmban:

1) emrin tregtar/të mbrojtur të kimikalit dhe identifikimin tjetër të kimikalit;

2) të dhenat për sasine e kimikalit e cila leshohet në qarkullim;

3) të dhenat për çdo mënyrë të shfrytëzimit të kimikalit për të cilin di personi i cili e regjistron kimikalin dhe

4) të dhenat për përberjen kimike.

Neni 56

(1) Agjencia për Barna në afat prej gjashtë muajsh nga dita e pranimit të fletëparaqitjes i kontrollon të dhenat nga dosja e kimikalit.

(2) Agjencia për Barna miraton aktvendim për regjistrim të kimikalit në Regjistrin e kimikaleve, nëse dosja për kimikale është e mbushur dhe nëse është dorezuar liste e sigurisë, në pajtim me këtë ligj.

(3) Agjencia për Barna në aktvendimin për regjistrimin e kimikalit në Regjistrin për kimikale e regjistron numrin regjistruar të çdo kimikali nga paragrafi (2) i ketij neni.

Neni 57

(1) Personi i cili e ka kryer regjistrimin e kimikalit në Regjistrin për kimikale është i detyruar që çdo vit të ardhshëm në afatin e theksuar në nenin 55 paragrafi (1) të ketij ligji të dorezoje të dhena për sasite të cilat janë leshuar në qarkullim dhe ndryshimet tjera në të dhenat në dosjen e dorezuar për kimikalin.

(2) Të dhenat të cilat mbahen për çdo kimikal në Regjistrin për kimikale i percakton Drejtori i Agjencisë për Barna.

VII. PRODHIMI I KIMIKALEVE

Neni 58

Personat juridike që prodhojnë kimikale janë të detyruar që të sigurojnë kushte me të cilat do të zvogelohet ose pengohet rreziku për shëndetin e njerezve dhe mjedisin jetësor dhe të sigurojnë zëvendësim të kimikaleve të rrezikshme me kimikale më pak të rrezikshme.

Neni 59

(1) Personat juridik që prodhojnë kimikale duhet t'i plotësojnë kushtet e percaktuara me këtë ligj dhe kushtet më të përafërta të percaktuara me rregullat e miratuara në baze të tij.

(2) Lejen nga paragrafi (1) i ketij neni e leshon ministri i Shëndetësisë pas pelqimit paraprak të ministrit të Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave, ministrit të Punës dhe Politikës sociale, ministrit të Mjedisit Jetësor dhe Planifikimit Hapësinor dhe ministrit të Ekonomisë.

(3) Agjencia për Barna mban evidence të personave juridike të cilëve u është leshuar leje për prodhimin e kimikaleve.

Neni 60

(1) Personat juridike që prodhojnë kimikale duhet të kenë lokal perkates, pajisje dhe kuader.

(2) Kushtet më të përafërta lidhur me lokalin, pajisjen dhe kuadrin nga paragrafi (1) i ketij neni i percakton drejtori i Agjencisë për Barna.

Neni 61

(1) Personi juridik që prodhon kimikale është i detyruar që t'i njoftojë të gjithë të punësuarit me rrezikun për shëndetin e njerezve dhe mjedisin jetësor nga kimikalet dhe me mënyrën e mbrojtjes.

(2) Punetoret që menaxhojnë dhe punojnë me kimikale doemos duhet të jenë të aftë profesionalisht për siguri gjatë punës me kimikale.

(3) Personat juridike nga paragrafi (1) i ketij neni janë të detyruar që të kujdesen për aftësimin e vazhdueshëm të punetoreve të cilët menaxhojnë dhe punojnë me kimikale.

(4) Aftësimin e punetoreve të cilët menaxhojnë dhe punojnë me kimikale e kryejnë personat juridike të cilët i plotësojnë kushtet lidhur me lokalin, pajisjen dhe kuadrin, në baze të autorizimit nga drejtori i Agjencisë për Barna.

(5) Përmbajtjen e programit për aftësim, mënyrën e aftësimit, njohuritë e punetorit varesisht nga lloji i punës që e kryen, si dhe lokalin, pajisjen dhe kuadrin që duhet t'i plotësojnë personat juridike që e kryejnë aftësimin, i percakton ministri i Shëndetësisë në pajtim me ministrin për Punë dhe Politikë Sociale, ministri i Mjedisit Jetësor dhe Planifikimit Hapësinor dhe ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave.

Neni 62

Personat juridike që prodhojnë kimikale janë të detyruar të mbajnë evidence në të cilën janë të përmbajtura të dhenat për emrin e kimikalit, sasite e prodhuara, afati i vlefshmerisë, data e prodhimit dhe dedikimi.

Neni 63

Personat juridike që prodhojnë kimikale janë të detyruar të kujdesen për grumbullimin, ruajtjen e drejte dhe menjanimin e sigurt të hedhurinave në pajtim me rregullat për mbeturina.

Neni 64

(1) Prodhuesi i kimikaleve është i detyruar që ta njoftojë Agjencinë për Barna për çdo ndryshim i cili mund të ndikojë në plotësimin e kushteve të percaktuara me këtë ligj.

(2) Nëse kushtet për prodhim nuk janë plotësuar, Agjencia për Barna ia heq lejen për punë dhe e shlyen personin juridik nga evidence e personave juridike që prodhojnë kimikale.

VIII. QARKULLIMI ME KIMIKALE

Neni 65

(1) Personat juridike që kryejnë qarkullim me kimikale duhet t'i plotësojnë kushtet e percaktuara me këtë ligj dhe kushtet më të përafërta të percaktuara me rregullat e miratuara në baze të tij.

(2) Leja për kryerjen e veprimtarisë qarkullim me kimikale, leshohet për periudhën kohore prej pesë vitesh.

(3) Agjencia për Barna mban evidence për personat juridike të cilëve u është leshuar leja për kryerjen e qarkullimit me kimikale.

Neni 66

(1) Krahas kushteve të përgjithshme, personat juridike janë të obliguar që t'i permbushin së paku kushtet e posaçme në vijim për kryerjen e qarkullimit me kimikale:

1) të kene kuader me arsimim të larte nga sfera e kimise, teknologjise, farmacise, mjekesise, biologjise, perkatesisht bujqesise ose veterinarise, varesisht nga dedikimi i kimikaleve dhe të jene të aftesuar profesionalisht për menaxhim me kimikalet;

2) të kene lokale perkatese për vendosje, ruajtje dhe leshim të kimikaleve të rrezikshme, të cilat në aspekt të lokacionit, menyres së ndertimit, ventilimit, temperatures dhe lageshtise i permbushin kushtet teknike dhe sanitare-higjienike dhe kushtet tjera të percaktuara me ligj;

3) në vend të dukshem në lokal ku kryhet qarkullimi me kimikale të vendosin udhezim për masat dhe mjetet për pengimin e helmimit, menyren e dhenies së ndihmes së pare në rast të helmimit, menyren e menjanimit të kimikalit (neutralizimit, mjetet për shpellarje) i cili leshohet në qarkullim dhe

4) të kene në disponim mjete perkatese për dhenien e ndihmes së pare (kunderhelme-antidote, mjete për shpellarje e të tjera).

(2) Kushtet më të peraferta lidhur me lokalin dhe pajisjen i percakton ministri i Shendetesise në pajtim me ministrin e Mjedisit Jetesor dhe Planifikimit Hapesinor.

(3) Dispozita nga paragrafi (1) i ketij neni nuk zbatohet për institucione shkencore-hulumtuese, arsimore dhe shendetesore që kimikalet i shfrytezojne ekskluzivisht për kryerjen e veprimtarise themelore.

Neni 67

(1) Personi juridik që kryen qarkullim me kimikale eshte i obliguar që të siguroje aftesim profesional të personave që punojne me kimikale dhe të kujdeset për aftesim të tyre të vazhdueshem.

(2) Permbajtjen e programit për aftesim, menyren e aftesimit, njohurite e punetorit varesisht prej llojit të punes e kryen, si dhe kushtet që duhet t'i permbushin personat juridike të cilet e realizojne aftesimin i percakton ministri i Shendetesise në pajtim me ministrin e Punes dhe Politikes Sociale, ministrin e Mjedisit Jetesor dhe Planifikimit Hapesinor dhe ministrin e Bujqesise, Pylltarise dhe Ekonomise së Ujerave.

Neni 68

(1) Personat juridike që kryejne qarkullim me kimikale janë të obliguar që të mbajne evidence në të cilen permbahen:

të dhena për kimikalin (emri i kimikalit, sasite e leshuara, afati i perdorimit, dedikimi) dhe

të dhena për shfrytezuesin (emri, mbiemri, numri unik i amzes, adresa, nenshkrimi i atij që e ka leshuar dhe pranuar kimikalin dhe data e leshimit).

(2) Të dhenat nga paragrafi (1) i ketij neni ruhen së paku pese vjet.

(3) Ndalohet shitja e kimikaleve personave më të rinj se 18 vjet.

Neni 69

(1) Personi juridik që kryen qarkullim me kimikale mund t'i importoje/eksportoje kimikalet, në baze të lejes për import/eksport, të leshuar nga Agjencia për Barna.

(2) Agjencia për Barna mban evidence të lejeve të leshuara për import/eksport të kimikaleve nga paragrafi (1) i ketij neni.

Neni 70

Personat juridike që kryejne qarkullim me kimikale janë të obliguar që të kujdesen për grumbullimin, ruajtjen e drejte dhe menjanimin e sigurt të hedhurinave në pajtim me rregullat për hedhurina të rrezikshme.

IX. IMPORTI DHE EKSPORTI I KIMIKALEVE TË SAKTUARA TË RREZIKSHME

Neni 71

(1) Me qëllim të avancimit të ndarjes së përgjegjesive dhe bashkepunimit në tregtine nderkombetare me kimikale të rrezikshme, në pajtim me Konventen e Roterdamit për proceduren për dhenien e pelqimit në baze të njoftimit paraprak për kimikale të caktuara të rrezikshme dhe pesticide në tregun nderkombetar (në tekstin e metejme: Konventa e Roterdamit) për import dhe eksport të substancave të caktuara për të cilat eshte percaktuar kufizimi edhe ndalimi i prodhimit, leshimit në qarkullim, dhe perdorimit, si dhe perzierjeve të caktuara dhe prodhimeve të cilat e permbajne atë substance, zbatohet procedura e njoftimit paraprak, perkatesisht procedura e dhenies së pelqimit në baze të njoftimit paraprak (në tekstin e metejme: procedura PIC).

(2) Kufizimet dhe ndalimet nga paragrafi (1) i ketij neni kane të bejne me kufizimet dhe ndalimet nga neni 52 i ketij ligji ose kufizimet dhe ndalimet percaktohen në baze të rregulles me të cilen kryhet leshimi në qarkullim i kimikalit në pajtim me ligjin me të cilen rregullohen mjetet për mbrojtjen e bimeve.

(3) Procedura për njoftim paraprak zbatohet për kimikale të cilat janë në Listen e kimikaleve me procedure të njoftimit paraprak, ndersa procedura PIC zbatohet për kimikale të Listes së kimikaleve për proceduren PIC.

(4) Lista e kimikaleve me procedure të njoftimit paraprak së paku duhet të permbaje emrin e kimikalit, numrat me të cilet identifkohet, numrin tarifor dhe nenkategorine e kimikalit.

(5) Lista e kimikaleve me procedure PIC së paku duhet të permbaje emrin e kimikalit, numrat me të cilet identifkohet, numrin tarifor dhe kategorine e kimikalit.

(6) Lista e kimikaleve me procedure të njoftimit paraprak permban dhe kimikale të caktuara nga Lista e kimikaleve me procedure PIC.

(7) Lista e kimikaleve me procedure PIC permban edhe kimikale nga Lista e kimikaleve nga Konventa e Roterdamit.

Neni 72

(1) Kategorite e kimikaleve për të cilat zbatohet procedura PIC janë kimikalet industriale dhe pesticidet.

(2) Nenkategorite e kimikaleve industriale për të cilat zbatohet procedura e njoftimit paraprak janë:

1) nenkategoria e kimikaleve për perdorim të përgjithshem dhe

2) nenkategoria e kimikaleve për perdorim profesional.

(3) nenkategorite e pesticideve për të cilat zbatohet procedura e njoftimit paraprak janë:

1) nenkategoria e mjeteve për mbrojtjen e bimeve dhe

2) nenkategoria e pesticideve tjera në të cilat janë perfsihire prodhimet biocide dhe kimikale tjera të cilat kane veprim pesticid.

Neni 73

(1) Procedura e njoftimit paraprak për eksport zbatohet ashtu që Agjencia për Barna dorezon te organi kompetent për menaxhim me kimikale në vendin ku kryhet eksporti, njoftim për eksport të kimikaleve nga Lista e kimikaleve me procedure të njoftimit paraprak, perkatesisht të kimikalit që permban substance nga kjo Liste në koncentrim të tille që sipas ketij ligji klasifikohet si e rrezikshme, si dhe njoftim për eksport të prodhimit i cili permban kimikal nga Lista e kimikaleve për procedure PIC.

(2) Eksportuesi i kimikaleve dhe prodhimeve nga paragrafi (1) i ketij neni eshte i obliguar që para eksportit të parashtroje kerkese në Agjencine për Barna për zbatimin e pro-

cedures së njoftimit paraprak dhe me kerkesen të dorezoje informate e cila permban së paku të dhena për identitetin e kimikalit, të dhena personale, të dhena për importuesin e kimikalit ose prodhimin dhe të dhena për cilesite e kimikalit dhe masat e kujdesit dhe zvogelimit të rrezikut dhe riskut.

(3) Në baze të informatave nga paragrafi (2) i ketij neni Agjencia për Barna perpilon njoftim për vendin në të cilin eksportohet dhe zbatohet procedura e njoftimit paraprak.

(4) Agjencia për Barna eksportuesit nga paragrafi (2) i ketij neni i jep vertetim për procedurën e zbatuar të njoftimit paraprak.

(5) Rastet në të cilat zbatohet procedura e njoftimit paraprak, rastet në të cilat nuk është i nevojshëm zbatimi i metejme i procedurës së njoftimit paraprak, permbajtjen e njoftimeve për eksport dhe dokumentet që dorezohen për zbatimin e asaj procedure i pershkruan drejtori i Agjencisë për Barna.

(6) Pjese perberese e aktit nga paragrafi (5) i ketij neni është edhe Lista e kimikaleve me procedure të njoftimit paraprak.

Neni 74

Procedura e njoftimit paraprak për import zbatohet për kimikalet prodhimi, leshimi në qarkullim dhe perdorimi i të cilave janë të ndaluara, perkatesisht të kufizuara sipas rregullave të vendit në të cilin importohet, keshtu që Agjencia për Barna pas marrjes së njoftimit për eksport nga organi kompetent i vendit nga i cili importohet e njofton atë organ se e ka pranuar njoftimin.

Neni 75

(1) Procedura PIC zbatohet për import, perkatesisht eksport të kimikalit i cili gjendet në Listen e kimikaleve me procedure PIC, perkatesisht për kimikale e cila permban substance nga kjo liste në koncentrim të tille që në pajtim me dispozitat e ketij ligji klasifikohet si e rrezikshme.

(2) Agjencia për Barna është e obliguar që Sekretariatit të Konventes së Roterdamit t'i dorezoje pergjigje në lidhje me importin për secilin kimikal nga Lista e Konventes së Roterdamit.

(3) Agjencia për Barna organit kompetent të vendit nga i cili importohet kimikali është e obliguar që t'i dorezoje pergjigje për import të kimikalit i cili nuk është në Listen e Konventes së Roterdamit, nese ai vend kerkon pelqim paraprak sipas procedures PIC.

(4) Pergjigjja nga paragrafet (2) dhe (3) të ketij neni mund të jete pelqim, pelqim në kushte të caktuara, perkatesisht mospajtim, ndersa perpilohet në baze të kufizimeve të percaktuara dhe ndalimeve nga neni 52 i ketij ligji ose në baze të rregulles me të cilin kryhet leshimi në qarkullim i kimikaleve në pajtim me ligjin me të cilin rregullohen mjetet për mbrojtjen e bimeve.

(5) Pergjigjen nga paragrafet (2) dhe (3) të ketij neni për mjetet për mbrojtjen e bimeve, Agjencia për Barna e perpilon në bashkepunim me organin kompetent për mbrojtjen e bimeve.

Neni 76

(1) Eksportuesi është e obliguar që për kimikalin i cili gjenden në Listen e kimikaleve me procedure PIC, perkatesisht për kimikalin i cili permban substance nga kjo liste në koncentrim të tille që sipas ketij ligji klasifikohet si e rrezikshme, të parashtrroje kerkese për zbatimin e procedures PIC.

(2) Me perjashtim nga paragrafi (1) i ketij neni, nese vendi anetar i Konventes së Roterdamit ka dorezuar pergjigje për atë kimikal te Sekretariati i Konventes, eksportuesi nuk është e obliguar që të parashtrroje kerkese për zbatimin e procedures PIC për kimikalin nga Lista e Konventes së Roterdamit.

(3) Në baze të kerkeses nga paragrafi (1) i ketij neni, Agjencia për Barna është e obliguar që nga organi kompetent i vendit në të cilin eksportohet të kerkoje pelqim paraprak sipas procedures PIC.

(4) Agjencia për Barna eksportuesit i cili ka parashtruar kerkese për zbatimin e procedures PIC i jep vertetim për procedurën PIC të zbatuar me pergjigje sipas nenit 75 paragrafi (4) të ketij ligji.

(5) Eksportuesi nga paragrafi (4) i ketij neni është e obliguar që të veproje në pajtim me pergjigjen e organit kompetent të vendit në të cilin eksportohet.

Neni 77

(1) Rastet në të cilat zbatohet procedura PIC, si dhe permbajtjen e kerkeses për zbatimin e procedures PIC i percakton drejtori i Agjencisë për Barna.

(2) Pjese perberese e aktit nga paragrafi (1) të ketij neni është edhe Lista e kimikaleve për procedure PIC.

Neni 78

(1) Eksportuesi i kimikalit nga Lista e kimikaleve me procedure për njoftim paraprak, perkatesisht kimikali i cili permban substance nga ajo liste, si dhe kimikalit nga Lista e kimikaleve me procedure PIC, perkatesisht kimikalit dhe prodhimin i cili permban substance nga ajo liste është e obliguar që t'i dorezoje Agjencisë për Barna informata për sasite e eksportuara, vendin në të cilin ka eksportuar kimikal, perkatesisht prodhim dhe të dhena të pergjithshme për importuesin, deri më 31 mars të vitit rrjedhes për vitin paraprak.

(2) Importuesi i kimikalit nga Lista e kimikaleve me procedure për njoftim paraprak, perkatesisht kimikalit i cila permban substance nga ajo liste, si dhe kimikalit nga Lista e kimikaleve me procedure PIC, perkatesisht kimikalit dhe prodhimin i cili permban substance nga ajo liste është e obliguar që t'i dorezoje Agjencisë për Barna krahas të dhenave nga neni 57 paragrafi (1) edhe informata për vendin i cili ka importuar dhe të dhena të pergjithshme për eksportuesin, deri më 31 mars të vitit rrjedhes për vitin paraprak.

(3) Importuesi i prodhimin i cili permban kimikal nga Lista e kimikaleve me procedure PIC është e obliguar që të dorezoje në Agjencinë për Barna informata për vitin paraprak për sasite e importuara, për vendin nga i cili ka importuar dhe të dhena të pergjithshme për importuesin, deri më 31 mars të vitit rrjedhes.

(4) Në baze të të dhenave nga paragrafet (1), (2) dhe (3) të ketij neni, Agjencia për Barna mban evidence për kimikalet e importuara ose të eksportuara, perkatesisht për prodhimet me procedure të njoftimit paraprak dhe procedure PIC nepermjet bazes elektronike të të dhenave.

Neni 79

(1) Eksportuesi i është e obliguar që të dorezoje në Agjencinë për Barna informata për transit të kimikalit nga Lista e Konventes së Roterdamit nepermjet territorit të atij vendi, të cilat i kerkon organi kompetent i vendit anetar të Konventes së Roterdamit, më së voni 30 dite para dites së transitit të pare ose tete dite para çdo transitit pasues.

(2) Agjencia për Barna organit kompetent të vendit anetar të Konventes së Roterdamit nga paragrafi (1) i ketij neni i dorezon informata për transitin e kimikalit më së voni 15 dite para dites së transitit të pare ose para çdo transitit pasues.

(3) Agjencia për Barna perpilon liste të vendeve anetare të Konventes së Roterdamit të cilat kerkojne informata për transit të kimikalit dhe permbajtjen e atyre informatave.

Neni 80

(1) Kimikale dhe prodhime të rrezikshme të caktuara perdorimi i të cilave është i ndaluar në listen nga paragrafi (4) i ketij neni, nuk guxojne të eksportohen.

(2) Krahas kimikaleve nga paragrafi (1) i ketij neni nuk guxojne të eksportohen edhe kimikale, e vecanerisht pesticide pastertia e të cilave nuk eshte në pajtim me pastertine e percaktuar, si dhe kimikale afati i perdorimit i të cilave skadon gjashte muaj pas eksportit.

(3) Lista e kimikaleve dhe prodhimeve të rrezikshme eksporti i të cilave eshte i ndaluar permban së paku emrin e kimikalit të rrezikshem, perkatesisht prodhimin, numrat me të cilat identifikohet kimikali, perkatesisht prodhimi dhe numrin tarifor të kimikalit të rrezikshem, perkatesisht prodhimin.

(4) Listen e kimikaleve të rrezikshme dhe prodhimeve eksporti i të cilave eshte i ndaluar e percakton drejtori i Agjencise për Barna.

Neni 81

Për vleresim profesional të të dhenave të cilat i dorezon eksportuesi për zbatimin e procedures së njoftimit paraprak dhe procedures PIC paguhet kompensim.

Neni 82

Drejtoria Doganore e kontrollon zbatimin e procedures për njoftim paraprak, perkatesisht procedures PIC.

X. LEJET PËR KRYERJEN E VEPRIMTARISE PËR QARKULLIM DHE LEJET PËR PERDORIMIN E KIMIALEVE VECANERISHT TË RREZIKSHME

Neni 83

(1) Leshim në qarkullim të kimikaleve të caktuara të rrezikshme (në tekstin e metejme: Kimikale vecanerisht të rrezikshme) mund të kryejne vetem personat juridike që kane leje për kryerjen e veprimtarise qarkullim me kimikale vecanerisht të rrezikshme.

(2) Leja për kryerjen e veprimtarise qarkullim me kimikale vecanerisht të rrezikshme i jepet personit juridik i cili ka siguruar magazinim perkates dhe ruajtje të kimikalit vecanerisht të rrezikshem, që të mos jene të arritshem për personat që mund t'i perdorin për qellime të palejuara, në pajtim me masat preventive për ruajtje të sigurt dhe magazinim të kimikaleve vecanerisht të rrezikshme.

(3) Agjencia për Barna percakton se për cilat kimikale vecanerisht të rrezikshme ka nevoje për leshimin e lejes, kurse për cilat kimikale vecanerisht të rrezikshme nuk ka nevoje për leshimin e lejes për kryerjen e veprimtarise qarkullim dhe perdorim të kimikaleve vecanerisht të rrezikshme.

(4) Masat preventive për ruajtjen e sigurt dhe magazinimin e kimikaleve vecanerisht të rrezikshme i percakton drejtori i Agjencise për Barna dhe publikohen në ueb faqen e Agjencise për Barna.

Neni 84

(1) Personat fizike që shfrytezojne kimikale vecanerisht të rrezikshme jane të obliguar që të kene leje për perdorimin e atyre kimikaleve.

(2) Leja për perdorimin e kimikaleve vecanerisht të rrezikshme i leshohet personit fizik i cili i shfrytezon për qellime artistike, shkencore dhe qellime tjera specifike, nese në vend të atyre kimikaleve nuk mund të shfrytezojen kimikale tjera alternative, nese i perdor dhe i ruan në menyre të sigurt.

Neni 85

(1) Kerkesa për leshimin e lejes nga neni 83 paragrafi (1) dhe 84 paragrafi (1) i ketij ligj, së paku permban emrin dhe adresen e parashtruesit të kerkeses, të dhena për kimikalin vecanerisht të rrezikshem dhe arsyet për kerkimin e lejes.

(2) Me kerkesen për leshimin e lejes për kryerjen e veprimtarise qarkullim me kimikale vecanerisht të rrezikshme dorezohet deshmi për sigurimin e lokalit perkates për magazinim dhe masat e percaktuara preventive për ruajtjen e sigurt dhe magazinimin e kimikaleve vecanerisht të rrezikshme.

(3) Me kerkesen për leshimin e lejes për perdorimin e kimikaleve vecanerisht të rrezikshme dorezohet arsyetim për menyren e perdorimit të kimikalit vecanerisht të rrezikshem dhe menyren e ruajtjes së atij kimikali.

(4) Masat preventive nga paragrafi (2) i ketij neni kane të bejne sidomos me ruajtjen e sigurt, perkatesisht magazinimin e kimikaleve vecanerisht të rrezikshme, procedurat e sigurise dhe me menyren e kryerjes së kontrollit të brendshem të procedurave të sigurise dhe të menaxhimit me kimikale vecanerisht të rrezikshme.

(5) Formularin e kerkeses për kryerjen e veprimtarise qarkullim me kimikale vecanerisht të rrezikshme, Formularin e kerkeses për leshimin e lejes për perdorimin e kimikaleve vecanerisht të rrezikshme, Formularin e lejes për kryerjen e veprimtarise qarkullim me kimikale vecanerisht të rrezikshme dhe Formularin e lejes për perdorimin e kimikaleve vecanerisht të rrezikshme, i percakton drejtori i Agjencise për Barna dhe publikohen në ueb faqen e Agjencise për Barna.

Neni 86

(1) Në proceduren për leshimin e lejes për kryerjen e veprimtarise qarkullim me kimikale vecanerisht të rrezikshme behet vleresimi nese eshte e nevojshme që në leje të shenohen edhe kushtet për ruajtje të sigurt dhe magazinim të atyre kimikaleve.

(2) Në proceduren për leshimin e lejes për perdorimin e kimikaleve vecanerisht të rrezikshme behet vleresimi nese eshte e nevojshme që në leje të shenohen edhe kushtet për ruajtje të sigurt dhe perdorim të atyre kimikaleve.

(3) Në proceduren për leshimin e lejeve nga paragrafet (1) dhe (2) të ketij neni percaktohet edhe afati i vlefshmerise së lejes i cili nuk mund të jete më i gjate se pese vjet.

Neni 87

(1) Drejtori i Agjencise për Barna leshon leje për kryerjen e veprimtarise qarkullim me kimikale vecanerisht të rrezikshme prodhuesit, importuesit ose shfrytezuesit të metejme.

(2) Në lejen nga nenet 83 paragrafi (1) dhe 84 paragrafi (1) të ketij ligji vecanerisht shenohet emri i pronarit të lejes, dedikimi për leshimin e lejes, afati i vlefshmerise së lejes dhe menyra për ruajtjen e sigurt dhe magazinim, perkatesisht ruajtjen e sigurt dhe perdorimin, të percaktuara në proceduren për leshimin e lejes.

(3) Kunder aktvendimit nga paragrafi (1) i ketij neni mund të parashtrohet ankese te Komisioni kompetent i shkalles së dyte të Qeverise së Republikes së Maqedonise.

(4) Shpenzimet reale të procedures për leshimin e lejes për kryerjen e veprimtarise qarkullim me kimikale vecanerisht të rrezikshme dhe lejes për perdorimin e kimikaleve vecanerisht të rrezikshme jane në llogari të parashtruesit të kerkeses.

Neni 88

(1) Afati i vlefshmerise së lejes nga neni 86 paragrafi (3) i ketij ligji vazhdohet me kerkese të pronarit të lejes, gjashte muaj para skadimit të lejes, dhe ai vazhdohet në afat jo më të gjate se pese vjet.

(2) Agjencia për Barna bën vleresim të kerkeses për vazhdimin e lejes dhe e vazhdon lejen, nese edhe më tej nuk plotesohen kushtet për leshimin e lejes.

(3) Kunder aktvendimit nga paragrafi (1) i ketij neni mund të parashtrohet ankese te Komisioni kompetent i Shkalles së dyte të Qeverise së Republikes së Maqedonise.

(4) Shpenzimet reale në proceduren për vazhdimin e lejes për kryerjen e veprimtarise qarkullim me kimikale vecanerisht të rrezikshme dhe lejes për perdorimin e kimikaleve vecanerisht të rrezikshme jane në llogari të parashtruesit të kerkeses.

Neni 89

Pronari i lejes eshte i obliguar qe t'u permbahet masave preventive nga neni 83 paragrafi (4) i ketij ligji dhe magazinimit te sigurt dhe ruajtjes, perkatesisht ruajtjes se sigurt dhe perdorimit te kimikaleve vecanerisht te rrezikshme nga neni 87 paragrafi (2) i ketij ligji dhe t'i dorezoje te gjitha ndryshimet e te dhenave te cilat i ka parashtruar ne proceduren e leshimit te lejes.

Neni 90

(1) Agjencia per Barna do ta heq lejen nga nenet 83 paragrafi (1) dhe 84 paragrafi (1) i ketij ligji, nese ne proceduren per leshimin e lejes jane dorezuar te dhena te pasakta dhe nese me tej nuk jane plotesuar te gjitha kushtet nga leja.

(2) Kunder aktvendimit nga paragrafi (1) i ketij neni mund te parashtrohet ankese te Komisioni kompetent i shkalles se dyte te Qeverise se Republikes se Maqedonise.

Neni 91

Në institucionet shkencore-hulumtuese, personat që kryejne veprimtari kulturore, organet shteterore, organet e njesise se vetadministrimit lokal te cileve per pune u jane te domosdoshme kimikale vecanerisht te rrezikshme, si dhe per personat juridike te cilet kane leje per prodhim, perkatesisht qarkullim te barnave ne pajtim me Ligjin per barna dhe mjete ndihmese mjekesore, nuk eshte e nevojshme leje per kryerjen e veprimtarise qarkullim me kimikale vecanerisht te rrezikshme.

Neni 92

(1) Pronari i lejes per kryerjen e veprimtarise qarkullim me kimikale vecanerisht te rrezikshme mund te kryeje qarkullim me kimikale vecanerisht te rrezikshme me personat juridike te cilat i shfrytezojne per qellime industriale ose profesionale, si dhe me pronare tjere te lejes per kryerjen e veprimtarise qarkullim ose leje per perdorimin e kimikaleve vecanerisht te rrezikshme.

(2) Pronari i lejes per kryerjen e veprimtarise me kimikale vecanerisht te rrezikshme eshte i obliguar qe krahas evidences nga neni 20 i ketij ligji te mbaje evidence edhe per konsumatoret te cileve u eshte shitur ose leshuar pa kompensim kimikali vecanerisht i rrezikshem.

(3) Menyren e mbajtjes se evidences per qarkullim me kimikale vecanerisht te rrezikshme e percakton drejtori i Agjencise per Barna.

XI. PRODHIMET BIOCID

Neni 93

(1) Substancat te cilat shfrytezojen per perpunimin e prodhimeve biocide (ne tekstin e metejme: substanca aktive), mund te leshohen ne qarkullim dhe te shfrytezojen vetem nese jane ne pajtim me kerkesat e ketij ligji.

(2) Listen e substancave aktive per perfshirje ne prodhimet biocide, Listen e perfshirjes ne prodhime biocide me rrezik te ulet, Listen e substancave bazike, llojin e prodhimeve biocide, si dhe pershkrimin e tyre i percakton drejtori i Agjencise per Barna.

(3) Per substancat aktive te cilat ne baze te deklarates se propozuesit do te perdoren ekskluzivisht per perpunimin e prodhimeve biocide, nuk zbatohen dispozitat e ketij ligji te cilat kane te bejne me paraqitjen e substancave te reja.

Neni 94

(1) Prodhimet biocide mund te leshohen ne qarkullim dhe te shfrytezojen, nese Agjencia per Barna leshon leje per leshim ne qarkullim nepermjet procedures se miratimit ose regjistrimit dhe t'i regjistroje ne Regjistrin e prodhimeve biocide.

(2) Menyren e leshimit ne qarkullim nepermjet procedures se miratimit ose regjistrimit e percakton drejtori i Agjencise per Barna.

(3) Leja per leshim ne qarkullim te prodhimeve biocide leshohet me se gjati per periudhe deri ne dhjete vjet.

(4) Leja per leshim ne qarkullim mund te kushtezohet me kufizime te vecanta te cilat dalim nga natyra e prodhimit biocid dhe zbatimi i tij i parapare te permbajtura ne kerkeses per leshim ne qarkullim nga neni 95 paragrafi (1) i ketij ligji.

(5) Gjate leshimit te lejes per leshim ne qarkullim, organi kompetent do t'i marre parasysht edhe dispozitat tjera qe kane te bejne me mbrojtjen e shendetit te njerezve dhe te mjedisit jetesor.

(6) Shpenzimet reale ne proceduren per leshimin ne qarkullim te prodhimeve biocide jane ne llogari te parashtruesit te kerkeses.

Neni 95

(1) Kerkesa per leshim ne qarkullim te prodhimit biocid parashtrohet te Agjencia per Barna nga personi juridik ose perfaqesuesi i tij i autorizuar, pergjegjes per hyrjen e pare te prodhimit biocid ne vend.

(2) Cdo propozues duhet te kete seli ne Republikën e Maqedonise.

Neni 96

(1) Leja per leshim ne qarkullim mund te ndryshohet ne cilendo qofte periudhe te vlefshmerise, nese jane ndryshuar kushtet ne te cilat eshte leshuar.

(2) Bartesi i lejes per leshim ne qarkullim te prodhimit biocid eshte i obliguar qe me kerkesa te Agjencise per Barna t'i siguroje te dhenat e nevojshme per ndryshime.

Neni 97

(1) Kerkesa per leshimin e lejes per leshim ne qarkullim te prodhimeve biocide permban te dhena per:

- 1) emrin dhe seline e propozuesit;
- 2) emrin dhe seline e prodhuesit te biocidit;
- 3) te dhenat per cilesite fizike-kimike te biocidit;
- 4) te dhenat per analizat laboratorike dhe analizat tjera ne baze te te cilave mund te konkludohet se sa eshte demi i prodhimit biocid per shendetin e njerezve dhe te mjedisit jetesor;

5) propozimin e deklarates dhe te udhezimit per perdorim; aktvendimin per leshim ne qarkullim te prodhimit biocid ne vendin e prodhuesit;

6) listen e vendeve ne te cilat prodhimi biocid eshte i lejuar per perdorim dhe i leshuar ne qarkullim;

7) statusin e prodhimit biocid ne vendin e prodhimit;

8) udhezimin per menyren e menaxhimit me mbeturinat dhe ambalazhin pas kalimit te afatit te prodhimit biocid, perkatesisht pas perdorimit te tij;

9) dosjen ose letren per lejim te prodhimit biocid me te dhenat e permbajtura ne permbledhjen e te dhenave kryesore per prodhimin biocid dhe

10) per substancen aktive, si dhe ne permbledhjen e te dhenave plotesuese per prodhimin biocid dhe per substancen aktive te percaktuar nga drejtori i Agjencise per Barna dhe

11) te dhena tjera qe do t'i percaktoje drejtori i Agjencise per Barna.

(2) Formen dhe permbajtjen e kerkeses dhe menyren e leshimit te lejes nga paragrafi 1 i ketij neni i percakton drejtori i Agjencise per Barna.

(3) Nese per shkak te natyres se prodhimit biocid ose perdorimit te tij te propozuar ekzistojne informata te cilat nuk jane te domosdoshme qe te dorezohen, informatat nuk dorezohen.

(4) Dispozita nga paragrafi (3) i ketij neni zbatohet edhe kur nuk eshte e domosdoshme shkencerisht ose teknikisht e mundur te parashtrohen informatat e kerkuara. Ne atë raste parashtrohen pohime te pranueshme per Agjencine per Barna, siç eshte ekzistimi i formulimit kornize ne te cilin propozuesi ka te drejte qasjeje.

(5) Nese pas evaluimit të dokumenteve, për evaluim të rrezikut nga prodhimi biocid, vertetohet se është e domosdoshme që të dorezohen të dhena plotesuese, propozuesi është i obliguar që t'i siguroje, duke i përfshirë edhe të dhënat nga analizat e nevojshme plotesuese.

(6) Periudha kohore për evaluimin e dosjes konsiderohet nga dita e dorezimit të dosjes së kompletuar.

(7) Menyren e evaluimit të dosjes për prodhimet biocide i percakton drejtori i Agjencise për Barna.

Neni 98

(1) Emri i substancës aktive duhet të jetë ashtu siç është shënuar në Listen e substancave aktive nga neni 93 paragrafi (2) i këtij ligji, ose siç është shënuar në listen e EINECS dhe Listen nacionale të substancave të reja dhe substancave tanime të klasifikuara të cilat janë në qarkullim në territorin e Republikës së Maqedonisë.

(2) Nese substanca aktive nuk është e përfshirë në listat nga paragrafi (1) i këtij neni, shënohet emri i saj i zakonshëm, ose nese ky nuk është i kapshëm, shënohet në pajtim me nomenklaturën IUPAC (Unioni nderkombetar i kimisë së paster dhe aplikative - International Union of Pure and Applied Chemistry).

Neni 99

Menyren e përfshirjes së substancave aktive në listat nga neni 93 paragrafi (2) i këtij ligji e percakton drejtori i Agjencise për Barna.

Neni 100

(1) Analizat e prodhimeve biocide kryhen në pajtim me nenin 17 të këtij ligji.

(2) Nese analiza është kryer me metoda të ndryshme nga metodat e percaktuara, nevoja për kryerjen e analizave të reja percaktohet për çdo kerkese në vecanti dhe nese është e mundur nuk duhet të kryhen mbi kurrizoret.

Neni 101

(1) Që të shmangët perseritja e analizave mbi kurrizoret, parashtruesi i kerkeses për leshim në qarkullim të prodhimit biocid, para fillimit të procedurave që përfshinë kryerjen e eksperimenteve mbi kurrizoret, është i obliguar që ta njoftojë Agjencinë për Barna për qëllimet e tij dhe të kërkojë të dhëna për analizat e kryera të prodhimeve të ngjashme biocide, si dhe emrin dhe adresën e bartesit të lejes për leshim në qarkullim të prodhimit biocid.

(2) Kerkesa nga paragrafi (1) i këtij neni duhet të shoqërohet me dëshmi se propozuesi ka për qëllim të parashtrë kerkese për leshim në qarkullim të prodhimit biocid dhe se i posedon të gjitha të dhënat tjera të nevojshme.

(3) Agjencia për Barna është e obliguar që ta njoftojë bartesin e lejes për leshim në qarkullim të prodhimeve biocide për emrin dhe adresën e bartesit të lejes dhe ta informojë bartesin e lejes për emrin dhe adresën e propozuesit të ri që të kontraktohet shkëmbimi i informatave, në interes të shmangies së perseritjes së analizave tanime të kryerja mbi kurrizoret.

Neni 102

Informatat e përbajtura në dosjen e parashtruesit të kerkeses për leshim në qarkullim të prodhimit biocid për të cilin është leshuar leje për leshim në qarkullim, nuk mund të shfrytëzohen nga ana e parashtruesve tjerë të kerkeses për leshim në qarkullim të prodhimeve biocide, përveç në rastet e percaktuara nga drejtori i Agjencise për Barna.

Neni 103

Bartesi i lejes është i obliguar që Agjencise për Barna t'ia dorëzojë të gjitha informatat relevante për:

- njohuritë e reja ose informatat për efektet e substancës aktive ose prodhimit biocid mbi shëndetin e njerëzve dhe mjedisin jetësor,

- ndryshimet e burimit ose perberjes së substancës aktive,
- ndryshimet në perberjen e prodhimit biocid,
- paraqitjen e rezistencës dhe
- ndryshimet me karakter administrativ, siç janë ndryshimet në paketim.

Neni 104

(1) Agjencia për Barna mban Regjister të prodhimeve biocide në baze të aktvendimeve të leshuara për leshim në qarkullim.

(2) Regjistri i prodhimeve biocide publikohet një herë në vit në ueb faqen e Agjencise për Barna dhe i përmban të dhënat për emrin tregtar të prodhimit biocid, emrin e substancës aktive, emrin e prodhuesit dhe të përfaqësuesit, numrin dhe datën e leshimit të aktvendimit dhe afatin e vlefshmerisë së lejes.

(3) Formën, përmbajtjen dhe menyren e mbajtjen së Regjistrit të prodhimeve biocide, e percakton drejtori i Agjencise për Barna.

Neni 105

Prodhimet biocide të cilat janë të klasifikuara si helmuese, shumë helmuese, kancerogjene ose mutagjene, si dhe toksike për sistemin riprodiktiv nuk guxojnë të miratohen për leshim në qarkullim për përdorim publik.

Neni 106

Me përjashtim, nga neni 94 paragrafi (1) i këtij ligji Agjencia për Barna mund të leshojë leje për shfrytëzim të prodhimit biocid më së gjati në periudhë prej 120 ditësh, në kushte të caktuara dhe në sasi të caktuara.

Neni 107

Në rast të gjendjes së jashtëzakonshme, e me qëllim që të pengohet paraqitja e demtuesve të caktuar, kur nuk ka mjete të arritshme perkatese ose kur nuk është e mundur të ndërmerren masa tjera, Agjencia për Barna leshon leje për shfrytëzim të prodhimeve të caktuara biocide në kushte të vecanta dhe në sasi të caktuara.

Neni 108

(1) Leja për leshim në qarkullim të prodhimit biocid leshohet në afat prej 60 ditësh nga dita e pranimit të dokumentacionit të kompletuar.

(2) Nese dokumentacioni nuk është i kompletuar, Agjencia për Barna, në afat prej 15 ditësh nga dita e pranimit të kerkeses do ta njoftojë parashtruesin e kerkeses që ta plotesojë dokumentacionin.

(3) Kunder aktvendimit të Agjencise për Barna mund të parashtrohet ankese te Komisioni kompetent i shkallës së dytë të Qeverisë së Republikës së Maqedonisë.

Neni 109

(1) Leja për leshim në qarkullim të prodhimit biocid perteritet para skadimit të afatit për të cilin është leshuar në baze të vlerësimit të serishëm të dokumentacionit nga neni 97 paragrafi (1) i këtij ligji.

(2) Për perteritjen e lejes për leshim në qarkullim, bartesi i lejes për leshim në qarkullim duhet të parashtrë kerkese te Agjencia për Barna së paku 90 dite para ditës së skadimit të vlefshmerisë së lejes për leshim në qarkullim.

Neni 110

(1) Agjencia për Barna e heq ose ndryshon lejen për perteritje për leshim në qarkullim të prodhimit biocid, nese
- ka ardhur te ndryshimi i fakteve në baze të të cilave është leshuar leja,
- substanca aktive është përjashtuar nga përdorimi,
- kushtet për leshimin e lejes për leshim në qarkullim janë ndryshuar ose nuk janë të plotësuar më tej,
- ka ardhur deri në ndryshimin e propozuesit të të drejtave të prodhimit biocid,

- leja eshte leshuar në baze të të dhenave të gabuara ose të pasakta,
 - të dhenave plotesuese nga Qendra Nacionale dhe
 - bartesi i lejes dorezon kerkese me arsyetim për heqjen ose ndryshimin.

(2) Nese ndryshimi ka të beje me ndryshimin e perm-bajtjes së listes së substancave aktive, ai lejohet pas evalui-mit të kryer të substances aktive me të cilin ka të beje ker-kesa, në pajtim me proceduren e percaktuar në nenin 94 pa-ragrafi (1) të ketij ligji.

(3) Për heqjen ose ndryshimin e lejes për leshim në qar-kullim Agjencia për Barna e njofton bartesin e lejes.

Neni 111

Agjencia për Barna mund të kryeje ndryshim të kushte-ve të lejuara për perdorimin e prodhimit biocid, vecanerisht të menyres dhe sasive për perdorim, në baze të njohurive të reja të siguruar shkenore dhe teknike, si dhe për mbrojtjen e shendetit të njerezve dhe të mjedisit jetesor.

Neni 112

(1) Prodhimi biocid duhet të shfrytëzohet në pajtim me shenimin dhe udhezimin për perdorim.

(2) Perdorimi i drejte i prodhimit biocid eshte zbatimi racional i kombinimeve të masave fizike, biologjike, kimi-ke dhe masave tjera perkatese, me ç'rast perdorimi i prodhimit biocid kufizohet në minimumin e nevojshem.

(3) Nese prodhimi biocid shfrytëzohet në vendin e punes, perdorimi duhet të jete në pajtim me dispozitat për si-guri dhe shendet gjate punes.

Neni 113

Për prodhimin biocid për të cilin posedon leje për leshim në qarkullim në ndonje prej vendeve anetare të Unionit Evropian, zbatohet procedure e shkurtuar për leshim në qarkullim në territorin e Republikës së Maqedonise në paj-tim me nenin 94 paragrafi (2) i ketij ligji.

Neni 114

Nese Agjencia për Barna vlereson se prodhimi biocid i lejuar nga vendi tjetër nuk i ploteson kushtet nga neni 97 i ketij ligji dhe propozon që të refuzohet kerkesa ose do ta kufizojë lejimin, e për kete do t'i njoftoje Komisionin Evropian, vendin që e ka leshuar lejen dhe propozuesin dhe do t'i arsyetoje shkaqet për refuzimin ose kufizimin.

Neni 115

(1) Me perjashtim, nga neni 94 i ketij ligji Agjencia për Barna mund të lejoje perdorim të prodhimeve biocide të palejuara dhe substancave aktive për prodhime biocide për kryerjen e hulumtimeve shkencore dhe zhvillimit dhe ana-lizave të nevojshme për leshim në qarkullim.

(2) Analizat nga paragrafi (1) i ketij neni nuk kryhen nese jane parashtruar të dhena për:

- hulumtimet shkencore dhe zhvillim për cfare duhet të pergatiten dhe mbahen dosje të shkruara me të dhena për identitetin e prodhimit biocid dhe të substances aktive, të dhena për shenimin, sasite e furnizuara, emrin dhe adresen e shfrytëzuesve perfundimtare të prodhimit bioicid ose sub-stances aktive me të gjitha të dhenat për ndikimin mbi shendetin e njerezve dhe mbi mjedisin jetesor dhe

- hulumtimin dhe zhvillimin e orientuar të procesit me ç'rast informatat dorezohen në Agjencine për Barna para leshimit në qarkullim te organi kompetent në vendin ku do të kryhet analiza.

Neni 116

(1) Prodhimet biocide që nuk kane leje për leshim në qarkullim ose substanca aktive që perdoret në prodhimin biocid, nuk mund të leshohen në qarkullim për kryerjen e eksperimenteve ose analizave që rezultojne me lirim në

mjedisin jetesor, pervec nese Agjencia për Barna parapra-kisht nuk ka leshuar leje për kryerjen e eksperimenteve, perkatesisht analizave dhe jane percaktuar kushtet për kr-yerjen e tyre.

(2) Me perjashtim, nga paragrafi (1) i ketij neni Agjen-cia për Barna në baze të vleresimit të të dhenave të arritsh-me mund të leshoje leje për shfrytëzim të prodhimit biocid për synimin e kerkuar, me ç'rast do ta kufizojë sasine e perdorur dhe siperfaqen e trajtuar, me mundesi që të pa-rashtroje edhe kerkesa plotesuese.

Neni 117

(1) Nese eksperimenti ose analiza zhvillohet në vendin në të cilin prodhimi biocid nuk do të leshohet në qarkullim, parashtruesi i kerkeses duhet të siguroje leje për kryerjen e tyre nga organi kompetent i vendit ku kjo do të realizohet.

(2) Nese eksperimentet, perkatesisht analizat mund të shkaktrojne efekte negative për shendetin e njerezve, kafsh-heve eksperimentale ose efekte të padeshiruara të papranu-eshme për mjedisin jetesor, Agjencia për Barna mund ta ndaloje kryerjen e tyre ose ta lejoje në kushte dhe kufizime të caktuara.

Neni 118

Menyren e klasifikimit, paketimit dhe shenimit të prodhimeve biocide e percakton drejtori i Agjencise për Barna.

Neni 119

Nese prodhimi biocid i lejuar shfrytëzohet si insekticid, akaracid, rodenticid, avicid ose moluskicid, Agjencia për Barna mund të miratoje menyre tjetër të shenimit dhe të paketimit.

Neni 120

(1) Propozuesi i cili ka për qëllim ta reklamoje prodhi-min biocid eshte i obliguar që me fletëparaqitje të parash-troje edhe tekst integral të reklames.

(2) Gjate reklamimit të prodhimit biocid detyrimisht perdoret teksti në vijim:

"Prodhimin biocid perdore në menyre të sigurt. Gjith-mone lexoje etiketen dhe informatat për prodhimin para perdorimit".

(3) Keto fjali duhet të vecohen në krahasim me tere reklamën.

(4) Fjalet prodhim biocid gjate reklamimit mund të ze-vendesohen me llojin e prodhimit biocid.

(5) Gjate reklamimit nuk guxon të shkaktohet huti kon-sumatori për rrezikun që e paraqet kimikali për shendetin e njerezve dhe për mjedisin jetesor.

(6) Gjate reklamimit të prodhimeve biocide nuk guxojne të shfrytëzohen shprehjet: "prodhim biocid me rrezik të ulet", "jotoksik", "i parrezikshem" ose shprehje të ngjashme.

XII. DETERGJENTET

Neni 121

(1) Detergjentet që leshohen në qarkullim duhet t'i plo-tesojne kushtet lidhur me bioshpërberjen dhe shenimin e percaktuar me kete ligj.

(2) Për SAP që jane edhe substance aktive në prodhi-met biocide, e shfrytëzohen si dezinfektues, nuk kryhen analizat për bioshpërberje primare dhe perfundimtare, vle-resimi plotesues i rrezikut dhe metodat për analize të de-tergjenteve, nese jane:

- të shenuara në Listen e substancave aktive për perfs-hirje në prodhimet biocide dhe në Listen për perfshirje në prodhimet biocide me rrezik të ulet nga neni 93 paragrafi (2) i ketij ligji dhe

- pjese perberese e prodhimit biocid të miratuar në paj-tim me nenin 106 të ketij ligji.

(3) Prodhues i detergjenteve dhe/ose SAP mund të jete person juridik me seli në Republikën e Maqedonise.

(4) Prodhuesi është pergjegjes për harmonizimin e detergjenteve dhe/ose SAP për detergjente me dispozitat e ketij ligji.

Neni 122

(1) SAP-i ose detergjentet që permbajne SAP dhe që i plotesojne kriteret për bioshperberje aerobike perfundimtare të percaktuara me kete ligj, mund të leshohen në qarkullim pa kufizime të metutjeshme në lidhje me bioshperberjen.

(2) Nese detergjenti permban SAP për të cilin niveli i bioshperberjes aerobike është më i ulet nga niveli i parapare me kete ligj, prodhuesi i detergjentit për aplikim në industri ose në institucione ose i SAP për detergjente për aplikim në industri ose në institucione, mund të kerkoje perjashtim në perputhje me nenin 123 të ketij ligji.

(3) Niveli i bioshperberjes primare do të matet për të gjithë SAP-ët në detergjent që nuk e kane kaluar testin për bioshperberje aerobike perfundimtare.

(4) Atyre SAP-ëve për detergjente ku niveli i bioshperberjes primare është më i ulet nga niveli i parapare me ligj, nuk mund t'u lejohet perjashtim.

(5) Metodät për percaktimin e bioshperberjes së SAP-it në detergjentet, si dhe metodät referente për analize të detergjenteve i percakton drejtori i Agjencise për Barna.

Neni 123

(1) Kerkesa për perjashtim parashtrohet në Agjencine për Barna me dosje teknike me informata të domosdoshme për evaluimin e aspekteve të sigurise të lidhura me perdorimin specifik të SAP-ve në detergjentet që nuk i plotesojne kushtet nga analizat për bioshperberje perfundimtare.

(2) Dosja perfshin edhe informata dhe rezultate nga analizat për bioshperberje primare dhe nga vleresimi i kryer plotesues i rrezikut, të realizuara në baze të qasjes së vijimesise dhe në pajtim me parimet e Praktikës së mire laboratorike.

(3) Drejtori i Agjencise për Barna e miraton vendimin për miratimin e kerkeses për perjashtim në baze të kriterëve në vijim:

- detergjenti, perkatesisht SAP për detergjente të mos kete aplikim të gjere,
- të shfrytëzohet vetem për aplikim në industri ose në institucione dhe
- rreziku për shendetin e njerezve dhe për mjedisin jetesor në perputhje me vellimin e shitjes dhe menyren e perdorimit të jete i vogel në krahasim me perfitimin socio-ekonomik, duke perfshire edhe sigurine e ushqimit dhe standardet higjienike.

Neni 124

(1) Prodhuesi që leshon në qarkullim detergjente ose SAP për detergjente është i obliguar që Agjencise për Barna t'i parashtroje:

- informata për një apo më shume rezultate nga analizat për bioshperberje,
- informata për SAP që nuk i kane kaluar analizat e bioshperberjes perfundimtare dhe për të cilat është kerkuar derogim,
- dosje teknike për rezultatet nga analizat për bioshperberje primare dhe
- dosje teknike për rezultatet nga analizat dhe informata plotesuese për vleresimin e rrezikut për SAP në detergjentet.

(2) Prodhuesi është pergjegjes për kryerjen korrekte të analizave për detergjentet që jane leshuar në qarkullim.

(3) Prodhuesi duhet të kete dokumentacion të arritshem për analizat e kryera që të deshmoje se të ato jane kryer në perputhje me rregullat e miratuara në baze të ketij ligji, si dhe se ai guxon të kete perfitim nga e drejta për pronesi të rezultateve nga analizat, për dallim nga rezultatet e analiza-ve që jane të njohura tanime për publikun.

(4) Prodhuesit që leshojne në qarkullim detergjente ose SAP për detergjente, me kerkese, duhet t'ia dergojne falas dhe pa prolongim personelit mjekesor listat e të dhenave për perberesit.

Neni 125

(1) Në paketimin në të cilin detergjentet leshohen në qarkullim me shenja të lexueshme, të dukshme qartesisht dhe të pashlyeshme duhet të qendrojne informatat në vijim:

- 1) emrin dhe emrin e mbrojtur i detergjentit;
- 2) emrin ose emrin e mbrojtur ose shenjen e mbrojtur dhe adresen dhe numrin e telefonit të pales pergjegjese për leshimin në qarkullim të detergjentit dhe

3) adresen, adresen e-mail (nese është e mundur) dhe numrin e telefonit i personit nga i cili mund të merret lista e të dhenave për perberesit.

(2) Informatat nga paragrafi (1) i ketij neni shenohen edhe në të gjitha dokumentet që i shoqerojne detergjentet që transportohen në paketime të medha.

(3) Në paketimin e detergjentit duhet të jete i shenuar edhe permbajtja e tij dhe instruksionet për perdorim dhe paralajmerimet speciale, nese është e nevojshme.

(4) Nuk guxojne të shfrytëzohen shenjat grafike të pe-meve në paketime në të cilat detergjentet u shiten konsumatoreve dhe me të cilat mund të shkaktohet pershtypje e gabuar te shfrytëzuesi në lidhje me perdorimin e prodhimeve të lengeta.

(5) Të dhenat për permbajtjen e detergjenteve që duhet të shenohen në paketim, si dhe rregullat e pergjithshme dhe të vecanta të shenimit i percakton drejtori i Agjencise për Barna.

Neni 126

(1) Prodhuesit që leshojne në qarkullim detergjente, detyrimisht, me kerkese të institucionit shendetesor, falas do të dorezojne liste të të dhenave për permbajtjen e detergjenteve, në pajtim me kete ligj.

(2) Listen e të dhenave për permbajtjen e detergjenteve e percakton drejtori i Agjencise për Barna.

(3) Të dhenat e permbajtura në listen nga paragrafi (1) i ketij neni jane të fshehta dhe mund të shfrytëzohen vetem për nevoja mjekesore.

XIII. SIGURIA KIMIKE

Neni 127

(1) Personat juridike që kryejne prodhim ose qarkullim me kimikale, në pajtim me kete ligj, si dhe të gjithë që perdorin ose menaxhojne me kimikale, jane të obliguar që të sigurojne siguri kimike.

(2) Të gjithë shfrytëzuesit e kimikaleve, gjate furnizimit të kimikalit, duhet të paralajmerohen për vetite e rrezikshme të tij me udhezimet perkatese për perdorim të drejte, procedurat për mbrojtjen e shendetit të njerezve dhe të mjedisit jetesor, si dhe menaxhimin me hedhurina nga kimikali dhe nga paketimi.

(3) Permbajtjen dhe menyren e paralajmerimeve për shfrytëzuesit i percakton ministri i Shendetesise në pajtim me ministrin e Mjedisit Jetesor dhe Planifikimit Hapesinor dhe ministrin e Bujqesise, Pylltarise dhe Ekonomise së Ujërave.

Neni 128

Personat juridike që prodhojne ose leshojne në qarkullim kimikale, jane të obliguar që të sigurojne udhezim për perdorim të drejte të kimikaleve të rrezikshme, për perdorim, pa e rrezikuar jeten personale ose jeten e personave tjere, të mos shkaktojne efekte të demshme për shendetin e njerezve ose mjedisin jetesor, të veprojne me hedhurinat në pajtim me rregullat dhe jane pergjegjes për cfaredo lloj të demit i cili mund të ndodh gjate prodhimit ose qarkullimit të tyre.

XIV. MBROJTJA E SHENDETIT TË NJEREZVE DHE E MJEDISIT JETESOR

Neni 129

(1) Ministri i Shendetesise në pajtim me ministrin e Mjedisit Jetesor dhe Planifikimit Hapesinor perkohesisht ndalon ose kufizon prodhim, distribuim ose perdorim të kimikaleve, nese ekziston dyshim se ato jane të demshme për shendetin e njerezve dhe për mjedisin jetesor.

(2) Ministri i Shendetesise në pajtim me ministrin e Mjedisit Jetesor dhe Planifikimit Hapesinor e ndalon ose kufizon prodhimin, qarkullimin dhe perdorimin e kimikaleve që jane në listen e marreveshjeve të ratifikuara nderkombetare.

(3) Ministri i Shendetesise në pajtim me ministrin e Mjedisit Jetesor dhe Planifikimit Hapesinor lejon leshim në qarkullim ose shfrytezim në kushte të vecanta të kimikaleve të caktuara që permbajne ose mund të lirojne substanca të rrezikshme për shendetin e njerezve ose mjedisin jetesor.

XV. PROCEDURA PËR NJOHJEN E NDERSJELLE TË CERTIFIKATAVE PËR ANALIZAT E KRYERA

Neni 130

(1) Analizat joklinike të ndonje kimikali rezultatet e të cilave e mundesojne vleresimin e rrezikut të tyre potencial për shendetin e njerezve dhe për mjedisin jetesor, e që kryhen në procedurat e leshimit në qarkullim të kimikalit dhe perdorimit, regjistrimit, paraqitjes ose njoftimit, kryhen në pajtim me parimet për Praktiken e mire laboratorike.

(2) Parimet e Praktikes së mire laboratorike i percakton drejtori i Agjencise për Barna.

Neni 131

(1) Personat pergjegjes që i dorezojne rezultatet nga analizat jane të obliguar të vertetojne se analizat në të cilat jane bazuar rezultatet jane në perputhje me kerkesat e parimeve të Praktikes së mire laboratorike. Vertetimi doemos duhet të permbaje:

1) certifikate për Praktike të mire laboratorike dhe
2) deklarate nga laboratorit që e ka kryer analizen dhe vertetim se analiza eshte kryer në perputhje me parimet për Praktike të mire laboratorike (PML).

(2) Certifikata e leshuar nga ndonje vend i huaj me të cilin Republika e Maqedonise ka nenshkruar marreveshje për njohje të perbashket të të dhenave do të konsiderohet njelloj i vlefshem si certifikata nga paragrafi (1) i ketij neni.

XVI. FSHEHTESIA

Neni 132

(1) Të dhenat e Agjencise për Barna për qellimet e ketij ligji do të konsiderohen si informatat të klasifikuara.

(2) Si shkelje e mbrojtjes së të dhenave nga paragrafi (1) i ketij neni konsiderohet zbulimi i informatave në vijim:

a) të dhenat për perberjen e plote të perzierjes;
b) perdorimi preciz, funksioni ose aplikimi i substances ose perzierjes, duke perfshire edhe informatat për perdorim preciz si gjysmeprodhim;

v) sasia precize e substances ose perzierjes së prodhuar ose të plasuar në treg dhe

g) lidhjet ndermjet prodhuesit ose importuesit dhe distributorëve të tij ose shfrytezuesve të metutjeshem.

(3) Në gjendje të jashtezakonshme Agjencia për Barna mund t'i publikoje informatat nga paragrafi (2) i ketij neni, për mbrojtjen e shendetit të njerezve dhe të mjedisit jetesor.

XVII. MBIKEQYRJA

Neni 133

(1) Mbikeqyrjen inspektuese të zbatimit të ketij ligji dhe rregullave të miratuara në baze të ketij ligji e kryen Agjencia për Barna nepermjet inspektoreve për kimikale.

(2) Mbikeqyrjen inspektuese mbi qarkullimin e preparateve për mbrojtjen e bimeve e kryen organi kompetent i administrates shteterore nga Ministria e Bujqesise, Pylltarise dhe Ekonomise së Ujerave.

(3) Mbikeqyrjen inspektuese mbi plotesimin e kushteve për prodhim dhe qarkullim me kimikale në aspekt të mbrojtjes së mjedisit jetesor nga ndikimet e padeshiruara të mundshme të kimikaleve e kryen Inspektorati Shteteror i Mjedisit Jetesor.

(4) Mbikeqyrjen inspektuese mbi plotesimin e kushteve për mbrojtjen gjate punes e kryen Inspektorati Shteteror i Mjedisit Jetesor.

Neni 134

(1) Inspektore për kimikale mund të jene persona të cilët krahas kushteve të pergjithshme nga Ligji për nepunes shteterore kane arsim të larte nga sfera e farmacise, kimise dhe teknologjise me provim të dhene për njohjen e kimikaleve dhe pervoje pune prej së paku pese vitesh.

(2) Menyren për realizimin e trajnimit dhe permbajtjen e programit për dhenien e provimit për njohjen e kimikaleve i percakton ministri i Shendetesise në pajtim me ministrin e Mjedisit Jetesor dhe Planifikimit Hapesinor.

Neni 135

(1) Inspektoret për kimikale mund të marrin mostra të kimikaleve pa kompensim të vleres së tyre, me qellim të kontrollit të cilesise.

(2) Analizat e mostrave të marra nga inspektoret kryhen në laboratorit të akredituara.

(3) Akreditimi i laboratoreve behet në perputhje me rregullat për akreditim.

Neni 136

Gjate kryerjes së mbikeqyrje inspektuese inspektori për kimikale, në kuader të autorizimeve të tij, ka të drejte dhe obligim që të:

1) ndaloje prodhim dhe qarkullim të kimikaleve, nese nuk jane plotesuar kushtet e percaktuara me kete ligj dhe rregullat e miratuara në baze të ketij ligji;

2) ndaloje prodhim dhe qarkullim të kimikaleve, nese ekziston rrezik i drejtperdrejte për shendetin e njerezve dhe për mjedisin jetesor;

3) ndaloje prodhim ose qarkullim të kimikaleve, nese substanca nuk eshte paraqitur në perputhje me kete ligj dhe nuk eshte e regjistruar në Listen e kimikaleve që e mban Agjencia për Barna;

4) ndaloje prodhim dhe qarkullim të kimikalit që nuk eshte i klasifikuar, shenuar dhe pakeluar në perputhje me dispozitat e ketij ligji dhe me rregullat e miratuara në baze të ketij ligji;

5) ndaloje qarkullim të kimikalit për të cilin nuk eshte siguruar udhezim për masat e sigurise dhe

6) urdheroje edhe masa tjera dhe të percaktoje afate për zbatimin e tyre për harmonizimin e pune së personave juridike me kete ligj dhe me rregullat e miratuara në baze të ketij ligji.

Neni 137

(1) Nese gjate kryerjes së mbikeqyrjes inspektuese, inspektori për kimikale konstaton se eshte kryer parregullsi nga neni 142 paragrafi (1) pika 5 e ketij ligji, eshte i obliguar që të perpiluje procesverbal në të cilin do të percaktoje parregullsine e kryer me sugjerim për menjanimin e parregullsise së konstatuar në afat prej tete ditesh dhe me dorezim të njekohshem të fteses për realizim të edukimit të personit ose personit juridik ku eshte konstatuar parregullsia gjate kryerjes së mbikeqyrjes inspektuese.

(2) Formen dhe permbajtjen e fteses për edukim, si dhe menyren e realizimit të edukimit e percakton drejtori i Agjencise për Barna.

(3) Edukimin e organizon dhe realizon Agjencia për Barna, në afat jo më të gjatë se tetë ditë nga dita e kryerjes së mbikeqyrjes inspektuese.

(4) Edukimi mund të realizohet për më shumë parregullsi të caktuara të njëjta apo të njëllojta për një apo më shumë persona, perkatesisht për një apo më shumë persona juridike.

(5) Nëse në terminin e caktuar personi ose personi juridik mbi të cilin realizohet edukimi nuk paraqitet në edukimin, do të konsiderohet se edukimi është realizuar.

(6) Nëse personi ose personi juridik mbi të cilin realizohet edukimi paraqitet në edukimin e caktuar dhe e mbaron, do të konsiderohet se është i edukuar në lidhje me parregullsinë e percaktuar.

(7) Nëse inspektori për kimikale gjatë kryerjes së mbikeqyrjes kontrolluese konstaton se janë menjanuar parregullsite e percaktuara nga paragrafi (1) i këtij neni, miraton konkluzion me të cilin e nderpret procedurën për mbikeqyrje inspektuese.

(8) Nëse inspektori për kimikale gjatë kryerjes së mbikeqyrjes kontrolluese konstaton se nuk janë menjanuar parregullsite e percaktuara nga paragrafi (1) i këtij neni, paraqet kerkese për ngritjen e procedurës për kundervajtje pranë gjykates kompetente.

(9) Agjencia për Barna, mban evidence për edukimin e realizuar në mënyrën e percaktuar nga drejtori i Agjencisë për Barna.

Neni 138

Agjencia për Barna për kontrollin e kryera per pilon raporte tremujore dhe i publikon në ueb faqen e Agjencisë për Barna, për shqyrtim të unifikuar tremujor.

Neni 139

(1) Inspektori për kimikale me aktvendim i percakton masat për të cilat është i autorizuar, në pajtim me rregullat për procedurën e pergjithshme administrative dhe me kete ligj.

(2) Kunder aktvendimit të inspektorit mund të parashtrahet ankese në Komisionin kompetent të shkallës së dytë të Qeverisë së Republikës së Maqedonisë.

(3) Ankesa për aktvendimin nuk e prolongon zbatimin e tij.

Neni 140

Kur inspektori për kimikale gjatë kryerjes së mbikeqyrjes inspektuese do të konstatojë se me shkelje të ligjit ose shkelje të rregullës më të perafert është bere kundervajtje, është i obliguar pa prolongim të parashtrahet kerkese për ngritje të procedurës për kundervajtje në gjykatën kompetente.

Neni 141

Në procedurat që udhëhiqen në perputhje me kete ligj zbatohen dispozitat nga Ligji për procedure të pergjithshme administrative, nëse me kete ligj nuk është rregulluar ndryshe.

XVIII. DISPOZITAT PËR KUNDERVAJTJE

Neni 142

(1) Gjore në shumë prej 3 000 deri në 6 000 euro me kundervlere me denare do t'i kumtohet për kundervajtje personit juridik, nëse:

1) nuk dorezon të dhena me kerkese të Qendres Nacionale (neni 9 paragrafi (3));

2) leshon në qarkullim kimikale dhe prodhime tjera të caktuara, perkatesisht i eksporton të klasifikuara, të shenuara dhe të paketuara në kundërshtim me kete ligj dhe aktet nenligjore që dalin nga ai (neni 11);

3) kryen analiza të primareve për klasifikimin e kimikaleve (neni 16 paragrafi (2));

4) i kryen analizat toksikologjike dhe eko-toksikologjike në laboratorët puna e të cilave nuk është harmonizuar me parimet e Praktikës së mire laboratorike (neni 17 paragrafi (3));

5) bën reklamim të kimikalit në kundërshtim me nenin 19 të këtij ligji;

6) nuk e mban evidencën e kimikaleve dhe nuk i mbledh dhe ruan të dhenat që kanë të bëjnë me klasifikimin dhe shënimin për kimikalet (neni 20 paragrafet (1) dhe (2));

7) nuk i ruan të dhenat në afatin e percaktuar me kete ligj dhe nuk i dorezon të dhenat e nevojshme me kerkese të Agjencisë për Barna (neni 20 paragrafet (3) dhe (4));

8) pas nderprejjes së punës së furnizuesit nuk ia dorezon të dhenat Agjencisë për Barna (neni 20 paragrafi (5));

9) nuk i dorezon notifikacion me dokumentacionin nga neni 22 paragrafi (1) i këtij ligji organit kompetent të vendit në të cilin substanca është prodhuar ose në vendin në të cilin notifikuesi ka seli;

10) nuk dorezon notifikacion në pajtim me nenin 23 të këtij ligji;

11) nuk paraqet kerkese për ripertitjen e aktvendimit për leshim në qarkullim të substancave dhe perzierjeve të reja 120 ditë para skadimit të vlefshmerisë (neni 28 paragrafi (3));

12) nuk siguron pelqim me shkrim nga notifikuesi i pare për shfrytëzimin e rezultateve nga analizat e theksuara për substanca të notifikuar (neni 29 paragrafi (2));

13) si notifikues i ardhshem nuk deshmon se behet fjale për substancën e njëjtë që është identike me substancën e paraqitur tanime, nuk kerkon nga Agjencia për Barna të dhena nëse substanca tanime ka qene e paraqitur dhe cili është paraqitësi i pare i saj, nuk dorezon deshmi se ka për qellim substancën ta leshojë në qarkullim dhe nuk shënon se në çfare sasi (neni 29 paragrafet (4), (5) dhe (6));

14) nuk i dorezon rregullisht të dhenat nga neni 33 paragrafi (1) i këtij ligji në Agjencinë për Barna;

15) nuk i dorezon të dhenat nga neni 33 paragrafi (2) i këtij ligji në afatin e parapare;

16) nuk u dorezon liste të sigurisë gjatë leshimit në qarkullim të kimikaleve të rrezikshme, kimikaleve të cilat permbajne substanca të identifikuara si persistente – bioakumuluese – toksike (në tekstin e metutjeshem: PBT) ose shumë persistente – shumë bioakumuluese (në tekstin e metutjeshem: vPvB) dhe kimikaleve tjera të cilat kanë cilesi nga Lista e substancave që shkaktojnë brengosje, në formë të shkruar/letres ose elektronike, në gjuhen maqedonase dhe në alfabetin e saj cirilik të gjithë distributoreve ose shfrytëzuesve të metutjeshem në zinxhirin e furnizimit (neni 37 paragrafi (1));

17) nuk i dorezon liste të sigurisë importuesit (neni 37 paragrafi (2));

lista e sigurisë nuk i permban të dhenat nga nenet 37 paragrafi (3) dhe 38 të këtij ligji;

18) lista e sigurisë nuk i permban të dhenat nga nenet 37 paragrafi (30) dhe 38 të këtij ligji;

19) nuk i ndjek ndryshimet dhe njohuritë e reja për kimikalet, nuk e njofton shfrytëzuesin e metutjeshem dhe Agjencinë për Barna (neni 41 paragrafi (2));

20) me kerkese të secilit pranues ose shfrytëzues të metutjeshem nuk i dorezon liste të sigurisë për furnizim të perzierjes nga neni 42 i këtij ligji;

21) nuk ua dorezon listën e sigurisë të plotësuar dhe të ndryshuar të gjithë distributoreve dhe shfrytëzuesve të metutjeshem të perfshire në prodhimtari, të cilave ua kanë dorezuar kimikalin në 12 muajt paraprak (neni 43 paragrafi (2));

22) prodhon ose importon më shumë se 10 000 kilogramë substance në vit, në mënyrë të ndare ose sikur komponente në perzierje ose prodhim dhe nuk kryen vlerësim për sigurinë kimike (neni 46 paragrafi (2));

23) nuk i shkemben me të gjithë pjesemarresit në zinxhirin e furnizimit informatat e reja për cilesite e rrezikshme të substances ose perzierjes, si dhe informata tjera lidhur me listat e sigurise, që kane të bejne me menyra të caktuara të shfrytezimit të substances ose perzierjes (neni 50);

24) nuk u permbahet kufizimeve ose ndalimeve për prodhimtari, leshim në qarkullim dhe perdorim të kimikaleve që paraqesin rrezik për shendetin e njerezve dhe për mjedisin jetesor të percaktuara nga Agjencia për Barna (neni 52 paragrafi (1));

25) nuk vepron në perputhje me nenin 55 të ketij ligji;

26) prodhon kimikale në kundershtrim me nenet 59 dhe 60 të ketij ligji;

27) nuk i njofton të punesuarit me rrezikun për shendetin dhe mjedisin jetesor nga kimikalet dhe me menyren e mbrojtjes dhe nuk siguron aftesim të vazhdueshem të të punesuarve (nenet 61 paragrafet (1), (2) dhe (3) dhe 67 të ketij ligji);

28) nuk e mban evidencen nga nenet 62 dhe 68 paragrafi (1) i ketij ligji;

29) nuk e njofton Agjencine për Barna për çdo ndryshim që mund të ndikojë në permbushjen e kushteve të percaktuara me kete ligj (neni 64 paragrafi (1));

30) kryen qarkullim me kimikale në kundershtrim me nenet 65 dhe 66 të ketij ligji;

31) nuk i ruan të dhenat në afatin e percaktuar me nenin 69 paragrafi (2) të ketij ligji;

32) u shet kimikale personave më të rinj se 18 vjet (neni 68 paragrafi (3));

33) vepron në kundershtrim me nenin 69 paragrafi (1) të ketij ligji;

34) nuk vepron në pajtim me nenin 73 paragrafi (2) të ketij ligji;

35) nuk parashtrohet kerkese për zbatimin e procedures PIC për kimikalin që gjendet në Listen e kimikaleve me procedure PIC, perkatesisht për kimikalin që permban substance nga kjo liste në koncentrim të atille që sipas ketij ligji klasifikohet si e rrezikshme (neni 76 paragrafi (1));

36) nuk i dorezon Agjencise për Barna deri më 31 mars nga viti rrjedhes për vitin paraprak të dhena dhe informata të percaktuara me nenin 78 të ketij ligji;

37) nuk i dorezon Agjencise për Barna informata të cilat i kerkon organi kompetent i vendit anetar të Konventes së Roterdamit për transit të kimikalit nga Lista e Konventes së Roterdamit neper territorin e atij vendi në afatin e percaktuar në nenin 79 paragrafi (1);

38) kryen veprimtari qarkullim me kimikale vecanerisht të rrezikshme pa leje nga Agjencia për Barna (neni 83 paragrafet (1) dhe (2));

39) nuk vepron në pajtim me nenin 89 të ketij ligji;

40) nuk e mban evidencen nga neni 92 paragrafi (2) i ketij ligji;

41) si bartes i lejes për leshim në qarkullim të prodhimit biocid nuk siguron të dhena pas kerkeses së Agjencise për Barna të nevojshme për ndryshim (neni 96 paragrafi (2));

42) nuk vepron në perputhje me nenin 100 paragrafi (2) të ketij ligji para fillimit të procedurave që perfshijne kryerje të eksperimenteve mbi kurrozoret;

43) nuk ia dorezon Agjencise për Barna të gjitha informatat relevante nga neni 103 i ketij ligji;

44) nuk vepron në perputhje me nenin 117 paragrafi (1);

45) kryen reklamim të prodhimit biocid në kundershtrim me nenin 120 të ketij ligji;

46) leshon në qarkullim detergjente që nuk i plotesojne kushtet në lidhje me bioshpërberjen dhe shenimin e percaktuar me kete ligj dhe detergjentet dhe/ose SAP për detergjente që nuk jane të harmonizuara me dispozitat e ketij ligji (neni 121 paragrafet (1) dhe (4));

47) nuk vepron në perputhje me nenin 124 të ketij ligji;

48) leshon në qarkullim detergjente në menyre në kundershtrim me nenin 125 të ketij ligji;

49) nuk siguron siguri kimike dhe nuk i dorezon udhëzimet për perdorim të drejte për shfrytëzuesit (nenet 127 paragrafet (1) dhe (2) dhe 128);

50) nuk i zbaton parimet për Praktiken e mire laboratorike gjate kryerjes së testimeve të kimikaleve (neni 130) dhe

51) kryen shkelje të mbrojtjes së të dhenave nga neni 132 paragrafi (2) i ketij ligji.

(2) Për kundervajtjet nga paragrafi (1) i ketij neni gjobe në shume prej 1 000 deri në 2 000 euro me kundervlere në denare do t'i kumtohet edhe personit pergjegjes në personin juridik.

(3) Për kundervajtjen nga paragrafi (1) pikat 26, dhe 30 të ketij neni, krahas gjobes nga paragrafi (1) i ketij neni, personit juridik do t'i kumtohet kundervajtje ndalim për ushtrimin e veprimtarise prej gjashte muaj deri në dy vjet.

Neni 143

Gjobe në shume prej 1 000 deri në 1 500 euro me kundervlere në denare do t'i kumtohet për kundervajtje personit fizik, nese:

1) shfrytëzon kimikale vecanerisht të rrezikshme pa leje për perdorim të atyre kimikaleve (neni 84 paragrafi (1)).

Neni 144

Organi kompetent për kumtimin e sanksioneve për kundervajtje eshte gjykata kompetente.

Neni 145

Para parashtimit të kerkeses për ngritjen e procedures për kundervajtje për kundervajtjet e parapara me kete ligj, Agjencia udheheqe procedure për barazim në perputhje me Ligjin për kundervajtje.

XIX. DISPOZITAT KALIMTARE DHE PERFUNDIMTARE

Neni 146

(1) Aktet nenligjore të parapara me kete ligj do të miratohen në afat prej 18 muajsh, nga dita e hyrjes së tij në fuqi.

(2) Deri në miratimin e rregullave nga paragrafi (1) i ketij neni, do të vazhdojne të zbatohen dispozitat ekzistuese.

(3) Deri në fillimin e punes së Agjencise për Barna, punet nga kompetenca e Agjencise i kryen Byroja për Barna.

Neni 147

(1) Personat juridike që leshojne në qarkullim kimikale do ta harmonizojne punen e tyre me dispozitat e ketij ligji në afat prej një viti nga dita e hyrjes në fuqi të ketij ligji.

(2) Nese personat juridike që leshojne në qarkullim kimikale nuk e harmonizojne punen e tyre me dispozitat e ketij ligji në afatin e percaktuar në paragrafin (1) të ketij neni, u hiqet leja për ushtrimin e veprimtarise me kimikale dhe shlyhen nga regjistrat që udhehiqen në pajtim me kete ligj.

Neni 148

Kerkesat e parashtuara për prodhim, qarkullim dhe klasifikim të perzierjeve në grupe të helmueshmerise deri në ditën e hyrjes në fuqi të ketij ligji, do të zgjidhen në pajtim me rregullat që kane vlejtur deri në ditën e hyrjes në fuqi të ketij ligji.

Neni 149

Institucioni shendetesor publik i autorizuar para dites së hyrjes në fuqi të ketij ligji, vazhdon t'i kryeje punet e Qendres Nacionale për Kontroll dhe Informim për Helmim nga Kimikalet.

Neni 150

Deri në akreditimin e laboratoreve, analizen e mostrave nga neni 135 të ketij ligji do ta kryejne laboratorët ekzistues.

Neni 151

Qeveria e Republikes së Maqedonise do ta formoje Trupin Ndersektorial nga neni 10 i ketij ligji, në afat prej tre muajsh nga dita e hyrjes në fuqi të ketij ligji, ndersa do ta filloje punen nga 1 janari 2011.

Neni 152

Procedurat e filluara para dites së hyrjes në fuqi të ketij ligji, do të perfundohen sipas dispozitave të Ligjit për kimikale ("Gazeta Zyrtare e Republikes së Maqedonise" numer 113/2007).

Neni 153

Me ditën e hyrjes në fuqi të ketij ligji shfuqizohet Ligji për kimikale ("Gazeta Zyrtare e Republikes së Maqedonise" numer 113/2007).

Neni 154

Ky ligj hyn në fuqi në ditën e tete nga dita e botimit në "Gazeten Zyrtare të Republikes së Maqedonise".

2978.

Врз основа на членот 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

У К А З**ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ
ЗА ЗАШТИТА НА КОНКУРЕНЦИЈАТА**

Се прогласува Законот за заштита на конкуренцијата, што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 28 октомври 2010 година.

Бр. 07-4467/1 Претседател
28 октомври 2010 година на Република Македонија,
Скопје **Горге Иванов, с.р.**

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Трајко Вељаноски, с.р.

**ЗА К О Н
ЗА ЗАШТИТА НА КОНКУРЕНЦИЈАТА****ПРВ ДЕЛ****ОПШТИ ОДРЕДБИ****Предмет на Законот**

Член 1

Со овој закон се уредуваат забранетите облици на спречување, ограничување или нарушување на конкуренцијата, мерките и постапките во врска со ограничувањата на конкуренцијата.

Цел на Законот

Член 2

Цел на овој закон е обезбедување слободна конкуренција на домашниот пазар заради поттикнување на економска ефикасност и благосостојба на потрошувачите.

Примена на Законот

Член 3

(1) Овој закон се применува на облиците на спречување, ограничување или нарушување на конкуренцијата (во натамошниот текст: нарушување на конкуренцијата) што произведуваат дејство на територијата на Република Македонија, дури и кога тие произлегуваат од акти и дејствија сторени или преземени надвор од територијата на Република Македонија.

(2) Овој закон се применува на:

- претпријатија, здруженија на претпријатија, поврзани претпријатија, државна управа и
- јавни претпријатија, претпријатија на кои им е доверено извршување на услуги од општ економски интерес, кои по својата природа претставуваат монополи кои прибираат приходи или имаат посебни и ексклузивни права или концесии, освен во случаите кога примената на одредбите од овој закон би го спречило извршувањето на надлежностите утврдени со закон или за коишто тие субјекти се основани.

(3) Во оцена на облиците на нарушување на конкуренцијата кои можат да имаат влијание на трговијата меѓу Република Македонија и Европските заедници, согласно со членот 69 од Спогодбата за стабилизација и асоцијација меѓу Република Македонија и Европските заедници и нејзините земји членки, на соодветен начин се применуваат критериумите кои произлегуваат од правилната примена на правилата за конкуренција во Европската унија.

**Правни односи на кои Законот
не се применува**

Член 4

Овој закон не се применува на односите кои се уредени со колективните договори склучени меѓу работодавачите и синдикатите, ако тие не се дискриминаторни кон другите субјекти.

Дефиниции

Член 5

Одделни поими употребени во овој закон го имаат следново значење:

- "претпријатие" е секој вид на деловен потфат без оглед на тоа како е организиран и од кого е воден (трговско друштво, трговец поединец, задруга, здружение на претпријатија и друго), слободните професии (адвокати, лекари, архитекти, сметководители, нотари и друго), јавните претпријатија основани заради вршење на дејности од јавен интерес како и секое друго правно или физичко лице, установа и друго правно и физичко лице кое има јавни овластувања или орган на државната управа што е ангажиран во водењето на некоја економска активност, без оглед на тоа дали се сметаат за трговци или не,
- "здружение на претпријатија" е здружение на две или повеќе претпријатија кое директно не врши економска активност, но има или може да има влијание на однесувањето на претпријатијата на пазарот, без оглед на формата на здружување,
- "поврзани претпријатија" се владеечките, односно зависните претпријатија согласно со закон,
- "државна управа" се Владата на Република Македонија, министерствата, органите во состав на министерствата, самостојните органи на државната управа, управните организации, единиците на локалната самоуправа и градот Скопје,

- "економска активност" е промет на стоки и/или услуги на пазарот без оглед на тоа дали целта на таквиот промет е остварување на добивка или не,

- "пазар" е место каде што продавачите и купувачите остваруваат понуда и побарувачка на стоки и услуги,

- "релевантен пазар" е релевантен пазар на стоки и релевантен географски пазар,

- "релевантен пазар на стоки" е пазар на сите стоки и/или услуги што се сметаат за меѓусебно разменливи или заменливи за потрошувачот, според карактеристиките на стоките, нивната цена и нивната наменска употреба,

- "релевантен географски пазар" е пазар на подрачје во кое засегнатите претпријатија се вклучени во понудата и побарувачката на стоки и/или услуги, во кое условите за конкуренција се доволно хомогени и можат да се разграничат од соседните подрачја, според условите за конкуренција кои се значително различни во тие подрачја,

- "договори и одлуки" се правни дела со кои се уредуваат прашања што се однесуваат на условите на работењето, а чијашто цел или последица е нарушување на конкуренцијата. Ова се однесува и на поединечните одредби на договорите и одлуките, кои можат да бидат изрични или премолчни,

- "картели" се договори и одлуки и/или усогласено однесување меѓу две или повеќе претпријатија чија цел е координирање на нивното однесување како конкуренти на пазарот и/или влијаење на релевантните параметри на конкуренцијата, особено преку фиксирање на куповни или продажни цени или други услови на тргување, ограничување на производство или воспоставување продажни квоти, поделба на пазари, договарање при учество на тендери, ограничување на увоз или извоз и/или антиконкурентско однесување насочено спрема други претпријатија - конкуренти на учесниците во картелот,

- "усогласено однесување" е координирање на однесувањето меѓу две или повеќе претпријатија како резултат и, без склучување на договор, на што доаѓа до намерно заменување на состојбата на непречена конкуренција на релевантниот пазар со состојба на практична соработка меѓу претпријатијата. До усогласено однесување може да дојде како резултат на директни или индиректни контакти меѓу претпријатијата чијашто цел или последица е да се влијае на однесувањето на релевантниот пазар или да им се најави идното пазарно однесување на конкурентите,

- "хоризонтален договор" е договор меѓу претпријатија, одлуки на здруженија на претпријатија или усогласено однесување меѓу овие лица кои дејствуваат на исто ниво на производство, односно дистрибуција на пазарот,

- "вертикален договор" е договор меѓу претпријатија, одлуки на здруженија на претпријатија или усогласено однесување меѓу овие лица кои дејствуваат на различни нивоа на производство, односно дистрибуција на пазарот,

- "овластени лица" се вработени во стручната служба на Комисијата за заштита на конкуренцијата кои поседуваат службена легитимација и

- "лица кои по потреба ги придружуваат овластените лица" се претставници од органот на државната управа надлежен за работите на јавниот ред и мир, компјутерски експерти, како и други лица чие присуство е неопходно при прибавувањето на докази на лице место.

Надлежен орган

Член 6

Надзор над спроведувањето на Законот за заштита на конкуренцијата врши Комисијата за заштита на конкуренцијата.

ВТОР ДЕЛ

НАРУШУВАЊА НА КОНКУРЕНЦИЈАТА

Глава прва

ДОГОВОРИ, ОДЛУКИ И УСОГЛАСЕНО ОДНЕСУВАЊЕ

Забранети договори, одлуки и усогласено однесување

Член 7

(1) Забранети се сите договори склучени меѓу претпријатија, одлуки на здруженија на претпријатија и усогласено однесување чија цел или последица е нарушување на конкуренцијата, а особено оние кои:

1) директно или индиректно ги фиксираат куповните или продажните цени или некои други услови за тргување;

2) го ограничуваат или го контролираат производството, пазарот, техничкиот развој или инвестициите;

3) го делат пазарот или изворите на снабдување;

4) применуваат различни услови за исти или слични правни работи со други трговски партнери, со што ги ставаат во понеповолна конкурентска позиција или

5) го условуваат склучувањето на договорите со прифаќање од другите договорни страни дополнителни обврски, што по својата природа или согласно со трговските обичаи не се во врска со предметот на договорот.

(2) Договорите и одлуките или поединечните одредби од истите, кои се забранети согласно со ставот (1) од овој член, се ништовни.

(3) Одредбите од ставот (1) на овој член нема да се применуваат на договори, одлуки на здруженија на претпријатија и усогласено однесување што придонесуваат за унапредување на производството или дистрибуцијата на стоките или услугите или промовирање на техничкиот или економскиот развој, под услов од тоа да имаат сразмерна корист и потрошувачите, а кои:

1) не им наметнуваат на засегнатите претпријатија ограничувања што не се неопходни за постигнувањето на тие цели и

2) не им овозможуваат на тие претпријатија елиминирање на конкуренцијата во значителен обем за стоките или услугите кои се во прашање.

(4) По исклучок и кога е тоа потребно заради заштита на јавниот интерес при примена на членот 7 од овој закон, Комисијата за заштита на конкуренцијата може по службена должност со решение да утврди дека овој член не се применува врз определен договор, одлука на здружение или усогласено однесување, бидејќи не се исполнети условите од членот 7 став (1) или се исполнети условите од членот 7 став (3) на овој закон.

Договори од мало значење

Член 8

(1) Одредбите од членот 7 став (1) на овој закон не се применуваат на договорите од мало значење.

(2) За договор од мало значење се смета договор во кој заедничкиот пазарен удел на учесниците во договорот и претпријатијата под нивна контрола на пазарот,

не го надминува прагот од 10% доколку договорот е хоризонтален или прагот од 15% доколку договорот е вертикален. Во случај кога не може да се утврди дали договорот е хоризонтален или вертикален ќе се применува прагот од 10%.

(3) Одредбите од ставот (1) на овој член ќе се применуваат и доколку пазарниот удел на претпријатијата во последните две деловни години не е зголемен за повеќе од 2%.

(4) Поблиските услови за договорите од мало значење од овој член, на предлог на Комисијата за заштита на конкуренцијата, ги пропишува Владата на Република Македонија.

(5) Со актот од ставот (4) на овој член особено се определуваат:

1) пазарните удели на договорните страни од значење за квалификација на договорите како договори од мало значење и

2) ограничувањата и/или одредбите кои не смеат да бидат содржани во договорите од мало значење.

Групни изземања

Член 9

(1) Одредбите од членот 7 став (3) на овој закон особено се применуваат на следниве видови договори:

1) вертикални договори за исклучиво право на дистрибуција, селективно право на дистрибуција, исклучиво право на купување и франшизинг;

2) хоризонтални договори за истражување и развој или за специјализација;

3) договори за трансфер на технологија, за лиценца или за know-how;

4) договори за дистрибуција и сервисирање на моторни возила;

5) договори за осигурување и

6) договори во секторот транспорт.

(2) Поблиските услови за групни изземања на договорите од ставот (1) на овој член, на предлог на Комисијата за заштита на конкуренцијата, ги пропишува Владата на Република Македонија.

(3) Со актот од ставот (2) на овој член особено се определуваат:

1) обемот на примена на групното изземање;

2) поблиските услови во однос на пазарните удели и елементите на договорите кои треба да бидат исполнети за примена на групното изземање;

3) ограничувањата и обврските кои не смеат да се содржат во договорите и

4) поблиски услови за повлекување на групното изземање.

Глава втора

ДОМИНАНТНА ПОЗИЦИЈА НА ПАЗАРОТ И НАРУШУВАЊЕ НА КОНКУРЕНЦИЈАТА

Доминантна позиција

Член 10

(1) Едно претпријатие има доминантна позиција на релевантниот пазар, ако како потенцијален продавач или купувач на определен вид стоки и/или услуги:

1) нема конкуренти на релевантниот пазар или

2) во споредба со своите конкуренти има водечка позиција на релевантниот пазар, а особено со оглед на:

- пазарниот удел и позиција и/или

- финансиската моќ и/или

- пристапот до изворите на набавка или на пазарот и/или

- поврзаноста со другите претпријатија и/или

- правните или фактичките пречки за влез на другите претпријатија на пазарот и/или

- способноста за диктирање на пазарните услови со оглед на неговата понуда или побарувачка и/или

- способноста за исклучување на другите конкуренти од пазарот со насочување кон други претпријатија.

(2) Се претпоставува дека едно претпријатие има доминантна позиција, ако неговиот удел на релевантниот пазар изнесува повеќе од 40%, освен ако претпријатието не го докаже спротивното.

(3) Се претпоставува дека две или повеќе правно независни претпријатија на определен релевантен пазар имаат заедничка доминантна позиција ако настапуваат или дејствуваат заеднички на релевантниот пазар.

Злоупотреба на доминантна позиција

Член 11

(1) Забранета е секоја злоупотреба на доминантната позиција од едно или повеќе претпријатија на релевантниот пазар или негов суштински дел.

(2) Злоупотребата од ставот (1) на овој член особено постои во случај на:

1) директно или индиректно наметнување на нефер куповни или продажни цени или други нефер услови на тргување;

2) ограничување на производството, пазарите или техничкиот развој на штета на потрошувачите;

3) примена на различни услови за исти или слични правни работи со други трговски партнери, со што се ставаат во понеповолна конкурентска позиција;

4) условување на склучување договори со прифаќање од другите договорни страни дополнителни обврски, што по својата природа или согласно со трговските обичаи, не се во врска со предметот на договорот;

5) неоправдано одбивање да се тргува или поттикнување и барање од други претпријатија или здруженија на претпријатија да не купуваат или продаваат стоки и/или услуги на некое определено претпријатие, со намера на нечесен начин да му се нанесе штета на тоа претпријатие и

6) неоправдано одбивање да му се овозможи пристап во сопствената мрежа или други инфраструктурни објекти на друго претпријатие за соодветен надоместок, доколку без ваквото истовремено користење, другото претпријатие, заради правни или фактички причини ќе биде оневозможено да дејствува како конкурент на определен релевантен пазар.

(3) Одредбата од ставот (2) точка 6 на овој член нема да се применува ако претпријатието со доминантна позиција докаже дека, заради оперативни или други причини, истовременото користење на неговата мрежа или на неговите инфраструктурни објекти не е невозможно или дека тоа не може да се дозволи од оправдани причини.

Глава трета

КОНЦЕНТРАЦИИ

Настанување на концентрација

Член 12

(1) Концентрација настанува со промена на контролата на долгорочна основа, а како резултат на:

1) спојување на две или повеќе претходно независни претпријатија или делови од претпријатија или

2) стекнување на директна или индиректна контрола на целото или делови од едно или повеќе други претпријатија од:

- едно или повеќе лица кои веќе контролираат најмалку едно претпријатие или

- едно или повеќе претпријатија, преку купување на хартии од вредност или имот, со договор или на друг начин пропишан со закон.

(2) Контролата од ставот (1) на овој член се состои од права, договори или други средства кои одделно или во комбинација, а имајќи ја предвид фактичката или правната состојба, даваат можност за вршење одлучувачко влијание врз претпријатието, особено преку:

1) сопственост или право на користење на целиот или дел од имотот на претпријатието или

2) права или договори кои даваат можност за одлучувачко влијание врз составот, гласањето или донесувањето на одлуки од органите на претпријатието.

(3) Контролата се стекнува од лица или претпријатија кои:

1) се иматели на правата или се стекнале со права по пат на договорите од ставот (2) на овој член или

2) се овластени да ги вршат таквите права иако не се носители на таквите права, ниту се стекнале со права по пат на договорите од ставот (2) на овој член.

(4) Создавањето заедничко вложување (joint venture), кое на долгорочна основа ќе врши активности на автономна економска целина, се смета за концентрација согласно со ставот (1) точка 2 од овој член.

(5) За концентрација на претпријатија не се смета кога:

1) банки, штедилници и други финансиски институции или друштва за осигурување чии редовни активности опфаќаат правни работи и тргување со хартии од вредност, привремено стекнуваат хартии од вредност со намера тие повторно да се продадат во рок од една година од моментот на нивното стекнување и доколку гласачките права од тие хартии од вредност не се вршат со намера да се влијае на конкурентското однесување на претпријатието на пазарот. Комисијата на посебно барање може со заклучок да го продолжи рокот од една година, доколку стекнувачот докаже дека од оправдани причини не можел да ги продаде хартиите од вредност. Против овој заклучок не е дозволена жалба, ниту тужба за поведување на управен спор;

2) контролата се врши од страна на застапник на друштво во стечајна постапка или во постапка на ликвидација, односно кај претпријатија основани надвор од Република Македонија, лица кои ја вршат соодветната функција согласно со законодавството според кое е основано претпријатието и

3) инвестиционите фондови стекнуваат капитален интерес во претпријатија, под услов тие да ги вршат стекнатите права единствено со цел да се задржи полната вредност на нивното вложување и доколку не се врши влијание на конкурентското однесување на претпријатијата на пазарот.

Учесници во концентрацијата

Член 13

Учесници во концентрацијата се:

1) претпријатија кои се спојуваат согласно со членот 12 став (1) точка 1 од овој закон и

2) лица или претпријатија кои стекнуваат контрола на целото или делови од едно или повеќе други претпријатија согласно со членот 12 став (1) точка 2 од овој закон, како и претпријатијата или деловите на претпријатијата врз кои се стекнува контрола.

Услови за известување за концентрацијата

Член 14

(1) Известување за концентрација до Комисијата за заштита на конкуренцијата се поднесува, ако:

1) заедничкиот вкупен годишен приход на сите претпријатија учесници, остварен со продажба на стоки и/или услуги на светскиот пазар, го надминува износот од 10 милиони евра во денарска противвредност, по курсот на денот на составување на годишната пресметка, остварен во деловната година што и претходи на концентрацијата, при што најмалку еден учесник мора да биде регистриран во Република Македонија и/или

2) заедничкиот вкупен годишен приход на сите претпријатија учесници, остварен со продажба на стоки и/или услуги во Република Македонија, го надминува износот од 2,5 милиони евра во денарска противвредност, по курсот на денот на составување на годишната пресметка, остварен во деловната година што и претходи на концентрацијата и/или

3) пазарниот удел на еден од учесниците изнесува повеќе од 40% или вкупниот пазарен удел на учесниците во концентрацијата на пазарот изнесува повеќе од 60% во годината што и претходи на концентрацијата.

(2) Доколку до поднесувањето на известувањето за концентрација, учесниците во концентрацијата немаат составена годишна пресметка, како релевантна година во постапката за оценка на концентрацијата се смета последната година за која учесниците имаат составена годишна пресметка.

(3) Во првата година на работењето приходот од ставот (1) точки 1 и 2 и пазарниот удел од ставот (1) точка 3 на овој член ќе се пресметува врз основа на приходот остварен во тековната пресметковна година на ниво од 12 месеци.

Обврска за известување за концентрацијата

Член 15

(1) Учесниците во концентрацијата се должни до Комисијата за заштита на конкуренцијата да достават известување за концентрацијата пред нејзиното спроведување, а по склучувањето на договорот за спојување, односно по објавувањето на јавната понуда за откуп или стекнувањето на мнозинско учество во основната главнина на претпријатието.

(2) Учесниците можат да ја известат Комисијата за заштита на конкуренцијата за нивната сериозна намера да склучат договор или во случај на јавна понуда кога јавно ја искажале нивната намера да учествуваат на истата, доколку таквиот договор, односно јавна понуда би имале за последица настанување на концентрација согласно со одредбите од овој закон.

(3) За концентрацијата која настанува како резултат од спојување во смисла на членот 12 став (1) точка 1 од овој закон или со стекнување на заедничка контрола во смисла на членот 12 став (1) точка 2 од овој закон, заедничко известување поднесуваат учесниците на спојувањето, односно стекнувачите на заедничката контрола. Во сите други случаи известувањето го поднесува лицето, односно претпријатието кое ја стекнува контролата на цело или дел од едно или повеќе претпријатија.

(4) Кон известувањето за концентрација задолжително се доставува:

1) оригинал од правната работа што е основ на концентрацијата или заверен препис;

2) финансиски извештај за учесниците во концентрацијата за деловната година што и претходи на концентрацијата во оригинал или заверен препис;

3) извод од трговски регистар или друг регистар на правни лица од кој се видливи податоците за фирмата, седиштето и предметот на работење на учесниците во концентрацијата во оригинал или заверен препис и

4) податоци за учеството на пазарот на учесниците во концентрацијата, како и на нивните конкуренти.

(5) Како ден на прием на известувањето се смета денот кога Комисијата за заштита на конкуренцијата ги примила сите податоци и исправи од ставот (4) на овој член за што Комисијата за заштита на конкуренцијата му издава посебна потврда на подносителот.

(6) Владата на Република Македонија, на предлог на Комисијата за заштита на конкуренцијата, ги пропишува формата и содржината на известувањето од ставот (1) на овој член, како и потребната документација која се поднесува заедно со известувањето.

Пресметка на вкупниот приход

Член 16

(1) Вкупниот приход од членот 14 став (1) на овој закон се состои од износите остварени со продажбата на стоки произведени во редовното работење на претпријатието, како и од износите од услугите што претпријатието ги дава во своето редовно работење, а остварени во деловната година што и претходи на концентрацијата, по одземање на продажните рабати (попусти) и на данокот на додадена вредност и другите јавни давачки директно поврзани со приходот.

(2) Ако еден од учесниците е поврзано претпријатие, во смисла на одредбите од овој закон, при пресметувањето на неговиот вкупен приход, сите претпријатија што се поврзани на таков начин ќе се третираат како едно претпријатие.

(3) Кога се пресметува вкупниот приход на поврзаните претпријатија нема да се земат предвид износите остварени од продажбите на стоки и/или давањето на услуги меѓу нив.

(4) Во случај кога концентрацијата од членот 12 став (1) на овој закон се однесува на стекнувањето на дел или делови од имотот на едно или повеќе претпријатија, без разлика дали тие делови се формирани како посебни правни субјекти, при пресметувањето на приходот остварен од страна на претпријатието што го продава тој имот, се зема предвид само приходот од имотот кој е предмет на стекнување.

(5) Две или повеќе трансакции согласно со ставот (4) од овој член кои се реализираат во период од две години меѓу исти лица или претпријатија, се сметаат за една иста концентрација извршена на денот на последната трансакција.

(6) За банките, штедилниците и другите финансиски институции вкупниот приход од членот 14 став (1) на овој закон се утврдува според вкупниот приход остварен од редовното работење во деловната година што и претходи на концентрацијата.

(7) За друштвата за осигурување вкупниот приход од членот 14 став (1) на овој закон се утврдува според вредноста на бруто пресметаните премии на учесниците во деловната година што и претходи на концентрацијата.

(8) Износите остварени во странска валута се изразуваат во денари по средниот курс на Народната банка на Република Македонија на денот на составувањето на годишната сметка.

Оцена на концентрацијата

Член 17

(1) Концентрациите кои потпаѓаат под одредбите на овој закон се оценуваат со цел да се утврди дали истите се во согласност или не се во согласност со овој закон.

(2) Концентрацијата со која значително не се нарушува ефективната конкуренција на пазарот или негов суштински дел, особено како резултат на создавање или зајакнување на доминантната позиција на учесниците, е во согласност со одредбите на овој закон.

(3) Концентрацијата со која значително се нарушува ефективната конкуренција на пазарот или негов суштински дел, особено како резултат на создавање или зајакнување на доминантната позиција на учесниците, не е во согласност со одредбите на овој закон.

(4) При оцена на концентрацијата, Комисијата за заштита на конкуренцијата ги зема предвид особено:

1) потребата да се одржи и развие ефективна конкуренција на пазарот или негов суштински дел, особено од аспект на структурата на сите засегнати пазари и постојните или можните идни конкуренти со седиште во Република Македонија и надвор од Република Македонија и

2) пазарната позиција на засегнатите претпријатија и нивната економска и финансиска моќ, снабдувањето и алтернативите достапни на снабдувачите и потрошувачите за снабдување на пазарот, како и нивниот пристап до понудата, односно пазарите, правните и други пречки за влез и излез од пазарот, трендовите на понуда и побарувачка за релевантните стоки и/или услуги, интересите на потрошувачите и техничкиот и економскиот развој, под услов од тоа да имаат корист и потрошувачите и концентрацијата да не претставува пречка за развој на конкуренцијата.

(5) Доколку создавањето на заедничко вложување (joint venture), кое истовремено претставува и концентрација согласно со членот 12 став (1) од овој закон, има за своја цел или ефект усогласување на конкурентско однесување на претпријатијата вклучени во заедничкото вложување, но кои остануваат правно независни, таквото усогласување на однесувањето ќе се оценува во смисла на членот 7 ставови (1) и (3) од овој закон.

(6) При вршењето на оцената од ставот (5) на овој член, Комисијата за заштита на конкуренцијата особено ќе земе предвид дали:

1) учесниците во заедничкото вложување и понатаму до значителен обем ги задржуваат активностите на истиот пазар на кој дејствува заедничкото вложување или на пазарот кој се наоѓа на повисоко или на пониско ниво од пазарот на кој дејствува заедничкото вложување или на соседен пазар кој е тесно поврзан со пазарот на кој дејствува заедничкото вложување и

2) усогласувањето, што е директна последица од создавањето на заедничкото вложување, им дава можност на учесниците во заедничкото вложување да ја елиминираат конкуренцијата за суштински дел на предметните стоки и/или услуги.

Суспензија на концентрациите

Член 18

(1) Концентрацијата не смее да се спроведе ниту пред да биде поднесено известување за истата до Комисијата за заштита на конкуренцијата, согласно членот 15 од овој закон, ниту по поднесувањето на известувањето, се додека не биде донесено решение дека концентрацијата е во согласност со одредбите од овој закон, во смисла на членовите 19 став (1) точки 1 и 2, 20 став (1) точки 1, 2 и 3 или пред да биде исполнета претпоставката од членот 24 став (6) на овој закон.

(2) Одредбата од ставот (1) на овој член не ја запира јавната понуда за откуп на хартии од вредност или на серија трансакции на хартии од вредност, вклучувајќи ги и оние кои се конвертибилни во други хартии од вредност наменети за тргување на пазарот, согласно со закон, ако:

1) без одлагање до Комисијата за заштита на конкуренцијата е поднесено известување, согласно со членот 15 од овој закон и

2) стекнувачот на хартии од вредност не ги врши гласачките права по основ на тие хартии од вредност или ги врши само во обем потребен за одржување на полната вредност на неговото вложување, а врз основа на заклучок за изземање од обврските од ставовите (1) и (2) на овој член, донесен согласно со ставот (3) од овој член.

(3) Комисијата за заштита на конкуренцијата може, по барање на подносителот на известувањето, со решение да дозволи изземање од обврските од ставовите (1) и (2) на овој член. Барањето мора да биде образложено. При одлучување по барањето за изземање, Комисијата за заштита на конкуренцијата, меѓу другото, ги зема предвид и ефектите од суспензијата на концентрацијата врз едно или повеќе претпријатија - учесници или врз трето лице, како и опасноста за конкуренцијата предизвикана со концентрацијата. Изземањето може да биде условено со наметнување на услови и обврски за да се обезбеди ефективна конкуренција. Изземањето може да се побара и да се дозволи во секое време, односно пред известувањето или по трансакцијата од ставот (2) на овој член.

(4) Валидноста на која било трансакција извршена спротивно на ставот (1) од овој член зависи од решенијата донесени согласно со членовите 19 став (1) точки 1 и 2, 20 или од исполнувањето на претпоставката од членот 24 став (6) на овој закон.

(5) Одредбите од овој член не произведуваат правно дејство врз трансакциите со хартии од вредност, вклучувајќи ги и оние кои се конвертибилни во други хартии од вредност, наменети за тргување на пазарот, освен во случај ако купувачот и продавачот знаеле или можеле да знаат дека трансакцијата е извршена спротивно на ставот (1) од овој член.

Испитување на известувањето

Член 19

(1) Комисијата за заштита на конкуренцијата започнува со разгледување на известувањето за концентрација со денот на неговиот прием, согласно со членот 15 од овој закон и доколку:

1) утврди дека концентрацијата за која е поднесено известување не потпаѓа под одредбите од овој закон, донесува решение дека концентрацијата за која е поднесено известување не потпаѓа под одредбите од овој закон;

2) утврди дека концентрацијата за кое е поднесено известувањето, иако потпаѓа под одредбите од овој закон, нема да има за последица значително нарушување на ефективната конкуренција или негов суштински дел, особено како резултат на создавање или зајакнување на доминантната позиција на учесниците, донесува решение со кое утврдува дека концентрацијата е во согласност со одредбите од овој закон и

3) утврди дека концентрацијата за која е поднесено известување потпаѓа под одредбите од овој закон и за последица може да има значително нарушување на ефективната конкуренција на пазарот или негов суштински дел, особено како резултат на создавање или зајакнување на доминантната позиција на учесниците, Комисијата за заштита на конкуренцијата со заклучок поведува постапка. Против овој заклучок не е дозволена жалба, ниту тужба за поведување на управен спор. Во постапката од овој став, Комисијата за заштита на конкуренцијата може да донесе решение согласно со членот 20 од овој закон, освен ако учесниците докажат дека се откажале од концентрацијата.

(2) Доколку учесниците во концентрацијата, по поднесувањето на известувањето ја изменат истата и Комисијата за заштита на конкуренцијата утврди дека по извршените измени концентрацијата нема да има за последица значително нарушување на ефективната

конкуренција на пазарот или негов суштински дел, особено како резултат на создавање или зајакнување на доминантната позиција на учесниците, донесува решение согласно со ставот (1) точка 2 од овој член.

(3) По поднесувањето на известувањето, учесниците во концентрацијата може да превземат обврски пред Комисијата за заштита на конкуренцијата со цел да се постигне дека концентрацијата е во согласност со одредбите од овој закон. Комисијата за заштита на конкуренцијата во решението од ставот (1) точка 2 на овој член утврдува услови и наложува обврски со кои се обезбедува дека учесниците ќе дејствуваат во согласност со обврските преземени пред Комисијата за заштита на конкуренцијата, а со цел да се постигне дека концентрацијата е во согласност со одредбите од овој закон.

Одлучување кога е поведена постапка

Член 20

Во постапката поведена согласно со членот 19 став (1) точка 3 од овој закон, доколку:

1) Комисијата за заштита на конкуренцијата утврди дека концентрацијата за која е поднесено известувањето нема да има за последица значително нарушување на ефективната конкуренција на пазарот или негов суштински дел, особено како резултат на создавање или зајакнување на доминантната позиција на учесниците, донесува решение со кое утврдува дека концентрацијата е во согласност со одредбите од овој закон;

2) учесниците во концентрацијата ја изменат истата и Комисијата за заштита на конкуренцијата утврди дека по извршените измени концентрацијата нема да има за последица значително нарушување на ефективната конкуренција на пазарот или негов суштински дел, особено како резултат на создавање или зајакнување на доминантната позиција на учесниците, Комисијата за заштита на конкуренцијата донесува решение со кое утврдува дека концентрацијата е во согласност со одредбите од овој закон;

3) учесниците во концентрацијата можат да преземат обврски пред Комисијата за заштита на конкуренцијата со цел да се постигне дека концентрацијата е во согласност со одредбите на овој закон. Комисијата за заштита на конкуренцијата во решението од ставот (1) точка 1 на овој член утврдува услови и наложува обврски со кои се обезбедува дека учесниците ќе дејствуваат во согласност со обврските преземени пред Комисијата за заштита на конкуренцијата, а со цел да се постигне дека концентрацијата е во согласност со одредбите од овој закон и

4) Комисијата за заштита на конкуренцијата утврди дека концентрацијата за која е поднесено известувањето има за последица значително нарушување на ефективната конкуренција на пазарот, или негов суштински дел, особено како резултат на создавање или зајакнување на доминантната позиција на учесниците, донесува решение со кое утврдува дека концентрацијата не е во согласност со одредбите од овој закон.

Поништување на решение

Член 21

(1) Комисијата за заштита на конкуренцијата со решение може да го поништи решението со кое утврдила дека концентрацијата е во согласност со одредбите од овој закон во случаите кога:

1) решението е донесено врз основа на неточни и/или нецелосни податоци за кои е одговорен еден од учесниците во концентрацијата или истите се добиени по пат на измама, а имале одлучувачко влијание врз донесување на решението или

2) учесниците не исполнат некоја од обврските наложени во решението.

(2) Со решението од ставот (1) на овој член Комисијата за заштита на конкуренцијата:

1) го поништува решението со кое утврдила дека концентрацијата е во согласност со одредбите на овој закон;

2) утврдува дека концентрацијата не е во согласност со одредбите на овој закон и

3) доколку е потребно, наложува мерки и обврски за повторно воспоставување на ефективна конкуренција на релевантниот пазар.

(3) Комисијата за заштита на конкуренцијата може да донесе решение согласно со ставот (1) од овој член, без притоа да биде ограничена со роковите утврдени во членот 24 ставови (1), (2) и (3) од овој закон.

(4) Комисијата за заштита на конкуренцијата за решението од ставот (1) на овој член без одлагање ги извествува учесниците.

Мерки по спроведување на концентрација која не е во согласност со одредбите од овој закон

Член 22

(1) Комисијата за заштита на конкуренцијата може со решение да наложи мерки на однесување и структурни мерки потребни за повторно воспоставување на ефективна конкуренција на релевантниот пазар, како и да одреди рокови за нивно извршување во случаите кога:

1) концентрацијата е спроведена без поднесување на известувањето од членот 15 на овој закон или

2) концентрацијата е спроведена спротивно на решение на Комисијата со кое се утврдува дека истата не е во согласност со одредбите од овој закон.

(2) Со решението од ставот (1) на овој член Комисијата за заштита на конкуренцијата особено може да:

1) наложи продажба или пренос на стекнатите акции или удели и

2) забрани или да ограничи остварување на право на глас поврзано со акциите или уделите на учесниците во концентрацијата, да наложи престанување на постоење на заедничко вложување (joint venture) или на други облици на стекнување на контрола во смисла на членот 12 од овој закон.

Привремени мерки

Член 23

Комисијата за заштита на конкуренцијата може со решение да наложи привремени мерки за повторно воспоставување или одржување на ефективна конкуренција кога концентрацијата:

1) е извршена спротивно на членот 18 од овој закон, а сè уште не е донесено решение со кое се утврдува дали концентрацијата е во согласност со одредбите на овој закон;

2) е извршена спротивно на утврдените услови и наложените обврски со решение од членот 19 став (3) или членот 20 став (1) точка 3 на овој закон и

3) е веќе извршена и е утврдено дека истата не е во согласност со одредбите од овој закон.

Рокови за поведување постапка и донесување на одлуки

Член 24

(1) Комисијата за заштита на конкуренцијата е должна во рок од 25 работни дена од денот на приемот на уредното известување да донесе решение согласно со членот 19 став (1) точки 1 и 2 од овој закон или со заклучок да поведе постапка согласно со член 19 став (1) точка 3 од овој закон.

(2) Рокот од став (1) од овој член се продолжува до 35 работни дена, доколку учесниците во концентрацијата преземат обврски пред Комисијата за заштита на конкуренцијата со цел да се постигне дека концентрацијата е во согласност со одредбите од овој закон.

(3) Решенијата од членот 20 став (1) на овој закон се донесуваат во рок од 90 работни дена од денот на поведувањето на постапката.

(4) Во кое било време по поведувањето на постапката, роковите од ставовите (1), (2) и (3) на овој член можат да бидат продолжени од страна на Комисијата за заштита на конкуренцијата во договор со учесниците во концентрацијата.

(5) Вкупното траење на секое продолжување или продолжувања не може да надмине 20 работни дена.

(6) Ако Комисијата за заштита на конкуренцијата не донела решение во роковите утврдени во овој член, се смета дека концентрацијата е во согласност со одредбите од овој закон.

(7) По исклучок, роковите од ставовите (1), (2) и (3) на овој член не ја обврзуваат Комисијата за заштита на конкуренцијата кога, како резултат на однесувањето на еден од учесниците во концентрацијата, Комисијата за заштита на конкуренцијата морала по службена должност да бара податоци од членот 49 на овој закон или да ги врши дејствијата од членот 50 на овој закон.

Неопходни ограничувања

Член 25

Решението со кое Комисијата за заштита на конкуренцијата утврдува дека концентрацијата е во согласност со одредбите од овој закон, се смета дека ги опфаќа и ограничувањата директно поврзани и неопходни за спроведување на концентрацијата.

ТРЕТ ДЕЛ

ОРГАН ЗА ЗАШТИТА НА КОНКУРЕНЦИЈАТА

Комисија за заштита на конкуренцијата

Член 26

(1) Комисијата за заштита на конкуренцијата е самостоен државен орган со својство на правно лице.

(2) Комисијата за заштита на конкуренцијата е составена од претседател, четворица членови и стручна служба.

(3) Комисијата за заштита на конкуренцијата е независна во своето работење и во донесувањето на одлуките во рамките на надлежностите определени со овој закон.

(4) Средствата за работа на Комисијата се обезбедуваат од Буџетот на Република Македонија.

(5) Седиштето на Комисијата за заштита на конкуренцијата е во Скопје.

(6) Комисијата за заштита на конкуренцијата за својата работа одговара пред Собранието на Република Македонија и најдоцна до 31 март до Собранието на Република Македонија поднесува годишен извештај за својата работа.

Именување и разрешување на претседателот и членовите на Комисијата за заштита на конкуренцијата

Член 27

(1) На предлог на Комисијата за прашања на изборите и именувањата на Собранието на Република Македонија, претседателот и членовите на Комисијата за заштита на конкуренцијата ги именува и разрешува Собранието на Република Македонија за период од пет години со право на повторно именување.

(2) Собранието на Република Македонија при именување на претседателот и членовите на Комисијата за заштита на конкуренцијата треба да ја има предвид соодветната и правичната застапеност на припадниците на сите заедници.

(3) По истекот на мандатот од ставот (1) на овој член, а се до именувањето на нов претседател и членови на Комисијата за заштита на конкуренцијата, претседателот и членовите на Комисијата за заштита на конкуренцијата од ставот (1) на овој член продолжуваат со работа и одлучување.

(4) Претседателот и двајца членови на Комисијата за заштита на конкуренцијата се професионално ангажирани во работењето на Комисијата за заштита на конкуренцијата.

(5) Претседателот на Комисијата за заштита на конкуренцијата ја застапува, претставува и раководи со работата на Комисијата за заштита на конкуренцијата.

(6) За претседател и член на Комисијата за заштита на конкуренцијата може да биде именувано лице кое е државјанин на Република Македонија со завршено високо образование - правен или економски факултет, со работно искуство над пет години во структурата и посебни знаења од областа на конкуренцијата, трговското право, менаџментот и финансите. Претседателот или еден од членовите на Комисијата за заштита на конкуренцијата кои се професионално ангажирани во работењето на Комисијата за заштита на конкуренцијата задолжително треба да биде дипломиран правник со положен правосуден испит и искуство во структурата од најмалку пет години по положувањето на правосудниот испит.

(7) Претседателот и членовите на Комисијата за заштита на конкуренцијата, за време на траењето на нивниот мандат, не можат да бидат пратеници во Собранието на Република Македонија, членови на Владата на Република Македонија, лица кои извршуваат должност во органите на политичките партии, членови на органи на управување во претпријатијата или да бидат членови на кој било друг облик на здружување на правни или физички лица, кои би можеле да доведат до судир на интереси.

(8) Претседателот и членовите на Комисијата за заштита на конкуренцијата не смеат да одлучуваат за претпријатијата со кои тие, нивните брачни другари или членови на нивните семејства во прв степен на сродство се акционери или членови на органите на управување во претпријатијата кои се учесници во постапка која се води согласно со одредбите од овој закон.

(9) Собранието на Република Македонија го разрешува од должност претседателот или член на Комисијата за заштита на конкуренцијата пред истекот на мандатот на предлог на Комисијата за прашања на изборите и именувањата, ако:

1) тоа сам го побара и

2) три пати едно по друго не присуствува на седниците на Комисијата за заштита на конкуренцијата, а отсуството не го оправда.

(10) Исполнувањето на условите за разрешување од ставот (8) на овој член ги утврдува Комисијата за заштита на конкуренцијата со мнозинство гласови од вкупниот број членови и поднесува барање за разрешување до Собранието на Република Македонија.

Надлежности на Комисијата за заштита на конкуренцијата

Член 28

(1) Комисијата за заштита на конкуренцијата ја контролира примената на одредбите на овој закон, Законот за државната помош и прописите донесени врз основа

на овие закони, ги следи и анализира состојбите на пазарот до степен потребен за развој на слободна и ефикасна конкуренција, води управни постапки и донесува одлуки во управна постапка согласно со одредбите од овој закон и Законот за државната помош.

(2) За прекршоците определени со овој закон, надлежен прекршочен орган е Комисијата за заштита на конкуренцијата.

(3) Комисијата за заштита на конкуренцијата утврдува правила и мерки за заштита на конкуренцијата и мерки за воспоставување на ефективна конкуренција.

(4) Комисијата за заштита на конкуренцијата дава мислење по предлози на закони и други акти со кои се уредуваат прашања што се однесуваат на економската активност, а кои можат да имаат влијание на конкуренцијата на пазарот и во писмена форма го доставува до надлежниот орган. Органот ја известува Комисијата за заштита на конкуренцијата за причините заради кои не го прифатил мислењето на Комисијата за заштита на конкуренцијата.

(5) На барање на Собранието, Владата на Република Македонија, други државни органи, претпријатија или по службена должност, Комисијата за заштита на конкуренцијата дава стручни мислења за прашањата од областа на конкурентската политика, заштита на конкуренцијата на пазарот и доделувањето на државната помош.

(6) Комисијата за заштита на конкуренцијата при извршување на своите надлежности соработува со државни органи и тела за прашања кои се во врска со заштитата на конкуренцијата. Комисијата за заштита на конкуренцијата и државните органи и тела се должни да разменуваат податоци и информации што им се потребни за вршење на своите надлежности, чиј обем на размена на информации е ограничен на податоци и информации што се соодветни и пропорционални на целите за коишто се разменуваат.

(7) Комисијата за заштита на конкуренцијата ги извршува работите на меѓународна соработка поврзани со извршувањето на меѓународните обврски на Република Македонија, пренесени во надлежност на Комисијата за заштита на конкуренцијата, учествува во спроведувањето на проектите на меѓународните органи и органите на Европската унија и соработува со органите на другите земји и институции од областа на конкуренцијата.

(8) Комисијата за заштита на конкуренцијата со ставот и други општи акти ги уредува прашањата за начинот на работата и организацијата.

(9) Комисијата за заштита на конкуренцијата извршува и други работи утврдени со овој и друг закон.

(10) Одлуките на Комисијата за заштита на конкуренцијата во управна постапка и одлуките кои се однесуваат на тековното работење на Комисијата за заштита на конкуренцијата ги донесуваат претседателот и членовите на Комисијата за заштита на конкуренцијата на седница, со мнозинство гласови од вкупниот број членови. Член на Комисијата за заштита на конкуренцијата не може да биде воздржан од гласање.

Стручна служба

Член 29

(1) Стручните, нормативно-правните, управните, управно-надзорните, материјално-финансиските, сметководствените, информатичките и другите работи на Комисијата за заштита на конкуренцијата и Комисијата за одлучување по прекршок ги извршува стручна служба, со која раководи генерален секретар, кој го именува претседателот на Комисијата за заштита на конкуренцијата.

(2) Вработените во стручната служба имаат статус на државни службеници.

(3) Во извршувањето на стручните, нормативно-правните, управните, управно-надзорните, материјално-финансиските, сметководствените, информатичките и другите работи, стручната служба:

1) прибавува податоци, врши проверка и анализа на прибавените податоци за поединечни предмети и за тоа ја известува Комисијата за заштита на конкуренцијата и/или Комисијата за одлучување по прекршок;

2) подготвува предлози на подзаконски акти утврдени со одредбите на овој закон и Законот за државната помош;

3) подготвува предлог на мислења по предлози на закони и други акти со кои се уредуваат прашања што се однесуваат на економската активност, а може да имаат влијание на конкуренцијата на пазарот;

4) подготвува предлог на стручни мислења за прашања од областа на конкурентската политика, заштитата на конкуренцијата на пазарот и доделувањето на државна помош;

5) прибавува податоци и информации од претпријатијата кои се важни за истражување и утврдување на состојбите на пазарот, независно од конкретните постапки што се водат пред Комисијата за заштита на конкуренцијата и/или Комисијата за одлучување по прекршок;

6) подготвува предлог на годишен извештај за работата на Комисијата за заштита на конкуренцијата и

7) извршува и други работи по барање на Комисијата за заштита на конкуренцијата и Комисијата за одлучување по прекршок во спроведувањето на одредбите од овој закон и Законот за државната помош.

(4) Во случаите од ставот (3) точка 5 на овој член, заклучоците за вршење на дејствијата од членовите 48, 49 и 50 на овој закон ги донесува генералниот секретар на Комисијата за заштита на конкуренцијата.

ЧЕТВРТИ ДЕЛ

ПОСТАПКИ ПРЕД КОМИСИЈАТА ЗА ЗАШТИТА НА КОНКУРЕНЦИЈАТА

Глава прва

ПРЕКРШОЧНА ПОСТАПКА

Надлежност за прекршок

Член 30

(1) За прекршоците определени во овој закон, прекршочна постапка пред Комисијата за заштита на конкуренцијата води и прекршочна санкција изрекува Комисијата за одлучување по прекршок.

(2) Комисијата за одлучување по прекршок е составена од претседателот и двајцата членови на Комисијата за заштита на конкуренцијата кои се професионално ангажирани во работењето на Комисијата за заштита на конкуренцијата.

(3) Претседател на Комисијата за одлучување по прекршок е претседателот или еден од двајцата членови на Комисијата за заштита на конкуренцијата кои се професионално ангажирани во работењето на Комисијата за заштита на конкуренцијата и истиот задолжително треба да биде дипломиран правник со положен правосуден испит и искуство во структурата од најмалку пет години по положувањето на правосудниот испит.

(4) Комисијата за одлучување по прекршок работи и одлучува на седница, со мнозинство гласови од вкупниот број членови. Член на Комисијата за одлучување по прекршок не може да биде воздржан од гласање.

Примена на законот

Член 31

Комисијата за одлучување по прекршок при водењето на прекршочна постапка соодветно ги применува одредбите од Законот за општа управна постапка, освен ако со Законот за прекршоците и со овој закон поинаку не е определено.

Поведување на прекршочна постапка

Член 32

(1) Прекршочна постапка пред Комисијата за одлучување по прекршок се поведува по службена должност, по барање на генералниот секретар на Комисијата за заштита на конкуренцијата или по барање на физичко или правно лице кое има легитимен интерес за утврдување на постоење на прекршок.

(2) Комисијата за одлучување по прекршок ја поведува прекршочната постапка со заклучок, против кој не е дозволена жалба, ниту тужба за поведување на управен спор.

(3) Заклучокот за поведување постапка задолжително содржи:

1) број на предметот на кој се однесува заклучокот;

2) одредбите од Законот врз основа на кои се поведува постапката;

3) опис на фактите и околностите поради кои Комисијата за одлучување по прекршок поведува постапка и

4) барање за доставување на потребни податоци, согласно со членот 40 од овој закон.

(4) Комисијата за одлучување по прекршок задолжително поведува постапка ако утврди дека е можно настапување на значително нарушување на конкуренцијата.

(5) Заклучокот за поведување постапка се доставува до лицето против кое е поведена постапката и до подносителот на барањето, доколку постапка е поведена по барање на физичко или правно лице кое има легитимен интерес за утврдување на постоење на прекршок.

(6) Лицето против кое е поведена постапка има право да даде одговор во рок од осум дена од денот на приемот на заклучокот за поведување на постапка. По исклучок, по барање на лицето против кое е поведена постапката, рокот може да се продолжи уште најмногу за 15 дена, ако за тоа постојат оправдани причини.

(7) Прекршочната постапка поведена пред Комисијата за одлучување по прекршок не е итна.

Поведување на прекршочна постапка по барање на генералниот секретар на Комисијата за заштита на конкуренцијата

Член 33

(1) Барањето за поведување на прекршочна постапка поднесено од генералниот секретар на Комисијата за заштита на конкуренцијата содржи:

1) правен основ за поднесување на барањето;

2) податоци за лицето против кое се поднесува барањето;

3) фактички опис на прекршокот од кој произлегуваат правните обележја на прекршокот, времето, местото и начинот на извршувањето и други околности потребни што поблиску да се определи прекршокот;

4) доказите што треба да се изведат и

5) потпис на генералниот секретар на Комисијата за заштита на конкуренцијата.

(2) Кон барањето се приложуваат докази.

Содржина на барањето за поведување прекршочна постапка по барање на физичко или правно лице

Член 34

(1) Барањето за поведување на прекршочна постапка по барање на физичко или правно лице кое има легитимен интерес за утврдување на постоење на прекршок задолжително содржи:

1) фирма и седиште на правното лице, односно име, презиме и адреса на физичкото лице - подносител на барањето и опис на околностите од кои произлегува легитимниот интерес за поднесување на барањето;

2) податоци за лицето против кое се поднесува барањето;

3) фактички опис на прекршокот од кој произлегуваат правните обележја на прекршокот, времето, местото и начинот на извршувањето и други околности потребни што поблиску да се определи прекршокот;

4) доказите што треба да се изведат и

5) потпис на подносителот на барањето.

(2) Кон барањето се приложуваат докази.

(3) Доколку барањето од ставот (1) на овој член содржи податоци кои според подносителот претставуваат деловна тајна, истиот е должен таквите податоци јасно да ги означи и да го назначи правниот основ за нивното означување како деловна тајна.

(4) При поднесување на барање за поведување прекршочна постапка кое содржи податоци кои претставуваат деловна тајна, соодветно се применуваат одредбите од членот 40 ставови (4), (5) и (6) на овој закон.

(5) Доколку подносителот на барањето од ставот (1) на овој член сака да остане анонимен или е поднесено барање кое не содржи податоци за подносителот, Комисијата за одлучување по прекршок води постапка по службена должност, доколку е исполнет условот од членот 32 став (4) на овој закон.

Дополнување на барањето за поведување прекршочна постапка поднесено од физичко или правно лице

Член 35

(1) Ако барањето за поведување прекршочна постапка не ги содржи податоците од членот 34 на овој закон, Комисијата за одлучување по прекршок од подносителот ќе побара дополнување на барањето.

(2) Ако подносителот на барањето не постапи во рок од 15 дена од денот на приемот на барањето за дополнување се смета дека се откажал од барањето.

Откажувањето од барањето за поведување прекршочна постапка поднесено од физичко или правно лице

Член 36

(1) Ако постапката е поведена по барање на физичко или правно лице, истото може да се откаже од барањето во текот на целата постапка.

(2) Кога постапката е поведена по барање на физичко или правно лице и истото се откаже од барањето, Комисијата за одлучување по прекршок донесува заклучок со кој се запира постапката.

(3) Ако натамошното водење на постапката е потребно во јавен интерес, односно доколу Комисијата за одлучување по прекршок оцени дека се исполнети условите од членот 32 став (4) на овој закон, Комисијата за одлучување по прекршок го продолжува водењето на постапката.

(4) Кога постапката е поведена по службена должност, Комисијата за одлучување по прекршок со заклучок може да ја запре постапката.

(5) Против заклучокот за запирање на постапката од ставовите (2) и (4) на овој член не може да се поднесе жалба. Против заклучокот може да се поднесе тужба за поведување на управен спор пред судот надлежен за одлучување по управен спор во рок од осум дена од денот на приемот на заклучокот.

Отфрлање на барање за поведување прекршочна постапка поднесено од физичко или правно лице

Член 37

(1) Ако Комисијата за одлучување по прекршок утврди дека не постојат законски услови за поведување постапка, барањето од членот 34 на овој закон ќе го отфрли со заклучок.

(2) Не постојат законски услови за поведување на постапка, доколку:

1) дејствието опишано во барањето не е прекршок;

2) барањето го поднело лице кое нема легитимен интерес за утврдување на прекршок;

3) барањето не е поткрепено со докази;

4) настапила застареност на прекршочното гонење;

5) однесувањето кое е предмет на барањето не доведува до значително нарушување на конкуренцијата или

6) доколку не постои јавен интерес за водење на прекршочна постапка.

(3) Против заклучокот за отфрлање на барањето од ставот (1) на овој член не може да се поднесе жалба. Против таквиот заклучок може да се поднесе тужба за поведување на управен спор пред судот надлежен за одлучување по управен спор во рок од осум дена од денот на приемот на заклучокот.

(4) Заклучокот од ставот (1) на овој член не мора да содржи оценка на секој навод содржан во барањето за поведување постапка, но мора да содржи јасно наведени причини за отфрлање на барањето.

Учесници во прекршочна постапка

Член 38

Учесници во прекршочна постапка се:

- лицето против кого е поведена прекршочна постапка и

- подносителот на барањето за поведување на прекршочна постапка од членот 34 на овој закон.

Спојување и раздвојување на постапката

Член 39

(1) Ако правно или физичко лице со едно дејствие или повеќе дејствија стори повеќе прекршоци утврдени со овој закон, а за кои не е донесено решение, Комисијата за одлучување по прекршок по правило спроведува единствена постапка и донесува единствено решение за прекршок.

(2) До донесување на решението за прекршок од ставот (1) на овој член од оправдани причини или поради целисходност, Комисијата за одлучување по прекршок може да одлучи постапката за одделни прекршоци или против одделни правни или физички лица да се раздвои од единствената постапка и да се заврши посебно.

(3) Комисијата за одлучување по прекршок донесува заклучок за спојување, односно раздвојување на постапката, против кој не е дозволена жалба, ниту тужба за поведување на управен спор.

Доказна постапка

Барање податоци

Член 40

(1) Заради вршење на овластувањата утврдени со овој закон, Комисијата за одлучување по прекршок може со заклучок да бара од претпријатијата да достават податоци во врска со нивната економско-финансиска состојба, нивните деловни односи и врски, податоци за нивните статuti и одлуки, за бројот и идентитетот на лицата засегнати со таквите одлуки, како и други податоци потребни за водење на постапката.

(2) Заклучокот за барање на податоци содржи правен основ, цел на барањето, точно наведување на податоците кои се бараат, рок за доставување на бараните податоци, како и тоа дека недоставувањето на податоци во бараниот рок, доставувањето на неточни, нецелосни или податоци кои можат Комисијата за одлучување по прекршок да ја доведат во заблуда претставува прекршок, согласно со членот 61 од овој закон.

(3) Против заклучокот од ставот (1) на овој член не е дозволена жалба, ниту тужба за поведување на управен спор.

(4) Доколку некои од податоците од ставот (1) на овој член претставуваат деловна тајна, претпријатијата се должни истите јасно да ги означат и да го назначат правниот основ за нивното означување како деловна тајна.

(5) При доставувањето на податоци кои претставуваат деловна тајна, претпријатијата од ставот (1) на овој член се должни до Комисијата за одлучување по прекршок да достават еден примерок со вклучени податоци кои претставуваат деловна тајна (доверлива верзија) и еден примерок во кој ќе бидат избришани податоците кои претставуваат деловна тајна (недоверлива верзија).

(6) Доколку претпријатијата од ставот (1) на овој член не постапат согласно со ставот (5) од овој член и достават само доверлива верзија на бараните податоци, со означување на податоците кои претставуваат деловна тајна, Комисијата за одлучување по прекршок ќе побара доставување и на недоверливата верзија на бараните податоци во рок од три дена од денот на приемот на барањето. Доколку претпријатијата и во тој рок не достават недоверлива верзија на бараните податоци, Комисијата за одлучување по прекршок ќе смета дека доставените податоци не содржат податоци кои претставуваат деловна тајна.

Прибавување докази на лице место

Член 41

(1) Доколку постои оправдано сомнение дека определено претпријатие поседува исправи или други предмети или има сознанија кои можат да бидат од значење за да се докаже постоење на прекршок, Комисијата за одлучување по прекршок може со заклучок да му наложи на тоа претпријатие, на овластени лица од Комисијата за заштита на конкуренцијата и на лицата кои по потреба ги придружуваат:

1) да им овозможи непречено да влезат во кои било деловни простории, земјиште или превозни средства на претпријатието од ставот (1) на овој член кои се од значење за утврдување на постоење на прекршок;

2) да им овозможи непречено да ги испитуваат книгите или другата документација кои се од значење за утврдување на постоење на прекршок, без оглед на медиумот на кој истата се чува;

3) да им овозможи непречено да земат или задржат во која било форма копии или извадоци од тие книги или документација;

4) да им овозможи непречено привремено да ги земат и задржат книгите или другата документација кои се од значење за утврдување на постоење на прекршок за период потребен за копирање на истите, доколку нивното копирање не може да се изврши на самото место. За ваквото одземање и задржување, овластените лица на Комисијата за заштита на конкуренцијата издаваат писмена потврда во која се опишуваат одземените книги и друга документација и се назначува каде се пронајдени;

5) да им овозможи привремено да земат и задржат предмети, книги или друга документација кои се од значење за утврдување на постоење на прекршок за период потребен за утврдување на релевантните факти и докази кои произлегуваат од тие предмети, книги и документација, но не подолго од правосилното завршување на предметната постапка. За ваквото одземање и задржување, овластените лица на Комисијата за заштита на конкуренцијата издаваат писмена потврда во која се опишуваат одземените предмети, книги и друга документација и се назначува каде се пронајдени;

6) да им овозможи непречено да ги запечатат деловните простории и книгите или другата документација за период и во обем потребен за испитувањето, но не подолго од седум дена;

7) овластено лице или друг вработен во претпријатието да даде на записник објаснување за фактите или документите кои се од значење за утврдување на постоење на прекршок;

8) овластено лице или друг вработен во претпријатието да достави писмено објаснување за фактите или документите кои се од значење за утврдување на постоење на прекршок во определен рок и

9) да им овозможи непречено вршење други дејствија кои се од значење за утврдување на постоење на прекршок.

(2) Заклучокот од ставот (1) на овој член содржи правен основ, предмет и цел на постапувањето, име и презиме на овластените лица од Комисијата за заштита на конкуренцијата кои ќе ги вршат дејствијата од ставот (1) на овој член, време и место на вршење на дејствијата од ставот (1) на овој член, како и тоа дека неозможувањето на овластените лица на Комисијата за заштита на конкуренцијата да ги извршат дејствијата од ставот (1) на овој член претставува прекршок, согласно со членот 61 од овој закон.

(3) Против заклучокот од ставот (1) на овој член не е дозволена жалба, ниту тужба за поведување на управен спор.

(4) Доколку некои од податоците и документацијата од ставот (1) на овој член земени или задржани од овластените лица на Комисијата за заштита на конкуренцијата претставуваат деловна или службена тајна, претпријатието од ставот (1) на овој член може во рок од осум дена од денот на вршење на дејствијата од ставот (1) на овој член да изврши увид во земените или задржаните податоци и документација, јасно да ги назначи податоците и документацијата кои претставуваат деловна тајна и да го назначи правниот основ за нивното означување како такви.

(5) Доколку претпријатието од ставот (1) на овој член не постапи согласно со ставот (4) од овој член се смета дека прибавените податоци и документација не содржат податоци кои претставуваат деловна тајна.

(6) При вршењето на дејствијата од ставот (1) на овој член, овластените лица на Комисијата водат записник за преземените дејствија.

(7) Доколку при вршењето на дејствијата од ставот (1) на овој член постои опасност од сокривање, изменување или уништување на исправи или предмети кои можат да бидат од значење за утврдување на постоење на прекршок, при вршењето на дејствијата од ставот (1) на овој член, Комисијата за заштита на конкуренцијата ќе побара асистенција од органот на државната управа надлежен за вршење на работите на јавниот ред и мир.

(8) Доколку претпријатието од ставот (1) на овој член не им дозволува на овластените лица на Комисијата за заштита на конкуренцијата да ги вршат дејствијата од ставот (1) на овој член, овластените лица на Комисијата за заштита на конкуренцијата ќе ги извршат потребните дејствија и против волјата на претпријатието од ставот (1) на овој член, а со помош на претставниците на органот на државната управа надлежен за вршење на работите на јавниот ред и мир.

Известувања за утврдена фактичка состојба

Член 42

(1) Со цел на учесниците во постапката да им се даде можност да се изјаснат за фактите и околностите од значење за утврдување на фактичката состојба, Комисијата за одлучување по прекршок, пред закажување на усна расправа, на учесниците им доставува прелиминарно известување за дотогаш утврдената фактичка состојба.

(2) Учесниците во постапката имаат право писмено да се изјаснат по наводите содржани во известувањето од ставот (1) на овој член, да дадат забелешки и да предложат изведување на доказите со кои располагаат, а кои според нив се од значење за правилно утврдување на фактичката состојба, во рок од 15 дена од денот на приемот на известувањето.

(3) Пред донесувањето на конечната одлука во постапката, Комисијата за одлучување по прекршок на учесниците во постапката им доставува конечно известување за утврдената фактичка состојба.

(4) Доколку од фактите и околностите утврдени во текот на постапката произлегува дека е сторен прекршок предвиден со одредбите од овој закон, конечното известување за утврдената фактичка состојба од ставот (3) на овој член содржи и известување за видот и износот на прекршочната санкција која ќе се изрече, како и објаснување на околностите земени предвид при одмерување на истата.

(5) Учесниците во постапката имаат право писмено да се изјаснат по наводите содржани во известувањето од ставот (3) на овој член во рок од осум дена од денот на приемот на известувањето. Учесниците во постапката имаат право да предлагаат изведување на нови докази само доколку не располагаат со истите во моментот на изјаснувањето од ставот (2) на овој член.

Преземање на обврски

Член 43

(1) По поведувањето на постапката од членот 32 на овој закон, а најдоцна до доставувањето на конечно известување за утврдената фактичка состојба, лицето против кое е поведена постапка може на Комисијата за одлучување по прекршок да и понуди во определен рок преземање на обврски со кои би се надминало нарушувањето на конкуренцијата предизвикано со дејствија или пропуштање на дејствија од страна на лицето против кое е поведена постапка.

(2) Комисијата за одлучување по прекршок со заклучок нема да ги прифати понудените обврски од ставот (1) на овој член во случај на значително нарушување на конкуренцијата. Против овој заклучок не е дозволена жалба, ниту тужба за поведување на управен спор.

(3) Комисијата за одлучување по прекршок со заклучок ги прифаќа понудените обврски од ставот (1) на овој член доколку истите се доволни за надминување на нарушувањето на конкуренцијата предизвикано со дејствија или пропуштање на дејствија од страна на лицето против кое е поведена постапка. Заклучокот со кој се прифаќаат понудените обврски содржи опис на обврските, рок во кој истите треба да бидат исполнети и обврска на лицето против кое е поведена постапка да приложи докази дека обврските се исполнети. Против овој заклучок не е дозволена жалба, ниту тужба за поведување на управен спор.

(4) Пред да одлучи за прифаќањето, односно неприфаќањето на понудените обврски, Комисијата за одлучување по прекршок објавува краток опис на предметот и на понудените обврски на веб страницата на Комисијата. Сите заинтересирани лица имаат право до Комисијата за одлучување по прекршок да поднесат писмени коментари и забелешки во рок од 15 дена од денот на објавувањето.

(5) Доколку се понудени обврските од ставот (1) на овој член, постапката пред Комисијата за одлучување по прекршок мирува до истекот на рокот определен во заклучокот од ставот (3) на овој член. Доколку по истекот на тој рок не бидат доставени докази дека обврските се исполнети, постапката пред Комисијата за одлучување по прекршок продолжува.

(6) Доколку Комисијата за одлучување по прекршок утврди дека не постојат законски услови за водење на постапка поради исполнување на преземените обврски од ставот (1) на овој член, ја запира постапката со заклучок против кој не е дозволена жалба. Против овој заклучок може да се поднесе тужба за поведување на управен спор пред надлежен суд во рок од осум дена од денот на приемот на заклучокот.

Усна расправа

Член 44

(1) Комисијата за одлучување по прекршок ќе определи одржување на усна расправа ако тоа е потребно за утврдување на фактичката состојба.

(2) На усната расправа се повикуваат лицето против кое е поведена постапката и подносителот на барањето за поведување постапка, ако постапката е поведена по барање на правно или физичко лице.

(3) Покрај лицата од ставот (2) на овој член на усната расправа може да се повикаат и други лица.

Решенија на Комисијата за одлучување по прекршок

Член 45

Откако Комисијата за одлучување по прекршок во целост ќе ја утврди фактичката состојба од значење за правилно одлучување, донесува:

1) решение со кое утврдува дека лицето против кое е поведена постапката сторило прекршок предвиден со одредбите од овој закон и изрекува соодветна прекршочна санкција или

2) решение со кое утврдува дека лицето против кое е поведена постапката не сторило прекршок предвиден со одредбите од овој закон.

Судска заштита во прекршочна постапка

Член 46

(1) Решенијата на Комисијата за одлучување по прекршок се конечни. Против таквите решенија може да се поднесе тужба за поведување на управен спор пред надлежен суд.

(2) Тужбата за поведување на управен спор од ставот (1) на овој член се поднесува во рок од осум дена од денот на приемот на решението и истата го одлага извршувањето на решението.

Глава втора

УПРАВНА ПОСТАПКА

Примена на Законот за општата управна постапка

Член 47

Во постапките пред Комисијата за заштита на конкуренцијата се применува Законот за општата управна постапка, освен ако со овој закон поинаку не е определено.

Истражување во одделни сектори на економијата и одделни видови договори

Член 48

(1) Ако постојат околности кои укажуваат на можноста конкуренцијата да биде нарушена, Комисијата за заштита на конкуренцијата може да спроведе истражување во определен сектор на економијата или за определен вид на договори во различни сектори на економијата.

(2) Во текот на истражувањето, Комисијата за заштита на конкуренцијата може со заклучок да побара од претпријатијата да достават податоци во врска со нивната економско-финансиска состојба, нивните деловни односи и врски, податоци за нивните статuti и одлуки, за бројот и идентитетот на лицата засегнати со таквите одлуки, како и други податоци од значење за истражувањето.

(3) Заклучокот од ставот (2) на овој член содржи правен основ, цел на барањето, точно назначување на податоците кои се бараат и рокот за доставување на бараните податоци, како и тоа дека недоставување на информациони во бараниот рок или доставување на неточни, нецелосни или податоци кои можат да ја доведат во заблуда Комисијата за заштита на конкуренцијата претставува прекршок, согласно со членот 61 од овој закон.

(4) Против заклучокот од ставот (2) на овој член не е дозволена жалба, ниту тужба за поведување на управен спор.

(5) Генералниот секретар на Комисијата за заштита на конкуренцијата може врз основа на податоците прибавени со истражувањата од ставот (1) на овој член да поднесе барање за поведување на прекршочна постапка до Комисијата за одлучување по прекршок.

(6) Доколку некои од податоците од ставот (2) на овој член претставуваат деловна тајна, претпријатијата од ставот (2) на овој член се должни истите јасно да ги означат и да го назначат правниот основ за нивното означување како деловна тајна.

(7) При доставувањето на податоци кои претставуваат деловна тајна, претпријатијата од ставот (2) на овој член се должни до Комисијата за заштита на конкуренцијата да достават еден примерок со вклучени

податоци кои претставуваат деловна тајна (доверлива верзија) и еден примерок во кој ќе бидат избришани податоците кои претставуваат деловна тајна (недоверлива верзија).

(8) Доколку претпријатијата од ставот (2) на овој член не постапат согласно со ставот (7) од овој член и достават само доверлива верзија на бараните податоци, со означување на податоците кои претставуваат деловна тајна, Комисијата за заштита на конкуренцијата ќе побара доставување и на недоверливата верзија на бараните податоци во рок од три дена од денот на приемот на податоците. Доколку претпријатијата во тој рок не достават недоверлива верзија на бараните податоци, Комисијата за заштита на конкуренцијата ќе смета дека доставените податоци не содржат податоци кои претставуваат деловна тајна.

Барање на податоци

Член 49

(1) При вршење на овластувањата утврдени со овој закон, Комисијата за заштита на конкуренцијата може со заклучок да побара од претпријатија да достават податоци во врска со нивната економско-финансиска состојба, нивните деловни односи и врски, податоци за нивните статuti и одлуки, за бројот и идентитетот на лицата засегнати со таквите одлуки, како и други потребни податоци.

(2) При вршењето на дејствијата од ставот (1) на овој член Комисијата за заштита на конкуренцијата постапува согласно со членот 48 ставови (3), (4), (5), (6), (7) и (8) од овој закон.

Прибавување докази на самото место

Член 50

(1) При вршење на овластувањата утврдени со овој закон, Комисијата за заштита на конкуренцијата може со заклучок да му наложи на определено претпријатие на овластените лица на Комисијата за заштита на конкуренцијата и на лицата кои по потреба ги придружуваат:

1) да им овозможи непречено да влезат во кои било деловни простории, земјиште или превозни средства на претпријатието од ставот (1) на овој член;

2) да им овозможи непречено да ги испитуваат книгите или другата документација без оглед на медиумот на кој истата се чува;

3) да им овозможи непречено да земат или задржат во која било форма, копии или извадоци од тие книги или документација;

4) да им овозможи непречено привремено да ги земат и задржат книгите или другата документација за период потребен за копирање на истите, доколку нивното копирање не може да се изврши на самото место. За ваквото одземање и задржување, овластените лица на Комисијата за заштита на конкуренцијата издаваат писмена потврда во која се опишуваат одземените книги и друга документација и се назначува каде се пронајдени;

5) да им овозможи привремено да земат и задржат предмети, книги или друга документација за период потребен за утврдување на релевантните факти и докази кои произлегуваат од тие предмети, книги и документација, но не подолго од правосилното завршување на предметната постапка. За ваквото одземање и задржување, овластените лица на Комисијата за заштита на конкуренцијата издаваат писмена потврда во која се опишуваат одземените предмети, книги и друга документација и се назначува каде се пронајдени;

6) да им овозможи непречено да ги запечатат деловните простории и книгите или друга документација за период и во обем потребен за испитувањето, но не подолго од седум дена;

7) овластено лице или друг вработен во претпријатието да даде на записник објаснување за фактите или документите;

8) овластено лице или друг вработен во претпријатието да достави писмено објаснување за фактите или документите во определен рок и

9) да им овозможат непречено вршење други дејствија.

(2) При вршењето на дејствијата од ставот (1) на овој член, Комисијата за заштита на конкуренцијата постапува согласно со членот 41 ставови (2), (3), (4), (5), (6), (7) и (8) од овој закон.

Привремени мерки

Член 51

(1) Во итни случаи, кога постои ризик од сериозни и непоправливи штети за конкуренцијата, Комисијата за заштита на конкуренцијата може по службена должност со решение, а врз основа на своите првични сознанија за постоење на прекршок, да определи привремени мерки на претпријатието кое со своето однесување може да предизвика сериозни и непоправливи штети за конкуренцијата.

(2) Во решението од ставот (1) на овој член Комисијата за заштита на конкуренцијата ќе наложи запирање на определни дејствија, исполнување на одредени услови или други мерки потребни за спречување на нарушување на конкуренцијата и ќе го определи времетраењето на мерките кое треба да биде пропорционално и соодветно на целта која треба да се постигне со определените привремени мерки.

(3) Доколку е потребно и соодветно за спречување на нарушување на конкуренцијата, Комисијата за заштита на конкуренцијата може со решение да ги промени веќе определените мерки од ставот (2) на овој член и/или да го измени нивното времетраење.

Мерки за воспоставување на ефективна конкуренција

Член 52

(1) Во рок од 30 дена од денот на приемот на правосилното решение од членот 45 став (1) точка 1 на овој закон, Комисијата за заштита на конкуренцијата може на сторителот на прекршокот со решение да му наложи потребни мерки на однесување и структурни мерки за отстранување на штетните последици од нарушувањето на конкуренцијата настанати со прекршокот и да определи рокови за нивно извршување.

(2) Пред донесување на решението од ставот (1) на овој член Комисијата за заштита на конкуренцијата на сторителот на прекршокот му дава можност писмено да се изјасни за мерките и роковите од ставот (1) на овој член во рок од осум дена од денот на приемот на барањето за изјаснување.

(3) Решението од ставот (1) на овој член се донесува во скратена постапка.

Судска заштита во управна постапка

Член 53

(1) Решенијата на Комисијата за заштита на конкуренцијата донесени во управна постапка се конечни. Против таквите решенија на Комисијата за заштита на конкуренцијата може да се поднесе тужба за поведување на управен спор пред надлежен суд.

(2) Тужбата за поведување на управен спор се поднесува во рок од 30 дена од денот на приемот на решението и истата не го одлага извршувањето на решението.

Глава трета

ОПШТИ ОДРЕДБИ ЗА ПОСТАПКИТЕ ПРЕД КОМИСИЈАТА

Службена легитимација

Член 54

(1) Службена легитимација по функција имаат претседателот и членовите на Комисијата за заштита на конкуренцијата.

(2) Службена легитимација за вршење на дејствијата од членовите 41 и 50 на овој закон имаат вработените во стручната служба.

(3) Во службената легитимација од ставовите (1) и (2) на овој член се утврдува службеното својство на имателите на легитимацијата како овластени лица на Комисијата за заштита на конкуренцијата и се должни истата да ја покажат на барање на странката.

(4) Службената легитимација престанува да важи:

- со престанок на функцијата претседател, односно член на Комисијата за заштита на конкуренцијата,
- со престанок на работниот однос во стручната служба на Комисијата за заштита на конкуренцијата и
- со престанок на овластувањата за вршење на дејствијата од членовите 41 и 50 на овој закон.

(5) Службената легитимација се одзема во случај на злоупотреба на истата.

(6) Комисијата за заштита на конкуренцијата ја пропишува формата и содржината на службената легитимација и начинот на нејзиното издавање и одземање.

(7) Актот од ставот (6) на овој член Комисијата за заштита на конкуренцијата го објавува во „Службен весник на Република Македонија“.

Користење на податоци

Член 55

Податоците прибавени во текот на постапката пред Комисијата за заштита на конкуренцијата или Комисијата за одлучување по прекршок можат да бидат употребени само за постапки кои се водат согласно со одредбите од овој закон.

Увид во списите

Член 56

(1) Странките во постапката пред Комисијата за заштита на конкуренцијата или учесниците во постапката пред Комисијата за одлучување по прекршок имаат право да извршат увид во списите на предметот и на свој трошок да извршат препис или да направат копија на целиот предмет или на одредени документи.

(2) Увид во списите во постапка пред Комисијата за одлучување по прекршок се врши по приемот на прелиминарното известување од членот 42 став (1) на овој закон.

(3) Барањето за увид во списите се поднесува во писмена форма, а со заклучок го одобрува претседателот на Комисијата за заштита на конкуренцијата, односно претседателот на Комисијата за одлучување по прекршок, во зависност од тоа дали се води управна или прекршочна постапка.

(4) Претседателот на Комисијата за заштита на конкуренцијата, односно претседателот на Комисијата за одлучување по прекршок со заклучокот од ставот (3) на овој член го определува датумот и часот на вршење на увидот кој треба да се изврши во рок од 15 дена од денот на приемот на барањето за увид во списите.

(5) Учесниците во постапката немаат право да вршат увид, да извршат препис или да направат копија на предлог - одлуките на Комисијата за заштита на конкуренцијата и Комисијата за одлучување по прекршок, записниците од седниците на Комисијата за заштита на конкуренцијата и Комисијата за одлучување по прекршок, аудио и аудиовизуелни записи од седниците на Комисијата за заштита на конкуренцијата и Комисијата за одлучување по прекршок, интерни упатства и забелешки за предметот, како и кореспонденцијата и преписките меѓу Комисијата за заштита на конкуренцијата и Европската комисија или другите институции на Европската унија, како и сите други документи кои претставуваат деловна или службена тајна, согласно со членот 57 од овој закон.

(6) Кога Комисијата за одлучување по прекршок ќе донесе заклучок за отфрлање на барањето поради немање законски услови за водење постапка согласно со членот 37 од овој закон, подносителот на барањето за поведување постапка има право да изврши увид во списите на предметот и на свој трошок да изврши препис или да направи копија на целиот предмет или на одредени документи.

(7) Подносителот на барањето за поведување постапка од ставот (6) на овој член нема право да врши увид, да изврши препис или да направи копија на предлог-одлуките на Комисијата за одлучување по прекршок, записниците од седниците на Комисијата за одлучување по прекршок, аудио и аудиовизуелни записи од седниците на Комисијата за одлучување по прекршок, интерни упатства и забелешки за предметот, како и кореспонденцијата и преписките меѓу Комисијата за заштита на конкуренцијата и Европската комисија или другите институции на Европската унија, како и сите други документи кои претставуваат деловна или службена тајна, согласно со членот 57 од овој закон.

(8) Против заклучокот за одбивање на барањето за увид во списите не е дозволена жалба, ниту тужба за поведување на управен спор.

Деловна или службена тајна

Член 57

(1) Претседателот и членовите на Комисијата за заштита на конкуренцијата, претседателот и членовите на Комисијата за одлучување по прекршок и вработените се должни да ја чуваат деловната или службената тајна без оглед на кој начин ја дознале. Обврската за чување на деловната или службената тајна трае пет години по престанокот на работниот однос во Комисијата за заштита на конкуренцијата или по престанокот на мандатот на претседател или член на Комисијата за заштита на конкуренцијата.

(2) Лицата од ставот (1) на овој член не смеат во јавноста да даваат изјави со кои може да се наруши угледот на претпријатието, како и изјави за мерките што ги презеле, односно постапките што ги покренале во вршење на работите од своја надлежност, до нивна конечност освен ако не е во прашање објавување на општа информација.

(3) Под деловна тајна од ставот (1) на овој член се подразбира особено тоа што:

1) со закон и други прописи е определено како деловна тајна и

2) претпријатието ќе определи дека претставува деловна тајна, ако Комисијата за заштита на конкуренцијата или Комисијата за одлучување по прекршок го прифати таквото определување.

(4) Комисијата за заштита на конкуренцијата, односно Комисијата за одлучување по прекршок ќе прифати определување на податоци како деловна тајна доколку се работи за податоци кои имаат економска или пазарна вредност и чие откривање или употреба може да доведе до економска предност за други претпријатија.

(5) При оценка на податоците, во смисла на ставот (4) од овој член, особено се применуваат следните критериуми:

1) обемот во кој податокот е познат надвор од претпријатието;

2) обемот во кој се преземени мерки за заштита на тајноста на податоците во претпријатието и

3) вредноста на податоците за претпријатието и неговите конкуренти.

(6) Како деловна тајна, во смисла на одредбите од овој закон, по правило, не се сметаат:

1) податоци кои се јавно достапни, односно кои јавно се објавуваат врз основа на друг пропис или одлука на органите на управување на претпријатието;

2) податоци постари од пет години, независно од фактот дали биле сметани за деловна тајна;

3) приходите содржани во годишните финансиски и статистички извештаи кои не претставуваат деловна тајна, бидејќи истите се јавно објавени и

4) податоци и документација од одлучувачко значење за одлуките на Комисијата за заштита на конкуренцијата, односно Комисијата за одлучување по прекршок.

(7) Претпријатието е должно при доставување на податоци кои се определени како деловна тајна, определувањето на податоците за деловна тајна да го оправда со наведување на објективни причини.

Надоместок на штета

Член 58

Доколку се предизвика штета со кое било дејствие кое претставува прекршок согласно со одредбите од овој закон, лицето кое ќе претрпи штета може да бара надоместок согласно со закон.

ПЕТТИ ДЕЛ

ПРЕКРШОЧНИ ОДРЕДБИ

Потешки прекршоци

Член 59

Комисијата за одлучување по прекршок, на претпријатието, односно здружението на претпријатија, со решение ќе му изрече глоба во износ до 10% од вредноста на вкупниот годишен приход остварен во последната деловна година, изразена во апсолутен и номинален износ за која претпријатието или здружението на претпријатија има составена годишна сметка, ако:

1) склучи забранет договор или на друг начин учествува во договор, одлука или усогласено однесување со кои се нарушува конкуренцијата во смисла на членот 7 од овој закон;

2) стори злоупотреба на доминантна позиција во смисла на членот 11 од овој закон;

3) не постапи по решение на Комисијата за заштита на конкуренцијата од членот 51 на овој закон и

4) не постапи по решение на Комисијата за заштита на конкуренцијата од членот 52 на овој закон.

Потешки прекршоци во постапка за оценка на концентрации

Член 60

Комисијата за одлучување по прекршок на учесниците во концентрацијата кои имаат обврска да поднесат известување од членот 15 на овој закон, со решение ќе им изрече глоба во износ до 10% од вредноста на нивниот вкупен годишен приход, пресметан согласно со членот 16 од овој закон, изразена во апсолутен и номинален износ, ако:

1) не поднесат известување за концентрацијата во согласност со членот 15 од овој закон;

2) ја спроведат концентрацијата спротивно на членот 18 став (1) од овој закон;

3) не постапи по решението донесено во согласност со членовите 18 став (3), 19 став (3), 20 став (1) точка 3, 21 став (2) точка 3, 22 став (2) и 23 став (1) од овој закон и

4) спроведе концентрација за која со решение, донесено согласно со членовите 20 став (1) точка 4 и 21 став (2) точка 2 од овој закон, е утврдено дека не е во согласност со одредбите на овој закон.

Полесни прекршоци

Член 61

(1) Комисијата за одлучување по прекршок, на претпријатието, односно здружението на претпријатија, со решение ќе му изрече глоба во износ до 1% од вредноста на вкупниот годишен приход остварен во последната деловна година, изразена во апсолутен и номинален износ за која претпријатието или здружението на претпријатија има составена годишна сметка, ако:

1) не постапи по заклучок на Комисијата за заштита на конкуренцијата или Комисијата за одлучување по прекршок за доставување на податоци во определениот рок, а во смисла на членовите 40, 48 и 49 од овој закон;

2) достави неточни, нецелосни или податоци кои можат да ја доведат во заблуда Комисијата за заштита на конкуренцијата или Комисијата за одлучување по прекршок, а во смисла на членовите 40, 48 и 49 од овој закон;

3) не постапи по заклучок од членовите 41 и 50 на овој закон;

4) не овозможи непречен влез во кои било деловни простории, земјиште или превозни средства на определено претпријатие, а во смисла на членовите 41 став (1) точка 1 и 50 став (1) точка 1 од овој закон;

5) не овозможи непречено испитување на книги или друга документација, а во смисла на членовите 41 став (1) точка 2 и 50 став (1) точка 2 од овој закон;

6) не овозможи непречено земање или задржување на предмети, книги, друга документација, во која било форма, копии или извадоци од книги или друга документација, а во смисла на членовите 41 став (1) точки 3, 4 и 5 и 50 став (1) точки 3, 4 и 5 од овој закон;

7) не овозможи непречено запечатување, во смисла на членовите 41 став (1) точка 6 и 50 став (1) точка 6 од овој закон;

8) ги отпечати запечатувањата извршени согласно со членовите 41 став (1) точка 6 и 50 став (1) точка 6 од овој закон;

9) овластено лице или друг вработен одбие да даде објаснувања за определени факти и околности, во смисла на членовите 41 став (1) точки 7 и 8 и 50 став (1) точки 7 и 8 од овој закон;

10) овластено лице или друг вработен даде неточни, нецелосни или податоци кои можат да ја доведат во заблуда Комисијата за заштита на конкуренцијата или Комисијата за одлучување по прекршок, во смисла на членовите 41 став (1) точки 7 и 8 и 50 став (1) точки 7 и 8 од овој закон и

11) не овозможи непречено вршење на други дејствија во смисла на членовите 41 став (1) точка 9 и 50 став (1) точка 9 од овој закон.

(2) Комисијата за одлучување по прекршок на учесниците во концентрацијата кои имаат обврска да поднесат известување од членот 15 на овој закон, со решение ќе им изрече глоба во износ до 1% од вредноста на нивниот вкупен годишен приход, пресметан согласно со членот 16 од овој закон, ако во известувањето и прилозите кон известувањето, како и во дополнувањето на известувањето од членот 15 на овој закон достави неточни или податоци кои можат Комисијата за заштита на конкуренцијата да ја доведат во заблуда.

Изрекување глоба на здруженија на претпријатија

Член 62

(1) Кога прекршокот е сторен од здружение на претпријатија, а се однесува на активностите на неговите членови, глобата нема да го надмине износот од 1% изразена во апсолутен и номинален износ за потешки прекршоци од збирот на вкупниот годишен приход на секој член на здружението кој дејствува на релевантниот пазар.

(2) Кога на здружение на претпријатија му е изречена глоба за прекршок кој се однесува на активностите на неговите членови, а здружението не е ликвидно, истото е должно да прибави средства за плаќање на глобата од своите членови.

(3) Доколку здружението не ја плати глобата во рокот определен од Комисијата за одлучување по прекршок, органот надлежен за извршување на глобата ќе побара исплата на глобата директно од кој било од членовите на здружението чии претставници учествуваат во органите на одлучување на здружението.

(4) Откако органот надлежен за извршување на глобата ќе побара исплата на глобата од ставот (3) на овој член и имајќи ги предвид ограничувањето за висината на глобата од членовите 59 став (1) и 61 став (1) на овој закон, а за да се обезбеди целосна исплата на истата, ќе побара исплата на остатокот од глобата од кој било член на здружението кој дејствува на релевантниот пазар.

(5) Органот надлежен за извршување на глобата нема да бара исплата на глоба согласно со ставовите (3) и (4) од овој член од претпријатијата кои ќе докажат дека не ја спровеле одлуката на здружението со која е сторен прекршокот, ниту пак биле свесни за нејзиното постоење.

Други прекршочни санкции

Член 63

(1) За прекршоците од членовите 59 став (1) и 60 став (1) на овој закон Комисијата за одлучување по прекршок на правно лице, покрај глобата може да му изрече и привремена забрана на вршење одделна дејност во траење од 3 до 30 дена.

(2) За прекршоците од членовите 59 став (1) и 60 став (1) на овој закон Комисијата за одлучување по прекршок на физичко лице покрај глобата може да му изрече и забрана на вршење професија, дејност или должност во траење од три до 15 дена.

Одмерување на глоба

Член 64

- (1) При одмерување на глобата во предвид се земаат:
- 1) тежината на прекршокот;
  - 2) времетраењето на прекршокот и
  - 3) степенот на нарушеност на конкуренцијата и последиците предизвикани со прекршокот.

(2) Комисијата за одлучување по прекршок, при одмерување на глобата, најпрво определува основен износ на глобата, а потоа истиот го прилагодува, земајќи ги предвид олеснителните или отежнителните околности.

(3) Основниот износ на глобата по правило изнесува најмногу до 30% од приходот на сторителот на прекршокот остварен од дејноста која се врши на релевантниот пазар на кој е сторен прекршокот во последната целосна деловна година во која сторителот на прекршокот учествувал во истиот. Вака определениот износ се множи со бројот на годините во кои траел прекршокот.

(4) Износот определен во согласност со ставот (3) на овој член се прилагодува со земање предвид на олеснителни или отежнителни околности, како резултат на што истиот може да биде намален или зголемен.

(5) Олеснителни околности кои се земаат предвид при одмерувањето на глобата особено, ако:

1) сторителот на прекршокот доставил доказ дека ги прекинал дејствијата кои претставуваат прекршок во моментот кога Комисијата за одлучување по прекршок повела прекршочна постапка, со исклучок кога се работи за прекршок од членот 7 став (1) точка 1 на овој закон;

2) сторителот на прекршокот доставил доказ дека неговата вклученост во прекршокот е минимална и докаже дека за периодот кога бил учесник во забранет договор, всушност ја избегнувал неговата примена однесувајќи се конкурентски на релевантниот пазар и

3) сторителот на прекршокот ефективно соработувал со Комисијата за заштита на конкуренцијата или Комисијата за одлучување по прекршок, независно од примената на членот 65 од овој закон (leniency).

(6) Отежнителни околности кои се земаат предвид при одмерувањето на глобата особено, ако:

1) Комисијата за одлучување по прекршок утврдила дека е сторен прекршок предвиден со одредбите од овој закон, а сторителот на прекршокот продолжува да го врши прекршокот или повторува ист или сличен прекршок. Во овој случај, основниот износ од ставот (2) на овој член може да се зголеми до 100% за секој таков утврден прекршок;

2) сторителот на прекршокот одбивал да соработува или ја попречувал Комисијата за заштита на конкуренцијата или Комисијата за одлучување по прекршок во спроведувањето на постапката и

3) сторителот на прекршокот имал улога на водач или поттикнувач на прекршокот. Комисијата за одлучување по прекршок особено зема предвид дали сторителот на прекршокот преземал дејствија насочени кон поттикнување на други претпријатија да земат учество во прекршокот и/или преземал какви било мерки на одмазда против други претпријатија со цел да ги присили на преземање дејствија кои претставуваат прекршок.

(7) Комисијата за одлучување по прекршок може да му го зголеми основниот износ на глобата на сторител на прекршок кој има особено големи приходи кои произлегуваат и од други дејности, а не само од дејноста која се врши на релевантниот пазар на кој е сторен прекршокот, заради постигнување на одвратувачки ефект на глобата.

(8) Комисијата за одлучување по прекршок може да го зголеми основниот износ на глобата на сторител на прекршок со цел за глобата да го надмине износот поврзан со неоснованото збогатување кое настанало како последица од прекршокот, доколку е можно тој износ да биде пресметан.

(9) Комисијата за одлучување по прекршок може, по барање на сторителот на прекршок, а при одмерувањето на глобата, да ја земе предвид неговата платежна неспособност, во посебен социјален и економски контекст. До намалување на глобата од оваа причина не може да дојде доколку се работи за финансиски загуби на сторителот на прекршокот, сторени со цел за избегнување на плаќање на глоба. До намалување на глобата може да дојде единствено доколку сторителот приложи доказ дека глобата одмерена согласно со одредбите од овој член би ја загрозила економската способност на сторителот и би предизвикала неговиот имот да ја изгуби својата вредност.

Ослободување или намалување на глобата (leniency)

Член 65

(1) Со цел откривање на картели кои претставуваат прекршоци од членот 59 став (1) точка 1 на овој закон, Комисијата за одлучување по прекршок по барање на претпријатие кое го признало своето учество во картел ќе определи целосно ослободување од глобата која, по правило, требала да му биде изречена на тоа претпријатие, ако истото:

1) прво приложи докази кои ѝ овозможуваат на Комисијата за одлучување по прекршок да поведе прекршочна постапка или

2) прво приложи докази кои и овозможуваат на Комисијата за одлучување по прекршок веќе поведената прекршочна постапка да ја заврши со решение со кое се утврдува постоење на прекршок, доколку без таквите докази не можело да се утврди постоењето на прекршокот.

(2) Ако претпријатието кое го признало своето учество во картел кој претставува прекршок од членот 59 став (1) точка 1 на овој закон не ги исполнува условите за целосно ослободување од глоба од ставот (1) на овој закон глобата која, по правило, требало да му биде изречена може да му се намали доколку до Комисијата за одлучување по прекршок достави дополнителни релевантни докази од одлучувачко значење за донесување на решение со кое се утврдува постоење на прекршок.

(3) Ослободувањето, односно намалувањето на глобата од ставовите (1) и (2) на овој член ќе се примени доколку претпријатието кое бара ослободување, односно намалување на глоба кумулативно ги исполнува следниве услови, ако:

1) го прекине своето учество во картелот веднаш по поднесувањето на барањето за ослободување од глоба;

2) соработува со Комисијата за одлучување по прекршок целосно, континуирано и потребните податоци ги доставува во најкус можен рок;

3) не ги извести другите учесници во картелот за поднесување на барањето за ослободување од глоба;

4) пред поднесувањето на барањето за ослободување од глоба не го открие постоењето ниту содржината на истото, освен на органи кои се надлежни за санкционирање на картелот надвор од Република Македонија и

5) да не уништува, прикрива или фалсификува релевантни докази со кои се утврдуваат факти од значење при одлучувањето на Комисијата за одлучување по прекршок.

(4) Комисијата за одлучување по прекршок нема да определи целосно ослободување од глоба на претпријатието од ставот (1) на овој член кое за времетраење на картелот презело мерки со кои принудило други претпријатија да учествуваат или да останат во истиот, но може да му определи намалување на глобата доколку тоа претпријатие ги исполнува условите од ставот (3) на овој член.

(5) Владата на Република Македонија, на предлог на Комисијата за заштита на конкуренцијата поблиску ги пропишува условите од ставот (3) на овој член и постапката под кои Комисијата за одлучување по прекршок одлучува за ослободување или намалување на глобата.

Застареност

Член 66

(1) Прекршочна постапка не може да се поведе ниту да се води ако поминат:

- три години за прекршоците од членот 61 на овој закон и

- пет години за прекршоците од членовите 59 и 60 на овој закон.

(2) Роковите за застареност почнуваат да течат од денот на сторување на прекршокот. Ако се работи за продолжен или повторен прекршок, роковите за застареност почнуваат да течат од денот кога прекршокот престанал.

(3) Изречената прекршочна санкција не може да се изврши ако од денот на правосилноста на решението со кое се утврдува постоење на прекршок поминат две години.

(4) Застареност на прекршочното гонење и застареност на извршување на прекршочната санкција настанува во секој случај кога ќе измине двапати онолку време колку што според законот се бара за застареност на прекршочното гонење, односно за застареност на извршувањето на прекршочната санкција.

ШЕСТИ ДЕЛ

ОБЈАВУВАЊА

Одлуки и податоци што се објавуваат во "Службен весник на Република Македонија"

Член 67

(1) Во "Службен весник на Република Македонија" се објавуваат решенијата на Комисијата за заштита на конкуренцијата и на Комисијата за одлучување по прекршок од членовите 19 став (1) точка 2), 19 став (3), 20 став (1) точки 1, 2, 3 и 4, 21 став (1), 22 став (1), 23 став (1), 45, 51 став (1) и 52 став (1) на овој закон.

(2) Решенијата на Комисијата за заштита на конкуренцијата и Комисијата за одлучување по прекршок, како и пресудите, односно решенијата на судот се објавуваат на веб страницата на Комисијата за заштита на конкуренцијата.

(3) Објавениот текст на решението мора да ги содржи имињата на учесниците во постапката и основната содржина на решението.

(4) На веб страницата на Комисијата за заштита на конкуренцијата се објавуваат и известувањата за концентрацииите со наведување на називите на учесниците, седиштето, основните деловни активности на учесниците, како и формата на концентрацијата, при што се повикуваат сите заинтересирани лица во рокот определен во известувањето да поднесат свои коментари, мислења и забелешки во врска со предметната концентрација.

(5) Податоците кои се деловна или службена тајна, во смисла на членот 57 од овој закон, не се објавуваат.

СЕДМИ ДЕЛ

ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Завршување на постапките кои се во тек

Член 68

(1) Започнатите постапки за утврдување на постоење на забранети договори, одлуки и договорена практика од членот 7 на Законот за заштита на конкуренцијата („Службен весник на Република Македонија“ бр. 4/2005, 70/2006 и 22/2007) и злоупотреба на доминантна позиција од членот 14 на Законот за заштита на конкуренцијата („Службен весник на Република Македонија“ бр. 4/2005, 70/2006 и 22/2007), до денот на влегувањето во сила на овој закон ќе продолжат пред Комисијата за заштита на конкуренцијата според Законот за заштита на конкуренцијата („Службен весник на Република Македонија“ бр. 4/2005, 70/2006 и 22/2007).

(2) Започнатите прекршочни постапки до денот на влегувањето во сила на овој закон ќе продолжат пред Комисијата за одлучување по прекршок, според Законот за заштита на конкуренцијата („Службен весник на Република Македонија“ бр. 4/2005, 70/2006 и 22/2007).

Подзаконски акти

Член 69

(1) Подзаконските акти предвидени со овој закон ќе се донесат во рок од една година од денот на неговото влегувањето во сила.

(2) До денот на влегување во сила на актите од ставот (1) на овој член ќе се применуваат постојните прописи.

Континуитет на работење на Комисијата за заштита на конкуренцијата

Член 70

Претседателот и членовите на Комисијата за заштита на конкуренцијата, именувани пред влегувањето во сила на овој закон, продолжуваат со работа до истекот на мандатот за кој се именувани.

Престанување на важност на закон

Член 71

Со денот на влегувањето во сила на овој закон, престанува да важи Законот за заштита на конкуренцијата („Службен весник на Република Македонија“ бр. 4/2005, 70/2006 и 22/2007).

Влегување во сила

Член 72

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот од објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

L I G J

PËR MBROJTJEN E KONKURRENCES

PJESA E PARE DISPOZITA TË PERGJITHSHME

Lenda e Ligjit

Neni 1

Me kete ligj rregullohen format e ndaluar te parandalimit, kufizimit ose prishjes se konkurrences, masat dhe procedurat lidhur me kufizimet e konkurrences.

Qellimi i Ligjit

Neni 2

Qellimi i këtij ligji është sigurimi i konkurrencës së lire në tregun e vendit për nxitjen e efikasitetit ekonomik dhe mireqenies së konsumatoreve.

Zbatimi i Ligjit

Neni 3

(1) Ky ligj zbatohet në format e parandalimit, kufizimit ose prishjes së konkurrencës (në tekstin e metejme: prishje e konkurrencës), që prodhojnë veprim në territorin e Republikës së Maqedonisë, madje edhe kur ato dalin nga aktet dhe veprimet e kryera ose të ndermarra jashtë territorit të Republikës së Maqedonisë.

(2) Ky ligj zbatohet në:

- ndermarrje, shoqata të ndermarrjeve, ndermarrje të lidhura, administrate shtetërore dhe

- ndermarrje publike, ndermarrje të cilave u është ngarkuar kryerja e shërbimeve me interes të përgjithshëm ekonomik, që sipas natyrës së tyre paraqesin monopole që grumbullojnë të ardhura ose kanë të drejta të vecanta dhe ekskluzive ose koncesione, përveç në rastet kur zbatimi i dispozitave të këtij ligji do ta pengonte kryerjen e kompetencave të percaktuara me ligj ose për të cilat ato subjekte janë të themeluara.

(3) Në vlerësimin e formave të konkurrencës që mund të kenë ndikim në tregtinë ndërmjet Republikës së Maqedonisë dhe Bashkësisë Evropiane, në pajtim me nenin 69 nga Marrëveshja për stabilizim dhe asociim ndërmjet Republikës së Maqedonisë dhe Bashkësisë Evropiane dhe vendeve anëtare të saj, në mënyrë perkatese zbatohen kriteret që dalin nga zbatimi i drejte i rregullave për konkurrencë në Unionin Evropian.

Marredheniet juridike në të cilat nuk zbatohet Ligji

Neni 4

Ky ligj nuk zbatohet në marredheniet që janë të rregulluara me marrëveshjet kolektive të lidhura ndërmjet punëdhënësve dhe sindikatave, nëse ato nuk janë diskriminuese ndaj subjekteve tjera.

Definicione

Neni 5

Nocione të vecanta të përdorura në kete ligj e kanë domethenien si në vijim:

- “ndermarrje” është çdo lloj i ndermarrjes afariste pa marrë parasysh atë se si është e organizuar dhe nga kush është e udhëhequr (shoqeri tregtare, tregtar individual, kooperative, shoqate e ndermarrjeve etj.), profesionet e lira (avokate, mjek, arkitekthe, kontabiliste, notere etj.), ndermarrjet publike të themeluara për kryerjen e veprimtarive me interes publik, si dhe çdo person tjetër juridik ose fizik, institucion dhe person tjetër juridik dhe fizik i cili ka autorizime publike ose organ i administratës shtetërore që është i angazhuar në udhëheqjen e ndonjë aktiviteti ekonomik, pa marrë parasysh nëse konsiderohen për tregtare ose jo,

- “shoqate e ndermarrjeve” është bashkim i dy ose më shumë ndermarrjeve që drejtpërdrejt nuk kryen aktivitet ekonomik, por ka ose mund të ketë ndikim në sjelljen e ndermarrjeve në treg, pa marrë parasysh formën e bashkimit,

- “ndermarrje të lidhura” janë ndermarrjet mbizotëruese, perkatesisht të varura në pajtim me ligjin,

- “administratë shtetërore” janë Qeveria e Republikës së Maqedonisë, ministratë, organet në perberje të ministrive, organet e pavarura të administratës shtetërore, organizatat administrative, njesitë e vetadministrimit lokal dhe Qyteti i Shkupit,

- “aktivitet ekonomik” është qarkullimi i mallrave dhe/ose shërbimeve në treg pa marrë parasysh nëse qellimi i qarkullimit të tillë është realizimi ose jo i fitimit,

- “treg” është vendi ku shitësit dhe blerësit realizojnë ofertë dhe kërkesë të mallrave dhe shërbimeve,

- “treg relevant” është tregu relevant i mallrave dhe tregu relevant gjeografik,

- “treg relevant i mallrave” është tregu i të gjitha mallrave dhe/ose shërbimeve që konsiderohen si të shkëmbyeshme ose të zëvendësueshme ndërmjet veti për konsumatorin, sipas karakteristikave të mallrave, cmimet e tyre dhe përdorimit të tyre të dedikuar,

- “treg relevant gjeografik” është tregu në rajonin në të cilin ndermarrjet e prekura janë të përfshira në ofertën dhe kërkesën e mallrave dhe/ose shërbimeve, në të cilin kushtet për konkurrencë janë mjaft homogjene dhe mund të kufizohen nga rajonet fqinje, sipas kushteve për konkurrencë që janë të ndryshme në mënyrë të konsiderueshme në ato rajone,

- “marrëveshje dhe vendime” janë vepra juridike me të cilat rregullohen çështjet që kanë të bëjnë me kushtet e punës, e qellimi ose pasoja e të ciles është prishja e konkurrencës. Kjo ka të bëjë edhe me dispozitat e vecanta të marrëveshjeve dhe vendimeve, që mund të jenë eksplicite ose të heshtura,

- “kartele” janë marrëveshje dhe vendime dhe/ose sjellje e harmonizuar ndërmjet dy ose më shumë ndermarrjeve, qellimi i të cilave është koordinimi i sjelljes së tyre si konkurrente në treg dhe/ose ndikimi i parametrave relevante në konkurrencë, vecanerisht nepermjet fiksimit të cmimeve blerëse ose të shitjes ose kushteve tjera të tregtimit, kufizimi i prodhimit ose vendosja e kuotave të shitjes, ndarja e tregjeve, marrëveshje gjate pjesëmarrjes në tendere, kufizimi i importit ose eksportit dhe/ose sjellja anti – konkurrense e orientuar drejt ndermarrjeve tjera – konkurrente të pjesëmarrësve në kartel,

- “sjellje e harmonizuar” është koordinimi i sjelljes ndërmjet dy ose më shumë ndermarrjeve si rezultat i të ciles, edhe pa lidhje të marrëveshjes, vjen deri në zëvendësim qellimisht të gjendjes së konkurrencës së papenguar në tregun relevant me gjendjen e bashkëpunimit praktik ndërmjet ndermarrjeve. Sjellja e harmonizuar mund të arrihet si rezultat i kontakteve të drejtpërdrejta ose të terthorita ndërmjet ndermarrjeve qellimi ose pasoja e të ciles është që të ndikohet në sjelljen në tregun relevant ose t’u paralajmërohet sjellja e ardhshme në treg konkurrenteve,

- “marrëveshje horizontale” është marrëveshja ndërmjet ndermarrjeve, vendimet e shoqatave të ndermarrjeve ose sjellja e harmonizuar ndërmjet këtyre personave që veprojnë në nivel të njejtë të prodhimit, perkatesisht distributimit në treg,

- “marrëveshje vertikale” është marrëveshje ndërmjet ndermarrjeve, vendimet e shoqatave të ndermarrjeve ose sjellja e harmonizuar ndërmjet këtyre personave që veprojnë në nivele të ndryshme të prodhimit, perkatesisht distributimit në treg,

- “persona të autorizuar” janë të punësuarit në shërbimin profesional të Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrencës që posedojnë legjitimacion zyrtar, dhe

- “persona të cilet sipas nevojës i shoqërojnë personat e autorizuar” janë përfaqësues nga organi i administratës shtetërore kompetent për punët e rendit dhe qetesisë publike, eksperte të kompjuterit, si dhe persona tjera pjesëmarrja e të cileve është e domosdoshme gjate grumbullimit të deshmive në vendin e ngjarjes.

Organi kompetent

Neni 6

Mbikëqyrje mbi zbatimin e Ligjit për mbrojtjen e konkurrencës kryen Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrencës.

**PJESA E DYTE
PRISHJET E KONKURENCES**

Kapitulli i pare

**MARREVESHJET, VENDIMET DHE SJELLJA
E HARMONIZUAR**

Marreveshjet, vendimet dhe sjellja e harmonizuar të ndaluara

Neni 7

(1) Jane të ndaluara të gjitha marreveshjet e lidhura ndermjet ndermarrjeve, vendimet e shoqatave të ndermarrjeve dhe sjellja e harmonizuar qellimi i të cilave është prishja e konkurrencës, e vecanerisht ato që:

- 1) drejtperdrejt ose terthorazi i fiksojnë cmimet e blerjes ose të shitjes ose disa kushte tjera për tregtim;
- 2) e kufizojnë ose e kontrollojnë prodhimtarinë, tregun, zhvillimin teknik ose investimet;
- 3) e ndajnë tregun ose burimet e furnizimit;
- 4) zbatojnë kushte të ndryshme për punë juridike të njejta ose të ngjashme me partneret tjere tregtare, me çfarë i vene në pozite të pavolitshme konkurruese dhe
- 5) e kushtëzojnë lidhjen e marreveshjeve me pranim nga palet tjera kontraktuese obligime shtese, që sipas natyres së vet ose në pajtim me traditat tregtare nuk lidhen me lenden e marreveshjes.

(2) Marreveshjet dhe vendimet ose dispozitat e vecanta nga të njejtat, që janë të ndaluara në pajtim me paragrafin (1) të ketij neni, janë të pavlefshme.

(3) Dispozitat nga paragrafi (1) i ketij neni nuk do të zbatohet në marreveshjet, vendimet e shoqatave të ndermarrjeve dhe sjelljen e harmonizuar që kontribuojnë për avancimin e prodhimtarisë ose distribuimin e mallrave ose shërbimeve ose promovimin e zhvillimit teknik ose ekonomik, me kusht që nga kjo të kenë dobi proporcionale edhe konsumatorët, e të cilat:

1) nuk u imponojnë ndermarrjeve të prekura kufizime të cilat nuk janë të domosdoshme për arritjen e atyre qëllimeve dhe

2) nuk u mundesojnë atyre ndermarrjeve eliminim të konkurrencës në vëllim të konsiderueshem për mallrat ose shërbimet për të cilat behet fjale.

(4) Me perjashtim dhe kur kjo është e nevojshme për mbrojtjen e interesit publik gjate zbatimit të nenit 7 të ketij ligji, Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrencës mundet me detyrë zyrtare, me aktvendim të percaktoje se ky nen nuk zbatohet në marreveshjen e caktuar, vendimin e shoqates ose sjelljen e harmonizuar, pasi nuk janë permbushur kushtet nga neni 7 paragrafi (1) ose janë plotësuar kushtet nga neni 7 paragrafi (3) i ketij ligji.

Marreveshje me rendesi të vogël

Neni 8

(1) Dispozitat nga neni 7 paragrafi (1) i ketij ligji nuk zbatohen në marreveshjet me rendesi të vogël.

(2) Marreveshje me rendesi të vogël konsiderohet marreveshja në të cilën pjesëmarrja e perbashket në treg e pjesëmarrësve në marreveshje dhe ndermarrjet nën kontrollin e tyre në treg, nuk e tejkalojnë pragu prej 10%, nese marreveshja është horizontale ose pragu prej 15%, nese marreveshja është vertikale. Në rast kur nuk mund të percaktohet nese marreveshja është horizontale ose vertikale, do të zbatohet pragu prej 10%.

(3) Dispozitat nga paragrafi (1) i ketij neni do të zbatohen edhe, nese pjesëmarrja në treg e ndermarrjeve në dy vitet afërste të fundit nuk është rritur për më shumë se 2%.

(4) Kushtet më të peraferta për marreveshjet me rendesi të vogël nga ky nen, me propozim të Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrencës, i percakton Qeveria e Republikës së Maqedonisë.

(5) Me aktin nga paragrafi (4) i ketij neni percaktohen vecanerisht:

1) pjesëmarrjet në treg të paleve kontraktuese me rendesi për kualifikim të marreveshjeve si marreveshje me rendesi të vogël dhe

2) kufizimet dhe/ose dispozitat që nuk guxojnë të jene të permbajtura në marreveshjet me rendesi të vogël.

Perjashtime grupore

Neni 9

(1) Dispozitat nga nenit 7 paragrafi (3) i ketij ligji zbatohen vecanerisht në llojet e marreveshjeve në vijim:

1) marreveshjet vertikale për të drejten ekskluzive të distribuimit, të drejten selektive të distribuimit, të drejten ekskluzive të blerjes dhe franshizingut;

2) marreveshjet horizontale për hulumtim dhe zhvillim ose për specializim;

3) marreveshjet për transferim të teknologjise, për licence ose për know – how;

4) marreveshjet për distribuim dhe servisim të automjeteve;

5) marreveshjet për sigurim dhe

6) marreveshjet në sektorin e transportit.

(2) Kushtet më të peraferta për perjashtime grupore të marreveshjeve nga paragrafi (1) i ketij neni, me propozim të Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrencës, i percakton Qeveria e Republikës së Maqedonisë.

(3) Me aktin nga paragrafi (2) i ketij neni percaktohen vecanerisht:

1) vëllimi i zbatimit të perjashtimit grupor;

2) kushtet më të peraferta lidhur me pjesëmarrjet në treg dhe elementet e marreveshjeve që duhet të plotësohen për zbatim të perjashtimit grupor;

3) kufizimet dhe obligimet që nuk guxojnë të permbahen në marreveshjet dhe

4) kushtet më të peraferta për terheqje të perjashtimit grupor.

Kapitulli i dyte

**POZITA DOMINUESE NË TREG DHE PRISHJA
E KONKURENCES**

Pozita dominuese

Neni 10

(1) Një ndermarrje ka pozite dominuese në tregun relevant, nese si shites ose bleres potencial i llojit të caktuar të mallrave dhe/ose shërbimeve:

1) nuk ka konkurrente në tregun relevant ose

2) në krahasim me konkurrentet e tij ka pozite udhëheqese në tregun relevant, e vecanerisht duke pasur parasysh:

- pjesëmarrjen në treg dhe poziten dhe/ose

- fuqinë financiare dhe/ose

- qasjen në burimet e furnizimit ose të tregut dhe/ose

- lidhshmerine me ndermarrjet tjera dhe/ose

- pengesat juridike ose faktike për hyrje të ndermarrjeve tjera në treg, dhe/ose

- aftesine për diktim të kushteve në treg duke pasur parasysh oferten ose kerkesen e tij dhe/ose

- aftesine për perjashtim të konkurrenteve tjere nga tregu për orientim drejt ndermarrjeve tjera.

(2) Supozohet se një ndermarrje ka pozite dominuese, nese pjesëmarrja e saj në tregun relevant është më shumë se 40%, pervec nese ndermarrja nuk e deshmon të kundernten.

(3) Supozohet se dy se më shumë ndermarrje të pavarura juridikisht në tregun e caktuar relevant kane pozite të perbashket dominuese, nese marrin pjese ose veprojnë bashkerisht në tregun relevant.

Keqperdorimi i pozites dominuese

Neni 11

(1) Ndalohet çdo keqperdorim i pozites dominuese i një ose më shume ndermarrjeve në tregun relevant ose pjeses së tij thelbesore.

(2) Keqperdorimi nga paragrafi (1) i ketij neni ekziston vecanerisht në rast të:

1) imponimit të drejtperdrejte ose të terthorte të cmimeve të padrejta të blerjes ose të shitjes ose kushteve tjera të padrejta të tregtimit;

2) kufizimit të prodhimitarise, tregjeve ose zhvillimit teknik në dëm të konsumatoreve;

3) aplikimit të kushteve të ndryshme për pune juridike të njejta ose të ngjashme me partneret tjere tregtare, me cfare i vihen në pozite të pavolishme konkurruese;

4) kushtezimit të lidhjes së marreveshjeve me pranim nga palet tjera kontraktuese obligime shtese, që sipas natyres së vet ose në pajtim me traditat tregtare, nuk lidhen me lenden e marreveshjes;

5) refuzimit të pabazuar që të tregtohet ose nxitjes dhe kerkeses nga ndermarrjet tjera ose shoqatat e ndermarrjeve të mos blejne ose shesin mallra dhe/ose sherbime në ndonje ndermarrje të caktuar, me qellim që në menyre të pandershme t'i shkaktohet dëm asaj ndermarrjeje dhe

6) refuzimit të paarsyeshem që t'i mundesohet qasje në rrjetin personal ose objekte tjera infrastrukturore ndermarrjes tjeter për kompensim perkates, nese pa shfrytezimin e ketille të njekohshem, ndermarrja tjeter, për shkaqe juridike ose faktike pamundesohet të veproje si konkurrent në tregun e caktuar relevant.

(3) Dispozita nga paragrafi (2) pika 6) e ketij neni nuk do të zbatohet, nese ndermarrja me pozite dominuese deshmon se, për shkaqe operative ose shkaqe tjera, shfrytezimi i njekohshem i rrjetit të vet ose i objekteve të veta infrastrukturore nuk eshte i mundur ose kjo nuk mund të lejohet për shkaqe të arsyeshme.

Kapitulli i trete

KONCENTRIME

Krijimi i koncentrimit

Neni 12

(1) Koncentrimi krijohet me ndryshimin e kontrollit në baze afatgjate, e si rezultat i:

1) lidhjes së dy ose me shume ndermarrjeve të pavarura paraprakisht ose pjesëve nga ndermarrjet ose

2) fitimi i të drejtes së kontrollit të drejtperdrejte ose të terthorte mbi të gjithë ndermarrjen ose pjeset e një ose më shume ndermarrjeve tjera nga

- një ose më shume persona të cilet tanime kontrollojne së paku një ndermarrje ose

- një ose më shume ndermarrje, nepermjet blerjes së letrave me vlere ose prones, me marreveshje ose në menyre tjeter të percaktuar me ligj.

(2) Kontrolli nga paragrafi (1) i ketij neni perbehet nga të drejtat, marreveshjet ose mjetet tjera që veç e veç ose në kombinim, e duke pasur parasysh gjendjen faktike ose juridike, japin mundesi për kryerjen e ndikimit vendimmarres mbi ndermarrjen, vecanerisht nepermjet:

1) pronesise ose të drejtes së shfrytezimit të të gjithë prones së ndermarrjes ose një pjese të saj ose

2) të drejtave ose marreveshjeve që japin mundesi për ndikim vendimmarres mbi perberjen, votimin ose marrjen e vendimeve nga organet e ndermarrjes.

(3) E drejta e kontrollit fitohet nga persona ose ndermarrje që:

1) jane posedues të të drejtave ose i kane fituar të drejtat nepermjet marreveshjeve nga paragrafi (2) i ketij neni ose

2) jane të autorizuar t'i realizojne të drejtat e tilla, edhe pse nuk jane bartes të të drejtave të tilla, e as nuk kane fituar të drejta nepermjet marreveshjeve nga paragrafi (2) i ketij neni.

(4) Krijimi i investimit të perbashket (joint venture), i cili në baze afatgjate do të kryeje aktivitete në teresine ekonomike autonome, konsiderohet për koncentrim në pajtim me paragrafin (1) pika 2) të ketij neni.

(5) Për koncentrim të ndermarrjeve nuk konsiderohet kur:

1) bankat, kursimoret dhe institucionet tjera financiare ose shoqerite për sigurim, aktivitetet e të cilave perfshijne pune juridike ose tregtim me letra me vlere, perkohesisht fitojne letra me vlere me qellim që ato perseri të shiten në afat prej një viti nga momenti i fitimit të tyre dhe nese të drejtat e votimit nga ato letra me vlere nuk kryhen me qellim që të ndikohet në sjelljen konkurruese të ndermarrjes në treg. Komisioni me kerkese të posacme me konkluzion mund ta vazhdoje afatin prej një viti, nese fituesi deshmon se për shkaqe të arsyeshme nuk ka mundur t'i shese letrat me vlere. Kunder ketij konkluzion nuk lejohet ankese, e as padi për ngritjen e kontestit administrativ;

2) kontrolli kryhet nga ana e perfaqesuesit të shoqerise në procedure falimentimi ose në procedure likuidimi, perkatesisht te ndermarrjet e themeluara jashte Republikes së Maqedonise, persona që e kryejne funksionin perkates në pajtim me legjislacionin sipas të cilit eshte themeluar ndermarrja dhe

3) fondet investuese fitojne interes kapital në ndermarrjet, me kusht ato t'i realizojne të drejtat e fituara me të vetmin qellim që të ruhet vlere e plote e investimit të tyre, dhe nese nuk kryhet ndikim mbi sjelljen konkurruese të ndermarrjeve në treg.

Pjesemarresit në koncentrim

Neni 13

Pjesemarres në koncentrim jane:

1) ndermarrjet që bashkohen në pajtim me nenin 12 paragrafi (1) pika 1) të ketij ligji dhe

2) personat ose ndermarrjet që fitojne të drejten e kontrollit mbi të gjithë ndermarrjen ose pjeset e një ose më shume ndermarrjeve tjera në pajtim me nenin 12 paragrafin (1) pika 2) të ketij ligji, si dhe ndermarrjet ose pjeset e ndermarrjeve në baze të të cilave fitohet e drejta e kontrollit.

Kushtet për njoftimin për koncentrim

Neni 14

(1) Njoftimi për koncentrim te Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrences parashtrahet, nese:

1) të ardhurat vjetore të pergjithshme të perbashketa të të gjitha ndermarrjeve pjesemarrese, të realizuara me shitjen e mallrave dhe/ose sherbimeve në tregun boteror, e tejkalon shumen prej 10 milione euro në kundervlere me denare, sipas kursit të dites së hartimit të llogarise vjetore, të realizuar në vitin afarist që i paraprin koncentrimit, me ç'rast së paku një pjesemarres doemos duhet të jete i regjistruar në Republikën e Maqedonise dhe/ose

2) të ardhurat vjetore të pergjithshme të perbashketa të të gjitha ndermarrjeve, të realizuara me shitjen e mallrave dhe/ose sherbimeve në Republikën e Maqedonise, e tejkalon shumen prej 2,5 milione euro në kundervlere me denare, sipas kursit të dites së hartimit të llogarise vjetore, të realizuar në vitin afarist që i paraprin koncentrimit dhe/ose

3) pjesemarrja në treg e njerit prej pjesemarresve eshte më shume se 40% ose pjesemarrja e pergjithshme në treg e pjesemarresve në koncentrimin në tregut eshte me shume se 60% në vitin që i paraprin koncentrimit.

(2) Nese deri në parashtrimin e njoftimit për koncentrim, pjesemarrësit në koncentrim nuk kane hartuar llogari vjetore, si vit relevant në proceduren për vleresimin e koncentrimit konsiderohet viti i fundit për të cilin pjesemarrësit kane hartuar llogari vjetore.

(3) Në vitin e pare të punes të ardhurat nga paragrafi (1) pikat 1 dhe 2 dhe pjesemarrja në treg nga paragrafi (1) pika 3 e ketij neni do të llogaritet në baze të të ardhurave të realizuara në vitin llogarites rrjedhes në nivel prej 12 muajsh.

Obligimi për njoftimin për koncentrim

Neni 15

(1) Pjesemarrësit në koncentrim janë të obliguar që të Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrences të dorezojnë njoftim për koncentrimin para realizimit të tij, e pas lidhjes së marrëveshjes për bashkim, perkatesisht pas publikimit të ofertes publike për blerjen ose fitimin e pjesemarrjes së shumices në kryegjene baze të ndermarrjes.

(2) Pjesemarrësit mund ta njoftojne Komisionin për Mbrojtjen e Konkurrences për qellimin e tyre serioz që të lidhin marrëveshje ose në rast të ofertes publike kur publikisht e kane shprehur qellimin e tyre që të marrin pjese në të, nese marrëveshja e tille perkatesisht oferta publike do të kene si pasoje krijimin e koncentrimit në pajtim me me dispozitat e ketij ligji.

(3) Për koncentrimin i cili krijohet si rezultat i bashkimit sipas nenit 12 paragrafi (1) pika 1 të ketij ligji ose me fitimin e të drejtes së kontrollit të perbashket sipas nenit 12 paragrafi (1) pika 2 të ketij ligji, njoftim të perbashket parashtrrojne pjesemarrësit e bashkimit, perkatesisht fituesit e të drejtes së kontrollit të perbashket. Në të gjitha rastet tjera, njoftimin e parashtron personi, perkatesisht ndermarrja që e ka fituar të drejten e kontrollit mbi të gjithë ndermarrjen ose një pjese të një ose më shume ndermarrjeve.

(4) Me njoftimin për koncentrim detyrimisht dorezohet:

1) origjinal nga puna juridike që eshte baze e koncentrimit ose kopje e verifikuar;

2) raport financiar për pjesemarrësit në koncentrim për vitin afarist që i paraprin koncentrimin në origjinal ose kopje të verifikuar;

3) ekstrakt nga regjistri tregtar ose regjister tjetër të personave juridike në të cilin janë të dukshem të dhenat për firmen, seline dhe lenden e punes së pjesemarrësve në koncentrim në origjinal ose kopje të verifikuar dhe

4) të dhena për pjesemarrjen në treg të pjesemarrësve në koncentrim, si edhe të konkurrenteve të tyre.

(5) Si dite e pranimit të njoftimit konsiderohet dita kur Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrences i ka pranuar të gjitha të dhenat dhe dokumentet nga paragrafi (4) i ketij neni, për cfare Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrences i jep vertetim të posacem parashtruesit.

(6) Qeveria e Republikës së Maqedonise, me propozim të Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrences, i percakton formen dhe permbajtjen e njoftimit nga paragrafi (1) i ketij neni, si edhe dokumentacionin e nevojshem i cili parashtrohet bashke me njoftimin.

Llogaritja e të ardhurave të pergjithshme

Neni 16

(1) Të ardhurat e pergjithshme nga neni 14 paragrafi (1) i ketij ligji perbehen prej shumave të realizuara me shitjen e mallrave të prodhuara në punen e rregullt të ndermarrjeve, si dhe prej shumave nga sherbimet të cilat ndermarrja i ofron në punen e saj të rregullt, e të realizuara në vitin afarist që i paraprin koncentrimin, pas heqjes së rabatit (lirimeve) të shitjes dhe të tatimit mbi vleren e shtuar dhe taksave tjera publike të lidhura drejtperdrejt me të ardhurat.

(2) Nese njeri prej pjesemarrësve eshte ndermarrje e lidhur sipas dispozitave të ketij ligji, gjate llogaritjes së të ardhurave të tij të pergjithshme, të gjitha ndermarrjet që janë të lidhura në kete menyre do të trajtohen si një ndermarrje.

(3) Kur llogariten të ardhurat e pergjithshme të ndermarrjeve të lidhura nuk do të merren parasysh shumat e realizuara nga shitja e mallrave dhe/ose dhenia e sherbimeve ndermjet tyre.

(4) Në rast kur koncentrimi nga neni 12 paragrafi (1) i ketij ligji ka të beje me fitimin e pjeses ose pjeseve nga prona e një ose më shume ndermarrjeve, pa dallim nese ato pjese janë të formuara si subjekte juridike të vecanta, gjate llogaritjes së të ardhurave të realizuara nga ndermarrja që e shet atë prone, merren parasysh vetem të ardhurat nga prona e cila eshte lende e fitimit.

(5) Dy ose më shume transakcione në pajtim me paragrafin (4) të ketij neni të cilat realizohen në periudhe prej 2 vjetesh ndermjet personave ose ndermarrjeve të njejta, llogariten për një koncentrim, të kryer në ditën e transakcionit të fundit.

(6) Për bankat, kursimoret dhe institucionet tjera financiare të ardhurat e pergjithshme nga neni 14 paragrafi (1) i ketij ligji percaktohen sipas të ardhurave të pergjithshme të realizuara nga puna e rregullt në vitin afarist që i paraprin koncentrimin.

(7) Për shoqerite e sigurimit, të ardhurat e pergjithshme nga neni 14 paragrafi (1) i ketij ligji percaktohen sipas vleres së premive të llogaritura bruto të pjesemarrësve në vitin afarist që i paraprin koncentrimin.

(8) Shumat e realizuara në valute të huaj shprehen në denare sipas kursit të mesem të Bankes Popullore të Republikës së Maqedonise në ditën e hartimit të llogarise vjetore.

Vleresimi i koncentrimit

Neni 17

(1) Koncentrimet të cilat bien nën dispozitat e ketij ligji, vleresohen me qellim që të percaktohet nese të njejtat janë ose nuk janë në pajtim me kete ligj.

(2) Koncentrimi me të cilin në menyre të konsiderueshme nuk prishet konkurrenca efektive e tregut ose pjesa e tij thelbesore, vecanerisht si rezultat i krijimit ose perforcimit të pozites dominuese të pjesemarrësve, eshte në pajtim me dispozitat e ketij ligji.

(3) Koncentrimi me të cilin në menyre të konsiderueshme prishet konkurrenca efektive e tregut ose pjesa e tij thelbesore, vecanerisht si rezultat i krijimit ose perforcimit të pozites dominuese të pjesemarrësve, nuk eshte në pajtim me dispozitat e ketij ligji.

(4) Gjate vleresimit të koncentrimit, Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrences i merr parasysh vecanerisht:

1) nevojen që të ruhet dhe zhvillohet konkurrenca efektive e tregut ose pjeses së tij thelbesore, vecanerisht në aspekt të struktures së të gjitha tregjeve të prekura dhe konkurrentet ekzistues ose konkurrentet e ardhshem të mundshem me seli në Republikën e Maqedonise dhe jashte Republikës së Maqedonise dhe

2) poziten në treg të ndermarrjeve të prekura dhe fuqine e tyre ekonomike dhe financiare, furnizimin dhe alternativat e kapshme për furnizuesit dhe konsumatorët për furnizim në treg, si dhe qasjen e tyre në oferte, perkatesisht tregje, pengesat juridike dhe pengesat tjera për hyrje dhe dalje nga tregu, trendet e ofertes dhe kerkeses për mallrat dhe/ose sherbimet relevante, interesat e konsumatorëve dhe zhvillimin teknik dhe ekonomik, me kusht që nga ajo të kene dobi edhe konsumatorët dhe koncentrimi të mos perfaqesoje pengese për zhvillimin e konkurrences.

(5) Nese krijimi i investimit të perbashket (joint venture), i cili njekohesisht perfaqeson edhe koncentrim në pajtim me nenin 12 paragrafi (1) të ketij ligji, ka për qellim ose efekt harmonizimin e sjelljes konkurruese të ndermarrjeve të perfshira në investimin e perbashket, por të cilat mbeten juridikisht të pavarura, harmonizimi i tille i sjelljes do të vlere-sohet sipas nenit 7 paragrafet (1) dhe (3) të ketij ligji.

(6) Gjate kryerjes së vleresimit nga paragrafi (5) i ketij neni, Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrences vecanerisht do të merr parasysh, nese:

1) pjesemarresit në investimin e perbashket edhe më tej deri në vellimi të konsiderueshem i mbajne aktivitetet në tregun e njeje në të cilin ndikon investimi i perbashket ose në tregun i cili gjendet në nivel më të larte ose më të ulet nga tregu në të cilin ndikon investimi i perbashket ose në tregun fqinj i cili eshte i lidhur ngushte me tregun në të cilin ndikon investimi i perbashket; dhe

2) harmonizimi, i cili eshte pasoje e drejtperdrejte e krijimit të investimit të perbashket, u jep mundesi pjesemarresve në investimin e perbashket që ta eliminojne konkurren-cen për pjesen thelbesore të mallrave dhe /ose sherbimeve lendore.

Pezullimi i koncentrimave

Neni 18

(1) Koncentrimi nuk guxon të realizohet as para se të parashtrohet njoftimi për të njejtin te Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrences, në pajtim me nenin 15 të ketij ligji, e as pas parashtrimit të njoftimit, deri sa nuk do të miratohet aktvendim se koncentrimi eshte në pajtim me dispozitat e ketij ligji, sipas nenit 19 paragrafi (1) pikat 1 dhe 2, nenit 20 paragrafi (1) pikat 1, 2 dhe 3 ose para se të plotesohet parakushti nga neni 24 paragrafi (6) të ketij ligji.

(2) Dispozita nga paragrafi (1) i ketij neni nuk e ndalon oferten publike për blerjen e letrave me vlere ose të serive të transakcioneve të letrave me vlere, duke perfshire edhe ato të cilat jane konvertibile në letra tjera me vlere të dedikuara për tregtim në treg, në pajtim me ligjin, nese:

1) pa prolongim te Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrences eshte parashtruar njoftim, në pajtim me nenin 15 të ketij ligji dhe

2) fituesi i letrave me vlere nuk i realizon të drejtat e votimit në baze të atyre letrave me vlere ose i kryen vetem në vellimin e nevojshem për mbajtjen e vleres së plote të investimit të tij, e në baze të konkluzionit për perjashtim nga obligimet nga paragrafet (1) dhe (2) të ketij neni, të miratuar në pajtim me paragrafin (3) të ketij neni.

(3) Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrences, me kerkese të parashtruesit të njoftimit, me aktvendim mund të le-joje perjashtim nga obligimet nga paragrafet (1) dhe (2) të ketij ligji. Kerkesa doemos duhet të jete e arsyetuar. Gjate vendosjes për kerkesen për perjashtim, Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrences, në mes tjerash, i merr parasysh edhe efektet nga pezullimi i koncentrimit mbi një ose më shume ndermarrje – pjesemarrese ose mbi personin e trete, si dhe rrezikun për konkurrence të shkaktuar me koncentrimin. Perjashtimi mund të kushtezohet me imponimin e kushteve dhe obligimeve që të sigurohet konkurrence efektive. Perjashtimi mund të kerkohet dhe të lejohet në çdo kohe, perkatesisht para njoftimit ose pas transakcionit nga paragrafi (2) i ketij neni.

(4) Vlefshmeria e cilitdo transakcion të kryer në kundersh-tim me paragrafin (1) të ketij neni varret nga aktven-dimet e miratuar në pajtim me nenin 19 paragrafi (1) pikat 1 dhe 2, 20 ose nga plotesimi i parakushtit nga neni 24 pa-ragrafi (6) të ketij ligji.

(5) Dispozitat e ketij ligji nuk prodhojne veprim juridik mbi transakcionet me letra me vlere, duke perfshire edhe ato të cilat jane konvertibile në letra tjera me vlere, të dedi-kuara për tregtim në treg, pervec në rast se bleresi dhe shi-tesi e kane ditur ose kane mundur të dine se transakcioni eshte kryer në kundersh-tim me paragrafin (1) të ketij neni.

Shqyrtimi i njoftimit

Neni 19

(1) Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrences fillon shqyrtimin e njoftimit të koncentrimit me ditën e pranimit të tij, në pajtim me nenin 15 të ketij ligji dhe, nese:

1) konstaton se koncentrimi për të cilin eshte parashtru-ar njoftimi nuk bie nën dispozitat e ketij ligji, miraton akt-vendim se koncentrimi për të cilin eshte parashtruar njo-ftimi nuk bie nën dispozitat e ketij ligji;

2) konstaton se koncentrimi për të cilin eshte parashtru-ar njoftimi, edhe pse bie nën dispozitat e ketij ligji, nuk do të kete për pasoje prishjen e konsiderueshme të konkurren-ces efektive të tregut ose pjeses së tij thelbesore, vecane-riht si rezultat i krijimit ose perforcimit të pozites dominu-ese të pjesemarresve, miraton aktvendim me të cilin perca-hton se koncentrimi eshte në pajtim me dispozitat e ketij ligji dhe

3) konstaton se koncentrimi për të cilin eshte parashtru-ar njoftimi bie nën dispozitat e ketij ligji dhe për pasoje do të kete prishje të konsiderueshme të konkurrences efektive ose pjeses së tij thelbesore, vecanrisht si rezultat i krijimit ose perforcimit të pozites dominuese të pjesemarresve, Ko-misioni për Mbrojtjen e Konkurrences me konkluzion ngrite procedure. Kunder ketij konkluzioni nuk eshte e lejuar ankese, e as padi për ngritjen e kontestit administrativ. Në proceduren nga ky paragraf, Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrences mund të miratoje aktvendim në pajtim me nenin 20 të ketij ligji, pervec nese pjesemarresit deshmojne se kane hequr dore nga koncentrimi.

(2) Nese pjesemarresit në koncentrim, pas parashtrimit të njoftimit e ndryshojne të njejtin dhe Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrences konstaton se pas ndryshimeve të kryera koncentrimi nuk do të kete për pasoje prishje të konsiderueshme të konkurrences efektive të tregut ose pje-ses së tij thelbesore, vecanrisht si rezultat i krijimit ose per-forcimit të pozites dominuese të pjesemarresve, miraton aktvendim në pajtim me paragrafin (1) pika 2 të ketij neni.

(3) Pas parashtrimit të njoftimit, pjesemarresit në kon-centrim mund të marrin obligime para Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrences me qellim që të arrihet se kon-centrimi eshte në pajtim me dispozitat e ketij ligji. Komisi-oni për Mbrojtjen e Konkurrences në aktvendimin nga pa-ragrafi (1) pika 2 e ketij neni, i percakton kushtet dhe urd-heron detyrime me të cilat sigurohet se pjesemarresit do të veprojne në pajtim me obligimet e marra para Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrences, e me qellim që të arrihet se koncentrimi eshte në pajtim me dispozitat e ketij ligji.

Vendimmarrja kur eshte ngritur procedura

Neni 20

Në proceduren e ngritur në pajtim me nenin 19 paragra-fi (1) pika 3) e ketij ligji, nese:

1) Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrences konstaton se koncentrimi për të cilin eshte parashtruar njoftimi, nuk do të kete për pasoje prishjen e konsiderueshme të konkurren-ces efektive të tregut ose pjeses së tij thelbesore, vecan-riht si rezultat i krijimit ose perforcimit të pozites domi-nuese të pjesemarresve, miraton aktvendim me të cilin perca-hton se koncentrimi eshte në pajtim me dispozitat e ketij ligji;

2) pjesemarresit në koncentrik e ndryshojne të njejtin dhe Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrences konstaton se pas ndryshimeve të kryera koncentrimi nuk do të kete për pasoje prishje të konsiderueshme të konkurrences efektive të tregut ose pjeses së tij thelbesore, vecanrisht si rezultat i krijimit ose perforcimit të pozites dominuese të pjesemar-resve, Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrences miraton aktvendim me të cilin percakton se koncentrimi eshte në pajtim me dispozitat e ketij ligji;

3) pjesemarresit në koncentrim mund të marrin obligime para Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrences me qëllim që të arrihet se koncentrimi është në pajtim me dispozitat e këtij ligji. Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrences në aktvendimin nga paragrafi (1) pika 1) e këtij neni percakton kushte dhe urdheron obligime me të cilat sigurohet se pjesemarresit do të veprojnë në pajtim me obligimet e marra para Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrences, e me qëllim të arrihet se koncentrimi është në pajtim me dispozitat e këtij ligjim dhe

4) Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrences konstaton se koncentrimi për të cilin është parashtruar njoftimi ka për pasojë prishjen e konsiderueshme të konkurrences efektive të tregut ose pjeses së tij thelbësore, vecanerisht si rezultat i krijimit ose perforcimit të pozites dominuese të pjesemarresve, miraton aktvendim me të cilin percakton se koncentrimi nuk është në pajtim me dispozitat e këtij ligji.

Anulimi i aktvendimit

Neni 21

(1) Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrences me aktvendim mund ta anulojë aktvendimin me të cilin ka konstatuar se koncentrimi është në pajtim me dispozitat e këtij ligji në rastet kur:

1) aktvendimi është miratuar në baze të të dhënave të pasakta dhe/ose jo të plota për të cilat është përgjegjës njeri nga pjesemarresit në koncentrim ose të njëjtet janë fituar nepermjet mashtrimit, e kanë pasur ndikim vendimmarres mbi miratimin e aktvendimit ose

2) pjesemarresit nuk plotesojnë ndonjë nga obligimet e urdheruara në aktvendim.

(2) Me aktvendimin nga paragrafi (1) i këtij neni, Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrences:

1) e anulon aktvendimin me të cilin ka konstatuar se koncentrimi është në pajtim me dispozitat e këtij ligji;

2) konstaton se koncentrimi nuk është në pajtim me dispozitat e këtij ligji dhe

3) nese është e nevojshme, urdheron masa dhe obligime për vendosje të serishme të konkurrences efektive të tregut relevant.

(3) Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrences mund të miratojë aktvendim në pajtim me paragrafin (1) të këtij neni, pa u kufizuar me këte rast me afatet e percaktuara me nenin 24 paragrafet (1), (2) dhe (3) të këtij ligji.

(4) Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrences për aktvendimin nga paragrafi (1) i këtij neni pa prolongim i njofton pjesemarresit.

Masat pas realizimit të koncentrimit i cili nuk është në pajtim me dispozitat e këtij ligji

Neni 22

(1) Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrences me aktvendim mund të urdherojë masa të sjelljes dhe masa strukturore të nevojshme për vendosje të serishme të konkurrences efektive të tregut relevant, si dhe të caktojë afate për zbatimin e tyre në rastet kur:

1) koncentrimi është realizuar pa parashtrimin e njoftimit nga neni 15 i këtij ligji ose

2) koncentrimi është realizuar në kundërshtim me aktvendimin e Komisionit me të cilin percaktohet se i njëjti nuk është në pajtim me dispozitat e këtij ligji.

(2) Me aktvendimin nga paragrafi (1) i këtij neni, Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrences vecanerisht mund të:

1) urdherojë shitjen ose bartjen e aksioneve të fituara ose pjesemarrjeve dhe

2) ndalojë ose të kufizojë realizimin e të drejtës së votës lidhur me aksionet ose pjesemarrjet e pjesemarresve në koncentrim, të urdherojë pushim të ekzistimit të investimit të përbashkët (joint venture) ose të formave të tjera të arritjes së të drejtës së kontrollit sipas nenit 12 të këtij ligji.

Masa të perkohshme

Neni 23

Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrences me aktvendim mund të urdherojë masa të perkohshme për vendosjen të serishme ose mbajtjen e konkurrences efektive, kur koncentrimi:

1) është kryer në kundërshtim me nenin 18 të këtij ligji, e akoma nuk është miratuar aktvendim me të cilin konstatohet nese koncentrimi është në pajtim me dispozitat e këtij ligji;

2) është kryer në kundërshtim me kushtet e percaktuara dhe obligimet e urdheruara me aktvendimin nga neni 19 paragrafi (3) ose neni 20 paragrafi (1) pika 3 e këtij ligji dhe

3) tanime është i kryer dhe është konstatuar se i njëjti nuk është në pajtim me dispozitat e këtij ligji.

Afatet për ngritjen e procedurës dhe marrjen e vendimeve

Neni 24

(1) Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrences është i obliguar që në afat prej 25 diteve të punës nga dita e pranimit të njoftimit të rregullt të miratojë aktvendim në pajtim me nenin 19 paragrafi (1) pikat 1 dhe 2 të këtij ligji ose me konkluzion të ngrite procedure në pajtim me nenin 19 paragrafi (1) pika 3 të këtij ligji.

(2) Afati nga paragrafi (1) i këtij neni vazhdohet deri në 35 dite të punës, nese pjesemarresit në koncentrim marrin obligime para Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrences me qëllim që të arrihet se koncentrimi është në pajtim me dispozitat e këtij ligji.

(3) Aktvendimet nga neni 20 paragrafi (1) i këtij ligji miratohen në afat prej 90 diteve të punës nga dita e ngritjes së procedurës.

(4) Në çdo kohe pas ngritjes së procedurës, afatet nga paragrafet (1), (2) dhe (3) të këtij neni mund të vazhdojnë nga ana e Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrences në marreveshje me pjesemarresit në koncentrim.

(5) Kohezgjatja e pergjithshme e çdo vazhdimi ose vazhdimëve nuk mund të tejkalojë 20 dite të punës.

(6) Nese Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrences nuk ka miratuar aktvendim në afatet e percaktuara në këte nen, konsiderohet se koncentrimi është në pajtim me dispozitat e këtij ligji.

(7) Me perjashtim, afatet nga paragrafet (1), (2) dhe (3) të këtij neni nuk e obligojnë Komisionin për Mbrojtjen e Konkurrences kur, si rezultat i sjelljes së njerit prej pjesemarresve në koncentrim, Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrences doemos është dashur me detyrë zyrtare të kërkojë të dhena nga neni 49 i këtij ligji ose t'i kryejë veprimet nga neni 50 i këtij ligji.

Kufizimet e domosdoshme

Neni 25

Aktvendimi me të cilin Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrences konstaton se koncentrimi është në pajtim me dispozitat e këtij ligji, konsiderohet se i perfshinë edhe kufizimet e lidhura drejtpërdrejt dhe të domosdoshme për realizimin e koncentrimin.

PJESA E TRETË

ORGANI PËR MBROJTJEN E KONKURRENCES

Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrences

Neni 26

(1) Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrences është organ i pavarur shtetëror me çilesi të personit juridik.

(2) Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrences është i përbërë nga Kryetari, katër anëtarë dhe shërbimi profesional.

(3) Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrences është i pavarur në punën e tij edhe në marrjen e vendimeve në kuadër të kompetencave të përcaktuara me këtë ligj.

(4) Mjetet për punë të Komisionit sigurohen nga Buxheti i Republikës së Maqedonisë.

(5) Selia e Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrences është në Shkup.

(6) Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrences për punën e tij përgjigjet para Kuvendit të Republikës së Maqedonisë dhe më së voni deri më 31 mars të Kuvendi i Republikës së Maqedonisë parashtron raport vjetor për punën e tij.

Emerimi dhe shkarkimi i kryetarit dhe anëtarëve të Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrences

Neni 27

(1) Me propozim të Komisionit për Çështje të Zgjedhjeve dhe Emerimeve të Kuvendit të Republikës së Maqedonisë, kryetarin dhe anëtarët e Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrences i emeron dhe i shkarkon Kuvendi i Republikës së Maqedonisë, për periudhë prej pesë vitesh me të drejtë rizgjedhjeje.

(2) Kuvendi i Republikës së Maqedonisë gjatë emerimit të kryetarit dhe anëtarëve të Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrences duhet ta ketë parasysh përfaqësimin e drejtë dhe perkates të përfaqësuesve të të gjitha bashkësive.

(3) Pas skadimit të mandatit nga paragrafi (1) i këtij neni, e deri në emerimin e Kryetarit të ri dhe anëtarëve të Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrences, Kryetari dhe anëtarët e Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrences nga paragrafi (1) i këtij neni vazhdojnë punën dhe vendimmarrjen.

(4) Kryetari dhe dy anëtarë të Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrences janë të angazhuar profesionalisht në punën e Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrences.

(5) Kryetari i Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrences e përfaqëson, e paraqet dhe udhëheqë me punën e Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrences.

(6) Si kryetar dhe anëtar i Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrences mund të emërohet personi i cili është shtetas i Republikës së Maqedonisë, me arsimim të lartë të kryer – fakultet juridik ose ekonomik, me përvojë pune mbi pesë vjet në profesion dhe njohuri të vecanta nga sfera e konkurrencës, e drejta tregtare, menaxhmenti dhe financat. Kryetari ose njeri nga anëtarët e Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrences të cilët janë të angazhuar profesionalisht në punën e Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrences doemos duhet të jetë jurist i diplomuar me provim të dhënë të jurisprudencës dhe përvojë pune në profesion së paku pesë vjet pas dhenies së provimit të jurisprudencës.

(7) Kryetari dhe anëtarët e Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrences, gjatë kohezgjatjes së mandatit të tyre, nuk mund të jenë deputetë në Kuvendin e Republikës së Maqedonisë, anëtarë të Qeverisë së Republikës së Maqedonisë, persona të cilët kryejnë detyra në organet e partive politike, anëtarë të organeve të udhëheqjes në ndërmarrje ose të jenë anëtarë të çdo forme tjetër të bashkimit të personave juridike ose fizike, që do të mund të çonin në konflikt të interesave.

(8) Kryetari dhe anëtarët e Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrences nuk guxojnë të vendosin për ndërmarrjet me të cilat, ata, bashkëshortët e tyre ose anëtarët e tyre të familjes në shkallë të parë të fafëfisnise janë aksionarë ose anëtarë të organeve të udhëheqjes në ndërmarrjet që janë pjesëmarrëse në procedurën e cila udhëhiqet në pajtim me dispozitat e këtij ligji.

(9) Kuvendi i Republikës së Maqedonisë e shkarkon nga detyra Kryetarin ose anëtarin e Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrences para skadimit të mandatit me propozim të Komisionit për Çështje të Zgjedhjeve dhe Emerimeve, nëse:

1) ketë e kërkon ai vetë dhe

2) tri herë radhazi nuk merr pjesë në mbledhjet e Komisionit për Mbrojtjen e konkurrencës, e nuk e arsyeton mungesën.

(10) Përbushjen e kushteve për shkarkim nga paragrafi (8) i këtij neni, i përcakton Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrencës me shumicën e votave nga numri i përgjithshëm i anëtarëve dhe parashtron kerkese për shkarkim të Kuvendi i Republikës së Maqedonisë.

Kompetencat e Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrences

Neni 28

(1) Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrencës e kontrollon zbatimin e dispozitave të këtij ligji, Ligjin për ndihme shtetërore dhe rregullat e miratuara në bazë të këtyre ligjeve, i ndjeko dhe i analizon gjendjet në treg deri në shkallën e nevojshme për zhvillimin e konkurrencës së lire dhe efikasë, udhëheqë procedurën administrative dhe merr vendime në procedurën administrative në pajtim me dispozitat e këtij ligji dhe Ligjit për ndihme shtetërore.

(2) Për kundërvajtjet e përcaktuara me këtë ligj, organ kompetent për kundërvajtje është Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrencës.

(3) Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrencës përcakton rregulla dhe masa për mbrojtjen e konkurrencës dhe masa për vendosjen e konkurrencës efektive.

(4) Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrencës jep mendime për propozim-ligjet dhe aktet tjera me të cilat rregullohen çështjet që kanë të bëjnë me aktivitetin ekonomik, e që mund të kenë ndikim mbi konkurrencën e tregut dhe në formë të shkruar e dorezon te organi kompetent. Organi e njofton Komisionin për Mbrojtjen e Konkurrencës për shkaqet për të cilat nuk e ka pranuar mendimin e Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrencës.

(5) Me kerkese të Kuvendit, Qeverisë së Republikës së Maqedonisë, organeve tjera shtetërore, ndërmarrjeve ose me detyrë zyrtare, Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrencës jep mendime profesionale për çështjet nga sfera e politikës konkurruese, mbrojtja e konkurrencës në treg dhe ndarja e ndihmes shtetërore.

(6) Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrencës gjatë kryerjes së kompetencave të tij bashkepunon me organe shtetërore dhe trupa për çështje të cilat lidhen me mbrojtjen e konkurrencës. Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrencës dhe organet shtetërore dhe trupat janë të obliguar të shkëmbejnë të dhëna dhe informata që u janë të nevojshme për kryerjen e kompetencave të tyre, vëllimi i shkëmbimit të informatave i të cilave është i kufizuar në të dhëna dhe informata që janë të pershtatshme dhe proporcionale me qëllimet për të cilat shkëmbehen.

(7) Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrencës i kryen punët e bashkepunimit nderkombetar lidhur me realizimin e obligimeve nderkombetare të Republikës së Maqedonisë, të bartura në kompetencë të Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrencës, merr pjesë në realizimin e projekteve të organeve nderkombetare dhe organeve të Unionit Evropian dhe bashkepunon me organet e vendeve të tjera dhe institucionet nga sfera e konkurrencës.

(8) Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrencës me statut dhe me akte tjera të përgjithshme i rregullon çështjet e menyres së punës dhe të organizimit.

(9) Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrencës kryen edhe punë tjera të përcaktuara me këtë ligj ose me ligj tjetër.

(10) Vendimet e Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrencës në procedurën administrative dhe vendimet që kanë të bëjnë me punën rrjedhese të Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrencës, i miratojnë Kryetari dhe katër anëtarë të Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrencës në mbledhje, me shumicë të votave nga numri i përgjithshëm i anëtarëve. Anëtarin e Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrencës nuk mund të abstenojë nga votimi.

Sherbimi profesional

Neni 29

(1) Punet profesionale, normative-juridike, administrative, administrative-mbiqueqyrese, materiale-financiare, kontabiliste, informatike dhe punet tjera të Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrences dhe Komisionit për Vendimmarrje për Kundervajtje, i kryen sherbimi profesional, me të cilin udheheq sekretari i pergjithshem, të cilin e emerone Kryetari i Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrences.

(2) Të punesuarit në sherbimin profesional e kane statusin e nepunesve shtetore.

(3) Në kryerjen e puneve profesionale, normative-juridike, administrative, administrative-mbiqueqyrese, materiale-financiare, kontabiliste, informatike dhe puneve tjera, sherbimi profesional:

1) siguron të dhena, kryen kontroll dhe analize të të dhënave të siguruar për lende të vecanta dhe për kete e njofton Komisionin për Mbrojtjen e Konkurrences dhe/ose Komisionin për Vendimmarrje për Kundervajtje;

2) pergatit propozime të akteve nenligjore të percaktuara me dispozitat e ketij ligji dhe Ligjit për ndihme shtetore;

3) pergatit propozim të mendimeve për propozim-ligjet dhe aktet tjera me të cilat rregullohen ceshtjet që kane të bejne me aktivitetin ekonomik, e që mund të kene ndikim në konkurrencen e tregut;

4) pergatit propozim të mendimeve profesionale për ceshtjet nga sfera e politikës konkurruese, mbrojtjes së konkurrences së tregut dhe ndarjes së ndihmes shtetore;

5) siguron të dhena dhe informata nga ndermarrjet që jane të rendesishme për hulumtimin dhe percaktimin e gjendjeve të tregut, pavaresisht nga procedurat konkurruese të cilat udhehiqen para Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrences dhe/ose Komisionit për Vendimmarrje për Kundervajtje;

6) pergatit propozim të raportit vjetor për punen e Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrences dhe

7) kryen edhe pune tjera me kerkese të Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrences dhe Komisionit për Vendimmarrje për Kundervajtje në zbatimin e dispozitave të ketij ligji dhe Ligjit për ndihme shtetore.

(4) Në rastet nga paragrafi (3) pika 5 e ketij ligji, konkuzionet për kryerjen e veprimeve nga nenet 48, 49 dhe 50 të ketij ligji i miraton Sekretari i pergjithshem i Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrences.

PJESA E KATERT

PROCEDURAT PARA KOMISIONIT PËR MBROJTJEN E KONKURRENCES

Kapitulli pare

PROCEDURA PËR KUNDERVAJTJE

Kompetenca për kundervajtje

Neni 30

(1) Për kundervajtjet e percaktuara në kete ligj, procedure për kundervajtje para Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrences udheheq dhe sanksion për kundervajtje shqipton Komisioni për Vendimmarrje për Kundervajtje.

(2) Komisioni për Vendimmarrje për Kundervajtje eshte i perbere nga Kryetari dhe dy anetare të Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrences të cilet jane të angazhuar profesionalisht në punen e Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrences.

(3) Kryetar i Komisionit për Vendimmarrje për Kundervajtje eshte Kryetari ose njeri nga dy anetaret e Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrences të cilet jane të angazhuar profesionalisht në punen e Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrences dhe i njeiti detyrimisht të jete jurist i diplomuar me provim të dhene të jurisprudences dhe pervoje në profesion prej së paku pese vjete pas dhenies së provimit të jurisprudences.

(4) Komisioni për Vendimmarrje për Kundervajtje punon dhe vendos në mbledhje, me shumice të votave nga numri i pergjithshem i anetareve. Anetari i Komisionit për Vendimmarrje për Kundervajtje nuk mund të abstenoje nga votimi.

Zbatimi i ligjit

Neni 31

Komisioni për Vendimmarrje për Kundervajtje gjate udheheqjes së procedures për kundervajtje në menyre perkatese i zbaton dispozitat nga Ligji për procedure të pergjithshme administrative, pervec nese me Ligjin për kundervajtje dhe me kete ligj nuk eshte percaktuar ndryshe.

Ngritja e procedures për kundervajtje

Neni 32

(1) Procedura për kundervajtje para Komisionit për Vendimmarrje për Kundervajtje ngritet me detyre zyrtare, me kerkese të sekretarit të pergjithshem të Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrences ose me kerkese të personit fizik ose juridik i cili ka interes legjitim për percaktimin e ekzistimit të kundervajtjes.

(2) Komisioni për Vendimmarrje për Kundervajtje e ngrite proceduren për kundervajtje me konkluzion, kunder të cilit nuk lejohet ankese, e as padi për ngritjen e kontestetit administrativ.

(3) Konkluzioni për ngritjen e procedures detyrimisht permban:

1) numrin e lendes me të cilen ka të beje konkluzioni;

2) dispozitat nga ligji në baze të të cilave ngritet procedura;

3) pershkrimin e fakteve dhe rrethanave për shkak të të cilave Komisioni për Vendimmarrje për Kundervajtje ngrite procedure dhe

4) kerkesen për dorezimim e të dhënave të nevojshme, në pajtim me nenin 40 të ketij ligji.

(4) Komisioni për Vendimmarrje për Kundervajtje detyrimisht ngrite procedure, nese konstaton se eshte e mundur paraqitja e prishjes së konsiderueshme të konkurrences.

(5) Konkluzioni për ngritjen e procedures dorezohet te personi kunder të cilit eshte ngritur procedura dhe te parashtruesi i kerkeses, nese procedura eshte ngritur me kerkese të personit fizik ose juridik i cili ka interes legjitim për percaktimin e ekzistimit të kundervajtjes.

(6) Personi kunder të cilit eshte ngritur procedure ka të drejte të jape pergjigje në afat prej tete ditesh nga dita e pranimit të konkluzionit për ngritjen e procedures. Me perjashtim, me kerkese të personit kunder të cilit eshte ngritur procedura, afati mund të vazhdohet edhe për më së shumti 15 dite, nese për kete ekzistojne shkaqe të arsyeshme.

(7) Procedura për kundervajtje e ngritur para Komisionit për Vendimmarrje për Kundervajtje nuk eshte urgjente.

Ngritja e procedures për kundervajtje me kerkese të sekretarit të pergjithshem të Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrences

Neni 33

(1) Kerkesa për ngritjen e procedures për kundervajtje e parashtruar nga sekretari i pergjithshem i Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrences permban:

1) bazen juridike për parashtrimin e kerkeses;

2) të dhenat për personin kunder të cilit parashtrohet kërkesa;

3) pershkrimin faktik të kundervajtjes nga i cili dalin karakteristikat juridike të kundervajtjes, koha, vendi dhe menyra e kryerjes dhe rrethanat tjera të nevojshme që më afersisht të percaktohet kundervajtja;

4) deshmite që duhet të nxirren dhe

5) nenshkrimin e sekretarit të pergjithshem të Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrencës.

(2) Kërkeses i bashkengjiten deshmite.

Permbajtja e kërkeses për ngritjen e procedurës për kundervajtje me kërkesë të personit fizik ose juridik

Neni 34

(1) Kërkesa për ngritjen e procedurës për kundervajtje me kërkesë të personit fizik ose juridik i cili ka interes legjitim për percaktimin e ekzistimit të kundervajtjes detyrimisht përmban:

1) firmen dhe seline e personit juridik, perkatesisht emrin, mbiemrin dhe adresen e personit fizik - parashtrues i kërkeses dhe pershkrimin e rrethanave nga të cilat del interesi legjitim për parashtrimin e kërkeses;

2) të dhenat për personin kunder të cilit parashtrohet kërkesa;

3) pershkrimin faktik të kundervajtjes nga i cili dalin karakteristikat juridike të kundervajtjes, koha, vendi dhe menyra e kryerjes dhe rrethanat tjera të nevojshme që më afersisht të percaktohet kundervajtja;

4) deshmite që duhet të nxirren dhe

5) nenshkrimin e parashtruesit të kërkeses.

(2) Kërkeses i bashkengjiten deshmite.

(3) Nese kërkesa nga paragrafi (1) i ketij neni përmban të dhena të cilat sipas parashtruesit paraqesin fshehtësi afariste, i njejtë është i detyruar që të dhenat e tilla qartesisht t'i shenojë dhe ta percaktojë bazen juridike për shenimin e tyre si fshehtësi afariste.

(4) Gjate parashtrimin të kërkeses për ngritjen e procedurës për kundervajtje e cila përmban të dhena që paraqesin fshehtësi afariste, në menyre perkatese zbatohen dispozitat nga neni 40 paragrafet (4), (5) dhe (6) të ketij ligji.

(5) Nese parashtruesi i kërkeses nga paragrafi (1) i ketij neni deshiron të mbetet anonim ose është parashtruar kërkesë e cila nuk i përmban të dhenat për parashtruesin, Komisioni për Vendimmarrje për Kundervajtje udheheq procedure me detyrë zyrtare, nese është permbushur kushti nga neni 32 paragrafi (4) të ketij ligji.

Plotesimi i kërkeses për ngritjen e procedurës për kundervajtje të parashtruar nga personi fizik ose juridik

Neni 35

(1) Nese kërkesa për ngritjen e procedurës për kundervajtje nuk i përmban të dhenat nga neni 34 i ketij ligji, Komisioni për Vendimmarrje për Kundervajtje nga parashtruesi do të kerkojë plotesimin e kërkeses.

(2) Nese parashtruesi i kërkeses nuk vepron në afat prej 15 ditësh nga dita e pranimit të kërkeses për plotesim, konsiderohet se ka hequr dore nga kërkesa.

Heqja dore nga kërkesa për ngritjen e procedurës për kundervajtje të parashtruar nga personi fizik ose juridik

Neni 36

(1) Nese procedura është ngritur me kërkesë të personit fizik ose juridik, i njejtë mund të heq dore nga kërkesa gjate te procedure.

(2) Kur procedura është e ngritur me kërkesë të personit fizik ose juridik, dhe i njejtë heq dore nga kërkesa, Komisioni për Vendimmarrje për Kundervajtje miraton konkluzion me të cilin nderpritet procedura.

(3) Nese udheheqja e metejme e procedurës është e nevojshme për interesin publik, perkatesisht nese Komisioni për Vendimmarrje për Kundervajtje vlereson se janë permbushur kushtet nga neni 32 paragrafi (4) i ketij ligji. Komisioni për Vendimmarrje për Kundervajtje e vazhdon udheheqjen e procedurës.

(4) Kur procedura është e ngritur me detyrë zyrtare, Komisioni për Vendimmarrje për Kundervajtje me konkluzion mund ta nderprese proceduren.

(5) Kunder konkluzionit për nderperjen e procedurës nga paragrafet (2) dhe (4) i ketij neni mund të parashtrohet ankese. Kunder konkluzionit mund të parashtrohet padi për ngritjen e kontestit administrativ para gjykates kompetente për vendimmarrje për kontest administrativ në afat prej tete ditësh nga dita e pranimit të konkluzionit.

Refuzimi i kërkeses për ngritje të procedurës për kundervajtje të parashtruar nga personi fizik ose juridik

Neni 37

(1) Nese Komisioni për Vendimmarrje për Kundervajtje konstaton se nuk ekzistojne kushte ligjore për ngritjen e procedurës, kërkesen nga neni 34 nga ky ligj do ta refuzojë me konkluzion.

(2) Nuk ekzistojne kushte ligjore për ngritje të procedurës, nese:

1) veprimi i pershkruar në kërkesë nuk është kundervajtje

2) kërkesen e ka parashtruar personi i cili nuk ka interes legjitim për percaktimin e kundervajtjes;

3) kërkesa nuk është e mbeshetur me prova;

4) nese ka ndodhur parashkrimi i ndjekjes për kundervajtje;

5) sjellja që është lende e kërkeses nuk çon në prishje të konsiderueshme të konkurrencës dhe

6) nese nuk ekziston interes publik për udheheqjen e procedurës për kundervajtje.

(3) Kunder konkluzionit për refuzimin e kërkeses nga paragrafi (1) i ketij neni nuk mund të parashtrohet ankese. Kunder konkluzionit të tille mund të parashtrohet padi për ngritjen e kontestit administrativ para gjykates kompetente për vendimmarrje për kontest administrativ në afat prej 8 ditësh nga dita e pranimit të konkluzionit.

(4) Konkluzioni nga paragrafi (1) i ketij neni, nuk duhet doemos të përmbajë vleresim të çdo prove të përmbajtur në kërkesen për ngritjen e procedurës, por doemos duhet të përmbajë arsye të theksuara qartesisht për refuzimin e kërkeses.

Pjesemarrësit në proceduren për kundervajtje

Neni 38

Pjesemarrës në proceduren për kundervajtje janë:

- personi kunder të cilit është ngritur procedure për kundervajtje dhe

- parashtruesi i kërkeses për ngritjen e procedurës për kundervajtje nga neni 34 i ketij ligji.

Bashkimi dhe ndarja e procedurës

Neni 39

(1) Nese personi juridik ose fizik me një veprim ose më shume veprime kryen më shume kundervajtje të percaktuara me kete ligj, e për të cilat nuk është miratuar aktvendim, Komisioni për Vendimmarrje për Kundervajtje sipas rregulles zbaton procedure unike dhe miraton aktvendim unik për kundervajtje.

(2) Deri në miratimin e aktvendimit për kundervajtje nga paragrafi (1) i ketij neni, për shkaqe të arsyeshme ose për shkak të perputhshmerise, Komisioni për Vendimmarr-

je për Kundervajtje mund të vendose që procedura për kundervajtje të vecanta ose kunder personave të vecante juridike ose fizike të ndahet nga procedura unike dhe të perfundojë në menyre të vecante.

(3) Komisioni për Vendimmarrje për Kundervajtje miraton konkluzion për bashkim, perkatesisht ndarje të procedurës, kunder të cilit nuk lejohet ankese, as padi për ngritje të kontestit administrativ.

Procedura e deshmive

Kerkimi i të dhenave

Neni 40

(1) Për kryerjen e autorizimeve të percaktuara me kete ligj, Komisioni për Vendimmarrje për Kundervajtje mund të kerkojë me konkluzion nga ndermarrjet të dorezohen të dhena lidhur me gjendjen e tyre financiare-ekonomike, marredheniet e tyre afariste dhe lidhjet, të dhena për statutet dhe vendimet e tyre, për numrin dhe identitetin e personave të prekur me vendimet e tilla, si dhe të dhena tjera të nevojshme për udheheqjen e procedurës.

(2) Konkluzioni për kerkimin e të dhenave i permban bazen juridike, qellimin e kerkeses, shenimin e sakte të të dhenave që kerkohen, afatin për dorezimin e të dhenave të kerkuara, si dhe atë se mosdorezimi i të dhenave në afatin e kerkuar, dorezimi i të dhenave të pasakta, të paplota ose i të dhenave që mund ta cojnë në huti Komisionin për Vendimmarrje për Kundervajtje, paraqet kundervajtje në pajtim me nenin 61 të ketij ligji.

(3) Kunder konkluzionit nga paragrafi (1) i ketij neni nuk lejohet ankese, e as padi për ngritjen e kontestit administrativ.

(4) Nese disa nga të dhenat nga paragrafi (1) i ketij neni paraqesin fshehtesi afariste, ndermarrjet jane të obliguara që ato t'i shenojnë qartesisht dhe ta percaktojnë bazen juridike për shenimin e tyre si fshehtesi afariste.

(5) Gjate dorezimit të të dhenave të cilat paraqesin fshehtesi afariste, ndermarrjet nga paragrafi (1) i ketij neni jane të obliguara që te Komisioni për Vendimmarrje për Kundervajtje të dorezohen një ekzemplar me të dhena të perfshira që paraqesin fshehtesi afariste (version sekret) dhe një ekzemplar në të cilin do të shlyhen të dhenat që paraqesin fshehtesi afariste (version josekret).

(6) Nese ndermarrjet nga paragrafi (1) i ketij neni nuk veprojnë në pajtim me paragrafin (5) të ketij neni dhe dorezohen vetem version sekret të të dhenave të kerkuara, me shenimin e të dhenave që paraqesin fshehtesi afariste, Komisioni për Vendimmarrje për Kundervajtje do të kerkojë dorezimin edhe të versionit josekret të të dhenave të kerkuara në afat prej tri ditësh nga dita e pranimit të kerkeses. Nese ndermarrjet edhe në atë afat nuk dorezohen version sekret të të dhenave të kerkuara, Komisioni për Vendimmarrje për Kundervajtje do të konsiderojë se të dhenat e dorezuara nuk permbajne të dhena që paraqesin fshehtesi afariste.

Sigurimi i deshmive aty për aty

Neni 41

(1) Nese ekziston dyshim i arsyeshem se ndermarrja e caktuar posedon dokumente ose lende tjera ose ka njohuri të cilat mund të jene me rendesi që të vertetohet ekzistimi i kundervajtjes, Komisioni për Vendimmarrje për Kundervajtje me konkluzion mund t'i urdherojë asaj ndermarrjeje, personave të autorizuar nga Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrencës dhe personave që sipas nevojës i shoqerojnë:

1) t'u mundesoje papenguar të hyjnë në cilatdo lokale afariste, toke ose mjete transportuese të ndermarrjes nga paragrafi (1) i ketij neni që jane me rendesi për percaktimin e ekzistimit të kundervajtjes;

2) t'u mundesoje papenguar t'i shqyrtojnë librat ose dokumentacionin tjetër që jane me rendesi për percaktimin e ekzistimit të kundervajtjes, pa marre parasysh mediumin në të cilin ruhet i njejt;

3) t'u mundesoje papenguar të marrin ose të mbajne në cfaredo forme kopje ose ekstrakte nga ato libra apo dokumentacion;

4) t'u mundesoje papenguar perkohesisht t'i marrin dhe mbajne librat ose dokumentacionin tjetër që jane me rendesi për percaktimin e ekzistimit të kundervajtjes për periudhen e nevojshme për kopjimin e të njejteve, nese kopjimi i tyre nuk mund të kryhet aty për aty. Për konfiskimin dhe mbajtjen e ketille, personat e autorizuar të Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrencës japin vertetim me shkrim në të cilin pershkruhen librat dhe dokumentacioni tjetër i konfiskuar dhe percaktohet ku jane gjetur;

5) t'u mundesoje perkohesisht të marrin dhe mbajne lende, libra ose dokumentacion tjetër që jane me rendesi për percaktimin e ekzistimit të kundervajtjes për periudhen e nevojshme për percaktimin e fakteve dhe deshmive relevante që dalin nga ato lende, libra dhe dokumentacion, por jo më gjate se perfundimi i plotfuqishem i procedurës lendore. Për konfiskimin dhe mbajtjen e ketille, personat e autorizuar të Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrencës japin vertetim me shkrim në të cilin pershkruhen lendet, librat dhe dokumentacioni tjetër i konfiskuar dhe percaktohet ku jane gjetur;

6) t'u mundesoje papenguar t'i vulosin lokalet afariste dhe librat ose dokumentacionin tjetër për periudhe dhe në vellim të nevojshem për shqyrtimin, por jo më gjate se shtate dite;

7) personi i autorizuar ose i punesuari tjetër në ndermarrje të jape në procesverbal sqarim për faktet ose dokumentet që jane me rendesi për percaktimin e ekzistimit të kundervajtjes;

8) personi i autorizuar ose i punesuari tjetër në ndermarrje të dorezoje sqarim me shkrim për faktet ose dokumentet që jane me rendesi për percaktimin e ekzistimit të kundervajtjes dhe

9) t'u mundesoje kryerje të papenguar të veprimeve tjera që jane me rendesi për percaktimin e ekzistimit të kundervajtjes.

(2) Konkluzioni nga paragrafi (1) i ketij neni i permban bazen juridike, lenden dhe qellimin e veprimit, emrin dhe mbiemrin e personave të autorizuar nga Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrencës që do t'i kryejne veprimet nga paragrafi (1) i ketij neni, kohen dhe vendin e kryerjes së veprimeve nga paragrafi (1) i ketij neni, si dhe atë se pamundesia e personave të autorizuar të Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrencës t'i kryejne veprimet nga paragrafi (1) i ketij neni, paraqet kundervajtje në pajtim me nenin 61 të ketij ligji.

(3) Kunder aktvendimit nga paragrafi (1) i ketij neni nuk lejohet ankese, e as padi për ngritjen e kontestit administrativ.

(4) Nese disa nga të dhenat dhe dokumentacioni nga paragrafi (1) i ketij neni të marra ose të mbajtura nga personat e autorizuar të Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrencës paraqesin fshehtesi afariste ose zyrtare, ndermarrja nga paragrafi (1) i ketij neni mud në afat prej tete ditësh nga dita e kryerjes së veprimeve nga paragrafi (1) i ketij neni, të kryejne inspektim në të dhenat dhe dokumentacionin e marre ose të mbajtur, t'i shenoje qartesisht të dhenat dhe dokumentacionin që paraqesin fshehtesi afariste dhe ta percaktoje bazen juridike për shenimin e tyre si të tilla.

(5) Nese ndermarrja nga paragrafi (1) i ketij neni nuk veprom në pajtim me paragrafin (4) të ketij neni, konsiderohet se të dhenat dhe dokumentacioni i siguruar nuk permbajne të dhena që paraqesin fshehtesi afariste.

(6) Gjate kryerjes së veprimeve nga paragrafi (1) i ketij neni, personat e autorizuar të Komisionit mbajne procesverbal për veprimet e ndermarrja.

(7) Nese gjate kryerjes së veprimeve nga paragrafi (1) i ketij neni ekziston rreziku nga fshehja, ndryshimi ose asgjесimi i dokumenteve ose lendeve që mund të jene me rendesi për percaktimin e ekzistimit të kundervajtjes, gjate kryerjes së veprimeve nga paragrafi (1) i ketij neni, Komisioni për Mbrojtjen e konkurrences do të kerkoje ndihme nga organi i administrates shtetore kompetent për kryerjen e puneve të rendit dhe qetesise publike.

(8) Nese ndermarrja nga paragrafi (1) i ketij neni nuk u lejon personave të autorizuar të Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrences që t'i kryejne veprimet nga paragrafi (1) i ketij neni, personat e autorizuar të Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrences do t'i kryejne veprimet e nevojshme edhe kunder vullnetit të ndermarrjes nga paragrafi (1) i ketij neni, e me ndihmen e perfaqesuesve të organit të administrates shtetore kompetent për kryerjen e puneve të rendit dhe qetesise publike.

Njoftimi për gjendjen e percaktuar faktike

Neni 42

(1) Me qellim që pjesemarresve në procedure t'u jepet mundesi të deklarohen për faktet dhe rrethanat me rendesi për percaktimin e gjendjes faktike, Komisioni për Vendimmarrje për Kundervajtje, para caktimit të debatit me goje, pjesemarresve u dorezon njoftim preliminar për gjendjen e percaktuar faktike të deriatehershme.

(2) Pjesemarresit në procedure kane të drejte që të deklarohen me shkrim për provat e permbajtura në njoftimin nga paragrafi (1) i ketij neni, të japin verejtje dhe të propozojne nxjerrje të deshmive me të cilat disponojne, q të cilat sipas tyre jane me rendesi për percaktimin e drejte të gjendjes faktike, në afat prej 15 ditesh nga dita e pranimit të njoftimit.

(3) Para miratimit të vendimit perfundimtar në procedure, Komisioni për Vendimmarrje për Kundervajtje pjesemarresve në proceduren u dorezon njoftim perfundimtar për gjendjen e percaktuar faktike.

(4) Nese nga faktet dhe rrethanat e percaktuara gjate procedures del se eshte kryer kundervajtje e parapare me dispozitat e ketij ligji, njoftimi perfundimtar për gjendjen e percaktuar faktike nga paragrafi (3) i ketij neni permban edhe njoftim për llojin dhe shumen e sanksionit për kundervajtje i cili do të shqiptohet, si dhe sqarimin e rrethanave të marra parasysh gjate percaktimit të tij.

(5) Pjesemarresit në procedure kane të drejte që të deklarohen me shkrim për provat e permbajtura në njoftimin nga paragrafi (3) i ketij neni, në afat prej 8 ditesh nga dita e pranimit të njoftimit. Pjesemarresit në procedure kane të drejte të propozojne nxjerrje të deshimve të reja, vetem nese nuk kane disponuar me të njejtat në momentin e deklarimit nga paragrafi (2) i ketij neni.

Marrja e obligimeve

Neni 43

(1) Pas ngritjes së procedures nga neni 32 i ketij ligji, e më së voni deri në dorezimin e njoftimit perfundimtar për gjendjen e percaktuar faktike, personi kunder të cilit eshte ngritur procedura Komisionit për Vendimmarrje për Kundervajtje mund t'i ofroje në afat të caktuar marrje të obligimeve me të cilat do të tejkalohet prishja e konkurrences së shkaktuar me veprime ose leshim të veprimeve nga ana e personit kunder të cilit eshte ngritur proceduara.

(2) Komisioni për Vendimmarrje për Kundervajtje me konkluzion nuk do t'i pranoje obligimet e ofruara nga paragrafi (1) i ketij neni në rast të prishjes së konsiderueshme të konkurrences. Kunder ketij konkluzioni nuk lejohet ankese, e as padi për ngritjen e kontestet administrativ.

(3) Komisioni për Vendimmarrje për Kundervajtje me konkluzion i pranon obligimet e ofruara nga paragrafi (1) i ketij neni, nese të njejtat jane të mjaftueshme për tejkalimin e prishjes së konkurrences të shkaktuar me veprime

ose leshim të veprimeve nga ana e personit kunder të cilit eshte ngritur procedura. Konkluzioni me të cilin pranohen obligimet e ofruara permban pershkrimin e obligimeve, afatin në të cilin të njejtat duhet të permbushen dhe obligimin e personit kunder të cilit eshte ngritur procedura të bashkangjite deshmi se obligimet jane permbushur. Kunder ketij konkluzioni nuk lejohet ankese, e as padi për ngritjen e kontestet administrativ.

(4) Para se të vendose për pranimin, perkatesisht mospranimin e obligimeve të ofruara, Komisioni për Vendimmarrje për Kundervajtje publikon pershkrim të shkurter të lendes dhe obligimeve të ofruara në ueb faqen e Komisionit. Të gjithе personat e interesuar kane të drejte që te Komisioni për Vendimmarrje për Kundervajtje të paraqesin komente dhe verejtje me shkrim në afat prej 15 ditesh nga dita e p[ublikimit.

(5) Nese jane ofruar obligimet nga paragrafi (1) i ketij neni, procedura para Komisionit për Vendimmarrje për Kundervajtje pushon deri në skadimin i afatit të percaktuar në konkluzionin nga paragrafi (3) i ketij neni. Nese pas skadimit të atij afati nuk dorezohen deshmi se obligimet jane permbushur, procedura para Komisionit për Vendimmarrje për Kundervajtje vazhdon.

(6) Nese Komisioni për Vendimmarrje për Kundervajtje percakton se nuk ekzistojne kushte ligjore për udheheqjen e procedures për permbushjen e obligimeve të marra nga paragrafi (1) i ketij neni, e nderpret proceduren me konkluzion kunder të cilit nuk lejohet ankese. Kunder ketij konkluzioni mund të parashtrohet ankese për ngritjen e kontest administrativ para gjykates kompetente në afat prej tete ditesh nga dita e pranimit të konkluzionit.

Debatit me goje

Neni 44

(1) Komisioni për Vendimmarrje për Kundervajtje do të caktojе mbajtje të debatit me goje, nese kjo eshte e nevojshme për percaktimin e gjendjes faktike.

(2) Në debatin me goje thirren personi kunder të cilit eshte ngritur procedura dhe parashtruesi i kerkeses për ngritjen e procedures, nese procedura eshte ngritur me kerkesë të personit juridik ose fizik.

(3) Krahas personave nga paragrafi (2) i ketij neni, në debatin me goje mund të thirren edhe persona tjere.

Aktvendime të Komisionit për Vendimmarrje për Kundervajtje

Neni 45

Pasi Komisioni për Vendimmarrje për Kundervajtje në teresi do ta percaktojе gjendjen faktike me rendesi për vendimmarrje të drejte, miraton:

1) aktvendim me të cilin percakton se personi kunder të cilit eshte ngritur procedura ka kryer kundervajtje të parapare me dispozitat e ketij ligji dhe shqipton sanksion për kundervajtje perkates ose

2) aktvendim me të cilin percakton se personi kunder të cilit eshte ngritur procedura nuk ka kryer kundervajtje të parapare me dispozitat e ketij ligji.

Mbrojtja gjyqesore në proceduren për kundervajtje

Neni 46

(1) Aktvendimet e Komisionit për Vendimmarrje për Kundervajtje jane perfundimtare. Kunder aktvendimeve të tilla mund të parashtrohet padi për ngritjen e kontestet administrativ para gjykates kompetente.

(2) Padia për ngritjen e kontestet administrativ nga paragrafi (1) i ketij neni parashtrohet në afat prej 8 ditesh nga dita e pranimit të aktvendimit dhe e njejta e prolongon zbatimin e aktvendimit.

Kapitulli i dyte**PROCEDURA ADMINISTRATIVE****Zbatimi i Ligjit për procedure të përgjithshme administrative****Neni 47**

Në procedurat para Komisionit për Mbrojtje të Konkurrencës zbatohet Ligji për procedure të përgjithshme administrative, përveç nëse me këto ligj nuk është percaktuar ndryshe.

Hulumtimi në sektore të vecante të ekonomisë dhe lloje të vecanta të marreveshjeve**Neni 48**

(1) Nëse ekzistojnë rrethana që tregojnë në mundësinë që konkurrenca të priset, Komisioni për Mbrojtje të Konkurrencës mund të realizojë hulumtim në sektor të caktuar të ekonomisë ose për lloj të caktuar të marreveshjeve në sektore të ndryshëm të ekonomisë.

(2) Gjate hulumtimit, Komisioni për Mbrojtjen e konkurrencës me konkluzion mund të kërkojë nga ndermarrjet që të dorëzojnë të dhëna lidhur me gjendjen e tyre financiare-ekonomike, marrëdhëniet e tyre afariste dhe lidhjet, të dhëna për statutet dhe vendimet e tyre, për numrin dhe identitetin e personave të prekur me vendimet e tilla, si dhe të dhëna të tjera me rëndësi për hulumtimin.

(3) Konkluzioni nga paragrafi (2) i këtij neni i përmban bazen juridike, qëllimin e kërkesës, shenimin e sakte të të dhënave që kërkojnë dhe afatin për dorëzimin e të dhënave të kërkuara, si dhe atë se mosdorëzimi i të dhënave në afatin e kërkuar, dorëzimi i të dhënave të pasakta, të paplota ose i të dhënave që mund ta çojnë në huti Komisionin për Mbrojtjen e Konkurrencës, paraqet kundërvajtje në pajtim me nenin 61 të këtij ligji.

(4) Kunder konkluzionit nga paragrafi (2) i këtij neni nuk lejohet ankese, e as padi për ngritjen e kontestit administrativ.

(5) Sekretari i përgjithshëm i Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrencës në bazë të të dhënave të siguruar me hulumtimet nga paragrafi (1) i këtij neni mund të parashtrijë kërkesë për ngritjen e procedurës për kundërvajtje të Komisionit për Vendimmarrje për Kundërvajtje.

(6) Nëse disa nga të dhënat nga paragrafi (2) i këtij neni paraqesin fshehtësi afariste, ndermarrjet nga paragrafi (2) i këtij neni janë të obliguara që të njejtat t'i shenojnë qartësisht dhe ta percaktojnë bazen juridike për shenimin e tyre si fshehtësi afariste.

(7) Gjate dorëzimit të të dhënave të cilat paraqesin fshehtësi afariste ndermarrjet nga paragrafi (2) i këtij neni janë të obliguara që të Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrencës të dorëzojnë një ekzemplar me të dhëna të përfshira që paraqesin fshehtësi afariste (version sekret) dhe një ekzemplar në të cilin do të shlyhen të dhënat që paraqesin fshehtësi afariste (version josekret).

(8) Nëse ndermarrjet nga paragrafi (2) i këtij neni nuk veprojnë në pajtim me paragrafin (7) të këtij neni dhe e dorëzojnë vetëm versionin sekret të të dhënave të kërkuara, me shenimin e të dhënave të cilat paraqesin fshehtësi afariste, Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrencës do të kërkojë dorëzimin edhe të versionit josekret të të dhënave të kërkuara, në afat prej 3 ditësh nga dita e pranimit të të dhënave. Nëse ndermarrjet në atë afat nuk e dorëzojnë versionin e josekret të të dhënave të kërkuara, Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrencës do të konsideron se të dhënat e dorëzuara nuk përmbajnë të dhëna që paraqesin fshehtësi afariste.

Kerkimi i të dhënave**Neni 49**

(1) Gjate kryerjes së autorizimeve të percaktuara me këto ligj, Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrencës me konkluzion mund të kërkojë nga ndermarrjet të dorëzojnë të dhëna lidhur me gjendjen e tyre financiare-ekonomike, marrëdhëniet e tyre afariste dhe lidhjet, të dhëna për statutet dhe vendimet e tyre, për numrin dhe identitetin e personave të prekur me vendimet e tilla, si dhe të dhëna tjera të nevojshme.

(2) Gjate kryerjes së veprimeve nga paragrafi (1) i këtij neni, Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrencës vepron në pajtim me nenin 48 paragrafet (3), (4), (5), (6), (7) dhe (8) të këtij ligji.

Sigurimi i deshmive aty për aty**Neni 50**

(1) Gjate kryerjes së autorizimeve të percaktuara me këto ligj, Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrencës me konkluzion mund t'i urdherojë ndermarrjes së caktuar të personave të autorizuar të Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrencës dhe personave të cilet sipas nevojës i shoqërojnë, që:

1) t'u mundesojë papenguar të hyjnë në cilatdo lokale afariste, tokë ose mjete transportuese të ndermarrjes nga paragrafi (1) i këtij neni;

2) t'u mundesojë papenguar t'i shqyrtojnë librat ose dokumentacionin tjetër, pa marre parasysh mediumin në të cilin ruhet i njëjti;

3) t'u mundesojë papenguar të marrin ose të mbajnë në çfaredo formë kopje ose ekstrakte nga ato libra apo dokumentacion;

4) t'u mundesojë papenguar perkohësisht t'i marrin dhe mbajnë librat ose dokumentacionin tjetër që janë me rëndësi për percaktimin e ekzistimit të kundërvajtjes për periudhën e nevojshme për kopjimin e të njëjtes, nëse kopjimi i tyre nuk mund të kryhet aty për aty. Për konfiskimin dhe mbajtjen e ketille, personat e autorizuar të Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrencës japin vertetim me shkrim në të cilin përkruhen librat dhe dokumentacioni tjetër i konfiskuar dhe percaktohet ku janë gjetur;

5) t'u mundesojë perkohësisht të marrin dhe mbajnë lende, libra ose dokumentacion tjetër për periudhën e nevojshme për percaktimin e fakteve dhe deshmive relevante që dalin nga ato lende, libra dhe dokumentacion, por jo më gjate se perfundimi i plotfuqishëm i procedurës lendore. Për konfiskimin dhe mbajtjen e ketille, personat e autorizuar të Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrencës japin vertetim me shkrim në të cilin përkruhen lendet, librat dhe dokumentacioni tjetër i konfiskuar dhe percaktohet ku janë gjetur;

6) t'u mundesojë papenguar t'i vulosin lokalet afariste dhe librat ose dokumentacionin tjetër për periudhë dhe në vëllim të nevojshëm për shqyrtimin, por jo më gjate se shtatë ditë;

7) personi i autorizuar ose i punësuar tjetër në ndermarrje të japë në procesverbal sqarim për faktet ose dokumentet;

8) personi i autorizuar ose i punësuar tjetër në ndermarrje të dorëzojë sqarim me shkrim për faktet ose dokumentet në afat të caktuar dhe

9) t'u mundesonjë kryerje të papenguar të veprimeve tjera.

(2) Gjate kryerjes së veprimeve nga paragrafi (1) i këtij neni, Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrencës vepron në pajtim me nenin 41 paragrafet (2), (3), (4), (5), (6), (7) dhe (8) të këtij ligji.

Masat e perkohshme

Neni 51

(1) Në raste urgjente, kur ekziston rrezik nga deme serioze dhe të përmirësueshme për konkurrencen, Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrencës me detyrë zyrtare me aktvendim, e në baze të njohurive të veta fillestare për ekzistimin e kundervajtjes, mund t'i percaktojë masa të perkohshme ndërmarrjes e cila me sjelljen e vet mund të shkaktojë deme serioze dhe të përmirësueshme për konkurrencen.

(2) Në aktvendimin nga paragrafi (1) i këtij neni, Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrencës do të urdherojë ndërprerjen e veprimeve të caktuara, përbushjen e kushteve të caktuara ose masa tjera të nevojshme për parandalimin e prishjes së konkurrencës dhe do ta percaktojë kohezgjatjen e masave, e cila duhet të jete proporcionale dhe adekuate me qëllimin i cili duhet të arrihet me masat e perkohshme të percaktuara.

(3) Nese është e nevojshme dhe adekuate për parandalimin e prishjes së konkurrencës me aktvendim mund t'i ndryshojë masat e percaktuara tanime nga paragrafi (2) i këtij neni dhe/ose ta ndryshojë kohezgjatjen e tyre.

Masa për vendosjen e konkurrencës efektive

Neni 52

(1) Në afat prej 30 ditësh nga dita e pranimit të aktvendimit të plotfuqishëm nga neni 45 paragrafi (1) pika 1 e këtij ligji, Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrencës kryesisht të kundervajtjes me aktvendim mund t'i urdherojë masa të nevojshme për sjellje dhe masa strukturore për menjanimin e pasojave të demshme nga prishja e konkurrencës të shkaktuara me kundervajtjen dhe të percaktojë afate për zbatimin e tyre.

(2) Para miratimit të aktvendimit nga paragrafi (1) i këtij neni, Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrencës kryesisht të kundervajtjes i jep mundësi që të deklarohet me shkrim për masat dhe afatet nga paragrafi (1) i këtij neni, në afat prej 8 ditësh nga dita e pranimit të kërkesës për deklarim.

(3) Aktvendimi nga paragrafi (1) i këtij neni miratohet në procedurë të shkurtuar.

Mbrojtja gjyqësore në procedurën administrative

Neni 53

(1) Aktvendimet e Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrencës të miratuara në procedurë administrative janë përfundimtare. Kunder aktvendimeve të tilla të Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrencës mund të parashtrahet padi për ngritjen e kontestit administrativ para gjykates kompetente.

(2) Padia për ngritjen e kontestit administrativ parashtrahet në afat prej 30 ditësh nga dita e pranimit të aktvendimit dhe e njejta nuk e prolongon zbatimin e aktvendimit.

Kapitulli i trete

DISPOZITA TË PERGJITHSHME PËR POCEDURAT PARA KOMISIONIT

Legjitimacioni zyrtar

Neni 54

(1) Legjitimacioni zyrtar sipas funksionit kanë Kryetari dhe anëtarët e Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrencës.

(2) Legjitimacioni zyrtar për kryerjen e veprimeve nga neni 41 dhe 50 të këtij ligji kanë të punësuarit në sherbimin profesional.

(3) Në legjitimacionin zyrtar nga paragrafet (1) dhe (2) të këtij neni percaktohet çështja zyrtare e poseduesve të legjitimacionit si persona të autorizuar të Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrencës dhe të njejten janë të obliguar ta tregojnë me kërkesë të pales.

(4) Legjitimacioni zyrtar pushon të vlejë:

- me shuarjen e funksionit Kryetar, perkatesisht anëtar i Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrencës,

- me shuarjen e marrëdhënies së punës në sherbimin profesional të Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrencës dhe

- me shuarjen e autorizimeve për kryerjen e veprimtarive nga neni 41 dhe 50 të këtij ligji.

(5) Legjitimacioni zyrtar hiqet në rast të keqperdorimit të të njejtit.

(6) Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrencës e percakton formën dhe përmbajtjen e legjitimacionit zyrtar dhe menyren e leshimit dhe heqjes së tij.

(7) Aktin nga paragrafi (6) i këtij neni, Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrencës e boton në "Gazeten Zyrtare të Republikës së Maqedonisë".

Shfrytëzimi i të dhenave

Neni 55

Të dhenat e siguruar gjatë procedurës para Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrencës ose Komisionit për Vendimarrje për Kundervajtje, mund të perdoren vetëm për procedurë të cilat udhëhiqen në pajtim me dispozitat e këtij ligji.

Inspektimi i shkresave

Neni 56

(1) Palet në procedurën para Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrencës ose pjesëmarrësit në procedurën para Komisionit për Vendimarrje për Kundervajtje kanë të drejtë të kryejnë inspektim të shkresave të lëndes dhe me shpenzim të vet të bëjnë përkthim ose të bëjnë kopje të tere lëndes ose të dokumenteve të caktuara.

(2) Inspektimi i shkresave në procedurë para Komisionit për Vendimarrje për Kundervajtje kryhet pas pranimit të njoftimit preliminar nga neni 42 paragrafi (1) i këtij ligji.

(3) Kërkesa për inspektim të shkresave parashtrahet në formë të shkruar, e me konkluzion e miraton kryetari i Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrencës, perkatesisht kryetari i Komisionit për Vendimarrje për Kundervajtje, varesisht nga ajo nese udhëhiqet procedurë administrative ose për kundervajtje.

(4) Kryetari i Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrencës, perkatesisht kryetari i Komisionit për Vendimarrje për Kundervajtje me konkluzionin nga paragrafi (3) i këtij neni, e percakton datën dhe orën e kryerjes së inspektimit që duhet të kryhet në afat prej 15 ditësh prej ditës së pranimit të kërkesës për inspektim të shkresave.

(5) Pjesëmarrësit në procedurë nuk kanë të drejtë të kryejnë inspektim, të bëjnë përkthim ose të bëjnë kopje të propozim-vendimeve të Komisionit për Mbrojtjen e konkurrencës dhe të Komisionit për Vendimarrje për Kundervajtje, të procesverbaleve nga mbledhjet e Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrencës dhe të Komisionit për Vendimarrje për Kundervajtje, të procesverbaleve audio dhe audio-vizuele nga mbledhjet e Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrencës dhe të Komisionit për Vendimarrje për Kundervajtje, të udhëzimeve interne dhe vërejtjeve për lëndën, si dhe të korrespondencës dhe leterkëmbimeve ndërmjet Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrencës dhe Komisionit Evropian ose institucioneve tjera të Unionit Evropian, si dhe dokumenteve tjera që paraqesin fshehtësi afariste ose zyrtare, në pajtim me nenin 57 të këtij ligji.

(6) Kur Komisioni për Vendimmarrje për Kundervajtje do të miratoje konkluzion për refuzimin e kërkeses për shkak të mungesës së kushteve ligjore për udhëheqjen e procedurës sipas nenit 37 të këtij ligji, parashtruesi i kërkesës për ngritjen e procedurës ka të drejtë të kryejë inspektim në shkresat e lendes dhe në shpenzim të vet të beje pershkrim ose të beje kopje të tere lendes ose të dokumenteve të caktuara.

(7) Parashtruesi i kërkeses për ngritjen e procedurës nga paragrafi (6) i këtij neni nuk ka të drejtë të kryejë inspektim, të beje pershkrim ose të beje kopje të propozimvendimeve të Komisionit për Vendimmarrje për Kundervajtje, të procesverbaleve nga mbledhjet e Komisionit për Vendimmarrje për Kundervajtje, të procesverbaleve audio dhe audio-vizuele nga mbledhjet e Komisionit për Vendimmarrje për Kundervajtje, të udhëzimeve interne dhe verejtjeve për lenden, si dhe të korrespondencës dhe leterkëmbimeve ndermjet Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrencës dhe Komisionit Evropian ose institucioneve tjera të Unionit Evropian, si dhe dokumenteve tjera që paraqesin fshehtësi afariste ose zyrtare, në pajtim me nenin 57 të këtij ligji.

(8) Kunder konkluzionit për refuzim të kërkeses për inspektim në shkresa nuk lejohet ankese, e as padi për ngritjen e kontestit administrativ.

Fshehtësia afariste ose zyrtare

Neni 57

(1) Kryetari dhe anetaret e Komisionit për Mbrojtjen e konkurrencës, kryetari dhe anetaret e Komisionit për Vendimmarrje për Kundervajtje dhe të punësuarit janë të obliguar që ta ruajnë fshehtësinë afariste ose zyrtare pa marre parasysh se në ç'menyrë e kanë kuptuar. Obligimi për ruajtjen e fshehtësisë afariste ose zyrtare zgjat pese vjet pas shuarjes së marrëdhënies së punës në Komisionin për Mbrojtjen e Konkurrencës ose pas shuarjes së mandatit të Kryetarit ose anetarit të Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrencës.

(2) Personat nga paragrafi (1) i këtij neni nuk guxojnë të japin deklarata në publik me të cilat do të prishet prestigji i ndermarrjes, si dhe deklarata për masat që i kanë marre, perkatesisht procedurat që i kanë ngritur në kryerjen e punëve në kompetencë të tyre, deri në perfundimin e tyre, pervec nese nuk behet fjale për publikim të informatës së pergjithshme.

(3) Me fshehtësi afariste nga paragrafi (1) i këtij neni nukuptohet vecanerisht:

1) ajo që me ligj dhe rregulla tjera është percaktuar si fshehtësi afariste dhe

2) ajo që ndermarrja do të percaktoje se paraqet fshehtësi afariste, nese Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrencës ose Komisioni për Vendimmarrje për Kundervajtje e pranon percaktimin e tille.

(4) Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrencës, perkatesisht Komisioni për Vendimmarrje për Kundervajtje do të pranoje percaktimin e të dhenave si fshehtësi afariste, nese behet fjale për të dhena të cilat kane vlere tregtare ose ekonomike dhe zbulimi ose perdorimi i të cilave mund të coje në perparësi ekonomike për ndermarrjet tjera.

(5) Gjate vleresimit të të dhenave sipas paragrafit (4) të këtij neni, vecanerisht zbatohen kriteret në vijim:

1) vellimi në të cilin e dhena është e njohur jashte ndermarrjes;

2) vellimi në të cilin janë marre masa për mbrojtjen e fshehtësisë së të dhenave në ndermarrje dhe

3) vlere e të dhenave për ndermarrjen dhe konkurrentet e saj.

(6) Si fshehtësi afariste sipas dispozitave të këtij ligji, sipas rregullës nuk konsiderohen:

1) të dhenat të cilat publikisht janë të kapshme, perkatesisht të cilat shpallen publikisht në baze të ndonje rregulle tjetere ose vendimi të organeve të menaxhimit të ndermarrjes;

2) të dhenat më të vjetra se 5 vjet, pavaresisht nga fakti nese janë konsideruar si fshehtësi afariste;

3) të ardhurat e permbajtura në raportet vjetore financiare dhe statistikore që nuk paraqesin fshehtësi afariste, pasi ato janë të shpallura publikisht dhe

4) të dhenat dhe dokumentacioni me rendesi vendimmarrese për vendimet e Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrencës, perkatesisht Komisionit për Vendimmarrje për Kundervajtje.

(7) Ndermarrja është e obliguar që gjate dorezimit të të dhenave të cilat janë të percaktuara si fshehtësi afariste, percaktimin e të dhenave për fshehtësi afariste ta arsyetoje me shenimin e shkaqeve objektive.

Kompensimi i demit

Neni 58

Nese shkaktohet dëm me cfaredo veprimi i cili paraqet kundervajtje në pajtim me dispozitat e këtij ligji, personi i cili do të pesoje dëm mund të kerkoje kompensim në pajtim me ligjin.

PJESA E PESTE DISPOZITA PËR KUNDERVAJTJE

Kundervajtje më të renda

Neni 59

Komisioni për Vendimmarrje për Kundervajtje, ndermarrjes, perkatesisht shoqatës së ndermarrjes, me aktvendim do t'i shqiptoje gjobe në shume deri në 10% nga vlere e të ardhurave të pergjithshme vjetore, të realizuara në vitin e fundit afarist, të shprehur në shumen absolute dhe nominale për të cilen ndermarrja apo shoqata e ndermarrjes ka hartuar llogari vjetore, nese:

1) lidh marreveshje të ndaluar apo në menyre tjetere merr pjese në marreveshje, vendim apo sjellje të harmonizuar me të cilat prishet konkurrenca sipas nenit 7 të këtij ligji;

2) kryen keqperdorim të pozites dominuese sipas nenit 11 të këtij ligji;

3) nuk vepron sipas aktvendimit të Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrencës nga neni 51 i këtij ligji dhe

4) nuk vepron sipas aktvendimit të Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrencës nga neni 52 i këtij ligji.

Kundervajtje më të renda në procedurën për vleresim të koncentrimeve

Neni 60

Komisioni për Vendimmarrje për Kundervajtje pjesemarrësve në koncentrim që kane për obligim që të parashetrojne njoftim nga neni 15 i këtij ligji, me aktvendim do t'u shqiptoje gjobe në shume deri në 10% nga vlere e të ardhurave të tyre të pergjithshme vjetore, të llogaritura në pajtim me nenin 16 të këtij ligji, të shprehur në shumen absolute dhe nominale, nese:

1) nuk parashetrojne njoftim për koncentrimin në pajtim me nenin 15 të këtij ligji;

2) e realizojne koncentrimin në kundërshtim me nenin 18 paragrafi (1) të këtij ligji;

3) nuk vepron sipas aktvendimit të miratuar në pajtim me nenin 18 paragrafi (3), nenin 19 paragrafi (3), nenin 20 paragrafi (1) pika 3, nenin 21 paragrafi (2) pika 3, nenin 22 paragrafi (2) dhe nenin 23 paragrafi (1) të këtij ligji dhe

4) e realizon koncentrimin për të cilin me aktvendim, të miratuar në pajtim me nenin 20 paragrafi (1) pika 4 dhe nenin 21 paragrafi (2) pika 2 të këtij ligji, është percaktuar se nuk është në pajtim me dispozitat e këtij ligji.

Kundervajtje më të lehta

Neni 61

(1) Komisioni për Vendimmarrje për Kundervajtje, ndermarrjes, perkatesisht shoqates së ndermarrjes, me aktvendim do t'i shqiptoje gjobe në shume deri në 1% nga vlera e të ardhurave të pergjithshme vjetore, të realizuara në vitin e fundit afarist, të shprehur në shumen absolute dhe nominale për të cilen ndermarrja apo shoqata e ndermarrjes ka hartuar llogari vjetore, nese:

1) nuk vepron sipas konkluzionit të Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrences apo Komisionit për Vendimmarrje për Kundervajtje për dorezimin e të dhenave në afatin e caktuar, sipas neneve 40, 48 dhe 49 të ketij ligji;

2) dorezon të dhena të pasakta, të paplota apo të dhena të cilat mund t'i shkaktojne huti Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrences apo Komisionit për Vendimmarrje për Kundervajtje, sipas neneve 40, 48 dhe 49 të ketij ligji;

3) nuk vepron sipas konkluzionit nga nenet 41 dhe 50 të ketij ligji;

4) nuk mundeson hyrje të papenguar në cilatdo lokale afariste, vende apo mjete transportuese të ndermarrjes së caktuar, sipas neneve 41 paragrafi (1) pika 1 dhe 50 paragrafi (1) pika 1 të ketij ligji;

5) nuk mundeson shqyrtim të papenguar të librave apo të dokumentacionit tjetër, sipas neneve 41 paragrafi (1) pika 2 dhe 50 paragrafi (1) pika 2 të ketij ligji;

6) nuk mundeson marrjen apo mbajtjen e papenguar të lendeve, librave, të dokumentacionit tjetër, në cilendo forme të kopjeve apo ekstrakteve nga librat apo dokumentacionit tjetër, sipas neneve 41 paragrafi (1) pikat 3, 4 dhe 5 dhe 50 paragrafi (1) pikat 3, 4 dhe 5 të ketij ligji;

7) nuk mundeson vulosje të papenguar, sipas nenit 41 paragrafi (1) pika 6 dhe 50 paragrafi (1) pika 6 të ketij ligji;

8) i zhvulos vulosjet e kryera në pajtim me nenet 41 paragrafi (1) pika 6 dhe 50 paragrafi (1) pika 6 të ketij ligji;

9) personi i autorizuar apo i punesuari tjetër refuzon të japë sqarime për fakte dhe rrethana të caktuara, sipas neneve 41 paragrafi (1) pikat 7 dhe 8 dhe 50 paragrafi (1) pikat 7 dhe 8 të ketij ligji;

10) personi i autorizuar apo i punesuari tjetër jep të dhena të pasakta, të paplota apo të dhena të cilat mund t'i shkaktojne huti Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrences apo Komisionit për Vendimmarrje për Kundervajtje, sipas neneve 41 paragrafi (1) pikat 7 dhe 8 dhe 50 paragrafi (1) pikat 7 dhe 8 të ketij ligji dhe

11) nuk mundeson kryerje të papenguar të veprimeve tjera, sipas neneve 41 paragrafi (1) pika 9 dhe 50 paragrafi (1) pika 9 të ketij ligji.

(2) Komisioni për Vendimmarrje për Kundervajtje pjesemarrësve në koncentrim që jane të obliguar që të parashetrojne njoftime nga neni 15 i ketij ligji, me aktvendim do t'u shqiptoje gjobe në shume deri në 1% nga vlera e të ardhurave të tyre të pergjithshme vjetore, të llogaritura në pajtim me nenin 16 të ketij ligji, nese në njoftimin dhe shtojcat e njoftimit, si dhe në plotesimin e njoftimit nga neni 15 i ketij ligji dorezon të dhena të pasakta apo të dhena të cilat mund t'i shkaktojne huti Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrences.

Shqiptimi i gjobes shoqatave të ndermarrjeve

Neni 62

(1) Kur kundervajtja eshte kryer nga shoqata e ndermarrjes, e ka të beje me aktivitetet e anetareve të saj, gjoba nuk do ta tejkaloje shumen prej 1%, të shprehur në shumen absolute dhe nominale për kundervajtjet më të lehta, perkatesisht 10%, të shprehur në shumen absolute dhe nominale për kundervajtjet më të renda, nga permbledhja e të ardhurave të pergjithshme vjetore të secilit anetar të shoqates i cili vepron në tregun relevant.

(2) Kur shoqates së ndermarrjes i eshte shqiptuar gjobe për kundervajtje e cila ka të beje me aktivitetet e anetareve të saj, e shoqata nuk eshte likuide, e njejtja eshte e detyruar të siguroje mjete për pagesen e gjobes nga anetaret e vet.

(3) Nese shoqata nuk e paguan gjoben në afatin e percaktuar nga Komisioni për Vendimmarrje për Kundervajtje, organi kompetent për kryerjen e gjobes do të kerkoje pagese të gjobes drejtperdrejt nga cilido prej anetareve të shoqates perfaqesuesit e të cileve marrin pjese në organet e vendimmarrjes së shoqates.

(4) Pasi organi kompetent për zbatimin e gjobes do të kerkoje pagese të gjobes nga paragrafi (3) i ketij neni dhe duke i pasur parasysh kufizimet për lartesine e gjobes nga nenet 59 paragrafi (1) dhe 61 paragrafi (1) të ketij ligji, e që të sigurohet pagese e plote e së njejtjes, do të kerkoje pagese të pjeses tjetër të gjobes nga cilido anetar i shoqates i cili vepron në tregun relevant.

(5) Organi kompetent për zbatimin e gjobes nuk do të kerkoje pagese të gjobes në pajtim me paragrafet (3) dhe (4) të ketij neni nga ndermarrjet të cilat do të deshmojne se nuk e kane zbatuar vendimin e shoqates me të cilin eshte e kryer kundervajtja, e as që kane qene të vetedijshem për ekzistimin e tij.

Sanksione tjera për kundervajtje

Neni 63

(1) Për kundervajtjet nga nenet 59 paragrafi (1) dhe 60 paragrafi (1) të ketij ligji, Komisioni për Vendimmarrje për Kundervajtje personit juridik, krahas gjobes mund t'i shqiptoje edhe ndalim të perkohshem për kryerjen e veprimtarise së vecante në kohezgjatje prej 3 deri në 30 dite.

(2) Për kundervajtjet nga nenet 59 paragrafi (1) dhe 60 paragrafi (1) të ketij ligji, Komisioni për Vendimmarrje për Kundervajtje personit fizik, krahas gjobes mund t'i shqiptoje edhe ndalim për kryerjen e profesionit, veprimtarise apo detyres në kohezgjatje prej tri deri në 15 dite.

Percaktimi i gjobes

Neni 64

(1) Gjate percaktimit të gjobes merren parasysh:

1) pesha e kundervajtjes;

2) kohezgjatja e kundervajtjes dhe

3) shkalla e prishjes së konkurrences dhe pasojat e shkaktuara me kundervajtjen.

(2) Komisioni për Vendimmarrje për Kundervajtje, gjate percaktimit të gjobes, së pari percakton shume themelore të gjobes, e pastaj të njejtjen e pershtate, duke i marre parasysh rrethanat lehtesuese apo renduese.

(3) Shuma themelore e gjobes sipas rregulles eshte më së shumti deri në 30% nga të ardhurat e kryeresit të kundervajtjes, të realizuara nga veprimtaria e cila kryhet në tregun relevant në të cilin eshte kryer kundervajtja në vitin e fundit të plote afarist në të cilin kryeresi i kundervajtjes ka marre pjese në të njejtjen. Shuma e percaktuar në kete menyre shumezohet me numrin e vjeteve në të cilat ka zgjatur kundervajtja.

(4) Shuma e percaktuar në pajtim me paragrafin (3) të ketij ligji pershtatet me marrjen parasysh të rrethanave lehtesuese apo renduese, si rezultat i së ciles e njejtja mund të zvogelohet ose rritet.

(5) Rrethana lehtesuese të cilat merren parasysh gjate percaktimit të gjobes jane kryesisht, nese:

1) kryeresi i kundervajtjes ka dorezuar deshmi se i ka nderprere veprimet të cilat paraqesin kundervajtje në momentin kur Komisioni për Vendimmarrje për Kundervajtje ka ngritur procedure për kundervajtje, me perjashtim kur behet fjale për kundervajtje nga neni 7 paragrafi (1) pika 1 të ketij ligji;

2) kryeresi i kundervajtjes ka dorezuar deshmi se perfs-hirja e tij në kundervajtje eshte minimale dhe deshmon se për periudhen kur ka qene pjesemarrës në marrevshjen e ndaluar, realisht e ka shmangur zbatimin e tij duke u sjellur në menyre konkurruese në tregun relevant dhe

3) kryeresi i kundervajtjes në menyre efektive ka bash-kepunuar me Komisionin për Mbrojtjen e Konkurrencës apo Komisionin për Vendimmarrje për Kundervajtje, pava-resisht nga zbatimi i nenit 65 të ketij ligji (leniency).

(6) Rrethana renduese të cilat merren parasysh gjate percaktimit të gjobes jane kryesisht, nese:

1) Komisioni për Vendimmarrje për Kundervajtje ka konstatuar se eshte kryer kundervajtje e parapare me dispozitat e ketij ligji, e kryeresi i kundervajtjes vazhdon ta krye-je kundervajtjen apo e perserit kundervajtjen e njejte apo të ngjashme. Në kete rast, shumta themelore nga paragrafi (2) i ketij neni mund të rritet deri në 100% për çdo kundervajt-je të tille të percaktuar;

2) kryeresi i kundervajtjes ka refuzuar të bashkepu-joje apo e ka penguar Komisionin për Mbrojtjen e Konkurren-cës apo Komisionin për Vendimmarrje për Kundervajtje në zbatimin e procedures dhe

3) kryeresi i kundervajtjes e ka pasur rolin e udheheq-sit apo nxitësit të kundervajtjes. Komisioni për Vendim-marrje për Kundervajtje vecanerisht merr parasysh nese kr-yeresi i kundervajtjes ka ndermarre veprime të orientuara drejt nxitjes së ndermarrjeve tjera që të marrin pjese në kundervajtje dhe/ose ka ndermarre cfaredo masa të hakmar-rrjes kunder ndermarrjeve tjera me qellim që t'i detyroje në ndermarrjen e veprimeve të cilat paraqesin kundervajtje.

(7) Komisioni për Vendimmarrje për Kundervajtje mund t'ia rrite shumen themelore të gjobes kryeresit të kundervajtjes i cili ka të ardhura vecanerisht të medha të dalin edhe nga veprimtari të tjera, e jo vetem nga veprimtaria e cila kryhet në tregun relevant në të cilin eshte kryer kundervajtja, për arritjen e efektit prapakthyes të gjobes.

(8) Komisioni për Vendimmarrje për Kundervajtje mund t'ia rrite shumen themelore të gjobes kryeresit të kun-dervajtjes me qellim që gjoba ta tejkaloje shumen lidhur me pasurimin e pabaze i cili ka ndodhur si pasoje e kunder-vajtjes, nese eshte e mundur ajo shume të llogaritet.

(9) Komisioni për Vendimmarrje për Kundervajtje me kerkese të kryeresit të kundervajtjes, e gjate percaktimit të gjobes, ta marre parasysh paaftesine e tij të pageses, në kontekst të posacem social dhe ekonomik. Në zvogelimin e gjobes për kete arsye nuk mund të vije, nese behet fjale për humbje financiare të kryeresit të kundervajtjes, të krye-ra me qellim të shmangies së pageses së gjobes. Në zvoge-limin e gjobes mund të vije vetem nese kryeresi bashkeng-jite deshmi se gjoba e percaktuar në pajtim me dispozitat e ketij neni do ta rrezikonte aftesine ekonomike të kryeresit dhe do të shkaktonte që prona e tij ta humb vleren e vet.

Lirimi ose zvogelimi i gjobes (leniency)

Neni 65

(1) Me qellim të zbulimit të kartelevë që paraqesin kun-dervajtje nga neni 59 paragrafi (1) pika 1 të ketij ligji, Ko-misioni për Vendimmarrje për Kundervajtje me kerkese të ndermarrjes që e ka pranuar pjesemarrjen e vet në kartel do të percaktoje lirimi të plote nga gjoba, e cila sipas rregulles eshte dashur t'i shqiptohet asaj ndermarrjeje, nese e njejte:

1) së pari bashkengjit deshmi të cilat i mundesojne Ko-misionit për Vendimmarrje për Kundervajtje të ngrite pro-cedure për kundervajtje ose

2) së pari bashkengjit deshmi të cilat i mundesojne Ko-misionit për Vendimmarrje për Kundervajtje, që procedu-ren tanime të ngritur për kundervajtje ta perfundoje me akt-vendim i cili e percakton ekzistimin e kundervajtjes, nese pa deshmitë e tilla nuk ka mundur të percaktohet ekzistimi i kundervajtjes.

(2) Nese ndermarrja që e ka pranuar pjesemarrjen e vet në kartel, që paraqet kundervajtje nga neni 59 paragrafi (1) pika 1 të ketij ligji nuk i permbushe kushtet për lirimin e plote nga gjoba nga paragrafi (1) i ketij neni, gjoba, e cila sipas rregulles eshte dashur t'i shqiptohet mund t'i zvogelo-het nese në Komisionin për Vendimmarrje për Kundervajt-je dorezon deshmi plotesuese relevante me rendesi vendim-marrese për miratimin e aktvendimit me të cilin percakto-het ekzistimi i kundervajtjes.

(3) Lirimi, perkatesisht zvogelimi i gjobes nga paragra-fet (1) dhe (2) të ketij neni do të zbatohet nese ndermarrja e cila e kerkon lirimin, perkatesisht zvogelimin e gjobes në menyre kumulative i permbushe kushtet në vijim:

1) e nderpret pjesemarrjen e vet në kartel menjehere pas parashtrimit të kerkeses për lirimin nga gjoba;

2) bashkepunon me Komisionin për Vendimmarrje për Kundervajtje në teresi, në kontinuitet dhe të dhenat e plota i dorezon në afatin më të shkurter të mundshem;

3) nuk i njofton pjesemarrësit tjere në kartel për parash-trimin e kerkeses për lirimi nga gjoba;

4) para parashtrimit të kerkeses për lirimi nga gjoba nuk e zbulon ekzistimin, e as permbajtjen e të njejtës, pervec organeve të cilat jane kompetente për sanksionimin e karte-lit jashte Republikës së Maqedonise dhe

5) të mos asgjesoje, fshehe apo falsifikojë deshmi relevan-te me të cilat percaktohen faktet me rendesi gjate vendimmarr-jes së Komisionit për Vendimmarrje për Kundervajtje.

(4) Komisioni për Vendimmarrje për Kundervajtje nuk do të percaktoje lirimi të plote nga gjoba për ndermarrjen nga paragrafi (1) i ketij neni, e cila gjate kohezgjatjes së kartelit ka marre masa me të cilat i ka detyruar ndermarrjet tjera të marrin pjese apo të mbesin në të njejtën, por mund t'i percaktoje zvogelimi të gjobes nese ajo ndermarrje i permbushe kushtet nga paragrafi (3) i ketij neni.

(5) Qeveria e Republikës së Maqedonise, me propozim të Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrencës më afersisht i percakton kushtet nga paragrafi (3) i ketij neni dhe procedu-ren me të cilat Komisioni për Vendimmarrje për Kun-dervajtje vendos për lirimin apo zvogelimin e gjobes.

Parashkrimi

Neni 66

(1) Procedura për kundervajtje nuk mund të ngritet, e as të udhehiqet nese kalojne:

- tre vjet për kundervajtjet nga neni 61 i ketij ligji dhe

- pese vjet për kundervajtjet nga neni 59 dhe 60 të ke-tij ligji.

(2) Afatet për parashkrim fillojne të rrjedhin nga dita e kryerjes së kundervajtjes. Nese behet fjale për kundervajtje të vazhdueshme apo të perseritur, afatet për parashkrim fil-lojne të rrjedhin nga dita kur eshte nderprere kundervajtja.

(3) Sanksioni i shqiptuar për kundervajtje nuk mund të zbatohet, nese nga dita e plotfuqishmerise së aktvendimit me të cilin percaktohet ekzistimi i kundervajtjes kalojne dy vjet.

(4) Parashkrimi i ndjekjes për kundervajtje dhe parash-krimi i zbatimit të sanksionit për kundervajtje ndodh në çdo rast kur të kaloje dy here aq kohe sa sipas ligjit kerkohe për parashkrimin e ndjekjes për kundervajtje, perkatesisht për parashkrimin e zbatimit të sanksionit për kundervajtje.

PJESA E GJASHTE
SHPALLJET

Vendimet dhe të dhenat që shpallen në "Gazeten Zyrtarë të Republikës së Maqedonise"

Neni 67

(1) Në "Gazeten Zyrtare të Republikës së Maqedonise" shpallen aktvendimet e Komisionit për Mbrojtjen e Kon-kurrencës dhe të Komisionit për Vendimmarrje për Kun-dervajtje nga neni 19 paragrafi (1) pika 2, 19 paragrafi (3), 20 paragrafi (1) pikat 1, 2, 3 dhe 4, 21 paragrafi (1), 22 paragrafi (1), 23 paragrafi (1), 45, 51 paragrafi (1) dhe 52 paragrafi (1) të ketij ligji.

(2) Aktvendimet e Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrences dhe të Komisionit për Vendimmarrje për Kundervajtje, si dhe aktgjykimet, perkatesisht aktvendimet e gjykates publikohen në ueb faqen e Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrences.

(3) Teksti i shpallur i aktvendimit doemos duhet t'i permbaje emrat e pjesemarresve në procedure dhe permbytjen themelore të aktvendimit.

(4) Në ueb faqen e Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrences publikohen edhe njoftimet për koncentrimet me sheminimin e emrave të pjesemarresve, seline, aktivitetet afariste themelore të pjesemarresve, si dhe formen e koncentrimit, me ç'rast thirren të gjithë personat e interesuar në afatin e percaktuar në njoftim të parashtrrojne komente, mendime dhe verejtje të tyre lidhur me koncentrimin lendor.

(5) Të dhenat të cilat jane fshehtesi afariste ose fshehtesi zyrtare, sipas nenit 57 të ketij Ligji nuk publikohen.

PJESA E SHTATE

DISPOZITAT KALIMTARE DHE PERFUNDIMTARE

Perfundimi i procedurave të cilat jane në rrjedhe

Neni 68

(1) Procedurat e filluara për percaktimin e ekzistimit të marreshjeve, vendimeve dhe praktikës kontraktuese të ndaluar nga neni 7 të Ligjit për mbrojtjen e konkurrences ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonise" numer 4/2005, 70/2006 dhe 22/2007) dhe keqperdorimit të pozites dominuese nga neni 14 të Ligjit për mbrojtje të konkurrences ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonise" numer 4/2005, 70/2006 dhe 22/2007) deri në ditën e hyrjes në fuqi të ketij ligji, do të vazhdojne para Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrences, sipas Ligjit për mbrojtjen e konkurrences ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonise" numer 4/2005, 70/2006 dhe 22/2007).

(2) Procedurat e filluara për kundervajtje deri në ditën e hyrjes në fuqi të ketij ligji, do të vazhdojne para Komisionit për Vendimmarrje për Kundervajtje sipas Ligjit për mbrojtje të konkurrences ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonise" numer 4/2005, 70/2006 dhe 22/2007).

Aktet nenligjore

Neni 69

(1) Aktet nenligjore të parapara me kete ligj do të miratohen në afat prej një viti nga dita e hyrjes së tij në fuqi.

(2) Deri në ditën e hyrjes në fuqi të akteve nga paragrafi (1) i ketij neni, do të zbatohen dispozitat ekzistuese.

Vazhdimesia e punes së Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrences

Neni 70

Kryetari dhe anetaret e Komisionit për Mbrojtje të Konkurrences të emeruar para hyrjes në fuqi të ketij ligji, e vazhdojne punen deri në skadimin e mandatit për të cilin jane emeruar.

Shfuqizimi i ligjit

Neni 71

Me ditën e hyrjes në fuqi të ketij ligji, shfuqizohet Ligji për mbrojtje të konkurrences ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonise" numer 4/2005, 70/2006 dhe 22/2007).

Hyrja në fuqi

Neni 72

Ky ligj hyn në fuqi në ditën e tete nga dita e botimit në "Gazeten Zyrtare të Republikës së Maqedonise".

2979.

Vrz основа на членот 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА КОНТРОЛА НА ДРЖАВНАТА ПОМОШ

Се прогласува Законот за контрола на државната помош, што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 28 октомври 2010 година.

Бр. 07-4468/1
28 октомври 2010 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
Горге Иванов, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Трајко Вељаноски, с.р.

ЗАКОН

ЗА КОНТРОЛА НА ДРЖАВНАТА ПОМОШ

ПРВ ДЕЛ

Општи одредби

Предмет на Законот

Член 1

Со овој закон се уредуваат облиците на државната помош, општите услови и правилата за известувањето за државна помош и оцената и надзорот на државната помош.

Цел на Законот

Член 2

Цел на овој закон е воспоставување на правна основа и правила за известување, одобрување, доделување и надзор на државната помош, со цел за имплементација на принципите на пазарната економија, обезбедување на слободна конкуренција и исполнување на обврските преземени со меѓународни договори ратификувани од Република Македонија кои содржат одредби за државна помош.

Примена на Законот

Член 3

(1) Овој закон се применува на секој облик на државна помош доделена од давателите на државна помош, независно дали е доделена според шема за помош или како индивидуална помош, која може да влијае врз трговијата во Република Македонија, врз трговијата меѓу Република Македонија и Европската унија, како и врз трговијата меѓу Република Македонија и други земји кои заедно со Република Македонија се договорни страни во меѓународни договори ратификувани од Република Македонија, а кои содржат одредби за државна помош.

(2) Овој закон не се применува на државната помош која се доделува во областа на земјоделството и рибарството.

(3) Во оцена на облиците на државна помош кои можат да имаат влијание на трговијата меѓу Република Македонија и Европските заедници, согласно со членот 69 од Спогодбата за стабилизација и асоцијација меѓу Република Македонија и Европските заедници и нејзините земји членки, на соодветен начин се применуваат критериумите кои произлегуваат од правилната примена на правилата за државна помош во Европската унија.

Дефиниции

Член 4

Одделните поими употребени во овој закон го имаат следново значење:

1. **Шема на помош** е секој правен акт врз основа на кој, без обврска за дополнително одобрување од страна на Комисијата за заштита на конкуренцијата, може да се додели помош на корисници на државна помош кои не се однапред определени во шемата или секој правен акт врз основа на кој помош која не е поврзана со точно определен проект може да му се додели на едно или повеќе претпријатија за неопределен временски период и/или во неопределен износ;

2. **Индивидуална помош** е државна помош која не е доделена врз основа на шема на помош или државна помош доделена врз основа на шема на помош, а со обврска за дополнително одобрување од страна на Комисијата за заштита на конкуренцијата;

3. **Постојна помош** е државната помош која исполнува еден од следниве услови:

- била доделена пред 1 јануари 2004 година,
- била одобрена од Комисијата за заштита на конкуренцијата пред влегувањето во сила на овој закон,
- било доставено известување до Комисијата за заштита на конкуренцијата за планирано доделување на државна помош, а Комисијата за заштита на конкуренцијата не донела решение во роковите предвидени со членот 16 од овој закон или
- ако истекло рокот на застареност за постапување на Комисијата за заштита на конкуренцијата согласно со одредбите од овој закон;

4. **Помош од мало значење (de minimis)** е помошта која може да биде доделена во сите области, освен во областа на производство на јаглен, доколку износот на доделената помош по корисник не надминува вкупно 200.000 евра за период од три години, односно вкупно 100.000 евра во областа на патниот сообраќај за период од три години;

5. **Незаконска помош** е секоја државна помош, освен постојната и помошта од мало значење (de minimis), доделена без Комисијата за заштита на конкуренцијата да го дозволи нејзиното доделување согласно со членот 15 од овој закон, како и помошта доделена по поднесување на известување од членот 13 на овој закон, а пред Комисијата за заштита на конкуренцијата да донесе решение од членот 15 на овој закон;

6. **Злоупотребена помош** е секоја помош доделена спротивно на решението од членот 15 на овој закон со кое се дозволува доделувањето на државна помош;

7. **Претпријатие** е секој вид на деловен потфат без оглед на тоа како е организиран и од кого е воден (трговско друштво, трговец поединец, задруга, здружение на претпријатија и друго), слободните професии (адвокати, лекари, архитекти, сметководители, нотари и друго), јавните претпријатија основани заради вршење на дејности од јавен интерес како и секое друго правно или физичко лице, установа и друго правно и физичко лице кои имаат јавни овластувања или орган на државната управа што е ангажиран во водењето на некоја економска активност, без оглед на тоа дали се сметаат за трговци или не;

8. **Микро претпријатие** е претпријатие кое има помалку од 10 вработени и кое има годишен приход и/или вкупен биланс на состојба кој не надминува 2 милиони евра;

9. **Мало претпријатие** е претпријатие кое има помалку од 50 вработени и кое има годишен приход и/или вкупен биланс на состојба кој не надминува 10 милиони евра;

10. **Средно претпријатие** е претпријатие кое има помалку од 250 вработени и кое има годишен приход кој не надминува 50 милиони евра и/или вкупен биланс на состојба кој не надминува 43 милиони евра;

11. **Регионална помош** е помош која е во согласност со целите на регионалната политика на Република Македонија и со која се поддржуваат продуктивни почетни инвестиции или отворање на работни места, поврзани со инвестициите;

12. **Помош за спас** е помош која се доделува привремено со цел да ги спаси претпријатијата кои имаат тешкотии во работењето;

13. **Помош за реструктуирање** е помош која се доделува за реструктуирање на претпријатија во тешкотии, која е неопходна за реализирање на план за реструктуирање со кој треба да се оспособи претпријатието за работење на долг период;

14. **Хоризонтална помош** е помош која се доделува за истражување и развој, заштита на животната средина, вработување, обука, услуги од општ економски интерес и активностите на малите и средни претпријатија, доделена во кој било облик, вклучувајќи го и обликот на ризичен капитал, чија цел е решавање на проблемите во сите индустриски гранки, односно региони;

15. **Заинтересирани лица** се корисниците на помошта и претпријатијата или здруженијата на претпријатија кои се конкуренти на корисниците на помошта, а чиј интерес може да биде засегнат со доделувањето на помошта и

16. **Надзор** е секоја активност на надгледување и контрола на секоја доделена индивидуална помош и на постојните шеми на помош.

ВТОР ДЕЛ

ДРЖАВНА ПОМОШ

Поим на државна помош

Член 5

(1) Државна помош се сите потенцијални или реализирани расходи или сите потенцијално или реално намалени приходи на државата, доделени од давателите на државната помош кои ја нарушуваат или можат да ја нарушат конкуренцијата преку овозможување на економска предност на определено претпријатие која не би била можна без доделената државна помош или преку фаворизирање на производството на одредени стоки или давањето на одредени услуги.

(2) Државната помош од ставот (1) на овој член може да биде доделена во различни облици, а особено преку:

- субвенции,
- отпишување или преземање на долгови,
- изземање, намалување или одлагање на плаќањето на јавните давачки,
- доделување на кредити под поволни услови,
- давање гаранции од давателите на државна помош под поволни услови,

- инвестиции од давателите на државна помош со стапка на поврат пониска од стапката на поврат на инвестиции која може да се очекува при инвестирање под нормални пазарни услови и

- намалување на цените на стоките и/или услугите од страна на давателите на државна помош под пазарните цени, особено во случај на продажба на акции, згради или земјиште во сопственост на давателите на државна помош.

Субјекти на државна помош

Член 6

(1) Давател на државна помош, во смисла на овој закон, се Владата на Република Македонија, органите на државната управа, единиците на локалната самоуправа, како и секој друг орган или правно лице кои доделуваат или планираат да доделат државна помош.

(2) Корисник на државна помош, во смисла на овој закон, е претпријатие кое учествува во промет на стоки и/или услуги, а користи некој од облиците на државна помош.

Општа забрана за доделување државна помош

Член 7

Доделувањето на државна помош е забрането, доколку со овој закон не е определено дека истото е дозволено.

Исклучоци од општата забрана за доделување на државна помош

Член 8

(1) Доделувањето на државна помош е секогаш дозволено, ако:

а) помошта е од социјален карактер, доделена на индивидуални потрошувачи, доколку притоа не се прави дискриминација поврзана со потеклото на стоките и/или услугите или

б) со помошта се надоместува штетата предизвикана од природни катастрофи или други исклучителни настани, вклучувајќи ги и воените дејствија.

(2) Доделувањето на државната помош може да се дозволи ако се работи за:

а) регионална помош за унапредување на економскиот развој на подрачја во Република Македонија во кои животниот стандард е исклучително низок или каде што постои голема невработеност;

б) помош наменета за отстранување на потешкотии во домашното стопанство или за унапредување на остварувањето на проекти од значаен економски интерес за Република Македонија;

в) помош за спас и реструктуирање на претпријатија во потешкотии;

г) помош наменета за унапредување на културата и заштитата на културното наследство, кога таа не влијае значително на трговските услови и конкуренцијата на пазарот;

д) хоризонтална помош и

ѓ) друга државна помош доделена врз основа на актот од ставот (3) на овој член.

(3) Владата на Република Македонија, на предлог на Комисијата за заштита на конкуренцијата, ги пропишува условите и постапката за доделување на државната помош од ставот (2) на овој член.

Помош од мало значење (de minimis)

Член 9

(1) Помошта од мало значење (de minimis) не е државна помош.

(2) Помошта од мало значење може да биде доделена само на корисник кој не е во потешкотии. Помошта од мало значење не смее да биде поврзана со извозни активности, да биде условена со фаворизирање на домашните производи наспроти увезените или да се користи за набавка на товарни транспортни возила од страна на претпријатија кои вршат товарен патен транспорт за наем или надоместок.

(3) Владата на Република Македонија, на предлог на Комисијата за заштита на конкуренцијата, ги пропишува условите и постапката за доделување на помош од мало значење (de minimis) од ставот (1) на овој член.

ТРЕТ ДЕЛ

Надлежен орган

Член 10

Комисијата за заштита на конкуренцијата е надлежна за оцена и надзор на секој облик на државна помош.

ЧЕТВРТИ ДЕЛ

Постапки за оценка и надзор на државната помош

Глава прва

Општи одредби

Примена на Законот за заштита на конкуренцијата и Законот за општата управна постапка

Член 11

(1) Во постапките за оцена и надзор на државната помош соодветно се применуваат одредбите за водење на управната постапка од Законот за заштита на конкуренцијата.

(2) За се што во постапките за оцена и надзор на државната помош не е уредено со овој закон и Законот за заштита на конкуренцијата се применува Законот за општата управна постапка.

Странки во постапката

Член 12

(1) Странки во постапката за оцена и надзор на државната помош, во смисла на овој закон, се:

- давателот на државната помош и
- заинтересирано лице на кое Комисијата за заштита на конкуренцијата, на негово барање и заради заштита на неговите права и интереси, со заклучок ќе му даде својство на странка во постапката.

(2) Против заклучокот од ставот (1) на овој член не е дозволена жалба, ниту тужба за поведување управен спор пред надлежен суд.

Глава втора

Постапка за оцена на државната помош за која е поднесено известување

Обврска за известување и суспензија

Член 13

(1) Секој давател на државна помош е должен до Комисијата за заштита на конкуренцијата да достави известување за секој план за доделување на нова или промена на постојната државна помош, без оглед дали истата се доделува како индивидуална помош или како шема на помош.

(2) Планираната државна помош од ставот (1) на овој член не смее да биде доделена на корисник на државна помош пред истата да биде одобрена со решение на Комисијата за заштита на конкуренцијата, односно пред истекот на рокот во кој Комисијата за заштита на конкуренцијата треба да донесе решение за оцена на помошта.

Содржина на известувањето

Член 14

(1) Известувањето од членот 13 на овој закон треба да ги содржи сите податоци потребни за оцена на помошта од страна на Комисијата за заштита на конкуренцијата во согласност со овој закон и подзаконските акти донесени врз основа на истиот, а особено податоци за целта, износот, времетраењето, обликот, правната основа, давателот и корисникот на помошта.

(2) Известувањето од членот 13 на овој закон се смета за уредно ако ги содржи сите податоци од ставот (1) на овој член.

(3) Ако известувањето содржи неточни или нецелосни податоци, Комисијата за заштита на конкуренцијата ќе побара од давателот на државната помош истото да го исправи или дополни во рок од 15 дена од денот на приемот на барањето за дополнување.

(4) Владата на Република Македонија, на предлог на Комисијата за заштита на конкуренцијата, поблиску ги пропишува начинот и постапката за поднесување на известувањето од ставот (1) на овој член.

Испитување на известувањето

Член 15

(1) Комисијата за заштита на конкуренцијата започнува со испитување на известувањето од членот 13 на овој закон од денот на приемот на уредното известување.

(2) Ако Комисијата за заштита на конкуренцијата при испитувањето на известувањето утврди дека мерките содржани во известувањето не претставуваат државна помош, во смисла на овој закон, ќе донесе решение за тоа.

(3) Ако Комисијата за заштита на конкуренцијата при испитувањето на известувањето утврди дека мерките содржани во известувањето претставуваат државна помош, во смисла на овој закон, и доделувањето на истата е дозволено, ќе донесе решение за тоа.

(4) Ако Комисијата за заштита на конкуренцијата при испитувањето на известувањето утврди дека мерките содржани во известувањето претставуваат државна помош, во смисла на овој закон, но постојат сериозни сомневања за дозволеноста на доделувањето на истата, со заклучок ќе поведе постапка за оцена на дозволеноста на доделувањето на државната помош. Против заклучокот за поведување на постапка не е дозволена жалба, ниту тужба за поведување на управен спор.

(5) По завршувањето на постапката за оцена на дозволеноста на доделувањето на државната помош од ставот (4) на овој член, Комисијата за заштита на конкуренцијата ќе донесе решение со кое ќе утврди дека мерката содржана во известувањето:

- не претставува државна помош или
- претставува државна помош и безусловно или условно ќе го дозволи доделувањето на државната помош или
- претставува државна помош и нема да го дозволи доделувањето на државната помош.

Рокови за одлучување

Член 16

(1) Комисијата за заштита на конкуренцијата е должна во рок од 60 дена од денот на приемот на уредното известување да донесе решение од членот 15 ставови (2) и (3) на овој закон или со заклучок да поведе постапка согласно со членот 15 став (4) од овој закон.

(2) Ако Комисијата за заштита на конкуренцијата со заклучок поведе постапка во смисла на членот 15 став (4) од овој закон, истата треба да биде завршена со решение најдоцна 18 месеци од денот на започнувањето на постапката.

(3) Ако Комисијата за заштита на конкуренцијата не донесе решение во роковите утврдени во овој член, давателот може да ја додели државната помош, ако за намерата за доделување претходно ја извести Комисијата. Доделената помош е постојна помош.

(4) Во случај на незаконска или злоупотребена државна помош, роковите предвидени во ставовите (1) и (2) од овој член не ја обврзуваат Комисијата.

Поништување на решение

Член 17

Комисијата за заштита на конкуренцијата со решение може да поништи решение со кое утврдила дека доделувањето на државната помош е дозволено ако истото е донесено врз основа на неточни и/или нецелосни податоци кои имале одлучувачко влијание при донесувањето на решението.

Глава трета

Постапка за оцена на незаконска државна помош

Испитување на постоење на незаконска државна помош

Член 18

(1) Доколку Комисијата за заштита на конкуренцијата врз основа на сопствени сознанија или врз основа на податоци добиени од заинтересирани лица има сознанија за евентуално постоење на незаконска државна помош, ќе ги испита таквите сознанија без одлагање.

(2) При испитувањето на сознанијата од ставот (1) на овој член, Комисијата за заштита на конкуренцијата ја оценува и дозволеноста, односно недозволеноста на доделувањето на помошта, во смисла на членот 15 од овој закон.

(3) Во вршењето на дејствијата од ставовите (1) и (2) на овој член, Комисијата за заштита на конкуренцијата ќе побара од давателот и/или корисникот на евентуалната незаконска државна помош, во определен рок да ги достави сите податоци потребни за оцена на помошта од страна на Комисијата.

Привремен мерки

Член 19

(1) Комисијата за заштита на конкуренцијата може во постапката за испитување на дозволеноста, односно недозволеноста на доделувањето на помошта од членот 18 на овој закон да донесе решение со кое на давателот на државната помош ќе му наложи да го суспендира доделувањето на евентуалната незаконска државна помош до донесувањето на решение во смисла на членот 15 од овој закон.

(2) Комисијата за заштита на конкуренцијата може во постапката за испитување на дозволеноста, односно недозволеноста на доделувањето на помошта од членот 18 на овој закон да донесе решение со кое на давателот на државната помош ќе му наложи привремено враќање на доделената државна помош до донесувањето на решение, во смисла на членот 15 од овој закон, ако се исполнети следниве кумулативни услови:

- се работи за мерка што претставува државна помош,
- потребно е итно да се дејствува и
- постои сериозен ризик од предизвикување на значителна и непоправлива штета на определен конкурент.

(3) Во случај на привремено враќање на доделената помош од ставот (2) на овој член, Комисијата за заштита на конкуренцијата е должна да донесе решение во смисла на членот 15 од овој закон во роковите од членот 16 на овој закон.

Дозволеност, односно недозволеност на незаконската државна помош

Член 20

Во постапката за испитување на дозволеност, односно недозволеност на доделувањето на помошта од членот 18 на овој закон, соодветно ќе се применуваат одредбите од членовите 15 ставови (2), (3), (4) и (5) и 17 на овој закон.

Враќање на незаконска државна помош чие доделување не е дозволено

Член 21

(1) Доколку при испитувањето на дозволеноста, односно недозволеноста на доделувањето на помошта од членот 18 на овој закон, Комисијата за заштита на конкуренцијата со решение не го дозволи доделувањето на незаконската државна помош, во решението ќе му наложи на давателот на државната помош да ги преземе сите неопходни мерки за враќање на веќе доделената државна помош од корисникот на истата.

(2) Износот на незаконската државна помош кој се враќа во согласност со ставот (1) од овој член го содржи и износот на законската затезна камата, сметано од денот на ставање на располагање на помошта на корисникот до денот на враќање.

Рок на застареност за враќање на незаконската државна помош чие доделување не е дозволено

Член 22

(1) Комисијата за заштита на конкуренцијата не може да бара враќање на незаконската државна помош чие доделување не е дозволено по истекот на десет години од денот на доделувањето на незаконската државна помош, независно дали истата е доделена како индивидуална помош или во рамките на шема на помош.

(2) Течењето на рокот од ставот (1) на овој член се прекинува со секое процесно дејствие преземено од страна на Комисијата за заштита на конкуренцијата за оценка на дозволеноста, односно недозволеноста на помошта од членот 18 на овој закон. По секој прекин рокот од ставот (1) на овој член почнува одново да тече.

(3) Течењето на рокот од ставот (1) на овој член се прекинува за цело време додека трае постапка пред надлежен суд по тужба за поведување управен спор.

(4) Комисијата за заштита на конкуренцијата во секој случај не може да бара враќање на незаконската државна помош чие доделување не е дозволено по истекот на 20 години од денот на доделувањето на оваа помош, независно дали истата е доделена како индивидуална помош или во рамките на шема на помош.

Глава четврта

Постапка за оценка на злоупотребена државна помош

Член 23

При оценка на злоупотребена државна помош соодветно се применуваат одредбите од членовите 18, 19 став (1), 20, 21 и 22 на овој закон.

Глава петта

Надзор на постојната државна помош

Годишен извештај

Член 24

(1) Секој давател на државна помош е должен најдоцна до 1 март во тековната година до Комисијата за заштита на конкуренцијата да достави годишен извештај за доделената дозволена државна помош во претходната година.

(2) Годишниот извештај од ставот (1) на овој член особено содржи податоци за обликот на доделената државна помош, условите под кои е доделена државната помош во секој поединечен случај, актот врз основа на кој е доделена државната помош, износот на доделената државна помош по корисник и периодот на кој се однесува извештајот од ставот (1) на овој член.

(3) Секој давател и корисник на државна помош е должен да води прецизна евиденција за доделената, односно примена државна помош, како и за доделената, односно примена помош од мало значење (*de minimis*).

(4) Владата на Република Македонија, на предлог на Комисијата за заштита на конкуренцијата, ја пропишува постапката за вршење надзор на постојната државна помош.

Мерки за измена на постојната државна помош

Член 25

(1) Ако при надзорот на постојната државна помош Комисијата за заштита на конкуренцијата утврди дека доделената државна помош повеќе не е дозволена, во смисла на одредбите од овој закон, на давателот на државната помош ќе му предложи преземање на соодветни мерки заради усогласување на државната помош со одредбите од овој закон.

(2) Мерките од ставот (1) на овој закон особено се однесуваат на:

- суштински измени на шемата за помош,
- измени во постапката за доделување на помош врз основа на шемата за помош и
- укинување на шемата за помош.

(3) Ако давателот на државната помош ги прифати предложените мерки од ставот (1) на овој член, Комисијата за заштита на конкуренцијата со решение ќе утврди дека давателот на државната помош ги прифатил предложените мерки и ќе го определи рокот за нивно спроведување.

(4) Ако давателот на државната помош не ги прифати предложените мерки од ставот (1) на овој член, Комисијата за заштита на конкуренцијата со заклучок ќе поведе постапка, согласно со членот 15 став (4) од овој закон.

(5) Во постапката од ставот (4) на овој член соодветно се применуваат одредбите од членовите 15 став (5) и 17 на овој закон.

(6) Решението донесено во постапка од ставот (5) на овој член не смее да има ретроактивно дејство.

ПЕТТИ ДЕЛ

Судска заштита

Член 26

(1) Решенијата на Комисијата за заштита на конкуренцијата донесени во постапка за оцена и надзор на државната помош се конечни.

(2) Против решението на Комисијата за заштита на конкуренцијата од ставот (1) на овој член може да се поднесе тужба за поведување на управен спор пред надлежен суд.

(3) Тужбата за поведување на управен спор се поднесува во рок од 30 дена од денот на приемот на решението и истата не го одлага извршувањето на решението, освен во случај кога Комисијата за заштита на конкуренцијата ќе наложи враќање на незаконската или злоупотребената државна помош чие доделување не е дозволено.

ШЕСТИ ДЕЛ

Користење на податоци

Член 27

Податоците прибавени во текот на постапка за оцена и надзор на државната помош пред Комисијата за заштита на конкуренцијата може да бидат употребени само за постапки кои се водат согласно со одредбите од овој закон.

Увид во списите

Член 28

Во постапките за оцена и надзор на државната помош, во смисла на овој закон, соодветно се применуваат одредбите за увид во списите од Законот за заштита на конкуренцијата.

Објавувања на одлуки и податоци

Член 29

(1) Решенијата на Комисијата за заштита на конкуренцијата од членот 15 на овој закон се објавуваат во "Службен весник на Република Македонија".

(2) Решенијата на Комисијата за заштита на конкуренцијата, како и пресудите, односно решенијата на судот се објавуваат на веб страницата на Комисијата за заштита на конкуренцијата.

(3) Објавениот текст на решението мора да го содржи називот на давателот на државната помош и основната содржина на решението.

(4) На веб страницата на Комисијата за заштита на конкуренцијата се објавува и информација за секое известување во смисла на членот 13 од овој закон, како и информација за поведување на постапка во смисла на членот 15 став (4) од овој закон, при што се повикуваат сите заинтересирани лица во определен рок да поднесат свои коментари, мислења и забелешки во врска со државната помош во прашање.

(5) Податоците кои се деловна или службена тајна, во смисла на членот 30 од овој закон, не се објавуваат.

Деловна или службена тајна

Член 30

Во постапките за оцена и надзор на државната помош, во смисла на овој закон, соодветно се применуваат одредбите за деловна или службена тајна од Законот за заштита на конкуренцијата.

СЕДМИ ДЕЛ

ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Постапки во тек

Член 31

Започнатите постапки до денот на влегувањето во сила на овој закон ќе продолжат согласно со Законот за државна помош („Службен весник на Република Македонија” број 24/2003, 70/2006 и 55/2007).

Подзаконски акти

Член 32

(1) Подзаконските акти предвидени со овој закон ќе се донесат во рок од шест месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон.

(2) До денот на влегувањето во сила на актите од ставот (1) на овој член ќе се применуваат постојните прописи.

Престанување на важност на закон

Член 33

Со денот на влегувањето во сила на овој закон, престанува да важи Законот за државната помош („Службен весник на Република Македонија” бр. 24/2003, 70/2006 и 55/2007).

Влегување во сила

Член 34

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот од објавувањето во „Службен весник на Република Македонија”.

L I G J

PËR KONTROLL TË NDIHMËS SHTETËRORE

PJESA E PARË

Dispozita të përgjithshme

Lenda e Ligjit

Neni 1

Me këtë ligj rregullohen format e ndihmës shtetërore, kushtet e përgjithshme dhe rregullat për njoftim për ndihmë shtetërore dhe vlerësimi dhe mbikëqyrja e ndihmës shtetërore.

Qellimi i Ligjit

Neni 2

Qellimi i këtij ligji është vendosja e bazës juridike dhe rregullave për njoftimin, aprovimin, ndarjen dhe mbikëqyrjen e ndihmës shtetërore, me qëllim të implementimit të parimeve të ekonomisë së tregut, sigurimit të konkurrencës së lirë dhe plotësimin të obligimeve të ndërmarrja me marrëveshje ndërkombëtare të ratifikuara nga Republika e Maqedonise të cilat përmbajnë dispozita për ndihmë shtetërore.

Zbatimi i Ligjit

Neni 3

(1) Ky ligj zbatohet në çdo formë të ndihmës shtetërore të ndarë nga dhënësit e ndihmës shtetërore, pavarësisht nëse është ndarë sipas skemës për ndihmë ose si ndihmë individuale, e cila mund të ndikojë në tregtinë në Republikën e Maqedonise, në tregtinë ndërmjet Republikës së Maqedonise dhe Unionit Evropian, si dhe në tregtinë ndërmjet Re-

publike së Maqedonisë dhe vendeve tjera të cilat së bashku me Republikën e Maqedonisë janë palë kontraktuese në marreveshjet ndërkombëtare të ratifikuara nga Republika e Maqedonisë, e të cilat përmbajnë dispozita për ndihmë shtetërore.

(2) Ky ligj nuk zbatohet për ndihmën shtetërore e cila ndahet në sferën e bujqësisë dhe peshkatarisë.

(3) Në vlerësimin e formave të ndihmës shtetërore të cilat mund të kenë ndikim në tregtinë ndërmjet Republikës së Maqedonisë dhe Bashkësive Evropiane, në pajtim me nenin 69 të Marrëveshjes për stabilizim dhe asociim ndërmjet Republikës së Maqedonisë dhe Bashkësive Evropiane dhe vendeve anëtare të tyre, në mënyrë përkatëse zbatohen kriteret të cilat dalin nga zbatimi i drejtë i rregullave të ndihmës shtetërore në Unionin Evropian.

Definicionet

Neni 4

Nocionet e veçanta të përdorura në këtë ligj e kanë këtë kuptim:

1. **Skema e ndihmës** është çdo akt juridik në bazën e të cilit, pa obligimin për aprovim plotësues nga ana e Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrencës, mund t'u ndahet ndihme shfrytëzuesve të ndihmës shtetërore të cilët nuk janë përcaktuar që më parë në skemë ose çdo akt juridik në bazë të të cilit, ndihma e cila nuk është e lidhur me projekt saktësisht të përcaktuar mund t'u ndahet një ose më shumë ndërmarrjeve për periudhë të pacaktuar kohore dhe /ose në shume të pacaktuar;

2. **Ndihma individuale** është ndihmë shtetërore e cila nuk është ndarë në bazë të skemës së ndihmës ose ndihmë shtetërore e ndarë në bazë të skemës së ndihmës, e me detyrim për aprovim plotësues nga ana e Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrencës;

3. **Ndihma ekzistuese** është ndihmë shtetërore e cila i plotëson njërin nga kushtet vijuese:

- është ndarë para 1 janarit 2004,

- është aprovuar nga Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrencës para hyrjes në fuqi të këtij ligji,

- i është dorëzuar njoftim Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrencës për ndarjen e planifikuar të ndihmës shtetërore, ndërsa Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrencës nuk ka miratuar aktvendim në afatet e parapara me nenin 16 të këtij ligji ose

- nese ka skaduar afati i parashkrimit për veprim të Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrencës në pajtim me dispozitat e këtij ligji.

4. **Ndihme me rëndësi të vogël (de minimis)** është ndihma e cila mund të ndahet në të gjitha sferat, përveç në sferën e prodhimit të së qymyrit, nëse shuma e ndihmës së ndarë për shfrytëzues nuk tejkalon gjithsej 200 000 euro në periudhë prej tri vitesh, përkatësisht gjithsej 100 000 euro në sferën e komunikacionit rrugor për periudhë prej tri vitesh;

5. **Ndihme joligjore** është çdo ndihmë shtetërore, përveç ndihmës ekzistuese dhe ndihmës me rëndësi të vogël (de minimis), e ndarë pa e lejuar ndarjen e saj Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrencës në pajtim me nenin 15 të këtij ligji, si dhe ndihma e ndarë pas parashkrimit të njoftimit nga neni 13 i këtij ligji, ndërsa para që Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrencës të miratojë aktvendim nga neni 15 i këtij ligji;

6. **Ndihme e keqpërdorur** është çdo ndihmë e ndarë në kundërshtim me aktvendimin nga neni 15 i këtij ligji, me të cilën lejohet ndarja e ndihmës shtetërore;

7. **Ndërmarrje** është çdo lloj i ndërmarrjes afariste pa marre parasysh se si është e organizuar dhe nga kush udhëhiqet (shoqëri tregtare, tregtar-individual, kooperativë, bashkim i ndërmarrjeve etj.), profesionet e lira (avokatë, mjekë, arkitektë, kontabilistë, noterë etj.), ndërmarrjet

publike të themeluara për kryerjen e veprimtarive me interes publik si dhe secili person tjetër juridik apo fizik, institucion dhe person tjetër juridik dhe fizik që ka autorizime publike ose organ i administratës shtetërore që është i angazhuar në udhëheqjen e ndonjë aktiviteti ekonomik, pa dallim nëse konsiderohen si tregtarë apo jo;

8. **Ndërmarrje më e vogël** është ndërmarrja që ka më pas se dhjetë të punësuar dhe ka të hyra vjetore dhe/ose bilanc të përgjithshëm të gjendjes që nuk tejkalon dy milionë euro;

9. **Ndërmarrje e vogël** është ndërmarrja e cila ka më pak se 50 të punësuar dhe e cila ka të hyra vjetore dhe/ose bilanc të përgjithshëm të gjendjes që nuk i tejkalon dhjetë milione euro, ose bilanc të përgjithshëm të gjendjes që nuk i tejkalon pesë milionë euro;

10. **Ndërmarrje e mesme** është ndërmarrja e cila ka më pak se 250 të punësuar dhe e cila ka të ardhura vjetore që nuk i tejkalojnë 50 milionë euro dhe/ose bilanc të përgjithshëm të gjendjes që nuk i tejkalon 43 milionë euro;

11. **Ndihme rajonale** është ndihma e cila është në përputhshmeri me qëllimet e politikës rajonale të Republikës së Maqedonisë dhe me të cilën përkrahen investime produktive filltare ose hapja e vendeve të punës, të ndërlidhura me investimet;

12. **Ndihme për shpëtim** është ndihma e cila ndahet perkohësisht me qëllim që t'i shpëtojë ndërmarrjet të cilat kane vështirësi në punë;

13. **Ndihme për ristrukturim** është ndihma e cila ndahet për ristrukturimin e ndërmarrjeve në vështirësi, e cila është e domosdoshme për realizimin e planit për ristrukturim me të cilin duhet të aftësohet ndërmarrja për punë në periudhe të gjatë;

14. **Ndihme horizontale** është ndihma e cila ndahet për hulumtim dhe zhvillim, mbrojtje të mjedisit jetësor, punësim, trajnim, shërbime me interes të përgjithshëm ekonomik dhe aktivitete të ndërmarrjeve të vogla dhe të mesme, e ndarë në çfarëdo forme, duke përfshirë edhe formën e kapitalit me rrezik, qëllimi i të cilit është zgjidhja e problemeve në të gjitha degët, përkatësisht rajonet industriale;

15. **Persona të interesuar** janë shfrytëzuesit e ndihmës dhe ndërmarrjet ose shoqatat e ndërmarrjeve të cilat janë konkurrencte të shfrytëzuesve të ndihmës, e interesi i të cilëve mund të preket me ndarjen e ndihmës dhe

16. **Mbikëqyrje** është çdo aktivitet i mbikëqyrjes dhe kontrollit të secilës ndihmë të ndarë individuale dhe të skemave ekzistuese të ndihmës.

PJESA E DYTË

NDIHMA SHTETËRORE

Nocioni i ndihmës shtetërore

Neni 5

(1) Ndihme shtetërore janë të gjitha shpenzimet potenciale ose të realizuara ose të gjitha të ardhurat e zvogëluara reale ose potenciale të shtetit, të ndara nga dhënësit e ndihmes shtetërore të cilët e prishin ose mund ta prishin konkurrencen nëpërmjet mundësimin të prioritetit ekonomik të ndërmarrjes së caktuar, e cila nuk do të ishte e mundur pa ndihmen shtetërore të ndarë ose nëpërmjet favorizimit të prodhimit të mallrave të caktuar ose dhënies së shërbimeve të caktuara.

(2) Ndihma shtetërore nga paragrafi (1) i këtij neni mund të ndahet në forma të ndryshme, e posaçërisht nëpërmjet:

- subvencioneve,

- cregjistrimit ose marrjes së borxheve,

-perjashtimit, zvogëlimit ose prolongimit të pagesave të detyrimeve publike,

- ndarjes së kredive në kushte të volitshme,

- dhenies së garancive nga dhënësit e ndihmës shtetërore në kushte të volitshme,
- investimeve nga dhënësit e ndihmës shtetërore me shkallë më të ulët të kthimit se shkalla e kthimit të investimeve e cila mund të pritet gjatë investimit në kushte normale të tregut dhe
- zvogelimit të çmimeve të mallrave dhe/ose kushteve nga ana e dhënësve të ndihmës shtetërore nën çmimet e tregut, posaçërisht në rast të shitjes së aksioneve, ndërtesave ose tokës në pronësi të dhënësve të ndihmës shtetërore.

Subjektet e ndihmës shtetërore

Neni 6

(1) Dhenes i ndihmës shtetërore sipas këtij ligji janë: Qeveria e Republikës së Maqedonisë, organet e administratës shtetërore, njësitë e vetadministrimit lokal, si dhe çdo organ tjetër ose person juridik të cilët ndajnë ose planifikojnë të ndajnë ndihmë shtetërore.

(2) Shfrytëzues i ndihmës shtetërore sipas këtij ligji është ndërmarrja e cila merr pjesë në qarkullimin e mallrave dhe/ose shërbimeve, ndërsa shfrytëzohet ndonjëherë nga format e ndihmës shtetërore.

Ndalimi i përgjithshëm i ndarjes së ndihmës shtetërore

Neni 7

Ndarja e ndihmës shtetërore ndalohet, nëse me këtë ligj nuk është përcaktuar se e njëjta lejohet.

Perjashtime nga ndalimi i përgjithshëm për ndarjen e ndihmes shtetërore

Neni 8

(1) Ndarja e ndihmës shtetërore çdoherë lejohet, nëse:

- a) ndihma është e karakterit social, e ndarë për konsumatorë individualë, nëse gjatë kësaj nuk bëhet diskriminim lidhur me prejardhjen e mallrave dhe /ose shërbimeve ose
- b) me ndihmën kompensohet dëmi i shkaktuar nga katastrofat natyrore ose ngjarje tjera të jashtëzakonshme, duke i përfshirë edhe veprimet luftarake.

(2) Ndarja e ndihmës shtetërore mund të lejohet nëse ka të bëjë me:

- a) ndihmën rajonale për përparimin e zhvillimit ekonomik të rajoneve në Republikën e Maqedonisë, në të cilat standardi jetësor është ekskluzivisht i ulët ose ku ekziston papunesi e madhe;
- b) ndihmën e dedikuar për evitimin e vështirësive në ekonomine vendore ose për përparimin e realizimit të projekteve me interes të rëndësishëm ekonomik për Republikën e Maqedonisë;
- v) ndihmën për shpëtim dhe rikonstruktiv të ndërmarrjeve në vështirësi;
- g) ndihmën e dedikuar për përparimin e kulturës dhe mbrojtjen e trashëgimisë kulturore, kur ajo nuk ndikon në menyre të konsiderueshme në kushtet tregtare dhe konkurrencen e tregut;
- d) ndihmën horizontale dhe
- e) ndihmë tjetër shtetërore e ndarë në bazë të aktit nga paragrafi (3) i këtij neni.

(3) Qeveria e Republikës së Maqedonisë, me propozimin e Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrencës i përcakton kushtet dhe procedurat për ndarjen e ndihmës shtetërore nga paragrafi (2) i këtij neni.

Ndihma me rëndësi të vogël (de minimis)

Neni 9

(1) Ndihma me rëndësi të vogël (de minimis) nuk është ndihme shtetërore.

(2) Ndihma me rëndësi të vogël mund t'i ndahet vetëm shfrytëzuesit i cili nuk është në vështirësi. Ndihma me rëndësi të vogël nuk guxon të jetë e lidhur me aktivitete eksportuese, të jetë e kushtëzuar me favorizimin e prodhimeve vendore kundrejt të importuarave ose të shfrytëzohet për furnizim të mjeteve transportuese ngarkuese nga ana e ndërmarrjeve të cilat kryejnë transport rrugor ngarkues për qira ose kompensim.

(3) Qeveria e Republikës së Maqedonisë, me propozimin e Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrencës i përcakton kushtet dhe procedurat për ndarjen e ndihmës me rëndësi të vogël (de minimis) nga paragrafi (1) i këtij neni.

PJESA E TRETË

Organi kompetent

Neni 10

Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrencës është kompetent për vlerësimin dhe mbikëqyrjen e çdo forme të ndihmës shtetërore.

PJESA E KATËRT

Procedurat për vlerësimin dhe mbikëqyrjen e ndihmës shtetërore

Kapitulli i parë

Dispozitat e përgjithshme

Zbatimi i Ligjit për mbrojtjen e konkurrencës dhe Ligjit për procedurën e përgjithshme administrative

Neni 11

(1) Në procedurat për vlerësimin dhe mbikëqyrjen e ndihmes shtetërore, në mënyrë përkatëse zbatohen dispozitat për udhëheqjen e procedurës administrative të Ligjit për mbrojtjen e konkurrencës.

(2) Për gjithçka që në procedurat për vlerësimin dhe mbikëqyrjen e ndihmës shtetërore nuk është e rregulluar me këtë ligj dhe Ligjin për mbrojtjen e konkurrencës, zbatohet Ligji për procedurën e përgjithshme administrative.

Palet në procedurë

Neni 12

(1) Pale në procedurën për vlerësimin dhe mbikëqyrjen e ndihmës shtetërore sipas këtij ligji, janë:

- dhenesi i ndihmës shtetërore dhe
- personi i interesuar të cilit Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrencës, me kërkesë të tij dhe për shkak të mbrojtjes së të drejtave dhe interesave të tij, me konkluzion do t'ia japë cilësinë e palës në procedurë.

(2) Kunder konkluzionit nga paragrafi (1) i këtij neni, nuk lejohet ankesë, as padi për ngritjen e kontestit administrativ para gjykatës kompetente.

Kapitulli dytë

Procedura për vlerësimin e ndihmës shtetërore për të cilën është parashtruar njoftim

Obligimi për njoftim dhe suspendim

Neni 13

(1) Secili dhënës i ndihmës shtetërore obligohet që Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrencës t'i dorëzojë njoftim për çdo plan për ndarjen e ndihmës së re shtetërore ose ndryshimin e ndihmës shtetërore ekzistuese, pa dallim nëse e njëjta ndahet si ndihmë individuale apo skemë e ndihmës.

(2) Ndhima e planifikuar shtetërore nga paragrafi (1) i këtij neni, nuk guxon t'i ndahet shfrytëzuesit të ndihmës shtetërore para se e njëjta të jetë e aprovuar me aktvendim të Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrencës, përkatësisht para skadimit të afatit në të cilin Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrencës duhet të miratojë aktvendim për vlerësimin e ndihmës.

Permbajtja e njoftimit

Neni 14

(1) Njoftimi nga neni 13 i këtij ligji, duhet t'i përmbajë të gjitha të dhënat e nevojshme për vlerësimin e ndihmës nga ana e Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrencës në perputhshmeri me këtë ligj dhe aktet nënligjore të miratuara në bazë të tij, e posaçërisht të dhënat për qëllimin, shumën, kohëzgjatjen, formën, bazën juridike, dhënësin dhe shfrytëzuesin e ndihmës.

(2) Njoftimi nga neni 13 i këtij ligji, konsiderohet si i rregullt nëse i përmban të gjitha të dhënat nga paragrafi (1) i këtij neni.

(3) Nëse njoftimi përmban të dhëna të pasakta ose jo të plota, Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrencës do të kërkojë nga dhënësi i ndihmës shtetërore që të njëjtën ta korrigjojë ose plotësojë në afat prej 15 ditësh nga dita e pranimit të kërkesës për plotësim.

(4) Qeveria e Republikës së Maqedonisë, me propozimin e Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrencës më afërsisht i përcakton mënyrën dhe procedurën për parashtrimin e njoftimit nga paragrafi (1) i këtij neni.

Shqyrtimi i njoftimit

Neni 15

(1) Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrencës fillon me shqyrtimin e njoftimit nga neni 13 i këtij ligji, nga dita e pranimit të njoftimit të rregullt.

(2) Nëse Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrencës gjatë shqyrtimit të njoftimit konstaton se masat e përmbajtura në njoftim nuk paraqesin ndihmë shtetërore sipas këtij ligji, për këtë do të miratojë aktvendim.

(3) Nëse Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrencës gjatë shqyrtimit të njoftimit përcakton se masat e përmbajtura në njoftim paraqesin ndihmë shtetërore sipas këtij ligji dhe ndarja e së njëjtës lejohet, për këtë do të miratojë aktvendim.

(4) Nëse Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrencës gjatë shqyrtimit të njoftimit përcakton se masat e përmbajtura në njoftim paraqesin ndihmë shtetërore sipas këtij ligji, por ekzistojnë dyshime serioze për lejimin e ndarjes së saj, me konkluzion do të ngritë procedurë për vlerësimin e lejimit të ndarjes së ndihmës shtetërore. Kundër konkluzionit për ngritjen e procedurës nuk lejohet ankesë, as padi për ngritjen e kontestit administrativ.

(5) Pas përfundimit të procedurës për vlerësimin e lejimit të ndarjes së ndihmës shtetërore nga paragrafi (4) i këtij ligji, Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrencës do të miratojë aktvendim me të cilin do të konstatojë se masa e përmbajtur në njoftim:

- nuk paraqet ndihmë shtetërore,
- paraqet ndihmë shtetërore dhe pa kusht ose me kusht do ta lejojë ndarjen e ndihmës shtetërore dhe
- paraqet ndihmë shtetërore dhe nuk do ta lejojë ndarjen e ndihmës shtetërore.

Afatet për vendimmarrje

Neni 16

(1) Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrencës obligohet që në afat prej 60 ditësh nga dita e pranimit të njoftimit të rregullt, të miratojë aktvendim nga neni 15, paragrafët (2) dhe (3) të këtij ligji, ose me konkluzion të ngritë procedurë në pajtim me nenin 15 paragrafi (4) të këtij ligji.

(2) Nëse Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrencës me konkluzion ngrit procedurë sipas nenit 15 paragrafi (4) të këtij ligji, ajo duhet të përfundojë me aktvendim më së voni 18 muaj nga dita e fillimit të procedurës.

(3) Nëse Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrencës nuk miraton aktvendim në afatet e caktuara me këtë nen, dhënesi mund ta ndajë ndihmën shtetërore nëse për qëllimin e ndarjes paraprakisht e njofton Komisionin. Ndhima e ndarë është ndihmë ekzistuese.

(4) Në rast të ndihmës shtetërore joligjore ose të keqperdorur, afatet e parapara në paragrafët (1) dhe (2) të këtij neni nuk e obligojnë Komisionin.

Shfuqizimi i aktvendimit

Neni 17

Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrencës me aktvendim mund ta shfuqizojë aktvendim me të cilin ka konstatuar se ndarja e ndihmës shtetërore është e lejuar, nëse ai është miratuar në bazë të të dhënave të pasakta dhe/ose të dhënave jo të plota të cilat kanë pasur ndikim vendimarrës gjatë miratimit të aktvendimit.

Kapitulli i tretë

Procedura për vlerësimin e ndihmës shtetërore joligjore

Shqyrtimi i ekzistimit të ndihmës shtetërore joligjore

Neni 18

(1) Nëse Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrencës në baze të njohurive personale ose në bazë të të dhënave të fituara nga persona të interesuar ka njohuri për ekzistim eventual të ndihmës shtetërore joligjore, do t'i shqyrtojë njohuritë e këtilla pa prolongim.

(2) Gjate shqyrtimit të njohurive nga paragrafi (1) i këtij neni, Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrencës e vlerëson edhe lejimin, përkatësisht moslejimin e ndarjes së ndihmes, sipas nenit 15 të këtij ligji.

(3) Në kryerjen e veprimeve nga paragrafët (1) dhe (2) i këtij neni, Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrencës do të kërkojë nga dhënësi dhe /ose shfrytëzuesi i ndihmës shtetërore eventualisht joligjore, që në afat të caktuar t'ia dorëzojë të gjitha të dhënat e nevojshme për vlerësimin e ndihmës nga ana e Komisionit.

Masat e përkohshme

Neni 19

(1) Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrencës në procedurën për shqyrtimin e lejimit, përkatësisht moslejimit të ndarjes së ndihmës nga neni 18 i këtij ligji, mund të miratojë aktvendim me të cilin do ta urdhërojë dhënësin e ndihmes shtetërore që ta suspendojë ndarjen e ndihmës shtetërore joligjore eventuale, deri në miratimin e aktvendimit sipas nenit 15 të këtij ligji.

(2) Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrencës në procedurën për shqyrtimin e lejimit, përkatësisht moslejimit të ndarjes së ndihmës nga neni 18 i këtij ligji, mund të miratojë aktvendim me të cilin do ta urdhërojë dhënësin e ndihmës shtetërore që ta kthejë përkohësisht ndihmën shtetërore të ndarë, deri në miratimin e aktvendimit sipas nenit 15 të këtij ligji, nëse janë plotësuar kushtet kumulative vijuese:

- behet fjalë për masën që paraqet ndihmë shtetërore,
- është e nevojshme që të veprohet urgjentisht dhe
- ekziston rrezik serioz nga shkaktimi i dëmit të konsiderueshem dhe të papërmirësueshem konkurrentit të caktuar.

(3) Në rast të kthimit të përkohshëm të ndihmës së ndarë nga paragrafi (2) i këtij neni, Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrencës obligohet që të miratojë aktvendim sipas nenit 15 të këtij ligji, në afatet nga neni 16 i këtij ligji.

Lejimi, respektivisht moslejimi i ndihmës shtetërore joligjore

Neni 20

Në procedurën për shqyrtimin e lejimit, respektivisht moslejimit të shpërndarjes së ndihmës nga neni 18 i këtij ligji, në mënyrë adekuate do të zbatohen dispozitat nga nenet 15 paragrafët (2), (3), (4), dhe (5) dhe 17 të këtij ligji

Kthimi i ndihmës shtetërore joligjore ndarja e së cilës nuk lejohet

Neni 21

(1) Nese gjatë shqyrtimit të lejimit, respektivisht moslejimit të ndarjes së ndihmës nga neni 18 i këtij ligji, Komisioni për Mbrojtje të Konkurrencës me aktvendim nuk e lejon ndarjen e ndihmës shtetërore të paligjshme, në aktvendim do ta urdhërojë dhënësin e ndihmës shtetërore që t'i ndërmarrë të gjitha masat e nevojshme për kthimin e ndihmes tanimë të ndarë, nga shfrytëzuesi i saj.

(2) Shuma e ndihmës shtetërore joligjore e cila kthehet në pajtim me paragrafin (1) të këtij neni, e përmban edhe shumën e kamatëvonesës ligjore, duke llogaritur nga dita e venies në dispozicion të ndihmës shfrytëzuesit deri në ditën e kthimit.

Afati i parashkrimit të kthimit të ndihmës shtetërore joligjore ndarja e së cilës nuk lejohet

Neni 22

(1) Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrencës nuk mund të kërkojë kthimin e ndihmës shtetërore joligjore ndarja e së cilës nuk është e lejuar, pas kalimit të dhjetë viteve nga dita e ndarjes së ndihmës shtetërore joligjore, pa marrë parasysh nëse e njëjta është ndarë si ndihmë individuale apo në kuadër të skemës së ndihmës.

(2) Rrjedhja e afatit nga paragrafi (1) i këtij neni, nderpritet me çdo veprim të procesit të ndërmarrë nga ana e Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrencës për vlerësim të lejimit, respektivisht moslejimit të ndihmës nga neni 18 i këtij ligji. Pas çdo ndërprerjeje, afati nga paragrafi (1) i këtij neni fillon të rrjedhë përsëri.

(3) Rrjedhja e afatit nga paragrafi (1) i këtij neni nderpritet për gjithë kohën derisa zgjat procedura para gjykatës kompetente, sipas padisë për ngritjen e kontestit administrativ.

(4) Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrencës në çdo rast nuk mund të kërkojë kthimin e ndihmës shtetërore të paligjshme ndarja e së cilës nuk lejohet, pas kalimit të 20 viteve nga dita e ndarjes së kësaj ndihme, pa marrë parasysh nëse ajo është ndarë si ndihmë individuale ose në kuadër të skemës së ndihmës.

Kapitulli i katërt Procedura për vlerësimin e keqpërdorimit të ndihmës shtetërore

Neni 23

Gjate vlerësimit të keqpërdorimit të ndihmës shtetërore, në mënyrë adekuate zbatohen dispozitat e neneve 18, 19 paragrafi (1), 20, 21 dhe 22 të këtij ligji.

Kapitulli i pestë Mbikeqyrja e ndihmës shtetërore ekzistuese

Raporti vjetor

Neni 24

(1) Çdo dhënës i ndihmës shtetërore obligohet që më së voni deri më një mars në vitin vijues, Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrencës t'i dorëzojë raport vjetor për ndarjen e ndihmës shtetërore në vitin paraprak.

(2) Raporti vjetor nga paragrafi (1) i këtij neni, veçanërisht përmban të dhëna për: formën e ndihmës së ndarë shtetërore, kushtet në të cilat është ndarë ndihma shtetërore në çdo rast veç e veç, aktin në bazë të të cilit është ndarë ndihma shtetërore, shumën e ndihmës shtetërore të ndarë për shfrytëzues dhe periudhën me të cilën ka të bëjë raporti nga paragrafi (1) i këtij neni.

(3) Secili dhënës dhe shfrytëzues i ndihmës shtetërore obligohet që të mbajë evidencë të saktë për ndarjen, respektivisht pranimin e ndihmës shtetërore, si dhe për ndarjen respektivisht pranimin e ndihmës me rëndësi të vogël (de minimis).

(4) Qeveria e Republikës së Maqedonisë, me propozim të Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrencës, e përcakton procedurën për ushtrimin e mbikëqyrjes së ndihmës shtetërore ekzistuese

Masat për ndryshimin e ndihmës shtetërore ekzistuese

Neni 25

(1) Nese gjatë mbikëqyrjes së ndihmës shtetërore ekzistuese, Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrencës konstaton se ndihma e ndarë shtetërore nuk është e lejuar sipas dispozitave të këtij ligji, dhënësit të ndihmës shtetërore do t'i propozojë marrjen e masave adekuate për harmonizimin e ndihmes shtetërore me dispozitat e këtij ligji.

(2) Masat nga paragrafi (1) i këtij ligji posaçërisht kanë të bëjnë me:

- ndryshime thelbësore të skemës së ndihmës,
- ndryshime në procedurën për ndarjen e ndihmës në baze të skemës për ndihmë dhe
- ndërprerjen e skemës për ndihmë.

(3) Nese dhënësi i ndihmës shtetërore i pranohet masat e propozuara nga paragrafi (1) i këtij neni, Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrencës me aktvendim do të konstatojë se dhënësi i ndihmës shtetërore i ka pranuar masat e propozuara dhe do të përcaktojë afat për zbatimin e tyre.

(4) Nese dhënësi i ndihmës shtetërore nuk i pranohet ndryshimet e propozuara nga paragrafi (1) i këtij neni, Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrencës me konkluzion do të ngritë procedurë, në pajtim me nenin 15, paragrafi (4) të këtij ligji.

(5) Në procedurën nga paragrafi (4) i këtij neni, në mënyrë adekuate zbatohen dispozitat nga nenet 15 paragrafi (5) dhe 17 të këtij ligji.

(6) Aktvendimi i miratuar në procedurën nga paragrafi (5) i këtij neni, nuk guxon të ketë veprim retroaktiv.

PJESA E PESTË

Mbrojtja gjyqësore

Neni 26

(1) Aktvendimet e Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrencës të miratuara në procedurën për vlerësim dhe mbikeqyrje të ndihmës shtetërore, janë përfundimtare.

(2) Kunder aktvendimit të Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrencës nga paragrafi (1) i këtij neni, mund të parashtrohet padi për ngritjen e kontestit administrativ para gjykatës kompetente.

(3) Padia për ngritjen e kontestit administrativ parashtrohet në afat prej 30 ditësh nga dita e pranimit të aktvendimit dhe e njëjta nuk e prolongon përmbarimin e aktvendimit, përveç në rast kur Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrencës do të urdhërojë kthimin e ndihmës shtetërore joligjore të keqpërdorur, ndarja e secilës nuk është e lejuar.

PJESA E GJASHTË

Shfrytëzimi i të dhënave

Neni 27

Të dhënat e grumbulluara gjatë procedurës për vlerësimin dhe mbikëqyrjen e ndihmës shtetërore para Komisionit për Mbrojtjen të Konkurrencës, mund të shfrytëzohen vetëm për procedurat të cilat udhëhiqen në pajtim me dispozitat e këtij ligji.

Контроли и документи

Neni 28

Në procedurën për vlerësimin dhe mbikëqyrjen e ndihmës shtetërore sipas këtij ligji, në mënyrë adekuate zbatohen dispozitat për kontrollin e dokumenteve nga Ligji për mbrojtjen e konkurrencës.

Botimi vendimeve dhe të dhënave

Neni 29

(1) Aktvendimet e Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrencës nga neni 15 i këtij ligji, botohen në „Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë“.

(2) Aktvendimet e Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrencës, si dhe aktgjykimet, respektivisht aktvendimet e gjykates, publikohen në ueb faqen e Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrencës.

(3) Teksti i publikuar i aktvendimit duhet ta përmbajë emrin e dhënësit të ndihmës shtetërore dhe përmbajtjen themelore të vendimit.

(4) Në ueb faqen e Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrencës publikohet edhe informata për çdo njoftim sipas nenit 13 të këtij ligji, si dhe informata për ngritjen e procedurës sipas nenit 15 paragrafi (4) të këtij ligji, me ç'rast thirren të gjithë personat e interesuar që në afat të caktuar të japin komente, mendime dhe vërejtje të tyre në lidhje me ndihmen shtetërore në fjalë.

(5) Të dhënat të cilat janë sekret afarist ose zyrtar, sipas nenit 30 të këtij ligji, nuk publikohen.

Fshehtesia zyrtare ose afariste

Neni 30

Në procedurat për vlerësimin dhe mbikëqyrjen e ndihmës shtetërore sipas këtij ligji, në mënyrë adekuate zbatohen dispozitat për fshehtësi afariste ose zyrtare nga Ligji për mbrojtjen e konkurrencës.

**PJESA E SHTATË
DISPOZITA KALIMTARE DHE PËRFUNDIMTARE****Procedurat në vijim**

Neni 31

Procedurat e filluara deri në ditën e hyrjes në fuqi të këtij ligji, do të vazhdojnë në pajtim me Ligjin për ndihmë shtetërore ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" numer 24/2003, 70/2006 dhe 55/2007).

Aktet nënligjore

Neni 32

(1) Aktet nënligjore të parapara me këtë ligj, do të miratohen në afat prej gjashtë muajsh nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji.

(2) Deri në ditën e hyrjes në fuqi të akteve nga paragrafi (1) i këtij neni, do të zbatohen rregullat ekzistuese.

Shfuqizimi i ligjit

Neni 33

Me ditën e hyrjes në fuqi të këtij ligji, shfuqizohet Ligji për ndihmë shtetërore („Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë“ numër 24/2003, 70/2006 dhe 55/2007).

Hyrja në fuqi

Neni 34

Ky ligj hyn në fuqi në ditën e tetë nga dita e botimit në "Gazeten Zyrtare të Republikës së Maqedonisë".

2980.

Vrz основа на членот 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

У К А З**ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ПРОИЗВОДСТВО И ПРОМЕТ НА ВООРУЖУВАЊЕ И ВОЕНА ОПРЕМА**

Се прогласува Законот за изменување и дополнување на Законот за производство и промет на вооружување и воена опрема,

што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 28 октомври 2010 година.

Бр. 07-4469/1
28 октомври 2010 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
Горге Иванов, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Трајко Вељаноски, с.р.

**ЗАКОН
ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ПРОИЗВОДСТВО И ПРОМЕТ НА ВООРУЖУВАЊЕ И ВОЕНА ОПРЕМА**

Член 1

Во Законот за производство и промет на вооружување и воена опрема („Службен весник на Република Македонија“ бр. 54/2002, 84/2007 и 161/2009), во членот 1 зборот „превоз“ се заменува со зборот „промет“.

Член 2

Членот 5 се менува и гласи:

„Владата на Република Македонија, согласно со правата и должностите утврдени со Уставот и законите, може за потребите на одбраната и безбедноста на Република Македонија да врши планирање за проширување и модернизирање на постојните и изградба на нови капацитети за производство и ремонт на ВВО.“

Член 3

Во членот 45 став 1 по зборот „домашни“ се додаваат зборовите: „и странски“.

Ставот 2 се брише.

Член 4

Членот 46 се брише.

Член 5

Во членот 48 по ставот 4 се додаваат два нови става 5 и 6, кои гласат:

„Во случаите од ставот 1 точки 1 и 2 на овој член ќе се изрече посебна прекршочна мерка одземање на предметите со кои е извршен прекршокот.“

За прекршоците утврдени во овој член Државниот пазарен инспекторат е должен да му предложи на сторителот на прекршокот, постапка за порамнување пред да поднесе барање за поведување прекршочна постапка пред надлежниот суд.“

Член 6

Во членот 49 по ставот 4 се додава нов став 5, кој гласи:

„За прекршоците утврдени во точките од 1 до 8 на овој член Министерството за одбрана, односно Министерството за внатрешни работи е должно да му предложи на сторителот на прекршокот, постапка за порамнување пред да поднесе барање за прекршочна постапка пред надлежниот суд.”

Член 7

Во членот 50 по ставот 4 се додава нов став 5, кој гласи:

„За прекршоците утврдени во точките од 1 до 9 на овој член Министерството за одбрана, односно Министерството за внатрешни работи е должно да му предложи на сторителот на прекршокот, постапка за порамнување пред да поднесе барање за поведување прекршочна постапка пред надлежниот суд.”

Член 8

Во членот 51 по ставот 4 се додаваат два нови става 5 и 6, кои гласат:

„Во случаите од ставот 1 точки 1 и 2 на овој член ќе се изрече посебна прекршочна мерка одземање на предметите со кои е извршен прекршокот.

За прекршоците утврдени во овој член Државниот пазарен инспекторат е должен да му предложи на сторителот на прекршокот, постапка за порамнување пред да поднесе барање за поведување прекршочна постапка пред надлежниот суд.”

Член 9

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија”.

L I G J

PËR NDRYSHIMIN DHE PLOTESIMIN E LIGJIT PËR PRODHIMIN DHE QARKULLIMIN E ARMATIMIT DHE PAJISJES USHTARAKE

Neni 1

Me Ligjin për prodhimin dhe qarkullimin e armatimit dhe pajisjes ushtarake ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" numer 54/2002, 84/2007 dhe 161/2009), në nenin 1 fjala "transport" zevendesohet me fjalen "qarkullim".

Neni 2

Neni 5 ndryshohet si vijon:

"Qeveria e Republikës së Maqedonisë, në pajtim me të drejtat dhe obligimet e percaktuara me Kushtetute dhe ligje, për nevojat e mbrojtjes dhe sigurisë së Republikës së Maqedonisë mund të kryeje planifikim për zgjerimin dhe modernizimin e kapaciteteve ekzistuese dhe ndertimin e kapaciteteve të reja për prodhimin dhe riparimin e APU-s".

Neni 3

Në nenin 45 paragrafi 1 pas fjales: "vendor" shtohen fjaltet: "dhe të jashtëm".

Paragrafi 2 shlyhet.

Neni 4

Neni 46 shlyhet.

Neni 5

Në nenin 48 pas paragrafit 4 shtohen dy paragrafe të rinj 5 dhe 6, si vijojne:

"Në rastet nga paragrafi 1 pikat 1 dhe 2 të ketij neni do të shqiptohet mase e vecante për kundervajtje konfiskim i sendeve me të cilat është kryer kundervajtja.

Për kundervajtjet e percaktuara në kete nen Inspektorati Shteteror i Tregut është i obliguar që t'i propozojë kryeresit të kundervajtjes procedure për barazim, para se të parashtrroje kerkese për ngritjen e procedures për kundervajtje para gjykates kompetente."

Neni 6

Në nenin 49 pas paragrafit 4 shtohet paragrafi i ri 5, si vijon:

"Për kundervajtjet e percaktuara në pikat prej 1 deri në 8, Ministria e Mbrojtjes, perkatesisht Ministria e Puneve të Brendshme është e obliguar që t'i propozojë kryeresit të kundervajtjes procedure për barazim, para se të parashtrroje kerkese për ngritjen e procedures për kundervajtje para gjykates kompetente."

Neni 7

Në nenin 50 pas paragrafit 4 shtohet paragrafi i ri 5, si vijon:

"Për kundervajtjet e percaktuara në pikat prej 1 deri në 9, Ministria e Mbrojtjes, perkatesisht Ministria e Puneve të Brendshme është e obliguar që t'i propozojë kryeresit të kundervajtjes procedure për barazim, para se të parashtrroje kerkese për ngritjen e procedures për kundervajtje para gjykates kompetente."

Neni 8

Në nenin 51 pas paragrafit 4 shtohen dy paragrafe të rinj 5 dhe 6, si vijojne:

"Në rastet nga paragrafi 1 pikat 1 dhe 2 të ketij neni, do të shqiptohet mase e vecante për kundervajtje konfiskim i sendeve me të cilat është kryer kundervajtja.

Për kundervajtjet e percaktuara në kete nen, Inspektorati Shteteror i Tregut është i obliguar që t'i propozojë kryeresit të kundervajtjes procedure për barazim, para se të parashtrroje kerkese për ngritjen e procedures për kundervajtje para gjykates kompetente."

Neni 9

Ky ligj hyn në fuqi në ditën e tete nga dita e botimit në "Gazeten Zyrtare të Republikës së Maqedonisë".

ПРЕТСЕДАТЕЛ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА 2981.

Врз основа на член 84, алинеја втора од Уставот на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 52/91), донесувам

У К А З

ЗА ПОСТАВУВАЊЕ НА ДОЛЖНОСТА ВОНПРЕДЕН И ОПОЛНОМОШТЕН АМБАСАДОР, ШЕФ НА КАНЦЕЛАРИЈАТА ЗА ВРСКИ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ВО РЕПУБЛИКА ГРЦИЈА

I

Г-дин Сашко Стефков се поставува на должноста вонпреден и ополномоштен амбасадор на Република Македонија, Шеф на Канцеларијата за врски на Република Македонија во Република Грција, со седиште во Атина.

II

Министерот за надворешни работи ќе го изврши овој указ.

III

Овој указ влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Указ бр. 74
3 ноември 2010 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
д-р **Горге Иванов**, с.р.

ВЛАДА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

2982.

Врз основа на член 91 став 2 од Законот за користење и располагање со стварите на државните органи („Службен весник на Република Македонија” бр. 8/05 и 150/07), Владата на Република Македонија, на седницата одржана на 19.10.2010 година, донесе

О Д Л У К А
ЗА ЗАПИШУВАЊЕ НА ПРАВОТО НА СОПСТВЕНОСТ НА НЕДВИЖНИ СТВАРИ ВО
КОРИСТ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ВО ЈАВНАТА КНИГА ЗА ЗАПИШУВАЊЕ
НА ПРАВАТА НА НЕДВИЖНОСТИТЕ

Член 1

Се запишува право на сопственост на недвижна ствар - објект:

- Објекти изградени на КП 763/1 за КО Којлија;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 10 м²;
  - бр. на зграда 2, влез 1, кат приземје со површина од 20 м²;
  - бр. на зграда 3, влез 1, кат приземје со површина од 192 м²;
  - бр. на зграда 4, влез 1, кат приземје со површина од 295 м²;
  - бр. на зграда 5, влез 1, кат приземје со површина од 462 м²;
  - бр. на зграда 6, влез 1, кат приземје со површина од 90 м²;
  - бр. на зграда 7, влез 1, кат приземје со површина од 1000 м²;
  - бр. на зграда 8, влез 1, кат приземје со површина од 462 м²;
  - бр. на зграда 9, влез 1, кат подрум со површина од 282 м²;
  - бр. на зграда 9, влез 1, кат приземје со површина од 241 м²;
  - бр. на зграда 7, влез 1, кат 1 со површина од 296 м²;

- Објекти изградени на КП 1704 за КО Рудник;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 154 м²;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 254 м²;

- Објекти изградени на КП 12539 за КО Центар-1;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 448 м²;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат подрум со површина од 14 м²;

- Објекти изградени на КП 637/3 за КО Орман;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 60 м²;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат -МА со површина од 79 м²;
  - бр. на зграда 2, влез 1, кат приземје со површина од 15 м²;
  - бр. на зграда 3, влез 1, кат приземје со површина од 61 м²;
  - бр. на зграда 4, влез 1, кат приземје со површина од 725 м²;
  - бр. на зграда 5, влез 1, кат приземје со површина од 10 м²;

- Објект изграден на КП 464/1 за КО Маџари;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 189 м²;
  - бр. на зграда 2, влез 1, кат приземје со површина од 25 м²;
  - бр. на зграда 3, влез 1, кат приземје со површина од 30 м²;
  - бр. на зграда 4, влез 1, кат приземје со површина од 192 м²;
  - бр. на зграда 5, влез 1, кат приземје со површина од 37 м²;
  - бр. на зграда 2, влез 1, кат приземје со површина од 579 м²;
  - бр. на зграда 6, влез 1, кат приземје со површина од 365 м²;
  - бр. на зграда 2, влез 1, кат приземје со површина од 4 м²;

- Објекти изградени на КП 13135 за КО Сарај;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 43 м²;
  - бр. на зграда 2, влез 1, кат приземје со површина од 162 м²;
  - бр. на зграда 2, влез 1, кат приземје со површина од 23 м²;
  - бр. на зграда 3, влез 1, кат приземје со површина од 83 м²;
  - бр. на зграда 3, влез 1, кат приземје со површина од 10 м²;
  - бр. на зграда 3, влез 1, кат приземје со површина од 9 м²;

- Објект изграден на КП 431 за КО Гостивар;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 145 м²;
  - бр. на зграда 2, влез 1, кат 1 со површина од 46 м²;
  - бр. на зграда 2, влез 1, кат 1 со површина од 45 м²;

- Објекти изградени на КП 432 за КО Гостивар;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 198 м²;
  - бр. на зграда 2, влез 1, кат приземје со површина од 455 м²;
  - бр. на зграда 3, влез 1, кат приземје со површина од 194 м²;
  - бр. на зграда 4, влез 1, кат приземје со површина од 18 м²;

- Објекти изградени на КП 833 за КО Д-Косоврасти;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 37 м²;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат К-1 со површина од 38 м²;
  - бр. на зграда 2, влез 1, кат приземје со површина од 55 м²;
  - бр. на зграда 2, влез 1, кат приземје со површина од 69 м²;

- Објекти изградени на КП 156 за КО Никифорово;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат подрум со површина од 32 м²;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 61 м²;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 6 м²;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 61 м²;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 16 м²;

- Објект изграден на КП 1/___ за КО Лисец
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 97 м²;

- Објекти изградени на КП 95 за КО Сретково
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 98 м²;
  - бр. на зграда 2, влез 1, кат приземје со површина од 27 м²;

- Објекти изградени на КП 16141/3 за КО Куманово
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 216 м²;
  - бр. на зграда 2, влез 1, кат приземје со површина од 153 м²;
  - бр. на зграда 3, влез 1, кат приземје со површина од 114 м²;
  - бр. на зграда 4, влез 1, кат приземје со површина од 162 м²;

- Објекти изградени на КП 996 за КО Орашец;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 76 м²;
  - бр. на зграда 2, влез 1, кат приземје со површина од 93 м²;
  - бр. на зграда 2, влез 1, кат поткровје со површина од 25 м²;
  - бр. на зграда 2, влез 1, кат подрум со површина од 12 м²;

- Објекти изградени на КП 2333 за КО Трновац;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат сутерен со површина од 9 м²;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 41 м²;

- Објект изграден на КП 201 за КО Умин Дол;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 101 м²;

- Објекти изградени на КП 3648 за КО Крива Паланка;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат подрум со површина од 25 м²;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 60 м²;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат 1 со површина од 60 м²;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат 1 со површина од 13 м²;
  - бр. на зграда 2, влез 1, кат приземје со површина од 44 м²;

- Објекти изградени на КП 4203 за КО Страцин;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 196 м²;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 90 м²;

- Објект изграден на КП 11442 за КО Битола;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 291 м²;

- Објекти изградени на КП 11140 за КО Битола;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 5 м²;

- бр. на зграда 2, влез 1, кат приземје со површина од 71 м²;
- бр. на зграда 3, влез 1, кат приземје со површина од 383 м²;
- бр. на зграда 4, влез 1, кат приземје со површина од 335 м²;
- бр. на зграда 5, влез 1, кат приземје со површина од 74 м²;
- бр. на зграда 6, влез 1, кат приземје со површина од 195 м²;
- бр. на зграда 7, влез 1, кат приземје со површина од 19 м²;

- Објекти изградени на КП 5313 за КО Кукуречани;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 225 м²;
  - бр. на зграда 2, влез 1, кат приземје со површина од 23 м²;
  - бр. на зграда 3, влез 1, кат приземје со површина од 499 м²;
  - бр. на зграда 4, влез 1, кат приземје со површина од 6 м²;
  - бр. на зграда 5, влез 1, кат приземје со површина од 187 м²;
  - бр. на зграда 6, влез 1, кат приземје со површина од 38 м²;
  - бр. на зграда 7, влез 1, кат приземје со површина од 17 м²;
  - бр. на зграда 8, влез 1, кат приземје со површина од 182 м²;
  - бр. на зграда 9, влез 1, кат приземје со површина од 10 м²;

- Објекти изградени на КП 1167 за КО Прилеп;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 148 м²;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат 1 со површина од 163 м²;
  - бр. на зграда 2, влез 1, кат приземје со површина од 11 м²;
  - бр. на зграда 3, влез 1, кат приземје со површина од 186 м²;
  - бр. на зграда 4, влез 1, кат приземје со површина од 24 м²;
  - бр. на зграда 5, влез 1, кат приземје со површина од 30 м²;
  - бр. на зграда 6, влез 1, кат приземје со површина од 79 м²;
  - бр. на зграда 7, влез 1, кат приземје со површина од 153 м²;

- Објекти изградени на КП 2823/8 за КО Струга;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 37 м²;
  - бр. на зграда 2, влез 1, кат приземје со површина од 143 м²;
  - бр. на зграда 3, влез 1, кат приземје со површина од 396 м²;
  - бр. на зграда 3, влез 1, кат 1 со површина од 200 м²;
  - бр. на зграда 3, влез 1, кат поткровје со површина од 110 м²;

- Објекти изградени на КП 4572 за КО Ресен;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 80 м²;

- Објекти изградени на КП 6655 за КО Ресен;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 155 м²;
  - бр. на зграда 2, влез 1, кат приземје со површина од 350 м²;

- Објекти изградени на КП 2750 за КО Охрид;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 197 м²;
  - бр. на зграда 2, влез 1, кат приземје со површина од 29 м²;
  - бр. на зграда 3, влез 1, кат приземје со површина од 88 м²;
  - бр. на зграда 4, влез 1, кат приземје со површина од 173 м²;
  - бр. на зграда 5, влез 1, кат приземје со површина од 16 м²;

- Објекти изградени на КП 4142/2 за КО Кичево;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 155 м²;
  - бр. на зграда 2, влез 1, кат приземје со површина од 350 м²;

- Објект изграден на КП 2498 за КО Крушево;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 316 м²;

- Објекти изградени на КП 726 за КО Претор;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 132 м²;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат 1 со површина од 131 м²;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат 1 со површина од 53 м²;
  - бр. на зграда 2, влез 1, кат приземје со површина од 49 м²;
  - бр. на зграда 3, влез 1, кат приземје со површина од 84 м²;

- Објект изграден на КП 1606 за КО Железнец
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 79 м²;

- Објект изграден на КП 2316 за КО Ботун
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 52 м²;

- Објекти изградени на КП 44 за КО Врбјани
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 85 м²;
  - бр. на зграда 2, влез 1, кат приземје со површина од 145 м²;
  - бр. на зграда 2, влез 1, кат приземје со површина од 10 м²;

- Објекти изградени на КП 2713 за КО Свињишта
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 110 м²;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат подрум со површина од 14 м²;

- Објект изграден на КП 2157 за КО Ѓавато
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 69 м²;

- Објект изграден на КП 1503 за КО Рапеш
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 27 м²;

- Објект изграден на КП 51 за КО Плетвар
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 124 м²;

- Објект изграден на КП 830 за КО Беровци
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 47 м²;
- Објекти изградени на КП 370 за КО Суви Дол
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 99 м²;
  - бр. на зграда 2, влез 1, кат приземје со површина од 183 м²;
- Објекти изградени на КП 16026 за КО Велес;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 367 м²;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат 1 со површина од 367 м²;
  - бр. на зграда 2, влез 1, кат приземје со површина од 174 м²;
  - бр. на зграда 3, влез 1, кат приземје со површина од 568 м²;
  - бр. на зграда 4, влез 1, кат приземје со површина од 521 м²;
  - бр. на зграда 5, влез 1, кат приземје со површина од 13 м²;
- Објект изграден на КП 4158/1 за КО Удово;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 55 м²;
- Објекти изградени на КП 4791/1 за КО Демир Капија;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 105 м²;
  - бр. на зграда 2, влез 1, кат приземје со површина од 60 м²;
- Објекти изградени на КП 2018 за КО Гевгелија;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат подрум со површина од 108 м²;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 91 м²;
  - бр. на зграда 1, влез 2, кат приземје со површина од 186 м²;
  - бр. на зграда 3, влез 1, кат приземје со површина од 30 м²;
- Објекти изградени на КП 302 за КО Стари Град;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 248 м²;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат поткровје со површина од 130 м²;
- Објект изграден на КП 861 за КО Камен Дол;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 80 м²;
- Објекти изградени на КП 4615 за КО Росоман;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 68 м²;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат подрум со површина од 11 м²;
- Објекти изградени на КП 5291 за КО Штип;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 6 м²;
  - бр. на зграда 2, влез 1, кат приземје со површина од 110 м²;
  - бр. на зграда 1, влез 2, кат 1 со површина од 110 м²;
  - бр. на зграда 3, влез 1, кат приземје со површина од 77 м²;
  - бр. на зграда 4, влез 1, кат приземје со површина од 77 м²;
  - бр. на зграда 5, влез 1, кат приземје со површина од 87 м²;

- Објект изграден на КП 7 за КО Штип;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 131 м²;
- Објекти изградени на КП 6512/10 за КО Струмица;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 140 м²;
  - бр. на зграда 2, влез 1, кат приземје со површина од 355 м²;
  - бр. на зграда 3, влез 1, кат приземје со површина од 120 м²;
- Објекти изградени на КП 89 за КО Сарамзалино;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 60 м²;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 236 м²;
- Објекти изградени на КП 260 за КО Пехчево;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 56 м²;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат 1 со површина од 57 м²;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат 1 со површина од 6 м²;
- Објекти изградени на КП 5304 за КО Смојмирово;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 113 м²;
  - бр. на зграда 2, влез 1, кат приземје со површина од 232 м²;
- Објекти изградени на КП 736/* за КО Желино;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 82 м²;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 13 м²;
- Објекти изградени на КП 2023/4 за КО Глумово;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 82 м²;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 13 м²;
- Објекти изградени на КП 1624 за КО Речица;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 82 м²;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 13 м²;
- Објект изграден на КП 563 за КО Новачани;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 116 м²;
- Објекти изградени на КП 70 за КО Дебреше;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 82 м²;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 13 м²;
- Објект изграден на КП 231/2 за КО Петровец;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 113 м²;
- Објект изграден на КП 186/1 за КО Романовце;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 116 м²;
- Објект изграден на КП 35/2 за КО Градско;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 51 м²;

- Објект изграден на КП 36/1 за КО Отовица;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 116 м2;
- Објект изграден на КП 1211 за КО Миладиновци;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 76 м2;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 19 м2;
- Објекти изградени на КП 736/* за КО Желино;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 82 м2;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 13 м2;
- Објекти изградени на КП 2023/4 за КО Глумово;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 82 м2;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 13 м2;
- Објекти изградени на КП 1624 за КО Речица;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 82 м2;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 13 м2;
- Објект изграден на КП 563 за КО Новачани;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 116 м2;
- Објекти изградени на КП 70 за КО Дебреше;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 82 м2;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 13 м2;
- Објект изграден на КП 231/2 за КО Петровец;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 113 м2;
- Објект изграден на КП 186/1 за КО Романовце;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 116 м2;
- Објект изграден на КП 35/2 за КО Градско;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 51 м2;
- Објект изграден на КП 36/1 за КО Отовица;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 116 м2;
- Објект изграден на КП 1211 за КО Миладиновци;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 76 м2;
  - бр. на зграда 1, влез 1, кат приземје со површина од 19 м2;

во корист на Република Македонија во јавната книга за запишување на правата на недвижностите.

Член 2

Оваа одлука влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр.51-5658/1
19 октомври 2010 година
Скопје

Заменик на претседателот
на Владата на Република
Македонија,
д-р **Васко Наумовски**, с.р.

2983.

Врз основа на член 16 од Законот за игрите на среќа и за забавните игри („Службен весник на Република Македонија” бр. 10/1997, 54/1997, 13/2001, 2/2002 и 54/07), Владата на Република Македонија, на седницата одржана на 1.11.2010 година, одобри

**ИЗМЕНУВАЊЕ НА ЛИЦЕНЦА
ПОД БРОЈ 19-1093/1 ОД 10.03.2009 ГОДИНА ИЗДА-
ДЕНА НА ДРУШТВОТО ЗА ТРГОВИЈА И УСЛУ-
ГИ „АПЕКС МК“ ДОО СКОПЈЕ ЗА ПОСТОЈАНО
ПРИРЕДУВАЊЕ НА ПОСЕБНИ ИГРИ НА СРЕЌА
ВО АВТОМАТ КЛУБ**

1. Во Лиценцата под број 19-1093/1 од 10.03.2009 година, издадена на Друштвото за трговија и услуги „АПЕКС МК“ ДОО Скопје, за постојано приредување на посебни игри на среќа во автомат клуб, во точката 3 бројот: „17“ се заменува со бројот: „20“.

2. Ова изменување на лиценца се објавува во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 51-6026/1
1 ноември 2010 година
Скопје

Заменик на претседателот
на Владата на Република
Македонија,
д-р **Васко Наумовски**, с.р.

2984.

Врз основа на член 16 од Законот за игрите на среќа и за забавните игри („Службен весник на Република Македонија” бр. 10/1997, 54/1997, 13/2001, 2/2002 и 54/2007), Владата на Република Македонија, на седницата одржана на 1.11.2010 година, одобри

**ИЗМЕНУВАЊЕ НА ЛИЦЕНЦА
ПОД БРОЈ 19-159/1 ОД 26.01.2006 ГОДИНА ИЗДА-
ДЕНА НА ДРУШТВОТО ЗА ТРГОВИЈА И УСЛУ-
ГИ „ФЛАМИНГО“ ДОО СКОПЈЕ ЗА ПОСТОЈАНО
ПРИРЕДУВАЊЕ НА ПОСЕБНИ ИГРИ НА СРЕЌА
ВО АВТОМАТ КЛУБ**

1. Во Лиценцата под број 19-159/1 од 26.01.2006 година, издадена на Друштвото за трговија и услуги „ФЛАМИНГО“ ДОО Скопје, за постојано приредување на посебни игри на среќа во автомат клуб, во точката 3 бројот „15“ се заменува со бројот „17“.

2. Ова изменување на лиценца се објавува во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 51-6027/1
1 ноември 2010 година
Скопје

Заменик на претседателот
на Владата на Република
Македонија,
д-р **Васко Наумовски**, с.р.

**МИНИСТЕРСТВО ЗА ЗЕМЈОДЕЛСТВО,
ШУМАРСТВО И ВОДОСТОПАНСТВО**

2985.

Врз основа на член 19 став 4 и член 20 став 4, од Законот за ѓубриња („Службен весник на Република Македонија” бр. 110/07 и 20/09), министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство, донесе

**П Р А В И Л Н И К
ЗА ФОРМАТА,СОДРЖИНАТА И НАЧИНОТ НА ВО-
ДЕЊЕ НА РЕГИСТАРОТ НА ПРАВНИ ЛИЦА ЗА
ПЛАСИРАЊЕ НА ПАЗАР ЃУБРИЊА НА ГОЛЕМО
И МАЛО**

Член 1

Со овој правилник се пропишува формата, содржината и начинот на водење на регистарот на правни лица за пласирање на пазар на ѓубриња на големо и мало.

Член 2

Регистарот на правни лица за пласирање на пазар на ѓубриња на големо и мало (во натамошниот текст: Регистар) се води во електронска и пишана форма.

Во електронска форма Регистарот се води во EXSEL програма.

Член 3

Регистарот се води во книга со тврди корици на А3 формат составен од евиденциски листови во бела боја кои се нумерирани и меѓусебно поврзани.

На предната страна на корицата со златна боја е втиснат грбот на Република Македонија, а под него се впишани зборовите:

Република Македонија; Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство; Фитосанитарна управа; Регистар на правни лица за пласирање на пазар на ѓубриња на големо и мало.

Член 4

(1) Евиденцискиот лист на Регистарот ги содржи следниве податоци:

1. Идентификациски број на правното лице;
2. Назив на правното лице;
3. Единствен даночен број на правното лице;
4. (БДС) број на деловниот субјект;
5. Седиште и адреса на правното лице;
6. Адреса на објектот за пласирање на ѓубриња на големо и мало;
7. Датум и архивски број на решението за упис;
8. Датум и број на решението за пласирање на големо и мало, издадено од Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство-Фитосанитарна управа;
9. Други потребни податоци;
10. Промени;
11. Забелешки.

(2) Образецот на Регистарот е даден во Прилогот кој е составен дел на овој правилник.

Член 5

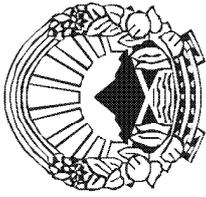
Овој правилник влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр.17-223/4
октомври 2010 година
Скопје

Министер за земјоделство,
шумарство и водостопанство,
Љупчо Димовски, с.р.

ПРИЛОГ

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

МИНИСТЕРСТВО ЗА ЗЕМЈОДЕЈСТВО, ШУМАРСТВО И ВОДОСТОПАНСТВО

ФИТОСАНИТАРНА УПРАВА

РЕГИСТАР НА ПРАВНИ ЛИЦА ЗА ПЛАСИРАЊЕ НА ПАЗАРОТ НА ГУБРИЊА НА ГОЛЕМО И МАЛО

РЕГИСТАР НА ПРАВНИ ЛИЦА ЗА ПЛАСИРАЊЕ НА ГУБРИЊА НА ГОЛЕМО И МАЛО

11	Забелешки			
10	Промени			
9	Други потребни податоци			
8	Датум и број на Решението за пласирање на големо и мало, издадено од министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство- Фитосанитарна управа			
7	Датум и архивски број на Решението за упис			
6	Адреса на објектот за пласирање на губриња на големо и мало			
5	Седиште и адреса на правното лице			
4	(БДС) број на деловниот субјект			
3	Единствен даночен број на правното лице			
2	Назив на правното лице			
1	Идентификациски број на правното лице			

2986.

Врз основа на член 57 став 2 на од Законот за производи за заштита на растенијата („Службен весник на Република Македонија” бр. 110/07 и 20/09), министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство донесе

**П Р А В И Л Н И К
ЗА ВИСИНАТА НА ТРОШОЦИТЕ ЗА ОДОБРУВАЊЕ НА ПРОИЗВОДИ, ИЗДАВАЊЕ НА СЕРТИФИКАТ ЗА ОПРЕМА И КОНТРОЛНО ТЕСТИРАЊЕ НА ОПРЕМА**

Член 1

Со овој правилник се определува висината на трошоците за одобрување на производите за заштита на растенијата (во натамошниот текст: производи), издавање на сертификат за опрема и контролно тестирање на опремата.

Член 2

Правните лица кои вршат работи во врска со одобрувањето на производите за заштита на растенијата, издавање на сертификат за опрема и контролно тестирање на опрема ги наплаќаат следните трошоци:

1. За одобрување на производи за заштита на растенијата:

- оценка и идентитет, оценка на физички и хемиски својства и аналитички методи - 19.500,00 денари,
- оценка на биолошка ефикасност - 26.000,00 денари,
- токсиколошка оценка - 35.000,00 денари,
- екотоксиколошка оценка - 35.000,00 денари,
- оценка за однесување во животната средина - 9.250,00 денари,
- проценка на изложеноста на применувачот - 12.000,00 денари,
- оценка на резидуи од производи за заштита на растенијата - 32.500,00 денари,
- извршена експертиза на целокупната документација и досие на производот и активната супстанција за взаемно признавање на производите за заштита на растенијата - 38.350,00 денари;

2. За висина на трошоците за издавање на сертификат за опрема:

- извршена експертиза - тестирање - 3.500,00 денари;

3. За висина на трошоците за контролно тестирање на опрема:

- извршена експертиза - тестирање - 6.150,00 денари.

Член 3

Овој правилник влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија ”.

Бр. 17-283/6
октомври 2010 година
Скопје

Министер за земјоделство,
шумарство и водостопанство,
Љупчо Димовски, с.р.

КОМИСИЈА ЗА ХАРТИИ ОД ВРЕДНОСТ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

2987.

Врз основа на член 190, а во врска со член 165 и член 167 алинеја д став 3 од Законот за хартии од вредност („Службен весник на Република Македонија“ бр. 95/05, 25/07, 7/08 и 57/2010), Комисијата за хартии од вредност на Република Македонија на седницата, одржана на 25.10.2010 година, донесе

П Р А В И Л Н И К ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ НА ПРАВИЛНИКОТ ЗА ФОРМАТА И СОДРЖИНАТА НА ПРВИЧНИОТ ИЗВЕШТАЈ ЗА СОПСТВЕНОСТ НА ЧЛЕН НА НАДЗОРЕН, УПРАВЕН ОДБОР ИЛИ НА ОДБОР НА ДИРЕКТОРИ НА АКЦИОНЕРСКО ДРУШТВО СО ПОСЕБНИ ОБВРСКИ ЗА ИЗВЕСТУВАЊЕ, КАКО И ЛИЦАТА СО ПОСЕБНИ ОДГОВОРНОСТИ И ОВЛАСТУВАЊА („СЛУЖБЕН ВЕСНИК НА РМ“ БР.6/2007)

Член 1

Во член 5 став 1 точка 5.2 алинеја 1 и член 7 став 1 точка 7.2 алинеја 1 од Правилникот за формата и содржината на првичниот извештај за сопственост на член на надзорен, управен одбор или на одбор на директори на акционерско друштво со посебни обврски за известување, како и лицата со посебни одговорности и овластувања, зборот „националност“ се брише.

Член 2

Овој правилник влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 03-1967/3 Комисија за хартии од вредност
25 октомври 2010 година на Република Македонија
Скопје Претседател,
Марина Наќева-Кавракова, с.р.

2988.

Врз основа на член 190, а во врска со член 166 и член 167 алинеја д став 3 од Законот за хартии од вредност („Службен весник на Република Македонија“ бр. 95/05, 25/07, 7/08 и 57/2010), Комисијата за хартии од вредност на Република Македонија, на седницата одржана на 25.10.2010 година, донесе

П Р А В И Л Н И К ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ПРАВИЛНИКОТ ЗА ФОРМАТА И СОДРЖИНАТА НА ПРВИЧНИОТ ИЗВЕШТАЈ ЗА СОПСТВЕНОСТ НА АКЦИОНЕР, ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ПРОМЕНА НА СОПСТВЕНОСТ НА АКЦИОНЕР И КОНЕЧНИОТ ИЗВЕШТАЈ ЗА ПРОМЕНА НА СОПСТВЕНОСТ НА АКЦИОНЕР („СЛУЖБЕН ВЕСНИК НА РМ“ БР.6/2007)

Член 1

Во член 9 став 1 алинејата а) од Правилникот за формата и содржината на првичниот извештај за сопственост на акционер, извештајот за промена на сопственост на акционер и конечниот извештај за промена на сопственост на акционер се менува и гласи: “полно име и презиме на физичко лице, датум и место на раѓање, државјанство и адреса на лицето кое стекнало хартии од вредност, а за правното лице целосен назив на правно лице, ЕМБС и седиште“.

Член 2

Во член 10 став 1 алинејата а) од Правилникот се менува и гласи: “полно име и презиме на физичко лице датум и место на раѓање, државјанство и адреса на лицето кое стекнало или отуѓило хартии од вредност, а за правното лице целосен назив на правно лице, ЕМБС и седиште“.

Член 3

Во член 11 став 1 алинејата а) од Правилникот се менува и гласи: “полно име и презиме на физичко лице, датум и место на раѓање, државјанство и адреса на лицето кое отуѓило хартии од вредност, а за правното лице целосен назив на правно лице, ЕМБС и седиште“.

Член 4

Овој правилник влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 03-1968/3 Комисија за хартии од вредност
25 октомври 2010 година на Република Македонија
Скопје Претседател,
Марина Наќева-Кавракова, с.р.

2989.

Врз основа на член 190 став 1 и член 150, став 5 од Законот за хартии од вредност („Службен весник на Република Македонија“ бр. 95/2005, 25/2007, 07/2008 и 57/2010), Комисијата за хартии од вредност на Република Македонија, на седницата одржана на 25.10.2010 година, донесе

П Р А В И Л Н И К ЗА НАЧИНОТ И УСЛОВИТЕ ЗА ОБУКА И ПОЛАГАЊЕ НА ПОСЕБЕН СТРУЧЕН ИСПИТ ЗА ИНВЕСТИЦИОНО СОВЕТУВАЊЕ

Општи одредби

Член 1

Со Правилникот за начинот и условите за обука и полагање на посебен стручен испит за инвестиционо советување се уредуваат:

- организацијата и начинот на одржување на обуката за инвестиционо советување, наставни области и подрачја, условите за избор на предавачи, обврските на предавачите и кандидатите и динамика за одржување на обуката;
- организација на испитот за инвестиционо советување, надзор над регуларноста на испитот и динамиката за одржување на испитот;
- начин и постапка на признавање на сертификати за инвестиционо советување/инвестиционен советник стекнати во странство;
- други прашања од значење за обезбедување на фер, транспарентен и рамноправен третман на сите кандидати кои следат обука и полагаат стручен испит за инвестиционо советување.

Организација на обука

Член 2

(1) Обука и стручен испит за инвестиционо советување организира и спроведува Комисијата за хартии од вредност на Република Македонија (во натамошниот текст: Комисија).

(2) За организирање на обуката за инвестиционо советување се формира посебна работна група, која ги презема сите потребни активности.

(3) Комисијата може по потреба обуката и стручниот испит за инвестиционо советување да ги организира и спроведе во соработка со друга институција од земјата или од странство.

(4) Трошоците за следење на обуката и за полагањето на стручниот испит се на товар на кандидатите со плаќање на соодветен надомест утврден со Тарифникот за утврдување висина на надоместоци што ги наплатава Комисијата за хартии од вредност на РМ.

Обука

Член 3

(1) Обуката за инвестиционо советување се спроведува по потреба.

(2) Времето и местото за организација на обуката се објавуваат на веб страницата на Комисијата и во најмалку 2 дневни весника кои излегуваат на цела територија на Република Македонија, 30 дена пред почеток на обуката.

(3) Во зависност од бројот на пријавените кандидати, обуката се организира во просториите на Комисијата или во други простории определени од страна на Комисијата, кои ги исполнуваат сите услови во поглед на техничка опременост.

(4) Обуката се организира во работни денови во попладневните часови и во денови на викенд, согласно распоредот кои кандидатите го добиваат првиот ден на обуката.

Начин на одржување на обуката

Член 4

(1) Обуката за инвестиционо советување се одржува согласно подготвена програма, која е составен дел на овој правилник.

(2) Обуката за инвестиционо советување е со фонд од 200 часа.

(3) Обуката се организира ако за истата се пријават најмалку 30 учесници.

(4) Доколку за обуката се пријават помалку од 30 учесници, Комисијата може да одлучи истата да се спроведе како менторска настава, за што пријавените учесници ќе бидат навремено известени.

(5) Следење на наставата не е задолжително.

Програма за обуката

Член 5

(1) Обуката и стручниот испит за инвестиционо советување ги содржат следниве области:

а) Регулатива за пазарот на капитал во Република Македонија

б) Квантитативни методи и статистика

в) Економика

г) Анализа на финансиски извештаи

д) Финансии на корпорацијата (финансиски менаџмент)

е) Анализа и вреднување на акциите

ж) Анализа и вреднување на инструментите со фиксен доход

з) Финансиски деривативи

и) Анализа на алтернативни инвестиции

с) Портфолио менаџмент и

и) Етика, професионални стандарди и односи со клиенти.

(2) Глобалната и деталната структура на програмата за обука е дадена во Прилог 1 кој е составен дел на овој Правилник.

(3) Неопходната литература за обуката и полагањето на стручниот испит ја утврдува Комисијата.

Уредувачки совет

Член 6

(1) За подготовка на Прирачник за обука и полагање на стручен испит за инвестиционо советување се формира Уредувачки совет.

(2) Уредувачкиот совет се состои од 4 члена од кои еден е Претседател на советот. Составот на уредувачкиот совет се утврдува со посебна одлука на Комисијата за секоја обука.

(3) Членовите на уредувачкиот совет добиваат надомест за подготовка на Прирачникот, кој го утврдува Комисијата со посебна одлука.

Предавачи

Член 7

(1) Наставата во рамките на Обуката за инвестиционо советување ја спроведуваат лица кои имаат универзитетско образование од соодветната област за која ќе држат предавања.

(2) Во спроведување на наставата може да учествуваат и признати стручњаци од праксата од земјата и од странство.

(3) За избор на предавачи Комисијата објавува покана за доставување на понуди на својата веб страна.

(4) Во поканата Комисијата поблиску ги утврдува критериумите врз основа на кои определува предавачи за соодветните области за кои се држи настава согласно утврдената програма и списокот на предавачите го објавува на својата веб страница.

(5) Освен предавачи за секоја од соодветните области, Комисијата може да именува и координатори за секоја од областите. Работната група од член 2 став 2 на овој Правилник ги определува координаторите за секоја од областите. Координаторот се грижи за координација помеѓу предавачите од соодветната област во поглед на: наставниот материјал од таа област, пошироката литература од таа област, начинот на предавањето, редоследот на предавањето и слично.

Права и обврски на предавачите

Член 8

(1) Предавачите примаат надомест за секој одржан час предавање, во износ утврден со Одлука на Комисијата.

(2) Трошоците за предавачите ги покрива Комисијата.

(3) За дополнително одржаните предавања, предавачите не добиваат дополнителен надомест.

(4) Предавачите се должни да ги одржуваат предавањата според утврдениот распоред од страна на Комисијата, за кој дале претходна согласност.

(5) Во случај на спреченост, предавачите се должни да обезбедат адекватна замена, по претходна согласност од Комисијата.

(6) За секоја област за која се определени, предавачите се должни да подготват соодветни материјали за предавање, без дополнителен надомест, согласно програмата и насоките дадени од Комисијата. Подготвените материјали ќе бидат составен дел на Прирачникот за обука и полагање на стручен испит за инвестиционо советување.

(7) За секое предавање, без дополнителен надомест, предавачите се должни да подготват соодветна презентација и тој материјал во писмена или електронска форма (ЦД или е-маил) да го достават до Комисијата, најдоцна 5 работни дена пред одржување на предавањето.

(8) Предавачите се должни да подготват листа на испитни прашања од соодветната област и да ја достават до Комисијата најдоцна 15 дена по завршување на обуката.

Кандидати за следење на обука

Член 9

(1) Кандидатот може да се пријави на обуката ако ги исполнува следните услови:

- да има најмалку VII/1 степен на високо образование,

- да има познавање на англиски јазик и

- да има познавање на работа со компјутери.

(2) Кандидатот пријавата за следење на обуката и полагање на испитот за вршење на работи за инвестиционо советување ја доставува до Комисијата во писмена форма во рокот определен во соопштението за организирање на обука, објавено во дневните весници и на веб страницата на Комисијата, заедно со следнава документација:

- доказ за исполнување на условите од став 1 на овој член и

- доказ за уплатен надомест за учество на обуката и надомест за полагањето на стручниот испит за инвестиционо советување.

(3) Доколку дипломата за завршено високо образование е стекната во странство, покрај документацијата определена во став 2 на овој член, кандидатот поднесува и заверен превод на странската диплома и доказ за нострификација издаден од соодветен надлежен орган согласно закон.

Права и обврски на кандидатите

Член 10

(1) Кандидатите кои ќе ја следат обуката за инвестиционо советување на почетокот на обуката добиваат распоред на предавањата и основна литература (Прирачник за обука и полагање на стручен испит за инвестиционо советување).

(2) Кандидатите на крајот на секое предавање пополнуваат листа за присутност, со цел на крајот од обуката оние кандидати кои ги следеле предавањата од секоја соодветна област да пополнат анкета за квалитетот на предавањата, предавачите и литературата за обуката.

Стручен испит и испитни рокови

Член 11

(1) Стручниот испит за инвестиционо советување се полага писмено.

(2) Испитот се одржува најдоцна во рок од 60 дена од денот на завршувањето на обуката.

(3) Испитните рокови за полагање на стручниот испит за инвестиционо советување се одржуваат најмалку еднаш на 6 месеца.

(4) По завршувањето на обуката, испитната комисија во испитен календар однапред ги определува термините за одржување на испитот и истите ги објавува на веб страницата на Комисијата.

(5) Рокот на пријавување за полагање на стручниот испит е најдоцна 5 работни дена пред датумот утврден во испитниот календар за одржување на испитот. Кандидатот за полагање на испитот се пријавува лично или преку испраќање на пријава по пат на е-маил.

(6) Доколку кандидатот не го положи секој од модулите со првото полагање, има право на 3 повторни полагања на секој од модулите, без плаќање на дополнителен надомест за полагање на испитот.

(7) Доколку кандидатите од став 6 на овој член не го положат секој од модулите по спроведените 4 полагања, при секое наредно полагање уплатуваат на сметката на Комисијатанадомест за повторно полагање на стручниот испит, чија висина е утврдена со Тарифникот за утврдување висина на надоместоци што ги наплатува Комисијата за хартии од вредност на РМ. Доказот за платен надомест се доставува заедно со пријавата.

(8) Кандидатите имаат обврска да го положат стручниот испит во рок од две години од денот на завршувањето на обуката.

(9) Доколку пријавените кандидати не го положат стручниот испит за инвестиционо советување во рокот од став 8 на овој член, го губат правото за повторно полагање за обуката која ја следеле.

(10) Лицата од став 9 на овој член, по губењето на правото за повторно полагање, имаат право на пријавување на наредна обука, на начин и под услови утврдени со овој Правилник.

Член 12

(1) Со посебен договор склучен со Комисијата, се уредуваат правата и обврските на вработените во Комисијата кои ќе ја следат обуката и ќе го полагаат стручниот испит за инвестиционо советување.

Место и начин на полагање на стручниот испит

Член 13

(1) Стручниот испит се организира во просториите на Комисијата или во други простории определени од страна на Комисијата, во денови на викенд.

(2) Стручниот испит се полага во точно утврдените термини, во присуство на членовите на испитната комисија и вработени лица во Комисијата.

Испитна комисија

Член 14

(1) Испитната комисија ја сочинуваат компетентни и стручни лица утврдени со посебна одлука на Комисијата.

(2) Испитната комисија се состои од 5 члена, од кои еден е претседател на комисијата.

(3) Испитната комисија е должна во текот на одржување на испитот да ја обезбеди тајноста на податоците.

(4) Најдоцна три дена пред почетокот на испитот, испитната комисија ги утврдува испитните прашања за секоја од областите од листата на прашања доставени од секој од предавачите.

(5) Членовите на испитната комисија добиваат намест за подготовка, прегледавање на испитните тестови и за присуство на испитот, кој го утврдува Комисијата со посебна одлука.

Почеток на стручниот испит

Член 15

(1) Испитот започнува во точно определеното време и трае согласно со времето утврдено со овој Правилник за секоја испитна област/подрачје.

(2) Закаснување на испит, може да се толерира, но само доколку од почеток на испитот не поминале повеќе од 10 минути од оправдани причини.

(3) Заради идентификација, кандидатот е должен пред почетокот на испитот да стави на увид на дежурните лица лична карта или пасош.

(4) На испитот присуствува член на испитната комисија и вработени во Комисијата.

Напуштање на испитот

Член 16

(1) За време на траење на испитот, кандидатот не може да ја напушти просторијата доколку истовремено не го предаде и тестот.

(2) Доколку дежурното лице, забележи дека кандидатот користи недозволено средство во текот на траење на испитот или се однесува на начин кој ја загрозува регуларноста на испитот, го одзема тестот на тој кандидат и му наложува на кандидатот да ја напушти просторијата.

(3) Во случај на став 2 на овој член, дежурното лице, на испитниот список и на тестот ги забележува причините за одземањето на тестот и времето кога кандидатот е отстранет од испитот.

(4) Доколку кандидатот кој полага испит не ги почитува правилата и користи недозвољени средства во текот на испитот, Комисијата, на предлог на членовите на испитната комисија или дежурните лица, може да забрани полагање на испитот во рок до 1 година.

Записник

Член 17

(1) За текот на испитот се води записник.

(2) Записникот за текот на испитот содржи: датум и време на одржување на испитот, име и презиме на членовите на испитната комисија, име и презиме на дежурните членови на испитната комисија и вработените во Комисијата, број на пријавени кандидати кои го полагале испитот и име и презиме на лицата кои биле отстранети од полагање на испитот, согласно член 16 на овој Правилник.

Испитни области

Член 18

(1) Испитните области кои го сочинуваат испитот за инвестиционо советување се поделени во три модула.

(I) Првиот модул го сочинуваат следниве области:

Испитна област	Траење на испитот
Регулатива за пазарот на капитал во Република Македонија	45 минути
Квантитативни методи и статистика	90 минути
Економика	60 минути
Анализа на финансиски извештаи	90 минути

(II) Вториот модул го сочинуваат следниве области:

Испитна област	Траење на испитот
Финансии на корпорацијата (финансиски менаџмент)	60 минути
Анализа и вреднување на акциите	90 минути
Анализа и вреднување на инструментите со фиксен доход	90 минути

(III) Третиот модул го сочинуваат следниве области:

Испитна област	Траење на испитот
Финансиски деривативи	45 минути
Анализа на алтернативни инвестиции	45 минути
Портфолио менаџмент	90 минути
Етика, професионални стандарди и односи со клиенти	45 минути

(2) Се смета дека кандидатот успешно го положил секој од модулите доколку освои најмалку 60% точни одговори од вкупниот број на прашања за тој модул, но не помалку од 40% точни одговори за секоја од испитните области во соодветниот модул.

(3) Успехот на испитот се оценува со „положил“ или „не положил“

(4) Се смета дека кандидатот успешно го положил испитот за инвестиционо советување доколку ги положил сите три модули.

Објавување на резултати, право на увид, приговор и жалба

Член 19

(1) Комисијата во рок од 10 дена од денот на одржување на испитот на својата веб страна го објавува неофицијалниот список на положени кандидати.

(2) Кандидатите кои не го положиле испитот имаат право во рок од 2 работни дена да извршат увид во тестот. За извршениот увид се составува записник.

(3) По истекот на рокот утврден за вршење на увид кандидатите кои не се задоволни од резултатите, во рок од 24 часа можат да поднесат приговор до Претседателот на испитната комисија.

(4) По приговорот одлучува испитната комисија, најдоцна 7 дена од денот на приемот на приговорот.

(5) Доколку кандидатот е незадоволен од донесената одлука по приговорот, истиот има право во рок од 5 дена од денот на приемот на одлуката да поднесе жалба до Комисијата.

(6) На првата наредна седница Комисијата ја разгледува и одлучува по жалбата од став 5 на овој член. Одлуката на Комисијата по изјавената жалба е конечна.

(7) По истекот на рокот за одлучување по жалби, Комисијата на својата веб страна го објавува конечниот (официјален) список на положени кандидати.

Издавање на уверение

Член 20

(1) Комисијата издава уверение за положен стручен испит за инвестиционо советување на кандидатот што успешно ги положил сите три модули на испитот.

(2) Лицето чие уверение издадено од Комисијата е изгубено, уништено или сл., може од Комисијата да побара издавање на дупликат на уверение.

(3) Кон барањето од став 2 на овој член за издавање на дупликат на уверение, се приложува следново:

- причината за потребата од издавање на дупликат на уверение од Комисијата, како и периодот на следење на обуката и датумот на полагање на посебниот стручен испит за инвестиционо советување,

- во случај на губење на истото, доказ дека изгубеното уверение е огласено за неважечко, согласно позитивните законски прописи и

- доказ за уплатен надомест за издавање на дупликат на уверение за инвестиционо советување.

Признавање

Член 21

(1) Признавањето на сертификатите за инвестиционо советување/инвестиционен советник стекнати во странство го врши Комисијата на начин утврден со овој Правилник.

Барање за признавање

Член 22

(1) Комисијата врши признавање на сертификатите стекнати во странство врз основа на поднесено барање од заинтересираното лице. Во прилог на барањето заинтересираното лице поднесува и:

- нотарски заверен превод на диплома или уверение за завршено високо образование или документ за нострификација издаден од надлежен државен орган за диплома или уверение за завршено високо образование во странство или диплома или уверение за завршено високо образование во Република Македонија;

- нотарски заверен превод на уверението/сертификатот за инвестиционо советување;

- наставен план и програма на обуката за инвестиционо советување врз основа на која е стекнато уверението/сертификатот, објавен од страна на странскиот надлежен орган за организирање на обуки;

- нотарски заверен превод на наставен план и програма;

- доказ за уплатен надомест за признавање на уверение/сертификат за инвестиционо советување;

- друга документација на барање на Комисијата.

Комисија за признавање

Член 23

(1) Комисијата со одлука именува комисија за признавање од најмалку 3 члена од лицата кои се членови на испитната комисија.

(2) Комисијата за признавање во постапката на признавање на странски сертификат ги зема во предвид:

- наставниот план и програма,

- реномето на институцијата која го издала сертификатот,

- правата кои произлегуваат од стекнатото звање,

- други околности од значење за признавањето.

Извештај на Комисијата за признавање

Член 24

(1) Комисијата за признавање во рок од 15 дена од денот на поднесување на барањето и комплетна документација наведена во членот 22 од овој Правилник подготвува извештај во кој се анализира планот и програмата и правата кои произлегуваат од стекнатото звање и ги предлага на Комисијата областите или деловите од областите кои лицето треба да ги положи, за да може сертификатот стекнат во странство да биде признаен и со тоа да може да се издаде уверение за инвестиционо советување од Комисијата.

Решение за признавање

Член 25

(1) Комисијата го усвојува извештајот на комисијата за признавање и го известува кандидатот дека услов за издавање уверение е задолжително полагање на испитната област - Регулатива за пазарот на капитал во Република Македонија и евентуално другите области или делови од области кои ги утврдила комисијата за признавање.

(2) По исклучок на став 1 од овој член, доколку постои договор со надлежното регулаторно тело на странската држава која го издала сертификатот, Комисијата го известува кандидатот дека единствен услов за признавање на сертификатот е полагање на испитната област - Регулатива за пазарот на капитал во Република Македонија, доколку разликата помеѓу наставните програми не е поголема од 20%, согласно извештајот на комисијата за признавање.

(3) Лицето кое поднело барање за признавање на уверение/сертификат, може да ги полага испитните области од став 1 на овој член, во термините за полагање кои ги организира Комисијата, согласно член 11 од овој Правилник.

(4) По положувањето на испитните области од став 1 на овој член, Комисијата донесува Решение за издавање на уверение за инвестиционо советување.

(5) Комисијата води евиденција на признатите сертификати и трајно ја чува документацијата.

Овластени инвестициони советници

Член 26

(1) Услуги поврзани со инвестиционо советување на клиенти може да вршат само овластени инвестициони советници.

(2) Инвестицискиот советник треба да има положено стручен испит за инвестиционо советување што го организира Комисијата.

(3) Инвестицискиот советник не треба да биде осудуван со правосилна судска одлука за кривично дело во последните пет години пред поднесување на барање за дозвола за инвестиционен советник.

(4) Инвестицискиот советник не смее да биде осудуван со правосилна судска одлука за сторено кривично дело предизвикување стечај на правно лице.

Преодни и завршни одредби

Член 27

(1) Со донесувањето на овој Правилник престанува да важи Правилникот на Комисијата за хартии од вредност за начинот и условите за обука и полагање на посебен стручен испит за инвестиционо советување („Службен весник на Република Македонија“ бр. 110/2006).

Влегување во сила

Член 28

(1) Овој правилник влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 03-2504/1 Комисија за хартии од вредност
25 октомври 2010 година на Република Македонија
Претседател,
Марина Наќева-Кавракова, с.р.

ПРИЛОГ 1

1. Глобална структура на Curriculum-от:

	Наслов на темата	Број на часови
1	Регулатива за пазарот на капитал во РМ	16
2	Квантитативни методи и статистика	15
3	Економика	20
4	Анализа на финансиски извештаи	30
5	Финансии на корпорацијата (финансиски менаџмент)	15
6	Анализа и вреднување на акциите	20
7	Анализа и вреднување на инструменти со фиксен доход	20
8	Финансиски деривативи	10
9	Анализа на алтернативни инвестиции	10
10	Порfolio менаџмент	29
11	Етика, професионални стандарди и односи со клиенти	15
	Вкупен број на часови:	200

2. Детална структура на Curriculum-от:

1.Регулатива за пазарот на капитал во РМ

1.1. Вовед и преглед на релевантната регулатива

1.2. Меѓународна регулатива (EU, IOSCO и др.)

1.3. Домашна регулатива:

1.3.1. Главни закони (Закон за хартии од вредност, Закон за инвестициски фондови, Закон за преземање на акционерски друштва)

1.3.2. Специфични делови од други закони (Закон за трговски друштва, даночна регулатива и др.)

1.3.3. Комисијата за хартии од вредност како регулатор на пазарот на хартии од вредност.

2.Квантитативни методи и статистика

2.1 Временска вредност на парите

2.1.1 Идна вредност на еден cash flow(паричен тек)

2.1.2 Идна вредност на серија cash flow-a

2.1.3 Сегашна вредност на еден cash flow

2.1.4 Сегашна вредност на серија cash flow-a

2.1.5 Еднаквост на сегашни и идни вредности

2.1.6 Останата примена на временска вредност на парите

2.1.7 Анализа на дисконтирани cash flow-a

2.1.8 Конвенција во врска со камата и пазар на пари

2.1.9 Инвестициони мерила на приносот

2.2. Основни статистички концепти

2.2.1 Основни карактеристики на статистика

2.2.2 Распоред на фреквенции

2.2.3 Распоред на веројатности

2.2.4 Мерила на централна тенденција

2.2.5 Мерила на дисперзија

2.2.6 Мерила на асиметрија

2.2.7 Основи на корелација и регресија

2.3. Функции

2.4. Концепти на веројатност и случајни варијабли

2.5. Општи дистрибуции на веројатност

2.6. Случаен примерок и оценување

2.7. Статистички заклучоци и тестирање на хипотези

2.8. Корелациона анализа и линеарна регресија

2.9. Мултиваријантна регресија

2.10. Анализа на временските серии

3.Економика

1.1. Понуда и побарувачка

1.1.1 Детерминанти на индивидуална побарувачка

1.1.2 Детерминанти на индивидуална понуда

1.1.3 Рамнотежни цени

1.1.4 Анализа на промена во рамнотежа

1.1.5 Како цените ги алоцираат ресурсите

1.2 Извори на економскиот раст

1.2.1 Продуктивност

1.2.2 Човечки капитал

1.2.3 Технолошки прогрес

1.2.4 Институционално опкружување (сопственички права, политичка стабилност)

1.3 Монетарен систем

1.3.1 Улогата на Централната банка

1.3.2 Банки и понуда на пари

1.3.3 Мерки на монетарна контрола

1.3.4 Проблеми во контролата на понудата на пари

1.4 Макроекономика

1.4.1 Меѓународни текови на добра и услуги

1.4.2 Реален и номинален девизен курс

1.4.3 Понуда и побарувачка на расположивите вишоци (loanable funds)

1.4.4 Еквилибриум во отворената економија

1.4.5 Фактори на влијание во отворената економија

1.5 Агрегатна понуда и агрегатна побарувачка

1.5.1 Крива на агрегатна побарувачка

1.5.2 Крива на агрегатна понуда

1.5.3 Влијание на монетарната политика на агрегатната побарувачка

1.5.4 Влијание на фискалната политика на агрегатната побарувачка

1.5.5 Невработеност

1.5.6 Инфлација

1.5.7 Економски раст

1.5.8 Меѓународна трговија и финансии

4. Анализа на финансиски извештаи

4.1 Систем на финансиско известување

4.1.1 Цели на финансиското известување

4.1.2 Финансиски информации и пазар на капитал

4.1.3 Основни сметководствени принципи

4.1.4 Меѓународни стандарди за финансиско извештување

4.1.5 Прифатени сметководствени принципи во САД(GAAP)

4.1.6 Значење на надворешната ревизија

4.2 Содржина и структура на основните финансиски извештаи

4.2.1 Извештај за финансиската состојба

4.2.2 Извештај за сеопфатна добивка

4.2.3 Извештај за паричните текови

4.2.4 Извештај за промени во фондот и резервите

4.2.5 Белешки кон финансиските извештаи

4.2.6 Други извори на финансиски информации

4.3 Анализа на парични текови (Cash flow анализа)

4.3.1 Cash flow vs добивка

4.3.2 Известување за паричните текови-директна метода

4.3.3 Известување за паричните текови-индиректна метода

4.3.4 Анализа на cash flow информации

4.4 Ratio анализа на финансиски извештаи

4.4.1 Цели и употреба на ratio анализа

4.4.2 Анализа на ликвидност

4.4.3 Анализа на солвентност

4.4.4 Анализа на активности

4.4.5 Анализа на профитабилност

4.4.6 Интегрална ratio анализа

4.5 Ratio анализа и процес на вреднување

4.5.1 Добивка по акција

4.5.2 Cash flow по акција

4.5.3 EBITDA по акција

4.5.4 Книговодствена вредност по акција

4.5.5 Ratio цена по акција/добивка по акција

4.5.6 Ratio плаќање на дивиденда

4.6 Анализа на залихи

4.6.1 Разграничување на вредности помеѓу Извештај за финансиската состојба и

Извештај за сеопфатна добивка (Однос помеѓу залихи и трошоци на продадени производи)

4.6.2 LIFO vs FIFO: ефект на добивката, cash flow и обртен капитал

4.6.3 LIFO vs FIFO: импликации на ratio анализа

4.6.4 Проблем на намалување на LIFO резерви

4.7 Анализа на недвижност, постројки и опрема

4.7.1 Капитализација vs расходи

4.7.2 Методи на амортизација

4.7.3 Влијание на методите на амортизација на финансиските извештаи

4.7.4 Обелоденување на информации за фиксниот имот

4.7.5 Обезвреднување на фиксниот имот

4.7.6 Расходување на фиксниот имот

4.8 Анализа на данок на добивка на компаниите

4.8.1 Општи прашања на оданочување на добивката (Добивката во финансиските извештаи vs добивка за оданочување)

4.8.2 Одложени даночни обврски

4.8.3 Одложени даночни средства

4.8.4 Обелоденување на информации за оданочената добивка

4.9 Анализа на финансиските обврски на компаниите

4.9.1 Анализа на тековните обврски

4.9.2 Анализа на долгорочните долгови

4.9.3 Конвертибилни обврзници и варианти

4.9.4 Повлекување на долгови пред истекот на рокот за доспевање

4.9.5 Долгови на компаниите во криза

4.10 Лизинг и вонбилансни долгови

4.10.1 Деловен и финансиски лизинг

4.10.2 Компаративна анализа на деловниот и финансискиот лизинг

4.10.3 Вонбилансни финансиски активности

5. Финансии на корпорацијата-финансиски менаџмент

5.1. Основи на финансискиот менаџмент

5.1.1 Алтернативни форми на деловното организирање

5.1.2 Финансиски менаџмент во организациската структура на компаниите

5.1.3 Цели на корпоративната компанија

5.1.4 Агенциски однос

5.2 Капитално буџетирање

5.2.1 Процес на капитално буџетирање

5.2.2 Методи за рангирање на инвестициони проекти

5.2.3 Рационална употреба на капиталот

5.2.4 Cash flow проекции

5.2.5 Анализа на ризикот

5.2.6 Споредба на проекти со различен век на траење

5.2.7 Реални опции

5.3 Трошоци на капиталот

5.3.1 Трошоци на поединечните извори на финансирање

5.3.2 Пондериран просечни трошоци на капиталот

5.3.3 Маргинални трошоци на капиталот

5.3.4 Детерминанти на трошоците на капиталот

5.4 Структура на капиталот и леверџ

5.4.1 Целна структура на капиталот

5.4.2 Деловен, финансиски и комбиниран леверџ

5.4.3 Детерминанти на оптималната структура на капиталот

5.4.4 Теорија на структурата на капиталот

5.5 Дивидендна политика

5.5.1 Дивиденда vs капитална добивка

5.5.2 Теорија на ирелевантност за дивиденда

5.5.3 Традиционална теорија за дивиденда

5.5.4 Теорија на даночни преференции

5.5.5 Информациона содржина на дивиденда

5.5.6 Стабилност на дивиденда

5.5.7 Дивиденда во вид на акции и делење на акции

5.5.8 Откуп на акции

5.6 Спојувања и преземања

5.6.1 Спојувања и преземање како извор на создавање на вредност

5.6.2 Видови на спојувања

5.6.3 Непријателски и пријателски преземања

5.6.4 Вреднување на таргет и одредување на цени

5.6.5 Улогата на инвестиционите банкари

- 5.6.6 Корпоративни алијанси
- 5.6.7 Leverage buyouts
- 5.6.8 Дезинвестирање

5.7 Меѓународни финансии на корпорацијата

6. Анализа и вреднување на акциите

6.1. Структура и функционирање на пазарите на хартии од вредност

- 6.1.1. Пазар на капитал
- 6.1.2. Примарен пазар на капитал
- 6.1.3. Секундарен пазар на капитал
- 6.1.4. Берза и вонберзански пазари (ОТС)
- 6.1.5. Иновации и тенденции

6.2 Индикатори на пазарот на хартии од вредност

- 6.2.1 Фактори во создавање на индикатори
- 6.2.2 Серија на индикатори на пазарот на акции
- 6.2.3 Серија на индикатори на пазарот на обврзници
- 6.2.4 Композитни индикатори на акции и обврзници

6.3 Ризик на акционерскиот капитал и негово мерење

- 6.3.1 Теорија за пазарот на капитал
- 6.3.2 Еднофакторски модели (САРМ)
- 6.3.3 Однос помеѓу системскиот ризик и приносот
- 6.3.4 Тестирање на САРМ
- 6.3.5 Теорија на арбитражно вреднување (АРТ)
- 6.3.6 Повеќефакторски модели

6.4 Анализа на пазарот и стопанските гранки и вреднување на акциите

- 6.4.1 Примена на методот на дисконтирање на дивиденда на пазарот на капитал
- 6.4.2 Проценка на стапките на раст на дивиденда
- 6.4.3 Проценка на очекуваниот профит по акција (EPS)
- 6.4.4 Пресметка на очекуваната стапка на принос на акција
- 6.4.5 Анализа на економските циклуси и економските гранки
- 6.4.6 Проценка на стапката на принос на економската гранка
- 6.4.7 Релативно вреднување и ratio на релативно вреднување

6.5 Анализа на компаниите и вреднување на акции

- 6.5.1 Анализа на компанијата
- 6.5.2 Проценка на внатрешната вредност (intrinsic value)
- 6.5.3 Проценка на профитот по акција на компанијата
- 6.5.4 Проценка на профитните мултипликатори (earnings multipliers)
- 6.5.5 Анализа на растечките компании
- 6.5.6 Мерење на додадената вредност
- 6.5.7 Анализа на акциите на глобалните компании

6.6 Техничка анализа

- 6.6.1 Дефиниција и претпоставки
- 6.6.2 Предности на техничката анализа
- 6.6.3 Предизвици на техничката анализа
- 6.6.4 Правила на техничката анализа
- 6.6.5 Индикатори на техничката анализа

7. Анализа и вреднување на инструментите со фиксен доход

7.1 Должнички хартии од вредност

- 7.1.1 Карактеристики на должничките хартии од вредност
- 7.1.2 Обезбедување на исплатата на обврзниците
- 7.1.3 Структура на пазарот на должнички хартии од вредност

7.2 Ризици од инвестирање во обврзници

- 7.2.1 Каматен ризик
- 7.2.2 Ризик на кривата на принос
- 7.2.3 Ризик отповикување и предвременно плаќање
- 7.2.4 Ризик на реинвестирање
- 7.2.5 Кредитен ризик
- 7.2.6 Ризик на ликвидност
- 7.2.7 Девизен ризик
- 7.2.8 Инфлаторен или ризик на куповна моќ
- 7.2.9 Ризик на волатилност
- 7.2.10 Ризик од настани (политички, регулаторен, природен, преземање)

7.3 Видови и карактеристики на обврзници

- 7.3.1 Државни обврзници
- 7.3.2 Општински обврзници
- 7.3.3 Корпоративни обврзници
- 7.3.4 Меѓународни обврзници
- 7.3.5 Крива на принос на државните обврзници
- 7.3.6 Мерење на спривовите на принос (апсолутни, релативни, ratio на принос)
- 7.3.7 Ефекти на големината на емисијата и ликвидност на спред
- 7.3.8 Формирање на распон на каматни стапки
- 7.3.9 Каматен своп и своп распон

7.4 Вреднување на должнички хартии од вредност

- 7.4.1 Основни принципи на вреднување
- 7.4.2 Традиционални принципи на вреднување
- 7.4.3 Без арбитражен пристап на вреднување
- 7.4.4 Модели на вреднување

7.5 Мерење на каматен ризик

- 7.5.1 Пристап на полно вреднување
- 7.5.2 Влијание на ценовната волатилност на карактеристиките на обврзниците
- 7.5.3 Рочност
- 7.5.4 Конвексност
- 7.5.5 Цена на базниот поен (вклучително и неговата врска со дурација)

8. Финансиски деривативи

8.1. Деривативни инструменти и пазари

- 8.1.1 Природа на инвестирање во деривативни финансиски инструменти
- 8.1.2 Однос форвард/опција
- 8.1.3 Елементарни начини на користење на опциите во управување со портфолиото на хартии од вредност

8.2 Форварди и фјучерс пазари и инструменти

- 8.2.1 Преглед на форвард и фјучерс пазари
- 8.2.2 Хеџирање
- 8.2.3 Основни методи на вреднување
- 8.2.4 Примена и стратегија на forward-и
- 8.2.5 Примена и стратегија на фјучерси

8.3 Пазари на опции

- 8.3.1 Структура на глобалниот пазар на опции
- 8.3.2 Основи на вреднување на опциите
- 8.3.3 Вреднување на опциите на пазарот во САД
- 8.3.4 Егзотични опции
- 8.3.5 Стратегија во тргувањето со опции

8.4 Свопови и други деривативни пазари

- 8.4.1 Структура на глобалниот пазар на swar-ови
- 8.4.2 Основни дефиниции за свопови
- 8.4.3 Типови и карактеристики на свопови
- 8.4.4 Варанти и заменливи хартии од вредност
- 8.4.5 Останати деривативни хартии од вредност

8.5 Останати глобални инвестиции

- 8.5.1 Причини за глобално инвестирање
- 8.5.2 Инвестициони фондови
- 8.5.3 Недвижности и REIT's
- 8.5.4 Историски однос ризик и принос од алтернативни инвестиции

9. Анализа на алтернативни инвестиции**9.1. Недвижности**

- 9.2. Инвестициони компании
- 9.3. Ризичен капитал
- 9.4. Фондови за управување со ризикот (hedge funds)
- 9.5. Затворен тип на компании (closed-held) и неликвидни хартии од вредност
- 9.6. Хартии од вредност на компании во стечај
- 9.7. Деривативи на стоки и нивни пазари

10. Портфолио менаџмент

- 10.1. Портфолио теорија и теорија за пазарите на капитал**
- 10.2. Процес на инвестирање во хартии од вредност
- 10.3. Управување со портфолија на индивидуални инвеститори/управување со портфолија на институционални инвеститори
- 10.4. Донесување одлуки за алокација на средства по класи на инструменти, по сектори и по хартии од вредност
- 10.5. Стратегии за управување со портфолио на акции/портфолио на хартии од вредност со фиксен доход
- 10.6. Мерење на перформансите на портфолио менаџерите
- 10.7. Практично управување со портфолијата

11. Етика, професионални стандарди и односи со клиенти**11.1 Правна рамка на пазарот на капитал**

- 11.1.1 Правни карактеристики на корпоративниот амбиент
- 11.1.2 Правни аспекти на функционирањето на пазарот на капитал
- 11.1.3 Релевантна меѓународна регулатива
- 11.1.4 Регулаторни и супервизорски институции/органи и учесници на пазарот на капитал

11.2. Стандарди за професионално однесување

- 11.2.1 Професионална одговорност
- 11.2.2 Интегритет на пазарот на капитал
- 11.2.3 Одговорност кон клиенти
- 11.2.4 Одговорност кон работодавачи
- 11.2.5 Инвестициона анализа, препораки и преземи активности
- 11.2.6 Конфликт на интереси

11.3. Етички правила**11.4. Заштита на клиентите****11.5. Презентирање на перформансите****11.6. Комуникациски вештини****ДРЖАВЕН ЗАВОД ЗА СТАТИСТИКА**

2990.

Врз основа на член 44 од Законот за данокот на добивка („Службен весник на Република Македонија“ бр. 80/93, 33/95, 43/95, 71/96, 5/97, 28/98, 11/2001, 2/2002, 44/2002, 51/2003, 120/2005, 139/2006, 160/2007, 159/2008 и 85/2010), Државниот завод за статистика го утврдува и објавува

ДВИЖЕЊЕТО НА ИНДЕКСОТ НА ЦЕНИТЕ НА МАЛО ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ЗА МЕСЕЦ ОКТОМВРИ 2010 ГОДИНА

Индексот на цените на мало во Република Македонија во периодот јануари-октомври 2010 година, во однос на просечните цени на мало во 2009 година, е повисок за 2,4%.

Директор,
м-р **Благица Новковска**, с.р.

www.slvesnik.com.mk
contact@slvesnik.com.mk

Издавач: ЈП СЛУЖБЕН ВЕСНИК НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА, ц.о.-Скопје
бул. "Партизански одреди" бр. 29. Поштенски факс 51.
Директор и одговорен уредник - Тони Трајанов.
Телефон: +389-2-55 12 400.
Телефакс: +389-2-55 12 401.

Претплатата за 2010 година изнесува 9.200,00 денари.
„Службен весник на Република Македонија“ излегува по потреба.
Рок за рекламации 15 дена.
Жиро-сметка: 300000000188798.
Депонент на Комерцијална банка, АД - Скопје.
Печат: ГРАФИЧКИ ЦЕНТАР ДООЕЛ, Скопје.

ISSN 0354-1622

2010145